

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**OSMANZÂDE TÂ'İB AHMED'İN MÜNŞEATİ "GEVHER-İ YEKTÂ"
(TRANSKRİPSİYONLU METİN-İNCELEME ve TÜRKÇE KELİME GRUPLARI)**

DOKTORA TEZİ

Gül YILMAZ ÇAL

MART 2016

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**OSMANZÂDE TÂ'İB AHMED'İN MÜNŞEATİ "GEVHER-İ YEKTÂ"
(TRANSKRİPSİYONLU METİN-İNCELEME ve TÜRKÇE KELİME GRUPLARI)**

DOKTORA TEZİ

Gül YILMAZ ÇAL

Tez Danışmanı: Prof. Dr. A. Mevhibe COŞAR

**MART 2016
TRABZON**

ONAY

Gül YILMAZ ÇAL tarafından hazırlanan Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeatı "Gevher-i Yektâ" (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme ve Türkçe Kelime Grupları) adlı bu çalışma 28/03/2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında **doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM (Başkan)

Prof. Dr. A. Mevhibe COŞAR (Danışman)

Doç. Dr. Mücahit KAÇAR (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem USTA (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Ümit HUNUTLU (Üye)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım. .../.../.....

Prof. Dr. Ahmet ULUSOY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Gül YILMAZ ÇAL

28/03/2016

ÖN SÖZ

Münşeât üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların daha çok münşeâtın tarihsel gelişimi ya da Türk edebiyatındaki münşeât geleneği üzerine olan genel çalışmalarla bir şahsa ait münşeât mecmuasının transkripsiyonu şeklinde olduğu görülmüştür. Münşeâtlar üzerine yapılan dil bilgisi çalışmaları ise oldukça azdır.

Bu çalışmada, Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeât'ının "Gevher-i Yektâ" öncelikle transkripsiyonu yapıldı. Daha sonra aktarılan metin üzerinde Türkçe kelime gruplarının tespiti gerçekleştirildi. Tespit edilen kelime grupları ise türlerine göre sınıflandırıldı. Oldukça süslü bir dile sahip bu metinlerde Türkçe kelime gruplarını tespitteki amaç, Türkçe kelime gruplarının yapı özelliklerindeki çeşitliliği, kurucu unsurlar üzerinden gösterebilmektir. Bu bakımdan münşeâtların karmaşık/kompleks yapılar içeren kelime gruplarının tespitine elverişli olacağı düşünülmüştür.

Bu çalışma süresince destek ve yardımlarını benden esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. A. Mevhibe COŞAR'a, mensubu bulunduğum Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Prof. Dr. Orhan Kemâl TAVUKÇU'ya teşekkür ederim. Ayrıca, okumaların kontrolü kısmında benden yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Hasan Ali ESİR'e, Prof. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM'a, Doç. Dr. Mücahit KAÇAR'a, Doç. Dr. İlyas KARSLI'ya ve Yrd. Doç. Dr. Cevat SİDDİKİ'ye şükranlarımı sunarım.

Çalışma boyunca azami dikkat gösterilmiş olmakla birlikte, birtakım hataların olabileceği de muhakkaktır. Bu hataların telafisi için yapılacak her türlü katkıyı memnuniyetle bekler, şimdiden teşekkür ederim.

Bu çalışma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinatörlüğü (BAP) tarafından 2013.102.05.2 numarasıyla desteklenmiştir.

Trabzon, Mart 2016

Gül YILMAZ ÇAL

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	XV
ABSTRACT	XVI
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	XVII
TABLOLAR LİSTESİ	XVIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIX
GİRİŞ.....	1-8

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNŞA, MÜNŞİ, MÜNŞEAT KAVRAMLARI VE TÜRK EDEBİYATINDA MÜNŞEAT	9-24
1.1. İnşa, Münşi ve Münşeat Kavramları.....	9
1.1.1. İnşa.....	11
1.1.2. Münşi	13
1.1.3. Münşeat.....	15
1.2. Türk Edebiyatında Münşeat.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

2. OSMANZÂDE TÂ'İB AHMED'İN HAYATI, ŞAHSİYETİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	25-63
2.1. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Hayatı	25
2.2. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Şahsiyeti ve Edebî Kişiliği:	29
2.3. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Eserleri	32
2.3.1. Ahlâk-i Ahmedî	32
2.3.2. Divan.....	33
2.3.3. Hadîkatü'l-Mülûk	35

2.3.4. Hadîkatü'l-Vüzerâ	36
2.3.5. Hadîs-i Erba'în Tercümesi.....	36
2.3.6. Hümâyünnâme ya da Simârü'l-Asmâr	37
2.3.7. Hulâsatu'l-Ahlâk.....	37
2.3.8. Mehâsinü'l-Edeb'in Telhîsi	38
2.3.9. Meşâriku'l-Envâr Tercümesi	38
2.3.10. Münşeât "Gevher-i Yektâ"	38
2.3.11. Telhîsü'n-Nasâyih.....	38
2.4. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeâtı "Gevher-i Yektâ"	39
2.4.1. Nüshaları.....	39
2.4.1.1. Karşılaştırmaya Esas Olan Nüshalar.....	41
2.4.1.1.1. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Nüshası (D).....	41
2.4.1.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Nüshası (A1).....	41
2.4.1.1.3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 10301/01Nüshası (İ1).....	42
2.4.1.1.4. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 9812 Nüshası (İ2).....	43
2.4.1.1.5. Millet Kütüphanesi Nüshası (M)	44
2.4.1.1.6. Milli Kütüphane Nüshası (K)	46
2.4.1.1.7. Nuruosmaniye Kütüphanesi Nüshası (N)	46
2.4.1.1.8. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (S).....	47
2.4.1.2. Diğer Nüshalar	48
2.4.1.2.1. Avusturya Milli Kütüphanesi Nüshası (A2).....	48
2.4.1.2.2. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 3904/02 Nüshası (İ3).....	49
2.4.1.3. İçerik, Biçim ile Dil ve İmla	50
2.4.1.3.1. İçerik	50
2.4.1.3.2. Biçim.....	52
2.4.1.3.2.1. Mektupların Bölümleri	53
2.4.1.3.2.1.1. Elkâb.....	53
2.4.1.3.2.1.2. İbtidâ.....	54
2.4.1.3.2.1.3. Tahallüs	56
2.4.1.3.2.1.4. Talep.....	56
2.4.1.3.2.1.5. İntihâ.....	57

2.4.1.3.2.1.6. Dua	58
2.4.1.3.3. Dil ve İmla	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MÜNŞEAT “GEVHER-İ YEKTÂ”-TRANSKRİPSİYONLU METİN64-105

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MÜNŞEAT “GEVHER-İ YEKTÂ”DA YER ALAN TÜRKÇE KELİME GRUPLARI106-200

4.1. İsim Tamlaması.....	107
4.1.1. Belirtili İsim Tamlaması	107
4.1.1.1. Tamlayanı Tek Kelime Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar	108
4.1.1.1.1. İsim+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	108
4.1.1.1.2. Tamlayanı Kelime Grubu Tamlananı Tek Bir Kelimededen Oluşanlar	108
4.1.1.1.2.1. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar	108
4.1.1.1.3. Tamlayanı ve Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar	108
4.1.1.1.3.1. Farsça Tamlama+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	108
4.1.1.1.3.2. Farsça Tamlama+Uzaklaşma Grubundan Oluşanlar	108
4.1.1.1.3.3. Sıfat Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	109
4.1.1.1.3.4. Sıfat Tamlaması+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar	109
4.1.1.1.3.5. Sıfat Tamlaması+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	109
4.1.1.1.3.6. Sıfat Tamlaması+Bağlama Grubundan Oluşanlar	109
4.1.1.1.3.7. Unvan Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	110
4.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması.....	110
4.1.2.1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Kelimededen Oluşanlar	110
4.1.2.1.1. İsim+İsimden Oluşanlar.....	110

4.1.2.2. Tamlayanı Tek Kelime Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar	111
4.1.2.2.1. İsim+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	111
4.1.2.3. Tamlayanı Kelime Grubu Tamlananı Tek Kelimededen Oluşanlar	111
4.1.2.3.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+ İsimden Oluşanlar	111
4.1.2.3.2. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar	112
4.1.2.3.3. İsim-fiil Grubu+İsimden Oluşanlar	112
4.1.2.3.4. Bağlama Grubu+İsimden Oluşanlar	113
4.1.2.4. Tamlayan ve Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar	113
4.1.2.4.1. Farsça Tamlama+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	113
4.1.2.4.2. Farsça Tamlama+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	113
4.1.2.4.3. Belirtili İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	114
4.1.2.4.4. Belirtili İsim Tamlaması+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	114
4.1.2.4.5. Belirtisiz İsim Tamlaması+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	114
4.1.2.4.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	114
4.1.2.4.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	115
4.1.2.4.8. Sıfat Tamlaması+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	115
4.1.2.4.9. Sıfat Tamlaması+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	115
4.1.2.4.10. İsim-fiil Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	116
4.1.2.4.11. Sıfat-fiil Grubu+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	116
4.1.2.4.12. Yönelme Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	117
4.1.2.4.13. Uzaklaşma Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	117
4.2. İyelik Grubu	117
4.2.1. Tamlayanlı İyelik Grubu	117
4.2.1.1 Tamlayanı ve Tamlananı Tek Kelimededen Oluşanlar	118
4.2.1.1.1. Zamir+İsimden Oluşanlar	118
4.2.1.2. Tamlayanı Tek Kelime Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar	118
4.2.1.2.1. Zamir+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar	118
4.2.1.2.2. İsim+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	118

4.2.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu.....	118
4.2.2.1. İsimden Oluşanlar	119
4.2.2.2. Farsça Birleşik Sıfattan Oluşanlar	119
4.2.2.3. Arapça Tamlamadan Oluşanlar	119
4.2.2.4. Farsça Tamlamadan Oluşanlar.....	119
4.2.2.5. Sıfat Tamlamasından Oluşanlar	120
4.2.2.6. İsim-fiil Grubundan Oluşanlar	125
4.2.2.7. Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar	126
4.2.2.8. Bağlama Grubundan Oluşanlar.....	130
4.2.2.8.1. “ve” Edatının “u, vü” Şeklinde Okunmasından Oluşanlar	130
4.2.2.8.2. “ve” Edatından Oluşanlar	130
4.2.2.9. Yönelme Grubundan Oluşanlar	130
4.2.2.10. Bulunma Grubundan Oluşanlar	132
4.2.2.11. Uzaklaşma Grubundan Oluşanlar	135
4.2.2.12. Eşitlik Grubundan Oluşanlar	136
4.3. Sıfat Tamlaması	136
4.3.1. Niteleyeni ve Niteleneni Tek Kelimedен Oluşanlar	136
4.3.1.1. Sıfat +İsimden Oluşanlar	136
4.3.1.1.1. Niteleme Sıfatı+İsimden Oluşanlar	136
4.3.1.1.2. Belirsizlik Sıfatı+İsimden Oluşanlar	136
4.3.1.1.3. Soru Sıfat+İsimden Oluşanlar.....	137
4.3.1.1.4. İşaret Sıfatı+İsimden Oluşanlar	137
4.3.2. Niteleyeni Tek Kelime Niteleneni Kelime Grubundan Oluşanlar.....	137
4.3.2.1. Sıfat+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	137
4.3.2.1.1. Niteleme Sıfatı+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	137
4.3.2.1.2. Belirsizlik Sıfatı+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	137
4.3.2.1.3. İşaret Sıfatı+Farsça Tamlamadan Oluşanlar.....	137
4.3.2.2. Sıfat+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar	137
4.3.2.2.1. Niteleme Sıfatı+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar	137
4.3.3. Niteleyeni Kelime Grubu Niteleneni Tek Kelimedен Oluşanlar.....	138
4.3.3.1. İyelik Grubu+İsimden Oluşanlar	138
4.3.3.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+İsimden Oluşanlar	138
4.3.3.3. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar	139
4.3.3.4. Sıfat-fiil Grubu+İsimden Oluşanlar	139

4.3.4. Niteleyen ve Niteleneni Kelime Grubundan Oluşanlar	139
4.3.4.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	139
4.3.4.2. Sıfat Tamlaması+Bağlama Grubundan Oluşanlar	139
4.3.4.3. Edat Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	139
4.3.4.4. Sıfat-fiil Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar.....	141
4.3.4.5. Sıfat-fiil Grubu+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar.....	142
4.3.4.6. Sıfat-fiil Grubu+Bağlama Grubundan Oluşanlar.....	142
4.3.4.7. Bağlama Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	143
4.4. Birleşik İsim Grubu	143
4.5. Tekrar Grubu.....	143
4.6. Aitlik Grubu	144
4.7. Edat Grubu	144
4.7.1. İsim+edattan Oluşanlar	145
4.7.2. Zamir+edattan Oluşanlar	145
4.7.3. Farsça Tamlama+edattan Oluşanlar	145
4.7.4. Belirtili İsim Tamlaması+edattan Oluşanlar.....	145
4.7.5. Belirtisiz İsim Tamlaması+edattan Oluşanlar	145
4.7.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+edattan Oluşanlar	147
4.7.7. Sıfat Tamlaması+edattan Oluşanlar.....	147
4.7.8. İsim-fiil Grubu+edattan Oluşanlar.....	148
4.7.9. Sıfat-fiil Grubu+edattan Oluşanlar	149
4.7.10. Bağlama Grubu+edattan Oluşanlar.....	150
4.8. Unvan Grubu.....	150
4.9. Birleşik Fiil Grubu	150
4.9.1. İsim+yardımcı fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grupları.....	151
4.9.1.1. “ol-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları.....	151
4.9.1.1.1. İsim+ol- Fiilinden Oluşanlar.....	151
4.9.1.1.2. Sıfat+ol- Fiilinden Oluşanlar	152
4.9.1.1.3. Arapça Zarf+ol- Fiilinden Oluşanlar	152
4.9.1.1.4. Arapça Tamlama+ol- Fiilinden Oluşanlar	152
4.9.1.1.5. Farsça Tamlama+ol- Fiilinden Oluşanlar	152
4.9.1.1.6. Belirtili İsim Tamlaması+ol- Fiilinden Oluşanlar	153
4.9.1.1.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	153

4.9.1.1.8. Sıfat Tamlaması+ol- Fiilinden Oluşanlar	153
4.9.1.1.9. Edat Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	154
4.9.1.1.10. Bağlama Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	154
4.9.1.1.11. Yönelme Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	154
4.9.1.1.12. Bulunma Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	155
4.9.1.1.13. Uzaklaşma Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	155
4.9.1.1.14. Vasıta Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar	156
4.9.1.2. “eyle-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları	156
4.9.1.2.1. İsim+eyle- Fiilinden Oluşanlar	156
4.9.1.2.2. Sıfat+eyle- Fiilinden Oluşanlar	157
4.9.1.2.3. Farsça Tamlama+eyle- Fiilinden Oluşanlar	157
4.9.1.2.4. Sıfat Tamlaması+eyle- Fiilinden Oluşanlar	157
4.9.1.2.5. Bağlama Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar	157
4.9.1.2.6. Bulunma Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar	157
4.9.1.2.7. Uzaklaşma Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar	158
4.9.1.2.8. Vasıta Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar	158
4.9.1.3 “buyur-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları	159
4.9.1.3.1. İsim+buyur- Fiilinden Oluşanlar	159
4.9.1.3.2. Sıfat+buyur- Fiilinden Oluşanlar	159
4.9.1.3.3. Arapça Tamlama+buyur- Fiilinden Oluşanlar	159
4.9.1.3.4. Farsça Tamlama+buyur- Fiilinden Oluşanlar	159
4.9.1.3.5. Sıfat Tamlaması+buyur- Fiilinden Oluşanlar	159
4.9.1.3.6. Bağlama Grubu+buyur- Fiilinden Oluşanlar	160
4.9.1.3.7. Uzaklaşma Grubu+buyur- Fiilinden Oluşanlar	160
4.9.1.3.8. Vasıta Grubu+buyur- Fiilinden Oluşanlar	160
4.9.1.4. “it-/id-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları	160
4.9.1.4.1. İsim+it-/id- Fiilinden Oluşanlar	160
4.9.1.4.2. Sıfat+it-/id- Fiilinden Oluşanlar	161
4.9.1.4.3. Zarf+it-/id- Fiilinden Oluşanlar	161
4.9.1.4.4. Farsça Tamlama+it-/id- Fiilinden Oluşanlar	161
4.9.1.4.5. Vasıta Grubu+it-/id- Fiilinden Oluşanlar	161
4.9.1.5. “kıl-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları	161
4.9.1.5.1. İsim+kıl- Fiilinden Oluşanlar	161
4.9.1.5.2. Sıfat+kıl- Fiilinden Oluşanlar	162

4.9.1.5.3. Farsça Tamlama+kıl- Fiilinden Oluşanlar	162
4.9.1.5.4. Bağlama Grubu+kıl- Fiilinden Oluşanlar	162
4.9.1.6. “gör-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları.....	162
4.9.1.6.1. Sıfat+gör- Fiilinden Oluşanlar	162
4.9.1.7. “kal-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları	163
4.9.1.7.1. Sıfat+kal- Fiilinden Oluşanlar	163
4.9.1.7.2. Farsça Tamlama+kal- Fiilinden Oluşanlar	163
4.9.1.8. “bil-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları.....	163
4.9.1.8.1. Farsça Tamlama+bil- Fiilinden Oluşanlar	163
4.9.1.9. “bul-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları.....	163
4.9.1.9.1. İsim+bul- Fiilinden Oluşanlar.....	163
4.9.1.9.2. Farsça Tamlama+bul- Fiilinden Oluşanlar	163
4.9.1.10. “vir-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları.....	163
4.9.1.10.1. İsim+vir- Fiilinden Oluşanlar	163
4.9.1.10.2. Bağlama Grubu+vir- Fiilinden Oluşanlar.....	164
4.9.1.11. “gel-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları	164
4.9.1.11.1 Farsça Tamlama+gel- Fiilinden Oluşanlar	164
4.9.2. Birleşik Fiil grubu+yardımcı fiilden Oluşanlar	164
4.10. Fiilimsi Grupları	164
4.10.1 İsim-Fiil Grubu	164
4.10.2. Sıfat-Fiil Grubu	168
4.10.3. Zarf-Fiil Grubu	169
4.11. Sayı Grubu	183
4.12. Ünlem Grubu	183
4.13. Bağlama Grubu	184
4.13.1. “u,vü” Bağlama Edatı ile Kurulanlar.....	184
4.13.2. “ve” Bağlama Edatı ile Kurulanlar.....	184
4.13.2.1. Farsça Tamlama+ve+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	184
4.13.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması+ve+Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşanlar.....	185
4.13.2.3. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+ve+Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubundan Oluşanlar.....	185
4.13.2.4. Edat Grubu+ve+Edat Grubundan Oluşanlar	186
4.13.2.4. Zarf-fiil Grubu+ve+Zarf-fiil Grubundan Oluşanlar.....	186
4.13.2.5. Yükleme Grubu+ve+Yükleme Grubundan Oluşanlar	188

4.13.2.6. İlgi Grubu+ve+İlgi Grubundan Oluşanlar	188
4.13.2.7. İsnat Grubu+ve+İsnat Grubundan Oluşanlar	188
4.14. Kısaltma Grupları	188
4.14.1. Yönelme Grubu.....	189
4.14.1.1. İsim+Sıfattan Oluşanlar	189
4.14.1.2. Farsça Tamlama+İsimden Oluşanlar	189
4.14.1.3. Farsça Tamlama+Sıfattan Oluşanlar	189
4.14.1.4. Belirtili İsim Tamlaması+Sıfattan Oluşanlar	189
4.14.1.5. Belirtisiz İsim Tamlaması+İsimden Oluşanlar	189
4.14.1.6. Belirtisiz İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar.....	190
4.14.1.7. İyelik Grubu+Sıfattan Oluşanlar	190
4.14.1.8. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Sıfattan Oluşanlar	190
4.14.1.9. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	190
4.14.1.10. Sıfat Tamlaması+Sıfattan Oluşanlar	191
4.14.1.11. İsim-fiil Grubu+İsimden Oluşanlar	191
4.14.1.12. İsim-fiil Grubu+Sıfattan Oluşanlar	191
4.14.2. Bulunma Grubu.....	192
4.14.2.1 Belirtisiz İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar.....	192
4.14.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması+Bağlama Grubundan Oluşanlar.....	193
4.14.3. Uzaklaşma Grubu	194
4.14.3.1. İsim+Sıfattan Oluşanlar	194
4.14.3.2. Farsça Tamlama+İsimden Oluşanlar	194
4.14.3.3. Farsça Tamlama+Sıfattan Oluşanlar	194
4.14.3.4. Belirtisiz İsim Tamlaması+Sıfattan Oluşanlar	194
4.14.3.5. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Sıfattan Oluşanlar	194
4.14.3.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	195
4.14.3.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Bağlama Grubundan Oluşanlar	195
4.14.3.8. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar	195
4.14.3.9. İsim-fiil Grubu+Sıfattan Oluşanlar	195
4.14.3.10. İsim-fiil Grubu+Vasita Grubundan Oluşanlar	195

4.14.3.11. Bağlama Grubu+İsimden Oluşanlar.....	196
4.14.4. Yükleme Grubu.....	196
4.14.4.1. İsim+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	196
4.14.5. Vasıta Grubu	196
4.14.5.1. Edat Grubu+İsimden Oluşanlar	196
4.14.5.2. Edat Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	197
4.14.5.3. Edat Grubu+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar	198
4.14.5.4. Edat Grubu+Yükleme Grubundan Oluşanlar.....	198
4.14.6. Eşitlik Grubu.....	198
4.14.6.1. Belirtisiz İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar.....	198
4.14.7. İlgi Grubu.....	198
4.14.8. İsnat Grubu	199
4.14.8.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+İsimden Oluşanlar	199
4.14.9. Kimden Kime(KK) Grubu.....	199
4.14.9.1. Farsça Tamlama+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	200
4.14.9.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar	200
SONUÇ	201
YARARLANILAN KAYNAKLAR	213
SÖZLÜK	225
NÜSHA FARKLARI.....	238
EKLER	255
ÖZGEÇMİŞ	300

ÖZET

Bu çalışmada öncelikle Klasik Türk Edebiyatı eserlerinden olan münşeat metinlerinde kullanılan mektup dilinin kelime grupları bağlamında nasıl bir yapı içerisinde olduğu tespit edilmeye çalışıldı. Bu amaçla, 18.yy şair, biyografi yazarı ve münşilerinden olan Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeat'ının gerek yurt içi gerekse yurt dışında bulunan kütüphanelerde tespit edilen nüshalarının mikrofilmleri temin edildi. Temin edilen nüshaların incelenmesinden sonra seçilen nüshanın günümüz Türk alfabesine aktarımı, diğer nüshalardan da faydalanılarak gerçekleştirildi.

Bu çalışmada amaç, mektup türünün dil özelliklerini belli bir kalıpla yazıldığı söylenegelen münşeat mecmualarının bir örneği üzerinden tespiti çalışmaktır. Bu tespiti yaparken çıkarılan sonuçların daha geniş bir çevreyi kapsamaması adına örnek metin olarak derleme bir münşeat seçilmiştir.

Bu bağlamda öncelikle seçilen eserin transkripsiyonu metne bağlı kalınarak ve 18.yy dil özellikleri de göz önünde bulundurularak gerçekleştirildi. Eserin ve mektupların içerik analizi gerçekleştirilip mektupların bölümleri tespit edilmeye çalışıldı. Daha sonra mektuplarda kullanılan dilin özellikleri, ünlü ve ünsüzlerin kullanımıyla ilgili imla özellikleri tespit edildi. Asıl olarak da Münşeat'ta bulunan tüm mektupların kelime grupları, tespit edilebilen en büyük kelime gruplarının sade parantezleme yöntemiyle çözümlenmesiyle formüleleştirildi.

Çalışmanın sonucunda 18.yüzyıl mektup dilinde geniş kelime gruplarının kullanıldığı, bu grupların kurucu unsurlarını başta çeşitli Türkçe kelime grupları olmak üzere Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların oluşturduğu görüldü. Türkçenin bir temel kelime grubu içinde birçok farklı yapıda kelime grubu ile çeşitliliği artırdığı ve kurucu yapıları genişlettiği tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Münşeat, Türkçe kelime grupları, Türk dili.

ABSTRACT

In this study; firstly, the structure of letter wording used in “münşeat” texts, an example of Classical Turkish Literature, has been tried to be identified in terms of word groups. For that purpose, microfilms of works belonging to Osmanzâde Ahmed Tâ'ib, one of the 18th-century biographer and “münşi”s have been obtained from libraries that are either domestic or abroad. After the examination of the copies obtained, the transfer of the copy chosen into today’s Turkish alphabet has been carried out with the help of the other copies.

The purpose of this study is to determine the linguistic features of the letter type under the light of an example of “münşeat” periodicals which have been said to be written in a certain pattern. A compilation of “münşeat”s has been chosen as the sample text so that the results found after the examination can cover a wider area.

In this context, the transcription of the work chosen has been carried out by remaining loyal to the text and bearing the 18th-century linguistic features in mind. Context analysis of the work and letters has been made and the sections of the letters have been tried to be determined. Then, the linguistic characteristics of the letters, spelling features regarding the use of vowels and consonants have been determined. Mainly, word groups of all the letters in Münşeat have been formulated by the analysis of the largest word groups that could be found, with the simple bracket method.

Following the study, it has been observed that a wide range of word groups were used in the language of 18th-century letters and that the constituent elements of these groups were made up of various Turkish word groups first, followed by Arabic and Persian words and noun phrases. It has been also observed that Turkish enhances diversity in a basic word group with word groups having different structures and that it broadens the constituent elements.

Key Words: The Classical Turkish Literature, Münşeat, Turkish word groups, Turkish language.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ, ا	a, ā, e	ص	ş
ء	’	ض	ž, đ
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v, u, ü, o, ö, ū
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ی	y, ı, i, ī
س	s		
ش	ş		

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Müstakil İsim Tamlamalarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları	233
2	Müstakil İyelik Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları	234
3	Müstakil Sıfat Tamlaması ile Birleşik İsim/Edat/Birleşik Fiil ve Bağlama Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları	235
4	Müstakil Fiilimsi Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları	236
5	Müstakil Kısaltma Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları	237

KISALTMALAR LİSTESİ

AC	: Ara cümle
AE	: Arapça edat
AFBİ	: Arapça Farsça birleşik isim
AFBS	: Arapça Farsça birleşik sıfat
AFBZ	: Arapça Farsça birleşik zarf
age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale, adı geçen madde
Aİ	: Arapça isim
Aİb.	: Arapça ibare
Ak.G	: Aitlik grubu
AS	: Ara söz
As	: Arapça sıfat
AT	: Arapça tamlama
AZ	: Arapça zarf
B	: Beyit
b	: Bağlaç
BFG	: Birleşik fiil grubu
BG	: Bağlama grubu
BİG	: Birleşik isim grubu
B'liİT	: Belirtili isim tamlaması
B'sizİT	: Belirtisiz isim tamlaması
Bul.G	: Bulunma grubu
C.	: Cilt
ed.	: Editör
EG	: Edat grubu
Eş.G	: Eşitlik grubu
FBİ	: Farsça birleşik isim
FBS	: Farsça birleşik sıfat
FBZ	: Farsça birleşik zarf
FE	: Farsça edat

Fİ	: Farsça isim
FS	: Farsça sıfat
FT	: Farsça tamlama
FZ	: Farsça zarf
hzl.	: Hazırlayan
İ	: İsim
if	: isim-fiil
İFG	: İsim-fiil grubu
İG	: İyelik grubu
İl.G	: İlgi grubu
İsn.G	: İsnat grubu
KK	: Kimden kime grubu
M	: Mısra
Oİ	: Osmanlıca isim
s.	: Sayfa
SBG	: Sıralı bağlama grubu
sf	: sıfat-fiil
SFG	: Sıfat-fiil grubu
ST	: Sıfat tamlaması
STDİG	: Sıralı tamlayanı düşmüş iyelik grubu
TDİG	: Tamlayanı düşmüş iyelik grubu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TG	: Tekrar grubu
TS	: Türkçe sıfat
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TY	: Türkçe Yazmalar
t.y.	: Tarih yok
UG	: Uzaklaşma grubu
Un.G	: Unvan grubu
Ü	: Ünlem
VG	: Vasıta grubu
Yay.	: Yayınları, yayınevi

YG : Yönelme grubu
Yük.G : Yükleme grubu
Z : Zamir
Zf : Zarf
zf : zarf-fiil
ZFG : Zarf-fiil grubu

GİRİŞ

İletişim, haberleşmek, anlaşılmaq, duygu ve bilgi paylaşımında bulunabilmek, ait olunan toplum içerisinde mutlu ve huzurlu yaşayabilmek için ihtiyaç duyulan en önemli araçtır. İnsanlar var olduklarını ortaya koymak için kendi dışındaki varlıklarla sözlü, yazılı veya sözsüz, simgesel bağlantı kurarlar. Mağara duvarlarına yapılan resimlerden ilk yazılı metinlere kadar, insanlık tarihinin takip edilebilen eserlerinde bireylerin önce resim, damga gibi araçlarla ve daha sonra da yazıyla hep iletişim kurma isteği içerisinde oldukları görülmektedir.

Toplum içerisinde yaşayan insan çoğu zaman isteyerek bazen de farkında olmayarak başka kişilerle iletişim içerisinde. Yaptığı jest ve mimiklerle de karşı tarafa mesaj verebilen insan için en doğru, kalıcı iletişim şekilleri ise sözlü ve yazılı iletişimdir. Yakın çevresiyle sözlü iletişimde bulunan insanlar, uzaktaki kişilerle haberleşebilmek için yazılı materyalleri kullanmak zorunda kalmışlardır. Denilebilir ki insanların haberleşme ihtiyacından, geleceğe bilgi bırakma isteğinden yazı ve dolayısıyla yazının kaynaklık ettiği haberleşme araçları ortaya çıkmıştır. Bu haberleşme araçlarından en yaygın olarak kullanılanı ise mektuptur. Teknolojik gelişmeler nedeniyle günümüzde nostaljik bir tür olarak anılan mektup, yazının icadından itibaren özellikle siyasi anlamda haberleşmeyi sağlayan en önemli iletişim aracıydı.

Edebî bir tür olarak mektup ile ilk olarak Klasik Türk Edebiyatı dönemi içerisinde karşılaşılmaktadır. Ancak Türk tarihi içerisinde siyasi anlamda mektuplaşmanın ilk örneklerine Göktürkler ve Uygurlar dönemlerinde rastlanmaktadır.¹ Orhun Abidelerinin Türk ülkesinin önemli geçiş güzergâhı olan Orhun Vadisi'nde herkesin görebileceği bir yere, o dönemde hâkim olan dillerle yazılarak bırakılması ve hitabet unsurlarını yoğun bir

¹ Eski Türklerdeki mektuplar ve mektuplaşma ile ilgili bkz. Osman Fikri Sertkaya, "Eski Uygur Mektupları Üzerine", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, 44 (44), (2011), s. 209-226.; Sema Barutçu Özönder, "Eski Türklerde Dil ve Edebiyat", <http://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20DILI/ozonder01.pdf>. (30.11.2014).; Talat Tekin, "İpek Yolu'ndan Bin Yıllık Türkçe Mektuplar", **Makaleler 2-Tarihî Türk Yazı Dilleri-**, Ankara: TDK Yay., 2013, s. 277-285.

şekilde içermesi ona geleceğe bırakılan bir mektup özelliği kazandırmaktadır. Uygur döneminden sonra İslamiyet etkisinde gelişen Türk edebiyatına ait, Kutadgu Bilig’de yer alan kurgusal ve manzum mektuplar ise edebiyatımız içerisindeki mektup türünün gelişimini göstermesi açısından önemlidir.²

Osmanlı döneminde bir ilim hâline gelen mektup yazma geleneği ise Fars ve Arap edebiyatları etkisiyle edebiyatımızda yeni bir şekil almış, mektup yazma kurallarının ve bu kurallara göre yazılan gerçek veya örnek niteliğindeki mektupların yer aldığı münşeat mecmuaları bir gelenek hâlinde oluşturulmaya başlanmıştır.

Bu metinlerin en çok eleştirilen noktası, hepsinin belli kurallar çerçevesinde yazılması nedeniyle dil ve üslup açısından birbirinden çok farklarının olmamasıdır. Yazılacak kişinin kıdemine göre belirlenen dil, hitap unsurları ve sıfatlar, mektup sonundaki bitiriş cümleleri, tüm bu metinler için ortaktır. Gerek bu metinlerin temelde birbirinden çok farklı olmaması anlayışı, gerekse dillerinin oldukça ağır olması münşeat metinleri üzerine araştırma yapılmasını zorlaştırmaktadır. Klasik Türk Edebiyatı metinleri içerisinde üzerinde en az çalışma yapılan tür münşeatlar olmuştur.

Bu çalışma, mektup türünün münşeat özelinde dil özellikleri bakımından değerlendirilmesi amacıyla yapıldı. Münşeatların bir kalıpta yazılıyor olduklarına dair eleştiri göz önünde bulundurularak bu kalıp yapıların ortaya konulması hedef olarak seçildi. Böylece hem bir münşeatın günümüz Türk alfabesine aktarılması sağlandı hem de bu metinlerde kullanılan Türkçe kelime grupları tespit edilerek tekrar eden yapılar gösterildi. Türkçenin ifade kalıplarının kelime grubu cinsinden aynı kurucu gruplardan oluşup oluşmadığı, bu kelime gruplarının münşeat dili üzerindeki etkisi gösterilmeye çalışıldı.

Bu kapsamda 18.yy şair, biyografi yazarı ve münşatlarından olan Osmanzâde Ta’ib Ahmed’in derleme ve didaktik bir eser olarak kabul gören Münşeat’ı kelime grupları açısından incelendi. Öncelikle eserin nüshaları gerek edebiyat tarihi kitaplarının, münşeatlarla ve Osmanzâde Tâ’ib Ahmed ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi,

² Mehmet Turgut Berbercan, “Türk Yazı Dilindeki İlk Manzum Mektup Örnekleri”, **Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi** (KAREFAD), 2, (2013), s. 75 ve diğerleri.

gerekse yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerinin internet sayfalarında katalog taraması yapılması suretiyle tespit edildi. Tespit edilen on nüshanın dijital kopyalarının temin edilmesiyle çalışmaya esas olacak nüshanın belirlenmesi için çalışmalar yapıldı. Nüsha seçimi yapılırken eserin müellif nüshasının³ olup olmadığından emin olunamadığı için istinsah tarihi en eski olan nüsha⁴ esas nüsha olarak tercih edildi. Esas nüshanın okuması yapıldıktan sonra sağlıklı bir metin oluşturmak amacıyla diğer altı nüshadan hareketle okunamayan kısımlar tamamlandı. Çalışmanın amacı tenkitli metin oluşturmak olmadığından nüshaların soy ağacı/şeceresi hazırlanmadı. Ancak bir karşılaştırma yapıldığında nüshalarda bulunan ortak hatalardan hareketle Milli Kütüphane (K) ve Millet Kütüphanesi (M) nüshalarının; Nuruosmaniye Kütüphanesi (N), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı (A1) ve İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi TY 9812 (İ2) nüshalarının aynı koldan geldikleri düşünülebilir. A1 nüshası, N ve İ2 nüshaları ile büyük oranda benzerlik göstermekle birlikte, çokça hata içermektedir. Bu nedenle bu nüsha, nüsha karşılaştırmalarında dışarıda tutuldu.

Yapılan nüsha karşılaştırmaları sonrasında çıkan imla ve kelime farklılıkları ile eksik ve yanlış yazımların örnekleri “Nüsha Farkları” başlığı altında bir fikir vermesi açısından verildi. Ancak nüshalarda bu farklılıklar dışında kalan maddi hatalar vardır ki bunların sayısı oldukça çok olduğundan ve metnin anlamı açısından bir farklılık oluşturmadıklarından bunlar, listeye eklenmedi. Tespit edilen bu farklılıklardan bahsedilmesinin nedeni, bu bilgileri söz konusu çalışma ile ilgilenenlerin dikkatine sunabilmektir.

Yedi nüshanın karşılaştırılması sonucunda görüldü ki nüshalarda çok sayıda maddi hata bulunmaktadır. Maddi hata kapsamı içerisine unutulmuş harfler, unutulmuş harf noktaları, ihmal edilen şedde, tenvin ve hemzeler girmektedir. Ayrıca tüm nüshalarda ortak olan yazımlara karşılık tek bir nüshada farklı yazılan, anlama uymayan ya da sözlüklerde

³ Tespit edilen nüshalardan “Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, Edebiyat 387”nin zahriye sayfasında “*Hazā münşe ’āt Tā’ib Efendi ‘Osmanzāde min ḥaṭṭihī*” ifadesi geçmektedir. Ali Canib Yöntem’in aynı kütüphanede 557 numarada kayıtlı olduğunu ifade ettiği nüsha için dediği gibi, bu ifadeden eserin, Tâ’ib’in hattıyla olduğu düşünülebilir; ancak diğer nüshalarla karşılaştırıldığında eksikliklerin, hataların dikkat çekmesi bu ifadeye şüpheyle bakılmasına neden olmuştur. Ali Canib Yöntem, “Reis-i Şâirân Osmanzâde Ahmed Tâib Efendi”, **Türkiyat Mecmuası**, 2, (1928), s. 104. Burada dikkat çeken husus Yöntem’in 557 numaradaki nüsha için yaptığı açıklamaların 387 numaradaki nüsha için uygun olmasıdır.

⁴ Nuruosmaniye Kütüphanesi, 4293.

bulunmayan kelimeler de nüshalar arasındaki farklılıklarda gösterilmedi. Bu durum, esas alınan N nüshası başta olmak üzere Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi (D) nüshası, İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi TY 10301/01 (İ1), K, M ile Süleymaniye Kütüphanesi (S) nüshalarında “ādāb-ı keşiresi” şeklinde geçen ifadenin İ2 nüshasında “edeb-i keşresi” şeklinde olması ile örneklendirilebilir. Ayrıca bunun gibi müstensihlin dikkatsizliğinden kaynaklandığı düşünülen hatalar da söz konusu farklılıklar listesine eklenmedi.

Nüshalarda kelimelerin yanlış yere yazıldığı da olmuştur. Bunlar çoğu zaman müstensihler tarafından üzeri çizilerek doğrusuyla değiştirilse de bazen gözden kaçmıştır. Mesela, “Zirā fī-zamānīnā ne gāyet münşiyāne mektūb oqunur ve ne ziyāde ‘āmiyāne [Türkī] kāğıda baqılır.” (N 2^{b/5}) cümlesinde geçen “ne” kelimesi N, D, İ1, K ve S nüshalarında “gayet” kelimesinden önce gelirken M nüshasında ise “oqunur” kelimesinden önce gelmektedir. İ2’de ise unutulmuştur. Bazen de müstensihler yaptıkları hataları fark edip bunları özel işaretlerle, sahh kaydıyla da düzeltmişlerdir. Mesela, İ2 nüshasında metin içerisinde unutulmuş “müzerkeş” kelimesi yerine kırmızı mürekkeple bir işaret koyulmuş, daha sonra derkenarda sahh kaydıyla kelime yazılmıştır (23^{b/14}). K nüshasında ise diğer nüshalarda “fuḥūl-ı ‘ulemā” şeklinde olan ifade 133^{b/4}’de “‘ulemā fuḥūl” olarak geçmektedir. Müstensih bu ifadede ilk kelimenin altına “ح”, ikinci kelimenin altına “م” harfleriyle bir not düşmüştür.⁵ İ1 nüshasında diğer tüm nüshalarda mevcut olan “tūtiyā-yı dīde-i cān ve her ḥas ü ḥāşāki kibrīt-i aḥmer-i cenāndır, cārū-gerde-i” ifadesi unutulmuş ve daha sonra 4^a’da ilgili yere 10. satırdan 21. satıra kadar satırların ortasına dikey şekilde yazılmıştır ve sahh kaydı koyulmuştur.

K nüshasında özellikle mektup sonlarındaki dua kısımlarında geçen “bākī, hemīşe, bad” gibi kelimelerdeki noktalı harflerin çoğu zaman ihmal edildiği görülmüştür. Ayrıca nüshalardaki Arapça kelimelerde genel olarak görülen imla özelliği çoğunlukla hemze, tenvin ve şeddelerin yazılmamasıdır. Bu gibi durumlarda metin içerisinde kelime içinde olan hemzeler olmasa da varmış gibi transkribe edilmiştir. Hemze kullanımında nüshalarda

⁵ Yazma eserlerde dikkatsizlikten kaynaklanan hataların olması kaçınılmazdır. Bu hatalar bazen gözden kaçmakla birlikte bazen de müellif ya da müstensih tarafından çeşitli şekillerde düzeltilebilmektedir. Bu düzeltmeler çoğu zaman yanlış yazılan kısmı karalayıp doğrusunu yazmak gibi basit ve evrensel bir usulle yapıldığı gibi, kimi zaman da müşterek işaretler ya da duruma özel, mantıklı semboller ve izahlarla yapılmıştır. Ahmet Akdağ, “Metin Tenkidi”, **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu** (ed. Özer Şenödeyici), 1. Baskı içinde, İstanbul: Kesit Yay., 2015, s. 249.

çoğu zaman hemzenin kürsülük yaptığı “y” harfi ile yer değiştirdiği, bazen de ikisinin birlikte kullanıldığı görülür. Tenvin ve şedde kullanımında yapılan ihmaller de göz ardı edilmiş, kelimelerin doğru şekilleri metne alınmaya çalışılmıştır.

Nüshalarda bazen müstensihlerin kısaltmalar kullandıkları da tespit edilmiştir. Mesela, İ² nüshasında “te‘ālā” kelimesi her zaman “تع” şeklinde yazılmıştır. N, İ2 ve K nüshalarında da “mısra” kelimesi “م” harfiyle gösterilmiştir.

Çalışmaya esas olacak metin oluşturulurken mektupların sıralanışı açısından, esas olarak seçilen nüshanın düzenine uyuldu. Metin içerisinde okunamayan kısımlar yay parantez içerisinde üç nokta (...) şeklinde gösterilirken, diğer nüshalardan hareketle tamamlanan kısımlar köşeli parantez [] içerisinde gösterildi. Araştırmacı tarafından tamamlanan kısımlar ise yay parantez () içinde yazılarak verildi.

Metnin transkripsiyonunda ve inceleme kısmındaki örneklerde Klasik Türk Edebiyatında kullanılan bilimsel transkripsiyon sistemine bağlı kalındı. Varak numaraları 1^b şeklinde gösterilirken satır numaraları (1) şeklinde yay parantez içerisinde verildi. Mektupların kime gönderildiğini, bazen de başka bir mektuba geçildiğini belirten ifadeler italik ve koyu şekilde yazıldı.

Arapça ve Farsça eklerin, ibarelerin transkripsiyonu ve yazımı konusunda metin neşri ile ilgili makaleler ışığında çalışma süresince ortak bir yol izlenilmeye çalışıldı. Türkçe kelimeler ve eklerin yazımında ise metinde gösterilen harfler ve dudak uyumu kuralları ışığında metnin transkripsiyonu gerçekleştirildi.

Metnin kelime grupları bakımından incelendiği bölümde ise tespit edilen en büyük gruplar esas alınarak kelime grupları sınıflandırıldı, bu büyük grupları oluşturan kurucu gruplar ayrı ayrı ele alınmadı. Kurucu grupların sayısal değerleri çalışma sonunda tablo hâlinde verildi.

Kelime gruplarının örnekleri gösterilirken tespit edilen en büyük kelime grubu transkripsiyonlu bir şekilde yazılarak yanında örneğin nerede geçtiği yay parantez içerisinde önce varak numarası sonra örneğin geçtiği satırın ilk numarası gelecek şekilde

verildi (ör. 1^{a/1}). İfade tekrarı olan kelime grupları ilk örneğin hemen yanında geçtiği yerin kaydıyla verilirken yapı tekrarı olan örnekler, “Diğerleri için” ifadesi yanında geçtiği yerlerin sıralanmasıyla gösterildi.

Kelime grupları sade parantezleme yöntemine göre incelendi. Bu yöntem uygulanırken en büyük kelime grubu çengelli parantez {} içerisinde verildi, bu kelime grubunu oluşturan diğer kelime grupları ise köşeli parantez ilk olmak koşuluyla, sırasıyla bir köşeli parantez [], bir yay parantez () içerisinde gösterildi. Büyük kelime grubunu oluşturan diğer kelime gruplarının adlarının kısaltma kullanılarak ve koyu şekilde yazılmasıyla kurucu grupların anlaşılabilirliği sağlanmaya çalışıldı. Kelime gruplarının oluşmasını sağlayan ekler ise sade parantezleme yönteminde, formülleştirilen yapıların daha da karmaşık hâle gelmesine engel olmak düşüncesiyle gösterilmedi. Sadece ek fiil kullanılan isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil yapılarında ek fiil ifadesi ve birleşik fiil yapısı kurmayan fiilimsileri işaret eden “if, sf ve zf” kısaltmaları parantez içinde yazıldı.

İki isim ya da “isim+ek” şeklinde oluşan küçük kelime grupları ise köşeli parantez içinde [] gösterildi. Metin içerisinde geçen beyit ve mısralar kelime gruplarının parçası durumunda kullanıldıklarında beyitler için B, mısralar için M kısaltması kullanıldı ve bu beyit ve mısralar örneklerde italik olarak yazıldı.

Kelime grupları tespit edilirken ki’li cümlelerdeki ki’den sonraki kısımlar yargı bildiriyorsa ara cümle {AC}, yargı bildirmiyorsa ara söz {AS} şeklinde gösterildi⁶. Bu yapılar kelime grubu açısından incelenmedi. Gruplar içerisine giren bağlaçlar {b} şeklinde gösterildi. Ayrıca çengelli parantez içerisinde gösterilen bu ifadeler silik yazıldı.

⁶ Prof.Dr. Mertol Tulum’a ait “Sinan Paşa-Ma’ârif-nâme, Metin ve ki’li Birleşik Cümleler Üzerine Bir İnceleme”, adlı yayımlanmamış doçentlik tezi, -ki’li birleşik cümleler hususunda temel kaynak olduğu halde bu çalışma için temini mümkün olmamıştır. Bu, çalışmanın üzücü bir zafiyeti olarak değerlendirilmektedir.; İki veya ikiden fazla cümlenin “ki” bağlama edatı ile bağlandığı ki’li cümlelerde ana cümle kesin bir yargı taşırken yan cümle ana cümleyi çeşitli yönlerden tamamlayan bir özellik taşır. Bu cümlelerde yardımcı cümle ana cümleden sonra geldiği için Türkçenin yardımcı unsur ana unsurdan önce gelir kuralına aykırıdır. Bu yapılar Türkçenin zengin fiilimsileriyle Türkçe cümle düzenine sokulabilmektedir. Muhammet Yelten, “Pars-Nâme’deki Ki’li Birleşik Cümleler Üzerine”, **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, 2 (4), 2005, s. 46, 47, http://mtad.humanity.ankara.edu.tr/II-4_Aralik2005/52_MTAD_2-4_Yelten.pdf (12.02.2016). Bu çalışmada Türkçe yapılar üzerinde durulduğundan bu cümlelerde ki’li yardımcı cümleler göz ardı edilmiştir.

Metinde okunamayan kısımlarda bulunan kelime grupları ile metin içerisinde bulunan bazıları Tâ'ib'e ait bazılarıysa dönemin münşeat mecmualarında ortak olarak kullanılan mısra, beyit ve şiirler kelime grupları açısından incelenmedi.

Çalışmanın konusu söz konusu eserdeki Türkçe kelime grupları olduğu için metin içerisinde geçen çok sayıdaki Arapça ve Farsça tamlamaların hangi kelime grubu özelliğini taşıdığı ile ilgilenilmedi. Bu yapılar inceleme içerisinde Arapça Tamlama (AT), Farsça Tamlama (FT) şeklinde gösterildi. Bu yapıların sadece sayısal değeri üzerinde duruldu.

Tezin yazımında birebir yapılan alıntılar ve eser, tez, makale gibi kaynak eserlerin adları hariç, Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu'na⁷ bağlı kalındı. Alıntılar ve eser, tez, makale gibi kaynak eserlerin isimlerinde ise yazar ve araştırmacıların imlaları göz önünde bulunduruldu. Ayrıca edebî terimlerde, yazım kılavuzunda olmayanlarda yaygın kullanımlar tercih edildi. Kısaltmalar konusunda da yazım kılavuzuna bağlı kalındı; ancak çalışma sırasında araştırmacı tarafından oluşturulan kısaltmalar, kısaltmalar listesinde verildi.

“Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeatı “Gevher-i Yektâ” (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme ve Türkçe Kelime Grupları)” adlı bu çalışma, girişin yanı sıra dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın “İnşa, Münşi, Münşeat Kavramları ve Türk Edebiyatında Münşeat” başlığını taşıyan birinci bölümünde, çalışmanın konusuna esas olan metnin daha iyi anlaşılması için eser ile ilgili olan kavramların hem sözlüksel hem de edebî terim olarak anlamları verildi. Bu kavramların kullanım alanı olan nesir kavramı ve nesir tasnifleri üzerinde de duruldu. Münşeat geleneğinin tarihsel süreci, ortaya çıktığı Arap bürokrasisinden itibaren ele alındı ve Türk edebiyatına gelinceye kadar geçirdiği aşamalar kısaca verilmeye çalışıldı. “Türk Edebiyatında Münşeat” başlığında ise münşeat mecmualarının ilk olarak Türk edebiyatında hangi dönemde görülmeye başlandığı, ilk münşeat örnekleri, münşeatların hangi özelliklerine göre sınıflandırıldıkları, hususi ve resmî mektuplar, mektupların genel özellikleriyle ilgili bilgiler verildi.

⁷ **Yazım Kılavuzu**, Ankara: TDK Yay., 2008.

“*Osmanzâde Tâ’ib Ahmed’in Hayatı, Şahsiyeti, Edebî Kişiliği ve Eserleri*” adlı ikinci bölümde, öncelikle Tâ’ib’in doğum, ölüm bilgileri verildikten sonra görev süreciyle ilgili bilgiler üzerinde duruldu. Edebî şahsiyetini daha doğru anlayabilmek için yaşadığı dönemin siyasi ve sosyal çerçevesine kısaca değinildi. Eserlerinin tamamı tanıtıldıktan sonra çalışmaya konu olan eserin tespit edilen nüshaları tavsif edildi. “İçerik, Biçim ile Dil ve İmla” başlığı altında eserin mukkadimesinde verilen bilgiler, mektup bölümleri ve mektuplarda kullanılan dilin özellikleri üzerinde duruldu.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan “*Münşeat “Gevher-i Yektâ”-Transkripsiyonlu Metin*” başlığı altında ise esas alınan nüshadan hareketle hazırlanan transkripsiyonlu metin verildi.

Münşeat “Gevher-i Yektâ”da Yer Alan Türkçe Kelime Grupları” başlıklı dördüncü bölümde altmış sekiz mektup üzerinde tespit edilen Türkçe kelime grupları, türüne göre tasnif edildikten sonra her biri tamlayan ve tamlanan ile niteleyen ve nitelenen unsurlarının özelliklerine göre ayrıntılı bir tasnifle verildi. Örnekler verilirken benzer yapı özellikleri taşıyan kelime grupları, yapı tekrarlarının anlaşılabilirliğini arttırmak amacıyla alt alta sıralandı.

Sonuç kısmında ise tespit edilen tüm kelime grupları ışığında mektup dilinin özellikleri ortaya koyulmaya çalışıldı. Metindeki daha çok arkaik olarak kabul edilen kelimeleri içeren bir sözlük ile metnin tıpkıbasımı da çalışma sonuna eklendi. Ayrıca kurucu grupların sayısal değerlerini gösteren tablolar da çalışmanın sonunda bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNŞA, MÜNŞİ, MÜNŞEAT KAVRAMLARI VE TÜRK EDEBİYATINDA MÜNŞEAT

1.1. İnşa, Münşi ve Münşeat Kavramları

İnşa, nesrin bir tarzı olan süslü nesri kapsamaktadır. Dolayısıyla inşa yazıcısı olan münşi ve münşilerin kaleme aldığı mektupların bir araya toplandığı ve genel bir ifadeyle münşeat olarak adlandırılan eserlerin de doğal olarak nesir ile ilgisi vardır.

Tahirü'l Mevlevî'nin "Lügatte saçmak ve dağıtmak demektir. Bu münâsebetle manzûm olmaksızın söz söylemeğe ve tabîî konuşma tarzındaki söze nesîr denilir."⁸ şeklinde tanımlamasının yanı sıra birçok sözlük, edebiyat tarihi ve ansiklopedik sözlük gibi eserlerde de hemen hemen aynı şekilde ifade edilen nesir, "Duygu ve düşüncelerin şiirdeki biçimsel özelliklere bağlı kalınmadan, düz ve serbest bir şekilde anlatılmasıdır."⁹ şeklinde de açıklanmaktadır. Nesir, "Düşüncenin dilidir, sebep sonuç ilişkisini göz önünde bulundurarak bilinenden bilinmeyene adım adım ilerler; ayakları sağlam bir şekilde yere basmadan yürüyemez."¹⁰ Klasik Türk Edebiyatı dönemindeki sanatkârane nesir için daha çok *inşa* tabiri kullanılmıştır.

Nesir türünün Türk edebiyatındaki ilk örnekleri Yenisey Yazıtları ve 8. yüzyıl ile tarihlenen Orhun Abideleridir. Yenisey Yazıtları hacim itibariyle genelde çok daha küçük metinler oldukları için Orhun Abideleri Türk edebiyatında nesir alanında kaleme alınan en önemli eserler olarak dikkat çekmektedir. Orhun Abidelerinden itibaren Türk dilinin gelişimiyle nesir alanında birçok eser kaleme alınmıştır.

⁸ Tahir Olgun, **Edebiyat Lügati**, İstanbul: Âsâr-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı, 1936, s. 97.

⁹ Turan Karataş, **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, İstanbul: Sütün Yay., 2011, s. 435.

¹⁰ Süleyman Çaldak, "Eski Türk Edebiyatında Nesir (Düz Yazı)", **Eğitim**, 77-78, (2006), s. 74.

Klasik Türk Edebiyatı dönemine gelindiğinde ise nazım her zaman ön planda olmuştur. Hatta Klasik Türk Edebiyatı ifadesi yerine, eski şairlerimizin yazmış oldukları şiirleri belirli bir düzenle “Divan” adı verilen defterler içerisinde toplamaları nedeniyle “divan edebiyatı”, ağırlıklı olarak “divan şiiri”, ifadeleri de sıklıkla kullanılmıştır.¹¹ Bu nedenle de Klasik Türk Edebiyatı denilince akla ilk olarak nazım türü gelmektedir. Ancak göz ardı edilmemesi gereken durum, Klasik Türk Edebiyatı içerisinde çok önemli nesir örneklerinin de bulunduğudır. Klasik Türk Edebiyatında inşa adı altında gelişen nesir türünde ustalıklı, sanatlı anlatım ön plana alınmıştır.¹²

Türk edebiyatı içerisinde kimi araştırmacılar nesri sade ve süslü diye iki kısma ayırırken¹³ Fahir İz gibi kimi araştırmacılar da sade, süslü ve orta nesir olmak üzere üç kısma ayırmaktadırlar¹⁴.

Mertol Tulum, 16-19. yüzyıllar boyunca günlük dilden oldukça farklı bir şekilde gelişen Osmanlı yazı dilinin en belirgin özelliğinin zengin bir kelime dağarcığına sahip olması ve bunun sayesinde anlam ve kavram çeşitliliği bakımından da gelişkin ve ergin bir anlatım gücü imkânı bulması olduğunu dile getirmiş ve bu yazı dilinin iki ayrı seviyede kullanıldığını ifade etmiştir. İlk seviye bazı yönleriyle konuşma dilinden ayrı olsa da geniş bir okuyazar kitlesi tarafından okunup anlaşılabilir. Tulum, ikinci seviyedeki yazı dilinin ise halkın günlük konuşma diliyle hiçbir ilgisi olmadığını, en belirgin özelliğinin barındırdığı fazla orandaki alıntı kelime, dil kalıbı ve yabancı kültür olduğunu söylemiştir.¹⁵

¹¹ Mine Mengi, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, 15. Baskı, Ankara: Akçağ Yay., 2009, s. 23.

¹² Mengi, age., s. 25.

¹³ “XV. yüzyıldan itibaren, kısaca, sade ve sanatkârane diye isimlendirebileceğimiz iki tür nesir ortaya çıkmış olur.” Harun Tolasa, “Divan Nesri”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi içinde** C. 2, İstanbul: Dergah Yay., ty., s. 341.

¹⁴ **Sade Nesir:** Halkın konuştuğu dili esas alan, ara sıra inşa üslubundan gelen kelime, deyim ve klişelerin girdiği nesir türüdür. **Orta Nesir:** Halkın konuşma dilinden büyük oranda uzaklaşan yazarların söz sanatları yaparak hüner gösterme amacıyla olmadıkları, sadece anlatmak istediklerini önemsedikleri nesir türüdür. **Süslü Nesir:** İnşa olarak da adlandırılır. Türkçe kelimelere çok az yer verilen ve divan şiirinin söz sanatlarının çoğunun benimsendiği, secinin esas alındığı nesir türüdür. Hüner göstermek amacıyla süslü ve yapay bir dil ile sürüp gitmiştir. Fahir İz, **Eski Türk Edebiyatında Nesir**, 3. Baskı, Ankara: Akçağ Yay., 2013, s. V-XII (Ön Söz).

¹⁵ Mertol Tulum, “Osmanlı Nesrinin Dili”, **Nesrin İnşâsı**, 1. Baskı içinde, İstanbul: Turkuaz Yay., 2010, s. 24-26.; Hakan Karateke ise “Osmanlı Nesrinin Cumhuriyet Devrinde Algılanışı” adlı çalışmasında, Fuad Köprülü’nün millî dil teorisine, Agah Sırrı Levend’in *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri* isimli eserindeki Osmanlı nesri ile ilgili açıklamalarına ve Fahir İz’in *Eski Türk Edebiyatında Nesir* adlı

1.1.1. İnşa

Hem temel anlamı hem de edebiyat, dilbilim, bürokrasi ve fıkıh alanlarında kazandığı yan anlamlarıyla yaygın bir kullanım alanı bulan *inşa* kelimesi, Arapça “neş’e” kökünden türetilmiştir. “Neş’e” kelimesi ise “yeniden meydana gelme; yeniden doğuş; dirilme varlık bulma”¹⁶ gibi anlamlara gelmektedir. İnşa ise “yapma, vücuda getirme”¹⁷ gibi anlamları yanında “kaleme alma”¹⁸ gibi bir anlama da sahiptir. Bu ikinci anlamdan hareketle “yazmak, yazma sanatı ve kompozisyon” gibi anlamlar kazanmış ve zaman içerisinde resmî ve özel yazışmaların belirli bir usule göre yapılmasının inceliklerini, mektup yazma sanatını ifade eden bir terim olmuştur. Edebiyatta ise “belli kurallara, belâgat ve fesahat ölçülerine göre söylenmiş veya yazılmış edebî güzellik taşıyan her çeşit söz veya düz yazı” inşa olarak değerlendirilmiştir. Bu yazı türü “sanatlı nesir”, “güzel nesir” ve “sanatlı yazı” şeklinde de adlandırılmıştır.¹⁹

Arap edebiyatında inşa kelimesinin edebî bir türü ifade edecek şekilde ilk ne zaman kullanıldığı bilinmese de Kudâme b. Ca‘fer’in H.288 (M.901) yılı civarında kaleme aldığı *Kitâbü’l-harâc ve Sinâ‘ati’l-kitâbe* adlı eserinde “inşâü’l-kitab”ı belirli bir usule göre mektup yazımı, “kitab münşe”yi kuralına uygun yazılmış mektup ve “meclisü’l-inşâ”yı dîvân-ı inşâ şeklinde kullandığı görülür. Kelime sonraları, sekreterlik görevinde bulunanların yaptığı işin dışında, az veya çok düzenli mektup yazan kişinin yaptığı iş, manasında geniş bir anlam kazanmıştır.²⁰

eserindeki nesir tasnifine değindikten sonra bunlar arasında en safi bilimsel bakış açısının İz’de olduğunu düşündüğünü ifade etmiş; ancak İz’in yaptığı bu tasnifteki üçe ayırma yönteminin Osmanlı’da pek çok şey için de kullanıldığını belirttikten sonra yapılan nesir tasniflerinin yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Ona göre, bu tasniflerin yetersizlik nedenlerinden ilki bu nesrin üzerine örtülen ideolojik örtü bilimselliğinin kaldırılamamış olmasıdır. Ayrıca Osmanlı nesri değerlendirmelerinin kelime hazinesi ve dilbilgisi kontrolünü öteye geçemediğini söylerken aynı zamanda yapılan incelemelerin sadece eser odaklı olmasının da eksiklik olduğunu, aslında eser kadar yazar ile okur kitlesinin de önemli olduğunu ifade etmiştir. Hakan Karateke, “Osmanlı Nesri’nin Cumhuriyet Devrine Algılanışı”, **Nesrin İnşâsı**, 1. Baskı içinde, İstanbul: Turkuaz Yay., 2010, s. 47-54.

¹⁶ Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, 29. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi Yay., 2012, s. 965.; Mehmet Kanar, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü C. 1**, İstanbul: Say Yay., 2009, s. 2594.; Mertol Tulum, **Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü**, İstanbul: Kapı Yay., 2013, s. 655.

¹⁷ Devellioğlu, age., s. 507.

¹⁸ Devellioğlu, age., s. 11.

¹⁹ İsmail Durmuş, “İnşâ-Arap Edebiyatında”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, C. 22, İstanbul: TDV Yay., 2000, s. 334, 335.

²⁰ Durmuş, agm., s. 335.

Arap edebiyatında bir tür olarak inşa ile ilgili eserler, divan kâtipleri için resmî ve özel yazışmalarda ve mektuplarda örnek alınmak üzere derlenmiş yazı ve mektuplardan oluşan münşeat mecmuaları; daha çok divan kâtiplerinin görevlerini yaparken üslup ve konu açısından kendilerine yardımcı olmak amacıyla telif edilmiş olanlar şeklinde iki gruba ayrılabilir.²¹

İnşa türünün ilk örnekleri olarak kabul edilebilecek Hz. Muhammed'in mektuplarından itibaren oluşmaya başlayan resmî yazı geleneği üslup açısından Kur'an'dan ve kısmen de Bizans ve önemli ölçüde de Fars mektup yazma geleneğinden faydalanmıştır. Ancak zamanla içerisindeki yabancı unsurlardan kurtulan inşa, edebî bir tür olarak gelişmiştir. Bu anlayışla kaleme alınmaya başlanan eserlerde dikkat çeken hususlardan biri daha önce Hz. Muhammed'in mektuplarında bulunan tesniyenin yanında secinin ve sanat unsurlarının da kullanılmaya başlanmasıdır.²²

Fars edebiyatında inşa, 9. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Arap dili ve kültürünün etkisi ile gelişmeye başlamıştır. İranlı âlimlerin büyük kısmının eserlerini Arapça olarak yazmaları bu sanatın Fars edebiyatında ortaya çıkışını geciktirmiştir. Ancak zamanla İranlı âlimlerin kendi kültür ve geleneklerini ön plana çıkarmalarıyla bu alanda Fars dili ile orijinal eserler kaleme alınmıştır.²³

İslâmiyet'in İran'a girişinden sonra "mektup yazma sanatı" anlamında kullanılmaya başlanan *inşa* kelimesi için Eski İran'da *nâme-nevisî* "mektup yazma" kelimesi kullanılmıştır. Bu sanatla uğraşan kişilere *debîr*, bu mesleğe de *âyîn-i debîrî* denilmiştir. *Ender Âyinnâmek-i Debîrî* adlı Pehlevîce eser, Fars edebiyatında inşa geleneğinin en eski örneğini oluşturmaktadır.²⁴

Türk edebiyatında ise inşa, Arap ve Fars edebiyatlarında bir dil bilimi terimi ve resmî yazışmaları konu edinen bir disiplin olarak kazandığı anlam yanında bir tür

²¹ Durmuş, agm., s. 335.

²² Durmuş, agm., s. 335.

²³ Hasan Gültekin, "İnşâ ve Tarihi Gelişimi", **International Journal of Central Asian Studies**, 13, (2009), s. 324, 325, www.iacd.or.kr/sub13_3.htm (26.06.2014).

²⁴ Mehmet Kanar ve Rıza Kurtuluş, "İnşâ-Fars Edebiyatında", **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, C. 22, İstanbul: TDV Yay., 2000, s. 337.

kompozisyon tekniği ve güzel yazı yazma sanatı olarak da anlam kazanmış; doğrudan doğruya nesir yerine de kullanılmıştır. Bu kelime dar anlamıyla daha çok münşeat adıyla anılan her türlü resmî yazışma ile bunların bir parçası sayılabilecek mektup vb. metinlerin kaleme alınması ve bu konuyla ilgili kuralların bilgisini ifade etmektedir.²⁵

Hasan Gültekin, *inşa* kelimesinin ilk olarak Müslüman Arap bürokrasisinde kullanıldığını, başlangıçta devlet işlerinin ve yazışmalarının düzenli yürütülmesi konusunda ortaya konulmuş birtakım kuralları anlatmak için kullanılan bir kelime iken zamanla çok sayıda ilim ve nazariye ile zamanın edebî ilimlerine vakıf olarak nesir yazabilme hünerini ve yeteneğini ifade etmek için kullanılan bir terim hâline geldiğini dile getirmiştir. Ayrıca o, sanatlı nesir yazılarına da inşa denmesinin nedenini resmî yazışmalardaki kurallar gibi nesir yazılarında da belagat ve fesahat şartlarının aranması, meram anlatılırken hüner gösterme düşüncesinin ön planda tutulması ve münşi kelimesinin ifade ettiği anlamın alelade bir kâtibin yazdıklarını karşılamaması olarak göstermektedir. Toplum ve devlet yönetiminin iç içeliği, yazışma kurallarının günlük hayata geçmesi, sanatkârların devlet adamlarıyla olan münasebetleri ile eserlerinin yetkinliği ve güzelliği konusunda ödüllendirilmeleri gibi sebepler, sanatlı nesir denilen üslubun değer kazanmasını sağlamış; böylelikle inşa ile sanatlı nesrin de ifade edilmesi kaçınılmaz olmuştur.²⁶

Görülüyor ki inşa terimi, ilk olarak Arap bürokrasisinde ortaya çıkıp daha sonraları Arap edebiyatında kendini göstermiş, oradan Fars edebiyatı ve Türk edebiyatına geçerek gelişimini devam ettirmiş ve böylelikle geniş bir inşa literatürü oluşmuştur.²⁷

1.1.2. Münşi

Kelime anlamı itibariyle “İnşâ eden, yapan; yapısı üslûbu güzel olan, iyi kâtip; edebî kurallara göre yazı yazan, güzel üsluplu kâtip; bir konuyu düz yazıyla ustaca kaleme

²⁵ Mustafa Uzun, “İnşâ-Türk Edebiyatı”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, C. 22, İstanbul: TDV Yay., 2000, s. 338.

²⁶ Gültekin, agm., s. 317-319.

²⁷ İnşanın tarihi gelişimi ve inşa kuramı konusunda daha fazla bilgi için bkz. Hasan Gültekin, **Türk Edebiyatında İnşâ-Tarihi Gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin-**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

alan kimse, düz yazı ustası”²⁸ anlamına gelen *münşi*, bir münşeât müellifi olarak “Edebî ilimlere vâkıf, bir maddeyi nesren ve mükemmel surette kaleme alabilen kâtip”tir.²⁹ Bu yazarlar eserlerini kaleme alırken “seci” denilen cümle içi kafiyesini ve Arapça, Farsça ve Türkçeden oluşan süslü dilleriyle kurdukları tamlama yapılarını kullanırlar. Osmanzâde Tâ’ib Ahmed, *Münşeât*’ında iyi bir münşinin özelliklerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Münşi aña dirler ki fikr-i kavîm ve tab‘-ı müstakîm şâhibi olub ‘ulûm-ı ‘arabiyye ve fûnûn-ı edebiyeyi kemâ-yenbağî bile ve terâkîb-i bülegâ vü eş‘âr-ı fuşâhâyî kesret-i tetebbu‘ ile şebt-i şâhîfe-i hâfîza idüb isti‘mâlât-ı lâyıkayı zâbt ve fıkraları birbirine bir vechle rabt eyleye ki kelâmı şâ‘ibe-i şakâmetden maşûn ola.”³⁰

Halil İbrahim Haksever, münşilerin en büyük özelliğinin nesri en iyi şekilde yazmak olduğunu ifade ettikten sonra onların, edebî sanatları iyi bir şekilde kullanmaları, ayet ve hadisler konusunda donanımlı olmaları ve pek çok ilme de vakıf olmaları gerektiğini belirtir. Münşilerin dilinin aynı zamanda yumuşak ve tatlı olması gerektiğini de söylemektedir.³¹

Bekir Kütükoğlu, *Risâle* isimli eserde, maksadını kudretle ifade yeteneğine sahip münşilerin Arapça ve Farsça’nın sarf ve nahvini, meânî, beyân, bedî gibi edebî ilimleri bilen, belagat ve fesahat kitaplarını layıkıyla inceleyen, hafızası ayet, hadis ve hikmetli mesellerle dolu olan, galattan masun bulunan hakiki münşiler; inşa kudretine sahip olmamakla birlikte belagat sahiplerinin terkiplerini zapt ve birbirine rabt edebilen münşiler; bülega fıkralarını rabt ettikleri halde, lafzî selaset ve metanetten mahrum bulunan münşiler ve bülega fıkralarını rabt edemedikleri hâlde ettiklerini zannedenler olmak üzere dört gruba ayrıldığını ifade etmiştir.³²

²⁸ Devellioğlu, age., s. 855; Mehmet Kanar, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü C. 2**, İstanbul: Say Yay., 2009, s. 2399.; Tulum, age., s. 620

²⁹ Fevziye Abdullah Tansel, “Türk Edebiyatında Mektup”, **Tercüme-Mektup Özel Sayısı-**, XVI (77-80), (1964), s. 386.

³⁰ Tâ’ib, *Münşeât*, N 2^a.

³¹ Halil İbrahim Haksever, **Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi’nin Münşeâtı**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s. 15.; Münşilerin taşınması gereken özellikler konusunda daha fazla bilgi için bkz. Haksever, agt., 12-15.

³² **Risâle**, Hâlet Efendi Kütüphanesi, Numara: 760, 63^b vd.’den aktaran Bekir Kütükoğlu, “Münşeât Mecmualarının Osmanlı Diplomatîği Bakımından Ehemmiyeti”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri (30 Nisan-2 Mayıs 1986)-Bildiriler**, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1988, s. 171.

Münşilik, kâtipliğin en üst kademesi olup bir devlet görevlisinden çok bir sanatkârı ifade etmektedir.³³ “Kalemlerden yetişen münşilerin çoğu Mektupçuluk, Vaka-nüvislik, Reisü’l-küttâplık, Sadr-ı azamlık v.b. yüksek me’muriyetler işgal eden kimseler, şairler, müderrisler ve ilim adamlarıdır.”³⁴

Türk edebiyatında sanatkârane nesir yazıcılığı sadece edebî eserlerde değil aynı zamanda tarih, siyaset gibi türlerde de kendini göstermiştir. Edebî olmayan nasirler, kâtip, yazıcı, muharrir, müellif gibi isimlerle anılmaktadır. Son zamanlara gelindiğinde münşi yerine edip kelimesi kullanılmaya başlanmıştır.³⁵

1.1.3. Münşeât

Türk edebiyatında 14. yüzyılın sonlarında ilk örnekleri tespit edilen *münşeât*,³⁶ kelime anlamıyla “Kaleme alınan şeyler; nesir yazılar; mektuplar”³⁷ demektir. Edebî terim olarak ise “Eski (münşî)lerin yazdıkları koyu nesirlerin topluca buldukları mecmua ve kitap.”³⁸ olarak tanımlanabilmektedir. İnşaların bir araya getirilmesiyle oluşan bu eserlere *münşeât* adı yanında eser kime aitse onun ismi ile *Münşeât-ı Kânî*, *Münşeât-ı İzzet* gibi isimler verilir. Tanzimat’tan sonra Batı edebiyatı etkisiyle *Kenan Bey Âsarı*, *Müntehabat-ı Âsar* gibi özel isimler de kullanılmıştır. Aynı zamanda eski geleneği devam ettirip *Münşeât-ı Şeyh Vasfî*, *Münşeât-ı Mahmud Celâleddin Paşa* gibi isimler verenler de

³³ Gültekin, agm., s. 320.

³⁴ Tansel, agm., s. 386.

³⁵ Sait Okumuş, “Klâsik Türk Edebiyatında XV. ve XVI. Yüzyıl Nesir ve Nâsirlerine Bakış”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 18, (2011), s. 87, http://www.sosyal-arastirmalar.com/cilt4/sayi18_pdf/1_dil_edebiyat/okumus_sait.pdf (30.05.2012).

³⁶ “Münşeât kelimesi, münşî adı verilen, devlet teşkilâtı bünyesindeki divan, kalem ve ketebe gibi resmî dairelerde çalışan nişancı, tevkiî yahut küttâbların yazdığı çoğu musanna resmî yazılarla mektuplar yanında şair ve edebiyatçıların kaleme aldığı her çeşit sanatlı düz yazıya ve bu yazıların toplandığı kitaplara ad olmuştur. Münşeât Fars ve Türk kültüründe “mektûbât” karşılığı olarak da kullanılmıştır. Fakat başta âlimler ve mutasavvıflar olmak üzere aynı kişinin mektuplarının bir araya toplanmasından meydana gelen eserlere Arap edebiyatında olduğu gibi daha çok resâil veya mektûbât denilmiştir. Bunun dışında Osmanlı tarih ve diplomasisinde münşeât kelimesi zamanla her türlü resmî yazıyı ifade eden bir terim niteliği kazanmıştır. Osmanlı telif geleneğinde mektuplar dâhil her çeşit mensur yazıyı bir araya toplayan eserler “mecmûa-i münşeât”, “mecmûa-i inşâ” adıyla bir mecmua türü meydana getirmiştir.” Mustafa Uzun, “Münşeât”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, C. 32, İstanbul: TDV Yay., 2006, s. 18.

³⁷ Devellioğlu, age., s. 854.; Kanar, age., C. 2, s. 2398.

³⁸ Olgun, age., s. 86.

olmuştur.³⁹ Münşeâtlar kütüphanelerde, “mecmua-i münşeât ve mekâtib”, “mecmua-i eşâr ve münşeât”, “divan ve münşeât” gibi isimlerle kayıtlıdır. “Münşeâtlar ile ilgili bilgiler ise gülşen-i inşâ, ilm-i inşâ, ilm-i cedîd-i inşâ, inşâ-yı mergûbe, kavâid-i inşâ, lügat-i inşâ, müşkilât-ı inşâ adlı eserlerde toplanmıştır.”⁴⁰

Münşeâtlarda sadece mektuplara yer verilmemiş, aynı zamanda inşâ ilmi ile ilgili bilgilerden, iyi bir münşide bulunması gereken özelliklerin neler olduğundan, kime nasıl hitap edileceğinden ve kullanılacak dilin özelliklerinden de bahsedilmiştir. Ayrıca, bu eserlerde devrin siyasi, sosyal ve kültürel özelliklerini, mektupları yazan kişilerin ve hatta gönderilenlerin kişisel özelliklerini de bulmak mümkündür.

Haksever, önceleri sadece resmî ve gayri resmî kişilere yazılan mektuplarda kullanılması gereken üslupla ilgili bilgiler ve bu konuda örnekler veren münşeâtların konularının zaman içerisinde zenginleştiğini dile getirmiştir. O, bu eserlerde örnek mektuplar dışında edebî ve tarihî mektupların da olduğunu ve bu mektuplarda dönemin edebî, siyasi, iktisadi ve kültür alanında pek çok konuda bilgi bulunabileceğini ifade etmiştir.⁴¹

Orhan Şaik Gökyay ise münşeâtlar her ne kadar içinde buldukları çağın ve belli bir kültürün etkisinde olurlarsa olsunlar, bu tür eserlerde yazarların kişiliği, kültür düzeyleri, yazarla gönderilen arasında yakınlık ve uzaklık, rütbe farklılıkları konularında bilgi bulunabileceğini belirtmiştir.⁴² Hasan Ali Esir münşeâtlarda bulunabilecek bilgilerle ilgili yukarıda bahsi geçen ifadelerle benzer konulara değindikten sonra, “Bunlardan başka, Türk edebiyatının kaynakları arasında ilk sırada yer alan tezkirelerdeki bazı bilgilerin de münşeâtlardan alınmadığını iddia edemeyiz.” der. Ayrıca münşeâtlardaki bilgilerin bizzat

³⁹ Tansel, agm., s. 387.

⁴⁰ Gelibolulu Mustafa Ali, **Menşeu’l-inşâ** (hzl. İ. Hakkı Aksoyak), Ankara: Bizim Büro Yayın Dağıtım, 2007, s.1.

⁴¹ Haksever, agt., s. 17, 19.

⁴² Orhan Şaik Gökyay, “Tanzimat Dönemine Değın Mektup”, **Türk Dili-Mektup Özel Sayısı-**, 274, 2. Baskı, Ankara: TDK Yay., (2008), s. 20.

ilk kaynaktan yani onu yazanın kaleminden çıktığı için hiçbir tereddüde yer vermeyecek sağlamlıkta olduklarını dile getirir.⁴³

Mustafa Nihat Özön ise, yukarıdaki görüşlerin aksine, münşeatin çok azının tarihi bir gerçeği aydınlatacağını ve mektubu yazanla mektup yazılan kişi hakkında ve yazılan konu ile ilgili bilgi verebileceğini ifade eder. Ayrıca yazıldığı devrin temayül ve tahassüslerini göstermek noktasında bu eserlerin oldukça sınırlı olduğuna değinir ve çok azının nesir dilimizin tarihî gelişimini gösterecek özelliklere sahip olduğunu belirtir.⁴⁴

Gökyay, bu eserlerin dili ile ilgili Arapların başlangıçta oldukça kısa yazışmalar yaptığına; ancak İran ile kurulan ilişkilerden sonra ağır, zincirleme ve düğümlü bir üslubun kullanılmaya başlandığına değinmiştir. Bu gelişmenin Türk edebiyatında da olmasının, bugün için değerlerini ve anlamlarını yitirmiş birtakım örneklerin ortaya çıkmasına ve 15. yüzyılda başlayan bu edebî nesir örneğinin zamanla daha süslü ve yapmacıklı bir hâl almasına sebep olduğundan bahsetmektedir.⁴⁵

Haksever, Klasik Türk Edebiyatı döneminde yazar ve şairlerin nazmın yanında nesre önem verdiklerini belirttikten sonra gerek hazırladıkları ilmî ve edebî eserlerinde gerekse özel yazılarında en güzel ifadeleri kullanıp bunu bir ilim hâline getirmişlerdir, demektedir. Hatta özellikle yüksek seviyedeki insanlar yazışmalarına oldukça fazla dikkat etmişler, ne kadar süslü bir dil ile yazarlarsa o kadar daha itibar kazanacaklarını düşünmüşlerdir.⁴⁶

⁴³ Hasan Ali Esir, **Münşeât-ı Lâmiû (Lâmiû Çelebi'nin Mektupları-İnceleme-Metin-İndeks-Sözlük)**, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası, 2006, s. 8.; Münşeatlarda yer alan bilgilerle ilgili olarak bkz. Abdurrahman Daş, "Türkiye Selçukluları ve Osmanlı Dönemi Hakkında Tarihî Kaynak Olarak Münşeât Mecmualarının Değerlendirilmesi", **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, XLV (2), (2004), s. 205-218.; Halil İbrahim Haksever, "Münşeatlarda Yer Alan Tarihî Bilgiler", **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2 (1), (2009), s. 24-31.; Halil İbrahim Haksever, "Münşeât Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz Açısından Önemi", **İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat ve Tarih İncelemeleri**, 10, (2000), s. 65-76, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/fsmiadeti/issue/view/1028000012>, (25.02.2014).

⁴⁴ Mustafa Nihat Özön, **Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi II**, İstanbul: Devlet Matbaası, 1932, s. 235.

⁴⁵ Gökyay, agm., s. 17.

⁴⁶ Haksever, agt., s.1.

Fevziye Abdullah Tansel, “resmî mektupların dili ağır olmakla birlikte şahsî mektupların dili ise yazarın yaratıcı hayal gücüne bağlı olarak gelişen, onun zekâ hünerlerini yansıtan bir özellik taşır.” demektedir. O, şahsî mektuplarda seci ve nazım parçaları kullanma geleneği 19. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir derken;⁴⁷ İ. Çetin Derdiyok ise bu tür eserlerin dilinin, secinin yanında aliterasyonla yüklü olduğunu, zaman zaman söz oyunlarına yer verilen bu eserlerde Türkçe sözcüklerin hemen hemen hiç yer almadığını ve bu nedenle dillerinin çok ağır olduğunu ifade etmektedir.⁴⁸

Gökyay, münşeâtların dil ve anlatım bakımından büyük bir farklılık göstermediğini, “Benim İstanbul kitaplıklarında, bu konu için bakıp incelediğim yetmiş kadar ‘Münşeât’ içinde çoğu dil ve üslup bakımından, neredeyse birbirinin örneği sayılabilecek niteliktedir ve birini ötekinden ayırt edebilecek belirli bir özellik göstermemektedir.” cümlesiyle açıklar.⁴⁹ Aynı konuyu, Derdiyok ise münşeât türündeki eserlerin dil ve anlatım özelliği bakımından şiirde olduğu gibi zaman ve duruma göre büyük farklılıklar göstermemesinin en önemli nedenlerinden birinin de bu eserlerin büyük bir kısmının el kitabı niteliğinde olmasından kaynaklandığı şeklinde ifade eder.⁵⁰

1.2. Türk Edebiyatında Münşeât

Türk edebiyatında münşeât yazma geleneği Anadolu Selçukluları ile başlamış, bu dönemde yazılan münşeâtlar Farsça kaleme alınmıştır. Devletin resmî yazışma örnekleri ihtiva eden ve sanatlı nesir örnekleri olan bu eserlerde yer alan devletin üst kademesinde bulunan şahsiyetlerin kullandığı üslup, hitap şekilleri, bunlara bağlı olarak gelişen resmî dil protokolü daha sonra Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan münşeâtlarda da bolca görülmektedir.⁵¹

⁴⁷ Tansel, agm., s. 387, 388.

⁴⁸ İ. Çetin Derdiyok, “Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği”, **Yeni Türkiye-Osmanlı Özel Sayısı IV, Kültür ve Sanat-**, 34, (2000), s. 278.

⁴⁹ Gökyay, agm., s. 18.

⁵⁰ Derdiyok, agm., s. 278.

⁵¹ Haksever, agt., s. 72.; Osmanlı dönemindeki münşeât mecmualarıyla ilgili daha geniş bilgi için bkz. Abdurrahman Daş, **Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

Türk edebiyatında Türkçe kaleme alınan münşeât örnekleri 14. yüzyılın sonlarında başlar ve çeşitli kurallar çerçevesinde bir gelenek hâlinde 19. yüzyıla kadar devam eder. Elde bulunan mevcut bilgilere göre Türkçe münşeât mecmualarının en eski örnekleri, Ahmed-i Dâî tarafından yazılan *Teressül* ile Yahyâ bin Mehmed el-Kâtib'in *Menâhicü'l-İnşâ*'sıdır.⁵²

Türk edebiyatı içerisinde bulunan münşeâtlarla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu tür eserlerin, konularına (edebî, tarihî ve didaktik), derleme mi yoksa telif mi olup olmamasına, derleyeninin belli olup olmamasına göre sınıflandırıldığı görülmüştür.⁵³

Münşeâtlarla ilgili yapılan bazı tasnifler şunlardır:

Agâh Sırrı Levend münşeâtları, Resmî yazılardan toplanmış olanlar; Münşeât ya da mecmua adı altında “ümera, hükema, havâtin, sâdât, şuara, ulema, guzât, kuzât, meşayih, vüzerâ” için yazılacak yazıların başlıkları, hâtimleri, bu yazılara uygun düşecek cümleler, ibareler, beyitler ve örnekler veren eserler; Yalnız bir şairin mektuplarından toplanmış olanlar; Başka başka şairlerinden mektuplarından toplanmış olanlar, şeklinde dört gruba ayırır.⁵⁴

Kütükoğlu, münşeâtları konusu ve düzenlenmesi açısından, bir münşinin ismine nispet edilen veya muhtelif kimselere ait mektupları toplayan mecmualar; Siyasî ve idarî mahiyetteki mektupları içeren mecmualar ve Divan-ı Hümayun ve Defterdarlık kalemleri ile kadılık müesseselerinde kâtip olarak çalışacaklara mektup ve vesika yazma yeteneğini öğretme amacıyla hazırlanan derlemeler şeklinde tasnif eder.⁵⁵

Uzun ise söz konusu yazısında münşeâtları genel bir yaklaşımla, Resmî mektup ve yazışma usullerini öğreten ve bunlara ait temsili örnekleri yahut gerçek yazışma

⁵² Derdiyok, İ. Çetin Derdiyok, **XV. yüzyıl Şâirlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad Berg'i**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994, s. 6.

⁵³ Türk Edebiyatındaki münşeâtların yüzyıllara, konularına (edebî, tarihî ve didaktik) ve yazılış tarzlarına (telif, derleme) göre sınıflandırılması konusunda daha geniş bilgi için bkz. Haksever, agt., s. 74-261.

⁵⁴ Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C. 1, 1. Baskı, İstanbul: Dergâh Yay., 2014, s. 113-116.

⁵⁵ Kütükoğlu, agm., s. 169-171.

metinlerini ihtiva edenler; Sadece resmî mektup ve yazışma metinlerini derleyenler; Çoğunlukla şair ve edebiyatçıların kaleminden çıkmış hususi ve sanatkârane örnekleri bir araya getirenler; Bazı edebiyatçıların kendi yazılarına da yer vererek derledikleri resmî-hususi, eski-yeni mektup ve yazışmalarla beğenilen nesirleri içine alan mecmualar; Tanzimat'tan sonra mekteplerde okutulan inşa dersi için hazırlanmış her çeşit yazışmayı öğreten ders kitapları ile belirli sayıdaki mektuplardan ibaret eserler olmak üzere altı gruba ayırmıştır.⁵⁶

Münşeatlardaki mektuplar tasnif edilirken yani münşeatlar düzenlenirken mektupların konusu ya da kimden kime gönderildiği göz önünde bulundurulmaktadır.

Tâib Münşeat'ında mektupları, *ednâdan alâya yazılanlar*, *alâdan ednâya yazılanlar* ve *akrandan akrana yazılanlar* olmak üzere üç kısma ayırmıştır.

“Ez-cümle mektüb üç nev' dir. Zîrâ mürselün-ileyh, ya a' lâ, ya ednâ, ya akrândır. Ednâdan a' lâya yazılan kâğıda 'arîza vü 'arzuḥâl dirler. A' lâdan ednâya yazılırsa nevâziş-nâme vü mişâl dirler. Akrândan akrâna yazılırsa mektüb u muḥabbet-nâme dirler.”⁵⁷

Münşeatlarla ilgili çalışmalarda, münşeatlardaki mektupların tasnifleriyle ilgili olarak Tansel, *Lâtaif-i inşâ* adlı eserden hareketle münşeatlarda hususi ve resmî mektupların yanı sıra nutuk, makale gibi türlerin de yer aldığını belirtir. Ayrıca bu eserlerde resmî işlerle alakalı tezkireler, hususi veya resmî teşekkür, tebrik, taziye vb. mektuplar ile 19. yüzyılın sonuna ait münşeatlarda ise sosyal hayattaki değişimlerin etkisiyle şirket akdi, vekâlet, mukavele, kontrat, bir mektebe kayıt mevzularında iş mektuplarının bulunduğunu dile getirir.⁵⁸

Kütükoğlu ise *Risâle* adlı eserden hareketle mansıp ihsan eden padişah mektubuna menşur; fetihle ilgili olan fetihname; bir iş siparişiyle alakalı olana ferman; gönderen padişah değil, devlet ricali ise mektup; aşağı rütbedekinden daha yüksekte olana gönderilmişse ariza veya ruk'a; iki padişah veya serdar yahut da sufi şeyhle halifesi arasında gönderilene ahitname; iki büyük arasında veya daha yüksek rütbeliden aşağıda

⁵⁶ Uzun, “Münşeat”, s. 19, 20.

⁵⁷ Tâ'ib, **Münşeat**, N 1^b.

⁵⁸ Refik Bey, **Lâtaif-i İnşâ**, C. 1, Terceman-ı Ahval Matbaası, 1281'den aktaran Tansel, agm., s. 387.

olana saygıyla veyahut eski hukuka binaen aşağı rütbeliden daha yüksekte olana gönderilene tehniyetname veya taziyetname denildiğini ifade etmiştir.⁵⁹

Gökyay adı geçen çalışmasında “ariza, kaime, şukka, name, uhuvvetname, meveddetname, muhabbetname, tezkire, varakpare, kâğıt” gibi sözcüklerin hepsinin de mektup olduğunu dile getirmiş ve bu mektupların, yazanın ve gönderenin kimliğine ve kişiliğine göre anlamlarının değiştiğinden, konularına göre adlandırıldıklarından bahsetmiştir. Ayrıca o, mektupların konularına göre de arzuhal, tebrikname, taziyename, cevapname, teşekkür, takriz, davetname, niyazname, tezkire, müzekkere gibi isimler aldıklarını da ifade etmiştir.⁶⁰

Derdiyok ise söz konusu çalışmasında konularına göre mektupları, şefkatname, talepname, irsalname, şevkname, tehniyetname, ilâname, şikâyetname, cevapname, şükurname, taziyetname, iyâdetname ve davetname olarak sınıflandırmıştır.⁶¹

Gültekin, mektup sınıflandırmaları ve incelemelerinin inşa sanatının ortaya çıkışından günümüze hep aynı şekilde yapıldığından bahsederken özellikle resmî mektuplarda önceden birtakım kalıp formüllerin kullanılmasının araştırmacıya önceden belirlenmiş sınıflandırmalardan farklı bir sınırlandırma ve inceleme imkânı vermediğini de ifade etmiştir. Ayrıca hususi mektuplarda resmî mektuplarda olduğu gibi kurallara kesin riayet etme zorunluluğunun olmamasının, mektupların şekle değil de konuya dayalı bir sınıflandırmaya tabi tutulmasını sağladığını da dile getirmiştir. Ona göre, hususî mektuplarda birtakım kurallar belirlenmiş olsa da mektup yazanın psikolojik durumu ve mektup yazılan kişinin mevki hem mektubun şekil yapısını hem de konusunu belirlemektedir. Bu bilgiler ışığında onun sınıflandırması şu şekildedir:

Hususi mektuplar: Muhabbetname (meveddetname, şevkname, uhuvvetname), tehniyetname veya tebrikname, taziyetname, şefakatname (şefkatnâma), irsalname, iştiyakname, şikayetname, tavsiyename, teşekkürname, iyadetname, davetname, şefaathname.

⁵⁹ **Risâle** 64^b-66^a’dan aktaran, Kütükoğlu, agm., s. 172.

⁶⁰ Gökyay, agm., s. 20.

⁶¹ Derdiyok, agt., s. 65-90.

Resmî mektuplar: Ferman, name-i hümayun, berat, menşur, mülkname, ahdname, irade, takrir, telhis, ruk‘a, buyuruldu, tezkire, tarhaniyetname, ariza, kaime, temessük, arz, arzuhâl, arz-ı mahzar, tahrirat, şukka.⁶²

Münşeatlarda bulunan mektupların bölümleriyle alakalı olarak Gökyay, gönderilenin mertebesine göre sıralanan sıfatların bulunduğu kısım olan *elkâb* bölümünden sonra gönderilen kişi için edilen duaların bulunduğu *dibâce* kısmının geldiğinden bahseder. Bu bölümden sonra ise *asıl konunun* anlatıldığı kısım vardır. Son olarak da, çoğu kalıplaşmış, dua ve saygı bildiren sözler kullanılarak mektup bitirilir. *İmza* kısmında da yazanın durumuna göre “muhibbiniz, muhlisiniz, dâîniz...” gibi ifadeler kullanılır.⁶³

Derdiyok ise söz konusu çalışmasında mektup bölümlerini, rütbe ve saygı ifadelerinin yer aldığı *elkâb*; giriş bölümü olan *ibtidâ*; bir bölümden diğer bölüme geçişin gerçekleşmesini sağlayan *tahallüs*; mektubu yazan kişinin beklentisini, isteğini dile getirdiği *talep*; sonuç kısmı olan *intihâ*; mektubun yazıldığı kişi için yapılan duaların yer aldığı *dua* ile mektubun kim tarafından yazıldığına anlaşılmasını sağlayan *imza* olmak üzere yediye ayırmıştır.⁶⁴

Münşeatin giriş kısımlarında mektup yazarken kullanılacak dilden hitaplara kadar mektup yazılırken uyulması gereken kurallar da sıralanmıştır.

Tâ’ib, Münşeât’ında bu kuralları şu şekilde sıralamaktadır:

“Meşelâ a’ lāya yazılan mektûbuñ ta’ bîri niyāzmenđâne vü dil-pezîr ve mevki’-i hitâb şîğa-i gâ’ib ile keşide-i silk-i tahrîr olur. A’ lādan ednāya bunuñ ‘aksî yazılır. Ya’ nî edât-ı tevķîr ile su’âl u cevâb ve şîğa-i cem’ ile tevcîh-i hitâb olmaz. Zirâ bu maħalalde şîğa-i cem’ [ma’ nā-yı] ta’ zîm ifade ider. Siyāk u sibāk mütebāyin olmak lâzım gelür. Meger mürselün-ileyh erbâb-ı istihkākdan ola, bu şüretde rütbesine göre nev’-i iltifâtı meş’ ar-ı mu’ âmele olunmak münâsibdir. Akrândan akrâna yazılan mektûblarda bi-ħasebi’l-merâtib edât-ı ta’ zîmi müstemil elfâz u dil-nüvâzâne kelimât ile merâsim-i âdâb-ı ħullete ri’ âyet [olunur]. Zirâ aķşâ-yı murâd temhîd-i bünyân-ı vedâd u ittihâddır. Her ne deñlü nevâziş u iltifâtı muħtevî olsa o deñlü bâ’ iş-i tezâyüd-i muħabbet olur. Lâkin tarafeyniñ merâtibine mürâ’ât

⁶² Gültekin, agm., s. 335, 336.; Gültekin, agt., s. 241-286.; Bu konu için ayrıca, Halil Ersoylu ve diğerleri, “Mektup”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi içinde**, C. 6, İstanbul: Dergah Yay., t.y., s. 232.; Halil İbrahim Haksever, “Eski Türk Edebiyatında Mektup”, **Hece-Mektup Özel Sayısı-**, 114/115/116, (2006), s. 37, 38.; Mübahat S. Kütükoğlu, **Osmanlı Belgelerinin Dili**, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı., 1994.

⁶³ Gökyay, agm., s. 20, 21.

⁶⁴ Derdiyok, “Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği”, s. 280, 281.; Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Derdiyok, agt., s. 54-62.

olunmalıdır ki ifrāt u tefrīṭ hücnetlerinden sālīm ola. Ve mektūbuñ elfāzı me'nūsetü'l-isti'māl ve belāğat-iṣtimāl olmaḡ kātibiñ ādāb-ı lāzimesindendir. Zīrā selāset-i ta'bir ve nezāket-i kelām muḡassenāt-ı inṣādandır.”⁶⁵

Gökyay, mektupların yazımıyla ilgili olarak mektupların muhatapları belli ise, belli bir plana göre yazılır, öncelikle mektubun baş orta kısmına ya Allah'ın bütün adlarını da kapsayan “Hû” yani “O” ya da “beduh” denilen “α” işareti konulurdu; beduh işareti bir koruma tılsımı kabul edilir ve daha çok mektupların yerine ulaşmasını sağlamak amacıyla kullanılırdı, demektedir. Ayrıca mektupların daima tek kâğıda ve kâğıdın bir yüzü neredeyse hiç boş kalmayacak şekilde derkenarlarla doldurularak yazıldığı bilgisini de vermektedir.⁶⁶

Gültekin birçok mektup üzerine yaptığı incelemeden hareketle mektup kâğıtlarının sadece ön yüzüne yazıldığını belirttiikten sonra mektup yazılırken kâğıtların sağ tarafında geniş bir boşluk bırakıldığını; ancak sol tarafında ise hiçbir boşluk bırakılmadığını; sağ tarafa bırakılan bu boşluğa bazen mektup gönderilen kişinin cevap yazdığı ya da mühür, pençe, imza, derkanar ve sahh kayıtlarını yazdığını; harflerin yukarıya ve bazen de sol tarafa doğru bir kavisle bazen üst üste gelecek şekilde sıkıştırılarak konulduğunu; yazılacak yazı üst dereceden alt dereceye yazılacaksa kâğıdın ortasının yukarisından, alt dereceden üst dereceye yazılacaksa kâğıdın ortasının aşağısından başladığını; mektup yazılacak kişiye göre seçilen kâğıtların beyaz veya sarımtırak olduğunu ve bazen de bu kâğıtların çok uzun olabildiğini belirtmiştir. Ayrıca, yazışmalarda özellikle beyaz kâğıt tercih edilirken dîvân-ı hümâyûn tarafından yabancı hükümdarlara gönderilen mektupların ölçüsü daha büyük olduğu için sarımtırak kâğıtlara yazıldığını, Osmanlı dönemlerinde genellikle resmî yazışmalarda olmakla birlikte hususi yazışmalarda Türkçe dışında Farsça ve Arapça başta olmak üzere Rumca, Sırpça, Boşnakça, Macarca, İtalyanca ve Ermenicenin de kullanıldığını ve mektuplarda kullanılan yazı çeşidinin yazılacak yazının ve mektubun türüne göre değiştiğini dile getirmiştir.⁶⁷

⁶⁵ Tâ'ib, **Münşeat**, N 1^b.

⁶⁶ Gökyay, agm., s. 20, 21.; Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Haksever, “Eski Türk Edebiyatında Mektup”, s. 38-40.; Ömer Çakır, “Türk Mektup Geleneğinde Âdâb ve Kurallar”, **Hece-Mektup Özel Sayısı**, 114/115/116, (2006), s. 21-28.

⁶⁷ Gültekin, agm., s. 336, 337.; Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Gültekin, agt., s. 286-292.

Bu bölümde inşa, münşi ve münşeat kavramları açıklandıktan sonra “Türk Edebiyatında Münşeat” başlığı altında Klasik Türk Edebiyatı tarihi içerisinde yer alan münşeat örneklerinden çok münşeatların tasnifi, münşeatlarda yer alan mektupların özellikleri ve bölümleri ile mektup yazma kuralları konusunda, bu konuda kapsamlı çalışmalar yapmış araştırmacıların verdikleri bilgiler ışığında, kısa bir literatür verilmeye çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. OSMANZÂDE TÂ'İB AHMED'İN HAYATI, ŞAHSİYETİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ⁶⁸

2.1. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Hayatı

18. yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı şair, biyografi yazarı ve münşilerinden olan Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in asıl adı Ahmed olmakla birlikte edebiyat dünyasında daha çok Tâ'ib adıyla anılmaktadır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen müellifin doğum yeri ise İstanbul'dur.⁶⁹ Karahan'a göre, H.1089 (M.1768) tarihinde mülâzemet payesine eriştiği düşünülürse ve H.1127 (M.1715) tarihinde Tâ'ib'in İstanbul yangını sonucunda düştüğü kötü durumdan sonra terfi için muhtemelen şeyhülislama yazdığı bir arizada o tarihten kırk yıl önce mülâzemet başladığı bilgisini verdiği de dikkate alınırsa doğum tarihinin H. 1070 (M.1660) civarı olduğu düşünülebilir.⁷⁰

⁶⁸ Sâdâvî'nin bu konuda oldukça kapsamlı bir şekilde hazırladığı doktora çalışması bu bölümün hazırlanmasında yol gösterici oldu. Salih Sâdâvî, **Osman-zâde Tâ'ib Ahmed Hayatı, Eseri ve Edebî Kişiliği**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.; Bursalı Mehmed Tahir ve Babinger, İbnülemin Mahmut Kemal İnal tarafından Tâ'ib'in geniş bir biyobibliyografyası hazırladığı bilgisini vermektedirler; ancak bu çalışmaya ulaşamamıştır. Franz Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, (çev. Coşkun Üçok), 3. Baskı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 2000, s. 281.; Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, C. 2, İstanbul: Meral Yay., 1972, s. 414.

⁶⁹ Abdülkadir Özcan ve diğerleri (hızl.), **Râşid Mehmed Efendi ve Çelebizâde İsmâil Âsım Efendi, Târîh-i Râşid ve Zeyli**, C. III, 1. basım, İstanbul: Klasik Yay., 2013, s. 1385.; Adnan İnce (hızl.), **Tezkiretü's-Şuarâ, Sâlim Efendi**, Ankara: AKM Başkanlığı Yay., s. 251.; Pervin Çapan (hızl.), **Muştafa Şafâyî Efendi, Tezkire-i Şafâyî (Nuhbetü'l Âsâr min Fevai'di'i-eş'âr), İnceleme-Metin-İndeks**, Ankara: AKM Başkanlığı Yay., 2005, s.114.; Sadık Erdem (hızl.), **Râmiz ve Âdâb-ı Zürafâ'sı, İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks-Sözlük**, Ankara: AKM Başkanlığı Yay., 1994, s. 50.; Şeyhi Mehmed Efendi, **Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri-Vekayii'l Fudalâ**, C. III, (hızl. Abdülkadir Özcan), İstanbul: Çağrı Yay., 1989, s. 562.

⁷⁰ Abdülkadir Karahan, "Osman-zâde Tâ'ib", **İslâm Ansiklopedisi içinde**, C. 9, Ankara: MEB Yay., 1997, s. 453.

Babası, Divan hocalığı, maliye tezkireciliği, Süleymaniye Vakfı ruznameciliği gibi çeşitli görevlerde bulunmuş Osman Efendi'dir. Tâ'ib'e babasına istinaden Osmanzâde denilmektedir.⁷¹

Kültürlü bir ailenin çocuğu olarak iyi bir medrese eğitimi alan Tâ'ib,⁷² H.1089 (M. 1678)'da Şeyhülislam Çatalcalı Ali Efendi'den mülâzemet aldıktan sonra çeşitli medreselerde müderrislik görevinde bulunmuş,⁷³ H. 1099 (M. 1688)'da Kumkapı'da babasının inşa ettirdiği Cedîde-i Osman Efendi Medresesi'nde "ibtidâ-yı hâric" derecesiyle yedi sene müderrislik yapmıştır.⁷⁴ Tâ'ib, Halep kadılığına getirilinceye kadar çeşitli medreselerde müderrislik görevini devam ettirmiştir. Bu görevleri sırasında, çeşitli sebeplerle adı iki kere müderrislik defterinden silinip bazen de derecesi alçaltılsa da görevinin en üst seviyesi olan Süleymaniye müderrisliğine kadar yükselmiştir.⁷⁵

Tâ'ib, H. 1129 (M. 1716)'da Halep kadılığına getirilmiş;⁷⁶ ancak görevine başladıktan bir sene kadar sonra görevden alınmıştır. Bu durumun nedeni olarak Tâ'ib'in Halep'e gidişinden bir süre sonra Fransız konsolosu ve ayan zümresi ile karşılaşması, Konsolos'un, onu bir kiliseyi camiye çevirmekle suçlaması gösterilmektedir. Konsolos, İstanbul'daki Fransız elçisi vasıtasıyla onun hakkında birkaç ferman çıkartmıştır. Tâ'ib, suçsuz olduğunu savunmak için devlet adamlarına mektuplar, arizalar yazmışsa da bunda başarılı olamamıştır.⁷⁷

⁷¹ Çapan, age., s. 114.; Erdem, age., s. 50.; İnce, age., s. 251.; Ömer Çiftçi (hızl.), **Fatîn Davud, Hâtîmetü'l-Eş'âr (Fatîn Tezkiresi)**, www.kulturturizm.gov.tr, s.74, (04.07.2013).; Rıza Oğraş (hızl.), **Esad Mehmed Efendi, Bağçe-i Safâ-Endûz, İnceleme-Metin**, www.kulturturizm.gov.tr., s. 79, (29.10.2013); Ruhsâr Zübeyiroğlu, **Mehmed Tefvîk Efendi, Mecmûatü't-Terâcim**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989, s. 250.; Şeyhi Mehmed Efendi, age., s. 562.

⁷² Karahan, agm, s. 453.

⁷³ Şeyhi Mehmed Efendi, age., s. 562.; Erdem, age., s. 50. Karahan, Râmiz'in eserinde Tâ'ib'in mülâzemetini 1080'de göstermesinin rakam hatası olabileceğini ifade etmiştir. Karahan, agm, s. 453.

⁷⁴ Çapan, age., 114.; Oğraş, age., s. 79.; Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.; Şeyhi Mehmed Efendi, age., s. 562.

⁷⁵ Erdem, age., s. 50.; Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.; Şeyhi Mehmed Efendi, age., 562. Müderrislik dereceleri ile ilgili olarak bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilâtı**, 4. Baskı, Ankara: TTK Yay., 2014, s. 287, 288.

⁷⁶ Çiftçi, age., s. 74.; Erdem, age., s. 50.; Oğraş, age., s. 79.; Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.; Şeyhi Mehmed Efendi, age., 562.

⁷⁷ Sâdâvî, agt., s. 81-86.

Tâ'ib, H. 1130 (M. 1718)'da Halep kadılığı görevinden alınmıştır. İstanbul'a dönünce Sadrazam Damat İbrahim Paşa'ya sığınmış; daha sonra, Fenerbahçe'de "dünyayı gösteren saray" anlamına gelen "Kasr-ı Âlemnümâ" adında bir saray yaptırmıştır. Ayrıca Valide Sultan evkafından aldığı Demirkapı Çiftliği'ni onarıp buraya yerleşmiştir. Burada sadrazam, şeyhülislam ve kaptan paşa gibi önemli devlet adamlarını misafir ettiği davet ve merasimler düzenlemiştir.⁷⁸

Tâ'ib, H. 27 Rebiülevvel 1135 (M. 5 Ocak 1723)'de ve aynı yılın ramazan ayının ilk gününde gerçekleştirilmek üzere Mısır kadısı tayin edilmiştir.⁷⁹ Mısır'daki hayatı ile ilgili çok bilgi yoktur. Buradayken Halep'teki arkadaşlarına yazdığı mektuplardan Mısır mahkemesinde iki kâtip olduğundan ve bunların da Türkçe ve Arapça konusunda yetersiz olduklarından bahseder.⁸⁰

Tâ'ib'in ölümüyle ilgili olarak Âsım Tarihi'nde, "... gurre-i ramazânü'l-mübârekede şerbet-i şîrîn güvâr-ı ayş ü zindegânîsi semm-i muvakkat-i merg ile telh olup..." ifadesi geçmektedir.⁸¹ Ahmed Hasîb Efendi ise "... Kahire kadısı iken semûm-i gayr-ı nefsânî ile mesmûnen vefat iden Osmân-zâde Ahmed Efendi..." demektedir.⁸² Râmiz, Tâ'ib'in Kahire'ye vardığında Mısır valisinin Kayserili olduğunu öğrendiği zaman söylediği "Âyâ emîr midir, 'acebâ Ermeni midir" nüktesi sonucunda valinin onu zehirlettiği ile ilgili bir rivayetten bahsetmiştir.⁸³ Ayrıca Esad Mehmed Efendi "Mısra mevleviyetle vardıklarında vilâyet-i vâlîyi istifsâr ve Kayseriyeli olduğunu ihbâr etdikde ayâ kangı gürûhdan dimesi müşârün ileyhın 'adâvetine sebep olmagla vefâtına ol bî-reng tesmîmiyle olduğu mervîdir." demektedir.⁸⁴

⁷⁸ Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.

⁷⁹ Çapan, age., s.124.; Çiftçi, age., s. 74.; Erdem, age., s. 50.; Oğraş, age., s. 79.; Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.; Şeyhi Mehmed Efendi, age., 562.

⁸⁰ Sâdâvî, agt., s. 90, 91.

⁸¹ Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.

⁸² Mesut Aydınar (hzl.), **Mü'minzâde Seyyid Ahmed Hasîb Efendi, Ravzatü'l Küberâ, Tahlil ve Metin**, Ankara: TTK Yay., 2003, s. 9.

⁸³ Erdem, age., s. 51.

⁸⁴ Oğraş, age., s. 79.

Ölüm tarihi ile ilgili olarak çeşitli kaynaklarda farklı bilgiler mevcuttur. Mesela, Âsım ramazan ayının ilk gününde⁸⁵; Esad Mehmed Efendi ve Râmiz 1136 senesinin ramazanının ikinci perşembe günü;⁸⁶ Fatîn 1136 senesinin ramazan ayında⁸⁷; Mehmet Tevfik Efendi 1136 senesinin ramazan ayının yirmi ikinci perşembe gecesi,⁸⁸ Mehmed Süreyya 2 Ramazan 1136'da⁸⁹; Safâyî 1136'da⁹⁰; Şeyhî Mehmed Efendi, Ramazan ayının ikinci perşembe günü⁹¹ öldüğü bilgisini vermişlerdir. Şu hâlde ölümünün H.1136 (M.1724) yılının ramazan ayında olduğu söylenilebilir.

Esad Mehmed Efendi'nin verdiği bilgiye göre Tâ'ib, Kahire'de bulunan Türbe-i Hadrâ-i Hasaneyn civarında defnedilmiştir.⁹²

Tâ'ib'in ölümüyle ilgili olarak da Âsım ve Mustakîmzâde Sâdeddin Efendi tarih düşürmüşlerdir:

“Âh peyderpey idüp Âsım dedim

Göçdü Osmanzâde Tâib âh âh”

Çelebizâde Âsım⁹³

“Ölünce Tâ'ib Ahmed buldı mesken sadr-ı me'vâyi”

Mustakîmzâde Sâdeddin Efendi

Ayvansarâyi'nin verdiği bilgiye göre Tâ'ib kendi mührünün beyti,

“Cûy-ı atâ-yı sermed

Osmân-zâde Tâ'ib Ahmed”dir.⁹⁴

⁸⁵ Özcan ve diğerleri, age., s. 1385.

⁸⁶ Oğraş, age., s. 79.; Erdem, age., s. 50.

⁸⁷ Çiftçi, age., s. 74.

⁸⁸ Zübeyiroğlu, agt., s. 251.

⁸⁹ Mehmed Süreyya, **Sicill-i Osmanî**, C. 5, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996, s. 1621.

⁹⁰ Çapan, age., s.124.

⁹¹ Şeyhi Mehmed Efendi, age., s. 562.

⁹² Oğraş, age., s. 79.

⁹³ Özcan ve diğerleri, age., s. 1386.

2.2. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Şahsiyeti ve Edebî Kişiliği:

Edebî bir şahsiyeti incelerken onun yazdığı eserleri, edebî görüşünü iyi anlayabilmek için yaşadığı siyasî ve sosyal çevreyi iyi tahlil edebilmek gerekmektedir. Çünkü yaşanan tarihî olaylar, mahallî gelişmeler ve kültürel yenilikler sanatçıları etkilemekte ve bu etkiler onların eserlerine yansımaktadır.

Tâ'ib, bir isyan hareketinden sonra tahta geçen (22 Ağustos 1703), savaştan çok barış yanlısı olan bir padişahın zamanında yaşamıştır. III. Ahmed, şair ve hattat olmasının yanı sıra kişilik itibarıyla sakin yaratılışlı, zevk ve eğlenceyi seven, rahatına düşkün bir padişaktır. Hayatını ilim ve ibadetle geçiren III. Ahmed, saltanatı boyunca ilim ve ilim adamlarının da yanında olmuştur. Kendisiyle aynı görüşleri paylaşan damadı Nevşehirli İbrahim Paşa sadrazamlığa geldikten sonra III. Ahmed onunla iyi anlaşmış; devlet işlerinde ona tam yetki vermiştir. Damat İbrahim Paşa'nın eğlence ve zevke olan düşkünlüğü ile döneminin bilgin ve şairleriyle bir araya gelmekten hoşlanan, onlarla dost olmayı seven kişiliği de III. Ahmet ile iyi anlaşmasını sağlamıştır. Pasarofça Antlaşmasından Patrona Halil isyanına kadar süren 12 yıllık dönemde edebiyat, kültür, sanat, teknik ve askerlik gibi alanlarda pek çok gelişme olmuştur.

Söz konusu dönemde hayatını sürdüren Tâ'ib, III. Ahmed ve bilhassa Damat İbrahim Paşa'nın sağladığı sanat ve kültür ortamlarından faydalanmış, İbrahim Paşa'nın gerçekleştirdiği toplantılarda bulunmuştur.⁹⁵ Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın devri bu dönem sanatçıların olduğu kadar Tâ'ib'in de saadet devri olmuştur. H. 1132 (M. 1720)'de yapılan kütüphanede ve Darü'l-hadis'de yapılan toplantılara Tâ'ib de davet edilmiştir. İlk dersin sonrasında Sadrazam tarafından herkese ihsanda bulunulmuştur.⁹⁶ Yine bu sene içerisinde padişahın şehzadelerinin sünnet törenleri; kızlarının ise düğün törenleri yapılmıştır. Bu törenler münasebetiyle Tâ'ib, birkaç tarih ve kaside kaleme almıştır. Bunları padişaha arz etmesi için Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Damat

⁹⁴ Hâfiz Hüseyin Ayyansarâyi, **Mecmuâ-i Tevârih**, (hzl. Fahri Ç. Derin ve Vahid Çabuk), İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985, s. 165.; Tâ'ib'in hayatıyla ilgili olarak daha kapsamlı bilgi için bkz. Sâdâvî, agt., s. 69-102.; Yöntem, agm., 103-115.; Karahan, agm., s. 453-455.; Abdülkadir Özcan, "Osmânzâde Ahmed Tâ'ib", **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, C. 34, İstanbul: TDV Yay., 2007, s. 2-4.

⁹⁵ Mengi, age., s. 230.; Metin Hakverdioğlu, **Nevşehirli Damat İbrahim Paşa İçin Yazılan Lâle Devri Kasideleri**, 1. baskı, Ankara: Sage Matbaacılık, 2012, s. 29-54.

⁹⁶ Özcan ve diğerleri, age., C. II, s. 1184.; Yöntem, agm., s. 111.

İbrahim Paşa, Taib'e bunların karşılığında ne istediğini sorduğunda ise Tâ'ib, hediye istemediğini ve kendisinin takdim edeceği bir Mısır atına eyer örtüsü olmaya uygun, değerli Acemî dîbâ üzerine işleme altın nakışlı bir kesmeyi kabulünü istediğini söylemiş ve bu arzusu yerine gelmiştir.⁹⁷

Tâ'ib'in İbrahim Paşa'ya gösterdiği bağlılık onun için fazlasıyla faydalı olmuştur. Nüktedanlığı sayesinde sadrazamın musahibi gibidir. Bu nedenle zaman zaman III. Ahmed'in de gözüne girmeye çalışmış ve bunda da başarılı olmuştur. Özellikle H. 1133 (M. 1720)'te III. Ahmed'in şehzadesi İbrahim için sunduğu tarih manzumesi onun "reis-i şâirân" unvanını almasını sağlamıştır.⁹⁸

Nihad Sâmî Banarlı, Tâ'ib'in XIII. asrın birinci yarısında, Nedim gibi bir şairin şiir söylediği bir dönemde "reis-i şâirân" seçilecek kadar büyük bir şair olmadığını dile getirmiştir. Hicivlerinin ve methiyelerinin dikkat çekmesi, özellikle başkaları tarafından yazılmış bazı tanınmış eserleri derli toplu hâle getirmesiyle şöhret kazanmıştır.⁹⁹

Fuad Köprülü'ye göre Tâ'ib, ikinci derecede bir şair bile sayılamaz. Onun, III. Ahmed'in bir şehzadesi için yazdığı tarih sayesinde aldığı bu unvan, III. Ahmed'in ve daha doğrusu Damat İbrahim Paşa'nın iltifatı sonucudur.¹⁰⁰ Muhammed Nur Doğan onun aldığı bu unvana rağmen ne nazımda ne de nesirde birinci sınıf bir şahsiyet olduğunu söylemektedir.¹⁰¹ Behçet Necatigil ise yazdığı tarih kasidesi sonucunda aldığı bu unvana rağmen kuvvetli bir şair olmadığını söylemiştir. Ayrıca Tâ'ib'in aldığı bu unvan sonucunda yazdığı kasidesinde devrin ikinci planda olan şairlerinden bahsettiği hâlde Nedim gibi üstün bir şaire yer vermemesinin onun şiirden ve şairden anlamadığını, şair başkanlığı

⁹⁷ Mertol Tulum (hzl.), *Sûrnâme*, İstanbul: Kabalcı Yay., 2008, s. 128, 129.; Yöntem, agm., s. 111.

⁹⁸ Çapan, age., s. 121.; Karahan, agm., s. 454.

⁹⁹ Nihad Sâmî Banarlı, *Türk Edebiyatı Târîhi II*, İstanbul: MEB Yay., 2001, s. 749.

¹⁰⁰ M. Fuad Köprülü, *Divan Edebiyatı Antolojisi*, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yay., 2006, s. 381.; Coşkun, resmî olarak şairleri değerlendirme görevinin ilk defa III. Ahmed tarafından Osmanzâde Tâ'ib'e verildiğini söylemektedir. Menderes Coşkun, "Divan Şairlerinin Birbirleriyle İlgili Manzum Değerlendirmeleri, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 13, (2005), s. 120.; Pala ise Tâ'ib'in kendisi sultan-ı şuârâ iken İstanbul'daki şairlerin şiirlerini değerlendirmeleri için hâlâ daha Halep'e yani Nâbî'ye göndermelerini kışkırdığını dile getiriyor. İskender Pala, "Bir Divan Şairinin Şiire Yansıyan Dramı", *Üstatlar Konuşuyor*, 1. baskı içinde, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay., 2002, s. 17, 20.

¹⁰¹ Muhammed Nur Doğan, "Taib (Ahmed, Osmanzade)", Ekrem Işın ve İsmail Kara, *-Yaşamları ve Yapıtlarıyla- Osmanlılar Ansiklopedisi içinde*, C. 2, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2008, s. 603.

konusundaki yetersizliğini gösterdiğini dile getirmiştir.¹⁰² Ahmet Sevgi ise bu görüşlerin aksine Tâ'ib'in, Hz. Peygamberi öven 224 beyitlik terkiib-i bend şeklindeki niyaznamesinin ona reis-i şâirânlık unvanını layık görmeyenleri utandıracak nitelikte olduğunu söylemektedir.¹⁰³

Tâ'ib, kaside, tarih, gazel, kıta gibi nazım şekilleriyle birçok şiir kaleme almıştır. Bu şiirler bazen toplum içerisinde ve devlet dairelerinde gördüğü aksaklıklar, yolsuzluklar için yazılan tenkit şiirleriyken bazen de bulunduğu edebî çevreyi eleştiren şiirlerdir. Ayrıca devrinde yaşanan mahallî olaylara da uzak kalmamış, dönemindeki kıtlık ve pahalılık için kasideler kaleme almıştır. Onun bu manzumelerinde halk deyim ve kelimelerini görmek mümkündür.¹⁰⁴

Şiirleri incelendiğinde devrine tanıklık eden birçok olayla ilgili bilgi bulmak mümkündür. Yaşanan olaylar için bazen uzun şiirler kaleme almış; bazen de bir beyit veya mısra ile tarih düşürmüştür. Mesela 1699 Karlofça Antlaşması için “*Bin yüz onda sulh ile itdik yine dünyâyı ram.*” şeklinde tarih düşürmüştür.¹⁰⁵

Şiirlerinden çok nükte, hiciv ve hezl alanındaki eserleriyle ün kazanan Tâ'ib'in birçok mensur eseri de vardır.¹⁰⁶ Bu eserlerin çoğu başkalarının eserlerinin tercümesi ve özeti şeklindedir.

Ta'ib'in, gerek mektupları ve şiirlerindeki üslubu, gerekse tarih kitaplarında ve tezkirelerde yer alan nüktedanlığıyla ilgili anekdotlar ve hatta ölümünün zehirlenmesi sonucunda gerçekleştiği bilgisi dikkate alındığında onun hassas olduğu kadar, hırslı ve sert bir mizaca sahip olduğu da söylenebilir. O sevdiklerine karşı ne kadar iyiyse, sevmediklerine karşı bir o kadar kötü, haklının yanında olduğu kadar haksızın da karşısındadır. Onun bu özelliğini Âsım, eserinde, şakadan ve ciddi davranışları iki taneli badem gibi olan, sözde ve işte memnun kaldığı devrin adamlarını övmekte ve beğenmediği

¹⁰² Behçet Necatigil, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Güncellenmiş 24. Basım, İstanbul: Varlık Yay., 2007, s. 329.

¹⁰³ Ahmet Sevgi, “Reis-i Şâirân Osman-zâde Tâib Divanı Üzerine”, **Türk Edebiyatı**, 369, (2004), s. 5.

¹⁰⁴ Tâ'ib'in şiirleri ile ilgili kapsamlı değerlendirme için bkz. Sâdâvî, agt., s. 136-236.; Yatman, age., s. 8, 9.

¹⁰⁵ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Sâdâvî, agt., s. 255-269.

¹⁰⁶ Köprülü, age., s. 381.

kimseleri şiir ve nesirle kötölemekte başarılı; kısacası, bukalemun gibi renk değiştiren kalemi, düşmanlarına zehir saçan yılan ve dostlarına tatlı dilli papağan gibi idi, şeklinde anlatmıştır.¹⁰⁷

Safâyî tezkiresinde pişman olup daha önceden kullandığı “Hamdî” mahlası yerine “tövbe eden, tövbe-kâr” manasına gelen “Tâ’ib” mahlasını kullanmaya başladığı bilgisi vardır.¹⁰⁸ Kendi ifadesine göre mizah ve hiciv vadisinden elini tamamen çekmesine rağmen görüştüğü kişilerin iftirasından kurtulamamıştır. Hatta bir zaman gelmiş, o, “yârân-ı mârân”dan tamamen ayrılmış, bazen Kadıköy’deki köşkünde münzevi bir hayat yaşamış, bazen de Demirkapı’daki çiftliğinde ziraat ile uğraşmıştır.¹⁰⁹ Ancak onun değişken mizacı, rahat bir hayat sürmesine engel olmuştur.¹¹⁰

2.3. Osmanzâde Tâ’ib Ahmed’in Eserleri

Osmanzâde Ahmed Tâ’ib’in eserleriyle ilgili bilgilere klasik kaynaklardan *Âsım Tarihi*, *Fatîn Tezkiresi*, *Safâyî Tezkiresi*, Şeyhî’nin *Vakayü’l-Fudalâ*’sı, Râmiz’in *Âdâb-ı Zurâfâ*’sı ve Ahmed Hasîb Efendi’nin *Ravzatü’l Küberâ*’sı ile ulaşılabilmektedir.

2.3.1. Ahlâk-i Ahmedî

Bu eser, Hüseyin Vâiz el-Kâşifi’nin ahlâka dair Farsça eserinin Tâ’ib tarafından özet olarak hazırlanan tercümesidir. III. Ahmed’e sunulan bu tercüme 1840’da Matbaa-i Âmire’de basılmıştır.¹¹¹

Eserin mukaddimesinden hareketle Tâ’ib’in sözü uzatmamak için tercüme yaparken bazı bölümleri çıkararak eseri daha derli toplu hâle getirmek istediği; ayrıca bölümler ve diğer bazı hususlarda aslına uyduğu söylenilebilir. Mukaddimenin sonuna eklenen methiyede, Ahlâk-ı Nâsirî ve Ahlâk-ı Celâli’ye temas edilmekte ve Kâşifi’nin bu alandaki

¹⁰⁷ Yatman, age., s. 3.

¹⁰⁸ Çapan, age., s. 115.;

¹⁰⁹ Tâ’ib, *Hadikatü’l-Mülûk* mukaddimesinden aktaran Yöntem agm., s. 109.

¹¹⁰ Doğan, agm., s. 603; Karahan, agm., s. 454; Banarlı, age., s. 749.

¹¹¹ M. Nazif Şahinoğlu, “Ahlâk-ı Muhsinî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi içinde*, C. 2, İstanbul: Diyanet Vakfı Yay., 1989, s. 17.

eserinin başta geldiğinden bahsedilmektedir. İbâdât, ihlas, dua, şükür, sabır, rıza, tevekkül gibi konularda kırk bir baptan oluşan bu eseri Tâ'ib, evinde yalnız yaşamaya, tenhaya çekilmeye karar verdiği bir dönemde üzüntüler içinde hazırlamıştır.¹¹²

2.3.2. Divan

Râmiz, Tâ'ib 'in eserlerinden bahsederken "... Dîvân-ı belâgat-ü ünvanı vardır." demektedir.¹¹³ Yöntem, Maktul Ali Kemal'in kütüphanesinde Tâ'ib'in bir divanı olduğunu, bunun daha sonra bir kitapçının eline geçtiğini ve bugün nerede ve kimin elinde olduğu konusunda bir bilgisinin olmadığını dile getirmiştir. Ayrıca Yöntem, dört beş aydır İstanbul'daki kütüphaneleri aradığını ve arattığını; ancak bulamadığını, en son ümidi olan Müze Kütüphanesi'ne de M. Cevdet Bey'in aracılığıyla baktığını; ancak herhangi bir sonuca varamadığını belirtmiştir.¹¹⁴ Karahan ise tezkireciler ve hâl kitapları toplayıcıları Tâ'ib'in mürettep ve mükemmel bir divanının olduğundan bahsetseler de bugüne kadar Türkiye kütüphanelerinde olduğu gibi Avrupa kitaplıklarında da bu divanın herhangi bir nüshasına rastlanmamıştır, bilgisini vermektedir.¹¹⁵

Banarlı, Tâ'ib'in divanına veya onun nüshalarına rastlanmamasının nedenini, Tâ'ib'in divanının rağbet gören, defalarca istinsah edilen, sevilen ve aranan bir divan olmamasına bağlamaktadır.¹¹⁶

Sâdâvî çalışmasında Tâ'ib'in bir divanının olduğunu belirtse de kendi yaptığı çalışmalar sonucunda ne Türkiye'deki ne de Mısır'daki kütüphanelerde Tâ'ib'in divanının bir nüshasını bulduklarını dile getirdikten sonra Tâ'ib'in yakın arkadaşları olan Safâyî ve Âsım'ın eserlerinde onun divanından bahsetmemiş olmaları durumunu da böyle bir eserin olmadığı düşüncesini kuvvetlendirmesi açısından ifade etmiştir. Sâdâvî yaptığı çalışmalar sonucunda Tâ'ib'in İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi TY 3904'de kayıtlı bulunan bir mecmuada kaside, gazel ve kıtalarının bulunduğu bir divan parçası olduğunu

¹¹² Sâdâvî, agt., s. 119-121.; Karahan, agm., s. 456.; Yatman, age., s. 14; Yöntem, agm., s. 123.

¹¹³ Erdem, age., s. 52.; Ayrıca Tâ'ib'in divanı olduğundan bahseden diğer kaynaklar: Çiftçi, age., s. 74.; Süreyya, age., C. 5, s. 1621; Zübeyiroğlu, agt., s. 251.

¹¹⁴ Yöntem, agm., s. 121.

¹¹⁵ Karahan, agm., s. 455.

¹¹⁶ Banarlı, age., s. 749.

dile getirmiştir. Ayrıca yine aynı kütüphanenin İbnülemin Mahmud Kemal İnal bölümünde TY 3699'da kayıtlı olan bir şiir mecmuasında da Tâ'ib'in 21 gazelini tespit ettiğini ifade etmiştir. Millet Kütüphanesi 659'da kayıtlı olan bir şiir mecmuasında da Tâ'ib'e ait 50 gazeli içeren bir divan parçası olduğunu söylemektedir.¹¹⁷

Yatman *Th. Menzel'in The Encyclopedia of Islam* adlı eserinin Osmanzâde Tâ'ib maddesinde, Tâ'ib divanının 12 kaside, 32 tarih, 77 gazel ve bunların yanı sıra Sakıb hakkındaki hicviyeyi¹¹⁸ içeren bir eser olduğu bilgisini verdiğiinden söz etmiştir. Ayrıca kendisinin mezuniyet tezi olarak hazırladığı çalışmada¹¹⁹ şairin manzumelerini toplayıp metin kısmını oluşturduğunu, ondan sonra da çalışmasını sürdürerek birçok yeni şiirlerini bulduğunu ve böylece Tâ'ib'in divanını gerçeğe yakın bir şekilde tertip ettiğini ifade etmektedir.¹²⁰

Çalışmaların genelinde Tâ'ib'in söz konusu divanına ulaşamadığı belirtilse de Sevgi, Tâ'ib'in divanının kaybolmadığı ve devletin korumasında olduğu bilgisini vermiştir. Bu divan TDK Kütüphanesi Yz. A-378 numarada kayıtlıdır ve 43 varaktır. Talik hatla yazılan bu divanda başlıklar ve mahlaslar kırmızıdır. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir.

Divan'ın muhtevasıyla ilgili bilgi veren Sevgi, divanın 43 beyitlik bir "mirâciye" ile başladığını, bundan sonra 59 beyitlik bir "temmûziye" kasidesinin geldiğini söyler. 42, 224 ve 56 beyitlik üç "terkîb-i bend" ile 52 beyitlik bir "hazâniyye" kasidesi geldikten sonra 14^b'de geçen "Divan-ı Tâ'ib Efendi" başlığı altında 169 gazelin olduğunu belirtir. Ayrıca 42^a-42^b'de iki tarih, 42^b-43^a'da sekiz kıta ve rubai bulunduğunu ifade eden Sevgi, Tâ'ib'in divanın toplam 1497 beyitten oluştuğunu bildirir. Daha sonra Th.Menzel'in divan ile ilgili verdiği bilgilerle kendisinin ifade ettiklerini karşılaştırılıp Tâ'ib'in divanının bilinen iki nüshasının olduğuna dikkat çeker.¹²¹

¹¹⁷ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Sâdâvî, agt., s. 103-106.

¹¹⁸ Bu eserin bir nüshası, Avusturya Milli Kütüphanesinde mevcuttur. Hicv-i 'Osmân-zâde Aḥmed Tâ'ib Berây-ı Sâkıb Efendi, Austrian National Library-Österreichische Nationalbibliothek, AL00617672.

¹¹⁹ Mustafa Yatman, **Osmanzade Taib, Hayatı-Edebi Şahsiyeti-Eserleri**, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1944-1945.

¹²⁰ Yatman, age., s. 13.

¹²¹ Sevgi, agm., s. 4.

Bu çalışma sırasında Tâ'ib'in Münşeât'ı ile birlikte Avusturya Milli Kütüphanesinde kayıtlı olan divanına rastlanmıştır. İçerik incelemesi yapılmayan bu nüshanın genel özellikleri şöyledir: Avusturya Milli Kütüphanesi'nde (Austrian National Library-Österreichische Nationalbibliothek) Cod. Mixt. 149 Han katalog numarası ile kayıtlı olan bu mecmuanın birinci bölümünde 1^b ile 51^a varakları arasında yer alan divan 50 varaktır. Satır sayısı her bir varakta 14'tür. Varaklar iki sütundur.

Nüshanın bulunduğu eserin ölçüsü 233x138mm.dir. Eser, zencirekli, mıklepli, bordo renkli deri cilttir. Mıklep alt cilt kapağındadır. Sertab kısmında küçük çiçek motifleri ile "Mecmu'a-i Tâ'ib 'Osmân-zâde bi haţţihî Nâzîf" ibaresi vardır. İç kapakta süsleme yoktur. Cildin sırtı düz ve süssüzdür. II+104 varaktır. Güzel bir talikle yazılmıştır. Kâğıt aharlı, ince ve samanî renktedir. Dıştaki kırmızı, içteki yeşil altınla çekilmiş çift kuzulu cetvel kullanılmıştır. Serlevhası pembe ve mavi renkli çiçek ve dallardan oluşur. Aralarda sarı altınla süslemeler de vardır. Gazel bölümüne geçildiğinde yine bir serlevha vardır.

2.3.3. Hadîkatü'l-Mülûk¹²²

İcmâl-i Menâkib-i Selâtin-i Âl-i Osmân, Tuhfetü'l-mülûk, Fezâ'il-i Âl-i Osmân isimleriyle de anılan bu biyografik eser, Damat İbrahim Paşa'ya sunulmuştur.¹²³ Babinger bu eserin bir kısa, diğeri uzun olmak üzere iki farklı tertibinin olduğunu, *Tuhfetü'l-mülûk* adıyla anılan kısa olanın IV. Mehmet ile; *İcmâl-i Menâkib-i Selâtin-i Âl-i Osmân* adıyla anılan uzun olanın ise III. Ahmed ile bittiğini dile getirmiştir.¹²⁴ İlk Osmanlı hükümdarı Sultan Osman'dan Sultan II. Mustafa'ya kadar olan yirmi iki doğum, cülus ve ölüm tarihleri ile sefer ve fetihlerinin, hayrat ve hasenatlarının olduğu bir eserdir. Birçok yazması olan eser, *Tuhfetü'l-mülûk* adıyla H. 1299 (M. 1881)'da Mustafa Hâşim Bey'in zeyli ile basılmıştır.¹²⁵

¹²² Bu eser üzerine Oktay Çanaklı yüksek lisans tezi yapmıştır. Oktay Çanaklı, **Hadîkatü'l-Mülûk**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

¹²³ Karahan, agm., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 116, 117.; Yatman, age., s. 14.

¹²⁴ Babinger, age., s. 279.

¹²⁵ Karahan, age., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 117.; Yatman, age., s. 14.

2.3.4. Hadîkatü'l-Vüzerâ¹²⁶

Osmanlı sadrazamlarına ait biyografik bir eserdir. Türünün Türkçedeki ilk örneği olup adı eserin dibacesinde Hadîka-i Vüzerâ şeklinde geçmektedir.¹²⁷ Osman Gazi'nin torunu ilk Osmanlı Veziri Alaaddin Paşa'dan II. Mustafa'nın son sadrazamı Rami Mehmed Paşa'ya kadar olan 93¹²⁸ sadrazamın biyografilerini içeren bu esere birçok zeyiller de yazılmıştır. Eserin mukaddimesinde bu eserin Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın emri ile yazıldığı bilgisi verilmiştir.¹²⁹ Birçok yazması olan eser, ilk dört zeyli ile beraber H. 1271 (M.1855)'de İstanbul'da Ceride-i Havadis Matbaasında basılmış; 1969'da ise Freiburg'da tıpkıbasımı yapılmıştır. Esere Dilâver Ağazâde Ömer Vahîd, Şehrîzâde Mehmed Saîd, Cavid Ahmed ve Bağdatlı Abdulfettah Şefkat tarafından zeyiller yazılmıştır.¹³⁰

Yapılan bu zeyiller gerek yöntem gerekse muhteva bakımından asıl eserle tam bir paralellik göstermektedir. Tüm zeyillerle birlikte bu eserde Osmanlı tarihinin 500 yıllık bir dönemi ve 153 sadrazamın biyografisi anlatılmıştır.¹³¹

2.3.5. Hadîs-i Erba'în Tercümesi

Bu eser farklı nüshalarda *Sihhat-âbâd*, *Şerh-i Hadis-i Erba'în*, *Hadis-i Erba'în Şerhi* şeklinde adlandırılmıştır. İsminden de anlaşılacağı üzere kırk hadis tercümesidir. III. Ahmed'in bir dönem hastalanıp iyileşmesi nedeniyle Tâ'ib, bu eseri kaleme almıştır. Sahih hadis kitaplarından seçtiği hadisleri münşiyane tarzdan uzak, sade bir dille yazmıştır. H.

¹²⁶ Ahmet Çoban bu eser üzerine tez çalışması yapmıştır. Ahmet Çoban, **Hadîkatü'l Vüzerâ Adlı Eserin Tenkitli Transkripsiyonu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.; Mehmet Arslan tarafından ise söz konusu eser ve zeyilleri basılmıştır. Mehmet Arslan, **Hadîkatü'l Vüzerâ ve Zeyilleri**, İstanbul: Kitabevi Yay., 2013.

¹²⁷ Abdülkadir Özcan, "Hadîkatü'l-Vüzerâ", **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, C.15, İstanbul: Diyanet Vakfı Yay., 1997, s. 22.

¹²⁸ Sadrazam sayısı ile ilgili olarak farklı kaynaklarda farklı sayılar geçmektedir. Babinger 92 olarak vermiştir. Babinger, age., s. 279.; Karahan ise söz konusu çalışmasında bu sayıyı 108 olarak vermiştir. Karahan, agm., s. 456.; Ancak Aşgın ise çalışmasında bu sayının doğrusunun 93 olduğunu dile getirmiştir. Sait Aşgın, "Hadîkatü'l-Vüzerâ Üzerine Bir İnceleme", **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)**, 14, (2003), s. 149, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1271/14630.pdf> (20.06.2014).

¹²⁹ Karahan, agm., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 111.

¹³⁰ Aşgın, agm., s. 146.; Babinger, age., s. 280, 319.; Sâdâvî, agt., s. 113-116.; Yöntem, agm., s. 124.

¹³¹ Aşgın, agm., s. 147.

1120 (M.1708)'de yazılan bu eserin birçok yazması vardır. Bu nüshaların bazılarında açıklamalar kısa, bazılarında ise uzundur. Hadisler ilk olarak nesir halinde tercüme edilip açıklanmış, daha sonra da birer kıta ile nazma çevrilmişlerdir.¹³²

2.3.6. Hümâyünnâme ya da Simârü'l-Asmâr¹³³

Alâeddin Ali Çelebi'nin *Hümâyünnâme* adıyla yaptığı Kelfle ve Dimne tercümesinin özeti şeklindedir. III. Ahmed'e sunulan bu eserde Tâ'ib, konu ve bu konunun çeşitli dillerdeki şekilleri hakkında bilgi verdikten sonra, özellikle Hüseyin Baykara'nın beylerinden Emir Süheylî'nin *Envar-ı Süheylî*'inden bahsetmiş, bunun Kanuni Sultan Süleyman döneminde yapılan tercümesi üzerinde durduktan sonra bazı açıklamalar yapıp kendi yaptığı özeti anlatmıştır. Sadavi'nin verdiği bilgiye göre, Tâ'ib eserini H.1117 muharrem başlarında (M.1705) bitirdiğini ifade etmiştir. İstanbul H. 1251 (M.1835)'de basılmış olan bu eserin yazmaları da vardır.¹³⁴

2.3.7. Hulâsatu'l-Ahlâk

Bu risale, Kınalızâde Ali Çelebi'nin meşhur eseri *Ahlâk-ı Âlâ*'nın bir çeşit özetidir. Oldukça güzel bir inşa üslubunun örneği olan eser çoğunlukla düz yazı ile yazılmış olup bazen de nazım parçalarına rastlanılmaktadır. Üç bölümden oluşan eserde ahlak-ı hasenenin usulü, hıfz-ı dikkat-i nefis, ilm-i tedbir-i menzil, ahval-i mal, adab-ı tekellüm, adab-ı riayet-i peder ve mader gibi ahlaki konular işlenmiştir.¹³⁵

¹³² Alim Yıldız, "Klasik Edebiyatımızda Manzum Hadis Tercümeleri ve Necip Fazıl'ın 101 Hadis Tercümesi", 1. **Kahramanmaraş Sempozyumu** (6-8 Mayıs 2004), C. 1, İstanbul: Kahramanmaraş Belediyesi Yay., 2005, s. 230.; Karahan, agm., s. 455; Sâdâvî, agt., s. 127-129.; Yatman, age., s. 15.; Yöntem, agm., s. 109.

¹³³ Bu eser üzerine Kenan Erdem yüksek lisans tezi yapmıştır. Kenan Erdem, **Osmanzade Taib Simarü'l Esmer (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

¹³⁴ Karahan, agm., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 125-127.; Yatman, age., s. 15.; Yöntem, agm., s. 124.

¹³⁵ Karahan, agm., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 121.; Yatman, age., s. 14.; Yöntem, agm., s. 123.

2.3.8. Mehâsinü'l-Edeb'in Telhîsi

Tarihçi Gelibolulu Mustafa Ali tarafından, tanınmış Arap edebiyatçı ve ilahiyatçısı Câhiz'in *Minhacü's-Sülûk ila Âdâb Sohbetü'l-Mülûk* adlı eserinin çevirisi *Mahâsinü'l-Adab* adıyla yapılmıştır. Tâ'ib ise bu eserde bazı değişiklikler yapmış, aynı zamanda eseri daha sade bir dil ile bir nevi özetlemiştir. On beş bölümden oluşan bu eser Sadrazam Damat İbrahim Paşa'ya sunulmuştur. H. 1130 (M. 1738)'de tamamlanmıştır. Tâ'ib bu tarihte Halep kadılığında alınmıştır. O da bunun üzerine Fenerbahçe'deki köşküne çekilmiş ve bu eseri kaleme almıştır.¹³⁶

2.3.9. Meşâriku'l-Envâr Tercümesi

Radiyyüddin Sâgânî'nin Arapça olarak topladığı 2246 hadisten oluşan *Meşârikü'l-Envâr* adlı eserinin Tâ'ib tarafından yapılan tercümesidir. Tâ'ib sadece tercüme yapmak istememiş; aynı zamanda eserin diğer Türkçe tercümelerini süslemiş, bazı tabirlerde değişiklik yapmış, eseri devrine göre sade bir üslupla yazmış ve eseri hazırlarken benzeri başka kitaplardan da yararlanmış. Eserin dibacesinde verilen bilgiden hareketle, bu eser, III. Ahmed'in isteği üzerine hazırlanmış ve H. 1122 (M. 1710)'de tamamlanıp Sadrazam Ali Paşa aracılığıyla hükümdara sunulmuştur.¹³⁷

2.3.10. Münşeât "Gevher-i Yektâ"¹³⁸

Bu eser aşağıda daha kapsamlı bir şekilde anlatılacağından burada mevzubahis edilmemiştir.

2.3.11. Telhîsü'n-Nasâyih

Mesnevi şarhi Sarı Abdullah Efendi'nin IV. Mehmet'e sunulmuş *Nasihâtü'l-Mülûk Tagrîban li-Hüsni's-Sülûk* adlı eserinin Tâ'ib tarafından yeniden kaleme alınıp III.

¹³⁶ Karahan, agm., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 130-132.; Yatman, age., s. 15.; Yöntem, agm, s. 125.

¹³⁷ Karahan, agm, s. 455.; Sâdâvî, agt., s. 125.; Yatman, age., s. 14.; Yöntem, agm, s. 124.

¹³⁸ Menderes Coşkun, Osmanzâde Tâib ve Koca Râgıb Paşa'nın Münşeât Mecmuaları, Tamamlanmamış proje, Hatice Aynur, **Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları-Tezler, Yayınlar, Haberler 2002-**, İstanbul: Kitap Matbaacılık, 2003, s. 92.

Ahmed'e sunulmuş hâlidir. Eser, H. 1131 (M. 1719)'de tamamlanmıştır. Eserde aslında olduğu gibi dünya işleri ve ahiret hâli anlatılmaktadır. Diğer nesir eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de sade dil kullanan Tâ'ib, ilgili yerlere nazım parçaları eklemiştir.¹³⁹

Tâ'ib'in bilinen bu eserleri dışında tezkirelerde iki tane eserinden daha bahsedilmektedir. Âsım, eserinde onun Menâkıb-ı Hazret-i İmâm-ı A'zam adlı bir eseri olduğunu da ifade etmiştir.¹⁴⁰ Safâyî ise "Tuhfetü'n-Nu'mân" adlı bir eserden bahsetmiştir.¹⁴¹ Bu çalışma sırasında hiçbir kaynakta ve katalog taramasında Tâ'ib'in bu isimlerde eserleri olduğuna dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.¹⁴²

2.4. Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeati "Gevher-i Yektâ"

2.4.1. Nüshaları

Tâ'ib'in bir münşeatinin olduğu bilgisine Râmiz'in *Âdâb-ı Zurfâ*'sında geçen "... müdevven Münşe'ât-ı pür-nükâtı... vardır."¹⁴³ ifadesi ve Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî¹⁴⁴ ile Mehmed Tefvik Efendi'nin¹⁴⁵ onun eserlerini sayarken bir münşeatinin olduğunu dile getirmeleriyle ulaşılmaktadır. Bu münşeatin adı ise Gevher-i Yektâ'dır. Çalışmaya esas olan nüshada eserin adı ve yazılış tarihi "Yemn-i inşâda gevher-i yektâ." cümlesiyle verilmiştir. Bu cümle eserin yazılış tarihinin de H. 1222 (M. 1710) olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁴⁶

¹³⁹ Karahan, agm., s. 456.; Sâdâvî, agt., s. 118, 119.; Yatman, age., s. 15.; Yöntem, agm., s. 123.

¹⁴⁰ Özcan ve diğerleri, age., s. 1386.; Bu eserden bahseden diğer bir kaynak Bursalı Mehmed Tahir, age., s. 116.

¹⁴¹ Çapan, age., s. 115.

¹⁴² Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Sâdâvî, agt., s. 132, 133.

¹⁴³ Erdem, age., s. 52.

¹⁴⁴ Derin ve Çabuk, age., s.101.

¹⁴⁵ Zübeyiroğlu, agt., s. 251.

¹⁴⁶ Nüshanın cildinde ve kütüphane kataloğunda "Gevher-i Yektâ" ibaresi geçtiği gibi metnin sonunda yer alan bu bilgi de tamamlayıcı biçimde nüshayı orijinal kılmaktadır. Eserin yazılış tarihinin tespiti hususunda dikkatimizi çeken Doç. Dr. Mücahit Kaçar'a ayrıca teşekkür ederiz.

Yapılan eser incelemeleri¹⁴⁷ ve katalog taramaları sonucunda Tâ'ib adına kayıtlı on münşeat nüshasına ulaşılmıştır. Bunlardan sekizi büyük çoğunlukla ortak mektupları içerirken ikisi bu ortak nüshalardan farklı; ancak kendi içerisinde ortak mektuplar içermektedir. Tespit edilen nüshalar şu şekildedir:

1. Avusturya Milli Kütüphanesi, (Austrian National Library-Österreichische Nationalbibliothek) Cod. Mixt. 149 Han.
2. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Muzaffer Ozak I 71.
3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel. Yz. K691/02.
4. İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 10301/01.
5. İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 3904/02.
6. İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 9812.
7. Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, 387.
8. Milli Kütüphane, 06 Hk 476/3.
9. Nuruosmaniye Kütüphanesi, 4293.
10. Süleymaniye Kütüphanesi, Birinci Serez 2771, Edebiyat.¹⁴⁸

Bu nüshalar incelendiğinden Avusturya Milli Kütüphanedeki nüsha ile İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 3904/02'de kayıtlı nüshanın diğer sekiz nüshadan farklı olduğu görülmüştür. Bu nedenle çalışmada bu iki nüsha diğer nüshalar başlığı altında ele alınmış ve karşılaştırmaya eklenmemiştir.

¹⁴⁷ Tâ'ib'in Münşeat'ı ile ilgili Babinger, Viyana'daki Yazmalar Numara 728'de bir nüshanın varlığından bahsetmektedir.; Yöntem çalışmasında Tâ'ib'in Münşeat'ının iki nüshasına ulaştığını ifade etmiştir. Bunlardan biri Millet Kütüphanesi 557 numaradadır. Ancak araştırma sırasında bu numarada Tâ'ib'e ait bir münşeat tespit edilememiştir. Diğer nüsha ise Nuruosmaniye Kütüphanesinde 4293 numaradadır. Ona göre bu nüsha daha doğru ve itimada daha layıktır. Yöntem, agm., s. 104.; Karahan ise bu nüshalardan bahsetmekle birlikte Üniversite Kütüphanesi numara TY 9812 ve Üniversite Kütüphanesi numara TY 3904'de birer nüsha daha olduğunu ifade eder. Karahan, agm., s. 455.; Sâdâvî bahsi geçen nüshalara ek olarak bugün İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 10301/01'de kayıtlı olan nüshayı eski numarası olan TY 2828 ile verir. Sâdâvî, agt., s. 106-109.; Haksever ise bu nüshalara ek olarak Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Muzaffer Ozak I 71., Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, 387 ve Süleymaniye Kütüphanesi, Birinci Serez 2771 nüshalarının varlığından bahseder. Haksever, agt., s. 133.

¹⁴⁸ Levend, münşeatlarla ilgili tasnifleri sırasında başka başka şairlerin mektuplarından toplanılarak oluşturulan münşeatlar başlığı altında Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 3324'de kayıtlı olan bir nüshada Nabî, Osmanzâde Tâ'ib, Keçeçizâde gibi isimlerin mektuplarının olduğuna değinmiştir. Yapılan katalog taramasında bu numarada Abdullah er-Ruhâvî Nabi'ye ait Münşeat-i Metrukiye-i Kalemiye-i Nabi adlı bir eserin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Levend, age., s. 116.

2.4.1.1. Karşılaştırmaya Esas Olan Nüshalar¹⁴⁹

2.4.1.1.1. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Nüshası (D)

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Muzaffer Ozak I 71’de kayıtlı olan bu eser, VI+33 varaktır. Satır sayısı 19’dur. Okunaklı bir talikle yazılmıştır. Mektupların kime yazıldığını ya da başka bir mektuba geçildiğini belirten ifadeler ile duraklar, kıta, beyit gibi ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Cildi bordo, battal ebru desenli deridir. İç kapak süsüzdür. Cildin sırtı düz ve süsüzdür. Eser “Şümme bi’l hayr” ifadesi ile bitirilmiştir. Müstensihî belli değildir. İç kapakta iki mühür, sonradan yazılmış olmaları muhtemel “*Münşeat-ı Mergube*” ve “*Osman Tâ’ib*” ifadeleri vardır. *Zahriye I^a*’da rika ile yazılmış iki ayrı beyit yer almaktadır. Ayrıca birkaç kelime ve anlamları verilmiştir.

Eserin iç sayfalarında rutubetten kaynaklanan lekelenmeler vardır. Sayfa kenarlarında meydana gelmiş olan bu lekelenmeler bu kısımda yer alan yazıların okunmasını bazen zorlaştırmaktadır.

Nüshanın 1^b-28^a arasında Osmânzâde Ta’ib’in *Münşeat*’ı yer almaktadır. 28^b-33^b arasında ise rika ile kaleme alınan birkaç mektup sureti ve “*Güfte-i Râmiz*” vardır. Bu kısımda yer alanlar diğer nüshalarda yoktur.

Düzgün bir şekilde tertiplenmiş bu nüshada 69 tane mektup bulunmaktadır. Diğer nüshalarla yapılan karşılaştırmada bu nüshada mektupların sıralanışının diğer nüshaların çoğuyla ortaklık gösterdiği tespit edilmiştir. Nüsha içerisindeki yanlış yazımların üzeri çizilmiş; unutilan kısımlar da derkenarda verilmiştir.

2.4.1.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Nüshası (A1)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel.Yz. K 691/02’de kayıtlı olan bu eser Yusuf Ruhavi’nin *Münşeat*’ı ile aynı ciltte 132^b-169^b varakları arasında

¹⁴⁹ Nüshaların tavsifi yapılırken Ece’nin çalışmasında yer alan “Nüsha Tavsifi” bölümü esas alınmıştır. Selami Ece, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri I-II*, 1. Baskı, Erzurum: Eser Basım Yay., 2015, s. 185-246.

bulunmaktadır. Kütüphane kaydında yazarın adı “Osmânzâde Ahmed Talib” olarak geçmektedir.

Eserin dış ölçüsü 210X125, iç ölçüsü 135X65mm.dir. Satır sayısı 21’dir. Nüshanın yazı sitili taliktir. Ayrıca önceki eserle bu eser arasında kalan varaklarda rika ile kaleme alınmış beyitler vardır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Duraklar yeşil altın rengindedir. İlk iki varakta dıştaki kırmızı, içteki yeşil altınla çekilmiş çift kuzulu cetvel kullanılmıştır. Serlevhası mavi ve kırmızı renkte çiçek ve dal süslemelidir. Diğer varaklarda kırmızı cetvel kullanılmıştır. 131^b ve 132^a’da beyitler bulunmaktadır.

Bu nüshada 65 mektup bulunmaktadır. Diğer nüshalarla yapılan karşılaştırma sonucunda bu nüshada oldukça fazla maddi hasarın olduğu tespit edilmiştir. Mektupların dizilişi diğer nüshalardan farklılık göstermemekle birlikte bu nüshada aynı mektup peş peşe iki kere yazılmıştır (bkz. 144^{b/11}-145^{a/4}, 145^{a/5-6}). Ayrıca bu nüshada beş mektup eksiktir, bir mektubun da giriş kısmında büyük bir eksiklik vardır. Diğer nüshalardaki mektuplarda yer alan beyitlerin büyük bir çoğunluğu bu nüshadaki mektuplarda yoktur. Unutulmuş satırlar, kelimeler oldukça fazladır. Mektupların kime yazıldığını, çeşidini ve farklı bir mektuba geçildiğini belirten ifadelerin büyük çoğunluğu diğer nüshalardan farklılık göstermektedir. Diğer nüshaların genelinde geçen “*Nev’-i Diger*” ifadesi yerine “*Mektub-ı Belagat-ı Nev’-i Diger*”, “*Nev’-i Diger Nevaziş-name’yi Belagat*” gibi ifadeler kullanılmıştır. Sekiz yerde de diğer nüshaların hepsinde olmasına rağmen, mektupların kime yazıldığını, çeşidini, ya da farklı bir mektuba geçildiğini belirtmek için kullanılan ifadelerden hiçbirine yer verilmemiş, sadece boşluk bırakılmıştır.

2.4.1.1.3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 10301/01Nüshası (İ1)

İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, İbnülemin Mahmud Kemal İnal Bölümü, Türkçe Yazmalar (TY) 10301/01’de kayıtlı olan bu nüshanın eski kayıt numarası TY 2828’dir. Eser katalogda *Tuhfe* (Münşeat) adıyla kayıtlıdır.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Eserin kataloglarda “Tuhfe” isimiyle kayıtlı olmasında, N 2^b’de geçen dörtlükteki “*Tuhfesi qarıncanıñ cün kendi miqdârıncadır.*” mısraının etkili olduğu düşünülebilir.

Eserin dış ölçüsü 217x137mm., iç ölçüsü 161x75mm.dir. 32 varaktır. Varaklarda 21 satır vardır. Okunaklı bir talik ile yazılmıştır. Başlıklar, mektupların kime gönderildiğini ve başka bir mektuba geçildiğini belirten ifadeler, münşinin tanımı yapılırken kullanılan münşi kelimesi ve duraklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Kâğıt aharlı ve suyolu filigranlıdır. Sırtı vişneçürüğü meşin ve üzeri bordo kâğıt kaplıdır. Eser, “Temme ve bā seher a’ mmet” ifadesiyle bitirilmiştir. Müstensihisi ise belli değildir.

Eser, bir mecmua içerisinde 1^b32^b aralığındadır. Aynı mecmuada 33^b-65^b aralığında Tâ’ib’e ait *Hûlasatü’l-Ahlâk* bulunmaktadır. Bu eser, TY 10301/02’de kayıtlıdır.

Bu nüshada 70 mektup bulunmaktadır. Bu nüshada diğer nüshalarda bulunmayan bir mektup daha vardır (bkz.16^{a/1}-16^{b/10}). Ayrıca diğer nüshalarda olan “*Tehniyet-name-i Meşihat-i İslamiyye*” başlığı altında olan mektup bu nüshada yoktur. Unutulmuş kısımlar ya derkenarda ya da metin içerisinde satır aralarında veya sonlarında dikey şekilde yazılmıştır. Bazı varakların derkenarında o varakta geçen kelimelerle ilgili açıklamalar yazılmıştır. Bu açıklamaların bazı varaklarda bazı heceleri eksiktir. Bu durum eserin ciltlenirken kesilmesi sonucunda bu açıklamaların olduğu kısımların da yanlışlıkla çıkarıldığını düşündürmektedir.

Diğer nüshalarla yapılan karşılaştırmalar sonucunda mektupların kime yazıldığını, çeşidini ve farklı bir mektuba geçildiğini belirtmek için kullanılan ifadelerin genellikle ortak olduğu, sadece bir yerde (31^{a/14}) satırlarda kayma olduğu ve çok fazla maddi hasarın olmadığı tespit edilmiştir.

2.4.1.1.4. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 9812 Nüshası (İ2)

İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 9812’de *Münşeat* adıyla kayıtlıdır.

Dış ölçüsü 195x144, iç ölçüsü 150x85 mm.dir. 27 varaktır. Varaklarda 21 satır bulunmaktadır. Temiz bir talik ile yazılmıştır. Mektupların kime gönderildiğini, başlıklarını gösteren ifadelerle mısra kelimesinin kısaltması olan ξ , beyit, nesir, nazım gibi

kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Varaklar kırmızı cetvellidir. Kâğıt aharlıdır. Siyah bez kaplıdır. İç kapakta süsleme yoktur. Sırtı düz ve süssüzdür. Eserin istinsah tarihi “Temme bi avni’lahi te’a(la) sene tisa’ u erba’îne ve mi’e vü elf” ifadesiyle verilmiştir (H.1148-M. 1735). İstinsah eden ise belli değildir.

Bu nüshada iki mektup eksiktir ve eksik olan bu mektuplardan bir tanesi “*Veziriazam tarafından Mezâkî Efendi’ye yazılmışdır.*” başlığı altında verilen; ancak diğer nüshalarda genellikle “*Veziriazam Mustafa Paşa tarafından Pârsâ Efendi’ye*” başlığı altında verilen mektuptur.

Bu nüshada bazı maddi hasarlar ve eksiklikler olsa da oldukça temiz bir nüshadır. Bazı varakların kenarında varakta geçen bazı kelimelerle ilgili açıklamalar yapılmıştır. Bazen de kelimelerin unutulmuş harfleri derkenarda yazılmıştır.

2.4.1.1.5. Millet Kütüphanesi Nüshası (M)

Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Edebiyat 387’de *Münşeat-ı Tâ’ib* adıyla kayıtlıdır. Eserin dış ölçüsü 200x134, iç ölçüsü 145x81mm.dir. 82 varaktır. Satır sayısı 19’dur. Güzel bir talik ile yazılmıştır. Mektupların kime gönderildiğini gösteren, yeni bir mektuba geçildiğini işaret eden ibareler ile münşi, kıta, beyit, mısra gibi ifadeler ve derkenarda açıklamaları verilen kelimeler, duraklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kâğıt, sarı renkli, ara ara açık krem renginde ve kalındır. Siyah deri cilt üzerine sarı bir kâğıt ile kaplama yapılmıştır. İç kapak süssüzdür. Eser şirazelidir; ancak bazı yerlerde dağılmalara engel olmak için küçük bantlarla tutturulmuştur.¹⁵¹ Zahriye I^a yüzünde bu eserin Osmanzâde Tâ’ib’in hattıyla olduğuna dair bir ifade, Seyyid Mehmet Kâtib adına bir mülkiyet kaydı ve mühür, Hafid Muhyizâde Efendi’ye ait 2 kayıt ve iki kelimenin anlamı bulunmaktadır. I^b yüzünde “*Tarih-i Oğlum Mustafa*” adlı bir tarih manzumesi bulunmaktadır. Zahriye II^a yüzünde ise demirbaş mührü ile Ali Emiri’nin vakıf mührü vardır. Eserin istinsah tarihi ve müstensihi belli değildir.

¹⁵¹ Eserin katalog bilgisinde şirazenin dağılmak üzere olduğu, eserde yer yer sararma, yanma ve lekelenmeler bulunduğu bilgisi ile bazı yaprakların ve ön kapağın kopmak üzere olduğu bilgisi verilmektedir.

Eserin serlevhası kırmızı, mor, mavi gibi çeşitli renklerdeki çiçek ve dallarla süslenmiştir. Yeşil altınla çekilmiş çift kuzulu cetveli vardır. Daha sonraki varaklarda kırmızı cetvel kullanılmıştır.

“*Vezirazam Nasuh Paşa tarafından Veysi Efendi’ye yazılmışdır.*” başlığı altında bulunan mektup bu nüshada yoktur. Bu mektup yerine bu nüshada “*Nev’-i Diger: Vezirazam Ahmed Paşa tarafından Mezâkî Süleyman Efendi tarafına yazılmışdır*” ifadesi altında farklı bir mektup vardır.

Nüşanın 1^b-32^b varakları arasındaki kısım diğer nüshalarla ortaktır. 33^a boştur ve 33^b-52^a arasında “*Atanalı Ali Efendi Münşeatı’ndan Müntahabatdır*” adında bir kısım geçmektedir. Bu kısım Kavmi Efendi’ye gönderilen bir mektupla sona erer.

52^a’dan itibaren fevaid kısmı başlamaktadır. 52^a-55^b’de 6 mektup sureti ve derkenarda Râmî, Tâ’ib, Kemalpaşazâde’ye ait güfte ve şiirler vardır. 56^a boştur. 56^b-59^b arasında Kemalpaşazâde’ye, Rızayî’ye ait şiirler, üç mektup sureti ve bir mektup dibacesi sureti vardır. 60^a boştur. 60^b-74^a arasında Münşeat’ta derkenarda anlamlarıyla verilen kelimelerin Arap harf sırasına göre sözlüğü yapılmıştır. 74^b-75^a boştur. 75^b-79^b arasında “*Ebubekir Paşa’ya tahrir olunan arzuhal*” başlığı altında bir mektup sureti ile ayet ve dualar bulunmaktadır. 79^b ters ciltlenmiştir. Bundan sonra 3 yaprak kesiktir. 80^a’da dua ve 2 doğum kaydı, 80^b’de ise “*Mektup kâğıdına yazılan*” başlıklı bir yazı, 81^a’da Sultan Murad, Şemsî, Tarîkî’ye ait şiirler, 81^b’de derkenarda “*Güfte-i Sâbiti*” ve yine bu varakta “*Cümle kebir ile amel ide*” başlığı altında yeni bir yere yerleşmeden önce oranın adıyla kendi adını, bir kişiden bir şey isteyeceksen onun adınla kendi adını hesap edip çıkan sonuca göre iyi mi kötü mü olduğunu belirten bir fal vardır. 82^a’da “*Radde-i sitte*” başlıklı her birinin altında miktarları yazan “bahşiş, tevcih, ağalara, ifa ve kısmet, harac-ı berat ve cem’-i yekûn”dan oluşan ve miktarları rütbelere göre değişen bir cetvel bulunmaktadır. 82^b’de ise Farsça iki ibarenin Türkçe karşılığı verilmiştir.¹⁵²

Nüşada oldukça maddi hasar, imla hatası vardır. Ayrıca diğer nüshalarla yapılan karşılaştırma sonucunda iki mektubun da eksik olduğu görülmüştür.

¹⁵² Bu kısım hazırlanırken eserin katalog bilgisinden de faydalanılmıştır.

2.4.1.1.6. Milli Kütüphane Nüshası (K)

Mili Kütüphanede 06 Hk 476/3 numarasıyla *İlm-i İnşâ* adıyla kayıtlıdır. Başka bir eserle aynı ciltte kayıtlı olan nüsha, 129^b-175^b varakları arasındadır.

Dış ölçüsü, 240x140, iç ölçüsü 155x68mm.dir. 47 varaktır. 19 satırdır. Güzel bir nesihle yazılmıştır. Mektupların kime yazıldığını ifade eden ibareler, yeni bir mektuba geçildiğini işaret eden başlıklar, derkenarda anlamları verilen kelimeler ve duraklar ile cetveller kırmızı renktedir. İlk iki varakta cetvel yeşil altınla çekilmiştir. Kâğıt samanî renkte ve incedir. Yıldız zencirekli vişneçürüğü renginde sade meşin ciltlidir.¹⁵³ Eser H. 1155 (M. 1741)'de Süleyman b. Davud tarafından istinsah edilmiştir.

Eser “Ḥarrarehu Süleymān bin Dāvūd fī evāḫirī Muḥarremü'l-ḥarām es-sene ḥams ve erba'în ve mie ve elf” ibaresiyle tamamlanmıştır.

Eserin 162^b ile 171^a nüshalarında farklı bir metin vardır. Bu metinden sonra “Ḥarrarehu bi-ʿavnillahi'l-meliki'l-vedūd Süleymān bin Dāvud li-sene ḥams ve ḥamsîn ve mie ve elf.” (H. 1555-M. 1741) istinsah kaydı bulunmaktadır. Bu metnin sonunda 171^b-175^b arasında ise “*Merhum Veysi Efendi Merhum Şeyhülislam Esad Efendi'ye gönderdiği mektubdur*” başlığı altında bir mektup vardır. Bu mektubun sonunda da “Ḥarrarehu fī şehri'l-muḥarrem ʿan yed-i ezʿāfu'l-ibād Süleymān bin Dāvud li-sene ḥams ve ḥamsîn ve mie ve elf.” (H. 1555-M. 1741) istinsah kaydı bulunmaktadır. 176^a dan 178^b ye kadar bazı hesaplamalar, karalamalar vardır. Cildin arka kapağının içinde de hesaplama ve karalamalar mevcuttur.

2.4.1.1.7. Nuruosmaniye Kütüphanesi Nüshası (N)

Nuruosmaniye Kütüphanesinde 4293 numarada kayıtlıdır. Eser katalogda *Gevher-i Yektâ* ismiyle kayıtlıdır. Eserin dış ölçüsü 210x147mm.dir. I+43 varaktır. Satır sayısı 15'tir. Güzel bir talik ile yazılmıştır. Mektupların kime gönderildiği, yeni bir mektuba geçildiğini belirten ibareler ile mısra kelimesinin kısaltması olarak kullanılan ع, beyit, nesir

¹⁵³ Kütüphane tarafından gönderilen mikrofilmde cilt görünmemektedir. Bir kâğıt ile kaplanmış cildin bilgisine kütüphane katalogundan ulaşılmıştır.

gibi ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Dıştaki siyah, içteki sarıyla çekilmiş çift kuzulu cetveli vardır. Cildi geometrik şemseli, zencirekli kahverengi deridir. Dış kapakta siyah mürekkeple *Gevher-i Yektâ* yazmaktadır. İç kapakta gelgit ebrusu vardır. Eserin istinsah tarihi H. 1124 (M.1712)'tür. Müstensihi belli değildir. I^a zahriyede demirbaş mührü ile iki ayrı mühür vardır. Bu mühürlerden birinde “El-ḥamdü lilâhillezî hedânâ li hâzâ ve mâ kunnâ li nehtediye levlâ en henâllâh.” ayeti yazmaktadır. Diğer mühürde ise “Bende-i Lâṭîf İbrâhîm Ḥanîf.” yazmaktadır. Ayrıca yine bu varakta “Vaḳf-ı Bedrû'l-büdüru'l-tâmât. Fî bedî'ü'l-ḥilâfetü ve'l-maḳâmât e's-Sulṭân. E's-Sulṭân Ebu'l-İrşâd 'Oşmân Ḥan. Ce'ala'llâhu birrehu bi-nusreti'l-edmâu'l-esḫâb ve ene'd-dâ'î'd-devletihi el-Ḥâc İbrâhîm Ḥanîf el-müfettiş bi-evḳâf-ı Ḥaremeyn-i şerîfeyn ğafere lehu.” ifadesi geçmektedir.

Bu nüshada 68 mektup vardır. Eserde iki mektup eksiktir ve bu mektuplardan bir tanesi diğer nüshalarda “*Veziriazam Ahmed Paşa Tarafından Mezâkî Süleyman Efendi'ye*” gönderilen bir mektup olduğunu ifade eden başlık altında yer alır. Bu nüshada ise bu başlık altında diğer nüshalarda (D, İ1, K, M, S) genellikle “*Veziriazam Mustafa Paşa tarafından Pârsâ Efendi'ye*” gönderilen mektuba yer verilmiştir.

2.4.1.1.8. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (S)

Süleymaniye Kütüphanesi, Birinci Serez, Edebiyat 2771'de kayıtlıdır. Dış ölçüsü 278x159, iç ölçüsü 172x102mm.dir. I+273 varaktır. Her bir varakta 7 satır bulunmaktadır. Temiz bir talik ile yazılmıştır. Cilt taba renginde deridir. Cilt üzerinde salbekli şems vardır. Mektup başlıkları, yeni bir mektuba geçildiğini işaret edenler ibareler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Duraklar ise altın yaldızlıdır. Serlevhada altın yaldız ve kırmızı renkli çiçek, yaprak ve dallar vardır. Dışı siyah içi sarı altından çekilmiş çift kuzulu cetveli vardır. “Temme bi'l-ḥayr fî evsaṭ-ı şeferü'l-ḥayr” ibaresiyle tamamlanmıştır. Müstensihi belli değildir. Zahriye I^a'da dörtlükler, beyitler ve müfred vardır. Bunların bazılarının üzeri çizilmiştir. Ayrıca demirbaş mührü de bu varakta yer almaktadır.

Eserin İlk 34 varağın derkenarında beyitler yazılmıştır. Eser çalışmaya esas olan münşeatlardaki mektupları içeren bir bölümle (1^b-68^a), diğer nüshalarda olmayan; ancak Tâ'ib'e ve başka kişilere ait olan mektuplar ile örnek niteliğinde olan mektupların

bulunduğu bir bölümden (70^a-273^b) oluşmaktadır. Bu iki bölüm arasında boş varaklar mevcuttur. Ortak olan mektupların bittiği varak 68^a ile 273^b'de yine demirbaş mührü bulunmaktadır.

Diğer nüshalarla ortak kısımları göz önünde bulundurulduğunda eserde 70 mektup vardır. Az sayıda maddi hasarın ve eksikliğin olduğu bu nüshada ilk varakta silik kısımlar bulunmaktadır.

İkinci bölüm olarak değerlendirilen kısımda yüz kırk üç tane kadar mektup vardır. Bu mektupların içinde muhabbetname, duaname, ricaname, ubudiyetname, iştiyakname, tehniyetname, teşekkürname, iyadetname örnekleri de vardır. Bunların hangi rütbeden hangi rütbeye nasıl yazılacağı, bu tarz mektuplara verilecek cevapname örnekleri de verilmiştir.

2.4.1.2. Diğer Nüshalar

2.4.1.2.1. Avusturya Milli Kütüphanesi Nüshası (A2)

Avusturya Milli Kütüphanesi'nde (Austrian National Library-Österreichische Nationalbibliothek) Cod. Mixt. 149 Han katalog numarası ile kayıtlı olan bu mecmuanın birinci bölümünde 1^b ile 51^a varakları arasında Osmanzâde Tâib'in Divan'ı, 52^b ile 100^b varaklar arasında ise *Münşe'ât-ı Tâ'ib Osman-zâde* adıyla *Münşeât*'ı yer almaktadır. 51^b ve 52^a varakları ise boştur. *Münşeât*'ın istinsah tarihi katalog kayıtlarına göre H. 1196 (M. 1781/1782), müstensahi ise Nazîf'tir.

Eserin 101^a varağı boştur. 101^b ile 103^a varakları arasında Tâ'ib'in Saşıb Efendi'ye ve birkaç şahsa yazdığı tarizler vardır. 103^b ve 104^a'da ise müstezadlar bulunmaktadır. Bu kısımda "Nüvişte şod bi-şalemi'l-şakşir Nazîf der-şalal şâle sitte ve tis'in ve mie ve elf." istinsah kaydıyla tamamlanmıştır. 104^b boştur.

Eserin dış ölçüsü 233x138m.dir. II+104 varaktır. Satır sayısı 18'dir. Güzel bir talikle yazılmıştır. Başlıklar, ş, şiir, nazım, beyit ifadeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kâğıt aharlı, ince ve samanî renktedir. Eser, zencirekli, miklepli, bordo renkli deri cilttir.

Mıklep alt cilt kapağındadır. Sertab kısmında küçük çiçek motifleri ile “Mecmu‘a-i Tâ’ib ‘Oşmân-zâde bi haţhihi Nâzîf” ibaresi vardır. İç kapakta süsleme yoktur. Cildin sırtı düz ve süssüzdür. Dıştaki kırmızı, içteki yeşil altınla çekilmiş çift kuzulu cetvel kullanılmıştır. Serlevhası pembe ve mavi renkli çiçek ve dallardan oluşur. Aralarda sarı altınla süslemeler de vardır. Mektupları birbirinden ayırmak için de cetvel kullanılmıştır. Satırlar düz değil, sayfada sola eğik bir şekilde yazılmıştır. Nüsha, “Temmetü’l münşeât bi-kalemi’l-ħaķır Nâzîf der-ħalal sene sitte ve tis‘în ve mie ve elf.” istinsah kaydıyla bitirilmiştir.

2.4.1.2.2. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 3904/02 Nüshası (İ3)

İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 3904/02’de *Münşeât* adıyla kayıtlıdır. Dış ölçüsü 240x130, iç ölçüsü 171x74mm.dir. Eser bir mecmua içerisinde 17^b ile 55^a varakları arasındadır. 38 varaktır. Satırlar başka başkadır. Güzel bir talikle kaleme alınmıştır. Başlıklar ve duraklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Satırlar düz değil, sayfada sola eğik bir şekildedir. Kâğıt aharlı, ince ve açık krem rengindedir. Dışı siyah içi yeşil altınlı çift kuzulu cetveli vardır. Cildinin sırtı ve kenarları meşin ve üzeri ebru kâğıt kaplıdır. İstinsah tarihi ve müstensihî belli değildir.

Bu mecmua içerisinde 1^b-16^b arasında Tâ’ib’in *Sıhhat-âbâd* (yani Hadîs-i Erba‘în Tercümesi); 55^b ve 90^a varakları arasında ise Tâ’ib’in *Divan*’ı vardır. *Sıhhat-âbâd* TY 3904/01’de; *Divan* ise TY 3904/03’de kayıtlıdır.

Bu iki nüsha karşılaştırıldığında mektupların diğer nüshalardan farklı olsalar da bunlarda ortak olduğu görülmüştür. Ayrıca Tâ’ib’in *Münşeât*’ı olarak kütüphanelerde kayıtlı olan bu nüshaların diğer sekiz nüshadan farkları mukaddime kısımlarının da olmamasıdır.¹⁵⁴

¹⁵⁴ Karahan bu nüshada elliye yakın mektup sureti olduğunu söylemiştir. Bu nüshadaki mektupların çoğunun kime yazıldığı belli olmamakla birlikte Sadrazam İbrahim Paşa, Kudüs Valisi Osman Paşa, Reis Efendi, Vezir kethüdası, Cidde Valisi Osman Paşa, Raşid Efendi, Halep nakibi, Halep müftüsü, Gürânîzâde gibi isimlere yazılan mektuplar da vardır. Oldukça sanatkârane bir şekilde kaleme alınan bu mektuplarda arzusunun yerine gelmesi için dalkavukluk ve istirhamı mubah sayan bir ifade vardır. Karahan, agm., s. 455.; Sâdâvî bu nüsha için “Mektûbat ve Muharrârât-ı Nâdire” adı altında bulunan bu mektup ve arizalardan anlaşılıyor ki, bunların tarihleri 1124 (1712)’ten Tâ’ib’in vefat tarihine kadar uzanmaktadır. Diğer nüshalarda bulunan mektup ve arizalar burada yoktur.” demiştir. Sâdâvî, agt., s. 109.; Haksever ise bu çalışmada karşılaştırmaya esas olan nüshalar ve diğer nüshalar olarak iki kısımda incelenen nüshaları,

Bu bilgiler ışığında kütüphanelerde Tâ'ib'e ait iki farklı *Münşeat* olduğu söylenilebilir. Bunlar Tâ'ib'in ilm-i inşa kuralları çerçevesinde kaleme aldığı, mektupları muhataplarına göre sınıflandırdığı, içerisinde muhatapları belli olan mektuplarla örnek için yazılan mektupların olduğu eser ile içerisinde Tâ'ib'in önemli devlet adamlarına gönderdiği mektup ve arizaların yanı sıra örnek olması için oluşturulan mektupların da bulunduğu diğer bir eserdir.

2.4.1.3. İçerik, Biçim ile Dil ve İmla

Kütüphane kataloglarında, *Gevher-i Yektâ, İlm-i İnşa, Münşeat, Münşeat-ı Tâ'ib ve Tuhfe* isimleriyle kayıtlı olan bu eser, Tâ'ib'in inşa ilmini öğretmek amacıyla kaleme aldığı, bazıları kendine ait olmakla birlikte daha çok başkalarına ait ya da örnek için oluşturulmuş yetmiş bir mektuptan oluşmaktadır. Bu nedenle didaktik, derleme ve kurumsal olma özelliği gösterir.¹⁵⁵

2.4.1.3.1. İçerik

Tâ'ib'in münşeatının esas alınan N nüshası, diğer nüshalarla mektup sayılarındaki farklılıklar hariç düzen olarak hemen hemen aynıdır, bir mukaddime ve altmış sekiz mektup örneğinden oluşmaktadır.

Mukaddime kısmında Tâ'ib, inşa ilminin belli kuralları olan bir ilim olmasının yanı sıra on iki ilimden biri olduğunu dile getirdikten sonra mektupların üç çeşit olduğunu yani üç kişiye yazıldığını, bunların da “ya alâ, ya ednâ, ya akran” olduklarını; “ednâdan alâya”

tek bir nüsha gibi değerlendirerek mektupların gönderildiği kişilere göre tasnifini yaptıktan sonra, bu Münşeat'ta muhatabı belli olanların yanı sıra örnek teşkil eden pek çok mektubun da olduğuna değinmiştir. Ayrıca Münşeat'ta bulunan Tâ'ib'in Rami Paşa'ya Mısır valiliği sırasında yazdığı mektuptan bu Münşeat'ın 1704'ten sonra telif edildiğinin düşünülebileceğini de ifade etmiştir. Haksever, agt., s. 132.

¹⁵⁵ Tâ'ib'in münşeatı, münşeatlarla ilgili sınıflandırmalarda Gültekin tarafından, inşa ilmi ile ilgili bilgi vermesi ve içerisinde bu bilgileri destekleyici örnekler bulundurması nedeniyle “Kurumsal Eserler” başlığı altında vermiştir. Gültekin, agt., s. 52.; Haksever tarafından konularına göre “Örnek Metinlerin Toplandığı Kısmen Didaktik”, yazılış tarzına göre ise “Derleme Münşeatlar” başlığı altında incelemiştir. Haksever, agt., s. 247, 258.; Levend ise münşeat mecmuaları sınıflandırmasında Tâ'ib'in münşeatını “Yalnız bir şairin mektuplarından toplanmış olabilir.” şeklinde nitelediği sınıfa dâhil etmiştir. Levend, age., s. 115.; Kütükoğlu ise münşeatlarla ilgili sınıflandırmasında “Umûmiyetle şiirde olduğu kadar nesir sâhasında da üstâd olan -... Osman-zâde Tâib ... gibi- zevâtın tertib ettiği veya büyük nâsirlerin eserlerinden başkası tarafından seçilerek tanzim olunan münşeatlar,...” diyerek Tâ'ib'in münşeatının derleme bir münşeat olduğuna işaret etmiştir. Kütükoğlu, agm., s. 169.

yazılan kâğıda arıza ve arzuhal; “alâdan ednâya” yazılana nevazışname ve misal; akrandan akarana yazılanlara da mektup ve muhabbetname denildiğini söylemiştir. Bu mektup türlerinin dil ve üslubunun nasıl olması gerektiğini, yazılırken dikkat edilecek hususları da ifade etmiştir. Tâ’ib bu kuralları anlattıktan sonra

“Hâlâ mütedâvil u mergûb olan üslûb bu siyâğda yazılan mektûbdur. Zirâ fi-zamâninâ ne ğâyet münşiyâne mektûb okunur ve ne ziyâde ‘âmiyâne [Türkî] kâğıda bakılır. Aña binâ’ en perend-i nev-nesîc ta’ bir ile piçide-i minvâl-i taħrîr olan mekâtîb cem’ u tertîb ve üç fâşıla ve bir hâtîme üzere tebvîb olunub...”¹⁵⁶

diyerek bir nevi eserini yazma sebebini de ortaya koymuştur.¹⁵⁷

Mektupları üç fasıla ve bir hatime şeklinde bir araya getirmiş ve bunları bir kıta ile Hazinedar Ağa’ya sunmuştur.¹⁵⁸

“Sen Süleymân-rütbe bir zât-ı mekârim-pîşesin
Saña nisbet Tâ’ib-i bî-çâre bir qarıncadır.
Her ne deñlü tuhfesi bî-kadr ise eyle qabûl
Tuhfesi qarıncanıñ çün kendi miqdârıncadır.”¹⁵⁹

Eserde birinci bölüm “ednâdan alâya” yazılan mektupları içerir. Bu bölümde yirmi beş mektup vardır. Bunların altı tanesinde mektubun yazıldığı kişinin unvanlarına mektupların başlığında yer verilmiştir. Bunlar: Mekke-i Mükerrreme Şerifi, Veziriazam, Alişan Han, Şeyhülislam, Meşâyih-i Kirâm, Ulema-yı İzâm’dır. Geri kalan on dokuz mektuptan on yedisi ise kime yazıldığı belli olmayan, “Nev’-i Diger” başlığı altında verilen mektuplardır. Onuncu mektup diğer devlet büyüklerine nasıl yazılacağına örneklerdir. Yirmi beşinci mektup ise Nergisizâde’nin münşeâtından alınmıştır.

¹⁵⁶ Tâ’ib, **Münşeât**, N 2^b.

¹⁵⁷ Eserlerin yazılma amacını anlatan ifadeler münşeâtlarda genellikle mukaddimelerinde bulunur. Bu sebebi telifler şöyle sınıflandırılabilir “Kâtiplik mesleğine yeni giren müptedilere, ihtiyaç duyanlara, mektep talebesine faydalı olma düşüncesiyle yazılanlar; Hâtife sesler duyarak manâ âleminde zuhur eden bazı büyük zâtlardan gelen telkînler sonunda yazılanlar; Mevki sahiplerinin ya da dost ve ahabın emir ve istekleriyle yazılanlar; San ve hüner ortaya koyma düşüncesiyle ve daha başka sebeplerle yazılanlar., H. İbrahim Haksever, “Münşeât Mecmualarında Sebeb-i Te’lif”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, 3, (1999), s. 55, 57.

¹⁵⁸ Yöntem, agm., s. 106.

¹⁵⁹ Tâ’ib, **Münşeât**, N 2^b.

İkinci bölümde “alâdan ednâya” yazılan iki nevâzişname örneği vardır. Bunlardan biri Veziriazam Nasuh Paşa’dan Veysi Efendi’ye, diğeri ise Veziriazam’dan Mezaki Efendi’ye yazılmıştır.¹⁶⁰

Üçüncü bölümde ise “akrandan akrana” yazılan yirmi sekiz mektup örneği vardır.

Hatime bölümünde ise altı tehniyetname,¹⁶¹ iki teşekkürname,¹⁶² iki tesliyetname¹⁶³ ve iki ruk‘a¹⁶⁴ bulunmaktadır.¹⁶⁵ Ruk‘alardan birinin bizzat Tâ’ib tarafından yazıldığı, mektup içerisinde kendi adını zikretmesinden anlaşılmaktadır.

2.4.1.3.2. Biçim

Münşeattaki mektuplar, biçim açısından incelendiğinde tüm mektuplarda imza¹⁶⁶ bölümünün olmadığı görülmektedir. Sadece 58 (33^{b/13}) ve 59. (35^{b/7}) mektuplarda elkâb bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Dualar mektupların sonunda değil mektupların muhtelif yerlerinde olmakla birlikte genellikle intihâ bölümünden öncedir.

Mektupların tahallüs bölümlerinde kullanılan ifadelerin genel olarak benzerlik gösterdiği söylenebilir. “Alâdan ednâya” yazılan mektuplardaki tahallüslerde arz bildiren ifadeler değil de durumu açıklayan ifadeler bulunur. Talep bölümlerinde her zaman bir

¹⁶⁰ N ve İ2 nüshası dışında kalan nüshalarda bu başlık altında farklı bir mektup vardır. Bu nüshada bu başlık altında verilen mektup ise diğer nüshalarda “Veziriazam Mustafa Paşa tarafından Pârsâ Efendi’ye” başlığı altında geçmektedir. Bu durumda N ve İ2 nüshalarında bir kaydırma yapıldığı muhtemeldir.

¹⁶¹ Doğum, düğün, önemli bir göreve atanma, uzak bir yerden dönüş gibi güzel bir durum veya olay karşısında yazılan mektuptur. Derdiyok, agt., s. 77.

¹⁶² Şükriye olarak da adlandırılan bu mektup türünde görülen bir iyiliğe karşı duyulan memnuniyet, minnettarlık ifade edilir., Derdiyok, agt., s. 83.; Derdiyok, agm., s. 282-286.

¹⁶³ Yaşanılan kötü bir olay karşısında teselli vermek için yazılan mektuptur.

¹⁶⁴ “Herhangi bir işin yapılması veya bir kişi ya da nesnenin mektûbu yazana gönderilmesi için muhataba verilen siparişleri belirten kısa mektuplardır.... Siparişi yapan kişi devlet adamı olduğu için resmî mektup türüne dahil edilmiştir.” Gültekin, agt., s. 274.

¹⁶⁵ Konularına göre mektup çeşitleri için bkz. Derdiyok, agt., s. 74-90.

¹⁶⁶ Derdiyok mektup bölümleri içerisinde “elkâb, dua ve imza” bölümlerinin kendisi tarafından eklendiğini dile getirmiştir. Derdiyok, agm., s. 15.; Gökyay ise mektuplarda önce elkâb denilen ve gönderenin mertebesine göre sıralanan sıfatlar sonrasında asıl konuya geçmeden önce gönderilene çeşitli duaların edildiği ve hâl hatır sorulan dibâce kısmının, asıl konuyu anlattığı bölümün ve son olarak da mektubun kalıplaşmış dualar ve saygı sözlerinin bulunduğunu ifade eder. İmzaların üstünde ise yazanın durumuna göre “muhibbiniz, muhlisiniz, dâinuz, kulunuz” gibi sıfatlar bulunur, demektir. Gökyay, agm., s. 20, 21.

istek belirtilmez, bazen de içinde bulunulan durum ya da bir olay karşısında hissedilenler anlatılır. Ayrıca tehniyetname, tesliyetnameler ve teşekkürnamelerde de güzel haber nedeniyle hissedilen sevinç, kötü bir haber karşısında hissedilen üzüntü ve yapılan bir iyiliğe karşı duyulan mutluluk dile getirilmektedir. İntihâ bölümünde daha çok kalıp ifadelerin kullanıldığı görülür. Bazen de bu kalıp ifadelerin yerini mısra ve beyitler alır. 57, 58, 59 ve 60. mektupların (yani tehniyetnâmelerin) ibtidâ ve tahallüs bölümlerinde diğer mektuplardaki kalıp ifadeler yoktur.

Tâ'ib'in mektupları incelendiğinde münşeât geleneği içerisinde oluşturulan mektup örneklerinin biçim özelliklerini yansıttığı anlaşılmaktadır.

2.4.1.3.2.1. Mektupların Bölümleri

2.4.1.3.2.1.1. Elkâb

Elkâb “ünvanlar, soyadları; [evvelce] rütbe sâhiplerine verilen resmî ünvanlar”¹⁶⁷ anlamındadır. Bu bölümlerin en belirgin özelliği mektupların başında bulunmalarıdır.¹⁶⁸ Tâ'ib'in münşeâtında yer alan mektupların çoğunda bu bölüm vardır.

“Sa^c âdetlü, şerâfetlü, siyâdetlü, mekremetlü [sulţânım] şerîf-i ‘âlî-şân hazretleri” (1. Mektup- 3^{a/5})

“Sa^c âdetlü, ‘inâyetlü, mürüvvetlü sulţânım hazretleri” (3. Mektup- 4^{b/8})

“Efendim sulţânım hazretleri” (5. Mektup- 5^{b/7})

“Sulţânım hazretleri” (24. Mektup- 15^{b/14})

Tâ'ib “ednâdan alâya” yazılanlar bölümünde verdiği mektuplarda, mektubun hangi devlet adamına yazıldığı ifade edilenlerde unvanlar bu şahsiyetlerin mertebelerine göre

¹⁶⁷ Devellioğlu, age., s. 245.

¹⁶⁸ Derdiyok, agm., s. 280.

sıralanırken “Nev’-i Diger” başlığı altında verilen mektuplarda tek bir unvan kullanıldığı görülür.

“Rağbet-şiken-i belâgat-ı İmriu’l-Çaysı bezm-i Mevlânâ Veysî Hâzretleri” (26. Mektup- 17^{b/2})

“İzzetlü Efendi hâzretleri” (27. Mektup- 18^{b/2})

“Alâdan ednâya” yazılan mektuplarda ise yüce rütbedeki kişilerin muhatap aldıkları kişilere karşı gönül okşayıcı sıfatlar kullandıkları görülür.

“Akrandan akrana” yazılanların bulunduğu bölümdeki mektupların tamamında ise sadece “hâzretleri” ifadesi kullanılmıştır. Bu da muhataplar arasındaki samimiyet arttıkça unvan ve lakapların çok ehemmiyet taşımadığını göstermektedir.

Tehniyetname, teşekkürname, tesliyetname ve ruk‘alarda ise genellikle “Sultanım hâzretleri” ifadesi kullanılmıştır (60.Mektup- 35^{b/14}), (63. Mektup- 38^{a/10}), (65. Mektup- 39^{b/3}), (67.Mektup- 41^{a/15}).

“Benim sulţânım” (66. Mektup- 40^{a/8})

“Sa‘ âdetlü, ‘ inâyetlü, merhâmetlü sulţânım hâzretleri” (68. Mektup- 42^{a/15})

2.4.1.3.2.1.2. İbtidâ

İbtidâ “başlama, başlangıç”¹⁶⁹ anlamlarına gelmektedir. Mektupların bu bölümü giriş kısmı olduğu için oldukça önemlidir. Hatta her mektupta elkâb kısmının olmadığı düşünülürse bu bölümün mektubun ilk bölümü olduğu söylenebilir. Burada selam ve saygı sözleriyle birlikte övgü ve dua sözleri vardır.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Devellioğlu, age., s. 466.

¹⁷⁰ Derdiyok, agm., s. 280.

“pīş-gāh-ı sa‘ādet-penāh ve sāha-i nuşret-bāha-i celādet-dest-gāhlarına tekrīmāt-ı bisyār ve ta‘zīmāt-ı bī-şümār ile da‘avāt-ı hālīşāt-ı icābet-ķarīn ve taḥiyyāt-ı zākiyāt-ı meveddet-rehīn ki mengūş-ı gūş-ı ḥūru’l-‘īn ve müsteclib-i beşā’ir-i fetḥ-i mübīn ola, ithāf u ihdā olunduķdan Őnra” (2. Mektup- 4^{a/3})

“ḥāk-pā-yı ‘anber-bār-ı kimya-‘ayārlarına cebīn-sā-yı ‘ubūdiyyet taķdīmīyle ḥadīķa-i ḥulūşda rū-nümā ve zīver-i destār-ı ḥūsn-i ķabūl olmaķa sezā gül-deste-i du‘ā vü şenā ithāfından Őnra” (21. Mektup- 8^{b/6})

“ḥāk-pā-yı şerīf-i [tūtiyā-yı] ‘ayārları ki kuḥlū’l-cevāhir-i ‘uyūn-ı a‘yān-ı rüzgārdır, taķdīm-i merāsīm-i żarā‘et u ibtihāl ve tetmīm-i levāzım-ı i‘zām u iclālden Őnra” (21.Mektup- 14^{a/14})

“da‘avāt-ı me’sūre-i mevfūre ithāfından Őnra” (26. Mektup- 17^{b/3})

“nādī-i ‘izzet-i mebdāileri şavbına yümn-i ebedī tev‘em-i zāt-ı fırişte-şifātları olmaķ da‘avātı taķdīm olunduķdan Őnra” (30. Mektup- 19^{b/9})

“şavb-ı sa‘ādet-evbine murvārīd-i girān-ķadr-ı da‘avāt-ı lāyıkā īşār u nişār ķılındıķdan Őnra” (41. Mektup- 24^{b/14})

“şifāh-ı ta‘zīm u iclāl ile taķbīl [ve] ķanūn-ı midḥat u teḥiyyetleri ‘alā sebīl-ı vücūb tertīl olunmaķ ḥılālinde” (61.Mektup- 36^{b/14})

“maġnā-yı [sīmiyā-yı] sidre-sālarına ķā’id-i ta‘zīm u tefḥīm birle vufūd-ı ‘ubūdiyyet taķdīm olunub vücūd-ı bihbūdları şurūf-ı kevnīyyeden maşūn olmaķ da‘avātı şebt-i cerīde-i müdāvemet ķılındıķı siyāķda” (65.Mektup- 39^{b/4})

2.4.1.3.2.1.3. Tahallüs

Tahallüs “halâs olma, kurtulma; mahlas kullanma”¹⁷¹ anlamındadır. Bu anlamlarda “halâs olma, kurtulma” anlamı mektup bölümü için daha uygundur. Çünkü bu bölümle mektupta başka bir bölüme geçiş sağlanmaktadır.¹⁷²

“arza-dâst-ı niyâzmendâne budur” (4. Mektup- 5^{a/9})

“nümüde-i iqbâl-ğâhları oldur” (9. Mektup- 8^{a/2})

“arîza-i dâcî-i kadîmleri budur” (16. Mektup- 11^{a/13})

“inhâ olunur” (27. Mektup- 18^{b/3})

“minhâ-yı muhliş-i bî-riyâları budur” (31. Mektup- 20^{a/15})

“inhâ-yı muhibb-i şadâkat-pîşe-i hayr-endîşe budur” (40. Mektup- 24^{b/4})

“minhâ-yı muhliş-i şadâkat-ı semîr oldur” (50. Mektup- 29^{b/7})

“nümâyende-i muhliş-i mütehaşşışları budur” (61. Mektup- 37^{a/2})

2.4.1.3.2.1.4. Talep

Talep “isteme, istenme, dileme; istek”¹⁷³ gibi anlamlara gelmektedir. Mektupta isteğin belirtildiği bölümdür. İstek bazen anlatılmak istenen bir duygu ya da düşünce de olabilir.¹⁷⁴

¹⁷¹ Devellioğlu, age., s. 1186.

¹⁷² Derdiyok, agm., s. 280.

¹⁷³ Devellioğlu, age., s. 1200.

¹⁷⁴ Derdiyok, agm., s. 280.

“Kemāl-i keremlerinden niyāzım budur ki deryūze-gerān-ı kūçe-i endūha nigāh-endāz-ı ŧeŧkat olduęca cebire-i dil-bend-i merĥametleri ile cebr-i ĥātır-ı kesr kıılmaędan istinkāf buyurmayalar.” (8. Mektup- 7^{b/7})

“Ümmiddir ki muęaddime-i du‘ā ber-vaķf-ı murād-ı netice-baĥŧa olub ‘alā-ı aĥsenü’l-aĥvāl dūr-i-i zārūrī ħurb-ı ŧūrīye mübeddil olmaęla āf-tāb-ı iķbālimiz ric‘atden istiķāmete müteĥavvil ola.” (21. Mektup- 14^{b/8})

“Bu cāniblere irĥā-yı ‘inān-ı ‘azimet iden aĥbāb vuķū‘ında aĥbār-ı sārre-i selāmetlerin meŧ‘ar-ı mektüb-ı cālibü’l-ķulūbları ile ifāza-i inŧirāĥ buyurmaları me’müldür.” (28. Mektup- 19^{a/8})

“Unvān-ı menŧūr-ı vedd-i ħadīm mecmū‘a-i ĥātır-ı ĥātırdan ħalem-tırāŧ-ı tenāsi ile maĥķük olmayub ħarīķ-i āmed ŧüd-i mürāselāt-ı meslūk olmaę ricā olunur.” (44. Mektup- 26^{b/11})

“Me’müldür ki bu ser-dāde-i ŧüęür-ı hicrānı ‘arrāde-i tegafül ile [endāĥte-i] beydā-yı nisyān itmeyub āmed ŧüd-i vuķūd-ı mürāselāt-ı feraĥ-resān ile tesliye-baĥŧ-ı cenān olmağdan dāmen-keŧ-i istinkāf olmayalar.” (54. Mektup- 31^{b/1})

2.4.1.3.2.1.5. İntihā

İntihā “nihāyet bulma, sona erme; bitme, tükenme; nihāyet, son”¹⁷⁵ gibi anlamlara gelmektedir. Mektupların tamamlandığını gösteren bu bölümlerde “Bāki’d-dua, Bāki ferman Sultānumundur, Bāki” gibi kalıplaŧmıŧ ifadeler kullanılır.¹⁷⁶

“Bāķī fermān sa‘ādetlü sulĥānım ĥazretlerinüñdür.” (16. Mektup-11^{b/7})

“Nitekim devr ideler ŧems u ķamer āfāķı,
Devlet ü ‘izzetle ola vücuduñ bāķī.” (17. Mektup- 12^{b/7})

¹⁷⁵ Devellioğlu, age., s. 509.

¹⁷⁶ Dediyoķ, agm., s. 281.

“Bākī fazīlet dā’im bād.” (26. Mektup- 18^{b/1})

“Bākī ve’s-selām.” (27. Mektup, 18^{b/14})

“Bākī mine’d-du‘ā.” (50. Mektup, 29^{b/14})

“‘Afv buyurulmak bābında luṭf u iḥsān sulṭānım ḥāzretlerinüñdür.” (61. Mektup- 37^{b/3})

2.4.1.3.2.1.6. Dua

Dua “Allah’a yalvarma, niyâz” demektir.¹⁷⁷

“Ḥaḳḳ Subḥānehū ve Te‘ālā neyyir-i ‘izz ü iḳbāllerin hem-vāre dıraḥşān idüb pertev-i ‘ināyetlerin üzerimizden dūr eylemeye, āmin.” (14. Mektup- 10^{b/9})

“Ḥāzret-i Ḥudā-yı bī-çün, ‘azze şānuhū, hemişe sāye-i devḥa-i ‘ināyetlerin üzerimizden dūr itmeye.” (18. Mektup- 13^{a/1})

“Cenāb-ı Ḥaḳḳ celle şānuhu zāt-ı şerīflerin sefer u ḥāzarda ḥaṭā u ḥaṭardan emīn ve müşkil işlerin sühūlet-ḳarīn eyleye.” (29. Mektup- 19^{b/6})

“Ḥāzret-i Rabbü’l-‘ālemīn her umūrünüñizı ḥayra ḳarīn ve maḥz-ı fazl u keremin yāver u mu‘īn idüb yaḳaḳa vü niyāmda cāy-gīr-i zamīr-i ḥavāşş u [‘avām] olan sürūr-ı fetḥ u zafer ile sulṭānımı ve kāffe-i müslimīni fā’iz-i nişāb-ı merām eyleye.” (47. Mektup- 27^{b/10})

“İzid-i Zü’l-minen mübārek u müteyemmen ve āstāne-i devletlerin hemişe erbāb-ı istiḥḳāḳa me’men eyleye.” (60. Mektup- 36^{a/14})

¹⁷⁷ Devellioğlu, age., s. 215.

Cenāb-ı Hāyru'l-hāfızın nüsha-i mecmu'a-i mekārım olan zāt-ı sūtüde-şifātların hemişe maḥfaẓa-i emānetde 'ahāt-ı melevāndan maḥfūz u maşūn eyleye. (65. Mektup-39^{b/14})

2.4.1.3.3. Dil ve İmla

Münşeatinin dili, nesrin süslü nesir olarak adlandırılan dönemine girer. Bu eserlerde Türkçe kelimelerin oldukça az, buna karşılık Arapça ve Farsça kelimelerin yoğun bir şekilde geçtiği bir dil hâkimdir. Ayrıca Arapça ve Farsça terkipler de bu metinlerde sıkça kullanılan yapılardır. Sanatlarında ustalıklarını göstermek isteyen münşiler, Arapça ve Farsça sözcüklerle çoğunlukla Farsça tamlama kullanarak yazdıkları bu metinlerde satırlarca süren cümleleri, bağlaçlar ve Türkçe zarflarla kurmaktadır.

Tâ'ib eserinin mukaddimesinde kendisinin ve o dönemdeki münşilerin dilinin nasıl olması gerektiği ile ilgili şu açıklamaları yapmıştır:

“... kelāmı şā'ibe-i sakāmetden maşūn ola. Yāḥūd hoş-āyende elfāz ve rüz-merre ādābiyla söze niẓām virüb ma'nā-yı maḥşūdı aḥsen-i vechle taḥrīre kādīr ola. Ḥālā mütedāvil u mergūb olan üslūb bu siyākda yazılan mektūbdur. Zirā fi-zamāninā ne gāyet münşiyāne mektūb okunur ve ne ziyāde 'āmiyāne [Türkī] kāğıda bakılır.”¹⁷⁸

Tâ'ib'in eseri, Türkiye Türkçesi bakış açısıyla incelendiğinde, dilinin oldukça ağır, içerisinde sınırlı sayıdaki Türkçe kelimelerin yanında birçok Arapça ve Farsça kelimenin olduğu, cümlelerinin ise Arapça ve daha çok Farsça tamlamalarla yüklü bir özellik gösterdiği tespit edilir. Çağdaşı olan münşilerin yazdıkları ile onun eseri karşılaştırıldığında ise yukarıdaki ifadelerine bir nebze uyduğu ifade edilebilir.¹⁷⁹ Râmiz, Tâ'ib'in nesir dilinin Nergisi'yi şaşırtacak güzellikte ve hırslı kişiliği ile renkli dili sayesinde fesahat ikliminin Hüsrev'i olduğunu ifade etmiştir.¹⁸⁰

Bu eserde Türkçe kelimeler oldukça azdır. Bunlar: “aç-, bil-, bul-, buyur-, di-, düş-, eyle-, gel-, getir-, -gör-, i-, it-/id, ırgür- kal-, -kıl, ol-, tol-, vir-, yaz-“ fiilleri ile “bir, değil, el, karınca, gönül, ḥaḳan, ḥān, karındaş, kiçe, tağ, toğru, Türkī, uğur, var ve yüz”

¹⁷⁸ Tâ'ib, *Münşeāt*, N 2^b.

¹⁷⁹ Yöntem, agm., s. 128.

¹⁸⁰ Erdem, age., s. 51.

isimleridir. Ayrıca “ben, sen, kendi, kimse” zamirlerinin yanı sıra “böyle, bu, o, ol ve şu” işaret sıfatları ile “ne” soru sıfatı da metinde kullanılmaktadır. “İmdi [şimdi], göre, iken ve üzere” zarfları ile “başka, bile, daği, dek, deñlü, girü, kaçğı ve şöra” edatları da mektuplarda geçen nadir Türkçe kelimelerdendir.¹⁸¹

Bu çalışmada ele alınan Münşeat metni, 18. yüzyılın başlarına ait yazmalardandır. Bu yüzyıl, günümüz Türkçesinin ses düzeni özelliklerinin temel anlamıyla oluşmaya başladığı dönemdir. Hayati Develi, 18. yüzyıl Türkçesini önceki dönemlerden ayıran fonolojik özellikleri, dudak uyumları sürecinin tamamlanmış olması, Eski Türkçedeki /i/ fonemlerinin /e/’ye dönüşmesi, bazı eklerde görülen, ancak henüz tamamlanmamış olan /ñ/>/n/ gelişmesi şeklinde sınıflandırmıştır.¹⁸² Kartallıoğlu ise 16, 17 ve 18. yüzyıllara göre Arap harfli, çeviri yazılı ve çalışılmış metinler üzerinden ekleri ayrı ayrı incelediği çalışmasında 18. yüzyılda eklerin dudak uyumu konusunda nasıl bir gelişim gösterdiğini ayrıntılı bir şekilde göstermiştir.¹⁸³

Metinde “o” işaret sıfatının tek bir yerde (2^{a/8}) kullanımına karşılık “ol” işaret sıfatının kullanımı yoğunluktadır (7^{a/8}, 19^{b/11}). 18. yüzyılın belirgin özelliklerinden olan e>i değişimi bu metinlerde yoktur. İlk ses ve iç seste /i/ sesi hüküm sürmektedir: “dirler” دیرلر (1^{b/8}), “virüb” ویروب (2^{b/3}), “idüb” ایدوب (2^{a/15})”.

Türkçe kelime ve eklerdeki ünlülerin yazımı konusunda bir birlik yoktur. Aynı kelimelerde ünlülerin yazımı konusunda ikilik bulunmaktadır. En yaygın örnek “kılın-” filidir. Bu kelimenin metnin çoğu yerinde ünlü harfler kullanılmadan yazılmakla birlikte nadir olarak ünlüyle yazıldığı da görülür:

قیلندیغی “kılındığı” (3^{a/13})

قلمشدر “kılınmışdır” (3^{b/6})

¹⁸¹ Tulum, nesir dilinde Türkçe kelimelerin bu kadar azken Arapça ve Farsça kelimelerin çok olmasının nedeni olarak bu dilin secili yapısını gösterir. Tulum, agm., s. 34.

¹⁸² Hayati Develi, “18. Yüzyıl Türkiye Türkçesi Üzerine”, <http://geocities.ws/hayatideveli/Makaleler/Onsekiz.html>, (28.01.2014).

¹⁸³ Yavuz Kartallıoğlu, **Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni** (16, 17, 18. Yüzyıllar), Ankara: TDK Yay., 2011.

-DI görülen geçmiş zaman ekinin dudak uyumuna uymadığı görülmektedir. Bu metinde bu ekin kullanımında yuvarlak ünlülü kök ve tabanlarda dar ünlülerin tercih edildiği tespit edilmiştir.¹⁸⁴

اولندی “olundi” (2^{b/15})

اولدی “oldı” (29^{b/9})

کورلدى “görüldi” (36^{b/5})

اولديکز “oldınız” (38^{a/6})

بيوريلوردى “buyurılırdı” (38^{a/6})

İmlada dudak uyumuna girmeyen bu ekin eserin diğer nüshalarından M’de çalışmaya esas olunan metinde “oldığımız” şeklinde geçen kelimenin aynı yerde “olduğumuz” şeklinde yazılması bu ekin konuşma dilinde dudak uyumuna girmişken imlanın koruyuculuğu nedeniyle yazıda uyumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Ünlülerin yazımıyla alakalı bu farklılıklar yer yer “Nüsha Farkları” listesinde gösterilmiştir.¹⁸⁵

Ayrıca Kartallıoğlu –DI görülen geçmiş zaman ekinin Osmanlı Türkçesinde daima “د” ile yazıldığını; ancak bazı araştırmacıların bu yazımda “ذ” üzerine konulan şeddeye benzer işaretin ünsüz uyumuna işaret ettiğini ifade etmektedir.¹⁸⁶ Bu metinde bu açıklamaya uygun olan kullanımlar olduğu gibi bahsedilen işaretin konulmadığı kullanımlar da vardır. Ayrıca aynı kullanım –DIK sıfat-fiil eki ve bu ekten türeyen zarf-fiil eklerini de kapsamaktadır:

اٲدى “itdi” (1^{b/3})

اٲدیلر “itdiler” (16^{b/15})

Diğerleri için: (16^{b/7}), (16^{b/9})

Diğerleri için: (34^{a/11})

اٲدیکندن “itdiginden” (24^{b/9})

اٲدیکلری “itdikleri” (17^{b/10})

Diğerleri için: (22^{a/2}), (31^{b/10})

Metinde -DIK sıfat-fiil ekinin kullanımında yuvarlak ünlülü köklere/tabana geldiği zaman ekin ünlüsü yazılmadığında kelime dudak uyumuna uygun bir şekilde

¹⁸⁴ Kartallıoğlu, bu ekin 17. yüzyılda dudak uyumuna uyan kullanımları olsa da 18. yüzyılda uyumsuzluk safhasını geçirdiğini ve hep –DI’lı şeklinin kullanıldığını ifade etmiştir. Kartallıoğlu, age., s. 118.

¹⁸⁵ Kartallıoğlu bu ekin 18. yüzyılda Arap harfli metinlerde dudak uyumuna bağlanmamış görüldüğünü; ancak çeviri yazılı metinlerde dudak uyumuna bağlandığını söylemektedir. Arap harfli metinlerde bu ekin dudak uyumuna bağlanmamasının nedeni de imlanın koruyuculuğudur. Kartallıoğlu, age., s. 119.

¹⁸⁶ Kartallıoğlu, age., s. 574.

okunabilmektedir; ancak ekin ünlüsü yazıldığında dudak uyumuna uymayan ve uyan örnekler bir arada bulunmaktadır. Bu durum da konuşma dili ve imla arasındaki farklılıkları ortaya koyar niteliktedir.¹⁸⁷

اولدقلىرى “oldukları” (37^{a/10})
اولديغى “oldığı” (8^{b/12})

اولدوغمز “olduğumuz” (28^{b/12})
اولنديغى “olundığı” (15^{b/7})

Metinde –Ip zarf-fiil eki –Ub şeklinde kullanılmaktadır. 18. yüzyılda yuvarlak ünlülü olan bu ek bu metinde de imlada uyuma girmemektedir.¹⁸⁸

ايدوب “idüb” (2^{a/15})
ويروب “virüb” (2^{b/3})
قيلنوب “qılınub” (3^{a/13})

ايتميوب “itmeyub” (6^{b/1})
اولميوب “olmayub” (16^{b/9})
ايليوب “eyleyub” (35^{b/9})

Geniş zaman eki bu metinde –Ur olarak kullanılmaktadır, bu nedenle düz köklü kelimelerde dudak uyumuna girmediği görülür. Ancak yuvarlak köklü kelimelerde ise uyumu bozan –In¹⁸⁹ ve –Il fiilden fiil yapım ekleridir.¹⁹⁰

كورينور “görinür” (1^{b/3})
يازيلور “yazılır” (1^{b/13})

كلور “gelür” (2^{a/1})
بلور “bilür” (17^{a/11})

-Il fiilden fiil yapım ekinin kullanımında da uyum konusunda ikilik bulunmaktadır. Eklerin ünlülerinin yazıldığı kelimelerde çoğunlukla uyuma girmeyen bu ek, eklerin ünlüleri yazılmadığında uyuma göre okunabilmektedir:

¹⁸⁷ Kartalhoğlu, bu ekin dudak uyumuyla ilgili olarak 18. yüzyılın sonlarında dudak uyumuna bağlandığını söylemek mümkündür, demektedir. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Kartalhoğlu, age., s. 252.

¹⁸⁸ Kartalhoğlu, 18. yüzyılın Arap harfli metinlerinde yuvarlak ünlülü olan bu ekin çeviri yazılarda uyuma girmiş olarak gösterildiğini belirttikten sonra bu ekin ne zaman uyuma girdiğini söylemenin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Ona göre bu ek 18. yüzyılın sonlarına doğru uyuma girmiş olmalıdır. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Kartalhoğlu, age., s. 311.

¹⁸⁹ Kartalhoğlu bu ekin 18. yüzyılda dudak uyumuna girmiş olduğunu; ancak yer yer kalıplaşmış imla nedeniyle uyumsuz örneklerin de görüldüğünü dile getirmiştir. Kartalhoğlu, age., s. 202.

¹⁹⁰ Kartalhoğlu bu ek için “XIII. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde geçiş, çeviriyazılı metinlerde uyum, diğer eserlerde düzensizlik safhasında bulunan geniş zaman eki tam olarak uyuma girmemiş görünmektedir.” der. Kartalhoğlu, age., s. 334.

بيوريلورسه “buyurılırsa” (4^{a/9})
كوريلورسه “görülürse” (14^{b/9})

بيورلميه “buyurulmaya” (7^{a/4})
كورلميوب “görülmeüyü” (20^{b/5})

Metinde bulunan sınırlı sayıdaki Türkçe kelime ışığında yapılan bu incelemeden hareketle, metindeki dudak uyumunun geçiş safhasında olduğu söylenilebilir. Metin içerisinde aynı ekin ünlülü ve ünsüz şeklide yazılması kelimelerin dudak uyumuna uygun/aykırı okunması konusunda ikilik oluşturmaktadır. Ayrıca 18. yüzyılın sonunda uyuma girdiği ifade edilen -DİK sıfat-fiil ekinin dudak uyumuna giren ve girmeyen örneklerinin bir arada bulunması konuşma dilinde gerçekleşmeye başlayan uyumların imlanın koruyuculuğu nedeniyle metinlerde tam olarak uygulanamadığına da işaret etmektedir.¹⁹¹

Aynı kelimelerin ve eklerin yazımındaki farklılıklar, Türkçe kelimelerdeki ünlülerin yazılıp yazılmaması konusundaki ikilik bu metinde kurallı bir imlanın olmadığını düşündürmektedir.

¹⁹¹ Dudak uyumu ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. Develi, agm.; Kartallıoğlu, age., s. 99-523.; Musa Duman, “Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde Dil Uyumuna Aykırı Örnekler”, **Makaleler-Eski Türki Türkçesinden Osmanlı Türkçesine**, İstanbul: Kesit Yay., 2013, s. 75-79.; Mertol Tulum, “XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda İstanbul Türkçesi: Sesler ve Uyumlar Üzerine Bir Değerlendirme”, <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=384020> (23.12.2015); Yavuz Kartallıoğlu, “Osmanlı Türkçesinde Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, **Turkish Studies**, 3 (6), (2008), s. 449-470.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MÜNŞEAT “GEVHER-İ YEKTÂ”-TRANSKRİPSİYONLU METİN

1^b

(1) Aḥmedu'llāhe Vāhibü'l-āmāl, Dā'imen bi'l-ğudüvvi ve'l-āşāl

(2) Ve uşallī 'alen'n-nebiyyi'l-emīn, Ve 'alā ālihi hüdāti'd-dīn.

(3) Ufķ-ı ḥamd u şenādan görinür ṭālī' -i sa' d,

Şubḥ-ı taḥmīd ṭulū' itdi [tamām] ammā ba' d, (4) zamīr-i münīr-i süḥan-verān ma'ārif-i semīre pūşide degildir ki 'ilm-i inşā' (5) 'ulūm-ı işnā-' aşeriñ birisidir. Şurūṭ-ı 'adīde ve ādāb-ı keşīresi (6) vardır. Ez-cümle mektüb üç nev' dir. Zīrā mürselün-ileyh, ya a' lā, (7) ya ednā, ya aķrāndır. Ednādan a' lāya yazılan kāğıda 'arīza vü 'arzuḥāl (8) dirler. A' lādan ednāya yazılursa nevāziş-nāme vü mişāl (9) dirler. Aķrāndan aķrāna yazılursa mektüb u muḥabbet-nāme (10) dirler. Her biriniñ ta' bīri başkadır. Meşelā a' lāya yazılan mektūbuñ (11) ta' bīri niyāzmendāne vü dil-pezīr ve mevķi' -i ḥiṭāb şīga-i (12) ḡā'ib ile keşīde-i silk-i taḥrīr olur. Ā' lādan ednāya (13) bunuñ 'aksī yazılır. Ya' nī edāt-ı tevķīr ile su'āl u cevāb

2^a (1) ve şīga-i cem' ile tevcīh-i ḥiṭāb olmaz. Zīrā bu maḥallda şīga-i (2) cem' [ma' nā-yı] ta' zīm ifāde ider. Siyāk u sibāk mütebāyin olmaķ lāzım (3) gelür. Meger mürselün-ileyh erbāb-ı istiḥkākdan ola, bu şüretde (4) rütbesine göre nev' -i iltifātı meş' ar-ı mu' āmele olunmaķ münāsibdir. (5) Aķrāndan aķrāna yazılan mektüblarda bi-ḥasebi'l-merātib edāt-ı (6) ta' zīmi müşt Emil elfāz u dil-nüvāzāne kelimāt ile merāsım-i ādāb-ı (7) ḥullele ri' āyet [olunur]. Zīrā aķşā-yı murād temhīd-i bünyān-ı vedād u ittiḥāddır. (8) Her ne deñlü nevāziş u iltifātı muḥtevī olsa o deñlü bā' iş-i tezāyüd-i (9) muḥabbet olur. Lākin ṭarafeyniñ merātibine mürā' āt olunmaludur ki ifrāt (10) u tefrīt hücnelerinden sālīm ola. Ve mektūbuñ elfāzı me'nüsetü'l- (11) isti' māl ve belāgat-iştimāl olmaķ kātibiñ ādāb-ı lāzimesindendir. (12) Zīrā selāset-i ta' bir ve nezāket-i kelām muḥassenāt-ı inşādandır. (13) Münşi aña dirler ki fikr-i ḳavīm ve ṭab' -ı müstaķīm şāḥibi olub (14) 'ulūm-ı 'arabiyye ve fūnūn-ı edebiyeyi kemā-yenbaḡi bile ve terākīb-i bülegā (15) vü eş' ar-ı fuşāḡayı keşret-i tettebbu' ile şebt-i şāḡife-i ḥāfıza idüb

2^b (1) isti' mālāt-ı lāyıkayı zabıt ve fıkraları birbirine bir vechle rabıt (2) eyleye ki kelāmı şā'ibe-i saķāmetden maşūn ola. Yāhūd hoş-āyende (3) elfāz ve rüz-merre ādābıyla söze nizām virüb ma' nā-yı (4) maķşūdı aķsen-i vechle taķrīre ķādir ola. Hālā mütedāvil u mergüb (5) olan üslüb bu siyāķda yazılan mektūbdur. Zirā fi-zamāninā ne ğāyet (6) münşiyāne mektūb oķunur ve ne ziyāde 'āmiyāne [Türkī] kāģıda baķılır. (7) Aña binā'en perend-i nev-nesic ta'bir ile piķide-i minvāl-i taķrīr olan mekātīb (8) cem' u tertīb ve üç fāşıla ve bir hātıme üzere tebvīb olunub (9) cenāb-ı ma'ālī-nişāb, ma'ārif-iktisāb, mekārim-intisāb,

(10) Şāh-beyt-i kaşāide-i iķbāl,
Dürretü't-tāc-ı efser-i iclāl,
Rükn-i devlet-sarāy-ı (11) hāķanī,
Maķrem-i bezm-i hāşş-ı sultānī,

'amīmü'l-kerem, kerīmü'ş-şiyem, veliyyü'n-ni'am, (12) 'aliyyü'l-himem, mesned-ārā-yı kāmķārī, hāzinedār-ı şehryārī, Hudāvend-i (13) sāmī-mekān, āģā-yı celilü'ş-şān, tāle beķāhu ve nāle mā-temennāhu, (14) hāzretlerinüñ hāķ-pā-yı şerīflerine ihdāya cesāret ve bu beyt ile (15) başt-ı muķaddemāt ma'zeret olundu. Li-münşihī:

Sen Süleymān

3^a

(1) -rütbe bir zāt-ı mekārim-pişesin

Saňa nisbet Tā'ib-i bī-ķāre bir ķarıncadır.

(2) Her ne deñlü tuhfesi bī-ķadr ise eyle ķabül

Tuhfesi ķarıncanıñ ķün kendi miķdārancadır.

(3) *Fāşıla-i ülä: E'ālī-i ma'ālī-[nişāb] hāzerātına yazılan 'arīzadır. Mekke-i Mükerrreme Şerīfine.* (4) [Nevr-i] hādīķa-i sülāletü'n-nebeviyye ve nūr-ı hādeķa-i 'işābetü'l-ulviyye, fer'-i cürşüme-i (5) kerīmü'l-aşl, ğuşn-ı erüme-i tāhirü'n-nesl. Sa'ādetlü, şerāfetlü, (6) siyādetlü, mekremetlü [sultānım] şerīf-i 'ālī-şān hāzretlerinüñ maķaţt-ı riķāl-i (7) 'izz ü iķbāl ve mu'idd-i esbāb-ı cāh u celāl olan maġnā-yı 'ulyā-[yı] (8) şerāfet-bār-gāh (ve) vüzērā-yı sīmiyā-yı übbehet-dest-gāhlarına kemāl-i ta'zīm (9) u tebcil ve nihāyet tefhīm ü teclil birle dürre-i yetīme-i şems-i duhādan (10) āzķa dūrer-i [ed' iye-i] lāyıkā-i icābet-pirā ve ğurre-i nāşıye-i şubķ-ı şādīķ-ı (11) 'ālem-ārādan ğarrā ğurer-i eşniye-i fā'ıķa-i istiķābet-intimā, manzūm-ı (12) ķalā'id-i ihlāş ve mevsūm-ı ķāva'id-i ihtişāş kılınub piş-gāh-ı (13) şerāfet-penāha ithāf u ihdā kılındıģı [siyāķda] levķa-i (14) mazāhir-i mekārim olan zamīr-i

münir-i zükā-zekā ve hātır-ı hātır-i beyzā-ziyālarına (15) nümüde-i muhliş-i şābitü'l-velāları budur ki benim siyādetlü,

3^b (1) 'ināyetlü sultānım hāzretleri riyāz-ı derūn-ı muhāleşet-nümāde (2) olan devḫa-i raşifü'l-aşl-ı hubb ve velā-cüş-ı nesim-i şıdk (3) u şafāyla bāküre-feşān-ı ezhār-ı vefā olmağı, hezār şevk u ğarām ile (4) mütekāzī olmağın tefakḫud-ı hātır-ı 'ātır-ı mekremet-me'āşirlerine vesile (5) ittiḫāz olunub ihlaş-nāme-i du'ā, hitāma keşide-i silk-i suṭūr ve firistāde-i (6) nādī-i mekārim-neşūrları kılinmışdır. İnşā'a'llāhu Te'ālā sāḫa-i dest-i (7) mekārim-peyvestlerinde temeşşüle reh-yāb olub keşf-i kınā'-ı rāz ile (8) ruhsāt-ı ihtizāz bulduḫda seciyye-i rāziyye-i Hāşimiyye ve deydene-i [behiyye-i] marziyyeleri (9) muḫtezāsınca elṭāf-ı kerimānelerinden melḫūz u mütevaḫḫı' dır ki bundan böyle (10) cānib-i muhliş-i riyā-mücānibleri mübārek hātır-ı envārlarından iḫrāc (11) buyurulmayub temime-i girībān-ı müfāḫaret ve ('ūzat-ı) gerden-i meserret olan (12) muḫāṭaba-i girāmileri ile düşdükce aḫbār-ı şihḫat u selāmetlerin (13) iş'ār itmege ihtiyār-ı külfet buyuralar. Bākī hemişe eyyām-ı sa'ādet (14) u iḫbāl ve hengām-ı şerāfet u iclāl müstedām bād. *Hān-ı 'Āli-şān'a*. (15) 'Āli-hāzret, ma'ālī-menḫabet, mu'allā-rütbet, vāriş-i salṭanat-ı

4^a (1) Cengiz Hānı, aḫlaş-ı muhlişān-ı ḫānedān-ı 'azimü's-şān-ı 'Osmānī. Sa'ādetlü, (2) şecā'atlü, celādetlü, nebāhatlü sultānım ḫān-ı 'ālī-şān hāzretlerinüñ (3) piş-gāh-ı sa'ādet-penāh ve sāḫa-i nuşret-bāḫa-i celādet-dest-gāhlarına (4) tekrimāt-ı bisyār ve ta'zimāt-ı bi-şümār ile da'avāt-ı ḫālişāt-ı (5) icābet-ḫarīn ve taḫiyyāt-ı zākiyāt-ı meveddet-rehīn ki mengüş-ı (6) güş-ı ḫūru'l-'in ve müsteclib-i beşā'ir-i fetḫ-i mübīn ola, itḫāf (7) u ihdā olunduḫdan şoñra inhā'-ı devlet-ḫāh-ı bi-iştibāhları budur ki (8) tefakḫud-ı aḫvāl-i bende-i muḫālaşat-nişāne (ve) tevcīh-i veche-i iltifāt- (9) kerimāne buyurılırsa, li'llāhi'l-ḫamdı ve'l-minneti, a'zam-ı ni'am-ı ilāhiyye olan nevāl-i (10) 'āfiyetden ḫişşe-yāb olub bükreten ve 'aşıyyeten neyyir-i devletleri ufḫ-ı (11) nuşretde[n tābān] ve aḫter-i sa'ādetleri evc-i rif'atde dirāḫşān olmaḫ da'avātına (12) ez dil ü cān dest-i zarā'et-güşāde idigi Ḥudā'ya 'ayāndır. (13) Ümmiddir ki hem-vāre [revnaḫ-baḫşā-yı] müzerkeş-i müttekā-yı ilḫānī ve zīb- (14) efzā-yı erike-i 'arş-ı i'tilā-yı kāmranī olmaḫdan ḫālī olmayalar. (15) Bu şenākārları dā'imā lāzime-i zimmet-i 'ubūdiyetimiz olan ḫulūş-ı ṭaviyyet-i

4^b (1) ḫidmetin rā'ī ve 'āle'd-devām rikāb-ı kām-yāb-ı ḫümāyūnda maḫāmid-i 'aliyye (2) ve maḫāsin-i celiyyelerin 'arż u inhāda keşirü'l-mesā'ī idigimiz müstāgen-i (3) 'ani'l-

beyāndır. Elṭāf-ı ḥıdīvānelerinden mercūdur ki bu devlet-ḥāh-ı (4) bī-iṣṭibāhlarına ḥāṭır-ı ‘aṭır-ı feyż-me’āşirlerinden iḥrāc buyurmayub (5) gāh u bī-gāh nāme-i meymenet-maḥrūnları ile memnūn buyuralar ki iḥbār-ı (6) sārre-i selāmetleri istimā‘na inṭizār üzere idigimiz muḥāṭ-ı ‘ilm-i [‘ālem-] (7) ārālarıdır. Bākī hemīşe tāc-ı mücevher be-farḳ devlet bād. *Veẓīr-i A‘zama*. (8) Sa‘ādetlü, ‘ināyetlü, mürüvvetlü sulṭānım ḥāzretlerinüñ ḡubār-ı na‘l-i (9) hilālü’ş-sekl-i semend-i iḳbālleri ki vesme-i ebrū-yı ḡurre-i ḡarrā-yı (10) ‘id-i ramazāndır, tūtiyā-yı dīde-i biniş kılnub (ayın harfi)

Yüzüm, ferş eyledikden (11) soñra ḥāk-istān üzere,

Neşr: ‘arīza-i bende-i şenā-ver-[i dīrīne] (12) budur ki Cenāb-ı Vāhibü’l-āmāl, sermāye-i āsāyiş-i ‘ālemiyān (13) olan zāt-ı ‘ālī-şānların hemīşe pīrāye-baḥş-ı eyvān-ı ‘izz u (14) iclāl idüb dāmen-i şeref-pīrāmenleri mülteşem-i şifāh-ı (15) erbāb-ı cāh u celāl olmaḳ da‘avātına iştigāl ehemmi-i eşḡālimiz ve

5^a (1) der-ḥāst-ı [elṭāf-ı] [‘aliye-i] ‘ālem-şümül-ı āşafāneleridir ki bu zerre-i nā-çiz-i (2) ‘aṭıfet-iḥtiyācların [fürüg-efzā-yı āf-tāb-ı ‘ālem-tāb olan ḳalb-i münir-i ilhām-peẓirlerinden iḥrāc buyurmayub] ḡuşe-i çeşm-i luṭf ile melḥūz ve nişāb-ı (3) bī-ḥesāb-ı ‘ināyetlerinden maḥzūz buyurmaları bābında emr u fermān (4) devletlü sulṭānım ḥāzretlerinüñdür. *Şeyḫü’l-islām Ḥāzretlerine*. (5) Sa‘ādetlü, semāḥatlü, ‘aṭıfetlü, mekremetlü efendim sulṭānım (6) ḥāzretlerinüñ keş-gāh-ı hem-pāye-i felekü’l-eflākı ve [şaff-ı] ni‘āl-i (7) piş-gāh-ı hem-sāye[-i] simākı ki her zerre-i [ḥāk-i pāki] tūtiyā-yı dīde-i (8) cān ve her ḥas ü ḥāşāki kibrit-i aḥmer-i cenāndır, cārū-gerde-i (9) müjgān-ı çeşm-i ‘ubūdiyyet kılnmaḳ siyākında ‘arza-dāşt-ı (10) niyāzmendāne budur ki bu bendeleri şeref-i iltifāt-ı su’āl (11) ile müşerref olan ḳarīn-i sa‘ādet-i [refiḳden] ma‘dūd buyurılıb (12) pürsiş-i ḥāl, güncāyiş-peẓir-i ḡuşe-i ḥāṭır-ı deryā-nevālleri olursa, (13) el-ḥamdü li’llāh, henüz ḥākim-i nāfizü’l-ḥükm-i ma‘müre-i beden ki cāndır, seccāde- (14) pīrā-yı hükümet-i beḳā olub zāt-ı mülkī’ş-şifātı hem-vāre (15) zīnet-efzā-yı şadr-ı vālā-ḳadr Şeyḫü’l-islāmı olmaḳ da‘avātı ile

5^b (1) güzārende-i evḳāt idigimiz muḥāṭ-ı ‘ilm-i şerifleridir. Ḥudā-yı bī-çün (2) vücūd-ı mes‘ūd-ı şeref-nümūdların ekdār-ı kevnıyyeden maşūn idüb (3) hemīşe nizām-ı ‘ālem-i rub‘-ı meskūn ve āsāyiş-i [ḳuṭṭān-ı] dehr-i būḳalemūn, (4) ser-kilk-i ḥāḳḳ-nüvislerine vābeste vü merhūn ola. Bākī

Lā-zāl (5) şems-i mecdiñ bi’l-‘izz-i ṭāli‘a,

Mā-dāmeti’l-kevākib fi’l-cevv-i lāmi‘a.

(6) [*Meşâyih-i Kirāma.*] (7) Efendim sultānım hazretlerinüñ meţāf-ı ‘ākifān-ı mele’ü’l-ā’lā olan (8) maḥfil-i behişt-mümāşillerine kemāl-i ta’zīm u tekrīm birle ṭarā’if-i taḥiyyāt-ı (9) şāfiyye ve şerā’if-i tefhīmāt-ı vāfiye ithāf u ihdā olunduğdan (10) şoñra mir’at-ı füyüzāt-ı ilāhiyye olan zamīr-i münīr-i ilhām-pezīrlerine (11) [nümūde-i] muḥliş-i şāfi-serīrleri oldur ki benim ‘ināyetlü, kerāmetlü (12) efendim tefakḫūd-ı ḥāṭır-ı feyz-me’āsirleri [ile] isticlāb-ı du’ā-yı ḥayr-ı (13) icābet-eşerlerine vesīle-cūy [iken] fülān dā’ileri ol şavb-ı (14) bā-şavābe ‘āzım u rāhī olmağla varaḫa-i [ihlāş-ı] bedreḫa taḥrīr u firistāde-i (15) nādī-i ḫudsī-mesīrleri kılınmışdır. Seciyye-i rażiyyelerinden mütevaḫḫı’dır ki

6^a (1) maẓhār-ı envār-ı lāhūtiye olan ḫalb-i ziyā-pāşlarından ib’ād buyurmayub (2) maẓānn-ı icābet olan evḫāt-ı ḥālet-baḫşāda du’ā-yı (3) bāhirü’n-[niḫā-yı ḥayr-ı] intimāları ile yād u is’ād buyuralar. Bāḫī hemişe (4) seccāde-pirā-yı kerāmet u irşād bād. [*‘Ulemā-yı ‘İzāma.*] Sultānım (5) hazretlerinüñ meşra’-ı şerāyi’ u aḫkām ve menba’-ı yenābi’-i maḫāşid-i enām (6) olan piş-gāh-ı faẓā’il-penāhlarına kemāl-i ta’zīm u ihtirām ve farṭ-ı (7) tebcil u ikrām birle ulūf-ı ‘unḫūdu’l-cevāhir-i da’avāt-ı şāfiyāt-ı (8) şüreyyā-nizām ve şunūf-ı ‘uḫūdu’l-le’ālī-i taḥiyyāt-ı vāfiyāt-ı ḫulūş-ı (9) intizām-nişarı siyāḫında ber-āverde-i bende-i bī-riyāları budur ki (10) eger ḫürşid-i meymenet-i nüvid-i mekremetleri ṭaraf-ı iḫbāl-cūylarına (11) fūrūğ-efgen-i tefakḫud olursa, bi-mennihī Te’ālā, noḫta-i vücūd-ı bī-nümūd (12) şaḫīfe-i ‘āfiyetde mevcūd olub ḫidmet-i ‘ubūdiyyetleri sermāye-i (13) mübāhatim ve du’ā-yı devletleri pirāye-i ḫayātım idigi [setīr-i] sitāre-i (14) ḫafā degildir. Elṭāf-ı kerīmānelerinden der-ḫāst-ı müstemendānedir ki (15) bu şenāḫān-ı şadāḫat-nişānları endāḫte-i zīr-i nā-zīr-i nisyān

6^b (1) itmeyub aḫyānā iltifāt-nāme-i kirāmīleri ile maḫzi’l-fevā’id (2) buyuralar. Vürūd bā’iş-i istiḫkām-ı bünyān-ı ḫulūş ve müşeyyid-i (3) erkān-ı ‘ubūdiyyetimiz idigi vāreste-i ḫayd-ı işḫaddir. Bāḫī hemişe (4) zīver-efzā-yı şadr-ı ḫükümet olalar. *Ve lehu Nev’-i Diğer.* Sultānım (5) hazretlerinüñ menba’-ı zülāl-i faẓl-ı efdāl olan zāt-ı vālā- (6) nişābları hemişe erīke-ārā-yı mecd u ‘alā ve sāḫa-i fesīḫa-i (7) nādī-i keşirü’l-eyādileri mülteşem-i şifāh-ı fuḫūl-ı ‘ulemā olması da’avātı (8) ta’zīm u tebcil ile nüvişte-i levḫa-i icābet kılındığı ḫılālde (9) ḡıbtā-fermā-yı şafvet-i āf-tāb olan zamīr-i münīr-i daḫāyık-semīrlerine (10) ‘arīza-i devām-cū-yı dirīneleri budur ki benim sa’ādetlü sultānım (11) ḫidmet-i midḫat u şenāları ile kemā-hüve’l-vācib iştiğālde iken (12) ṭaraf-ı bāhirü’ş-şereflerinden firistāde buyurılan nevāziş-nāme-i (13) ‘ālīleri şeref-baḫş-ı vürūd olub zīver-i rişte-i suṭūr (14) olan

derārī-i [ma'ānī-i] feraḥ-fezāsı ile qarīrū'l-ayn-ı inbisāt (15) ve fā'iz-i nişāb-ı şādmānī u neşāt olmuşuzdur. Haḫḫ Subḫānehū ve Te'ālā

7^a (1) zıll-ı 'ālī ve sāye-i ma'ālilerin 'ale't-tevālī āsāyiş-gāh-ı e'āzım (2) u e'ālī eyleye, āmīn. Eltāf-ı mā-lā-nihāyelerinden mercūdur ki bu devlet-ḫāh-ı (3) bī-iştibāhları enmūzec-i [āyine-i] İskenderī olan ḫalb-i tāb-dārlarından (4) iḫrāc buyurulmaya. Bākī pāye-i cāh u celāl hem-vāre müteraḫḫī-i medāric-i (5) istiḫlāl bād. **Ve lehu Nev'-i Diger.** (5) Sultānım ḫazretlerinūñ sāḫa-i (6) āsmān-mesāḫaları ki (mülemma') tebaşır-i şubḫ-ı devlet ü iḫbāl (7) ve [maḫraḫ-ı] eşi'a-i envār-ı [fazl u ifdāldir], leb-i tebcil ile taḫbīl (8) olunub ol emti'a-i behiyye-i zarā'et u efgendegī ki nesic-i deffe-i (9) iḫlāş ve ber-āverde-i bender-gāh-ı iḫtişāşdır, te'diye-i merāsım-i 'ubūdiyyet (10) u bendegī birle ta'biye-i bār-ḫāne-i ta'zīm ve südde-i sa'ādetlerine taḫdīm (11) olunduḫdan şoñra 'arīza-i 'abd-ı müstedimleri budur ki bu zerre-i (12) nā-çiz-i bī-tāb pertev-i iltifāt-ı tefāḫḫud-ı kerīmāne ile maḫsūd-ı āf-tāb (13) buyunlursa, el-ḫāletü ḫāzihi, lem'a-ı feyz-i Vāhibü'l-āmāl ile zāviye-i (14) ferāḡatde çerāḡ-efrūz-ı 'āfiyet olub mülemma'-ı bevāriḫ-ı isticābe (15) olan emākin-i müsteḫābede hem-vāre neyyir-i devletleri incilāda ve aḫter-i

7^b (1) sa'ādetleri i'tilāda olmaḫ ricāsına dest-i du'ā-yı bī-riyā berdāşte-i (2) dergāh-ı icābet-penāh-ı kibriyā idigi mānend-i ḫācire-i nehār ḫalb-i pūr-envārlarına (3) hüveydādır. Teşettüt-i bāl ve tezāḫüm-i eşḡāl ḫayret-i me'ālden nāşī du'ā-nāme (4) irsālī ile bu āna dek taşdı' olunmadığı ḫuşūr u tekāsülümūze (5) ḫaml olunmaya ki ḫidmet-i şenā-verīde şā'ibe-i ihmāl-i pīrāmen-gerd-i ḫayāl (6) olmaḫ 'adīmü'l-iḫtimāldir. (ayın harfi)

Rāz-ı kes maḫfī ne-mānd der-dil-i dānā-yı tū.

Neşr: (7) Kemāl-i keremlerinden niyāzım budur ki deryūze-gerān-ı küçe-i endūha nigāh- (8) endāz-ı şefḫat olduḫça cebire-i dil-bend-i merḫametleri ile cebr-i ḫātır-ı (9) kesr ḫılmaḫdan istinkāf buyurmayalar. Bākī.

Zāmīr-i pāk-i tū dāned (10) ḫāl-i mā çün est.

Nev'-i Diger. Sultānım ḫazretlerinūñ mecma'-ı (11) fazā'il ve murabba'-ı efāzıl olan zāt-ı ḫudsī-şifāt-ı mekārim- (12) simātları hem-vāre mesned-ārā-yı 'izz ü 'alā ve ḫāşīye-i ferş-i 'abḫarī'l- (13) naḫş-ı meclis-i vālā-yı semāḫat-intimāları büse-cā-yı erbāb-ı (14) ricā olub niḫāt-ı yerā'a-ı berā'aları ḫāl-i leḫāfet-efzā-yı (15) vücūh-ı ḡavānī-i lafz u ma'nā ve reşḫa-i kilik-i bedī'ü'l-beyānları nezāret-

8^a (1) ārā-yı hadā'ik-i fazl u taqvā olmak da' avatı şebnem-i riyāz-ı icābet (2) kılınmak hılālinde nümüde-i iqbāl-hāhları oldur ki ber-muktezā-yı şime-i (3) kerīme-i bende-nevāzı şavb-ı şenā-ver-i bī-riyālarına taqlīb-i lihāza-i (4) istikşā ruḥṣat-dāde-i ' ayn-ı mekremetleri olursa, bi-' avni'[llāhi] Te' ālā, (5) henüz fānūs-ı hayāt hayme-i çār-ḥazīne-i bedende ' arz-ı leme' at idüb (6) mişkāt-ı midḥat u teḥiyetleri ile peyveste meclis-efrüz-ı veliyyü'n-ni' ami olduğumuz (7) zamīr-i zükā-zekālarına rüşendir. Elṭāf-ı vesi' atü'l-eṭrāf-ı şāmilelerinden (8) mercūdur ki [nām-ı] çāker-i kemīneleri cerīde-i aşdikā-yı ihlāş-nişānlarından (9) sūtürde-i ke-zālik nisyān buyurulmaya. Bākī emr u fermān devletlü, [sa' ādetlü] (10) sulṭānım ḥazretlerinüñdür. [*Sā'ir kibār-ı devlete 'alā-merātibihim bu şüretlerde yazılır*]. Sulṭānım ḥazretlerinüñ (11) ḥāk-pā-yı iksīr-' adilleri envā' ta' zīm u tebcil ile tekḥil ve du' ā-yı (12) devām-ı ' ömr ü devletleri tetmīm u tekmiḥ kılındıktan soñra ma' rüz-ı (13) dā' i-i dirīneleri budur ki bu ' abd-ı nā-murād-ı faḫīdü'l-isti' dādīñ (14) [istifāza-i] birr u nevāl itmesi [ḥaşren] vābeste-i ḥān-ı mekremetleri olub (15) seng-i südde-i diğērāndan (ve) naşibe-i dendān-ı ārzū-şikestelikden ğayrı

8^b (1) nesne olmadığı cezm-gerde-i yaḫīnim [olmağın] teccid-i menşūr-ı ' ubūdiyyetim ricāsiyla (2) taşdı' a cesāret olundu. ' İnāyet-i bende-perverīlerinden mütemannādır ki (3) qarīb u ba' id-i ḥüsn-i naẓar-ı ' āṭifet-eşerlerinden dūr buyurmayub (4) mu' tād olduğım nevāziş-nāme-i girāmīleri ile fā' iz-i nişāb-ı kamrānī buyurular. (5) Bākī fermān sa' ādetlü, mürüvvetlü sulṭānım ḥazretlerinüñdür. (6) *Nev'-i Diğēr*. Sulṭānım ḥazretlerinüñ ḥāk-pā-yı ' anber-bār-ı kimya- (7) ' ayārlarına cebīn-sā-yı ' ubūdiyyet taḫdīmiyle ḥadiḫa-i ḥulūşda rü-nümā (8) ve zīver-i destār-ı ḥüsn-i ḫabül olmağā sezā gül-deste-i du' ā vü şenā ithāfindan (9) soñra berdāşte-i bende-i ' izzet-cūyları budur ki nesīm-i ' ıṭr-sā-yı (10) selāmetlerine dīde-güşā-yı intizār iken bir sā' at-i sa' ādet- (11) tev' emde mülāṭṭıfa-i mekārīm-nümūdları şeref-yāfte-i vürūd olub feḫvā-yı (12) müstevcibü'l-ḥubūri ḥāvī olduğu elfāz-ı rengīn ve me' ānī-i muḥabbet- (13) rehīniñ maẓmūn-ı ' izzet-maḫrūnuna ıṭṭılā' -ı kāmīl ḥāşıl olduḫda (14) derūn-ı ihlāş-ı meknūn sürūr-ı gün-ā-gün ile memlü u meşḥūn olmuşdur. (15) Ḥudā-yı bī-çün vücūd-ı şeref-nümūnların gird-bād-ı fenādan me' mūn ve dil-hāhları ile

9^a (1) memnūn eyleye. Bākī. (ayın harfi)

' Aḫıbet kār-ı tū maḫmūd bād. *Nev'-i Diğēr*. Sulṭānım (2) ḥazretlerinüñ ḥāk-pā-yı şerīflerine rü-yı niyāz pāy-endāz kılınub (3) du' ā-yı imtidād-ı ' ömr ü devlet ve izdiyād-ı ḫadr u sa' ādetleri pīrāye-i (4) evḫāt ve sermāye-i mübāḫātım idigi berdāşte-i piş-

gāh-ı izzetleri (5) kılındıktan sonra ma' rüz-ı dā' ileri budur ki istilā-yı (6) levā' ic-i firāk ile pür-tāb iken mānend-i menşür-ı emānī mektüb-ı (7) emr-üslubları vāsıl u müfālā' asından rāhat-ı cān [u dil] hāşıl (8) olub işāret-i 'aliyyeleri üzere me'mūr olduğumuz umūruñ (9) temşiyet ü huşuluna şarf-ı kudret-i 'ācizāneye mübāderet olunmuşdur. (10) Lākin dūr-ı üftāde-i na'im-i sohbetleri olalı lehīb-i āteş-[efzā-yı] (11) beydā-yı firāk-ı hāsetiñde vücūda bir vechle şerāre-riz-i iştiyāk (12) olmuşdur ki katre-feşānī-i zülāl-i vişālden ğayrı ile pezirā-yı (13) intifā degildir. Beyt:

Daği ben şimdi bildim rüzgārıñ nidigin ey dil,

(14) Bilinmezmiş şafā-yı vaşl-ı yār ile geçen demler.

Neşr: Dergāh-ı re'fet-penāh-ı (15) kibriyāya āğuş-güşā-yı temennā ve dest-i ber-āverde-i ricāyız ki 'alā-aḥseni'l-hāl

9^b (1) qarīben telākī-baḥş-ı vişāl [ve] telāfi-ger-i [mā-fāt]-eyyām infī'āl ola. Li-münşi'ihī:

Çeşm-i (2) [ümmid] rü-yı maḥşūda

Hıç bilmem Hudā ne vaḳtın açar,

Bi'llāh ey nūr-ı (3) dide-i a' yān,

Ayağıñ tozu gözlerimde uçar.

Bākī cihān āferinet (4) nigeḥ-dār bād. *Nev'-i Diğer*. Sultānım ḥāzretlerinüñ nādī-i celilü'l-miḳdār (5) ve maḥfil-i cemilü'l-āşārları şavb-ı bülend-i evbine mezid-i iclāl ile le'ālī-i (6) mütelālī-i da' avāt-ı icābet-āyāt ithāfi siyākında piş-gāh-ı (7) mekārim-penāhlarına 'arīza-i bende-i devlet-ḥāh budur ki bir sāt-ı (8) sa'id-i feyz-āşārda kerem-nāme-i vālā-ḳadr-ı iltifātları reside olub (9) zemīn-i muḥabbet zamīn-i dilde çemen-i meserret-i demide olmuşdur. Hemişe (10) zāt-ı ber-güzide şifātları āsīb-i dehr-i dūndan maşūn olub (11) bārān-ı behcet-resān-ı iḥsān ile kişt-zār-ı āmāl-ı müstemendāni (12) ser-sebz u reyyān kılmaḳdan ḥālī olmayalar. Ğaraż, ḥidmet-i 'ubūdiyyetlerinde (13) kemer-beste-i devām idigim i'lām olmağın ikşār [ile] taşdı' dan ihtirāz (14) olundu. Bākī fermān şultānım ḥāzretlerinüñdür. *Nev'-i Diğer*. (15) Sultānım ḥāzretlerinüñ ḥuzūr-ı mersümü'l-ma'ālīleri şavbına dürer-i da' avāt-ı

10^a (1) hulūş-irtisām ve ğurer-i teslimāt-ı [şüreyyā-nizām] ihdā ve merāsım-i tefāḳud-ı (2) ḥātır-ı sa'ādetleri mü'eddā kılındıktan sonra zamīr-i şāf-ı mihr-i (3) incilālarına nümūde-i bende-i bī-rīyā budur ki ḥidmet-i du'ā-yı rüz- (4) efzūnları ile güzārende-i evḳāt iken bir rüz-ı firüz-ı meymenet- (5) mermüzde berid-i şabā tarid-i meserret-i nüvid ile

vārid olan (6) müşerrefe-i dil-güşāları bir vechle feraḥ-baḥş-ı ḥāṭır-ı fātir olmuştur ki (7) vāsıta-i kalem-i vāsıṭi-nijād ile beyān bīrūn-ı dāi're-i imkāndır. (8) Ḥaḳ Te'ālā vücūd-ı behbūd-ı 'āfiyet-maḥmūdların āfetden şıyānet (9) ve me'mūr oldukları umūr-ı müstelzimü'l-ḥubūrde meşkürü'l-ḥidmet (10) eyleye. Ba'de'l-yevm daḥi ricā olunur ki bu resm-i dil-ḥāh terk olunmaḡla (11) ḳabza-i dest-i ümmīd gül-deste-i emelden tehī olmasun revā görmeyeler. (12) Bākī. (ayın harfi)

Çeşm-i bed ez-ḥāk-i dürüst dūr bād. *Nev'-i Diğer*. Sulṭānım (13) ḥāzretlerinüñ maḥz-ı 'ināyet olan vücūd-ı sa'ādetleri maḥfaza-i (14) viḳāye-i şamedānīde maşūn u maḥfuḡ ve hemīşe zīb-i rū-yı (15) dest-i iclāl olmaḡ da'avatı nihāyet tazarru' u ibtihāl ile

10^b (1) ser-levḫa-i cerīde-i icābet ḳılınmaḡ ḥılālinde ma'rūz-ı bende-i (2) iḳbāl-cūyları budur ki benim devletlü sulṭānım ḥāzretleri mekārīm-i (3) 'aliyye-i āşafānelerinden müteşādır olan kerem-nāme-i sāmīyeleri vārid (4) olub fevā'iḥ-i iltifāt-ı seniyyeleri muaṭṭar-sāz-ı meşāmm-ı cān (5) olmuştur. Vaşşāf-ı evşāf-ı zāt-ı sa'ādet-ittişāfları (6) [oldığımızı] telmiḥ için kitāb-ḥāne-i 'ināyetlerinden i'tā buyurılan (7) nüşḫa-i mergūbe-i 'adīmü'l-mişāl ḥırz-ı cān gibi zīver-i ḥabīb-i ta'zīm (8) ü iclāl ḳılınub zemzeme-i midḫat u teḫiyetleri ḡulgule-endāz-ı mecāmi'-i (9) ḳudsiyān ḳılınmıştır. Ḥaḳḳ Subḥānehū ve Te'ālā neyyir-i 'izz ü iḳbāllerin (10) hem-vāre dirāḫşān idüb pertev-i 'ināyetlerin üzerimizden dūr (11) eylemeye, āmīn. Mecālis u maḥāfilde varaḡ-şümār-ı resā'il-i medāyiḥ-i celīletü'l- (12) āşārları olduğumuz şīrāze-pezir-i iḳān olmaḡla kümeyt-i ḥāme (13) şafḫa-i beyānda icāle ḳılınmadı. Bākī fermān sa'ādetlü sulṭānım (14) ḥāzretlerinüñdür. *Nev'-i Diğer*. Sulṭānım ḥāzretlerinüñ ḥāk-pā-yı [tütüya-yı] (15) menfa'atlerine rüy-māl ile kesb-i mübāḫāt u müfāḫaret

11^a (1) ve imtidād-ı 'ömr ü devletleri da'avatına peyveste-i mübāderet u müdāvemet (2) ma'rızında ber-āverde-i çāker-i şenā-verleri budur ki Ḥaḳḳ Subḥānehū ve Te'ālā (3) Ḥāzretleri devḫa-i 'avāṭif-ı şāmīletü'l-'avārif olan vücūd-ı (4) keşīrü'l-cūd-ı mekārīm-mevcūdlarına medā'd-dehr ārāyiş-i riyāz-ı 'izz ü (5) iḳbāl eyleyüb sāye-i 'ināyetlerin üzerimizden zā'il eylemeye. (6) Sa'ādetlü sulṭānımın zeyl-i merḫametlerine teşebbūs ve ḥidmet-i du'ālarına (7) ḥaşr-ı evḳāt itmiş ḳulları idigim vāreste-i ḳayd-ı bürhāndır. Şayān-ı (8) şān-ı ḥudāvendī olan mu'āmele-i kerīmāneleri kemā-fi'l-evvel ḥaḳḳımızda (9) der-kār buyurulmaḡ bābında emr u fermān sulṭānım ḥāzretlerinüñdür. (10) *Nev'-i Diğer*. Sulṭānım

hazretlerinüñ mültecā-yı kâffe-i enām olan (11) dergāh-ı refī‘-i bāhirü’l-iclālleri şavbına hezār ihtirām u ta‘zīm birle (12) çehre-i ‘ubūdiyyet taq̄dīm ve dāmen-i devlet-pīrāmenleri şifāh-ı ādāb (13) ile [telşīm] olunmaq hılālinde ‘arīza-i dā‘ī-i q̄adīmleri budur ki [bi-hamdi] Subhānehū (14) ve Te‘ālā sāye-i devletlerinde āsūde-hāl olub beq̄ā-yı ‘ömr ü (15) devletleri du‘āsıyla dest-i ricā ber-dāşte-i dergāh-ı re’fet-penāh-ı

11^b (1) kibriyā iken bir ān-ı sa‘d-iq̄tirānda iltifāt-nāme-i mekārim-meşhūnları ki (2) mutaşarrıfān-ı manşib-ı ‘ubūdiyyetlerine muqarrer-nāme-i hümāyūndur, şeref-resān-ı (3) vürūd olmağla hāşıl olan neşāt u sürürüñ edā-yı ta‘biri (4) hāric-i [havşala-i] hāme-i serī‘ü’s-seyrdir. ‘Ale’l-ḥuşūş kulları ḥaqqında sünüh (5) iden kerem-i bī-nihāyeleri [tāc-ı] ibtihācımız hürşid-i revāc eylemişdir. (6) Hemīşe ḥizāne-i luṭf-ı ilāhīde rātibe-i ‘izz ü iqbāle [fā’iz] ve refākat-ı (7) ḥazar-ı tevfiḳ ile q̄at‘-ı menāzil-i (baḥta) ḥā’iz olalar. Bāqī fermān sa‘ādetlü (8) sulṭānım ḥazretlerinüñdür. *Nev‘-i Diger*. Sulṭānım ḥazretlerinüñ (9) reşkīn-sāz-ı behişt-i berīn olan nādī-i muhterem-i dil-nişīnleri şavb-ı (10) ma‘ālī evbine nesīc-i kār-hāne-i ‘ubūdiyyet olan hediye-i behiyye-i da‘avāt-ı (11) lāyika-i icābet-maqrūn ve kālā-yı vālā-yı teslimāt-ı fā’ika-i (12) istiṭābet-nümün ithāfindan soñra nev-şāhid-i hilāl-ebür-yı (13) ḥāl-i şenā-kāri zir-i perde-i maqālden bu güne cilve-rīz-i mücellā-yı (14) ‘arz u beyān olur ki, Beyt:

Ez-ān ṭaraf-ı ne-pezi-red-i kemāl-i tū (15) noqşān.

Ve ez-īn ṭaraf-ı şeref-i rūzigār-ı mā-bāşed.

Neşr: mazmūnı

12^a (1) üzere [resm-i] me’lūf-ı zāt-ı sūtūde-şifātları olan pürsiş-i (2) aḥvāl-i ‘izzet-cū-yı şenākārları der-kār olmaq [revādır], zamīr-i mū-şikāfları (3) olursa, bi-ḥamdi’llāhi Te‘ālā, henüz gülşen-sarāy-ı ‘ālemde naḥl-ı vücūd-ı (4) feyḫ-yāb-ı nev-bahār-ı ḥayāt olub ḥālā pīşe-i rüz u şebimiz (5) zikr-i bi’l-ḥayrları ve endīşe-i dem-be-demimiz fikr-i vücūd-ı sa‘düs-su‘ūdları (6) ve kārımız [du‘ā-yı] beq̄ā-yı ‘ömr ü devletleri oldığı zamīr-i hürşid-i [tenvirlerine] (7) ‘ayāndır. Ḥaqqā ki arzū-yı dāmen-būs-ı kām-baḥşāları mānend-i germī-i (8) hevā-yı rebī‘ ānen fe-ānen te’şīr idüb cenīne-i süveydāda [peydā] olan (9) ezhār-ı iştīyāka [menābi‘-i] derūn-ı iḥlāş-nümündan cereyān iden (10) cedāvil-i eşniyyeniñ her biri āb-ı ḥayāt-āsā (ve) nüzhet-efzā (11) olmaqdadır. Ḥabbezā ‘izzetü’z-zamān-ı ‘ömr ki şeref-i şoḥbetleri ile (12) güzārende-i evqāt iken her laḫzamız ‘īd ve her ānımız tāriḥü’l-mecd-i (13) rūzgār dinilse ḡayr-ı ba‘īd idi. Hemān Ḥaqq Subhānehū ve Te‘ālā (14) Ḥazretleri

vücūd-ı mükerremelerin viķāye-i āmānında dā'im ve sūtūn-ı ḥayme-i (15) iķbāllerin peyveste ķā'im eyleyüb ķarīben beşāšet-i istibşār-ı

12^b (1) liķāları rū-yı ḥālimde [peydā] ve ḥande-i sūrūr-ı zemīn-būsuları zīr-i (2) leb-i emelimde hüveydā ola. Beyt:

Çendān zi rüzigār merā muhlet-i (3) ārzū est,

Ger ḥākistān-ı tū çeşm būd ķarīr. Elţāf-ı (4) fiţriyye-i cibilliyelerinden mercūdur ki duḥūl-ı dārū'n-na'im-i 'ināyetleri naşbü'l-'ayn-ı (5) mebdē ü me'ādım oldıḡı gāh u bī-gāh mülāḥaza buyurılıb vürūd-ı (6) mülattıfa-i kirāmīlerin 'aķdü'l-lisān-ı ķalem-i şükūh-rīz kılmakdan ictināb (7) buyurmayalar. Beyt:

Nitekim devr ideler şems ü ķamer āfāķı,

Devlet ü 'izzetle (8) ola vücuduñ bāķī. *Nev'-i Dīger.* Sulţānım ḥāzretlerinüñ muķırr-ı [ķabā'il-i] iķbāl (9) ve maḥaţţ-ı [riḥāl-i] āmāl olan 'atebe-i 'aliyye-i ma'ālī-iştimāllerine merāsım-i (10) zārā'et u bendegī ve levāzım-ı rıķkıyyet u efgendegī taķdīmiyle (11) 'arīza-i şenā-veri budur ki, (ayın harfi)

Gerçi dūrīm velīkin be-du'ā meşgūlim.

Neşr: (12) Bir dem olmaz ki eķarīb u 'ıyāl ile du'ā-yı imtidād-ı devlet (13) ve neşīde-i ta'dād-ı eşnāf-ı mekremetleri berā'atü'l-istihlāl-i cerā'id-i (14) a' māl kılmaya ve bir ān mürūr itmez ki rüzgār-ı zürkārden çekilen (15) envā'-meşāķķate (ve) iz'āf-ı mükāfāt-ı müddaḡare 'add olunan ümmīd-vārī-i

13^a (1) şeref-yābī-i ḥidmet-i a'yānları ḥamīr-i māye-i tesliyet bilinmeye. Ḥāzret-i (2) Ḥudā-yı bī-çün, 'azze şānuhū, hemīşe sāye-i devḡa-i 'ināyetlerin üzerimizden (3) dūr itmeye. Çünki taḡķīķ-i şıdķ u vilā taṭvīl-i kelām ve [teķşir-i] suţūr ile (4) ķābil-i istifā' olmadıḡı muķarrerdır. 'Arz-ı 'ubūdiyyetleri rābıta-i miyān-ı (5) enāmīl u aķlām kılmakdan bu miķdār ile iktifā münāsib görüldi. (6) Bāķī.

Peyveste be-ķām-ı dostān şev. *Nev'-i Dīger.* [Sulţānım] ḥāzretlerinüñ māye-i (7) ķımyā-yı sa'ādet ve mādde-i tūtüyā-yı devlet olan ġubār-ı 'abīr-i i'tibār-ı (8) dergāh-ı gerdūn-iştibāhları kuḡlū'l-cevāhir-i 'ayn-ı 'ubūdiyyet kılinub (9) lāzıme-i raķabe-i māhiyyet ve melzūm-ı zimmet-i himmet olan du'ā-yı devām-ı (10) niżām-ı 'ömr ü devlet ve şenā'-yı kıyām-ı ḡıyām-ı sa'ādet u ḡaşmetleri (11) kemā-yenbaġī mer'ī u müeddā kılmak siyāķında 'arīza-i dā'ī-i bi'l-iḡlāş (12) ve şenā-ķār-ı pür-iḡtişāş budur ki eger seḡāb-ı lū'lū'-bār-ı nev-bahār-ı 'āṭıfetleri (13) kişţ-zār-ı ümmīde mütevātir u müteķāṭır

olub ya' nî taraf-ı aḥvāl-i (14) bende-i şadākat-kārlarına berāy-ı ihyā-yı resm-i ḳadīm-i ḳāker-nevāzı tevcih-i (15) ḫātır-ı ātır buyurılırsa, el-ḫamdü li'llāhi te'ālā, henüz şihḫatde olub

13^b (1) ruḫṣat-yāfte-i meclis-i berr-nevālleri ve destür-dāde-i temāşā-yı (2) riyāz-ı cemāl-i bā-kemālleri oldığımız eyyāmda [pey-der-pey] şehd-i iltifāt (3) u iḫsānları ḳāşnī-baḫş-ı zā'ika-i cism ü cānımız ve bī-tekellūf [şükr-i] (4) en'ām u 'ināyetleri şirīn-sāz-ı kālbūd-i kām-revānımız oldığı eyyām-ı (5) sa'adet-fercāmılarınñ favāt u inḳızāsı her bār tefekkür ü tezekkür olunduḳça (6) mürġ-i dil-i bed-āmūz-ı vaḫşet-endüz hücum-ı hümüm-ı tebtāb u ıztırāb ile (7) teb-girifte vü telḫ-kām ve muḫtellū'd-dimāġ u ser-sām olmuşiken yine şifā-ḫāne-i (8) iltifātlarından deryūze vü iddiḫār olunan şarāb-ı ḫoş-güvār-ı (9) mevā'id-i luṭf u kerem ve dārū-yı ber'ü's-sā'a-i 'uhūd u iḫsān-ı (10) himemleri ile tedbīr-i def'-i 'illet ve tedārik-i ḫıfz-ı şihḫat itmekden ḫālī degiliz. (11) Ḥaḳḳ Subḫānehū ve Te'ālā dergāhından tazarru' u niyāzımız budur ki gül-bün-i bāġ-ı (12) iclāl olan nihāl-i bī-mişāl-i vücūd-ı pür-iḳbālleri hemişe tāze vü ter (13) ve sāye-güster olub bu dā'ileri daḫi 'an-ḳarībi'z-zamān-ı evvel (14) naḫl-ı raṭb-rīziñ meyve-çin u sāye-nişini olmaġı müyesser eyleye. Bāḳi (15) hemişe mergüle-ṭirāz-ı ṭuġrā-yı ġarrā-yı sultānī ve ṭurre-pervāz-ı tevḳī'-i refi'-i

14^a (1) cihān-bānī olalar. *Nev'-i Diğer.* Sultānım ḫazretlerinüñ hem-vāre (2) Cenāb-ı Feyyāz-ı Zü'l-minen cūy-bār-ı 'aṭıyye-i bī-pāyān ile devḫa-i āmāl (3) u [me'ariblerin] şād-āb u sebze-rīz ve nefehāt-ı mevhibe-i lā-yezālī ile (4) ravza-i merām u maṭāliblerin sīr-āb u [selvet]-engīz itmek du'āları (5) 'izzet-sāz-ı maḳām-ı 'illiyīn olan meclis-i dil-güşā ve maḫfil-i cān-fezāları (6) cānibine ihdā kılındıḳdan soñra 'arīza-i ḫālişü'l-vilā budur ki ḫātır-ı (7) feyz-āşārları ki secencel-i şuver-i ma'ānīdir, çehre-nümā-yı çi-gūnegī ḫāl-i (8) şadākat-kārları olursa, el-ḫamdü li'llāhi te'ālā, henüz ġonça-i vücūd-ı gül-zār-ı (9) 'āfiyetde ḫande-sāz ve 'andelīb-i zebān-ı gül-bün-i şenālarında ġulgule-endāz (10) olub bi'l-ġuduvvi ve'l-āşāl zıkr-i cemīlleriñe iştiġāl ser-levḫa-i kār-name-i (11) a' mālđır. Cenāb-ı Ḥaḳḳ vücūd-ı bihbūd-ı nādirü'n-nażirlerin ḫaṭālarından maşūn (12) idüb ṭınāb-ı ḫıyām-ı iḳbāllerin merbūṭ-ı evtād-ı ḫulūd eyleye. (13) Bāḳi. Hemişe.

Āf-tāb-ı devletiñ hergiz zevāle irmesün,

Māh-ı tābānsın (14) Ḥudā eksikliġiñ göstermesün. *Nev'-i Diğer.*

Sultānım ḫazretlerinüñ (15) ḫāk-pā-yı şerīf-i [tütiyā-yı] 'ayārları ki kuḫlū'l-cevāhir-i 'uyūn-ı a' yān-ı

14^b (1) rüzgârdır, taq̄dīm-i merāsīm-i zārā' et u ibtihāl ve tetmīm-i levāzım-ı i' zām u (2) iclālden şoñra sâha-i mecd u iqbâllerine ma' rüz-ı dā' i-i hālîşü'l-bāl (3) oldur ki lāzıme-i zimmet-i bī-hem-tā olan şaffet-i cemīle-i vefā cilve-ger-i şuffe-i (4) şafā olub nīm-pürsiş-i kerīmāneleri bu muhliş-i mütehaşşısa sermāye-i iftiḥār (5) olmaḵ revā görilürse, bi-mennihī te' ālā, ḥālīyā ḥulle-püş-ı 'āfiyet olub (6) ' izz-i ebedī tev'em-i zāt-ı ferişte-şifātı olmaḵ da' avatına iştiğāl-i (7) zamīme-i evrād-ı ğudüvvi ve'l-āşāl idi[gi] mün' akis-i mir'āt-ı ḥāṭır-ı ilḥām-mazāhirleri (8) ola. Ümmīddir ki muḵaddime-i du' ā ber-vaḵf-ı murād-ı netīce-baḥşa olub ' alā-ı (9) aḥsenü'l-aḥvāl dūr-i-i zārūrī ḵurb-ı şūrīye mübeddil olmağla āf-tāb-ı (10) iqbālımız ric' atden istiḵāmete müteḥavvil ola. Çünki şafḥa-i dil-i bī-ğullda naḵş-ı (11) ḥubb u vālaları muḥarrerdir. 'Uhdemiz üzere şeb u rüz lāzıme-i iḥlāş (12) olan vazīfe-i naḵīfe-i du' ā edāsına şarf-ı maḵdūr olunmaḵ muḵarrerdir. (13) Ricā olunur ki sulṭānım ḥazretleri daḡı bu ' uzlet-ğüzin-i zāviye-i hicrānı (14) maṭrūḥ-ı ğuşe-i nisyān itmeyüb fülān-nām-ı dāi' -i faḵīr defter-i muhlişānda (15) cāy-ğir ola. Bāḵī.

Ne-māned āñ ki ne-ḥāhed beḵā-yı tū.

Nev'-i Diger. Sulṭānım

15^a (1) ḥazretlerinüñ vücūd-ı pür-cüdları mināşsa-i 'āfiyetde şāḥib-i iclāl (2) ve āf-tāb-ı cihān-tāb-ı devletleri bī-zevāl ve medḡ u şenāları dībāce-i (3) sa' ādete berā' at-ı istihlāl ve ḥuşul-ı merām-ı dāreyn ile maḵzī'l-āmāl (4) olmaları da' avātına dest-i du' ā berdāşte-i dergāh-ı Zü'l-celāl kılındıḡı (5) siyāḡında çi-ğüneḡi ḥāl-i iqbāl-cü-yı şadıḡu'l-maḡāl ḵarīn-i dā'ire-i (6) su'āl olursa, el-ḥamdü li'llāhi'l-Meliki'l-Müte'āl, henüz bülbül-i cān ḥadıḡa-i (7) vücūdda şāḡce-nişīn-i istiḡlāl olub nağamāt-ı du' ā-yı devām-ı (8) iqbāl ve terennümāt-ı medāyih-i melekü'l-ḡışālları ile zemzeme-perdāz-ı ibtihāl (9) iken şeref-yāfte-i vürūd olan mektüb-ı emr-i üslüb-ı feyz-i iştimālleri (10) ḵarābe-i bāl-i belbāl-i i' tilālī zülāl-i selsāl-i neşāṭ ile māl-ā-māl itmişdir. (11) Cenāb-ı Vāhibi'l-āmāl eyyām-ı 'ömr ü devletlerin şad-sāl ve hem-vāre (12) pīrāye-baḡş-ı eyvan cāh u celāl eyleye. (ayın harfi)

Men ez-īn bihter ne-midānem du' ā.

(13) Ba' de'l-yevm daḡı bu bende-i melāl-i [eşğāllerin] 'arrāde-i tenāsi ile endāḡte-i (14) beydā-yı teğāfül ü ihmāl buyurmayub ḡāh u bī-ḡāh sā' id-i sīmīn kerem-nāme-i (15) şafā-me'āllerin zīb-i āḡuş-ı [emānī] vü āmāl buyurmaları mercūdur. Bāḵī hemişe,

15^b

(1) Her rüz-ı terakķide ola devlet u iķbāl,
Mā-ħāl ale'l-bāl mine'l-āşıķ-ı belbāl.

(2) *Nev'-i Diger*. Sultānım ħāzretlerinüñ meclis-i mekremet-penāh ve maħfil-i sa'ādet- (3) dest-gāhlarına i' zāz-ı [tamm] ve ikrām-ı mā-lā-keleām ile 'anber-i Őemmāme-i ed' iye-i (4) müteħaķķikatü'l-icābetleri sübħa-i dest-i endişe kılındıĝı inhā ve cevāhir-i (5) zevāhir-i ihlāŐ ki rişte-i alāķa-i ĝubārdan istinkāfı nümāyān ve bezm-i (6) cennet-miŐāllerine naķd-i cān ile ma'ān-niŐār olunmaĝa Őāyāndır, sāħa-i (7) ħüsn-i ķabüle rāħe-i niyāz ile vaz' olundıĝı imā olunduktan Őoñra (8) 'arza-dāŐt-ı dā' i-i devletleri budur ki Cenāb-ı İzid-i müte'āl (9) zāt-ı laĝifetü'l-ħiŐāl ve nazifetü'l-ezyālların ĝubār-ı ekdār-ı cünbiş-i (10) rüzgār-ı nā-hencārdan 'ārī u berī idüb hem-vāre Şadr-ı vālā-ķadr-ı (11) 'izz ü devletle murabba'-nişin-i iķbāl ve zümre-i bende-gān-ı ihlāŐ- (12) iŐtimāl, sāye-i Şeref-i temķinlerinde tertib-sāz-ı niŐām-ı aħvāl olalar. (13) Bāķī, hemişe. Beyt:

Tā mihr-i felek devr ide dūnyāyı ser-ā-ser,

Tāc-ı (14) ser-i iķbālīñ ola 'arşa berāber. *Nev'-i Diger*. Sultānım ħāzretlerinüñ (15) ĝüŐe-i bisāt-ı cālibü'l-inbisāt ve maħfil-i firdevs-i neŐāĝları ki hezār naķŐ-ı

16^a (1) dil-keş-i kemālāt u mekremet ile zībende ve envā' zīb u ziver-i sa'ādet ile (2) tırāzendedir, leb-i ta'zim ile telşim ve du'ā-yı ĝün-ā-ĝün-ı rüz-efzün (3) [ile] tersim olunduktan Őoñra 'arza-dāŐt-ı 'abd-ı müstedimleri budur ki (4) ber-muķtezā-yı Şime-i kerīme ħaraf-ı aħvālimize imāle-i dide-i 'ināyet buyurılırsa,

(5) Mānend-i Őem'-i tire degildir derūnumuz,

Birdir miŐāl-i Őu' le derūn u bīrūnumuz.

(6) Li'llāhi'l-ħamd, Őebān-rüz-ı lāzime-i [zimmet-i] 'ubūdiyetimiz olan [ħidmet-i] du'ālari ile [ĝüzārende-i] evķāt (7) idigimiz muħtāc-ı beyān degildir. Ĥaķķ Subħānehü ve Te'ālā Ĥāzretleri zāt-ı mes'ūdların (8) hemiŐe 'avāriŐ-ı kevniiyeden sālim ve sāye-i mürüvvetlerin üzerimizde dā'im (9) eyleye. [*Ez-MünŐe 'āt-ı Nergisi-zāde.*] Sa'ādetlü sultānım ħāzretlerinüñ Őahbā-yı neŐāĝ-(10) efzā-yı iltifāt-ı iŐsānı dimāĝ-ı faķir-i nā-tüvānı bir vechle neŐ'e-dār-ı (11) Őād-mānī itmiŐdir ki nā'il-i manŐıb olmaķ degil vāŐıl-ı rütbe-i Süleymānī ve (12) mālīk-i 'ömr-i cāvidānī olsam ol ķadar Őevķ u neŐāĝ emr-i muħāldir. Belki (13) biñde bir ħiŐŐesi ķadar mesrūr olmaķ ne iŐtimāldir. Ői'r:

Hezār [manşıb u(14) cāh u] hezār [Şevket ü Őān],

Fedā o luĝfa ki ĝördük faķire erzānī,

(15) Ne luḡf olur bu ki itdük kemîne çākeriñi,
Serīr-i mülk-i serveriñ şeh-i cihān-bānī,

16^b

(1) Ne luḡf olur bu ki kılduk ḡadiḡa-i ḡalbim,
Bahār-ı şevḡle reşk-i riyāz-ı rıḡvānı,
(2) Bu iltifātı ki itdük faḡīr-i kem-nāme,
Olursa hem-reh-i taḡdīr-i ‘avn-ı Rabbānī,
(3) Şu deñlü geşt ideyim [ḡilye-i fazā’ili kim,
ḡāla-i mażiḡ-i taḡayyürde rūḡ-ı meydānı,
Şu deñlü zabḡ ideyim] kişver-i ma‘ārifi kim,
İde ḡased dil-i ḡüsrev-i revān-ı ḡaḡanī.

(4) El-ḡaḡḡ nice mesrūr belki tezāḡüm-i sipāh-ı sürürdan sulḡān-ı cān dārü’l-ḡilāfe-i (5) bedende ḡarāra imkān bulmayub bī-iḡtiyār tārik-i füşḡat-serāy-ı dārü’l- (6) ḡurūr olmaya ki ilā ḡāze’l-ān āb-rīz-i kelāmı bāzār-ı rüzḡarda ol ḡadar (7) ibrāz itdim. Naḡar-ı ḡabülle niḡeh-endāz-ı raḡbet olur bir şāḡib-i a‘yār bulunmadı. (8) Ve cevāhir-i elfāz-ı ‘ibārātı ḡāḡ keşide-i rişte-i nazm ve ḡāḡ nihāde-i ḡıbaḡ-ı (9) neşr itdim. Lā tenzuru ilā men ḡāle maḡālī ile ‘āmil olmayub ḡasāset-i (10) şānıma nisbet uğurluḡ ḡann itmekle bir ḡarīdār olur ādem bulunmadı. (11) Belki bir feḡvā-yı, Beyt:

Bā heme kec naḡme ki ḡendened çemen,
‘Andelībi (12) ger zened nāḡāḡ elḡānı dürüst.

Neşr: zāde-i ḡab‘-ı nādire-zāyım olan ebḡār-ı (13) [efḡārı] laḡma-ı ḡa‘n-ı çehre-ḡırāş ile efḡār ve mensūc-ı ḡalem-i ma‘nā-niḡārım (14) olan kālā-yı ma‘ārifi külfet-i ta‘ab ile rūgerde-i bāzār-ı i‘tibār (15) itdiler. Tā bu vaḡte dek [ki],

Gelür bu bezme bir sāḡı olursuñ

17^a

(1) dost-kāmī sen,

Bu mātem-ḡāne ey Veysī serāy-ı sūr olur (2) bir ḡün,

Neşr: meḡhūmı üzere sulḡānım ḡazretlerinüñ maḡkeme-i ‘adl u inşāfında (3) ḡüccet-i ma‘rifetim şāḡidīn-i ḡabül-i taḡsīn ile şābit ve da‘vā-yı hünerde (4) ḡaḡ almada idigi zāḡir olmaḡın sālik-i tezvīr-i inkār olan (5) jāḡ-ḡayān-ı rüzḡār mülzem u sākit oldı. (ayın harfi)

Hezār şükr ḡudā (6) şad-hezār şükr ḡudā.

Benim ‘adāletlü sultānım haylī zamān idi ki nedīm-i (7) hayr-endiṣ-i ‘aql-ı şavāb-nümā hengām-ı nā-müsā‘ idī-i devr-i sitīze- (8) kār ve eṣnā-yı nā-hem-vārī-i baht-ı ğaddārda, Beyt:

Çaldım ayakda (9) deyü ğam yeme dünyādır bu,
Bulunur manşıb u cāh elde hüner şāğ (10) olsun.

Neşr: vefkince tesliyet-baḥş-ı seniyye-i efkār ve reşha-pāş-ı (11) āteş-i ıztırār-ı dil-i zār olurdu. (ayın harfi)

Hüner-i kadrin bilür bir şāhib-i (12) fazl u hünersin sen.

Neşr: Hic zamān-ı sa‘ ādetlerinde rüz-ı bazār-ı (13) ma‘ rifetdir. Bu isti‘ dād ile faķir-i nā-şadiñ maḥzūn u nā-murād (14) olması [revā] görilür mi? Beyt:

Der in eyyām eger devlet ne-yābem,
(15) Ki ümmīdi kudām eyyām bāšem.

Fāşıla-i Şāniyye: A‘lādan Ednāya Yazılan

17^b (1) *Nevāziş-nāme Şüretleridir. Vezir-i A‘zām Naşūh Paşa tarafından Veysi Efendi’ye yazılmışdır.* (2) Rağbet-şiken-i belāğat-ı İmriü’l-Çaysı bezm-i Mevlānā Veysi Ḥazretlerine (3) fazā’il-i keşire-i ğayr-ı maḥşūraları mānendi da‘ avāt-ı me’süre-i (4) mevfüre ithāfindan soñra inhā olunan budur ki el-ḥāletü (5) hāzihī nev-bāve-i bostān-ı süḥan ve (reşk-nükte-i) güzerān-ı tarz-ı kühen (6) olan hoş-āyende kelimāti müşt Emil ve zībende elfāz u nikātı (7) şāmil mektūbuñuz vārid olub mefhūmunda derc olunan (8) ‘ibārāt-ı selīse itṭıla‘ından tabī‘ate inşirāḥ-ı tām m ve ḥātıra (9) inbisāt-ı mā-lā-keleām ḥaşıl olub nev-‘arūs-ı ma‘āniye ilbās (10) itdikleri libās-ı tāze-belāğat revnaķ u zinet-i bī-endāze (11) olmağla ḥayyāṭi-i tab‘-ı zer-düzlarına hezār taḥsīn ve nessāci-i kalem-i (12) siḥr-endüzlarına envā‘ āferin olunmuşdur. Ḥaķķā ki baḥreyn-i nazm (13) u neşrden bu güne le’ālī-i mütelālī zūhūra getürmek ğavvāş-ı fikr-i (14) ‘amīkiñize münḥaşır ve nev-‘arūsān-ı ma‘nādan kām almaķ ancak siziñ (15) zevķ-i selimiñize dā’irdir. Hemīşe cāmi‘-i envā‘-ı ḥaysiyyāt ve mālik-i

18^a (1) eṣnāf-ı kemālāt olasız. Şāniyen taht-ı hükümetiñiz olan Üsküb (2) kaşabasında işlenen reng-āmiz kiçeleri [irsālinde] semend-i ma‘zereti (3) bu vechle icāle ve rü-yı kārden niķāb-ı ḥicābı bu nehc ile (4) izāle eylemişsiz ki ol diyārda ihdāya sezā-vār bir āḥer dest-āvīz (5) bulunmamağla nā-çār ihtiyār olundu. İmdi Cenāb-ı ma‘ārif- (6) me’ābiñiz zer-düz-ı şu‘arā-yı rüzğār ve cāme-ḥāne-i tab‘iñizde ḥal‘-i medḥ u şenā (7) şad-hezār ḥar-vār iken ve sizlerden [me’mül olan] tuḥaf u hedāyā bālā-yı zībā-yı insāniyyeye (8) revnaķ-fezā

olan [teşrif-i] kaşâ'id-i ğarrâ iken ol hediye-i [nefise] irsâlınden (9) teḥâşî vü ğürîz ve ḥilâf-ı nev'-i insânîye pūşış olacaḡ kiçe-i reng- (10) âmîz-i dest-âvîz olmak ṭab'-ı nâzıklarına ne vechle mülâyim göründiği (11) ğirü fażâ'il-me'âblarınıñ ḥüsn-i beyânına muḥtâcdır. Bu muḡaddimâtdan (12) ğaraz laṭîfedir. Ve illâ dâ'imâ bâ' iş-i rû-sefidî-i merdân-ı [ġazâ] olan (13) semend-i ra'nâya maḥşûş âlât u esbâbdan ṭabî'at maḥzûz (14) olmamaḡ muḥâldir. Âḡerden ḥedâyâ ḡabûlî ṭab'ımıza ḡaylî (15) düşvâr iken mücerred siziñ ṭarafınızdan olmaḡla ḡayyız-i i'tibâra vuşûl

18^b (1) ve derece-i [ḡüsn-i] ḡabûl bulmuşdur. Bâḡî fażîlet dâ'im bād. **Vezîr-i A'zam ṭarafından** (2) **Mezâḡî Efendî'ye yazılmışdır.** İzzetlü Efendi Ḥâzretlerinüñ meclis-i fażâ'il- (3) mevfûrlarına inhâ olunur ki mektûb-ı belâġat-üslûbuñ vuşûl bulub (4) mefhûmı ma'lûmumuz oldu. Ḥil'at-ı manşib-ı şūfiyye bâlâ-yı isti'dād ki (5) [câme-i kütâh]-ı teniñ olmaḡ mülâḡazasıyla kemâl-i ızṭırâr ile ṭabî'atında (6) olan inkisârı ızḡâr u imzâda, el mübtelâ bi-ḡazâ' şūfiyye (7) ta'bîri ile iş'âr eylemişsin benim rûḡum efendi. (ayın harfi)

Ḳâḡî ki didik (8) ḡazîyye-i ma'lûm.

Neġr: Nihâyet taḡammül ciheti ile ḡazânıñ büyüğünden küçüğü (9) ehven ü ma'kül idigi müselle-i erbâb-ı 'uḡıldur. Ḳazânıñ esfeline (10) i'tiyâd ile a'lâsına isti'dād taḡşîlinden soñra, inşâ'a'llâhu (11) Te'âlâ, bâzû-yı iḡtidârıñ ġerden-bend-i şâhid-i menâşib-ı celîletü'l (12) -âşâr olmaḡ melḡûzdu. Fî mâ-ba'd mekâtib-i müstaḡsenetü'l-esâlib (13) ile aḡbâr-ı selametiñi iş'ârdan ḡâlî olmayasın ki ḡüsn-i teveccühümüz (14) muḡtezâsınca ḡaṭṭ olunmaḡ muḡarrerdur. Bâḡî ve's-selâm. **Fâşıla-i Şâlişe:** (15) **Aḡrândan Aḡrâna Yazılan Mektûbdur.** Ḥâzretlerinüñ meclis-i şerîf-i muḡabbet-i elîf

19^a (1) ve maḡfil-i laṭîf-i ḡaḡîḡat-i lefifleri şavbına hezâr ta'zîm u iḡtirâm (2) birle şerâ'if-i [vezâ'if-i] evrâd-ı da'avât-ı müstecâba ve leṭâ'if-i 'avârif-i (3) ezḡâr-ı teslimât-ı müstetâba itḡâfî ḡulâlinde ma'rûz-ı muḡibbâne (4) budur ki ṭaraf-ı aḡvâlimizden istiḡbâr-ı ḡavâlî-i ḡaṭır-ı 'âṭıra (5) ġüzâr iderse, bi-'inâyeti'l-Mennân, henüz bülbül-i cân şâḡ-sâr-ı ġül-zâr-ı (6) zindeġâniden perrân olmayub zemzeme-i du'â-yı devletleri (7) ile naġme-perdâz idigi resîde-i sâmi'a-ı iḡândır. Ḥudâ-yı müte'âl, (8) hemîşe şafâ'-yı bâl ile mesned-ârâ-yı serîr-i iḡbâl eyleye. Bu câniblere (9) irḡâ-yı 'inân-ı 'azîmet iden aḡbâb vuḡû'ında aḡbâr-ı (10) sârre-i selâmetlerin meş'ar-ı mektûb-ı câlibü'l-ḡulûbları ile ifâza-i (11) inşirâḡ buyurmaları me'mûldür. Bâḡî hemîşe 'izz u devlet ziyâd bād. (12) **Nev'-i Dîġer.** Ḥâzretlerinüñ maṭla'-ı envâr-ı 'izz ü iḡbâl ve menba'-ı enhâr-ı (13) berr ü ifḡâl olan nâdi-i ḡaṭır-i irem-naḡîrleri

şavb-ı mekârim- (14) evbine vufûr-ı tebcîl u ikrâm ile ber-âverde-i ğavvâş-ı kılzüm-i ihlâş (15) olan le'âlî-i eşniye-i ferhunde havaşş-ı işâr u nişârından şoñra

19^b (1) inhâ'-i muhlişâne budur ki eger ber-muktezâ-yı şîme-i aḥbâb-nevâzı tefakḫud-ı (2) ḥâtır-ı muḥibb-i bâhirü'l-imtiyâzları ile taḳayyüd-i qarîn-i ruḥşât-cevâz (3) olursa şad-şükr Ḥudâ-yı çâre-sâza ki dest-i nîreng-i çarḫ-ı (4) şa' bda bâz-ı ceyb-i ḳabâ-yı [bekâyâ] çâk-endâz olmayub neḳâve-i (5) nuḳûd-ı evḳât-ı zindegânî maşrûf-ı edâ-yı vezâ'if-i şenâ-ḥânı (6) idigi müstağnî-i beyândır. Cenâb-ı Ḥaḳḳ celle şânühü zât-ı şerîflerin (7) sefer u ḥazarda ḥaṭâ vü ḥaṭardan emîn ve müşkil işlerin sühûlet- (8) qarîn eyleye. Bâḳî âḳıbet kâr-ı tû maḥmûd bād. *Nev'-i Diğer.* Ḥazretlerinüñ (9) nâdî-i 'izzet-i mebâdîleri şavbına yümn-i ebedî tev'em-i zât-ı firişte- (10) şifâtları olmaḳ da' avâtı taḳdîm olunduḳdan şoñra inhâ-gerde-i (11) muḥibbâne budur ki Cenâb-ı sa'âdet-me'âbları ol şavb-ı bâ-şavâba (12) tevcîh-i ṭalî'a-i teveccüh buyurduḳlarından berü bu zehr-âbe-çeş-i iştîyâḳları (13) gül-ḳand-ı selâm-ı 'âfiyet-peyâmları ile şîrîn-kâm-ı tesliyet buyurulmadığından (14) ḥazret-i serîre-dân-ı secâyâ-yı kâ'inât 'âlim u dânadır ki telḫî-i (15) sülâfe-i nâ-güvâr-ı ıztırâbımız mâye-dâr-ı qarâr ve âyîne-i derûn-ı safvet-

20^a (1) nümün jeng-beste-i iğbirâr olmuşdur. Zirâ ḫilâf-ı me'mûl aḥbâbdan (2) bu maḳûle vaz'-ı müsteb' adü's-şudürüñ cilve-nümâ-yı mînaşşa-i zuhûr olması (3) ne mertebe ba'is-i ḥüzn ü fütür idigi muḥâṭ-ı 'ilm-i fâ'izü'n-nûrlarıdır. Egerçi (4) eşğâl-i daḳdaḳa-fermâ-yı munşab burḳa'-endâz-ı 'izâr-ı i'tizâr ola (5) bilür. Amma lâ yetruku kullehü, mü'eddâsına mürâ'ât ile levâḫik-i elṭâfı (6) sevâbıḳ-ı a'tâfa pey-rev ḳılmaḳ mümkün idi. Hemân şâḡ olasız. (7) Beyt:

Ne sanursuñ bu ḳadar çekmek ile hicrânıñ,

Unudur mı (8) bu gönül zât-ı kerîmü'ş-şânıñ.

Bundan böyle bârî muḥabbet-nâme-i (9) meserret-i [ḫitâmeleri] ile aḫyânen tesliye-baḫş-ı [ḥâtır-ı fâtîr] olmaları mercûdur. Bâḳî. (10) Beyt:

Ben unutmam seni gözüm nûrı,

Sen de añ gâh u geh bu mehcûrı.

(11) *Nev'-i Diğer.* Ḥazretlerinüñ bezm-i dil-güşâ ve nezd-i rûḫ-efzâları sū-yı (12) dil-cüyuna rişte-i vedd-i intizâm ile reşk-berde-i silkü'l-cevâhir-i eyyâm (13) ve ḥased-gerde-i ḳilâde-i gerden-i gerdün-ı sebük-ḫırâm olan mürvârîd-i (14) da' avât-ı şüreyyâ-nizâm-ı ihdâ

ve şemmāme-i ṭab^ʿ-ı laṭīfleri dest-ḥūş-ı (15) enāmīl-i [istinbā] kıılınmaḵ ḥılālinde minhā-yı muḥliş-i bī-riyāları

20^b (1) budur ki, bi-mennihi'l-kerīm, [ḵā^ʿ ide]-i āfiyetde muḵīm olub bi'l-ḡuduvvi ve'l-āşāl (2) du^ʿ ā-yı efzāyiş-i pertev-i mihr-i iḵbālleri zamīme-i evrād-ı aḥire-i leyāl (3) idigi vāreste-i şā'ibe-i ḵil u ḵāldır. Der-ḥāst-ı elṭāf (4) vesī^ʿ atü'l-eknāflarıdır ki sevāniḥ-i aḥvālim muvāfiḵ-ı ḥesāb-ı gerdün (5) olması revā görülmeyüb ḥıyābān-ı ḥadiḵa-i āmālim dest-i merḥametleriyle (6) ab-dāde kıılmaḵdan ictināb buyurmayalar ki ḥas u ḥāşāk-i gird-bād-ı (7) endūhum āsīb-res-i dāide-i şāhid-i merām olmaya. Bāḵī hemişe (8) ḡonçe-i devlet şiküfte bād. *Nev^ʿ-i Diğer*. Ḥazretlerinüñ piş-gāh-ı ma^ʿ ārif- (9) dest-gāhları şavbına be-fartü'l-ikrām-ı cevāhir-i girān-ḵadr du^ʿ ā ihdāsıyla (10) nesic-i zer-tār-ı deffe-i vedād olan kālā-yı vālā-yı iḥlāş pāy-endāz-ı (11) maḥremān-ı bezm-i ḥāşşü'l-ḥāşşları kıılınmaḵ zımnında nümūde-i muḥlişi budur ki, (12) bi-mennihi te^ʿ ālā, şüküfe-çin-i çemen-i ^ʿ āfiyet olub ṭab^ʿ-ı sāf-ı (13) feyz-i ittişāfları āyine-vār-ı şafāda ve gül-baḡçe-i ḥāhişleri (14) her dem-i bahār ḡuşāde olmaḵ da^ʿ avātına iştiḡalde iken bir dem-i ḥurremde (15) ḵāşid-i ferḥunde muḵaddem yediyle şeref-yāfte-i vürūd olan muḥabbet-nāme-i

21^a (1) ^ʿ anberin-i şemmāmeleri bir rütbede mu^ʿ aṭṭar-sāz-ı dimaḡ-ı ārzü olmuşdur ki (2) ta^ʿ biri güncāyiş-pezīr-i safḥa-i taḥrīr degildir. Hemān Ḥudā-yı cān-āferin (3) [dergāhından] müsted^ʿ ā oldur ki ^ʿ adüvv-i devletleri terāküm-i şehāb-ı (4) idbār ile siyeh-rüz ve baḥt-ı ḥāhend-kān-ı iḵbālleri çün şabiḥatü'l- (5) ^ʿ id-i bih-rüz ḥuceste vü firüz olmaḵdan ḥālī olmaya. Çünkü (6) şıdḵ u şafā-yı muḥliş-i vefā-kiş tertīb-i suṭūr ile iḵāmet-i (7) bürhān-ı süllemīye muḥtāc olmayan umūrdandır. Merātib-i taşdı^ʿ in (8) bu miḵdārı ile iktifā münāsib görüldi. Beyt:

Bā murād (9) u neşāṭ u rāḥat-ı rüh,

Bād ömret hezār sāl çü Nüh. *Nev^ʿ-i (10) Diğer*. Ḥazretlerinüñ meşra^ʿ-ı zülāl-i dāniş u kemāl olan meclis-i (11) fażilet-me^ʿ āl-i ma^ʿ ārif-iştimāllerine şeb-nem-i tekellüfāt-ı ^ʿ ādiyeden (12) ḥālī gül-berg-i riyāz-ı da^ʿ avāt-ı ḥālīşe ithāfiyla ber-āverde-i muḥibbāne (13) budur ki muḵaddemā mes^ʿ ūlu'l-ḥuşūl olan ḥuşūşları meclis-i veliyyü'n- (14) ni^ʿ amīde efrāḥte-i dest-i ^ʿ arza gārī kıılındıḵda cānib-i (15) is^ʿ āfina leḥāza-i ruḥşatları maşrūf olmadıḡından fer ü ḡüzār-ı

21^b (1) tenmîk-i cevâb olmuşıdık. Lâkin qarîben nümûde-i ma'raz-ı şühûd-ı vücûd (2) olması [burka'-endâz-ı 'izâr-ı iştibâh olmağla serî'ân pezirâ-yı heyûlâ-yı huşûl olması] levha-i hâtırımızda mütemekkinü'l-irtisâm oldığı vâreste-i [külfet-i] (3) taqrîrdir. Hemân taraf-ı [muhlîşlerin] du'â-yı serî'ü'l-icâbelerinden (4) ferâmûş buyurmayub şaykal-zen-i âyîne-i vedâd olan mürâseleleriyle (5) cilâ-sâ-yı merâyâ-yı derûn u bîrûn olmaları me'mûldür. Bâkî hem-vâre (6) erîke-nişin-i çemen-şoffa-i 'izzet olalar. *Nev'-i Diğer*. Hâzretlerinüñ (7) meclis-i huld-âyîn-i şeref-rehinleri şavbına perveriş-yâfte-i şadefçe-i (8) derûn-ı ihlâş-nümûn olan le'âlî-i da'avât-ı şemsiyyetü'l-leme'ât (9) ve zevâhir-i taḥiyyât-ı miskiyyetü'l-fevehât mutḥef u mehdî ve nihâl-i (10) bî-hemâl-i hâtır-ı hâtırleri ṭariyyü's-sâk-ı cüy-bâr tefakḫud u istikşâ (11) kılınub hem-vâre gül-çemen-i ikbâlleri nezâret-yâb-ı feyzân-ı (12) 'izz ü iclâl olmak da'avâtına iştigâl ehemmi eşgâlimiz [idigin] (13) a'lâm-ı siyâkında 'arza-dâşt-ı muhlîşi budur ki, beyt:

Gehî (14) zi ḥastedilân yâd mîtevân kerdin,

Bedân vesîle dili şâd mîtevân (15) kerdin.

Neşr: mefhûmı üzere [tefahḫus-ı] âḥvâlimiz pîrâmen-gerd-i hâtır olursa,

22^a (1) el-hâletü hâzihî, ḥâr-ı 'adem-i dâmen câme-i vücûda ḥalîde olmamışdır. (2) Lâkin mencenîk-i eyyâm her zamânda bir deyyâre pür-tâb itdiginden lâzım (3) gelen inkisâr-ı zarûrî merhem-i şabr-alûd-ı tesliyet birle kâbil-i behbûd (4) olmadığı muḳarrerdir. Ḥudâ-yı bî-niyâz dergâhından ricâmız oldur ki (5) devlet-i sürûr-engîz-i vişâl-i 'alâ [aḥseni'l]-vücûh ve evcehi'l-aḥvâl (6) müyesser olub zemîn-i dilde olan cibâl-i râsiyât-endûhuñ (7) irtifâ'ı rûz-ı kıyâmete ḳalmaya. Nazm:

İrgüre ḳaşr-ı vişâle (8) yine Ḥaḳḳ-ı 'izz ü cell,

Olmadın zevraḳ-ı ten ḡarḳa-i gird-âb-ı ecel.

(9) Tâ ḥükm-i ḳazâ-yı âsumâni bâşed,

Kâr-i tû hemîşe kâmrâni bâşed.

(10) *Nev'-i Diğer*. Hâzretlerinüñ ravzâtü's-şafâ-yı mihr-i vefâ olan bezm-gâh-ı (11) şeref-dest-gâhlarına perveriş-yâfte-i bâğçe-i ḥulûş olan gül-deste-i [ḥöş-bü-yı] (12) teḥiyyet ü şenâ ki gülbün[-pîrâ-yı] çemenistân-ı vedd ü velâ ve [kuvvet]-baḫş-ı dimâğ-ı ḥüsn-i (13) vefâdır, bî-reyb ü riyâ ithâf u ihdâ kılınıdıkdan soñra aḥvâl-i (14) muhlîş-i şenâ mu'tâd-ı lâyiḫa-i zihni vaḳḳâd-ı kerem-i nihâdları olursa (15) du'â-yı tezâyüd-i ḳadr u menziletleri zamîme-i evrâd-ı şubḫ-gâhımız olduğında

22^b (1) [gird-i tereddüd] ve iştibâh-ı reh-yâb pîrâmen-i mir 'ât-ı zamîr-i pâk-ı âgâh olmamak (2) ricâsındayız. Me'mûldur ki cânib-i muhlişi hâtır-ı hâşimden ihrâc (3) u ib'âd buyrulmayub ahyânen reşâse-i iltifât-ı [tefaqqud] ile sîr-âb- (4) sâz-ı hadîka-i fu'âd olalar. Bâkî şafâ-yı hâtıram oldur seni şafâda (5) görem. *Nev'-i Diğer*. Hâzretlerinüñ numûne-i ravza-i rıdvân ve hem-güne-i kuşûr-ı (6) cinân olan meclis-i refi'ü's-şânlarına ber-âverde-i kişt-zâr-ı devr-i pehnâ-yı (7) hülûş olan sümbüle-i da' avât-ı pervîn-intizâm ithâfından sonra (8) nümûde-i şenâ-verî budur ki tefaqqud-ı muhlişân-ı gam-perver cebr-i meksûr ve fekk-i (9) me'sûr ile berâber oldığı lâyiha-i hâtır-ı hayr-endiş olub vâsiṭa-i (10) pürsiş-i hâl ile tecdid-i merâsim-i istirkâk câ'iz görilürse, el-hâletü (11) hâzihî, sâha-i vücûd gubâr-ı fenâdan pâk ve peygüle-i beden pertev-i mihr-i zindegânî (12) ile tâb-nâk olmak üzeredir. Lâkin medhâl-i sipîhr-i bed-fercâm girih-bend-i (13) bedre-i [naqd-ı] merâm olub dükkân-ı emelim der-beste ve gencîne-i murâdım (14) ser-beste kalmışdır. Beyt:

 Kalem [râ ân] zebân ne-bûd ki şerh-i derd-i mâ-güyed,

 (15) Ve râ-yı hadd-ı tahrîr est miḥnet-hâyı ki men dîdem.

Neşr: Binâ'en-alâ-zâlik kümeyt-i

23^a (1) siyeh-i zânû-yı kîlk-i sebük-hurâm-ı seng-lâh-ı pâyende fersûde-ḳadem [kılınmağa] (2) taşaddî olunmadı. Bâkî hem-vâre

 Devrân-ı be-kâm-ı tû sin-i eyyâm râm bād.

(3) *Nev'-i Diğer*. Hâzretlerinüñ ezhâr-ı 'avârif-i ma'ârif ile ser-sebz ü hurrem (4) ve reşk-i endâhte-i gül-istân-ı irem olan meclis-i güzîn-i sa'âdet- (5) rehînleri şavbına ser-zede-i hadîka-i hülûş olan güldeste-i du'â ithâf (6) u ihdâ [ve] merâsim-i [tefaḥḥuş-ı] hâtır-ı feyz-me'âşirleri mer'î vü mü'eddâ kılındıḳdan (7) sonra inhâ-gerde-i muḥibb-i bî-riyâ budur ki bir vaḳt-i meymenet-i maşḥûbda (8) mektûb-ı muḥabbet-i uslûb-ı [dâfi'ü'l]-kürübları ile dest-âvîz-i mergûbları (9) vuşul bulub fehvâ-yı lâmi'ü'l-eşvâḳında pertev-efşân-ı bâşıra-i (10) şühûd olan peyâm-ı 'âfiyetleri mânend-i sülâf-ı şâf-ı şafâ- (11) bahş hâtır-ı vedd-i ittişâf olmuşdur. Hemîşe mesned-efrûz-ı serîr-i (12) sa'âdet olub âhvâl-i şeref-me'âllerine i' lâmdan hâlî olmayalar ki (13) ber-muḳtezâ-yı vedd-i ḳadîm vürüdü ba'îş-i sürûr-ı mevfûr idigi vâreste-i (14) külf-e tahrîrdir. Bâkî hemîşe devḫa-i âmâlları bâr-âver-i iḳbâl ola. (15) *Nev'-i Diğer*. Hâzretlerinüñ nâdî-i mekremet-i eyâdîlerine baş-ı muḳaddemât-ı

23^b (1) a'zâr ile çehre-sâ-yı şerm-sârı hülâlinde 'arza-dâşt-ı (2) muhliş-i [şenâ-kârları] budur ki leyle-i ma' hûde-i u' cûbe-zâ-yı hayret-fezâda (3) şüret-nümâ-yı hudûş olan vak' a-

1 hā'ileniñ def'aten istimā'ı (4) ta'ṭil-i meşā'ir-i ḥavāss itmegin ḳadem-i şeref-i tev'emlerine ruḥ-süde-i (5) [müşāya'at] olmaḳ rütbe-i istiḥālede oldıḡı ecelden dāḡdāḡ-i (6) ḥüzn ü endüh iken şeref-yāfte-i vürüd olan mülātṭıfa-i i'cāz-ı (7) ṭırāzları bir güne [ba'is-i] inşirāḥ-ı şudür ve vesīle-i irtiyāḥ-ı sürür olmuşdur ki (8) ḥāme-i beride-zebān ve nāme-i piçide-miyān ile 'aşr-ı (9) 'aşrın ifāde vü beyān 'adīmü'l-ımkāndır. (ayın harfi)

Devlet-i ziyāde (10) pād-şehim 'ömr ber-mezid.

Neşr: Ba'de'l-yevm [daḡı] dendāne-ḥāme-i gevher-nişār ile (11) 'uḳde-güşā-yı ḥāṭır-ı beste-kār olmaları me'müldür. (ayın harfi)

Gönül [hoşlukların] (12) kılsun müyessir Ḥazret-i Mevlā.

Nev'-i Diğer. Ḥazretlerinüñ ḥuzür-ı (13) fā'izü'n-nür-ı müstevcibü'l-ḥubürlarına ed'ıye-i ḡayāl-i ḡaytasından (14) birün-ı ed'ıyye-i isticābet-maḳrūn ihdāsı ile āyın-i muḡabbet-i (15) ḳadime tecdid olunub nessāc-ı kilik-i bedi'ü'l-āşār bu resme ṭarḥ-efgen-i

24^a (1) perniyān-ı ḡüftār ve dost-ı muḡayyele-i rāz-ı çehre-i şāhid-i müdde'ādan bu vechle (2) niḳāb-endāz olur ki, bi-mennihī Subḡānehū ve Te'ālā, henüz semüm-ı temmüz-ı (3) fenā ḡadīḳa-i vücūda āfet-res-i 'anā olmayub feyz-i [şādāni] (4) ümmid-i mülāḳatları ile ser-sebz u ter ve hem-vāre şāḡ-sār-ı [āmāl] nev-bāve-i (5) du'ā-yı icābet-nümāları ile bār-āver olub leyl ü nehār neşr-i maḡāmid-i (6) cemiletü'l-āşārları ile evḳāt-güzār idigimiz nümāyende-i mir'āt-ı [ṭab'-ı] (7) tāb-dārdır. Lākin istilā-yı levā'ic-i sāmān-süz-ı dūrī-i zārūrī ile (8) bir rütbede bī-tāb u mecāl olmuşuzdur ki dest-yārī-i [ḡāme ve] (9) destān-serā-yı nāme ile bir şemmesin beyān-ı ḡāric-i dā'ire-i imkāndır. (10) Hemān Cenāb-ı Müyessirü'l-āmāldan ricāmız budur ki āb u hevā-yı (11) cennetü'l-me'vā-yı vuşlatların ki nesim-i neşāt [ve tesnim-i] inbisātıdan 'ibāretidir, (12) ḳabl-i ḡulülü'l-ecel bu [ḡarāret-keş-i] bādiye-i endüha rüzī (13) ve mebd-i rüzḡār fevz u firūzi ḳıla. (ayın harfi)

Cüz in murād ne-dārem (14) Ḥudā gevāh-ı men est.

Bāḳī hemişe ḡonça-i iḳbālīni güşāde görem. (15) *Nev'-i Diğer.* Ḥazretlerinüñ ḥuzür-ı şerif-i sa'ādet-medār ve meclis-i laṭif-i

24^b (1) celilü'l-i'tibārları ḳabline eşref-i cevāhir-i ed'ıyye-i behiyye-i (2) nūrāniyye ki tekellüfāt-ı erbāb-ı taşannu'dan berī ve elṭaf-ı [zevāhir-i] eşniyye-i (3) seniyye-i rūḡāniyye ki taşannu'āt-ı erbāb-ı tekellüfden 'ārī ola, (4) kemāl-i ḡulüş-ı ṭaviyyet birle ithāf u ihdā ḳılındıḡdan şoñra inhā'-ı (5) muḡıbb-i şadāḳat-pişe-i ḡayr-endişe [budur ki] dil-i pür-iştiyāḳ (6) vürüd-ı iḡbār-ı selāmetlerine intizār üzere iken keff-i kifāyet-i (7) eşer-i ḳāşid-i

mürüvvetlerinden bu tehî-dest-i nakdîne-i vişâle vâşıl olan (8) nâme-i ferah-bahş-ı ferhunde vürüd-ı [şa'ibât-ı] [mîzâb] kalemleri ile [tağzîr-i] (9) ser-zemîn-i dürüd itdiginden güyâ ki mâ'ide-i mesîh-i mâ-hazar mihmân-serây-ı (10) iqbâlîm ve nevâle-i hân-ı celîl-i pîş-ğor velîme-i âmâlim olmuşdur. (11) Nazm:

Devlet ü rif' atîñ mezîd olsun,
Kevkeb-i tâlî' iñ sa' id (12) olsun,
Her murâdîñ müyesser ide Hüdâ,
Her demiñ ' izzetiyle ' id (13) olsun.

Nev'-i Diğer. Hâzretlerinüñ sâha-i vasî'-i mecd ü iqbâl (14) ve bâha-i [refî'-i] sidre-hemâlleri şavb-ı sa' âdet-evbine murvârîd-i (15) girân-ğadr-ı da' avât-ı lâyıka îşâr u nişâr kıldıkdan soñra

25^a (1) minhâ-yı muhlişi budur ki taraf-ı aḥvâlimizden su'âl-i lâyıha-i ṭab'-ı (2) mekârim-iştimâlleri olursa, el-ğamdü li'llâhi Te'âlâ, fâ'iz-i ni'am-ı ' âfiyet (3) olub hem-vâre râtibe-i şeb u rûzumuz olan [hidemât-ı] du'â-yı (4) devletleri ile sübḥa-şümâr idigimiz pûşide-i zamîr-i feyz-âşârları (5) degildir. Benim [efendim] vürüd iden mülâttıfa-i girâmîleri kerem (6) ü kerâmet-i miyânni cem' idüb bir zamândan berü çeşm-i cânımdan zuhûr (7) iden beşâret-i ihtilâc müşâhede-i şâhid-i suṭûrına menûṭ idigi (8) ' ayân olmuşdur. Hâğğâ ki şemse-i kâh-ı emelim mihr-i ' âlem-ârâdan (9) ve levḥa-i dürr-i iqbâlîm şecere-i Tûbâ'dan olsa bu taqrîb ile (10) ḥâşıl olan serveriñ ' aşr-ı ' aşîrine muḥâzî olmak muḥaldir. (11) (ayın harfi)

Şudem ser tâ ḳadem behr-i sucûd şükr-i pîşânî.

Neşr: Hemîşe kâr-gâh-ı (12) emânîleri târ u pûd iqbâl ile mâl-â-mâl ola. **Nev'-i Diğer.** Hâzretlerinüñ (13) ṭâ'ir-i gülşen-i iqbâlleri terâne-senc-i nağme-i ibtihâc ve kâlâ-yı vâlâ-yı (14) âmâlları berdâşte-i düş-ı ḳabûl ve zîb-i dest-i revâc olmak (15) da' avâtı taḳdîminden soñra inhâ'-i muḥibbâne budur ki aḥvâlimizden

25^b (1) su'âl buyurılırsa egerçi peymâne-i ' ömr-i güzêrân henüz ser-nigûn-ı (2) dest-i ecel-i nâ-geh-i resân olmadı ammâ çarḥ-ı gerdân şüret-i (3) iftirâkı nümâyân idelden berü rişte-i cân bir vechle uḳde-gîr-i (4) ğam-ı ḥırmân olmuşdur ki pençe-i şüreyyâ ve nâḥun-ı hilâl ile ḳâbil-i inḫilâl (5) degildir. Beyt:

Firâḳ-ı dostân dîden nişânî bâşed ez-dûzaḥ,
(6) Ma'âza'llâh ğalaṭ goftem ki dūzaḥ ez-ân nişân bâşed.

Neşr: Hemân (7) elṭâf-ı [Hudâ-yı] Zü'l-minenden ricâmız budur ki, (ayın harfi)

Vech-i ḥüsnün görmek (8) olur âḥsen-i ṭâ' âtimiz,

Neşr: vefkince akreb-i evḳâtda nâ'il-i devlet (9) mülâḳât eyleye. Bâkî. Beyt:

Beyân-ı şevḳ çeh ḥâcet ki sūz-i âteş-i (10) dil,

Tevân şenâht zi sūzî ki der-suhen bâşed. *Nev'-i Diğer*: Ḥâzretlerinüñ (11) nâdî-i kerîm-i irem-i nazîrlerine cevâhir-i şevḳ ü ğarâm (ayın harfi)

Der-dest-i niyâz-ı (12) berg-i teslîm,

Neşr: resmi üzere ihdâ kıldıkdan şoñra inhâ-gerde-i (13) muḥliş-i ḥayr-endişleri budur ki ber-vech-i tarîḳa-i ânîḳa-i dil-nüvâzî iltizâm-ı (14) mâ-lâ yelzem maşdüḳası mer'î buyurılıb âḥvâl-i faḳîrânemiz tefâḳḳuduna (15) taḳayyüd buyurılırsa didâr-ı ferḥunde-âşâre olan eşvâḳ ḥâric-i

26^a (1) dâ'ire-i şerḥ u beyân idigi bedîhiyyü'l-medlûldur. Ve mûmâ geçer ki zıkr-i ḥoş- (2) âyende-i medḥ ü şenâları ile raḥbu'l-lisân olmayavuz. Egerçi taraf-ı (3) bâhirü's-şereflerinden daḥi bu ma' nâ melḥûz idi. [Ammâ] Beyt:

Peyâm-ı vaşlı degil (4) şimdi bâkî ey Şabrî,

Selâm-ı sâde daḥi ol nigârdan gelmez.

Neşr: (5) Toğrusı bu ana dek bir selâm-ı sâdeye şâyân olmadığımız bâ' iş-i (6) ḥadşe-i ḥâtır olmuşdur. Beyt:

Be ğill-i ğayr zi mektûb-ı tû çün ğonça- (7) perest,

Men maḥrûm be-yek ḥarf-i zebânî müştâḳ.

Neşr: Ba' de'l-yevm (8) ümmîd-vârız ki (ayın harfi)

Düşnâm-ı dehr-i çeh hest ğaraż-ı yâd-ġâr test,

(9) Neşr: mażmûnuna mürâ'ât olunub yâd-âverî-i bende-nevâzânedan (10) istinkâf buyurulmaya ki bādî-i şeref rûzgârımızdır. Mücmelen âmed şüd (11) mürâselât ile tesellî bulmaḳ müte'assirdir. Hemân deryûze-ger-i bâr-ġâh-ı (12) re'fet-penâh-ı Kird-ġârız ki lihâf-ı şad-pâre-i ḥayât berdüş (13) iken muġtenim-i ni'am-ı ġün-â-ġün-ı ḥoş-meze-i telâfileri olavuz. Bâkî. (14) (ayın harfi)

Şadr-ı 'âlemde vücûduñ ide Mevlâ bâkî.

Nev'-i Diğer: Ḥâzretlerinüñ (15) piş-ġâh-ı mekârim-penâhlarına ma' den-i ḥulûşdan kâviş-i zebân-ı cânla

26^b (1) dest-i resīde olan cevāhir-i tāb-dār-ı du‘ā ki, perdāht-yāfte-i (2) kār-gāh-ı kabūldür, ithāf olunduğdan şöñra ber-āverde-i muhlişi budur ki (3) eger şebdiz-i keremlerin bu esir-i evtār-ı ‘anākib-i nisyān-ı aḥvāli (4) istifsārına [icāle] buyurulmağ pirāmen-güzār-ı ḥātır-ı ‘atırları (5) olursa, li’llāhi’l-hamdü ve’l-minne, [henüz] cāme-i fersüde-i ḥayāt pirāye-baḥş-ı (6) ten-i nizār olub ārāyiş-i dükkānçe-i fenā olmamışdır. Muhliş-perverā (7) te‘ākub-ı cedidān ile rüz-be-rüz zuhūr u berüz iden köhne- (8) evzā‘-ı şütür-gürbe-i rüzgār neş’e-fezā-yı zehr-i sitem olmağın (9) pey-der-pey ‘ubüdiyyet-nāme ile cenāblarını tasdi‘a imkān-ı mināşşa-i (10) vuḳū‘ı cilve-gāh itmişdir. Hülüş-ı dirīne muhtāc-ı bürhān (11) olmadığı bedihīdir. ‘Unvān-ı menşūr-ı vedd-i ḳadīm mecmū‘a-i ḥātır-ı ḥātırdan (12) ḳalem-tıraş-ı tenāsi ile maḥkūk olmayub tarīḳ-i āmed şud-i mürāselāt-ı (13) meslūk olmağ ricā olunur. Bāḳī ebḳākümü’llāhu’l-Ḥayyu’l-Bāḳī. (14) *Nev‘-i Diğer*. Ḥazretlerinüñ gülzār-ı mizāc-ı letāfet-ımtizācları (15) tarāvet-pezīr-i bārān-ı feyz-i Ḥudā olmağ da‘avātı taḳdīminden şöñra

27^a (1) nümüde-i muhlişi budur ki bu āvāre-i beydā-yı tākāt-fersā-yı hicrān (2) olan birāder-i dil-fiğārları tarafına revzene-güşā-yı tefāḳḳud olmaları (3) cā‘iz olursa, el-minnetü li’llāhi te‘ālā ve teḳaddes, nihāl-i şikeste-şāḥ-ı (4) vücūd henüz feyz-i selsebil-i ḥayāt ile ser-sebz-i ‘āfiyet olub (5) hemişe şadr-ārā-yı eyvān-ı ‘izz ü iḳbāl olmaları temennāsı vird-i (6) zebān-ı ḥālişü’l-cenān idigi muḳābil-i levḥ-i maḥfūz olan ḳalb-i (7) şeriflerine ‘ayāndır. Lākin iştiyāḳ-ı müşāhede-i dīdār-ı pür-envārları (8) āteş-endāz-ı ḥırmān-i dil ü cān olduğından mā‘adā menba‘-ı ser-çeşme-i (9) zindeganī olan mektüb-ı cālibü’l-ḳulūbları inḳıṭā‘ı ile (10) [Sikender-i reh]-peymā-yı ārzü leb-teşne-i kelimāt-ı ye’s ü ḥırmān olub (11) ḳandīl-i mektüb-ı melekūt-efrüz-ı nūr-ı āşināları iltimā‘ına ne mertebe çeşm-i (12) düḥte-i intizār idigi zihni-şāf-ı [inşāf-ı] ittışāflarına (13) pūşide degildir. Zāt-ı ma‘ārif-perver-i ḥidivānelerinden mercūdur ki (14) ḳalb-i şeriflerinden iḥrāc buyurmayub ahyānen çekide-i kilik-i (15) bedāyi‘-i nigārları ile sīr-āb-sāz-ı ḥadīḳa-i ḥātır olmağa himmet buyuralar.

27^b (1) Bāḳī hem-vāre pirāye-i ruḥsār-ı eyyām bād. *Nev‘-i Diğer*. Ḥazretlerinüñ nādī-i (2) refi‘ü’l-‘imād ve mevḳıf-ı meni‘ü’l-bünyādları şavbına şafḥa-i hülüşā nihāde (3) ve tekellüfāt-ı ‘ādiyeden sāde taḥiyyāt-ı müsteṭābe ve da‘avāt-ı (4) me‘mületü’l-[isticābe] arz olunduğdan şöñra berdāşte-i muḥibb-i ḳadīm (5) ve şenā-ver-i müstedimleri budur ki çeşm-i eşk-bār-ı şāh-rāh-ı intizāra (6) nigerān iken bir vaḳt-ı fā‘izü’l-berekātı nāme-i

muhabbet hitāme-i celilü'ş- (7) şānları şeref-yāfte-i vürüd olub zülāl-i hüsn-i ta'bir ile (8) teskīn-i nā'ire-i endüh ki lāzıme-i mizāb-ı hāmeleridir, dirig olunmadığından (9) [bir] meretebe mesrūr olmuşuzdur ki ta'birī birün-ı güncāyiş-i taħrīrdir. (10) Hāzret-i Rabbü'l- 'ālemīn her umūrınıñı hayra qarīn ve maħz-ı fażl u (11) keremin yāver u mu'īn idüb yaķaza vü niyāmda cāy-gir-i zamir-i havāşş (12) u ['avām] olan sürür-ı fetħ u zafer ile sulţānımı ve kaffe-i müslimīni (13) fā'iz-i nişāb-ı merām eyleye. Bāķi hemişe bā kevkeb-i baħt hem- 'anān şo. (14) *Nev'-i Diğer*. Hāzretlerinüñ darü'l-ifāde-i 'aliyyelerine risāle-i şıdk-ı (15) maķāle-i hātırdā şebt olunmuş du' ā-yı ihlāş-āmiz ihdā olunub

28^a (1) nüşha-i nāme-i hikmet-i ilāhī olan zamir-i ziyā-güsterleri istifsarı (2) mürā'ātından şoñra minhā-yı dil-beste-i 'āfiyet-cüyları budur ki (3) tefakķud-ı [hāl-i] muħlişi āşinā-yı mir 'āt-ı ķalb-i muşaffāları olursa, (4) bi-mennihi Subhānehü ve Te'ālā, meyāmin-i enfās-ı müteberrikeleri ile cism-i nizār (5) merkez-i 'ālemdē şahih u sālim olub da' avāt-ı şehriyārī şenāları (6) ile evķāt-güzār oldığımız mütevārī-i perde-i iştibāh degildir. Çeşm-i (7) cāne māye-i rūşenāyī olan didār-ı feyż-nāklarından [bir müddetden berü] dūr ve ziver-i (8) sāmi' a olan gevher-i şeh-vār-ı kelimāt-ı pend-āmizlerinden mehcūr olduğumuz (9) ğam-ı ıztırāb-resāni, zelzele-endāz-ı binā-yı 'ayş u şafāmız olub (10) çeşm u gūş-ı iştiyākımız ol didār-ı güftārdan āyā ne zamān (11) istifāza-i nūr-ı sürür itmek müyesser olur. Diver u bir āh-ı intizār (12) iken bir dem-i hurremde mektüb-ı belāğat-maşhūbları vuşulı şahbā-yı (13) ğubār-ı hātır-ı hazīn olmuşdur. Hāķķā ki ķālīb-ı pür-şevķ bir meretebe leb-riz-i (14) meserret olmuşdur ki min ba' d ğam u endüha mecāl-i güncāyiş ķalmamışdır. (15) Egerçi ba' d-ı şūrī ile şahife-i hātırdan huruf-ı müveddetleri

28^b (1) sūtürde olmaķ 'adimü'l-ihtimāldir. Lākin sitāyiş-nāme-i sürür- (2) pāşlarından mücerred sāmi' a-i iştiyāk-ālūd hişşemend olub (3) ārzūmendī-i hişşe-i didār bāķi kalmışdır. Ol ümniyye-i yümniyye (4) daħi şüret-pezir olması dergāh-ı Hāķķdan mes'öldür. Cihān (5) āferīnet nighedār bād. *Nev'-i Diğer*. Hāzretlerinüñ müverred-i sa' ādet (6) u iķbāl olan meclis-i behişt-ayīneleri şavbına ber-āverde-i (7) emvāc-ı muħit-i sadāķat olan şemmāme-i teħyā-yı girān-ķiyemet (8) ithāfi siyākında inhā-gerde-i muħibbī budur ki eger taraf-ı aħvālimize (9) havāle-i durbīn istikşā buyurulursa, li'llāhi'l-ħamd, henüz melhūz-ı (10) 'ayn-ı 'āfiyet olub eħibbā u aşdikāniñ ve hāşşaten zāt-ı (11) semāhat-ı simātleriniñ gül-ķand-ı midħat u teħiyetleri ile şirīn- (12) kām olduğumuz çekide-i ma' şara-i [taħakķukdur.] Benim sa' ādetlü ķarındaşım (13) sulţānım eşrefterīn-i ezminede

mufāvaza-i belāgat-maṣḥūbları (14) vārid olub zülāl-i ma' ānī-i dil-niṣini sīr-āb-sāz-ı riyāz-ı (15) ḥubb u velā olmuşdur. Terfiye-i aḥvālîñiz ile taḳayyüd-i lâzıme-i zımmet

29^a (1) ḥulūşumuzdur. Eger bu vaḳte dek şemeresi müşāhede olunmadığından (2) nāşî taḳşirimiz şebt-i ḳabāle-i taḳaḳkuḳ olmaḳ gerekdir. Lākin bir vaḳt-ı (3) feyż-nāka müteraḳḳıb idik. Henüz ruḥşat-yāb-ı fırşat olub (4) aḥvālîñiz ḥāk-pā-yı veliyyü'n-ni' amīye ifāde ve dil-ḥāhıñıza müsā'ide (5) olundu. Ba' de'l-yevm daḫi elden gelen dirīğ olunmaz. Hemān (6) ṭarafımızı ḳalb-i şerīfiñizden iḫrāc ve du' ā-yı ḫayrdan ferāmuş (7) buyurmayasız. Bāḳî der-mesned-i 'izzet müstedām bād. *Nev'-i Diger*. (8) Ḥazretlerinüñ bezm-i 'irfān-medārları şavbına güldeste-i şenā (9) ithāfindan şoñra 'arza-güzārī-i muḫlişî budur ki eger ḫāl-i dā'ī-i (10) pür-keder muḳābil-i ayīne-i ṭab'-ı ḫaḳīḳat-eşerleri olursa, el-ḫamdü li'llāhi (11) te' ālā, ḫālā ṭūṭī-i cān ḳafesçe-i ten-i nā-tüvānda bāl u pür-ḫayātdan (12) 'uryān olmayub zemzeme-pīrā-yı du' ā-yı iḫvān u yārān oldığı (13) bī-reyb u gümāndır. Benim efendim eyyām-ı cüdāyiden berü varaḳ-pāre-i (14) güstaḫı ile şıḳlet olunmadığından ğavṭa-zen-i deryā-yı ḫicāb (15) ve berhem-zede-i dest-i ızṭırābız. Mercüdur ki zuḫūr iden ḳuşūrımız ḳaşda

29^b (1) ḫaml olunmaya. Ancaḳ, (ayın harfi)

Felek bī-rahm u tāli' nā-müsā' id yār hercāi,

Neşr: (2) vefḳince elem u perīşānlığımız kemāldedir. Egerçi bu bābda sū'-i edeb u taḳşirimiz (3) vardır ammā ümmid-vārem ide luṭf-ı kāmiliñ itmām. Olasız şadr-ı (4) sa' ādetde hemişe bāḳî. *Nev'-i Diger*. Ḥazretlerinüñ meclis-i nefis-i feżā'il- (5) enīs ve maḫfil-i tedrīs-i bāhirü't-taḳdīsleri şavbına neḳāve-i taḫıyyāt-ı (6) zākiyāt-ı ḫālīşe ve ḫülāşa-i teslimāt-ı vāfiyāt-ı şādıḳa ithāfindan (7) şoñra zamīr-i münir-i ḫürşid-naẓirlerine minhā-yı muḫliş-i şadāḳat-ı semir (8) oldur ki eymen-i evḳātda meveddet-nāme-i muḫāleşet-āyātları vuşul (9) bulub mefhüm-ı muḫabbet-i lüzümü ma'lūmumuz oldu. Āşiyān-sāz (10) oldukları maḳām-ı 'azizü'l-menāllerine ḫaṭṭ-ı [raḫl-ı] iḳāmet ile mecrā-yı (11) ḳulüb-ı müstefidāne ifāza-i yenābi'-i 'ulūma iştiğāl u müdāvemet (12) üzere oldukları i' lām buyurulmuş. İğtinām-ı şafā-yı vaḳt u ḫālle (13) feyż-yāb-ı niḳā-yı bāl olduḳça eḫıbbā vü eviddāyı du' ā-yı ḫayr-ı icābet- (14) intimāları ile tezeḳkür buyurmaları iltimās olunur. Bāḳî mine'd-du' ā. (15) *Nev'-i Diger*. Ḥazretlerinüñ piş-gāh-ı 'izzetlerinde şemā'im-i gül-i emānī ve [nesā'im]-i

30^a (1) şukûfe-i ruḥānī ki fevā'ih-i meşk-i [Tatarī] gibi muḳırr-ı cānı 'ıtr-engīz (2) ve revāyih-i 'ūd-ı kumārī gibi dimāg-ı [cenāni] 'abīr-āmīz kıılır, da' avāt-ı (3) ṭayyibāt-ı ihlāş-maḳrūn ile [ta'biye] ve merāsım-i pürsiş-i [hātır-ı 'atırları] te'diye (4) olunduḳdan şoñra inhā-gerde-i muḫliş-i budur ki müddet-i medīd (5) ve 'ahd-ı ba'iddir ki ḫümā-yı ferruḫ-nümā-yı ḫümāyūn-ı bāl ya'nī nāme-i nāmī-i (6) [meslūbü'l]-mişāl ve saḫīfe-i girāmī-i maşḫūbü'l-kemāl ile bu dil-dāde-i (7) ḫālīşü'l-bāllarını maḳzī'l-āmāl buyurmadılar. Beyt:

Unutduñ güşa-i (8) tārīk-i miḫnetde bu mehcūri,
Düşer mi saña böyle bī-vefālīḳlar (9) gözüm nūri.

Neşr: Fi'l-ḫaḳīka bu mertebe teḡāfüle ḳanḡı cürm-i nā-kerdemiz (10) ba'ış olduḡı ma'lūmumuz olmadı ki, Beyt:

Ne nāme ne selāmi ne [pursişi] (11) ne peyām,
Çi güfte em çi şenīdi çi kerde em çi fütād.

Neşr: ba'de'l-yevm (12) bārī telāfi-i mā-fāte himmet buyurub kitāb-ı 'ıtrıyyetü'l-merḳūm (13) ve ḫiṭāb-ı miskıyyetü'l-mersūmları ile laḫlaḫa-sā-yı bezm-i vedād (14) olmaları mercūdur. (ayın harfi)

Eliñden geldiḡi luṭfi dirīḡ itme gedālardan. (15) Bāḳī. (ayın harfi)
'Ömriñi devletiñi eyleye Mevlā efzūn.

Nev' Diger. Ḥazretlerinüñ

30^b (1) pīş-gāh-ı ārem-naẓīrlerine çemen çemen gül-berg-i şadāḳat-ı şemīm-i taḫıyyāt (2) ve dāmen dāmen dürr-i yetīm-i da' avāt-ı dest-i tekrīm birle nişār u taḳdīm (3) olunmaḳ siyāḳında mizāc-ı leṭāfet imtizācları su'al olunur. (4) Hem-vāre gül-ḡonça-i [riyāz-ı] 'ömr ü devletleri nīsān-ı iḫsān-ı ilāḫiden (5) şād-āb ve nesīm-i elṭāf-ı 'amīm-i feyz-i nā-mütenāhīden [ser-sebz u] sīr-āb [olub] (6) naḫl-ı berūmend-i zāt-ı fā'izü'l-berekātları irtīkā-yı merātib-i 'āliye (7) ile hem-ser-i Sidre vü Ṭübā ola. Beyt:

Du' ā-yı mīkunem her dem be-īn (8) ālüde-dāmāni,
Mekun şermende pīş-i kudsıyānem ez-du' ā-yı ḫod.

(9) Neşr: Ġıbbe-zā taraf-ı muḫliş-i şenā-ver-i ḫulūş-ittişāf leḫāza-i iltifāt-ı (10) [tefaḫḫuş] ile şāyeste-i elṭāf buyurılırsa, (ayın harfi)

Ḥamd-ı şad ḫamd-ı be-iḫsān-ı (11) Ḥudā-yı Zü'l-minen.

Neşr: murḡ-ı ḳafes-nişīn-i ten ki sīne-i bī-kīnede cān- (12) ālüde-i mihendir, henüz cilve-sāz-ı şāḫ-ı devḫa-i 'āfiyet olub (13) gül-bāng-ı du' ā-yı efzūnī-i 'ömr ü [devletlerin] resīde-

i mele'ü'l-a'lâ (14) kıldığımız [zîb-i] sâmi' a-i ikândır. Benim sultânım kemâl-i kerem-i veliyyü'n-ni' amîye (15) [i' tizâren] zımn-ı veşîka-i ihlâşda is' âf-ı merâm-ı bendegîye

31^a (1) müsâ' ade-i 'aliyyeleri ricâsıyla vaz'-ı bî-bâkî-i güstâhâneye cesâret (2) olunmuştur. Me'müldür ki kumâş-ı yek-reng-i iltimâsımız tab'-ı mû-şikâf-ı daķika- (3) bînlerine girân-ı küllî [gelmeye]. Beyt:

Yûsuf der-în-i diyâr-ı muḥabbet ne-miḥured,
Ân ber ki (4) in metâ' be-mülk-i diġer biri,

Neşr: maẓmûnı ile mu'âmele buyurulmaya ḥüsn-i terbiyyeñiz (5) niyâz iderim. (ayın harfi)

Ẓamîr-i pâk-ı tû dâned ki ḥâl-i mâ çûn est. Bâķî hemîşe (6) mihmâz-ı aḥbâb olmaķdan ḥâlî olmayalar. *Nev'-i Diġer*. Ḥâzretlerinüñ (7) ravzâtü's-şafâ-yı mihr-i vefâ olan piş-gâh-ı vâlâ-dest-gâhlarına (8) kucak kucak gül-deste-i şenâ ve ṭabaķ ṭabaķ nev-bâve-i du'â ihdâ olunduġdan (9) soñra nihâl-i bâr-âver-i ḥâṭır-ı [memdühü'l-me'âşirleri] ârâyiş-i riyâz-ı istiķşâ (10) kılnur. Hem-vâre şâd-âb-ı nesîm-i şâd-mânî ve sîr-âb-ı Tesnîm-i kam-rânî (11) olmaķdan ḥâlî olmayalar. Tefakķud-ı âḥvâl-i muḥlişi pîrâmen-gerd-i zâmîr-i feyz- (12) âşârları olursa, li'llâhi'l-ḥamd, [kût-vâl-i] ḳal' a-i beden ki cân-ı nâ-tüvândan (13) kinâyedir, henüz fenâde-i hendek-i bî-amân-ı mevt olmayub (14) rûz u şeb gül-bâng-ı du'â-yı beķâ-yı devletleri ile nevbet- (15) zen-i bârû-yı zindeġânîdir. Lâkin istilâ-yı cünüd-ı ḥümûm-ı firâķ raḥne-endâz-ı

31^b (1) siper-i şabr u ârâm idigi muḥtâc-ı beyân degildir. Me'müldür ki bu ser-dâde-i (2) şüġür-ı hicrânı 'arrâde-i tegâfûl ile endâḥte-i beydâ-yı nisyân itmeyüb (3) âmed şüd-i vuķûd-ı mürâselât-ı feraḥ-resân ile tesliye-baḥş-ı cenân (4) olmaķdan dâmen-keş-i istinkâf olmayalar. Bâķî.

Tû her kesî be-ḥayri ḥûs

Temennâ-yı men ez-tû in est vabes. *Nev'-i Diġer*. Ḥâzretlerinüñ (6) ḥuzûr-ı mekârim-mevfûrlarına ezhâr-ı gûn-â-gûn-ı şafâ-ithâfi siyâķında (7) serv-i mevzûn-ı memdühü'l-ihtizâz-ı tabî' atleri su'âl olunursa (8) hem-vâre pâ-ber-câ-yı riyâz-ı iķbâl ve zînet-efzâ-yı ḥıyâbân-ı iclâl (9) olmaķ niyâz u temennâsını 'aķîb-i ferâ'iz-i penç-gânedede pîr ve cünüd-ı icâbet- (10) şu'ûd-ı teḥiyyet u dürûd itdigimiz vâreste-i külfе-i ḳîl u ḳâldır. Kemâl-i keremlerinden (11) niyâzmendim ki meclis-i veliyyü'n-ni' amîde, tezkâr-ı şenâ-güzârân-ı devlet-zımnında (12) bu muḥliş-i bî-riyâları ḥaķķında kelime-i ṭayyibelerin ki fi'l-ḥaķîka nizâm-âver-i (13) ḥâl-i perişân erbâb-ı âmâldır, bî-dirîġ buyurmaġla derûn-ı

[maḥzūnımız] (14) cihān cihān mesrūr ve reşk-fermā-yı beytü'l-ma' müre buyuralar. (15)
Beyt:

Ez-ān ṭaraf ne-peẓīred kemāl-i tū noḳṣān,
Ve-ez īn ṭaraf ūref-i

32^a

(1) rūzgār mā-bāşed.

Neşr: Bākī hemīşe esbāb-ı neşāt-ı ḥurremi müyesser (2) bād. *Neşr-i Diğer*. Ḥāzretlerinüñ reşk-i gülşen-sarāy-ı cenān olan bezm-i (3) ḥāşşe'l-ḥāşş-ı feraḥ-resānlarına vesā'il-i ta' zīmāt ile dest- (4) āvīz-i taḥiyyāt-ı ḥulūş-ı āyāt ihdā ve merāsım-i pürsiş-i ḥāṭır-ı pāk (5) u ṭab' -ı tāb-nākları kemā-yenbağī mer' i vü mü'eddā kılındıḳdan ūnra (6) zamīr-i münīr-i āf-tāb-ı evşāflarına inhā-yı devlet-cū-yı sīne-şāfları (7) budur ki bir sā'at-ı [sa'd-ı] iḳtirānda belāgat-nāme-i muḥabbet-nişānları (8) vuşul bulub feḥvā-yı fā'izü'l-eşvāḳından istintāḳ olunduḳda (9) her noḳta-i dil-nişini ḥāl-i cemāl-i kāmrānī ve her lafz-ı nāzenini zāmin-i (10) şafā-yı zindegānī olmağın vürüdü ba' iş-i neşāt u müşāhedesi (11) müriş-i inbisāt olmuşdur. Ve beytü'l-ḥūzn-i ḥāṭır-ı esbāb (12) şevḳ u muḥabbetleri ile ṭolmuşdur. Ba' de'l-yevm daḥi mercüdur ki taḳdīm-i (13) nevāziş-nāme-i cālibü'l-ḳulūbları ile gevher-i ümmīdim zühre-fürüg (14) ve sepīde-dem-i şubḥ-ı emelim [bī-] gezend-dürüg kılmaḳdan ictināb buyurulmaya[lar]. (15) Bākī hem-vāre mütezekkīr-i muḥlişān olalar. *Neşr-i Diğer*. Ḥāzretlerinüñ

32^b (1) nādī-i münīr-i behcet-semīrlerine revāyiḥ-i ezhārī mu' atṭar-sāz-ı mecālis-i (2) ins ve fevāyiḥ-i āşārī şemīm-endāz-ı maḥāfil-i ḳuds olur. Du' ālar taḳdīmi ile (3) ney-pāre-i kilik-i āteşin nevā-şarīr-i ḥazīn-i sīne-güdāz ile böyle nağme-perdāz (4) olur ki vufūr-ı mekārım-i ḡayr-ı 'adīdelerinden cānib-i şenā-verlerine (5) firistāde buyurılan tezkīre-i lāṭifeleri ecved-i ezminede cılve-ger-i (6) mināşşa-i vuşul olub müṭālā' a-i maẓmūn-ı ūref-nümünü vesīle-i (7) inbisāt-ı bī-gāye ve vāsīta-i neşāt-ı mā-lā-nihāye olmuşdur. (ayın harfi)

Devlet-i (8) ziyāde pād-şehim 'ömr ber-mezīd.

Neşr: Niyāz-nāmemiz ḥalāl-i eşğāl-i keşirelerine (9) teşādüf itmekle bir vefḳ-i dil-ḥāh-ı taḥrīr-i cevāba müsā'ade-i vaḳt (10) olmamağın teşebbūs-i ezyāl-i ma'zeret ile mübārek-ḥāṭır-ı şerīflerinde (11) oldıḳımız işāret buyurulmuş ehemmi meṭālib ve ecell-i me'āribimiz naḳş-ı (12) nāmımız nigāşte-şāḥife-i ḥāṭır-ı tāb-nāk-ı bāhirü'l-idrākları olmaḳ idi. (13) Li'llāhi'l-ḥamd, ol ma' nā şebt-i ḳabāle-i taḥāḳḳuk oldı. Min ba' d ümmīd-vārem ki

(14) te' ānuḡ-ı ' arūs-ı merāma daḡi meşşāḡa-i himmet-i bī-hemtāları der-kār (15) [buyurıla.]
Beyt:

Mirāt-ı Sikender gibidir ḡab' -ı latīfiñ,
Bākī ne diyem olmaya

33^a

(1) ma' lūm-ı şerīfiñ.

Ḥātime-i mekātib-i mütenevvi'a şüretleridir. Tehniyet-nāme-i Ğarrā. (2) Sultānım ḡazretlerinüñ semm-i semend-i zafer-rikāb-ı nuşret-' inānlarına ki (3) her zerre-i ḡāk-i pākī tūtiyā-yı cilā-baḡş-ı dīde-i mihr-i dirahşān ve her naḡş-ı (4) na' l-i tāb-nāki ḡül-i zīver-efzā-yı destār-ı ā' yān-ı zamāndır, atlas-ı felek (5) muḡarnes-i pāy-endāz olsa sezā-gencūr-ı ḡizāne-ḡāne [sipiḡr-i] cevāhir-i aḡterāni (6) farḡ-ı ferḡad-sā-yı ḡāşiyē-dārāne nişār eylese revādır ki berāber fetḡ-i (7) Ḥayber böyle ḡazā-yı ekber, li'llāhi'l-ḡamd, dest-i zafer-peyvest-i āşafilerinden (8) cilve-ger oldu. (ayın harfi)

Te' āla'llāh ez-her tevfiḡ-i Bārī ' avn-ı Rebbānī.

(9) Bu müjde-i neşāt-engīz ve ḡaber-i meserret-āmizden şaḡīr u kebīr ve celīl u (10) ḡaḡīr ve ḡanī vü faḡīr zemzeme-i taḡsīni felekü'l-eflāka resīde ve demdeme-i (11) āferīni ḡūş-ı simāke keşīde idüb, Beyt:

Āferīn ey rüzḡarīñ (12) şeh-süvār-ı şaff-deri,
' Arşā aş şimden-gerü tiḡ-i şüreyyā-cevheri,

Neşr: (13) neşīd-i ' ālem-pesendi ile dibāce-tırāz-ı Şeh-nāme-i dest-ber-i Rüstemāne- (14) leri olmuşlardır. Zihī naḡş-ı pā-beste ki ittīşālāt-ı su' ūd-ı felekīyye (15) [' illet-i] ḡā'iyye dinilmeḡe şāyestedir. Ḥaḡḡā ki Müşterī-i felek Keyvān-ı

33^b (1) sāl-ḡürde-i bī-āzād ve ḡüsrev-i ḡāveri cū-yı mecerre üzere bir ḡaber-i (2) ' āli-bünyād eylese bunuñ [gibi] ni' met-i cezīle ve mevhibe-i celīleniñ ' uhde-i (3) şükründen ḡurūca muvaffaḡ olmadıḡları muḡaḡḡaḡdır. Fi'l-meşel, nuḡre-i ḡenek (4) sipiḡr-pāre-i reh-vārem ve māh-ı hāle-gīr (...) ḡāşiyē-dārem olsa (5) bu peyām-ı kām-baḡşādan ḡaşıl olan inşirāḡ-ı ḡātırīñ ' aşr-ı (6) ' aşirine fā'iz olmaḡ iḡtimāli ' aḡli degildir. Hemān Cenāb-ı Feyyāz-ı (7) Mutlak'dan ricāmız budur ki vücūd-ı mes' ūd-ı ' āfiyet-maḡmūdların āfāt-ı (8) dehr-i dūnden hemīşe maḡfūz u maşūn ve peyveste-fütūḡāt-ı zafer- (9) maḡrūn ve naşr-ı ḡün-ā-ḡün ile mesrūr u memnūn idüb tınāb-ı (10) ḡiyām-ı iḡbālleri beste-i evtād-ı devām ve ' āmme-i enām-[ı eyyām] ile devletlerinde (11) maḡzi'l-merām ola. Beyt:

Vire memālik-i rū-yı zemīne ' adli şeref,

(12) Ola maḡām-ı vezāretde devletiyle muḡīm. Beyt:

Her kocā fetḥ der-ḥadiṣ-i āyed,
(13) Tīg-i tiz tevāş zebān bāşed.

Tehniyet-nāme-i Vezāret-i ‘Uzmā. Bir dem ki (14) kürre-i nāy-şādī şabiḥatü’l-‘id-i sürür içün āmāde ve kōs-i beşāret (15) pīş-i nevbet-zen-i każāya nihāde olub āvāze-i sürūd-i iḳbāl

34^a (1) Işfahān u ‘Irāk’ı māl-ā-māl itmişidi. Belki ḥōş-encüm-i eflāk-ı (2) muḳābele-i su’üddan bi’l-külliyeye me’ yūs ve şir-i şerze-i gerdün-ı cedī [ü] ḥamel (3) birle bi’z-zarūre me’nūs [olub] şa’şa’a-i mehce-i cihān-dārī dīde-i a’ dā-yı dīni (4) ḥıyre ve zıll-ı şuḳḳa-i baḥtiyārī-i derūna düşmenān devleti tīre ḳıldığı (5) ‘ayān olmuşidi. Ol hengām-ı şafā-encām netice-i teḳālīb-i edvār [ve] (6) vāsıtatü’l-‘aḳd-ı ḳılāde-i rüzgār oldığı taḥḳıḳ olunub Lākin ne (7) [kevkeb-i] iḳbaliñ eşer-i ṭulū’ı ve ne sitāre-i idbārīñ semere-i rücū’ıdır, (8) ma’lūm olmadığından rişte-i kārımda ‘uḳde-i iştibāh hüveydā iken (9) berīd-i mübārek-i nüvīd-sürüş-ı ser-şiken-i baḥt u ārūn olan tır-i iḳbālın (10) ber-düş idüb bir peyām-ı şafā-encāmı revzene-i gūşdan dāḥil-i ḥāne-i (11) derūn itdigi melik-i melekūta sirāyeti ke’ş-şems-i fī-vasaṭi’n-nehār ve zemīn (12) u zemāne şümülü mānend-i envār-ı leyletü’l-ḳadr zāhir u bedīdārdır. Beyt:

(13) Devlet-i iḳbāl ḳılub eyledi ṭālī’-i yāri,
Hāşılı üstümüze (14) döndi sipihr-i gerdān.

Neşr: Ḥaḳḳā ki ser-cümle sākīnān-ı zemīn u eflāk (15) bu mevhibe-i ‘uzemāniñ secde-i şükrine ilā-yevmi’l-ḳıyām inhimāk üzere

34^b (1) olsalar ḥaḳḳ-ı edāsı mü’eddī olmaya. El-ḥamdü li’llāh şümme el-ḥamdü li’llāh ki ṭılsım-ı teşḫir-i (2) ‘ālemiyān olan mihr-i zerrīn-i seniye-i sekīne-dār-ı nizāmü’l-mülk-i cihān (3) üzere mekīn olub ol māh-ı tāb-dār ḥürşīd-i zamīr-i envārlarından (4) istifāza-i envār itmişdir. Li-münşihī:

Sipās u şükr-i firāvān cenāb-ı (5) Mevlā’ya,
Virildi mihr-i vezāret o şadr-ı vālāya,
Nigīn-i ḥātem-i devlet (6) ḳılındı ḳudretten,
İki cihāna deger bir dürr-i girān-māye.

Neşr: ‘Atebe-i devletlerinde (7) müjgān-ı çeşm-i ḥāk-rüb ve şevḳ-i ḥizmetleri ile dest-eşān (8) u pāy-küb olmağcün dem olmaz ki peyk-i du’ā-yı icābet-eşer-i (9) zevāyā-yı sipihr-i berīni bī-siper ḳılmaya ricā olunur ki ‘an-ḳarībi’z-zamān (10) fetḥ u zafer-i pīş ü peslerinde

‘inān-ber-‘inān olub nezzāre- (11) keyān-ı ehille-i emāni şu‘le-i rikāblarından dīde-i ümmīdlerin nūranī (12) kılub ğubār-ı semm-i semendleri çeşm-i ‘alīl-i aḥbāba sürme-i behbūd ve şerāre-i (13) na‘l-ı sūtūrları nā‘ire-i endūh-ı ā‘dāya māye-i vukūd ola. Kıt‘a:

Hemān-dem (14) eşheb-i zerrīn-sitāmīñ gelse cevlāna,
Reh-āverd itse gerv-i anberīni (15) cümle aḥbāba,
Semend-i bād-pā-yı luḥfa irḥā-yı ‘inān itseñ,

35^a (1) Dür-i iḳbāl feth olsa ḥuşūşen ehl-i ‘irfāna.

Neşr: Bākī hemīşe astān-ı (2) devlet-penāhları muḳassem-i erzāḳ-ı ‘ibād ve cenāb-ı vālā-himmatleri (3) maḫzar-ı elṭāf-ı Ḥudā-dād olmaḫdan ḥālī olmaya. Nazm:

Ol mihr-i (4) şeref-şi‘ār-ı ḥaḳḳçün kim,
Zahrında komuş ḥabībiñ anı ala,
Hem-vāre (5) olub şadr-ı sa‘ādet aña cāy,
Şadrında ola mihr-i vezāret her-gāh.

(6) *Tehniyet-nāme-i Meşīḫat-i İslāmiyye*. (7) Zihī rüz-ı firüz ve hengām-ı neşāṭ-endüz ki derecāt u sā‘āti (8) ittişāl-i su‘ūd ile mes‘ūd ve inzār-ı ğayr-ı maḫmūda ‘ālemde [maḳşūd] idi, (9) nüvīd-i cedīd-i bedīd olub ol mümtāz-ı ‘ulemā-yı ‘ālem olan pīşvā-yı (10) ḥucesterā ve muktedā-yı müşkil-ġüşā ḥazretlerinüñ mesned-ārā-yı (11) dārū’l-iftā-yı meşīḫat-ı islāmiyye oldukları ġuş-zed-i aḳle’l-‘abīd (12) olduğda dest-i ber-āverde-i dergāh-ı re’fet-penāh-ı kibriyā olub (13) ol maḳām-ı ‘arş-iḫtirāmda ‘ömr-i medīd ve ‘ayş-ı raġīd ile cāvīd (14) olmaları du‘āsı pīş-i nihād-ı ā‘mālımız [olmuşdur]. Ol beşīr-i ferruḥ- (15) peyām ki bu kelām-ı dürrī’l-nizām birle zümre-i şenā-verāni be-kām itmişdir,

35^b (1) seri [derāḥīm-i] encüm-nişārına şāyeste ve ḳademi aḫlas-ı sipihri pāy-efrāz (2) kıлмаğa pā-bestedir. Ḥabbezā tebāşīr-i şubḫ-ı iḳbāl ki nidā-yı beşerī (külle yevm) (3) mesāmi‘-i dehri māl-ā-māl idüb, Beyt:

Eflāka çıḳdı velvele-i ‘arşa-i (4) zemīn,
İndi zemīne ğulġule-i āsumāniyān.

Neşr: Ḥaḳḳā ki ol efdāl-ı [merātīb-i] beşeriyye (5) olan cāh-ı celīlü’ş-şān-ı zāt-ı sūtūde-şifāt kerrübī-nişānları (6) ile müfathet ü mübāhī olduğı ma‘lūm-ı ‘ālemiyāndır. Hem-vāre nāşīye-i (7) zārā‘et-i fersūde-i mihrāb-ı melekūtdur ki ol rükn-i reşāfe-i dīn ü (8) devlet olan zāt-ı mükerrerlerin nesāḳ-pīrā-yı mülk ü millet (9) eyleyüb hemīşe benān-ı ḥāme-i

nādire-kār-ı fetvā-nigārları ḥelāl-i (10) ‘uḳde-i mesā’il ve dehān-ı devāt-ı ‘anber-bār-ı feyż-āşārları ḥācet-i (11) revā-yı her sâ’il olmaḳdan ḥālî olmaya. Bâķî. Beyt:

Ez-rû-yı ‘izz ü (12) şeref bir mefâriķ-i emcād,
Zülâl-i ‘āṭıfet tâ ebed muḥalled bād.

(13) *Tehniyet-nāme-i Kuzât-ı ‘Asâkir*. (14) Şultānım ḥazretlerinin fers-i ‘abķārî’l-naḳş-ı sâḥa-i fasîḫatü’l-mesâḥa-[i şāmiletü’s-semāhaları] (15) fersüde-i leb-i müstemendi kılinub hemîşe riyâz-ı eniķātü’l-ağşān-ı

36^a (1) devletleri verîķātü’l-efnān ve ḥıyâz-ı Kevşerü’l-sereyān-ı sa‘âdetleri (2) dâ’imetü’s-seyelān olub dergāḥ-ı mekremet-penāhları melâz-ı ḥācetmendān (3) olmaḳ da‘avâtı taḳdîminden şoñra ‘arîza-i ‘abd-ı ḥālîşü’l-cenān (4) budur ki laḫlaḫa-sâ-yı rabbātü’l-hicāl-i maḫmîdet ve micmere-gerdān-ı bezm-i (5) teḫiyyetleri iken berîd-i müjde-resān-ı mesned-ārā-yı şadr-ı dîvān oldukları (6) nüvîd-i meserret-i irtisāmî ile teşnîf-sāz-ı sāmî‘a-i cihān ve şafā- (7) baḫş-ı ḥāṭır-ı müstemendān olmaḫın şiken-i küleh-küşe-i ibtihācımız hem-ser-i (8) tikme-tāc-ı āf-tāb-ı ālem-tāb olub, Beyt:

Çün şedd-i müyesser (9) maṭlûb u dil-ḥāḥ,
Ḳadd ücibe’ş-şükri el-ḥamdü li’llāḥ,

Nesr: zemzemesiyle dest- (10) eḫşān-ı bezm-i şad-mānî olmuşuzdur. Ḥaḳķa ki çetr-i neşāṭım miyāne-i (11) sebze-zār-ı felekde güşāde ve sâye-bān-ı emelim kenāre-i cû-yı keh-keşāne (12) nihāde olsa bu eşnāda ḫāşıl [olan] sürürüñ ‘aşr-ı ‘aşîrine mûmāşil (13) olmaḳ ‘adîmü’l-iḫtimāldir. Beyt:

Bedîn-i ‘aṭıyye ki feyzeş be-ḫaşş-ı ām- (14) resîd,
Hezār şükr-i Ḥudā sad-hezār şükr-i Ḥudā.

Nesr: İzîd-i Zü’l-minen mübārek (15) u müteyemmen ve āstāne-i devletlerin hemîşe erbāb-ı istiḫķāķa me’men eyleye.

36^b (1) [Egerçi] muḳtezā-yı ḫulûş-ı iķāmet-i merāsîm-i mübārek bād için saḫben (2) ‘ale’l-vech [revāne] olub şa‘şa‘a-i rikāb-ı kām-yābların (3) zamîme-i envār-ı dîde kılmāḫaydı. Lākin ḫîdmet-i lâzîme-i du‘āların (4) zuhru’l-ġayb-ı edā sür‘at-i icābetde evfā olmaḫın kıdemden (5) ḫalma mürāca‘at-ı evlā görüldi. Her ḫande olsam beytü’l- (6) ḫaşîde-i ‘ināyetleri kitabe-i kāḫ-ı ḫayātım ve ḫalka-i bāb-ı (7) sa‘âdetleri ṭavķ-ı gerden-i mübāḫātımdır. Hemîşe Ḥudāvend-i zemîn ü (8) zamān baġ-ı berümend-i devletlerine

[baht-ı] bīdārī-i dīde-bān [ve] ‘arşa-i (9) dergāh-ı mürüvvet-penāhların [güşāyiş-gāh-ı] dest-i hācetmendān (10) eyleye. Bākī. Beyt:

İkbāl-i tū rā baht u şeref zīr-i nigīn bād,

Ey (11) mest-i velī nā-bāyed nīz çenīn bād. *Tehniyet-nāme-i Riyāset-i* (12) *Eṭbbā*. Sulṭānım ḥāzretlerinüñ nabz-gīr-i nüfūs-ı müstaḳīme-i bīmār- (13) ḥāne-i meṭālib ve şerāyīn-nevāz-ı merzā’-i dārū’ş-şifā’-i me‘ārib (14) olan eşābi‘-i laṭīf-i mekremet-iştimālleri şifāh-ı ṭa‘ zīm (15) u iclāl ile taḳbīl [ve] ḳanūn-ı midḥat u teḥiyyetleri ‘alā sebīli’l-vücūb

37^a (1) tertīl olunmaḳ ḥılālinde gencīne-i cevāhir-i ḥaḳāyık-ı ḥikemiyye olan (2) zāmīr-i daḳāyık-semīrlerine nümāyende-i muḥliş-i müteḥaşşışları budur ki (3) benim sulṭānım bu ‘abd-ı ḳalīlū’l-bizā‘aları bu sene-i mübārekde (4) mu‘asker-i nuşret-i eşer ile me‘mūr olmaḳla meşāḳḳat-i seferiyye (5) ve ḥarekāt-ı ‘anīfe-i cismāniyye vü ruḥāniyye ile münevver-sāz-ı zāviye-i (6) zāt olan mişḳāt-ı ḥayāt-ı munṭafī-i ehviye-i muḥtelife ekdār (7) olmaḳ mertebelerine varmışiken eşrefterīn-i ezminede bir berīd-i (8) meserret-nüvīd vārīd olub zāt-ı Felāṭun-nijādları (9) bi-ḥasebi’l-isti‘dād-ı ḥāmī-i ḥummā-yı hikmet ve fermān-fermā-yı ḳalem u (10) ṭabābet oldukları ḥaberin ḳurṭa-i sāmī‘a-i cān eyledikde (11) ḥacle-nişīn-i ḳalb olan gā’iye-i ḳuvvet-i ḥayvāniyye her heft- (12) yāfte-i meşşāṭa-i neşāṭ olub temāşā-(beyān-ı) ḥavāss ve (13) kavī-müşāhede-i cemālī ile sīr-çeşm-i behcet-i inbisāṭ olmuşlardır. (14) Ḥāzret-i Ḥakīm-i Muṭlaḳ vücūd-ı mekārīm-nümūdların ekdār-ı kevnıyyeden (15) vıḳāye-i şamedāniyyesinde maḥrūs u maḥfūz idüb haste-dilāñ

37^b (1) ḥayreti enfās-ı ṭayyibe-i Mesīḥānelerinden müstefīz-i ḥayāt eyleye. (2) Benim efendim, ḥidmet-i tehniyetde olan tebātū-ı güstaḥānemiz, hengām-ı (3) ḥaṭṭ ve ter-i ḥālde taḥrīk-i enāmla mecāl olmadıḳındandır. ‘Afv buyurulmaḳ (4) bābında luṭf u iḥsān sulṭānım ḥāzretlerinüñdür. (5) *Tehniyet-nāme-i Menāşīb*. (6) Sulṭānım ḥāzretlerinüñ düş-ı çarḥa sevād-ı ḥāme-i muvāḥātiyle (7) piçīde-i minvāl-i şadāḳat olan zerrīn-tār-ı eşi‘a-i neyyir-i muvālāt (8) ve dost-sāzī-i nessāc-ı muḥālaşat ile bāfte-i kār-gāh-ı mübārāt (9) olan perniyān-ı teḥāyā-yı girān-ḳıymet ki kitābe-i mergūbesinde, (10) Beyt:

Fāzıla mañşibest mübārek bād,

Mesnedet sāye-i sa‘ādet (11) bād

Neşr: da‘avatı naqş-ı Mānī-icābetdir, zīver-i nādī-i efāzıl- (12) nişinleri kılınmak encāmında bālīn-i merāma bu vechle ittikā olunur ki, (13) el-ḥamdü li’llāhi te‘ālā, dāmen-būsī-i rāḥat-zedā buse-gāh-ı leb-i inqizā (14) [olub] manşib-ı celilü’l-i‘tibār ile fā’iz-i şevk-i mükāfat (15) ve maẓhar-ı nevāziş-i mücāzāt oldığıñız Rabbü’l-‘ālemīn müteyemmen ü mes‘ūd

38^a (1) eyleye. Gül-çemen-i neşātlarından çide-i dest-i dil ü cān olan (2) gül-berg-i müşg-biz-i inbisāt bir taqrīb ile güncāyiş-pezīr-i zūrūf-ı (3) vesā’id-i beyān degildir. Benim efendim zamān-ı sürürīñizde bir kaç mufāvaza-i (4) feraḥ-baḥşāları [vürüdın] lāzıme-i vaqt-ı ḥüsn-i vefā bilürdük. Ancak (5) bilmem ne vāķī‘ oldu ki cilve-ger-i zūhūr olmadı. Yine muqaddem ba‘z-ı meretebe (6) tervīc-i ḥātır buyurılırdı. Def‘aten dest-keş-i iltifāt oldıñız. (7) Ārzūmend-i peyām-ı ‘āfiyetleri oldığıımız ḥafī degildir. Vāķī‘ olan (8) müteredidīn ile ḥāme-cünbān-ı iltifāt olmaları me‘müldür. Bāķī (9) cihānet be-ḳām u felek yār bād. *Teşekkür-nāme-i Berāy-ı Manşib.* (10) Sulṭānım ḥāzretlerinüñ [māliş-i] müzerkeş-i ḳālīçe-i dārü’l-‘adl-ı fezā’ıl-i (11) iştimālleri ki zīb-āver-i cibāh-ı aşḫāb-ı mecd ü kemāldır, ol maḳām-ı (12) ‘āle’l-‘ālede baş-ı muqaddemāt-ı ‘ubūdiyyet ve ibtihāl-i (13) ‘ārīza-i rū-yı edeb ü kemāl olmağla be-şunūfü’l-ta‘zīm [ve’t-tekrīm] ḥuddām-ı kirāme (14) merāsım-i bendegī tetmīm olunub enāmīl-i cūd u nevālleri resīde-i (15) dāmen-i ḳıyāmet olmaḳ da‘avatı maḥfaza-i evrāk-ı ezḳār-ı eyyām u leyāl

38^b (1) [ve] şīrāze-i nüşā-i a‘māl kılındığı siyāķında teşekkür-i ‘abd-ı ḥālīşü’l- (2) cenān bu gūne şūret-nümā-yı beyān olur ki [vezānī-i] şabā-yı kerem (3) ve cūşiş-i baḥr-ı himemleri iktizāsıyla dūrretü’l-tāc-ı iftiḥār u mübāḥāt (4) olan fülān ḳazāsımın emr-i şerīfi neḳāve-i ḥayātında bu sāḫil- (5) nişin-i intizār ve du‘ā-yı beḳā-yı ‘ömr ü devletleri ile dem-güzār dā‘ileriniñ (6) fark-ı iḳbāline per-i ḥümā-yı ḥümāyün-mişāl sāye-endāz-ı iclāl olduḳda (7) dest-i [ber-]āverde-i dergāh-ı ḳāđi’l-ḥācāt kılınub tınāb-ı ḥayme-i (8) merḥametleri merbūṭ-ı evtād [ebedü’l-ābād] ve saḳata-i ḥān-ı mekremetleri tā be-ḥaşr (9) derdmendāne-i pīş-i nihād olmaḳ da‘avātına āğāz olunmuşdur. Cenāb-ı (10) Ḥāzret ‘allām-ı melāz-ı enām olan sulṭānımı mesned-i ‘izz ü iḳbāle (11) müstedām ve ‘ömr-i devletle dūnyā turduḳca ber-devām eyleye. Bu kerem u iḥsānıñ (12) ta‘rīf ü şükri mā-verā-yı ḥadd-ı taşavvur olmağın ‘arz-ı du‘āyile (13) iḳtifā evlā görüldi. Bāķī lā-zāle mecdüke maḥrūsen bārīḳa. (14) Emn u yümn u iḳbāl u te’yīd. *Teşekkür-nāme-i Berāy-ı Medrese.* (15) Sulṭānım ḥāzretlerinüñ sāḫa-i dergāh-ı ma‘ālī-penāhları ki nigīn-dān-ı

39^a (1) fuşūş-ı nevāşī vü cibāh [ve] buse-cā-yı şifāh-ı erbāb ‘izz ü cāhdır, (2) āb-zede-i [hoy-feşānı] cebīn-i zarā‘et kılınub hıdmet-i (3) [reft u rüyı] sipāriş-gerde-i müjgān-ı ‘ubūdiyyet kılınmağla yüzüm (4) sürmek ma‘razında Hāzret-i Hallāk-ı Bārī’ü’n-nesem ‘ināyetlü (5) veliyyü’n-ni‘am cenābların hırz-ı hāriz-i hıfz u şavnında maḥfūz u maşūn (6) idüb hem-vāre şeref-baḥş-ı şadr-ı sa‘ādet ve zīb-efzā-yı (7) mesned-gāh-ı ‘izz ü rif‘at eyleye. Bu çāker-i ihlāş-kīş-i sadākat- (8) endişleri şükr-i sālif-i kerem-i cezilleri edāsında kelīl iken (9) hişşemend-i mevā‘id-i ‘amīmü’l-fevā‘id-i kerīmāne buyurılıb def‘aten Medrese-i (10) Celīle-i Süleymāniyye ile hāziz-i hayretten evc-i rif‘ate terfi‘ buyurulmuş. (11) Beyt:

Şükr-i men der-keremet gerçi ne-yāmed bā ser,

Be-du‘ā mīgūzarım ‘ömr (12) ez-şeb tā be-seher.

Neşr: Cenāb-ı Hāzret-i Feyyāz çāre-sāz-ı şehāb-ı (13) midrār-ı mekārim u ifzālların nihāl-i hāzān-zede-i huşk-sāl-ı (14) āmāl-ı müstemendān-ı şikeste-bāla tarāvet-baḥşā idüb eşi‘a- (15) pāş-ı kā‘ināt olan neyyir-i zāt-ı ber-güzide şifātları hemişe

39^b (1) nūr-efzā-yı sipihr-i iqbāl ola. Beyt:

Ve hāzā du‘ā kıdd telākḥahū Rabbenā,

(2) Bi hüsni qabūl qabl en yerfe‘ eş-şavtü. Bākī. (ayın harfi)

Sāye-i ‘ālem-penāhet (3) dā‘imā pāyende bād.

Tesliyet-nāme-i Berāy-ı Ma‘zūlī. Sulṭānım (4) hāzretlerinüñ menhelü’l-‘azb-ı fazl u mekārim olan maḡnā-yı [sīmiyā-yı] (5) sidre-sālarına kā‘id-i ta‘zīm u tefḥīm birle vufūd-ı ‘ubūdiyyet taqdīm (6) olunub vücūd-ı bihbūdları şurūf-ı kevnıyyeden maşūn olmağ (7) da‘avātı şebt-i cerīde-i müdāvemet kılındığı siyākda ma‘rūz-ı (8) ‘abd-ı kadimleri budur ki benim sa‘ādetlü sulṭānım hāzretleri münāvele-i (9) eyādī-i eyyām u leyāl ile dest-huş-ı rāḥe-i kerimleri olmağla (10) maḡbūt-ı bāküre-i Firdevs-i na‘īm olan şemmāme-i rütbe-i sāmiye ki zā‘ika-i (11) ḥayşıyyet-i girāmīlerine fi‘l-ḥaḳıka naqd-i çaşnī-baḥş-ı cüllāb-ı (12) i‘tinā u faḳdı merāret-çeş-i zehr-āb-ı ‘azā olmağla şalaḥıyyetden (13) berīdir, keff-i istinkāf ile endāḥte-i tāḳçe-i teberri buyurulmuş. (14) Cenāb-ı Ḥayru’l-ḥāfızın nüşḥa-i mecmū‘a-i mekārim olan zāt-ı sūtūde- (15) şifātların hemişe maḥfāza-i emānetde ‘ahāt-ı melevāndan maḥfūz

40^a (1) u maşūn eyleye. Derūn-ı bende-i ihlāş-ı meşḥūnde rükūn bulan (2) şıdk-ı ihtişāş-ı izhār-ı ‘ubūdiyyeti müteḳāzī olmağın sūtūr-ı du‘ā (3) nüşūr-ı taḥriri ile ser-i sa‘ādetleri

taşdı^c olunmuştur. Seciyye-i (4) razıyye-i kerīmāneleri muḳtezāsınca bu ‘abd-ı şadıḳları mübārek (5) ḳalb-i şerīflerinden dūr u ib‘ād buyrulmamaḳ istid‘ā olunur. (6) Bāḳī fermān sa‘ādetlü sulṫānım ḫāzretlerinüñdür. **Bu tesliyet-nāme (7) daḫi āḫbāb-ı sitem-keşideden birine firistāde ḳılınmıştır.** (8) Benim sulṫānım aheng-i inşā ve ihtirā‘-ı mücib-i vaḫşet u şudā‘ (9) olmaḡın, el-ḳālbü ‘indekum fenṫur mā zā terāfihi, ile iktifā olunub (10) selāmet-i ḫāl ve şafā-yı bāl ile güzārende-i eyyām u leyāl (11) olmaları da‘avātına iştiḡāl-i pīrāye-i cerīde-i a‘māl ḳılındı. (12) Hemişe şavn-ı samedānīde olasız. Muḳaddemā teḳalīb-i rüzgār-ı (13) zūr-kār ile meşhūd-ı bāşıra-i i‘tibārları olan metā‘ib (14) u ekdār egerçi ‘an‘ane-i şikāt-ı rüvāt-ı iḫbār ile icmālen gūş- (15) güzārımız olmuşidi. Ammā ḫaḳīḳati bu def‘a şeref-yāfte-i vürüd

40^b (1) olan vedād-nāmelerinde nigāşte-i kilik-i tafşil olmaḡın bir (2) vechle ḡarḳ-āb-ı girdāb-ı ızırāb olmuşuzdur ki ḫāme-i (3) berīde-zebān ve nāme-i piçide-meyān ile ‘aşr-ı ‘aşirni ifāde (4) vü beyān bīrun-ı güncāyiş-i imkāndır. (ayın harfi)

Ādem ḳara ṫaḡ olsa (5) getirmez buña ṫāḳat.

Neşr: Ḫaḳ Te‘ālā ecr u ‘ivażlar vire ne diyelim. (6) (ayın harfi)

Elimizden ne gelür ḫayr-du‘ādan ḡayrı.

Neşr: İnşā‘a’llāhu Te‘ālā (7) encāmı ḫayrdır. Aşla ḫātır-ı şerīfe keder virmeyesiz. (ayın harfi)

Besī (8) murād ki der-zımn-ı nā-mirā behāst.

Neşr: Ekşeriyya bu maḳūle devāhī (9) mükeffer-i seyyi‘āt ve vesīle-i iltifāt olagelmıştır.

Beyt:

(10) Mikun zi ḡuşşe şikāyet ki der-ṫarīḳ-i ṫaleb

Be-rāḫatī neresed ki (11) zaḫmetī ne-keşed.

Neşr: Cenāb-ı Müntaḳim-i [Ḫaḳīḳī] sizi bizā‘a-i şabr-ı [ferec]-resān (12) ile fā‘iz-i naḳdīne-i meşübāt ve a‘dā‘ñuzı sū‘-i şanı‘alarıyla (13) mücāzāt ider. Beyt:

Müntaḳimdir bir adı Mevlānıñ,

Āmmdır (14) luṫfı Ḫaḳ Teālā’nıñ. Şi‘r:

Tövbe kunende ḫod rā be-rüzigār sipār,

(15) Ki rüzigār-ı tū rā çāker nīst kīne güzār.

Neşr: Hemān lāzım olan

41^a (1) sermāye-i ‘āfiyetdir. Yoḥsa sūd u ziyān tev’emāndır. (ayın harfi)

Rā’ic (2) olmaz her zamān naḳd-i temennā böyledir.

Neşr: Ğibbe-zā taraf-ı muḥlişi (3) pīrāmen-gerd-i ḥāṭır-ı ḥāṭır olursa, (ayın harfi)

İmrüz perīşān-ı terāzānem (4) ki tevān-ı guft.

Neşr: Ḥazret-i Bārī cümlemiziñ yāver (5) ü dest-yāri ola. Benim efendim bu āna dek āmed şūd müfāvaza (6) inḳıṭā‘ı ne añ ki tenāsi vü taḳşīrden nāşī ola. Ancaḳ. (7) Beyt:

Mā eger mektüb ne-nevīsīm ‘ayb-ı mā mekun

Der-meyān-ı (8) rāz-ı müştākān ḳalem nā-maḥrem est.

Neşr: dūrī-i şūrī sebab-i (9) ferāmuşi vü mehcūri olmaya ḥafī iclā-yı bedīhiyyātdandır.

Beyt:

(10) Ne şanursuñ bu ḳadar çekmek ile hicrāniñ,

Unudur mı (11) bu gönül zāt-ı kerīmü’ş-şāniñ.

Neşr: Benim efendim ḥalāl-i eşḡāl-i (12) keşīreye teşādūf itmekle ‘alā ḳademi’l-isti‘cāl-ı tesvīd (13) olunmuşdur. Bāḳī güstāḥī rā ümīd-i ‘afv est. **Bu ruḳ‘a-i (14) mizāc-āmiz e‘azze āḥbāb-ı kirāmdan birine taḥrīr olunmuşdur.** (15) Sulṭānım ḥazretlerinüñ muṭarra gül-i ‘ömr ü devletleri ki ḥadīḳa-

41^b (1) pīrā-yı ‘izz ü ikbaldir, hem-vāre sīr-āb-ı seḫāb-ı luṭf-ı ilāhi olmaḳ (2) da‘avātına iştiḡāl-i ḥulālinde ‘arza-dāşt-ı dā‘ī-i ḥālīsü’l-bālları (3) budur ki ber-muḳtezā-yı vedd-i ḳadīm isti‘ṭāf olunduḳça bu dā‘ileri daḫi (4) ‘izz-i [tezkire] resānīde ḳlub nişār-ı dest-i ‘ināyetlerine başt-ı keff-i (5) ricāda olduḡımız inhādan ḥālī olmayalar. Beyt:

Miḫnet deminde şanma ki (6) feryāda yetmeziz,

Ğam çekme biz seni ele muḫtāc itmeziz.

Neşr: Neşīd-i şafā-nüvīdi ile (7) tesliye-baḫş-ı ḥāṭır-ı [ḡam-gīn] olurduñız. Feryāda yetmek bundan a‘lā olmaz ki ḥuzūr-ı (8) fā’iz olunur. Veliyyü’n-ni‘amīde tezkār-ı şenā-güzārān-ı devlet zımnında Beyt:

(9) Tū dest-gīr şevā-yı ḥazar-ı pey-ḫuceste ki men,

Piyāde mīrevem ve hem-rehān süvārānend.

(10) Neşr: li’llāhi’l-ḥamd, şāhid-i da‘avāt-ı şebānemiz mu‘āniḳ-i gerden ḳabūl olub (11) neyl-i ser-menzil-i āmāle isti‘dād-ı resmī yine zamān-ı sa‘d-iḳtirān-ı veliyyü’n-ni‘amīye (12) teşādūf eyledi. (ayın harfi)

Bu şerefde eşer-i ḫüsn-i teveccühündendir.

Neşr: Egerçi bu rütbede (13) dâ'iyeye-i sebkat ile ābile-pā-yı taleb olan şülüşe-i mülevveşeden döngel- (14) fūrūş didikleri sevād-ı elvān-ı nuķūş şüretā eski nāmı ile seng- (15) rāh olmak ihtimāli vardır. Ammā nāzır-ı i' tibār-ı ulū'l-ebşārda köhne-delķ-i

42^a (1) peşmīne-i şad-pāre penbe-rīz-i ķabā-yı zerrīne, nev-nesīc-i abķarī tırāz-ı reng- (2) āmīze müsāvī olmadığı bedīhīdir. Ma' -hāzā merāsīm-i ķadem-i tārīķa mūrā'āt (3) olunursa ki medrese-i hāricden ibāretidir. Beyt:

Cānıma minnet (4) iderlerse bu hükmi icrā
K'olamaz kimse o vādīde benimle hem-pā.

Neşr: (5) 'Ale'l-ķuşūş vicāheten vü nezāheten rüķhān u imtiyāzıma kendi daķı leb-cünbān-ı (6) i' tırāf idigi meşhūd-ı bāşıra-i erbāb-ı insāfdır. (7) Zırā, Beyt:

Şart ise bu tārīķe sermāye-i ma' ārif
Olmaz bekā (8) mezāķīm-i döngel-fūrūş efendi.

Neşr: netīce-i muķaddimāt taşdı' -i leķāza-i (9) iltifāt-ı 'aliyye-i Hūdāvendī kemā-fi'l-evveli şāmil-i hāl ve telāfi-ger-i (10) eyyām-ı infī' ālim olmaķa teşmīr-i sād-id-i himmet buyurmalarıdır. Kıt'a:

(11) Kime keşf eyleyeyim zār-ı dil-i nālānım,
Bir efendim var iken sencileyin (12) sultānım.

Egerçi sū' -i edebdir bu sözlerim ammā kim,
Efendimiñ keremidir (13) ķavlin iden küstāķ. Bāķī. Beyt:

Dilim be-ķak-i derest ilticā ez ān (14) vāred,

Ki ķār-i men heme mevķūf-ı yek 'ināyet nīst. **Bu ruķ'a-i** (15)

niyāzmendī hāķ-pā-yı veliyyü'n-ni'amiye takdīm olundı. Sa' ādetlü, 'ināyetlü, merķametlü

42^b (1) sultānım hāzretlerinüñ evvelīn-i süllem-i pāye-i cāh u celāllerine, (ayın harfi)

Ki nazār (2) fark idecek mertebeden a' lādır.

Neşr: vāz' -ı cebīn-i ibtihāl olunmaķ hılālinde (3) 'unvān-ı dībāce-i maķāl du' ā-yı devlet ü iķbālleri ile tevşih ü tezyīn (4) olunduķdan sonra mesāmi' -i huddām-ı kirāme bu minvāl üzere neşr-i şaķīfe-i (5) 'arzuķāl olunur ki cāh-ı cān-gāh-ı ğamdan hālāşım vābeste-i kemend-i himmetleri (6) olmaģın istid' ā-yı 'ināyet ile zīr-i cenāh-ı ķimāyetlerine ilticā olunmuşdur. (7) Beyt:

Herkes der īn cihān bi-kesī ilticā kuned,
Mā rā hemīn be-sāye-i (8) luķf-ı tū ilticā est.

Neşr: Benim gibi bî-kes-i feryād-reslik terāzū-yı a‘mālde (9) ḥacc-ı piyāde şevābına muvāzin olub zuhr-ı āḫiret idiginde kaṭ‘en (10) iştibāh yokdur ki otuz seneye qarībdir. Bādiye-peymā-yı tarīḫ-i tadrīs-i (11) miḥnet-enīs olub, Beyt:

Pes u pīş ol kadar geşt eyledim rāh-ı (12) temennāyı,
Görenler didiler varise bu bî-çāre sersemdir.

Neşr: tenezzülāt-ı (13) müte‘āḫıbeden bî-tāb ve rece‘ āt-ı ḳahḳariyyeden şan‘ at-āmūz-ı (14) şākir-d-i resen-tāb olmağla seng-lāḫ-ı beyābān-ı ḫırmān ile ābile- (15) pā-yı taleb ve ārzū-yı reşāşe-i ser-çeşme-i āmāl-ı pā-der-havāyile tefsīde-

43^a (1) leb oldığımdan ḳat‘ -ı naẓar zād-ı rāh-ı dūr-dest olan nān-pāre-i (2) ma‘ iştet ki anıñla sedd-i şülme-i cū‘ iderdim, ol daḫi rübūde-i dest-i ḳahr-ı (3) dehr olmağın, (ayın harfi)

Çi kunem ki naḫl-ı ḫırmān be ez-īn şemer ne-dāred,

Neşr: mefhūm-ı (4) dil-āşūbı üzere [müştēsna-yı] bed-ḫālān-ı ebnā-yı zamān olmuşdur. (5) El ḫamdü li’llāhi te‘ālā, nev-bahār-ı devletlerinde gönüller gül gibi güşāde ve ḫāṭırlar (6) ḳabūl-ı raḳam-ı feyze āmāde olub herkes rütbe-i isti‘dādınca ḫūşe- (7) çin-i ḫarmān-ı iḫsānları iken ḫāşā ki Tā’ib-i nā-murādıñ (8) ol ḫān-ı yağmādan vāyesi ḫırmān ola. Fī-nefsi’l-emr zamān-ı (9) sa‘ādetlerinde fā’iz-i rehīne-i merām olmayub ne vaḳt olsam gerek, (10) Beyt:

Der īn eyyām eger devlet ne-yābem,
Bā ümmidi kudām eyyām (11) bāşem. Eger. Beyt:
Mīgüzāred ḫacletem her-gāḫ mīcüyem murād,
Der-nihād-ı (12) bī-dilān ‘arz-ı temennā āteş est,

Neşr: feḫvāsınca istilā-yı tāb-ı (13) şerm-sārı kuḫl-ı gelū-gīr-i nāḫıḳadır. Ammā sermāye-i şabr u şekīb menhūb-ı (14) dest-i cefā-peyvest-i yağma-gerān-ı ğumūm-ı sāmān-süz olmağın ümmīd- (15) vārī-i kem-terīn-i reşḫa-i zülāl-i ‘ināyetleri ile reh-nişin-i ser-kūçe-i

43^b (1) intizār idigim i‘lāma cesāret olındı ki, Beyt:

Ġam-gīn neşevēd (2) ṭab‘ -ı gül ez-nāle-i bülbül,
Feryād gedā revnaḳ-ı bāzār-ı kerīm est.

Neşr: Bāḳī fermān (3) sa‘ādetlü sultānım ḫāzretlerinüñdür. Beyt:

Men ne güyem ki luṭf u iḫsān (4) kun,
Bende em herçi be-āydet ān kun.

Neşr: [Hâtimetü'l-Münşe'ât] Çünki bu arızalardan ' arz-ı (5) aşlı, ' arşa-i du' ā-yı veliyyü'n-
ni' amīde şebāt-ı kademimiz inhādır. Şimdiden (6) şoñra hengām-ı kerem-i kelām [du' ā-yı]
devām-ı devletleri ile hayr-encām olub (7) ba' dehū mühr-i sükūtī der-kār ve şaḥīfe-i ḳīl u
ḳālī (8) ṭōmār itmesi münāsib görüldi.

(9) Cüz-i du' ā-yı devleteş çün nīst mā rā müdde' ā

(10) Müdde' ā-i ḥod be-āḥir mī resānem ve'd-du' ā.

(11) Tārīḥ-i ḳiṭāb

(12) yemm-i inşāda gevher-i yektā.

(13)1124.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MÜNŞEAT “GEVHER-İ YEKTÂ”DA YER ALAN TÜRKÇE KELİME GRUPLARI

Türkçede varlıkları, durumları, nesnelere ifade etmek için isimlerin yanı sıra kelime grupları da kullanılmaktadır. En az iki kelimenin belirli kurallar çerçevesinde ya da kalıplaşarak bir araya gelmeleri ile oluşan yapılara *kelime grubu* denilmektedir. Kelime gruplarında bir *tamlayan/niteleyen/belirten* unsur ile bir de *tamlanan/nitelene/belirtilen* unsur bulunmaktadır.

Kelime grupları bazen bir varlığı, durumu ya da nesneyi ifade etmek için hâlihazırda kullanımda olan bir kelime yerine daha etkili bir anlatım sunmak için kullanılırken bazen de yeni bir varlığı, durumu ya da nesneyi ifade etmekte kullanılırlar.

Türkçede kelime grupları konusunda kelime gruplarının adlandırılmasından tasnifine kadar birçok konuda fikir birliğine henüz varılamamıştır. Oldukça kapsamlı bir şekilde birçok kitap, tez ve makale gibi çalışmalarda ele alınan bu konu, sonuç olarak kesin bir şekil alamamıştır.¹⁹² Bu çalışmanın amacı kelime gruplarının tasnifi veya adlandırılması konusu değildir. Bu nedenle bu çalışmada söz konusu farklı adlandırmaların sebeplerine ve kelime grupları sınıflandırmalarına değinilmemiş, incelemeye tabi olunan eserde kabul görmüş kelime grupları tespit edilmeye çalışılmıştır.¹⁹³

¹⁹² Hürriyet Gökdayı, kelime gruplarının adlandırılmasından tasnifine kadar olan farklılıkların nedeni olarak araştırmacıların, öbeklerin açıklanmasında yararlanılan geleneksel çerçeveye bağlı olarak grupları oluşturan kelimelerin türlerini değil de daha çok grubun biçim ve işlevini dikkate almalarını göstermektedir. Ona göre araştırmacılar tarafından görev/işlev farklı algılanabilmektedir. Bu tutarsızlıkları ortadan kaldırmak, ancak öbeklerin oluşum biçimlerinin belirlenmesi, kurallarının ortaya konulmasıyla gerçekleşebilir. Adlandırma ve sınıflandırmalar da bu kurallara uygun biçimde yapılmalıdır. Hürriyet Gökdayı, “Türkiye Türkçesinde Öbekler”, *Turkish Studies*, 5 (3), (2010), s. 1310.

¹⁹³ Bu çalışma sırasında kelime gruplarının çeşitleri ve bunların açıklamaları konusunda büyük oranda Özkan ve Sevinçli'nin çalışmasına bağlı kalındı., Özkan ve Sevinçli, age., s. 17-90.; Kelime grupları açıklanırken kullanılan formüllerde ise Günay Karaağaç ve H. İbrahim Delice'nin çalışmalarından faydalandı. Günay Karaağaç, *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yay., 2012., s. 443-498.; H. İbrahim Delice, *Türkçe Sözdizimi*, 4. Baskı, İstanbul: Kitabevi, 2012., s. 17-49.

4.1. İsim Tamlaması

İki veya daha çok ismin sahiplik, tahsis, tür, cins vb. nitelikleri belirtmek üzere özel bir biçimde birleşerek bir araya getirildiği kelime gruplarına *isim tamlaması* denilmektedir.¹⁹⁴

Türkçede isim tamlamaları, genel bir kabul olarak *belirtili isim tamlaması* (B'liİT) ve *belirtisiz isim tamlaması* (B'sizİT) olmak üzere iki gruba ayrılırken bazı araştırmacılar tarafından eksiz tamlama¹⁹⁵ (E'sizİT) ve zincirleme isim tamlaması¹⁹⁶ (ZİT) şeklinde farklı türler de bu kelime grubunun çeşitleri içerisinde gösterilmektedir.

Bu çalışmada ise belirtili ve belirtisiz isim tamlamaları incelemeye tabi olunan eserde tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.1.1. Belirtili İsim Tamlaması

Tamlayan unsuru ilgi, tamlanan unsuru ise iyelik eki almış kelime gruplarına *belirtili isim tamlaması* denilmektedir. Bu kelime grubunda tamlayan ile tamlanan arasında farklı bir kelime girebilmektedir. Tamlayan ve tamlanan birer kelime olabileceği gibi kelime grubu da olabilir. Tamlayan ve tamlanan unsur arasındaki ilişki geçicidir.¹⁹⁷

[(isim+ilgi eki)+(isim+iyelik eki)]

İncelenen eserde müstakil bir grup olarak on bir tane *belirtili isim tamlaması* tespit edilmiştir. Bu yapılar, tamlayan ve tamlanan unsurlarının durumuna göre incelendiğinde

¹⁹⁴ Özkan ve Sevinçli, age., s. 17., Özkan ve Sevinçli İsim Tamlaması ve İyelik Grubu'nu aynı başlık altında ele almaktadırlar. Bu çalışmada ise bu yapılar ayrı başlıklar hâlinde incelenmiştir.

¹⁹⁵ Özkan ve Sevinçli, eksiltme yoluyla iki ismin yan yana getirilerek oluşturulduğu bu yapılarda belirtenin daha çok sıfat görevinde olması nedeniyle bu yapıların isim tamlamasından çok sıfat tamlaması olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Özkan ve Sevinçli, age., s. 27.

¹⁹⁶ Özkan ve Sevinçli, isim tamlamalarının bazen başka bir isim tamlamasının tamlayanı ya da tamlananı durumunda olduklarını ve bunların zincirleme isim tamlaması değil, iki unsurlu isim tamlaması olduklarını söylemektedirler. Özkan ve Sevinçli, age., s. 19.

¹⁹⁷ Özkan ve Sevinçli, age., s. 19-21.

tamlayanı tek bir kelime iken tamlananı bir kelime grubundan oluşan [İ+FT] ve tamlayanı bir kelime grubu iken tamlananı bir kelimedenden oluşan [ST+İ] birer yapı tespit edilmiştir.

Tamlayan ve tamlananı kelime grubundan oluşan belirtili isim tamlamaları, kurucu grupları açısından incelendiğinde ise üç yapının [ST+FT]'den oluşurken diğer yapıların her birinin farklı kelime gruplarından, [FT+İFG], [FT+UG], [ST+ST], [ST+İFG], [ST+BG] ve [Un.G+FT] oluştukları tespit edilmiştir.

4.1.1.1. Tamlayanı Tek Kelime Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar

4.1.1.1.1. İsim+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- Hâzretlerinüñ nâdî-i münîr-i behcet-semîrleri (32^{a/15})
B'liîT [Aİ+FT]

4.1.1.1.2. Tamlayanı Kelime Grubu Tamlananı Tek Bir Kelimedenden Oluşanlar

4.1.1.1.2.1. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar

- zemîn-i dilde olan cibâl-i râsiyât-endūhuñ irtifâ'ı (22^{a/6})
B'liîT {[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]+[Aİ]}

4.1.1.1.3. Tamlayanı ve Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar

4.1.1.1.3.1. Farsça Tamlama+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- faķîr-i nâ-şâdıñ maħzûn u nâ-murâd olması (17^{a/13})
B'liîT {[FT]+[İFG(BFG[BG+yard.fiil])]}

4.1.1.1.3.2. Farsça Tamlama+Uzaklaşma Grubundan Oluşanlar

- Ta'ib-i nâ-murâdıñ ol ħân-ı yağmâdan vâyesi (43^{a/7})
B'liîT {[FT]+[UG(ST[TS+FT])+(Fİ)]}

4.1.1.1.3.3. Sıfat Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- bir ān-ı sa^c d-iķtirānda iltifāt-nāme-i mekārīm-meşhūnları ki mutaşarrıfān-ı manşıb-ı ^cubūdiyyetlerine muķarrer-nāme-i hūmayundur, şeref-resān-ı vürūd olmağla hāşıl olan neşāt u sürūruñ edā-yı ta^c bīri (11^{b/1})

B'liİT {[ST(SFG[EG(İFG[Bul.G(ST[TS+FT])+(TDİG[FT])]+{AC})+[BFG(FT+yard.fiil)])+edat]+[BFG(As+yard.fiil)])+(BG)]+[FT]}

- Sa^c ādetlü sultānım hāzretlerinüñ şahbā-yı neşāt-efzā-yı iltifāt-ı ihsanı (16^{a/9})

B'liİT {[ST(As)+(ST[TDİG+Aİ])]+[FT]}

- Sultānım hāzretlerinüñ semm-i semend-i zafer-i rikāb-ı nuşret-i ^cinānları (33^{a/2})

B'liİT {[ST(TDİG+Aİ)]+[FT]}

4.1.1.1.3.4. Sıfat Tamlaması+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

- ārzū-yı dāmen-būs-ı kām-bağşāları mānend-i germi-i hevā-yı rebī^c ānen fe-ānen te'sīr idüb cenīne-i süveydāda [peydā] olan ezhār-ı iştıyāķa [menābi^c-i] derūn-ı ihlāş-nümūndan cereyān iden cedāvil-i eşniyyeniñ her biri (12^{a/7})

B'liİT {[ST(SFG[ZFG(TDİG[FT])+(FT)+(ABZ)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[FT]+[ST(SFG[BFG(Fİ+yard.fiil)])+(FT)]+[FT]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+(FT)]+[ST]}

4.1.1.1.3.5. Sıfat Tamlaması+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- bu cāniblere irhā-yı ^cinān-ı ^cazīmet iden aħbāb vuķū^cında aħbār-ı sārre-i selāmetlerin meş^car-ı mektüb-ı cālibü'l-ķulūbları ile ifāza-i inşirāh buyurmaları (19^{a/8})

B'liİT {[ST(Bul.G[B'sizİT(ST[SFG(ST)+(BFG[FT+yard.fiil])]+[Aİ])+(Aİ)]+[FT])]+[İFG(EG[TDİG(FT)]+edat)+(BFG[FT+yard.fiil])]}]

4.1.1.1.3.6. Sıfat Tamlaması+Bağlama Grubundan Oluşanlar

- işāret-i ^caliyyeleri üzere me'mūr olduğımız umūruñ temşiyet ü huşūlu (9^{a/8})

B'liİT {[ST(TDİG[SFG(EG[FT+edat])+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+(Aİ)]+[BG]}

4.1.1.1.3.7. Unvan Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- 'İzzetlü Efendi Hazretlerinüñ meclis-i fazâ'il-mevfûrları (18^{b/2})
B'liîT {[Un.G(ST+Aİ)]+[FT]}

4.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

Tamlayan unsurun ek almayıp tamlanan unsurun ise iyelik eki aldığı kelime grubuna *belirtisiz isim tamlaması* denilmektedir. Tamlayan ve tamlanan birer kelime olabileceği gibi kelime grubu da olabilir. Bu kelime grubunda unsurlar arasında kurulan ilişki kalıcı olduğu için unsurlar arasına başka bir kelime girmez.¹⁹⁸

[(isim+Ø)+(isim-iyelik eki)]

İncelemeye tabi tutulan eserde müstakil bir kelime grubu olarak kullanılan otuz yedi *belirtisiz isim tamlaması* tespit edilmiştir. Bu yapılardan tamlayanı ve tamlananı tek bir kelime olanlar iki [İ+İ], tamlayanı tek kelime, tamlananı kelime grubu olanlar iki [TDİG+SFG]; tamlayanı kelime grubu tamlananı tek kelime olanlar on üç [TDİG+İ], [ST+İ], [İFG+İ], [BG+İ]; hem tamlayanı hem de tamlananı kelime grubu olan yirmi [FT+İFG], [FT+SFG], [B'liîT+FT], [B'liîT+SFG], [B'sizîT+SFG], [TDİG+İFG], [TDİG+SFG], [ST+İFG], [ST+SFG], [İFG+SFG], [SFG+İFG], [YG+SFG], [UG+SFG] tane yapı vardır.

4.1.2.1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Kelimededen Oluşanlar

4.1.2.1.1. İsim+İsimden Oluşanlar

- haste-dilâñ hayreti (37^{a/15})

B'sizîT [FBİ+Aİ]

- müfâvaža inkıṭā'ı (41^{a/5})

¹⁹⁸ Özkan ve Sevinçli, age., s. 25, 26.

B'sizİT [Aİ+AI]

4.1.2.2. Tamlayanı Tek Kelime Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar

4.1.2.2.1. İsim+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- vürüdü ba^c iş-i sürür-ı mevür idigi (23^{a/13})

B'sizİT {[TDİG]+[SFG(FT)+ek fiil]}

- vürüdü bā^c iş-i istihkām-ı bünyān-ı hülüş ve müşeyyid-i erkān-ı ^cubūdiyyetimiz idigi (6^{b/2})

B'sizİT {[TDİG]+[SFG(TDİG[BG(FT+ve+FT))]+ek fiil]}

4.1.2.3. Tamlayanı Kelime Grubu Tamlananı Tek Kelimedenden Oluşanlar

4.1.2.3.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+ İsimden Oluşanlar

- gūşe-i çeşm-i luḫ ile melḫūz ve nişāb-ı bī-ḫesāb-ı ^cināyetlerinden maḫzūz buyurmaları babı (5^{a/2})

B'sizİT {[TDİG(BG[İFG(BFG[VG(EG[FT+edat])+(As)])+yard.fiil)]+ve+[İFG(BFG[UG(TDİG[FT])+(As)]+yard.fiil)]+[Aİ]}¹⁹⁹

- Sulṫānım ḫāzretlerinüñ vücūd-ı pür-cūdları mināşsa-i ^cāfiyetde şāḫib-i iclāl ve āf-tāb-ı cihān-tāb-ı devletleri bī-zevāl ve medḫ u şenāları dībāce-i sa^cādete berā^cat-ı istihlāl ve ḫuşūl-ı merām-ı dāreyn ile maḫzī'l-āmāl olmaları da^cavātına dest-i du^cā berdāşte-i dergāh-ı Zü'l-celāl kıldığı siyāḫı (14^{b/15})

B'sizİT {[TDİG(SFG[YG(B'sizİT[BG(B'sizİT[B'liİT(ST[TDİG+AI])+(FT)]+[İFG(BFG[Bul.G(FT+FT)]+yard.fiil)]+ve+(B'sizİT[TDİG(FT)]+[İFG(BFG[FS+yard.fiil)]])+ve+(B'sizİT[TDİG(FT)]+[BG(İFG[BFG(YG[FT+FT])yard.fiil])+ve+(İFG[BFG(VG[EG(FT+edat)]+[AT])yard.fiil]))]+[AI])+(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]])+[AI]}

¹⁹⁹ Sade parantezleme yönteminde en büyük kelime grubunu oluşturan kurucu kelime grupları gösterilirken dıştan içe doğru ilerlendiğinden bünyesinde hem bir bağlama grubu hem de isim-fiil/sıfat-fiil veya zarf-fiil grupları bulunan bu ve benzeri yapılarda bağlama grubu, söz konusu kelime grupları daha önce geldiği hâlde, önce gösterilmiş, bağlama grubunun birinci kısmında yer alan ve derin yapıda varlığından haberdar olunan bu kurucu kelime grupları silik bir şekilde verilmiştir.

- mektüb-1 belâgat-maşhûbları vuşûlı (28^{a/12})

B'sizîT {[TDİG(FT)]+[Aİ]}

4.1.2.3.2. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar

- taht-1 hükümetiñiz olan Üsküb kaçabasında işlenen reng-âmiz kîçeleri [irsâli] (18^{a/1})

B'sizîT {[ST(SFG[ST(SFG[BFG(TDİG(FT))+yard.fiil])+(B'sizîT[I+Aİ]))]+ekfiil)+(ST[FB S+İ])+[Aİ]}

- bir kaç mufāvaza-i feraḥ-baḥşâları [vürüdın] (38^{a/3})

B'sizîT {[ST(ST+FT)]+[Aİ]}

4.1.2.3.3. İsim-fiil Grubu+İsimden Oluşanlar

- bu peyâm-1 kâm-baḥşâdan ḥâşıl olan inşirâḥ-1 ḥâtırıñ 'aşr-1 'aşîrîne fâ'iz olmak ihtimâli (33^{b/5})

B'sizîT {[İFG(B'liîT[ST(SFG[ST(TS+FT)]+[BFG(As+yard.fiil)])+(FT)]+[FT])+(BFG[Aİ +yard.fiil])+[Aİ]}

- Sultānım ḥâzretlerinüñ dūş-1 çarḥa sevâd-1 ḥâme-i muvâḥâtiyle piçide-i minvâl-i şadâkat olan zerrîn-târ-1 eşi' a-i neyyir-i muvâlât ve dost-sâzi-i nessâc-1 muḥâlaşat ile bâfte-i kâr-gâh-1 mübârât olan perniyân-1 teḥâyâ-yı girân-kıymet ki kitâbe-i mergûbesinde *Fâzıla manşibest mübârek bâd, Mesnedet sâye-i sa'âdet bâd* da' avatı naḫş-1 Mâni-icâbetdir, ziver-i nâdi-i efâzıl-nişinleri kılinmaḫ encâmı (37^{b/6})

B'sizîT {[İFG(BG[ST(SFG[EG(B'liîT[ST(TDİG+Aİ)])+[FT])+edat]+[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT)]+ve+[ST(SFG[EG(FT+edat)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(FT)]+[AC]+[BFG(TDİG(FT)]+yard.fiil)]+[Aİ]}

- benim sultānım aheng-i inşâ ve ihtirâ'-1 mücib-i vaḫşet u şudâ' olmağın, *elḳâlbū 'indekum fânzur mâ zâ terâfihi* ile iktifâ olunub selâmet-i ḥâl ve şafâ-yı bâl ile güzârende-i eyyâm u leyâl olmaları da' avatı (40^{a/8})

B'sizîT {[İFG(ZFG[B'sizîT(İG)+(İFG[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiil])+[EG(Aİb.+edat)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+(EG[BG(FT+ve+FT)])+(BFG[FT+yard.fiil])+[Aİ]}

- pīrāmen-i mir 'āt-ı zamīr-i pāk-ı āgāh olmamak ricāsı (22^{b/1})

B'sizİT {[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[Aİ]}

- zīver-i nādī-i efāzıl-nişinleri kılınmak encāmı (37^{b/11})

B'sizİT {[İFG(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)+[Aİ]}

- eski nāmı ile seng-rāh olmak ihtimāli (41^{b/14})

B'sizİT {[İFG(BFG[VG(EG[TDİG(ST)]+edat)+(FBİ)]+yard.fiil)+[Aİ]}

4.1.2.3.4. Bağlama Grubu+İsimden Oluşanlar

- ol maḳām-ı ' arş-ihtirāmda ' ömr-i medīd ve ' ayş-ı raḡīd ile cāvīd olmaları du' āsı (35^{a/13})

B'sizİT {[BG(İFG[ST(TS+FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+ve+(İFG[EG(FT+edat)]+[BFG(FS+yard.fiil)])+[Aİ]}

- tınāb-ı ḡayme-i merḡametleri merbūṭ-ı evtād [ebedü'l-ābād] ve saḳata-i ḡān-ı mekremetleri tā be-ḡaşr derdmendāne-i pīş-i nīhād olmak da' avatı (38^{b/7})

B'sizİT {[BG(İFG[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+[AFBZ]+ve+(İFG[TDİG(FT)]+[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)])+[Aİ]}

4.1.2.4. Tamlayan ve Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar

4.1.2.4.1. Farsça Tamlama+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- ḳabza-ı dest-i ümmīd ḡül-deste-i emelden tehī olmasun (10^{a/11})

B'sizİT {[FT]+[İFG(BFG[UG(FT+FS)]+yard.fiil)]}

4.1.2.4.2. Farsça Tamlama+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- neḳāve-i nuḳūd-ı evḳāt-ı zindegānī maşrūf-ı edā-yı vezā 'if-i şenā-ḡānı idigi (19^{b/4})

B'sizİT {[FT]+[SFG(TDİG[FT])+ek fiil]}

- istīlā-yı cünūd-ı hümüm-ı firāḳ raḡne-endāz-ı siper-i şabr u ārām idigi (31^{a/15})

B'sizİT {[FT]+[SFG(FT)+ek fiil]}

4.1.2.4.3. Belirtili İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- her nokta-i dil-nişini hâl-i cemâl-i kamrânî ve her lafz-ı nâzenîni zâmin-i şafâ-yı zindegânî olmağın vürüdü ba' iş-i neşât u müşâhedesi (32^{a/9})

B'sizİT {[B'liİT(BG[İFG(BFG[Yük.G(ST[FE+FT])+(FT)]+yard.fiil)]+ve+[İFG(BFG[Yük.G(ST[FE+FT])+(FT)]+yard.fiil)))+(Aİ)]+[FT]}

4.1.2.4.4. Belirtili İsim Tamlaması+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- hilâf-ı me'mûl aḥbâbdan bu maḳûle vaz' -ı müsteb' adü's-şudûruñ cilve-nümâ-yı minaşşa-i zühûr olması ne mertebe ba' is-i ḥüzn ü fütûr idigi (20^{a/1})

B'sizİT {[B'liİT(ST[UG(ST[FT+Aİ])+(ST)]+[FT])+(FT)]+[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[SFG(ST)+(FT)+ek fiil]}

4.1.2.4.5. Belirtisiz İsim Tamlaması+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- ḳarîben nümûde-i ma' raz-ı şühûd-ı vücûd olması [burḳa' -endâz-ı izâr-ı iştibâh olmağla serî'ân pezirâ-yı heyûlâ-yı ḥuşûl olması] levḥa-i ḥâṭırımızda mütemekkinü'l-irtisâm olduğı (21^{b/1})

B'sizİT {[B'sizİT[İFG(AZ)+(BFG[FT+yard.fiil])]+[İFG(EG[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]+edat)+(AZ)+(BFG[FT+yard.fiil])]+[SFG(TDİG[FT])+(BFG[AT+yard.fiil])]}

- nihâl-i şikeste-şâḥ-ı vücûd henüz feyz-i selsebîl-i ḥayât ile ser-sebz-i 'âfiyet olub hemîşe şadr-ârâ-yı eyvân-ı 'izz ü iḳbâl olmaları temennâsı vird-i zebân-ı ḥâlişü'l-cenân idigi (27^{a/3})

B'sizİT {[B'sizİT(TDİG[İFG(ZFG[FT]+[FZ]+[EG(FT+edat)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(FZ)+(BFG[FT+yard.fiil])]+(Oİ)]+[SFG(FT+ek fiil)]}

4.1.2.4.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- ḥidmet-i 'ubüdiyyetlerinde kemer-beste-i devam idigim i' lām olmağın (9^{b/12})

B'sizİT {[TDİG(SFG[TDİG(FT)]+[FT]+ek fiil)]+[İFG(BFG[Aİ+yard.fiil])]}

- çāh-ı cān-gāh-ı ğamdan ħalāşım vābeste-i kemend-i himmetleri olmağın (42^{b/5})

B'sizİT {[TDİG(UG[FT+Aİ])]+[İFG(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)]}

4.1.2.4.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- du' ā-yı efzāyiş-i pertev-i mihr-i iqbālleri zamīme-i evrād-ı aħire-i leyāl idigi (20^{b/2})

B'sizİT {[TDİG(FT)]+[SFG(FT)+ek fiil]}

- bu mertebe teğāfüle kaᅇı cürm-i nā-kerdemiz ba' iş oldığı (30^{a/9})

B'sizİT {[TDİG(YG[ST(ST+Aİ)]+[ST(TS+FT)])]+[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

4.1.2.4.8. Sıfat Tamlaması+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- teāķub-ı cedīdān ile rüz-be-rüz zuhūr u berüz iden köhne-evzā' -ı şütür-gürbe-i rüzgār neş'e-fezā-yı zehr-i sitem olmağın (26^{b/7})

B'sizİT {[ST(SFG[EG(FT+edat)]+[FZ]+[BFG(BG+yard.fiil)])+(FT)]+[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

- ol ümniyye-i yümniyye daħi şüret-pezīr olması (28^{b/3})

B'sizİT {[ST(TS+FT)]+[b]+[İFG(BFG[AFBS+yard.fiil])]}²⁰⁰

4.1.2.4.9. Sıfat Tamlaması+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- lāzım gelen inkisār-ı zarūrī merhem-i şabr-alūd-ı tesliyet birle ķābil-i behbūd olmadığı (22^{a/2})

B'sizİT {[ST(SFG[BFG(Aİ+yard.fiil)])+(FT)]+[EG(FT+edat)]+[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

²⁰⁰ Bu örnekte belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasında başka bir unsur giremez kuralına aykırı bir durum var gibi görünmektedir. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken durum bu yapı içerisindeki tamlayan durumundaki Farsça tamlamanın bir isim tamlaması olduğudur. Bu çalışmada Farsça tamlamaların hangi kelime grubu olduklarıyla ilgilenilmediği için burada şekil açısından yapılan değerlendirmede bu yapı belirtisiz isim tamlaması olarak incelenmiştir.

- vürüd iden mülâttıfa-i girâmîleri kerem ü kerâmet-i miyanni cem^c idüb bir zamândan berü çeşm-i cânımdan zühür iden beşâret-i ihtilâc müşâhede-i şâhid-i suţûrına menûţ idigi (25^{a/5})

B'sizİT {[ST(SFG[ZFG(TDİG[ST(SFG[BFG(Aİ+yard.fiil)))+(FT)))+(FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil))]+[EG(ST+edat)]+[TDİG(FT)]+[BFG([Aİ+yard.fiil)))+(FT)]+[SFG(YG[TDİG(FT)]+(As)+ek fiil)]}

- ol ifdâl-ı [merâtib-i] beşeriyye olan câh-ı celilü's-şân-ı zât-ı sütüde-şifât kerrübî-nişânları ile müfatħer ü mübâhî oldığı (35^{b/4})

B'sizİT {[ST(SFG[BFG(ST[TS+FT))+yard.fiil)))+(FT)]+[SFG(BFG[VG(EG[AFBİ+edat])+(BG)]+yard.fiil)]}

4.1.2.4.10. İsim-fiil Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- imdi Cenâb-ı ma'ârif-me'âbıñız zer-düz-ı şu'arâ-yı rüzgâr ve câme-ħâne-i tab'ınızda ħal^c-ı medħ u şenâ şad-hezâr ħar-vâr iken ve sizlerden [me'mül olan] tuħaf u hedâyâ bâlâ-yı zibâ-yı insâniyyeye revnağ-fezâ olan [teşrif-i] kaşâ'id-i ġarrâ iken ol hediye-i [nefise] irsâlınden teħâşî vü ġürîz ve ħilâf-ı nev²-i insâniye püşiş olacağ kiçe-i reng-âmîz-i dest-âvîz olmak tab^c-ı nâziklerine ne vechle mülayim görüdüğü (18^{a/5})

B'sizİT {[İFG(BG[ZFG(Zf)+(BG[ZFG(TDİG[FT)))+(FT)+ekfiil]+ve+[ZFG(Bul.G[TDİG(FT)))+(FT)+(ST[FBİ+FBİ))+ekfiil]+VE+[ZFG(ST[SFG(SFG[As]+[BFG(As+yard.fiil)))+(BG)+(FT)+(BFG[FBİ+yard.fiil))]+[FT])+zf)+(ST[BG(SFG[BFG(UG[B'sizİT(ST[TS+FT])+(Aİ)]+[BG])]+yard.fiil))+ve+(SFG[BFG(YG[FT+Fİ))+yard.fiil))]+[FT])+(BFG[FBİ+yard.fiil))]+[SFG(TDİG[FT])+(EG[ST+edat])+(BFG[As+yard.fiil))]}

4.1.2.4.11. Sıfat-fiil Grubu+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- seng-i südde-i dıġerândan (ve) naşîbe-i dendân-ı ârzü-şikestelikden ġayrı nesne olmadığı cezm-gerde-i yakînim [olmağın] (8^{a/15})

B'sizİT {[SFG(BFG[ST(EG[BG(FT+ve+FT)]+edat)+(Aİ)]+yard.fiil)]+[İFG(BFG[FT+yard.fiil))]}

4.1.2.4.12. Yönelme Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- neyyir-i devletleri incilāda ve aḥter-i sa‘ ādetleri i‘ tilāda olmaḵ ricāsına dest-i du‘ ā-yı bī-riyā berdāšte-i dergāh-ı icābet-penāh-ı kibriyā idigi (7^{a/15})

B’sizİT {[YG(B’sizİT[BG(İFG[TDİG(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+ve+(İFG[TDİG(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+[Aİ])+(FT)]+[SFG(FT)+ek fiil]}

4.1.2.4.13. Uzaklaşma Grubu+Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- kaẓānıñ büyüğünden küçügi ehven ü ma‘ ḵūl idigi (18^{b/8})

B’sizİT {[UG(B’liİT+TDİG)]+[SFG(BG)+ek fiil]}

4.2. İyelik Grubu

İki unsurun iyelik unsuru ile birbirine bağlandığı ve temelini iyelik ifadesinin teşkil ettiği gruba *iyelik grubu* (İG) denilmektedir. Bu grupta tamlayan unsur her zaman şahıs zamirlerinden oluşmaktadır.²⁰¹

4.2.1. Tamlayanlı İyelik Grubu

Tamlayanı ilgi ekli zamir ve tamlananı iyelik ekli olan bir isimden oluşan kelime gruplarıdır.²⁰²

[(kişi zamiri+ilgi eki)+(isim+iyelik eki)]

İyelik grubu, incelemeye tabi olunan eserde on bir yerde müstakil grup olarak tespit edilmiştir. Bu gruplar, tamlayan tamlanan unsur bağlamında incelendiğinde [Z+İ]’den oluşan sekiz , [Z+ST]’den oluşan iki, [İ+İFG]’den oluşan ise bir tane yapı vardır.

²⁰¹ Özkan ve Sevinçli, iyelik grubunu, aslında isim tamlamaları iyelik gruplarının üçüncü şahısla kurulanlarından farklı bir yapı olmadıkları için, isim tamlaması ile birlikte ele almaktadırlar., Özkan ve Sevinçli, age., s. 18.

²⁰² Bu grup, çalışma boyunca “İyelik Grubu” (İG) olarak isimlendirilmiştir.

4.2.1.1 Tamlayanı ve Tamlananı Tek Kelimededen Oluşanlar

4.2.1.1.1. Zamir+İsimden Oluşanlar

- benim efendim ($25^{a/5}$), ($29^{a/13}$), ($37^{b/2}$), ($38^{a/3}$), ($41^{a/5}$), ($41^{a/11}$), benim sultānım ($30^{b/14}$), ($37^{a/3}$)

4.2.1.2. Tamlayanı Tek Kelime Tamlananı Kelime Grubundan Oluşanlar

4.2.1.2.1. Zamir+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

- benim ^ç adāletlü sultānım ($17^{a/6}$)

İG [Z+ST]

- benim sa^ç ādetlü qarındaşım sultānım ($28^{b/12}$)

İG {[Z]+[ST(As+TG)]}

4.2.1.2.2. İsim+İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- ol daħi rübūde-i dest-i qahr-ı dehr olmađı ($43^{a/2}$)

İG {[Z]+{b}+[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

4.2.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Sadece iyelik eki almış tamlanan unsurdan oluşan iyelik gruplarına *tamlayanı düşmüş iyelik grubu* (TDİG) denilmektedir.²⁰³

[(ø)+(isim+iyelik eki)]

²⁰³ M. Kaya Bilgegil, bu yapılarda eğer pekiştirme amacı yoksa sadece tamlananın söylendiğini ifade etmektedir. M. Kaya Bilgegil, **Türkçe Dilbilgisi**, 3. Baskı, Erzurum: Salkımsöğüt Yay., 2009., s. 123.; Mehmet Özmen ise “Tamlayanı düşürülen tamlama, artık iyelik grubu değil sadece iyelikli bir unsurdur.” diyerek tamlayanı düşmüş iyelik grubu yapısını yok saymaktadır. Mehmet Özmen, **Türçenin Sözdizimi**, Adana: Karahan Kitabevi, 2013., s. 55.

İncelenen eserde iki yüz iki tane *tamlayanı düşmüş iyelik grubu* tespit edilmiştir. Bunlardan [FT] olanlar doksan bir, [ST] olanlar otuz iki, [SFG] olanlar yirmi altı, [Bul.G] olanlar on üç, [İ] olanlar on bir, [İFG] olanlar sekiz, [UG] olanlar yedi, [YG] olanlar altı, [BG] olanlar beş, [FBS], [AT] ve [Eş.G] olanlar ise birer tenedir.

4.2.2.1. İsimden Oluşanlar

- mefhūmı (18^{b/4}), ta^c bīri (21^{a/2}), aḥvālīmiz (25^{a/15}), rüzgārımız (26^{a/10}), cenābları (26^{b/9}), ḥulūşumuz (29^{a/1}), aḥvālīñiz (29^{a/4}), ṭarafımız (29^{a/6}), devletleri (33^{b/10}), ḥaḳīḳati (40^{a/15}), a^c dā^ʿñuz (40^{b/12})

4.2.2.2. Farsça Birleşik Sıfattan Oluşanlar

- dil-ḥāhīñiz (29^{a/4})
TDİG [FBS]

4.2.2.3. Arapça Tamlamadan Oluşanlar

- vesī^c atü'l-eknāfları (20^{b/4})
TDİG [AT]

4.2.2.4. Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- muḥāt-ı ^c ilm-i [^c ālem]-ārāları (4^{b/6}), ehem-i eṣḡālīmiz (4^{b/15}), der-ḥāst-ı [elṭāf-ı] [^c aliye-i] ^c ālem-şümül-ı āşafāneleri (5^{a/1}), zāt-ı mülkī's-şifātları (5^{a/14}), muḥāt-ı ^c ilm-i şerifleri (5^{b/1}), ser-kilk-i ḥaḳḳ-nüvīsleri (5^{b/4}), ḥūrşid-i meymenet-i nüvīd-i mekremetleri (6^{a/10}), şavb-ı şenā-ver-i bī-riyāları (8^{a/3}), vücūd-ı şeref-nümünları (8^{b/15}), ṭaraf-ı aḥvālīmiz (16^{a/4}), (19^{a/4}), (25^{a/1}), (28^{b/8})

Diğerleri için: (6^{a/12}), (6^{a/12}), (6^{a/13}), (6^{a/13}), (9^{a/10}), (10^{a/8}), (10^{b/4}), (10^{b/8}), (10^{b/10}), (11^{a/5}), (11^{b/5}), (12^{a/15}), (12^{b/1}), (13^{a/2}), (13^{a/13}), (14^{a/6}), (14^{a/12}), (14^{b/9}), (14^{b/10}), (15^{a/11}), (16^{a/7}), (16^{a/8}), (18^{b/13}), (19^{b/1}), (19^{b/6}), (19^{b/14}), (20^{a/3}), (20^{b/6}), (21^{a/3}), (21^{a/4}), (21^{b/15}), (22^{b/4}), (22^{b/13}), (22^{b/13}), (23^{a/14}), (24^{a/10}), (25^{a/4}), (25^{a/8}), (25^{a/9}), (25^{a/11}), (26^{a/11}), (28^{b/14}), (29^{b/9}),

(30^{b/6}), (31^{a/2}), (31^{a/2}), (31^{a/4}), (31^{a/11}), (31^{b/13}), (32^{a/10}), (32^{b/1}), (32^{b/2}), (32^{b/14}), (33^{a/7}), (33^{b/9}), (34^{b/1}), (34^{b/3}), (34^{b/12}), (34^{b/12}), (35^{a/1}), (35^{a/2}), (35^{b/9}), (35^{b/10}), (36^{a/10}), (36^{a/11}), (36^{a/15}), (36^{b/2}), (36^{b/5}), (36^{b/6}), (36^{b/6}), (36^{b/7}), (36^{b/8}), (36^{b/8}), (37^{b/1}), (38^{a/3}), (40^{a/3}), (41^{a/2}), (42^{b/6})

4.2.2.5. Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

- bu şenākārları (4^{a/15})

TDÍG {[ST(TS+AFBS)]}

- bu dil-dāde-i ḥālişü'l-bālları (30^{a/6})

TDÍG {[ST(TS+FT)]}

Diğerleri için: (7^{a/2}), (17^{a/12})

- Sa' ādetlü, şecā' atlü, celādetlü, nebāhatlü sultānım ḥān-ı 'ālī-şān ḥāzretlerinüñ piş-gāh-ı sa' ādet-penāh ve sāḥa-i nuşret-bāḥa-i celādet-dest-gāhlarına tekrīmāt-ı bisyār ve ta' zīmāt-ı bī-şümār ile da' avāt-ı ḥālişāt-ı icābet-ḫarīn ve taḥiyyāt-ı zākiyāt-ı meveddet-rehīn ki mengūş-ı gūş-ı ḥūru'l-'in ve müsteclib-i beş'ir-i fetḥ-i mübīn ola, ithāf u ihdā olunduḡdan şoñra inhā' -i devlet-ḥāh-ı bī-iştibāhları (4^{a/1})

TDÍG {[ST(EG[SFG(B'liiT[ST(TDÍG[ST(As⁴+Aİ)]²⁰⁴)+(ST[FT+Aİ])]+[BG(FT+ve+FT)]+(BG[BG(FT+ve+FT)]+edat)+(BG[FT+ve+FT])+(AC)+(BFG[BG+yard.fiil])]+edat)+(FT)]}]

- Sultānım ḥāzretlerinüñ sāḥa-i āsmān-mesāḥaları ki (mülemma') tebāşir-i şubḥ-ı devlet ü iḡbāl ve [maṭraḥ-ı] eşi' a-i envār-ı [fazl u ifdāldir], leb-i tebcil ile taḡbīl olunub ol emti' a-i behiyye-i żarā' et u efgendegī ki nesic-i deffe-i iḡlāş ve ber-āverde-i bendergāh-ı iḡtişāşdır, te'diye-i merāsım-i 'ubūdiyyet u bendegī birle ta'biye-i bār-ḥāne-i ta' zīm ve sūdde-i sa' ādetlerine taḡdīm olunduḡdan şoñra 'arīza-i 'abd-ı müstedimleri (7^{a/5})

²⁰⁴ Sıfat tamlamalarında birden çok sıfat olduḡu durumlarda sıfatlar tek tek yazılmayıp sıfat sayısı, sıfatın kısaltması olan S harfi üzerine üst simgeyle yazılmıştır.

TDİG {[ST(EG[SFG(ZFG[B'liİT(ST[TDİG+Aİ])+(FT)]+{AC})+[BFG(VG[EG(FT+edat)]+[Aİ])]+yard.fiil)]+(ST[TS+FT])+(EG[FT+edat])+(BFG[BG(FT)+ve+(YG[TDİG(FT)]+[Aİ])]+yard.fiil)]+edat)+(FT)]}

- Sulṭānım ḥazretlerinüñ ḥāk-pā-yı ' anber-bār-ı kimya- ' ayārlarına cebīn-sā-yı ' ubūdiyyet taqḍimiyle ḥadīka-i ḥulūşda rū-nümā ve zīver-i destār-ı ḥüsn-i qabūl olmağa sezā güldeste-i du' ā vü şenā ithāfından şoñra berdāşte-i bende-i ' izzet-cūyları (8^{b/6})

TDİG {[ST(EG[B'sizİT(ST[YG(İFG[EG(YG[B'liİT(ST[TDİG+Aİ])+(FT)]+[B'sizİT(FT+Aİ)])+edat]+[BFG(BG[Bul.G(FT+FBS)]+ve+[FT])]+yard.fiil)]+(FS)]+[FT])+(Aİ)]+edat)+(FT)]}

- Sulṭānım ḥazretlerinüñ ḥāk-pā-yı şerīflerine rū-yı niyāz pāy-endāz kılnub du' ā-yı imtidād-ı ' ömr ü devlet ve izdiyād-ı qadr u sa' ādetleri pīrāye-i evkāt ve sermāye-i mübāhātım idigi berdāşte-i pīş-gāh-ı ' izzetleri kılnıdıkdan şoñra ma' rüz-ı dā' ileri (9^{a/1})

TDİG {[ST(EG[SFG(ZFG[YG(B'liİT[ST(TDİG+Aİ)]+[FT])+(FT)]+[BFG(FBİ+yard.fiil)])+(B'sizİT[TDİG(BG[FT+ve+FT])]+[SFG(BG[TDİG(FT)]+ve+[TDİG(FT)])+ekfiil)]+(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)]+edat)+(FT)]}

- Ḥazretlerinüñ nādī-i kerīm-i irem-i nazīrlerine cevāhir-i şevk ü ğarām, *Der-dest-i niyāz-ı berg-i teslīm* resmi üzere ihdā kılnıdıkdan şoñra inhā-gerde-i muḥliş-i ḥayr-endişleri (25^{b/10})

TDİG {[ST(EG[SFG(B'liİT[İ+FT])+(FT)+(EG[B'sizİT(M+Aİ)]+edat)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+edat)+(FT)]}

- Ḥazretlerinüñ pīş-gāh-ı mekārım-penāhlarına ma' den-i ḥulūşdan kāviş-i zebān-ı cānla dest-i resīde olan cevāhir-i tāb-dār-ı du' ā ki, perdāht-yāfte-i kār-gāh-ı qabūldür, ithāf olunduğdan şoñra ber-āverde-i muḥlişi (26^{a/14})

TDİG {[ST(EG[SFG(ST[SFG(B'liİT[Aİ+FT])+(FT)+(EG[FT+edat])+(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT])+(AC)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+edat)+(FT)]}

- Ḥazretlerinüñ gülzār-ı mizāc-ı letāfet-ımtizācları ṭarāvet-pezīr-i bārān-ı feyz-i Ḥudā olmağ da' avātı taqḍiminden şonra nümūde-i muḥlişi (26^{b/14})

TDİĞ {[ST(EG[B'sizİT(B'sizİT[İFG(B'liİT[Aİ+FT]))+(BFG[FT+yard.fiil]))+[Aİ])+(Aİ)]+
edat)+(FT]}

- Hâzretlerinüñ nādī-i refi'ü'l-îmād ve mevķıf-i meni'ü'l-bünyādları şavbına şafha-i
hulūşa nihāde ve tekellüfāt-ı 'ādiyeden sāde taḥıyyāt-ı müsteḫābe ve da'avāt-ı
me'mületü'l-[isticābe] arz olunduktan sonra berdāste-i muḥıbb-i ḳādīm ve şenā-ver-i
müstedīmleri (27^{b/1})

TDİĞ {[ST(EG[SFG(B'sizİT[B'liİT(Aİ)]+(BG[FT+ve+FT]))+[Aİ])+[ST(BG[YG(FT+FS)]
+ve+[UG(FT+FS)])+(BG[FT+ve+FT]))+(BFG[Aİ+yard.fiil]))+edat)+(BG[FT+ve+FT])}]

- Hâzretlerinüñ darü'l-ifāde-i 'aliyyelerine risāle-i şıdk-ı maḳāle-i ḫātırda şebt olunmuş
du'ā-yı ihlāş-āmīz ihdā olunub nüşha-i nāme-i ḫıkmət-i ilāhī olan zāmīr-i ziyā-güsterleri
istifsārī mürā'ātından sonra minhā-yı dil-beste-i 'āfiyet-cüyları (27^{b/14})

TDİĞ {[ST(EG[B'sizİT(B'sizİT[ST(SFG[ZFG(B'liİT[Aİ+FT]))+(ST[SFG(BFG[Bul.G(FT
+Aİ)]+yard.fiil)]+[FT]))+(BFG[Aİ+yard.fiil]))+[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT)]+[Aİ])+(Aİ)]+e
dat)+(FT]}

- Hâzretlerinüñ bezm-i 'irfān-medārları şavbına güldeste-i şenā ithāfindan sonra 'arza-
güzārī-i muḫlişi (29^{a/8})

TDİĞ {[ST(EG[B'sizİT(YG[B'sizİT(B'liİT[Aİ+FT]))+(Aİ)]+[FT])+(Aİ)]+edat)+(FT]}

- Hâzretlerinüñ ravzatü'ş-şafā-yı mihr-i vefā olan piş-gāh-ı vālā-dest-gāhlarına ḳucaḳ
ḳucaḳ gül-deste-i şenā ve ḫabaḳ ḫabaḳ nev-bāve-i du'ā ihdā olunduktan sonra nihāl-i bār-
āver-i ḫātır-ı [memdūḫü'l-me'āşirleri] (31^{a/6})

TDİĞ {[ST(EG[SFG(B'liİT[Aİ])+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil))]+FT))+(BG[ST(TG+FT)]+
ve+[ST(TG+FT)])+(BFG[+yard.fiil]))+edat)+(FT]}

- ḫarīd-i meserret-i nüvīd ile vārid olan müşerrefe-i dil-güşāları (10^{a/5})

TDİĞ {[ST(SFG[BFG(VG[EG(FT+edat)]+[As])]+yard.fiil)]+(FT]}

- ḳulları ḫaḳḳında sünūḫ iden kerem-i bī-nihāyeleri (11^{b/4})

TDİĞ {[ST(SFG[B'sizİT(TDİĞ+Aİ)]+[BFG(İ+yard.fiil)])+(FT]}

- rüzgār-ı zürkārđan çekilen envā'-meşak̄kate (ve) iz' āf-ı mükāfāt-ı müddaḥare 'add olunan ümmīd-vārī-i şeref-yābī-i ḥidmet-i a' yānları (12^{b/14})

TDİĞ {[ST(SFG[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil]))+(BG[ST+ve+FT]))]+[BFG(Aİ+yard.fiil)))+(FT)]}

- müşkil işleri (19^{b/7})

TDİĞ [ST]

- şeref-yāfte-i vürüd olan mektüb-ı emr-i üslüb-ı feyz-i iştimālleri (15^{a/9})

TDİĞ {[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]}

Diğerleri için: (37^{b/2}), (39^{a/14}), (39^{b/14})

- kâşid-i ferḥunde muḳaddem yediyle şeref-yāfte-i vürüd olan muḥabbet-nāme-i 'anberīn-i şemmāmeleri (20^{b/15})

TDİĞ {[ST(SFG[FT])+[EG(Aİ+edat))+[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]}

- feḥvā-yı lāmi' ü'l-eşvākında pertev-efşān-ı bāşıra-i şühüd olan peyām-ı 'āfiyetleri (23^{a/9})

TDİĞ {[ST(SFG[TDİĞ(FT))+[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]}

- leyle-i ma' hūde-i u' cūbe-zā-yı ḥayret-fezāda şüret-nümā-yı ḥudūş olan vak' a-ı hā'ileniñ def' aten istimā' ı ta' ḫil-i meşā' ir-i ḥavāss itmegin ḳadem-i şeref-i tev'emlerine ruḥ-sūde-i [müşāya'at] olmaḳ rütbe-i istihālede oldığı ecelden dāğdāğ-ı ḥüzn ü endūh iken şeref-yāfte-i vürüd olan mülāṭṭıfa-i i' cāz-ı ṫırāzları (23^{b/2})

TDİĞ {[ST(SFG[ZFG(B'sizİT[İFG(B'liİT[İFG(B'liİT[ST(SFG[FT])+[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]+[AZ]+[Aİ])+(BFG[FT+yard.fiil)))+(FT)]+(BFG[FT+yard.fiil)))+(SFG(BFG[FT+yard.fiil)))+(Aİ)+(FT)+ek fiil))+[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]}

- zuhūr iden ḳuşūrımız (29^{a/15})

TDİĞ {[ST(SFG[BFG(Aİ+yard.fiil)))+(Aİ)]}

- 'allām-ı melāz-ı enām olan sulṫānım (38^{b/10})

TDİĞ {[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(Aİ)]}

- Sultānım hazretlerinin hāk-pā-yı iksīr-‘ adilleri envā‘ ta‘ zīm u tebcīl ile tekhīl ve du‘ā-yı devām-ı ‘ōmr ü devletleri tetmīm u tekmīl kılındıktan sonra ma‘rūz-ı dā‘ī-i dīrīneleri (8^{a/10})

TDİG {[ST(BG[EG(SFG[B’liİT(ST[TDİG+AI])+FT)+[BFG(VG[EG(FT+edat))+[AI])+yard.d.fiil]+edat]+ve+[EG(SFG[TDİG(FT))+[BFG(BG+yard.fiil)]+edat)]+(FT)]}

- Sultānım hazretlerinin meclis-i mekremet-penāh ve maḥfil-i sa‘ādet-dest-gāhlarına i‘zāz-ı [tamm] ve ikrām-ı mā-lā-keḷām ile ‘anber-i şemmāme-i ed‘iye-i müteḥakkıkatü’l-icābetleri sübhā-i dest-i endīşe kılındığı inhā ve cevāhir-i zevāhir-i ihlāş ki rişte-i alāka-i ğubārdan istinkāfi nümāyān ve bezm-i cennet-miṣāllerine naqd-i cān ile ma‘ān nişār olunmağa şāyāndır, sāḥa-i ḥüsn-i kabūle rāḥe-i niyāz ile vaż‘ olunduğı imā olunduğdan sonra ‘arza-dāşt-ı dā‘ī-i devletleri (15^{b/2})

TDİG {[ST(BG[EG(SFG[B’sizİT(VG[EG(YG[B’liİT(ST[TDİG+AI])+(BG[FT+ve+FT]))+[BG(FT+ve+FT)])+edat]+[FT])+(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+edat]+ve+[EG(SFG[B’sizİT(FT)+{AC}+(SFG[FT]+[BFG(VG[EG(FT+edat))+[AI])+yard.fiil])]+[BFG(I+yard.fiil)])+edat)]+(FT)]}

- Sultānım hazretlerinin ğuše-i bisāt-ı cālībū’l-inbisāt ve maḥfil-i firdevs-i neşātları ki hezār naqş-ı dil-keş-i kemālāt u mekremet ile zībende ve envā‘ zīb u zīver-i sa‘ādet ile ıtrāzendedir, leb-i ta‘zīm ile telşīm ve du‘ā-yı ğūn-ā-ğūn-ı rūz-efzūn [ile] tersīm olunduğdan sonra ‘arza-dāşt-ı ‘abd-ı müstedīmleri (15^{b/14})

TDİG {[ST(BG[EG(SFG[B’liİT(TDİG+AI)+(BG[FT+ve+FT]))]+{AC}+[BFG(VG[EG(FT+edat))+[AI])+yard.fiil]+edat]+ve+[EG(SFG[BFG(VG[EG(FT+edat))+[AI])+yard.fiil])]+edat)]+(FT)]}

- Hazretlerinin piş-gāh-ı ‘izzetlerinde şemāi’-m-i ğül-i emāni ve [nesā’im]-i şukūfe-i ruḥāni ki fevā’ih-i meşk-i [Tātārī] gibi muḥırr-ı cānı ‘ıtr-engīz ve revāyih-i ‘ūd-ı kūmārī gibi dimāğ-ı [cenāni] ‘abīr-āmīz kılur, da‘avāt-ı tayyibāt-ı ihlāş-maḥrūn ile [ta‘biye] ve merāsım-i pürsiş-i [ḥātır-ı ātırıları] te’diye olunduğdan sonra inhā-gerde-i muḥlişi (29^{b/15})

TDİG {[ST(BG[EG(SFG[Bul.G(B’liİ[AI+FT])+(BG[FT+ve+FT]))]+{AC}+[EG(FT+edat)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+edat]+ve+[TDİG(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]+edat)]+(FT)]}

4.2.2.6. İsim-fiil Grubundan Oluşanlar

- bu āvāre-i beydā-yı ʔāqat-fersā-yı hicrān olan birāder-i dil-figārları ʔarafına revzene-güşā-yı tefāḫḫud olmaları (27^{a/1})

TDİG {[İFG(B'sizİT[TDİG(ST[SFG(BFG[ST(TS+FT)]+yard.fiil)]+[FT])]+[Aİ])+(BFG[FT+yard.fiil])}]}

- muḫabbet-nāme-i meserret-i [ḫitāmeleri] ile aḫyānen tesliye-baḫş-ı [ḫāḫır-ı fātir] olmaları (20^{a/8})

TDİG {[İFG(EG[TDİG(FT)]+edat)+[AZ])+(BFG[FT+yard.fiil])}]}

- ba' de'l-yevm daḫi bu bende-i melāl-i [eşgāllerin] 'arrāde-i tenāsi ile endāḫte-i beydā-yı teḡāfūl ü ihmāl buyurmayub gāḫ u bī-gāḫ sā' id-i sīmīn kerem-nāme-i şafā-me'āllerin zīb-i āḡūş-ı [emānī] vü āmāl buyurmaları (15^{a/13})

TDİG {[İFG(ZFG[AZ]+{b})+[TDİG(ST[TS+FT])]+[EG(FT+edat)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(BG)+(B'sizİT[FT+FT])+(BFG[FT+yard.fiil])}]}

- hemān ʔaraf-ı [muḫlişlerin] du' ā-yı serī' ü'l-icābelerinden ferāmūş buyurmayub şayḫalzen-i āyīne-i vedād olan mürāseleleriyle cilā-sā-yı merāyā-yı derūn u bīrūn olmaları (21^{b/3})

TDİG {[İFG(ZFG[FZ]+[TDİG(FT)]+[BFG(UG[TDİG(FT)]+[Fİ])]+yard.fiil)]+(EG[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(TDİG)]+edat)+(BFG[FT+yard.fiil])}]}

-iḡtinām-ı şafā-yı vaḫt u ḫālle feyż-yāb-ı niḫā-yı bāl olduḫça eḫibbā vü eviddāyı du' ā-yı ḫayr-ı icābet-intimāları ile tezekkür buyurmaları (29^{b/12})

TDİG {[İFG(ZFG[EG(FT+edat)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(BG)+(EG[TDİG(FT)]+edat)+(BFG[Aİ+yard.fiil])}]}

- ba' de'l-yevm [bārī] telāfi-i mā-fāte himmet buyurub kitāb-ı 'ıḫriyyetü'l-merḫūm ve ḫiḫāb-ı miskiyyetü'l-mersūmları ile laḫlaḫa-sā-yı bezm-i vedād olmaları (30^{a/11})

TDİG {[İFG(ZFG[AZ]+[Aİ]+[FT])+(BFG(Aİ+yard.fiil))]+(EG[TDİG(BG[FT+ve+FT])]+edat)+(BFG[FT+yard.fiil])}]}

- ba' de'l-yevm [daḥi] dendāne-ḥāme-i gevher-niṣār ile 'uḡde-güṣā-yı ḥāṭır-ı beste-kār olmaları (23^{b/10})

TDİĞ {[İFG(AZ)+(edat)+(BFG[VG(EG[FT+edat])+(FT)]+yard.fiil)]}

- teşmīr-i sā' id-i himmet buyurmaları (42^{a/10})

TDİĞ {[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

4.2.2.7. Sıfat-fiil Grubundan Oluşanlar

- hem-vāre zīnet-efzā-yı şadr-ı vālā-ḡadr Şeyḥü'l-islāmı olmak da' avātı ile güzārende-i evḡāt idigimiz (5^{a/14})

TDİĞ {[SFG(FZ)+(VG[EG(B'sizİT[İFG(BFG[ST(FT+AT)]+yard.fiil)]+[Aİ])]+edat)+[FT])
+ek fiil]}

- hem-vāre pā-ber-cā-yı riyāz-ı iḡbāl ve zīnet-efzā-yı ḥıyābān-ı iclāl olmak niyāz u temennāsını 'aḡīb-i ferā'iz-i penç-gānede pīr ve cünūd-ı icābet-şu'ūd-ı teḥıyyet u dūrūd itdigimiz (31^{b/8})

TDİĞ {[SFG(FBZ)+(B'sizİT[İFG(BFG[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil)]+[BG])+(BFG[Bul.G
(FT)+(BG[FS+FT])]+yard.fiil)]}

- sermāye-i şabr u şekīb menḥūb-ı dest-i cefā-peyvest-i yaḡma-gerān-ı ḡumūm-ı sāmān-sūz olmaḡın ümmīd-vārī-i kem-terīn-i reşḡa-i zülāl-i 'ināyetleri ile reh-niṣīn-i ser-kūçe-i intizār idigim (43^{a/13})

TDİĞ {[SFG(B'sizİT[FT])+(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(VG[EG(FT+edat)]+[FT])
+ek fiil]}

- sa' ādetlü sultānımiñ zeyl-i merḡametlerine teşebbūş ve ḡidmet-i du'ālarına ḡaşr-ı evḡāt itmiş ḡulları idigim (11^{a/6})

TDİĞ {[SFG(ST[BG(SFG[B'liİT(ST[TDİĞ+Aİ])+(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+ve+(SFG[
TDİĞ(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+[Aİ])+ek fiil]}

- iḡbār-ı sārre-i selāmetleri istimā' ına intizār üzere idigimiz (4^{b/5})

TDİĞ {[SFG(EG[YG(B'sizİT[TDİĞ(FT)]+[Aİ])+(Aİ)]+edat)+ek fiil]}

- bu āna dek taṣdī^c olunmadığı (7^{b/4})

TDÍG {[SFG(EG[ST+edat])+(BFG(İ+yard.fiil))]}

- taṭvīl-i kelām ve [teksīr-i] suṭūr ile ḳābil-i istifā^ʿ olmadığı (13^{a/3})

TDÍG {[SFG(EG[BG(FT+ve+FT)]+edat)+(BFG[FT+yard.fiil])]}

- bu āna dek bir selām-ı sādeye ṣāyān olmadığımız (26^{a/5})

TDÍG {[SFG(EG[ST+edat])+(BFG[YG(ST[TS+FT])+(FS)]+yard.fiil))]}

- Lākin iṣṭiyāḳ-ı müşāhede-i dīdār-ı pūr-envārları āteṣ-endāz-ı ḥırmən-i dil ü cān olduğundan mā-^cadā menba^c-ı ser-çeṣme-i zindeganī olan mektüb-ı cālibü'l-ḳulūbları inḳıṭa^c ı ile [Sikender-i reh]-peymā-yı ārzū leb-teṣne-i kelimāt-ı ye's ü ḥırmān olub ḳandīl-i mektüb-ı melekūt-efrūz-ı nūr-ı āṣināları iltimā^c ına ne mertebe çeṣm-i dūḥte-i intizār idigi (27^{a/7})

TDÍG {[SFG(EG[ZFG(AE)+(TDÍG[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])+[AE])+(ZFG[EG(B'sizİT[TDÍG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT])]+[Aİ])+(edat)]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(B'sizİT[TDÍG(FT)]+[Aİ])+[ST]+[FT]+ek fiil)]}

- āṣiyān-sāz oldukları maḳām-ı ^cazizü'l-menāllerine ḥaṭṭ-ı raḥl-ı iḳāmet ile mecrā-yı ḳulüb-ı müstefīdāne ifāza-i yenābi^c -i ^culūma iṣṭigāl u müdāvemmet üzere oldukları (29^{b/9})

TDÍG {[SFG(EG[YG(ST[TDÍG(SFG[BFG(FBİ+yard.fiil)])+[FT])+(FT)]+edat)+(FT)+(BFG[EG(YG[FT+BG])+(edat)]+yard.fiil)]}

- mecālis u maḥāfilde varaḳ-ṣūmār-ı resā^ʿil-i medāyih-i celīletü'l-āṣārları olduğumuz (10^{b/11})

TDÍG {[SFG(BFG[Bul.G(BG)+(TDÍG[FT])]+yard.fiil)]}

- muḥtāc-ı bürhān olmadığı (26^{b/10})

TDÍG {[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

- ārzūmend-i peyām-ı ^cāfiyetleri olduğumuz (38^{a/7})

TDÍG {[SFG(BFG[TDÍG(FT)]+yard.fiil)]}

- ā'zam-ı ni'am-ı ilāhiyye olan nevāl-i 'āfiyetden hişşe-yāb olub bükreten ve 'aşıyyeten neyyir-i devletleri ufq-ı nuşretde[n tābān] ve āhter-i sa'ādetleri evc-i rif'atde dirahşān olmağ da' avātına ez dil u cān dest-i żarā'et-güşāde idigi (4^{a/9})

TDİG {[SFG(ZFG[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]+[BFG(AFBS+yard.fiil)))+(BG)+(B'sizİT[İFG(BFG[BG(İsn.G[TDİG(FT)]+[UG(FT+FS)]+ve+(İsn.G[TDİG(FT)]+[Bul.G(FT+FS)]))]+yard.fiil)]+[Aİ])+(BG)+(FT)+ek fiil]}

- henüz fānūs-ı hayāt hayme-i çār-ħazāne-i bedende 'arz-ı leme'āt idüb mişkāt-ı midħat u teħiyetleri ile peyveste meclis-efrüz-ı veliyyü'n-ni'ami oldığımız (8^{a/5})

TDİG {[SFG(ZFG[FZ]+[FT]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(EG[TDİG(FT)]+edat)+(FZ)+(BFG[FT+yard.fiil])}]

- henüz bülbül-i cān şāh-sār-ı gül-zār-ı zindegāniden perrān olmayub zemzeme-i du'ā-yı devletleri ile nağme-perdāz idigi (19^{a/5})

TDİG {[SFG(ZFG[(FZ)+(FT)+(BFG[UG(FT+FS)]+yard.fiil)))+(VG[EG(TDİG(FT)+edat)]+[FBİ])]+ek fiil]}

- fa'iz-i ni'am-ı 'āfiyet olub hem-vāre rātibe-i şeb u rūzumuz olan [ħidemāt-ı] du'ā-yı devletleri ile sübħa-şümār idigimiz (25^{a/2})

TDİG {[SFG(ZFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(FBZ)+(VG[EG(ST[SFG(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)]+[FT])]+edat)]+[AFBS])+ek fiil]}

- meyāmin-i enfās-ı müteberrikeleri ile cism-i nizār merkez-i 'ālemde şāhīh u sālīm olub da' avāt-ı şehriyārī şenāları ile evķāt-güzār olduğumuz (28^{a/4})

TDİG {[SFG(ZFG[EG(TDİG[FT])]+edat)]+[FT]+[BFG(Bul.G[FT+BG])]+yard.fiil)}+(EG[B'sizİT(FT+Aİ)]+edat)]+(BFG[AFBS+yard.fiil])}]

- henüz melħūz-ı 'ayn-ı 'āfiyet olub eħibbā u aşdıķāniñ ve ħāşşaten zāt-ı semāħat-ı simātleriniñ gül-ķand-ı midħat u teħiyetleri ile şirīn-kām olduğumuz (28^{b/9})

TDİG {[SFG(ZFG[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(EG[B'liİT(BG[BG+ve+FT])+(TDİG[FT])]+edat)]+(BFG[FBS+yard.fiil])}]

- murğ-ı kafes-nişin-i ten ki sîne-i bî-kînedede cân-âlûde-i mihendir, henüz cilve-sâz-ı şâh-ı devha-i ‘âfiyet olub gül-bāng-ı du‘ â-yı efvnî-i ‘ömr ü [devletlerin] resîde-i mele‘ü’l-a‘lâ kıldığımız (30^{b/11})

TDİG {[SFG(ZFG[FT]+{AC})+[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(TDİG[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])}]

- dâmen-busî-i rāhat-zedâ büse-gâh-ı leb-i inķizâ [olub] manşib-ı celilü’l-i‘ tibâr ile fâ‘iz-i şevķ-i mükâfat ve mazhar-ı nevâziş-i mucâzât oldığınız (37^{b/13})

TDİG {[SFG(ZFG[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(EG[FT+edat])+(BFG[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil)]}

- henüz semûm-ı temmûz-ı fenâ hadîka-i vücûda âfet-res-i ‘anâ olmayub feyz-i [şādāni] ümmîd-i mülâkatları ile ser-sebz u ter ve hem-vâre şâh-sâr-ı [āmāl] nev-bāve-i du‘ â-yı icâbet-nümâları ile bār-âver olub leyl ü nehâr neşr-i maḥāmid-i cemîletü’l-âşârları ile evķât-güzâr idigimiz (24^{a/2})

TDİG {[SFG(BG[ZFG(ZFG[FZ]+[FT]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)])))+(FT)+(BFG[VG(EG[FT+edat])+(BG)]+yard.fiil)+ve+[ZFG(FBZ)+(FT)+(BFG[VG(EG[FT+edat])+(FBS)]+yard.fiil)]+(BG)+(VG[EG(FT+edat)]+[AFBS])+ek fiil]}

- ḥālâ tûḫî-i cân kafesçe-i ten-i nâ-tüvānda bāl u pür-ḥayâtdan ‘uryān olmayub zezeme-pîrâ-yı du‘ â-yı ihvân u yārân oldığı (29^{a/11})

TDİG {[SFG(BG[ZFG(AZ)+(FT)+(BFG[Bul.G(FT+yard.fiil)])]+ve+[ZFG(BFG[UG(AFBS+FS)]+yard.fiil)])+(BFG[FT+yard.fiil])}]

- vicâheten vü nezâheten rüçhân u imtiyâzıma kendi daḫi leb-cünbân-ı i‘ tirâf idigi (42^{a/5})

TDİG {[SFG(BG)+(TDİG[BG])+(Z)+{b}+(FT)+ek fiil]}

- bunuñ [gibi] ni‘ met-i cezîle ve mevhibe-i celîleniñ ‘uhde-i şükründen ḥurûca muvaffak olmadıkları (33^{b/2})

TDİG {[SFG(UG[B’liİT(ST[EG(Z+edat)]+[BG(FT+ve+FT)]+[Aİ])+(BFG[Aİ+yard.fiil])}]}

- ŧebān-rūz-ı lāzıme-i [zımmet-i] ‘ubūdiyetimiz olan [hıdmet-i] du‘āları ile [güzārende-i] evķāt idigimiz (16^{a/6})

TDĠG {[SFG(VG[EG(TDĠG[ST(SFG[BFG(TDĠG[FT])+yard.fiil)]+(FT))]+edat]+[FT])+ek fiil]}

4.2.2.8. Baēlama Grubundan Oluŧanlar

4.2.2.8.1. “ve” Edatının “u, vū” ŧeklinde Okunmasından Oluŧanlar

- kuŧūr u tekāsülümüz (7^{b/4})

- çeŧm u gūŧ-ı iŧtiyākımız (28^{a/10})

- sū’-i edeb u taķŧirimiz (29^{b/2})

TDĠG [BG]

4.2.2.8.2. “ve” Edatından Oluŧanlar

- zıll-ı ‘ālī ve sāye-i ma‘ālileri (7^{a/1})

TDĠG {[BG(FT+ve+FT)]}

- du‘ā-yı imtidād-ı devlet ve neŧide-i ta‘dād-ı eŧnāf-ı mekremetleri (12^{b/12})

TDĠG {[BG(FT+ve+FT)]}

4.2.2.9. Yönelme Grubundan Oluŧanlar

- dergāh-ı re’fet-penāh-ı kibriyāya āēgūŧ-gūŧā-yı temennā ve dest-i ber-āverde-i ricāyız (9^{a/14})

TDĠG {[YG(FT)+(BG[FT+ve+FT])]}

- Sa‘ādetlü, ŧerāfetlü, siyādetlü, mekremetlü [sulţānım] ŧerīf-i ‘ālī-ŧān ḫāzretlerinūñ maḫaṭṭ-ı riḫāl-i ‘izz ü iķbāl ve mu‘idd-i esbāb-ı cāh u celāl olan maēnā-yı ‘ulyā-[yı] ŧerāfet-bār-gāh (ve) vūzerā-yı sīmiyā-yı ūbbehet-dest-gāhlarına kemāl-i ta‘zīm u tebcil ve

nihāyet tefhīm ü teclīl birle dūrre-i yetīme-i şems-i duḥādan āzḥa dūreri-i [ed' iye-i] lāyıkā-i icābet-pīrā ve ğurre-i nāşıye-i şubḥ-ı şādık-ı 'ālem-ārādan ğarrā ğurer-i eşniye-i fā'ıka-i istiḫābet-intimā, manzūm-ı kālā'id-i ihlāş ve mevsūm-ı kāvā'id-i ihtişāş kılınub piş-gāh-ı şerāfet-penāha ithāf u ihdā kılındığı [siyākda] levḥa-i mazāhir-i mekārim olan zamīr-i münīr-i zükā-zekā ve ḥātır-ı ḥātır-i beyzā-zīyālarına nümūde-i muḥliş-i şābitü'l-velāları (3^{a/5})

TDİG {[YG(TDİG[ST(SFG[ST(SFG[ZFG(B'liİT[ST(ST[TDİG(ST[As⁴+Aİ])))+(ST[FT+Aİ]))]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiil)]+(BG[FT+ve+FT])))+(EG[BG(FT+ve+[FZ]+FT)]+edat)+(BG[ST(UG[FT+As])+(FT)]+ve+[ST(UG[FT+As])+(FT)])+(BFG[BG(FT+ve+FT])+yard.fiil)]+[FT]+[BFG(BG+yard.fiil)]+(Aİ)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+(BG[FT+ve+FT]))+(FT)]}

- Efendim sultānım ḥazretlerinüñ meḫāf-ı 'ākifān-ı mele'ü'l-ā'lā olan maḥfil-i behişt-mümāşillerine kemāl-i ta'zīm u tekrīm birle ṭarā'if-i taḫıyyāt-ı şāfiyye ve şerā'if-i tefhīmāt-ı vāfiye ithāf u ihdā olunduktan sonra mir'at-ı füyūzāt-ı ilahiyye olan zamīr-i münīr-i ilhām-pezirlerine [nümūde-i] muḥliş-i şāfi-serirleri (5^{b/7})

TDİG {[YG(TDİG[ST(SFG[EG(SFG[B'liİT(ST[STDİG²⁰⁵+Aİ]))+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil)]+[FT]))+[EG(FT+edat)]+[BG(FT+ve+FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+edat+[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT)]+(FT)]}

- Sultānım ḥazretlerinüñ menba' -ı zülāl-i fazl-ı efḍāl olan zāt-ı vālā-nişābları hemişe erike-ārā-yı mecd u 'alā ve sāḥa-i fesīḥa-i nādī-i keşirü'l-eyādileri mülteşem-i şifāh-ı fuḫūl-ı 'ulemā olması da'avātı ta'zīm u tebcil ile nüvişte-i levḥa-i icābet kılındığı ḥılālde ğıbṭa-fermā-yı şafvet-i āf-tāb olan zamīr-i münīr-i daḫāyık-semirlerine 'arīza-i devām-cū-yı dīrīneleri (6^{b/4})

TDİG {[YG(TDİG[ST(SFG[ST(B'sizİT[B'sizİT(BG[B'sizİT(B'liİT[ST(TDİG+Aİ]))]+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT))]+[FZ]+(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])+ve+[B'sizİT(TDİG[FT])+(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])]+(Aİ)]+{EG[BG+edat]}+[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+(Aİ)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+[FT])+(FT)]}

²⁰⁵ Sıralı tamlayanı düşmüş iyelik grubu. Tamlayanı düşmüş iyelik gruplarının art arda kullanıldığı yapı için bu isim önerilmiştir.

- H azretlerin n re k-i g l sen-sar y-ı cen n olan bezm-i h a  e'l-h a  s-ı ferah-res nlarına ves 'il-i ta'z m t ile dest- v z-i ta hiyy t-ı h l  -ı  y t ihd  ve mer sim-i p rsi -i h t r-ı p k u tab' -ı t b-n kları kem -yenba ı mer' i v  m 'edd  k lındı dan  onra z m r-i m n r-i  f-t b-ı ev  flarına inh -y  devlet-c -y  sine- afları (32^{a/2})

TD G {[YG(TD G[ST(BG[EG(SFG[B'li T(A )]+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+FT))+[EG(FT+edat)]+[FT]+[BFG(A +yard.fiil)]+edat]+ve+[EG(SFG[TD G(FT)]+[AE]+[BFG(BG+yard.fiil)]+edat)]+(FT)]+(FT)]}

- Sult nım h zretlerin n nabz-g r-i n f s-ı m sta ime-i b m r-h ne-i me alib ve  er y n-nev z-ı merz 'i d r ' - - f 'i me'arib olan e abi' -i la if-i mekremet-i tim lleri  if h-ı ta'z m u icl l ile ta bil [ve] k n n-ı mid at u te hiyyetleri 'al  seb li'l-v c b tert l olunma  h l linde genc ne-i cev hir-i h k y k-ı h kemiyye olan z m r-i da k y k-sem rlere n m yende-i mu li -i m te a ı ları (36^{b/12})

TD G {[YG(TD G[ST(SFG[B'siz T(BG[ FG(B'li T[ST(TD G+A )]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT))+yard.fiil]]+(FT)))+(BFG[VG(EG[FT+edat]]+(A )]+yard.fiil)]+ve+[ FG(TD G[FT]]+(AZ)+(BFG[A +yard.fiil]))+(A )]+[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT)]+(FT)]}

4.2.2.10. Bulunma Grubundan Olu anlar

- Sult nım h zretlerin n me ra' -ı  er yi' u a k m ve menba' -ı yen bi' -i ma  sid-i en m olan pi -g h-ı faz 'il-pen hlarına kem l-i ta'z m u i tir m ve far -ı tebc l u ikr m birle ul f-ı 'un k du'l-cev hir-i da' av t-ı  afiy t-ı  reyy -ni  m ve  un f-ı 'u k du'l-le'ali-ı ta hiyy t-ı v fiyy t-ı h l  -ı intiz m-ni  rı siyakında ber- verde-i bende-i bi-riy ları (6^{a/4})

TD G {[Bul.G(B'siz T[VG(EG[YG(B'li T[ST(TD G+A )]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT))+yard.fiil]]+(FT)))+(BG[FT+ve+FT]]+edat)+(BG[FT+ve+FT]]+[A ]]+(FT)]}

- Sult nım h zretlerin n mecma' -i faz 'il ve murabba' -ı ef z l olan z t-ı k dsi- f t-ı mek rim-sim tları hem-v re mesned- r -y  'izz   'al  ve h  iye-i fer -i 'ab ari'l-na  -ı meclis-i v l -y  sem hat-intim ları b se-c -y  erb b-ı ric  olub ni  t-ı yer ' a-ı ber ' aları h l-i le afet-efz -y  v c h-ı g v ni'-i lafz u ma'n  ve re  a-i kilik-i bedi'  'l-bey nları nez ret- r -y  had 'ik-ı fazl u ta v  olma  da' av tı  ebnem-i riy z-ı ic bet k lınma  h l linde n m de-i i b l-h hları (7^{b/10})

TDİG {[Bul.G(B'sizİT[İFG(BG[ZFG(B'liİT[ST(TDİG+Aİ)]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiil])+(FT)))+(FBZ)+(BFG[FT+yard.fiil]))+ve+[ZFG(TDİG[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])))+(B'sizİT[İFG(BFG[BG(Yük.G[TDİG(FT)]+[FT])+ve+(Yük.G[TDİG(FT)]+[FT])+yard.fiil])+Aİ)]+(BFG[FT+yard.fiil]))+[Aİ)]+(FT)]}

- Sulţānım Һazretlerinüň maҺz-ı 'ināyet olan vücūd-ı sa'ādetleri maҺfaza-i viķāye-i şamedānīde maşūn u maҺfuẓ ve hemişe zīb-i rū-yı dest-i iclāl olmaķ da' avātı nihāyet tazarru' u ibtihāl ile ser-levħa-i cerīde-i icābet kılınmaķ Һılālinde ma' rüz-ı bende-i iķbāl-cūyları (10^{a/12})

TDİG {[Bul.G(B'sizİT[İFG(B'sizİT[B'liİT(ST[TDİG+Aİ])+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT]))+[B'sizİT(İFG[BFG(BG[Bul.G(FT+BG))]+ve+[FZ]+[FT])+yard.fiil])+(Aİ)]+(FZ)+(EG[BG+edat])+(BFG[FT+yard.fiil]))+[Aİ)]+(FT)]}

- Sulţānım Һazretlerinüň Һāk-pā-yı [tütīyā-yı] menfa'atlerine rūy-māl ile kesb-i mübāhāt u müfāħaret ve imtidād-ı 'ömr ü devletleri da' avātına [peyveste-i] mübāderet u müdāvemet ma' rızında ber-āverde-i çāker-i şenā-verleri (10^{b/14})

TDİG {[Bul.G(B'sizİT[BG(VG[EG(YG[B'liİT(ST[TDİG+Aİ])+FT)+FBS)+edat]+[FT])+ve+(YG[B'sizİT(TDİG[FT])+(Aİ)]+[FT]))+[Aİ)]+(FT)]}

- Sulţānım Һazretlerinüň mültecā-yı kaffe-i enām olan dergāh-ı refī'-i bāhirü'l-iclālleri şavbına hezār ihtirām u ta'zīm birle çehre-i 'ubūdiyyet taķdīm ve dāmen-i devlet-pīrāmenleri şifāh-ı ādāb ile [telşīm] olunmaķ Һılālinde 'arīza-ı dā'ī-i ķadīmli (11^{a/10})

TDİG {[Bul.G(B'sizİT[BG(İFG[B'sizİT(B'liİT[ST(TDİG+Aİ)]+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil]))+(FT)))+(Aİ)]+[EG(ST[FS+BG])+edat]+[FT]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+ve+(İFG[TDİG(FT)]+[EG(FT+edat)]+[BFG(Aİ+yard.fiil))]+[Aİ)]+(FT)]}

- Һazretlerinüň bezm-i dil-güşā ve nezd-i rūħ-efzāları sū-yı dil-cūyuna rişte-i vedd-i intizām ile reşk-berde-i silkü'l-cevāhir-i eyyām ve Һased-gerde-i ķılāde-i gerdēn-i gerdūn-ı sebük-ħırām olan mürvārīd-i da' avāt-ı şüreyyā-nizām-ı ihdā ve şemmāme-i ṭab'-ı laṭifleri dest-ħuş-ı enāmīl-i [istinbā] kılınmaķ Һılālinde minhā-yı muħliş-i bī-riyāları (20^{a/11})

TDİG {[Bul.G(B'sizİT[BG(İFG[B'sizİT(B'liİT[Aİ]+[BG(FT+ve+FT)])+(FT)]+[EG(FT+edat)]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT]))+(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+ve+(İFG[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil))]+[Aİ)]+(FT)]}

- H azretlerin n p ş-g h-ı ma arif-dest-g hları Şavbına be-fart 'l-ikr m-ı cev ahir-i gir n-
kadr du    ihd sıyla nesic-i zer-t r-ı deffe-i ved d olan k l -yı v l -yı ihl ş p y-end z-ı
maħrem n-ı bezm-i h şŐ 'l-h şŐları kılınmak Őımında n m de-i muħliŐi (20^{b/8})

TD G {[Bul.G(B'siz T[ FG(ST[SFG([EG[B'siz T(YG[B'siz T(B'li T[A +FT]))+(A )]+[FT
])+(A )])+edat)+(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT])+(BFG[TD G(FT)]+yard.fiil)]+[A ]]+(FT)]}

- H azretlerin n meclis-i ĥuld- y n-i Şeref-reh nleri Şavbına perveriş-y fte-i Őadef e-i der n-
ı ihl ş-n m n olan le' li-i da av t-ı Őemsiyyet 'l-leme at ve zev hir-i taħiyy t-ı
miskiyyet 'l-feveh t mutħef u mehd  ve nih l-i bi-hem l-i ĥ t r-ı ĥ t rleri Őariyy 's-s k-ı
c y-b r tefakħud u istikŐ  kılınub hem-v re g l- emen-i ikb lleri nez ret-y b-ı feyz n-ı
 izz   icl l olmak da v tına iŐtig l ehemmi-eŐg limiz [idigin] a l m-ı siy kında  arza-
d Őt-ı muħliŐi (21^{b/6})

TD G {[Bul.G(B'siz T[B'siz T(YG[B'siz T( FG[BG(ZFG[ST(SFG[B'siz T(B'li T[A +FT
])+(A )]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(BG[FT+ve+FT]))+[BFG(BG+yard.fiil))]+ve+(ZFG[TD 
G(FT)]+[FT]+[BFG(BG+yard.fiil))]+[FBZ]+[TD G(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil))+(A )]+[
A ]]+(SFG[FT]+ekfiil)]+[FT])+(FT)]}

- H azretlerin n n d -i mekremet-i ey d lerine baş-ı muħaddem t-ı a z r ile  ehre-s -yı
Şerm-s rı ĥil linde arz-d Őt-ı muħliŐ-i [Ően -k rları] (23^{a/15})

TD G {[Bul.G(B'siz T[VG(EG[YG(B'li T[A +FT]))+(FT)]+edat)+(FT)]+[A ]]+(FT)]}

- H azretlerin n p ş-g h-ı  rem-naz rlarına  emen  emen g l-berg-i Őad kat-ı Őemim-i
taħiyy t ve d men d men d rr-i yetim-i da av t-ı dest-i tekrim birle niş r u taħdim
olunmak siyakında miz c-ı le afet-imtizacları (30^{a/15})

TD G {[Bul.G(B'siz T[ FG(B'li T[A +FT]))+(EG[BG(ST[TG+FT]))+ve+(ST[TG+FT]))]+e
dat)+(BFG[BG+yard.fiil))]+[A ]]+(FT)]}

- H azretlerin n ĥuz r-ı mek rim-mevf rlarına ezh r-ı g n-a-g n-ı Őaf -ith fi siy kında
serv-i mevz n-ı memduħ 'l-ihtiz z-ı Őabi atleri (31^{b/5})

TD G {[Bul.G(B'siz T[YG(B'li T[A +FT]))+(FT)]+[A ]]+(FT)]}

- Sult nım ĥazretlerin n menhel 'l- azb-ı fazl u mek rim olan maĥn -yı [Őimiy -yı] sidre-
s larına k 'id-i ta zim u tefħim birle vufud-ı  ub diyyet taħdim olunub vucud-ı bihbudları

şurūf-1 kevniyyeden maşūn olmak da' avātı şebt-i cerīde-i müdāvemmet kılındığı siyāķda ma' rüz-1 'abd-1 kādīmleri (39^{b/3})

TDĠG {[Bul.G(ST[SFG(ZFG[B'liiT(ST[TDĠG+AI])+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+FT])
+[EG(BG+edat)]+[FT]+[BFG(AI+yard.fiil)))+(B'sizIT[FT]+[B'sizIT(İFG[BFG(FT+yard.
fiil)))+(AI)])+(BFG[FT+yard.fiil]))+[AI])+(FT)]}

- Sultānım hāzretlerinūñ muṭarra gül-i 'ömr ü devletleri ki ḥadīķa-pīrā-yı 'izz ü ikbaldır, hem-vāre sīr-āb-1 sehāb-1 luṭf-1 ilāhi olmak da' avātına iştiğāl-i ḥılālinde 'arza-dāşt-1 dā'ı-i ḥālīsü'l-bālları (41^{a/15})

TDĠG {[Bul.G(YG[B'sizIT(İFG[B'liiT(ST[TDĠG]+[AI])+(FT))]+{AC}+[FBZ]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(AI)]+[FT])+(FT)]}

4.2.2.11. Uzaklaşma Grubundan Oluşanlar

- kemāl-i keremlerinden niyāzım (7^{b/7})

TDĠG {[UG(FT+Fİ)]}

- Cenāb-1 Müeyssirü'l-āmāldan ricāmız (24^{a/10})

- elṭāf-1 [Ḥudā-yı] Zü'l-minenden ricāmız (25^{b/7})

- Cenāb-1 Feyyāz-1 Mutlaķdan ricamız (33^{b/6})

TDĠG {[UG(FT+AI)]}

- kemāl-i keremlerinden niyāzmendim (31^{b/10})

TDĠG {[UG(FT+FBS)]}

- Ḥaķķ Subḥānehu ve Te'ālā dergāhından tazarru' u niyāzımız (13^{b/11})

TDĠG {[UG(B'sizIT[BİG+Fİ])+(BG)]}

- Ḥudā-yı bī-niyāz dergāhından ricāmız (22^{a/4})

TDĠG {[UG(B'sizIT[FT+Fİ])+(AI)]}

4.2.2.12. Eşitlik Grubundan Oluşanlar

- *Felek bî-rahım tâlî' -i nâ-müsâ' id yâr-ı hercâi* vefkince elem u perişanlığımız (29^{b/1})
TDİG {[Eş.G(B'sizİT[M+Aİ])+(BG)]}

4.3. Sıfat Tamlaması

Bir sıfat unsuru ile bir isim unsurunun meydana getirdiği kelime gruplarına *sıfat tamlaması* (ST) denilmektedir. Gerek sıfat unsuru yani niteleyen gerekse isim unsuru yani nitelenen birden çok sözcük olabilecekleri gibi birer kelime grubu da olabilirler.²⁰⁶

[S+isim]

İncelenen eserde müstakil olarak incelenebilecek yetmiş dört *sıfat tamlaması* tespit edilmiştir. Bunlardan [S+İ]'den oluşanlar yirmi üç, [S+FT]'den oluşanlar on bir, [EG+FT]'den oluşanlar dokuz, [SFG+FT]'den oluşanlar sekiz, [TDİG+İ]'den oluşanlar yedi, [S+ST]'de oluşanlar dört, [İG+İ], [SFG+İ]'den oluşanlar üçer, [TDİG+FT], [ST+İ], [ST+BG], [SFG+ST], [SFG+BG] ve [BG+FT]'den oluşanlar ise birer tanedir.

4.3.1. Niteleyeni ve Niteleneni Tek Kelimededen Oluşanlar

4.3.1.1. Sıfat +İsimden Oluşanlar

4.3.1.1.1. Niteleme Sıfatı+İsimden Oluşanlar

- bākī fermān (8^{b/5}), (9^{b/14}), (10^{b/13}), (11^{b/7}), (18^{b/1}) (40^{a/6}), (43^{b/2})

4.3.1.1.2. Belirsizlik Sıfatı+İsimden Oluşanlar

- bir dem (12^{b/12}), (33^{b/13}), bir ān (12^{b/14}), haylī zamān (17^{a/6}), her kınde (36^{b/5}), bir rütbe (21^{a/1}), (24^{a/8}), bir gūne (23^{b/7})

²⁰⁶ Özkan ve Sevinçli, age., s. 30-34.

4.3.1.1.3. Soru Sıfat+İsimden Oluşanlar

- ne ihtimāl (16^{a/13}), ne añ (41^{a/6})

4.3.1.1.4. İşaret Sıfatı+İsimden Oluşanlar

- bu resme (23^{b/15}), ol ma^c nā (32^{b/13}), bu bāb (29^{b/2}), bu gūne (38^{b/2}), bu def^c a (40^{a/15}), bu rütbe (41^{b/12})

4.3.2. Niteleyeni Tek Kelime Niteleneni Kelime Grubundan Oluşanlar

4.3.2.1. Sıfat+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

4.3.2.1.1. Niteleme Sıfatı+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- muḳaddem ba^c z-ı meretebe (38^{a/5})

4.3.2.1.2. Belirsizlik Sıfatı+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- bir rūz-ı firūz-ı meymenet-mermūzde (10^{a/4}), bir dem-i ḥurrem (20^{b/14}), (28^{a/12}), böyle ḡazā-yı ekber (33^{a/7}), peyām-ı şafā-encām (34^{a/10}), ser-cümle sakinān-ı zemīn u eflak (34^{a/14})

4.3.2.1.3. İşaret Sıfatı+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- bu zerre-i nā-çiz-i bī-tāb (7^{a/11}), bu [ḥarāret-keş-i] bādiye-i endūh (24^{a/12}), ol māh-ı tāb-dār (34^{b/3}), ol beşir-i feruḥ-peyām (35^{a/14})

4.3.2.2. Sıfat+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

4.3.2.2.1. Niteleme Sıfatı+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

- Sa^c ādetlü sulṭānım ḥāzretleri (10^{b/13}), (11^{b/7}), (40^{a/6}), (43^{b/3})

ST {[As]+[ST(TDİG+Aİ)]}

4.3.3. Niteleyeni Kelime Grubu Niteleneni Tek Kelimededen Oluşanlar

4.3.3.1. İyelik Grubu+İsimden Oluşanlar

- Benim siyâdetlü' inâyetlü sultânım hazretleri ($3^{a/15}$)

ST {[İG(Z)+(ST[As²+İ])]+[Aİ]}

- Benim devletlü sultânım hazretleri ($10^{b/2}$)

ST {[İG(Z+ST)]+[Aİ]}

- Benim rûhum efendi ($18^{b/7}$)

ST [İG+İ]

4.3.3.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+İsimden Oluşanlar

- Devletlü sultânım hazretleri ($5^{a/4}$)

ST {[TDİG(ST)]+[Aİ]}

- Devletlü [sa' âdetlü] sultânım hazretleri ($8^{a/9}$)

- Sa' âdetlü mürüvvetlü sultânım hazretleri ($8^{b/5}$)

ST {[TDİG(ST[As²+Aİ])]+[Aİ]}

- Sultânım hazretleri ($9^{b/14}$), ($11^{a/9}$), ($37^{b/4}$)

ST [TDİG+Aİ]

- ber-muktezâ-yı vedd-i qadîm isti' táf olunduqça bu dâ'ileri daği ' izz-i [tezkire] resânide kılub nişâr-ı dest-i ' inâyetlerine baş-ı keff-i ricâda olduğımız inha ($41^{b/3}$)

ST {[TDİG(SFG[ZFG(FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[ZFG(ST)+{b}+(FT)+(BFG[FS+yard.fii l])]+[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)])]+[Aİ]}

4.3.3.3. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar

- bu maḳūle devāhī (40^{b/8})

ST [ST+Aİ]

4.3.3.4. Sıfat-fiil Grubu+İsimden Oluşanlar

- bir ḥarīdār olur ādem (16^{b/10})

ST {[SFG(BFG[ST+yard.fiil])]+[Aİ]}

- ṭabī^c atīñde olan inkisār (18^{b/5})

ST {[SFG(BFG[TDİG+yard.fiil])]+[Aİ]}

- tertīb-i suṭūr ile iḳāmet-i bürhān-ı süllemīye muḥtāc olmayan umūr (21^{a/6})

ST {[SFG(EG[FT+edat])+(FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[Aİ]}

4.3.4. Niteleyen ve Niteleneni Kelime Grubundan Oluşanlar

4.3.4.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- dā^c iye-i sebḳat ile ābile-pā-yı ṭaleb olan şülüṣe-i mülevveṣeden döngel-fürüş didikleri sevād-ı elvān-ı nuḳūş (41^{b/13})

ST{[TDİG(SFG[BFG(UG[ST(SFG[BFG(VG[EG(FT+edat)])+[FT])]+yard.fiil)]+(FT))+[FBİ])]+yard.fiil)]+[FT]}

4.3.4.2. Sıfat Tamlaması+Bağlama Grubundan Oluşanlar

- ol ḳadar ṣevḳ u neşāṭ (16^{a/12})

ST [ST+BG]

4.3.4.3. Edat Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- Sa^c ādetlü, ^c ināyetlü, mürüvvetlü sulṭānım ḥazretlerinüñ ğubār-ı na^c l-i hilālü'ş-şekl-i semend-i iḳbālleri ki vesme-i ebrū-yı ğurre-i ğarrā-yı ^c id-i ramazāndır, tütüyā-yı dīde-i

biniş kılınub *Yüzüm, ferş eyledikden şoñra ħāk-istān üzere,*‘arīza-i bende-i ŷenā-ver-[i dīrīne] (4^{b/8})

ST{[**EG**(SFG[ZFG(B’liİT[ST(TDİG[ST(As⁴+Aİ)))+(Aİ)]+[FT])]+{AC})+(BFG[FT+yard.fi il]))+[TDİG]+[BFG(Aİ+yard.fiil))]+([FBI]+edat)²⁰⁷]+[FT]}

- Sulṭānım ħāzretlerinüñ hem-vāre Cenāb-ı Feyyāz-ı Zü’l-minen cūy-bār-ı ‘aṭıyye-i bī-pāyān ile devḥa-i āmāl u [me’āriblerin] ŷād-āb u sebze-rīz ve nefehāt-ı mevhibe-i lā-yezālī ile ravza-i merām u maṭāliblerin sīr-āb u [selvet]-engīz itmek du‘āları ‘izzet-sāz-ı maḳām-ı ‘illiyyīn olan meclis-i dil-güşā ve maḥfil-i cān-fezāları cānibine ihdā kılındıḳdan şoñra ‘arīza-i ħālişü’l-vilā (14^{a/1})

ST{[**EG**(SFG[B’liİT(ST[TDİG+Aİ])]+{AS})+(B’sizİT[BG(İFG[EG(FT+edat)]+[TDİG(FT)]+[BFG(BG+yard.fiil))]+ve+(İFG[EG(FT+edat)]+[TDİG(FT)]+[BFG(BG+yard.fiil))]+[Aİ])+[B’sizİT(TDİG[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(BG(FT+ve+FT)])+(Aİ)]+[BFG(Aİ+yard.fiil))]+edat]+[FT]}

- Ĥāzretlerinüñ maṭla‘-ı envār-ı ‘izz ü iḳbāl ve menba‘-ı enhār-ı berr ü ifdāl olan nādī-i ḥaṭīr-i irem-naẓīrleri ŷavb-ı mekārīm-evbine vufūr-ı tebcīl u ikrām ile ber-āverde-i ğavvāş-ı ḳulzüm-i iḳlāş olan leā’lī-i eşniye-i ferḥunde ḥavaşş-ı iṣār u nişarından şoñra inhā’-ı muḥlişāne (19^{a/12})

ST{[**EG**(B’sizİT[ST(SFG[EG(YG[B’sizİT(B’liİT[İ])+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])]+yard.fiil))+FT]))+(FT)]+[FT])]+edat]+[BFG(FT+yard.fiil))+(FT)]+[FT])]+edat]+[FT]}

- Ĥāzretlerinüñ nādī-i ‘izzet-mebādīleri ŷavbına yümn-i ebedī tev’em-i zāt-ı firişte-şifātları olmak da‘avātı taḳdīm olunduḳdan şoñra inhā-gerde-i muḥibbāne (19^{b/8})

ST{[**EG**(SFG[B’sizİT(İFG[B’sizİT(B’liİT[Aİ+FT])+(Aİ)]+[FT])]+[BFG(FT+yard.fiil)]+(Aİ)]+[BFG(Aİ+yard.fiil))]+edat]+[FT]}

- Ĥāzretlerinüñ ravzatü’ş-şafā-yı mihr-i vefā olan bezm-gāh-ı şeref-dest-gāhlarına perveriş-yāfte-i baḳçe-i ḥulūş olan gül-deste-i [ḥōş-bū-yı] teḥiyyet u ŷenā ki gülbün[-pīrā-yı] çemenistān-ı vedd ü velā ve [kuvvet]-baḥş-ı dimāğ-ı ḥüsn-i vefādır, bī-reyb ü riyā ithāf u ihdā kılındıḳdan şoñra aḥvāl-i muḥliş-i ŷenā (22^{a/10})

²⁰⁷ Kelime grubu alıntı bir mısra nedeniyle devriktir.

ST{[EG(SFG[ST(SFG[B'liT(AI)]+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT]))+[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]+[AC]}+[BG]+[BFG(BG+yard.fiil))+edat]+[FT]}

- H azretlerin n num ne-i ravza-i rıdv n ve hem-g ne-i kuş r-ı cin n olan meclis-i refi'  'ş-ş nlarına ber- verde-i kiş-t-z r-ı devr-i pehn -yı h l ş olan s nb le-i da' av t-ı pervin-intiz m ith fından sonra n m de-i sen -veri (22^{b/5})

ST{[EG(B'sizIT[ST(SFG[B'liT(AI)]+(ST[SFG(BFG[BG(FT+ve+FT))]+yard.fiil))+[FT])+[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]+[AI]}+[edat]+[FT]}

- H azretlerin n s ha-i vasi' -i mecd   ikb l ve b ha-i [refi' -i] sidre-hem lleri şavb-ı sa'  det-evbine murv rid-i gir n- adr-ı da' av t-ı l yık  iş r u niş r kılınığdan sonra minh -yı muhl şi (24^{b/13})

ST{[EG(SFG[B'sizIT(B'liT(AI)]+[BG(FT+ve+FT)))+(FT)]+[FT]+[BFG(BG+yard.fiil))+edat]+[FT]}

- H azretlerin n t 'ir-i g lşen-i ikb lleri ter ne-senc-i nağme-i ibtih c ve k l -yı v l -yı  m lları berd şte-i d ş-ı kab l ve zib-i dest-i rev c olmak da' av tı tağdiminden sonra inh ' -i muhibb ne (25^{a/12})

ST{[EG(B'sizIT[B'sizIT(BG[IFG(B'liT(AI)+FT)))+(BFG[FT+yard.fiil]))+ve+[IFG(TDIG[FT])+(BG[BFG(BG[FT+ve+FT))+yard.fiil]))+(AI)]+[AI]}+[edat]+[FT]}

- Şulţanım h azretlerin n ferş-i 'abk ri'l-naşş-ı s ha-i fasihat 'l-mes ha-[i ş milet 's-sem haları] fers de-i leb-i m stemendi kılınub hemişe riy z-ı enik t 'l-ağş n-ı devletleri veri t 'l-efn n ve hıy z-ı Kevşer 'l-serey n-ı sa'  detleri d 'imet 's-seyel n olub derg h-ı mekremet-pen hları mel z-ı h cetmend n olmak da' av tı tağdiminden sonra 'ariz -i 'abd-ı h liş 'l-cen n (35^{b/14})

ST{[EG(B'sizIT[B'sizIT(IFG[ZFG(B'liT[ST(TDIG+AI)]+FT)+(BFG[FT+yard.fiil]))+[BG(ZFG[FZ]+[TDIG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil))]+ve+(ZFG[TDIG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil))]+[TDIG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(AI)]+[AI]}+[edat]+[FT]}

4.3.4.4. Sifat-fiil Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- maz nn-ı ic bet olan evk t-ı h let-bağş  (6^{a/2})

ST {[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT]}

Diğerleri için: (7^{a/14}), (39^{b/10}), (43^{a/1})

- bir fehvā-yı zāde-i ṭab^c -i nādire-zāyım olan ebkār-ı efkār (16^{b/11})

ST {[SFG(BFG[ST(TS)+(TDİG[FT])]+yard.fiil)]+[FT]}

- mensūc-ı kalem-i ma^c na-nigārım olan kālā-yı ma^c ārif (16^{b/13})

ST {[SFG(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)]+[FT]}

- *Gelür bu bezme bir sākī olursuñ dost-kāmī sen, Bu mātem-ḥāne ey Veysī serāy-ı sūr olur bir gün*, mefhūmı üzere sulṭānım ḥāzretlerinüñ maḥkeme-i ‘adl u inşāfında ḥüccet-i ma^c rifetim şāhidīn-i ḳabūl-i taḥşīn ile şābit ve da^c vā-yı hünerde ḥāḳ almada idigi zāhir olmağın sālīk-i tezvīr-i inkār olan jāj-ḥayān-ı rüzgār (16^{b/15})

ST {[SFG(EG[B’sizİT(B+Aİ)]+edat)+(B’sizİT[BG(B’sizİT[TDİG(Bul.G[B’liİT(ST[TDİG+İ])+(FT)]+[FT])]+[SFG(VG[EG(FT+edat)]+[Aİ])+ekfiil])]+ve+[SFG(Bul.G[FT]+[İFG(BFG[İ+yard.fiil])]+ekfiil))]+[İFG(BFG[As+yard.fiil])]+(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT]}

- gül-çemen-i neşātlarından çīde-i dest-i dil ü cān olan gül-berg-i müşg-bīz-i inbisāt (38^{a/1})

ST {[SFG(TDİG[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT]}

4.3.4.5. Sıfat-fiil Grubu+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

- nıgeh-endāz-ı rağbet olur bir şāḥīb-i a^c yār (16^{b/7})

ST {[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[ST(TS+FT)]}

4.3.4.6. Sıfat-fiil Grubu+Bağlama Grubundan Oluşanlar

- teḳalīb-i rüzgār-ı zūr-kār ile meşhūd-ı bāşıra-i i^c tibārları olan metā^c ib u ekdār (40^{a/12})

ST {[SFG(EG[FT+edat])+(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)]+[BG]}

4.3.4.7. Bağlama Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- Hâzretlerinüñ ezhâr-ı ‘avârif-i ma‘ârif ile ser-sebz-i hürrem ve reşk-i endâhte-i gül-istân-ı irem olan meclis-i güzîn-i sa‘âdet-rehînleri şavbına ser-zede-i hadîka-i hülûş olan güldeste-i du‘â ithâf u ihdâ [ve] merâsim-i [tefaḥḥuş-ı] ḥâṭır-ı feyz-me‘âşirleri mer‘i vü mü‘eddâ kıldıktan sonra inhâ-gerde-i muḥıbb-i bî-riyâ (23^{a/3})

ST{[**BG**(EG[SFG(B’sizİT[B’liİT(Aİ)]+(ST[SFG(BFG[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil)]+[FT]))+[FT])+[Aİ]]+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT])+(BFG[BG+yard.fiil]))+edat)+ve+(EG[SFG(TDİG[FT])+(BFG[BG+yard.fiil]))+edat)]+[FT]}

4.4. Birleşik İsim Grubu

Bir kişiyi, varlığı ya da nesneyi karşılamak üzere en az iki ismin eksiz olarak yan yana gelmesiyle oluşan kelime gruplarına *birleşik isim grubu* (BİG) denilmektedir.²⁰⁸

[isim+isim+...]

İncelenen eserde *birleşik isim grubu* Allah için kullanılan ibareler olmak üzere üç yerde müstakil bir grup olarak tespit edilmiştir.

- Hâḳḳ Subḥānehū ve Te‘ālā (6^{b/15})
- Hâḳḳ Te‘ālā (10^{a/8})
- Hâḳḳ Subḥānehū ve Te‘ālā Hâzretleri (16^{a/7})

4.5. Tekrar Grubu

İfadeye kuvvet, süreklilik, ortalama, birliktelik ve çokluk gibi anlamlar katmak amacıyla eş, yakın ya da zıt anlamlı kelimelerin tekrarlanması ya da kelime başında ilavelerin yapılarak aynı kelimenin tekrarı ile oluşan kelime gruplarına *tekrar grubu* (TG) denilmektedir.²⁰⁹

²⁰⁸ Özkan ve Sevinçli, age., s. 36.

²⁰⁹ Özkan ve Sevinçli, age., s. 38-42.

[**isim+isim**]
[**fiil+fiil**]
[**isim+ (m+isim)**]
[**(isim+ek)+(isim+ek)**]
[**(ismin ilk hecesi)+(m,p,r,s)+(isim kendisi)**]
[**(isim ilk hecesi)+(p)+(a,e)+(isim kendisi)**]
[**(isim ilk hecesi)+(r)+(ıl,il)+(isim kendisi)**]

Çalışmaya konu olan eserde büyük gruplar içerisinde sınırlı sayıda tekrar grubu tespit edilmiş; ancak müstakil bir grup olarak tekrar grubu görülmemiştir.

4.6. Aitlik Grubu

Yalın, ilgi ve bulunma hâl ekli kelime gruplarına -ki aitlik eki getirilerek yapılan kelime gruplarına *aitlik grubu* [Ak.G] denilmektedir.²¹⁰

[**(kelime grubu+ø)+ki**]
[**(kelime grubu+ilgi eki)+ki**]
[**(kelime grubu+bulunma eki)+ki**]

Çalışmada bu gruba örnek olabilecek yapılar tespit edilememiştir.

4.7. Edat Grubu

Bir isim unsuru ile bir son çekim edatının birleşmesiyle oluşan kelime gruplarına *edat grubu* (EG) denilmektedir. Bu grupta isim unsuru eksiksiz olabilmesinin yanında, tek bir kelime olabileceği gibi bir kelime grubu da olabilir.²¹¹

[**(isim+ø)+(edat)**]
[**(isim+a/e)+(edat)**]
[**(isim+den/dan)+(edat)**]

²¹⁰ Özkan ve Sevinçli, age., s. 49.

²¹¹ Özkan ve Sevinçli, age., s. 50-54.

İncelenen eserde seksen üç tane *edat grubu* tespit edilmiştir. Bunlardan yirmi üç tanesi [FT+edat], on altı tanesi [ST+edat], on üçte tanesi [B'sizİT+edat], on bir tanesi [İFG+edat], sekiz tanesi [TDİG+edat], dörder tanesi [BG+edat], [Z+edat], iki tanesi [İ+edat], birer tanesi ise [B'liİT+edat] ve [SFG+edat]'den oluşmuştur.

4.7.1. İsim+edattan Oluşanlar

- ikşār [ile] ($9^{b/13}$), 'ubūdiyyet-nāme ile ($26^{b/9}$)

4.7.2. Zamir+edattan Oluşanlar

- ol kadar ($16^{b/6}$), bundan böyle ($3^{b/9}$), ($20^{a/8}$), añınla ($43^{a/2}$)

4.7.3. Farsça Tamlama+edattan Oluşanlar

- pertev-i iltifāt-ı tefakḳud-ı kerīmāne ile ($7^{a/12}$), şadr-ı vālā-ḳadr-ı 'izz ü devletle ($15^{b/10}$), kemāl-i ıztırār ile ($18^{b/5}$), mekātīb-i müstaḥsenetü'l-esālīb ile ($18^{b/12}$), şafā'-yı bāl ile ($19^{a/8}$)

Diğerleri için: ($21^{a/3}$), ($22^{b/3}$), ($22^{b/9}$), ($24^{a/7}$), ($25^{b/2}$), ($30^{a/5}$), ($30^{b/6}$), ($30^{b/9}$), ($31^{b/3}$), ($32^{b/3}$), ($33^{b/1}$), ($38^{b/11}$), ($39^{a/9}$), ($39^{b/13}$), ($40^{a/14}$), ($40^{b/11}$), ($41^{b/6}$), ($42^{b/6}$)

4.7.4. Belirtili İsim Tamlaması+edattan Oluşanlar

- Derūn-ı bende-i ihlāş-ı meşḥūnde rükūn bulan şıdk-ı ihtişāş-ı izhār-ı 'ubūdiyyeti müteḳāzī olmağın sūtūr-ı du' ā nüşūr-ı taḥriri ile ($40^{a/1}$)

EG{[B'liİT(İFG[TDİG(ST[SFG(FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[FT])]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+(FT)]+edat}

4.7.5. Belirtisiz İsim Tamlaması+edattan Oluşanlar

- taḥammül ciheti ile ($18^{b/8}$)

EG [B'sizİT+edat]

- tecdīd-i menşūr-ı ‘ubūdiyyetim ricāsıyla (8^{b/1})

EG { [B’sizİT(TDİG[FT])+(Aİ)]+edat }

- zımn-ı veşīka-i ihlāşda is‘āf-ı merām-ı bendeğīye müsā‘ade-i ‘aliyyeleri ricāsıyla (30^{b/15})

EG { [B’sizİT(TDİG[YG(Bul.G[FT+FT])+(FT)])+(Aİ)]+edat }

- hayret-i me’ālden nāşī duā-nāme irsāli ile (7^{b/3})

EG { [B’sizİT(ST[UG(FT+As)]+[AFBİ])+(Aİ)]+edat }

- Sulţānım ḥazretlerinüñ reşkīn-sāz-ı behişt-i berīn olan nādī-i muhterem-i dil-nişīnleri şavb-ı ma‘āllī evbine nesīc-i kār-ḥāne-i ‘ubūdiyyet olan hediyye-i behiyye-i da‘avāt-ı lāyīka-i icābet-maqrūn ve kālā-yı vālā-yı teslīmāt-ı fā’ika-i istiṭābet-nümūn ithāfindan şoñra (11^{b/8})

EG { [B’sizİT(ST[SFG(B’sizİT[B’liİT(ST[TDİG+Aİ])+(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT])]+[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])]+[BG(FT+ve+FT)])+(Aİ)]+edat }

- cāme-i kūtāh-ı teniñ olmak mülahāzasıyla (18^{b/5})

EG { [B’siz(İFG[BFG(TDİG[FT])yard.fiil)]+(Aİ)]+edat }

- każāniñ esfeline i‘tiyād ile a‘lāsına isti‘dād taḥşīlinden şoñra (18^{b/9})

EG { [B’sizİT(BG[YG(B’liİT+Aİ)]+ile+[YG(TDİG+Aİ)])+(Aİ)]+edat }

- *Ez-ān taraf-ı ne-pezīred-i kemāl-i tū noqşān, Ve ez-īn taraf-ı şeref-i rüzīgār-ı mā-bāşed* mazmūnı üzere (11^{b/14})

EG { [B’sizİT(B+Aİ)]+edat }

- *Gehī zi ḥastedilān yād mītevān kerdn, Bedān vesīle dili şād mītevān kerdn*, mefhūmı üzere (21^{b/13})

EG { [B’sizİT(B+Aİ)]+edat }

- *Çün şedd-i müyesser maṭlūb u dil-ḥāh, Kıdd-ı ücibe’ş-şükri el-ḥamdü li’llāh*, zemzemesiyle (36^{a/8})

EG { [B’sizİT(B+Aİ)]+edat }

- *Āferīn ey rüzgārīñ şeh-süvār-ı şaff-deri*, ‘Arşa aş şimden-gerü tīg-i süreyyā-cevheri, neşīd-i ‘ālem-pesendi ile (33^{a/11})

EG {[B’sizİT(B+FT)]+edat}

- *Çi kunem ki naḥl-ı ḥırmān be ez-īn şemer ne-dāred*, mefhūm-ı dil-āşübü üzere (43^{a/2})

EG {[B’sizİT(M+FT)]+edat}

- *el mübtelā bi-każā* ‘şūfiyye ta‘ biri ile (18^{b/6})

EG {[B’sizİT{Aİb}+(ST)]+edat}

4.7.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+edattan Oluşanlar

- du‘ ā-yı bāhirü’n-[niḳā-yı ḥayr-] intimāları ile (6^{a/2})

EG {[TDİG(FT)]+edat}

Diğerleri için: (6^{b/1}), (26^{a/1}), (19^{b/1}), (40^{b/12})

- zīver-i rişte-i suṭūr olan derārī-i [ma‘ ānī-i] feraḥ-fezāsı ile (6^{b/13})

EG {[TDİG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT])]+edat}

- şevḳ u muhabbetleri ile (32^{a/12})

EG {[TDİG(BG)]+edat}

- temāşā-(beyān-ı) ḥavāss ve kavī-müşāhede-i cemāli ile (37^{a/12})

EG {[TDİG(BG[FT+ve+FT])]+edat}

4.7.7. Sıfat Tamlaması+edattan Oluşanlar

- mu‘ tād oldığım nevāziş-nāme-i girāmīleri ile (8^{b/4})

EG {[ST(TDİG[SFG(BFG[Aİ+yard.fiil])]+(FT))]+edat}

- bir vechle (9^{a/11}), (10^{a/6}), (16^{a/10}), (16^{b/15}), (25^{b/3})

EG [ST+edat]

Diğerleri için: (17^{a/13}), (18^{a/3}), (24^{a/1}), (37^{b/12}), (38^{a/2}), (40^{b/1}), (41^{a/5}), (42^{b/4})

- cāy-gīr-i zamīr-i havāşş u [‘avām] olan sūrūr-ı fetḥ u zafer ile (27^{b/11})

EG { [ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(FT)]+edat }

- bu kelām-ı dūrri’l-nizām birle (35^{a/15})

EG { [ST(TS+FT)]+edat }

4.7.8. İsim-fiil Grubu+edattan Oluşanlar

- mücerred siziñ tarafıñızdan olmağla (18^{a/15})

EG { [İFG(AZ)+(BFG[İG+yard.fiil])] +edat }

- dūrī-i zarūrī kurb-ı şūrīye mübeddil olmağla (14^{b/9})

EG { [İFG(FT)+(FT)+(BFG[As+yard.fiil])] +edat }

- meclis-i veliyyü’n-ni‘ amīde tezkār-ı şenā-güzārān-ı devlet-zımnında, bu muḥliş-i bī-riyāları ḥaqqında kelime-i ṭayyibelerin ki fi’l-ḥaқиқа nizām-āver-i ḥāl-i perişān erbāb-ı āmāldır, bī-dirīğ buyurmağla (31^{b/12})

EG { [İFG(FT)+(FT)+(TDİG[Bul.G(B’sizİT[ST(TS+FT)]+[Aİ])+(FT)])+{AC}+(BFG[FS+yard.fiil])] +edat }

- ḥalāl-i eşğāl-i keşīreye teşādūf itmekle (41^{a/11})

EG { [İFG(FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil])] +edat }

- fülān dā‘ ileri ol şavb-ı bā-şavābe ‘āzim u rāhī olmağla (5^{b/13})

EG { [İFG(TDİG[ST])+(ST[TS+FT])+(BFG[BG+yard.fiil])] +edat }

- bu resm-i dil-ḥāh terk olunmağla (10^{a/10})

EG { [İFG(ST[TS+FT])+(BFG[Aİ+yard.fiil])] +edat }

- ol diyārda ihdāya sezā-vār bir āḥer dest-āvīz bulunmamağla (18^{a/4})

EG { [İFG(ST)+(BFG[ST(YG[Aİ+FBİ])+(ST[ST(TS+As)]+FBİ)]+yard.fiil)] +edat }

- Benim sa' âdetlü sulţānım ĥazretleri münāvele-i eyādī-i eyyām u leyāl ile dest-ĥūş-ı rāĥe-i kerīmleri olmağla (39^{b/8})

EG{[İFG(ST[TDİG(Aİ+ST)]+[Aİ])+(EG[FT+edat])+(BFG[TDİG(FT)]+yard.fiil)]+edat}

- şirāze-pezir-i iĥān olmağla (10^{b/12})

EG {[İFG(BFG[FT+yard.fiil])]+edat}

- *la tenzuru ilā men kāle* maĥālī ile 'āmil olmayub ĥasāset-i şānıma nisbet uğurluk zann itmekle (16^{b/9})

EG{[İFG(ZFG[EG(B'sizİT[Aİb.+Aİ])edat]+[BFG(As+yard.fiil)])+(YG[TDİG(FT)]+[Aİ])+(İ)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+edat}

- nev-bāve-i bostān-ı sūĥan ve (reşk-nükte-i) güzerān-ı tarz-ı kühen olan ĥoş-āyende kelimātı müşt Emil ve zībende elfāz u nikātı şāmil mektūbuñuz vārid olub mefhūmunda derc olunan 'ibārāt-ı selīse ittıla'ından tabī'ate inşirāĥ-ı tām ve ĥātırā inbisāt-ı mā-lā-kelām ĥaşıl olub nev-'arūs-ı ma'āniye ilbās itdikleri libās-ı tāze-belāğat revnaĥ u zīnet-i bī-endāze olmağla (17^{b/5})

EG{[İFG(ZFG[TDİG(ST[SFG(BFG[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil)]+[ST(BG[İsn.G(ST[FS+Aİ])+(Aİ)]+ve+[İsn.G(FBS+BG)+(As)])+(Aİ)]+[BG(ZFG[B'sizİT(ST[SFG(TDİG)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[FT])+(Aİ)]+[Aİ]+[BFG(As)+yard.fiil]+ve+(ZFG[Aİ]+[FT]+[BFG(As+yard.fiil)])+(ST[TDİG(SFG[FT]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])]+[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])]+edat}

4.7.9. Sıfat-fiil Grubu+edattan Oluşanlar

- Sa' âdetlü, 'ināyetlü, merĥametlü sulţānım ĥazretlerinüñ evvelīn-i süllem-i pāye-i cāĥ u celāllerine, *Ki nazar fark idecek mertebeden a'lādır*, vaz'-ı cebīn-i ibtihāl olunmağ ĥilālinde 'unvān-ı dībāce-i maĥāl du'ā-yı devlet ü iĥbālleri ile tevşih ü tezyīn olunduğdan soñra (42^{a/15})

EG{[SFG(Bul.G[B'sizİT(İFG[B'liİT(ST[TDİG(ST[As³+Aİ])]+[Aİ])+(FT))]+{AC})+[BFG(FT+yard.fiil)]+(Aİ)]+[FT])+(EG[TDİG(FT)])+(BFG[BG+yard.fiil])]+edat}

4.7.10. Bağlama Grubu+edattan Oluşanlar

- eḳārib u ʿıyāl ile (12^{b/12})

EG [BG+edat]

- dest-yārī-i [ḥāme ve] destān-serā-yı nāme ile (24^{a/8})

- [beste-i] evtād-ı devām ve ʿāmmē-i enām-[ı eyyām] ile (33^{b/10})

EG {[BG(FT+ve+FT)]+edat}

- sāḥa-i vücūd ḡubār-ı fenādan pāk ve peygüle-i beden pertev-i mihr-i zindegānī ile tāb-nāk olmak üzere (22^{b/11})

EG{[BG(İFG[FT]+[BFG(UG[FT+FS]))+yard.fiil]+ve+(İFG[FT]+[BFG(VG[EG(FT+edat)])+[FBS])+yard.fiil)]+edat}

4.8. Unvan Grubu

Bir şahıs ismi ile unvan ya da akrabalık isimlerinin eksiz olarak bir araya gelmesiyle oluşan kelime gruplarına *unvan grubu* (Un.G) denilmektedir.²¹²

isim+unvan/akrabalık ismi

Çalışmaya konu olan eserde bu kelime grubu müstakil bir grup olarak tespit edilememiştir.

4.9. Birleşik Fiil Grubu

Bir isim ya da fiilin yardımcı bir fiille meydana getirdiği kelime grubuna *birleşik fiil grubu* (BFG) denilmektedir. İsimlere gelen yardımcı fiillerin tek görevi ismi fiilleştirmek iken fiillere gelen yardımcı fiiller cümleye iktidar, yeterlilik, kolaylık,

²¹² Özkan ve Sevinçli, age., s. 54.

birdenbire, deneme, devamlılık ve süreklilik, yaklaşma, çabukluk, beklenmezlik gibi anlamlar kazandırır. Bu nedenle isimler ile fiillere gelen yardımcı fiiller farklıdır.²¹³

isim+yardımcı fiil (yard.fiil)

fiil/fiil+(-a/-ı/-ıp)+yard.fiil

İncelenen eserde iki yüz seksen dört tane *birleşik fiil grubu* tespit edilmiştir. Birleşik fiil gruplarından sadece üç tanesinin içerisinde [BFG+yard.fiil] yapısıyla kurulu olan birleşik fiil grubu bulunmaktadır. Bu yapılar da alt grup olarak FT'lerle birleşerek [İ+yard.fiil] yapısında birleşik fiiller kurmaktadır.

Tespit edilen bu grupların “ol-” yardımcı fiili ile oluşanları yüz yetmiş bir, “eyle-” yardımcı fiili ile kurulanları otuz yedi, “buyur-” yardımcı fiiliyle kurulanları otuz, “it-/id-” yardımcı fiili ile kurulanları on dokuz, “kıl-” yardımcı fiili ile kurulanları on, “gör-” yardımcı fiili ile kurulanlar yedi, “kal-” yardımcı fiili ile kurulanları beş ve “bil-”, “bul-” “vir-” yardımcı fiili ile kurulanları ikişer, “gel-” yardımcı fiili ile kurulanları ise bir tanedir.

4.9.1. İsim+yardımcı fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grupları

Bu birleşik fiil gruplarında isim unsuru tek bir kelime olabileceği gibi bir AT veya FT ya da herhangi bir kelime grubu olabilmektedir.

4.9.1.1. “ol-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.1.1. İsim+ol- Fiilinden Oluşanlar

- ıaml ol- (7^{b/5}), (29^{b/1}), mübāderet ol- (9^{a/9}), infīc āl ol- (9^{b/1}), ricā ol- (10^{a/10}), (14^{b/13}), (26^{b/13}), inhā ol- (18^{b/3}), şāğ ol- (20^{a/6}), ifāde ol- (29^{a/4}), dirīğ ol- (29^{a/5})

Diğerleri için: (18^{a/5}), (29^{b/14}), (30^{b/3}), (31^{a/1}), (31^{b/5}), (34^{b/8}), (34^{b/9}), (37^{b/12}), (38^{b/9}), (40^{a/3}), (40^{a/5}), (41^{b/5}), (42^{a/2}), (42^{b/6}), (43^{a/8})

²¹³ Özkan ve Sevinçli, age., s. 55-65.

4.9.1.1.2. Sıfat+ol- Fiilinden Oluşanlar

Bu yapıda Arapça, Farsça sıfatların yanı sıra Arapça Farsça birleşik sıfatlarla kurulan birleşik fiil grupları vardır.

- nüzhet-efzā ol- ($12^{a/10}$), cāy-gīr ol- ($14^{b/15}$), cā'iz ol- ($24^{a/2}$), ($27^{a/3}$), 'ayān ol- ($25^{a/8}$), ($34^{a/5}$), müyesser ol- ($28^{a/11}$), müsā'ide olun- ($29^{a/4}$), cilve-ger ol- ($33^{a/8}$), mü'eddī olma- ($34^{b/1}$), vāqı' ol- ($38^{a/5}$)

- olasız şadr-ı sa'ādetde hemīşe bākī ($29^{b/3}$)²¹⁴

BFG [yard.fil+{FT+FZ}+(As)]

4.9.1.1.3. Arapça Zarf+ol- Fiilinden Oluşanlar

- māl-ā-māl ol- ($25^{a/12}$)

4.9.1.1.4. Arapça Tamlama+ol- Fiilinden Oluşanlar

- raṭbu'l-lisān olma- ($26^{a/2}$), maḳzi'l-merām ol- ($33^{b/11}$)

4.9.1.1.5. Farsça Tamlama+ol- Fiilinden Oluşanlar

- zīver-efzā-yı şadr-ı hükümet ol- ($6^{b/4}$), qarīrū'l-ayn-ı inbisāṭ ol- ($6^{b/14}$), fā'iz-i nişāb-ı şadmānī u neşāṭ ol- ($6^{b/15}$), şerāre-rīz-i iştīyāk ol- ($9^{a/11}$), çemen-i meserret-i demīde ol- ($9^{b/9}$), feraḥ-baḥş-ı ḥāṭır-ı fātir ol- ($10^{a/6}$), muatṭar-sāz-ı meşāmm-ı cān ol- ($10^{b/4}$), āb-ı ḥayāt-āsā ol- ($12^{a/10}$), cilve-rīz-i mücellā-yı 'arż u beyān ol- ($11^{b/13}$)

Diğerleri için: ($13^{b/15}$), ($13^{b/15}$), ($15^{a/5}$), ($15^{b/11}$), ($15^{b/11}$), ($16^{a/11}$), ($16^{a/12}$), ($16^{b/5}$), ($17^{a/7}$), ($17^{a/10}$), ($17^{a/11}$), ($17^{b/15}$), ($17^{b/15}$), ($19^{b/2}$), ($19^{b/15}$), ($20^{a/1}$), ($20^{b/7}$), ($21^{a/1}$), ($21^{a/15}$), ($21^{b/6}$), ($21^{b/15}$), ($22^{b/13}$), ($23^{a/11}$), ($23^{a/14}$), ($23^{b/7}$), ($23^{b/7}$), ($23^{b/15}$), ($25^{a/8}$), ($25^{a/9}$), ($25^{b/1}$), ($25^{b/3}$), ($26^{a/5}$), ($26^{b/6}$), ($28^{a/12}$), ($28^{b/14}$), ($29^{a/10}$), ($30^{b/7}$), ($32^{a/11}$), ($32^{a/15}$), ($32^{b/1}$), ($32^{b/1}$), ($32^{b/2}$),

²¹⁴ Devrik ve araya unsur girmiş yapı.

(32^{b/6}), (32^{b/7}), (32^{b/13}), (33^{a/5}), (34^{b/12}), (35^{a/14}), (36^{a/9}), (37^{a/13}), (37^{b/13}), (38^{a/5}), (38^{a/6}), (38^{b/2}), (39^{b/1}), (40^{a/12}), (40^{b/2}), (41^{a/3}), (41^{a/12}), (41^{b/7}), (41^{b/7}), (42^{b/4}), (43^{a/4})

4.9.1.1.6. Belirtili İsim Tamlaması+ol- Fiilinden Oluşanlar

- cümlemiziñ yāver ü dest-yarı ol- (41^{a/4})

BFG {[B'liiT(TDİG+BG)]+yard.fiil}

4.9.1.1.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- güncāyiş-pezīr-i gūşe-i hātır-ı deryā-nevāleri ol-²¹⁵ (5^{a/12}), zamīr-i mū-şikāfları ol- (12^{a/2}), hāl-i şadākat-kārları ol- (14^{a/7}), mün'akis-i mir'āt-ı hātır-ı ilhām-mazāhirleri ol- (14^{b/7}), mu' tād-ı lāyiha-i zihni-ı vaqqād-ı kerem-i nihādları ol- (22^{a/14}), mihmān-serāy-ı iqbālim ol- (24^{b/9}), velīme-i āmālim ol- (24^{b/10}), muğtenim-i ni' am-ı gün-ā-gün-ı hōş-meze-i telāfileri ol- (26^{a/13}), pirāmen-güzār-ı hātır-ı ātırları ol- (26^{b/4}), āşinā-yı mir'āt-ı qalb-i muşaffāları ol- (28^{a/3})

Diğerleri için: (31^{a/11}), (33^{a/13}), (33^{b/3}), (33^{b/3})

- ma' lūmumuz ol- (18^{b/4}), (29^{b/9}), (30^{a/10}), gūş-güzārımız ol- (40^{a/14})

4.9.1.1.8. Sıfat Tamlaması+ol- Fiilinden Oluşanlar

- [bir] meretebe mesrūr ol- (27^{b/9})

BFG {[ST(ST)]+yard.fiil}

²¹⁵ Bu yapı metinde “tefaqqud-ı ahvāl-i bende-i muhālaşat-nişāne (ve) tevcīh-i veche-i iltifāt-ı kerimāne buyurılırsa” şeklinde geçmektedir. Gülsevin, Karahan ve İlhan “-sA” ekinin aslında kip eklerinden daha çok zarf-fiil ekleriyle fonksiyon birliği gösterdiğini, bu eki alan yapıların cümle içersinde “şart, zaman, sebep” ifade edip tam bir yargı taşımadıklarını dile getirmişler ve bu nedenle zarf-fiil ekleri arasında gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konu hakkında daha fazla bilgi için bk. Güner Gülsevin, “Türkçede –sA Şart Gerundiumu Üzerine”, *Türk Dili*, 467, Ankara, (1990), s. 276-279., Leylâ Karahan, “-sa, -se Eki Hakkında”, *Türk Dili*, 516, Ankara, (1994), s. 471-474., Nadir İlhan, “Birleşik Cümle Kuruluşunda Şart Cümlesi Ya da Zarf Grubu”, Hayati Develi (Ed.) *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi (27-28 Ağustos 2007)-Bildiriler- C.1, Türkçenin Sözdizimi*, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, 2009, s. 253-260.

- bir mertebe leb-rîz-i meserret ol- (28^{a/13})
BFG {[ST(ST+FT)]+yard.fiil}

- böyle nağme-perdâz ol- (32^{b/3})
BFG {[ST(TS+AFBS)]+yard.fiil}

4.9.1.1.9. Edat Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- bu mevhibe-i ʿ uzemāniñ secde-i şükrine inhimāk üzere ol- (34^{a/15})
BFG {[EG(YG[BʿliiʿT(ST[TS+FT])+(FT)]+[Aİ])+edat]+yard.fiil}

4.9.1.1.10. Bağlama Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- vâbeste vü merhûn ol- (5^{b/4}), mülzem u sâkit ol- (17^{a/5}), bî-tâb u mecâl ol- (24^{a/8})

4.9.1.1.11. Yönelme Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- tasdîʿ a cesâret ol- (8^{b/2})
BFG [YG+yard.fiil]

- iʿ lâma cesâret ol- (43^{b/1})
BFG [YG+yard.fiil]

- râtibe-i ʿ izz ü iḳbâle [fâʾiz] ol-²¹⁶ (11^{b/6})
BFG {[YG(FT+Aİ)]+yard.fiil}

- câme-i vücûda ḥalîde ol- (22^{a/1})
BFG {[YG(FT+FS)]+yard.fiil}

Diğeri için: (36^{a/11})

²¹⁶ Metin içerisinde geçen bu vb. bağımlı sıralı cümlelerde yüklem ortaklığına dayanan bir bağıllık vardır. Bu cümle yapısı dilde en az çaba yasasının işletilmesine güzel bir örnektir. Delice, age., s. 168., Bu çalışmada kullanılan sade parantezleme yönteminde kelime gruplarının bu yapıları ayrı iki cümle şeklinde ele alınmış ve ortak unsur tamamlanan cümlede silik olarak yazılmıştır.

- taraf-ı iḳbāl-cūylarına fūrūḡ-efgen-i tefakḳud ol- (6^{a/10})
BFG {[YG(TDĠG[FT])+(FT)]+yard.fiil}

- ḥayyāṭī-i ṭab^c -ı zer-dūzlarına hezār taḥsīn ol- (17^{b/11})
BFG {[YG(TDĠG[FT])+(ST)]+yard.fiil}

Diğeri için: (17^{b/12})

-refāḳat-ı ḥazar-ı tevfiḳ ile ḳaṭ^c -ı menāzil-i (baḥta) ḥā'iz ol- (11^{b/7})
BFG {[YG(VG[EG(FT+edat)]+[FT])+(As)]+yard.fiil}

- ric^c atden istiḳāmete müteḥavvil ol- (14^{b/10})
BFG {[YG(KK+As)]+yard.fiil}

4.9.1.1.12. Bulunma Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- miyāne-i sebze-zār-ı felekde güşāde ol- (36^{a/10})
BFG {[Bul.G(FT+As)]+yard.fiil}

- rū-yı ḥālimde [peydā] ol- (12^{b/1})
BFG {[Bul.G(TDĠG[FT])+(As)]+yard.fiil}

- zīr-i leb-i emelimde hüveydā ol- (12^{b/1})
BFG {[Bul.G(TDĠG[FT])]+yard.fiil}

- sāye-i şeref-i temkīnlerinde tertīb-sāz-ı niḳām-ı aḥvāl ol- (15^{b/12})
BFG {[Bul.G(TDĠG[FT])+(FT)]+yard.fiil}

4.9.1.1.13. Uzaklaşma Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- taşdı^c dan iḥtirāz ol- (9^{b/13}), iş^c ārdan ḥālī ol- (18^{b/13}), bundan a^c lā ol- (41^{b/7})
BFG [UG+yard.fiil]

- [revnağ-bağşā-yı] müzerkeş-i müttekā-yı ilhānī olmağdan hālī ol- ($4^{a/13}$), zīb-efzā-yı erīke-i ‘arş-ı i‘tilā-yı kām-rānī olmağdan hālī ol- ($4^{a/13}$), siyeh-rūz olmağdan hālī ol- ($21^{a/4}$), huceste vü firūz olmağdan hālī ol- ($21^{a/5}$), şād-āb-ı nesīm-i şād-mānī olmağdan hālī ol- ($31^{a/10}$), sīr-āb-ı Tesnīm-i kam-rānī olmağdan hālī ol- ($31^{a/10}$), muğassem-i erzāk-ı ‘ibād olmağdan hālī ol- ($35^{a/2}$), maẓhar-ı elṭāf-ı Hudā-dād olmağdan hālī ol- ($35^{a/2}$), helāl-i ‘uğde-i mesā’il olmağdan hālī ol- ($35^{b/9}$), hācet-i revā-yı her sâ’il olmağdan hālī ol- ($35^{b/10}$)
BFG {[UG(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(As)]+yard.fiil}

- tesliye-bağş-ı cenān olmağdan dāmen-keş-i istinkāf ol- ($31^{b/3}$)
BFG {[UG(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(FT)]+yard.fiil}

- ser-sebz u reyyān kıılmağdan hālī ol- ($9^{b/12}$)
BFG {[UG(İFG[BFG(BG+yard.fiil)])+(As)]+yard.fiil}

- tenāsi vü taqşīrden nāşī ol- ($41^{a/6}$)
BFG {[UG(BG+As)]+yard.fiil}

- aḥvāl-i şeref-me’āllerine i‘lāmdan hālī ol- ($23^{a/12}$)
BFG {[UG(YG[TDİG(FT)]+[Aİ])+(As)]+yard.fiil}

4.9.1.1.14. Vasıta Grubu+ol- Fiilinden Oluşanlar

- sürūr-ı gūn-ā-gūn ile memlū u meşhūn ol- ($8^{b/14}$)
BFG {[VG(EG[FT+edat])+(BG)]+yard.fiil}

4.9.1.2. “eyle-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.2.1. İsim+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- şad-sāl eyle- ($15^{a/11}$), icāle eyle- ($18^{a/3}$), izāle eyle- ($18^{a/4}$), iş‘ār eyle- ($18^{b/7}$), mülakāt eyle- ($25^{b/9}$), me’men eyle- ($36^{a/15}$), teşādüf eyle- ($41^{b/12}$)

4.9.1.2.2. Sıfat+eyle- Fiilinden Oluşanlar

Bu yapıda sıfat olan kelimeler Arapça, Arapça-Farsça birleşik ve Arapça birleşik sıfat şeklinedirler.

-müeyesser eyle- (13^{b/14}), sühület-ğarîn eyle- (19^{b/8}), ber-devâm eyle- (38^{b/11}), nişâr eyle- (33^{a/6})

4.9.1.2.3. Farsça Tamlama+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- âsâyiş-gâh-ı e' âzım u e' âlî eyle- (7^{a/1}), hürşid-i revâc eyle- (11^{b/5}), merbû-ı evtâd-ı hülûd eyle- (14^{a/12}), mesned-ârâ-yı serîr-i iğbâl eyle- (19^{a/8}), fâ'iz-i nişâb-ı merâm eyle- (27^{b/13}), [baht-ı] bîdârî-i dîde-bân eyle- (36^{b/8}), [güşâyiş-gâh-ı] dest-i hâcet-mendân eyle- (36^{b/9}), müstefîz-i hayât eyle- (37^{b/1}), şeref-bağış-ı şadr-ı sa' âdet eyle- (39^{a/6}), zîb-efzâ-yı mesned-gâh-ı ' izz ü rif' at eyle- (39^{a/6})

4.9.1.2.4. Sıfat Tamlaması+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- bir haber-i ' âlî-bünyâd eyle- (33^{b/1})

BFG {[ST(TS+FT)]+yard.fiiil}

4.9.1.2.5. Bağlama Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- câh u celâl eyle- (15^{a/12}), mübârek u müteyemmen eyle- (36^{a/14}), müteyemmen ü mes'üd eyle- (37^{b/15})

4.9.1.2.6. Bulunma Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- mesned-i ' izz ü iğbâlde müstedâm eyle- (38^{b/10})

BFG {[Bul.G(FT+As)]+yard.fiiil}

- üzerimizde dâ'im eyle- (16^{a/8})

BFG {[Bul.G(TDİG+As)]+yard.fiiil}

- meʿmūr oldukları umūr-ı müstelzimü'l-ḥubūrde meşkürü'l-ḥidmet eyle- (10^{a/9})
BFG {[**Bul.G**(ST[SFG(BFG[AI+yard.fiil])]+[FT])+(AT)]+**yard.fiil**}

4.9.1.2.7. Uzaklaşma Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- āfetden şiyānet eyle- (10^{a/8})

BFG [UG+yard.fiil]

- gird-bād-ı fenādan meʿmūn eyle- (8^{b/15})

- ʿavārīz-ı kevnīyyeden sālīm eyle- (16^{a/7})

BFG {[**UG**(FT+As)]+**yard.fiil**}

- ʿahāt-ı melevāndan maḥfūz u maşūn eyle- (39^{b/15})

BFG {[**UG**(FT+BG)]+**yard.fiil**}

- üzerimizden dūr eyle- (10^{b/10}), (13^{a/2})

BFG {[**UG**(TDİG+FS)]+**yard.fiil**}

- üzerimizden zāʿil eyle- (11^{a/5})

BFG {[**UG**(TDİG+As)]+**yard.fiil**}

- ḥaṭā vü ḥaṭardan emīn eyle- (19^{b/7})

BFG {[**UG**(BG+As)]+**yard.fiil**}

4.9.1.2.8. Vasita Grubu+eyle- Fiilinden Oluşanlar

- dil-ḥāhları ile memnūn eyle- (8^{b/15})

BFG {[**VG**(EG[FBS+edat])+(As)]+**yard.fiil**}

4.9.1.3 “buyur-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları²¹⁷

4.9.1.3.1. İsim+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- istinkāf buyur- (7^{b/9}), (26^{a/10}), nisyān buyur- (8^{a/9}), ictināb buyur- (12^{b/6}), (32^{a/14}), su ‘āl buyur- (25^{b/1}), himmet buyur- (27^{a/15}), istiḫṣā buyur- (28^{b/9}), i‘lām buyur- (29^{b/12}), terfī^c buyur- (39^{a/10})

4.9.1.3.2. Sıfat+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- der-kār [buyur-] (32^{b/14})

BFG [FBS+yard.fiil]

4.9.1.3.3. Arapça Tamlama+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- maḳẓī’l-fevā’id buyur- (6^{b/1}), maḳẓī’l-āmāl buyur- (30^{a/7})

4.9.1.3.4. Farsça Tamlama+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- iḥtiyār-ı külfet buyur- (3^{b/13}), aḥvāl-i bende-i muḥālaṣat-niṣāne buyur- (4^{a/8}), tevcīh-i veche-i iltifāt-ı kerimāne buyur- (4^{a/8}), maḥsūd-ı āf-tāb buyur- (7^{a/12}), fā’iz-i niṣāb-ı kamrānī buyur- (8^{b/4}), tevcīh-i ḥāṭır-ı āṭır buyur- (13^{a/14}), imāle-i dāde-i ‘ināyet buyur- (16^{a/4}), ṣāyeste-i elṭāf buyur- (30^{b/10}), reṣk-fermā-yı beytü’l-ma‘müre buyur- (31^{b/14}), tervīc-i ḥāṭır buyur- (38^{a/6}), endāḥte-i ṭāḳçe-i teberri buyur- (39^{b/13})

4.9.1.3.5. Sıfat Tamlaması+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- cihān cihān mesrūr buyur- (31^{b/14})

BFG {[ST(TG+As)]+yard.fiil}

²¹⁷ Banguoğlu birleşik fiil gruplarını anlatırken “buyur-“ yardımcı fiili ile ilgili olarak “Ululama için etmek yerine buyurmak da geçer.” demektedir., Tahsin Banguoğlu, **Türkçenin Grameri**, Ankara: TDK Yay., 6. Baskı, 2000., s. 314.

4.9.1.3.6. Bağlama Grubu+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- yād u is'ād buyur- (6^{a/3})

BFG [BG+yard.fiil]

4.9.1.3.7. Uzaklaşma Grubu+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- enmūzec-i [āyīne-i] İskenderī olan alb-i tāb-dārlarından irāc buyur- (7^{a/3})

BFG {[UG(TDİG[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT)))+(Aİ)]+yard.fiil}

- alb-i erīfīnizden irāc buyur- (29^{a/6})

BFG {[UG(TDİG[FT])+(Aİ)]+yard.fiil}

- du'ā-yı ayrdan ferāmuş buyur- (29^{a/6})

BFG {[UG(FT+Fİ)]+yard.fiil}

4.9.1.3.8. Vasita Grubu+buyur- Fiilinden Oluşanlar

- nāme-i meymenet-marūnları ile memnūn buyur- (4^{b/5})

BFG {[VG(EG[TDİG(FT)+edat])+(As)]+yard.fiil}

4.9.1.4. “it-/id-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.4.1. İsim+it-/id- Fiilinden Oluşanlar

- mūrūr it- (12^{b/14}), ibrāz it- (16^{b/7}), gūzār id- (19^{a/5}), niyāz id- (31^{a/5}), mūcāzāt id- (40^{b/13})

- ide luf-ı kāmiliñ itmām (29^{b/3})²¹⁸

BFG [yard.fiil+{TDİG(FT)}+(Aİ)]

²¹⁸ Devrik ve araya unsur girmiş yapı.

4.9.1.4.2. Sıfat+it-/id- Fiilinden Oluşanlar

- cilve-gāh it- ($26^{b/10}$), be-kām it- ($35^{a/15}$)

4.9.1.4.3. Zarf+it-/id- Fiilinden Oluşanlar

- māl-ā-māl it- ($34^{a/1}$)

4.9.1.4.4. Farsça Tamlama+it-/id- Fiilinden Oluşanlar

- neş'e-dār-ı şād-mānī it- ($16^{a/10}$), keşīde-i rişte-i nazm it- ($16^{b/8}$), nihāde-i tıbağ-ı neşr it- ($16^{b/8}$), dāhīl-i hāne-i derūn it- ($34^{a/10}$), istifāza-i envār it- ($34^{b/4}$), fā'iz-i naqdīne-i meşūbāt id- ($40^{b/12}$), sedd-i şülme-i cū' id- ($43^{a/2}$)

4.9.1.4.5. Vasıta Grubu+it-/id- Fiilinden Oluşanlar

- zülāl-i selsāl-i neşāṭ ile māl-ā-māl it- ($15^{a/10}$)

BFG {[VG(EG[FT+edat])+(AZ)]+yard.fiil}

- laṭma-ı ta' n-ı çehre-ḥırāş ile efkār it- ($16^{b/13}$)

BFG {[VG(EG[FT+edat])+(Aİ)]+yard.fiil}

- külfet-i ta' ab ile rū-gerde-i bāzār-ı i' tibār it- ($16^{b/13}$)

BFG {[VG(EG[FT+edat])+(FT)]+yard.fiil}

4.9.1.5. “kıl-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.5.1. İsim+kıl- Fiilinden Oluşanlar

- icāle kıl- ($10^{b/13}$)

4.9.1.5.2. Sıfat+kıl- Fiilinden Oluşanlar

Bu birleşik fiillerde kullanılan sıfatlar Arapça ve Farsça olabilmektedirler.

- rŭzī kı1- ($24^{a/12}$), firŭzi kı1- ($24^{a/12}$)

4.9.1.5.3. Farsça Tamlama+kıl- Fiilinden Oluşanlar

- ğulġule-endāz-ı mecāmi^c-i ıudsıyān kı1- ($10^{b/8}$), berā^c atü'l-istihlāl-i cerā'id-i a^c māl kı1- ($12^{b/13}$), ārayış-i rıyāz-ı istikşā kı1- ($31^{a/9}$), zamīme-i envār-ı dīde kı1- ($36^{b/3}$), iştiġāl-i pīrāye-i cerīde-i a^c māl kı1- ($40^{a/11}$)

4.9.1.5.4. Bağlama Grubu+kıl- Fiilinden Oluşanlar

- keşīde-i silk-i suṭŭr ve firistāde-i nādī-i mekārım-neşŭrları kı1- ($3^{b/5}$)

BFG {[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil}

- taḥrīr u firistāde-i nādī-i ıudsī-mesīrleri kı1- ($5^{b/14}$)

BFG {[BG+yard.fiil}

4.9.1.6. “gör-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.6.1. Sıfat+gör- Fiilinden Oluşanlar

Bu birleşik fiillerde sıfatlar Arapça ve Farsça'dır.

- revā gör- ($10^{a/11}$), ($14^{b/5}$), ($17^{a/14}$), münāsib gör- ($13^{a/5}$), ($21^{a/8}$), cā^c iz gör- ($22^{b/10}$), evlā gör- ($38^{b/13}$)

4.9.1.7. “kal-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.7.1. Sıfat+kal- Fiilinden Oluşanlar

Bu birleşik fiillerde sıfatlar Arapça ve Farsça'dır.

- der-beste kal- (22^{b/13}), ser-beste kal- (22^{b/14}), bākī kal- (28^{b/3})

4.9.1.7.2. Farsça Tamlama+kal- Fiilinden Oluşanlar

- rüz-ı kıyāmete kal- (22^{a/7}), mecāl-i güncāyiş kalma- (28^{a/14})

4.9.1.8. “bil-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.8.1. Farsça Tamlama+bil- Fiilinden Oluşanlar

- ḥamīr-i māye-i tesliyet bil- (13^{a/1}), lāzıme-i vaqt-ı ḥüsn-i vefā bil- (38^{a/4})

4.9.1.9. “bul-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.9.1. İsim+bul- Fiilinden Oluşanlar

- vuşūl bul- (18^{a/15})

4.9.1.9.2. Farsça Tamlama+bul- Fiilinden Oluşanlar

- derece-i [ḥüsn-i] kabūl bul- (18^{a/15})

4.9.1.10. “vir-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.10.1. İsim+vir- Fiilinden Oluşanlar

- keder vir- (40^{b/7})

4.9.1.10.2. Bağlama Grubu+vir- Fiilinden Oluşanlar

- ecr u ʿ ivazlar vir- (40^{b/5})

4.9.1.11. “gel-” Fiili ile Kurulan Birleşik Fiil Grupları

4.9.1.11.1 Farsça Tamlama+gel- Fiilinden Oluşanlar

- girān-ı küllī [gel-] (31^{a/3})

4.9.2. Birleşik Fiil grubu+yardımcı fiilden Oluşanlar

- burqa^c -endāz-ı ʿ izār-ı i^c tizār ola bil- (20^{a/4})

- mükeffer-i seyyi ʿāt ola gel- (40^{b/9})

- vesīle-i iltifāt ola gel- (40^{b/9})

BFG {[BFG(FT+yard.fiil)]+yard.fiil}

4.10. Fiilimsi Grupları

Yüklem içerisinde fiil olarak değil de isim, sıfat ve zarf görevinde kullanılan ve fiilimsi eklerinden birini almış bir fiilimsi ile isim soylu bir kelime ya da kelime grubunun bağlanmasıyla meydana gelen yapılara *fiilimsi grupları* denilmektedir.

4.10.1 İsim-Fiil Grubu

“-mE, -mAk ve -Iş” isim-fiil eklerini almış bir fiil ile ona bağlı bir kelime veya kelime grubundan oluşan yapılara *isim-fiil grubu* (İFG) denilmektedir.²¹⁹

kelime/kelime grubu+fiil(isim-fiil eki)

²¹⁹ Özkan ve Sevinçli, age., s. 65.

İncelenen eserde müstakil olarak değerlendirilebilecek otuz beş *isim-fiil grubu* tespit edilmiştir.

- nev-^ç arūsān-ı ma^ç nādan kām almak (17^{b/14})

İFG {[FT]+[BFG(Fİ+yard.fiil)]}

- peyk-i du^ç ā-yı icābet-eşer-i zevāyā-yı sipih-r-i berīni bī-siper kıılma (34^{b/8})

İFG {[FT]+[BFG(Fİ+yard.fiil)]}

- bāzū-yı iktidārīñ gerden-bend-i şāhid-i menāşīb-ı celīletü'l-āşār olmak (18^{b/11})

İFG {[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- bu takrīb ile hāşıl olan serveriñ ^ç aşr-ı ^ç aşirine muḥāzī olmak (25^{a/9})

İFG {[B'liİT(ST[SFG(BFG[VG(EG[ST+edat])+(As)]+yard.fiil)]+[Fİ])+(FT)]+[BFG(As+yard.fiil)]}

- bu eşnāda hāşıl [olan] sürürüñ ^ç aşr-ı ^ç aşirine mümāşil olmak (36^{a/12})

İFG {[B'liİT(ST[SFG(ST)+(BFG[As+yard.fiil])]+[Aİ])+(FT)]+[BFG(As+yard.fiil)]}

- seciyye-i raziyye-i kerīmāneleri muḳtezāsınca bu ^ç abd-ı şadīqları mübārek ḳalb-i şerīflerinden dūr u ib^ç ād buyrulmamaḳ (40^{a/3})

İFG {[B'sizİT(TDİG[FT])+(As)]+[TDİG(ST[TS+FT])]+[BFG(UG[TDİG(ST[As+FT])]+[BG])]+yard.fiil]}

- ḥüsn-i teveccühümüz muḳtezāsınca ḥaṭṭ olunmak (18^{b/13})

İFG {[B'sizİT(TDİG[FT])+(As)]+[BFG(İ+yard.fiil)]}

- zā'ika-i ḥayşiyet-i girāmilerine fi'l-ḥaḳīka naḳd-i çaşnī-baḥş-ı cüllāb-ı i^ç tinā u faḳdı merāret-çeş-i zehr-āb-ı ^ç azā olmaḡ (39^{b/10})

İFG {[TDİG(FT)]+[AZ]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- bu dā^ç ileri daḡı ^ç an-ḳarībi'z-zamān-ı evvel naḡl-ı raṭb-rīziñ meyve-çin u sāye-nişini olmaḡ (13^{b/13})

İFG {[TDİG(ST)]+[b]+[FT]+[BFG(B'liİT[FT+BG])+yard.fiil]}

- şebdiz-i keremlerin bu esir-i evtar-ı 'anakib-i nisyân-ı ahvâli istifsârına [icâle] buyurulmağ (26^{b/3})

İFG {[TDİG(FT)]+[B'sizİT(ST[TS+Aİ])+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- tağşirimiz şebt-i kabâle-i tağakkuğ olmağ (29^{a/2})

İFG {[TDİG]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- ahbâr-ı şihhat u selâmetlerin iş'âr itmeg (3^{b/12})

İFG {[TDİG(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- sepide-dem-i şubh-ı emelim [bî-] gezend-dürüg kıılmağ (32^{a/14})

İFG {[TDİG(FT)]+[BFG(AFBİ+yard.fiil)]}

- vürüd-ı mülatıfa-i kirâmilerin 'ağdü'l-lisân-ı kalem-i şüküh-rîz kıılmağ (12^{b/5}),

İFG {[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- hıyâbân-ı hadîka-i âmâlim dest-i merhametleriyle ab-dâde kıılmağ (20^{b/5})

İFG {[TDİG(FT)]+[BFG(VG[EG(FT+edat)]+(FBS))+yard.fiil]}

- bu def' a şeref-yâfte-i vürüd olan vedâd-nâmelerinde nigâşte-i kilik-i tafşil olmağ (40^{a/15})

İFG {[ST]+[TDİG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[AFBİ])]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- ol didâr-ı güftârdan âyâ ne zamân istifâza-i nûr-ı sürür itmek (28^{a/10})

İFG {[ST(TS+FT)]+[Ü]+[ST]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- [resm-i] me'lûf-ı zât-ı sûtüde-şifâtları olan pürsiş-i ahvâl-i 'izzet-cü-yı şenâkârları der-kâr olmak (12^{a/1})

İFG {[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT))+[BFG(FBS+yard.fiil)]}

- bârân-ı behcet-resân-ı ihşân ile kişt-zâr-ı âmâl-ı müstemendâni ser-sebz u reyyân kıılmağ (9^{b/11})

İFG {[EG(FT+edat)]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- *Amma lā yetruku kullehū* mü'eddāsına mürā'āt ile levāhiḳ-i elṯāfi sevābıḳ-ı a'ṯāfa peyrev ḳılmaḳ (20^{a/5})

İFG {[EG(YG[B'sizİT(Aİb.+Aİ)]+[Aİ])+edat]+[FT]+[FT]+[BFG(FBS+yard.fiil)]}

- ba' d-ı şūrī ile şaḫīfe-i ḫāṯırdan ḫurūf-ı müveddetleri sūtürde olmaḳ (28^{a/15})

İFG {[EG(FT+edat)]+[FT]+[TDİG(FT)]+[BFG(FS+yard.fiil)]}

- taḳdīm-i nevāziş-nāme-i cālibü'l-ḳulūbları ile gevher-i ümmīdim zühre-fürüg ḳılmaḳ (32^{a/12})

İFG {[EG(TDİG[FT])]+[TDİG(FT)]+[BFG(AFBİ+yard.fiil)]}

- 'uhdemiz üzere şeb u rüz lāzıme-i ihlāş olan vazīfe-i naḫīfe-i du'ā edāsına şarf-ı maḳdūr olunmaḳ (14^{b/11})

İFG {[EG(TDİG+edat)]+[BG]+[B'sizİT(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT])+(Aİ)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- cebīre-i dil-bend-i merḫametleri ile cebr-i ḫāṯır-ı kesr ḳılmaḳ (7^{b/8})

İFG {[EG(FT+edat)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- çekīde-i kilḳ-i bedāyi' -i nigārları ile sīr-āb-sāz-ı ḫadıḳa-i ḫāṯır olmaḳ (27^{a/14})

İFG {[EG(TDİG[FT])+edat]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- *Yūsuf der-īn-i diyār-ı muḫabbet ne mīḫured, Ān be ki īn metā' be-mülk-i diḡer biri,* maẓmūnı ile mu'āmele buyrulma (31^{a/3})

İFG {[EG(B'sizİT[B+Aİ])+edat]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- āmed şūd mürāselāt ile tesellī bulmaḳ (26^{a/10})

İFG {[EG(ST[Fİk.+Aİ])+edat]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- lāzıme-i zımmet-i bī-hem-tā olan şaffet-i cemīle-i vefā cilve-ger-i şuffe-yi şafā olub nīm-pürsiş-i kerīmāneleri bu muḫliş-i müteḫaşşısa sermāye-i iftiḫār olmaḳ (14^{b/3})

İFG {[ZFG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT])+(BFG[FT+yard.fiil]))+[TDİG(FT)]+[ST(TS+FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- feryāda yetmek (41^{b/7})

İFG {[BFG(Fİ+yard.fiil)]}

- nā'ıl-i mañşıb olmak (16^{a/11})

İFG {[BFG(FT+yard.fiil)]}

- tarīķ-i āmed şüd-i mürāselāt-ı meslūk olmak (26^{b/12})

İFG {[BFG(FT+yard.fiil)]}

- biñde bir hişşesi kadar mesrūr olmak (16^{a/13})

İFG {[BFG(ST[EG(TDİG[ST(Bul.G)+(Aİ)]+edat)+(As)]+yard.fiil)]}

- kemā-fi'l-evveli şāmil-i hāl ve telāfi-ger-i eyyām-ı infī' ālim olmağ (42^{a/9})

İFG {[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiil]}

- baħreyn-i nazm u neşrden bu gūne le'ālī-i mütelāli zuhūra getürmek (17^{b/12})

İFG {[UG(FT)+(ST[ST+FT])]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- dā'imā bā' iş-i rü-sefidī-i merdān-ı [ğazā] olan semend-i ra' nāya maħşūş ālāt u esbābdan tabī' at maħzūz olmamak (18^{a/12})

İFG {[UG(ST[YG(ST[SFG(AZ)+(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT])+(As)]+[BG])+(Aİ)]+[BFG(As+yard.fiil)]}

4.10.2. Sıfat-Fiil Grubu

Sıfat-fiil eki almış bir fiil ile ona bağlı kelime ya da kelime gruplarından oluşan yapılara *sıfat-fiil grubu* (SFG) denilmektedir.²²⁰

²²⁰ Özkan ve Sevinçli, age., s. 68.

kelime/kelime grubu+fiil(sıfat-fiil eki)

Bu kelime grubu çalışmaya esas olan eserde kurucu unsur olarak çoğu yerde tespit edilse de müstakil bir grup olarak üç yerde mevcuttur.²²¹

- rağbet-şiken-i belāğat-ı İmriu'l-Ḳaysı bezm-i Mevlānā Veysī Ḥazretlerine fazā'il-i keşire-i ğayr-ı maḥşūraları mānendi da'avāt-ı me'süre-i mevfüre ithāfindan şoñra inhā olunan (17^{b/2})

SFG{[EG(B'sizİT[ST(B'sizİT[TDİG(YG[ST(FT+FT)]+[FT]))+[Aİ])+(FT)]+[Aİ])+edat]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- elden gelen (29^{a/5})

SFG {[BFG(İ+yard.fiil)]}

- lāzım olan (40^{b/15})

SFG {[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

4.10.3. Zarf-Fiil Grubu

Zarf-fiil eki almış bir fiil ile ona bağlı kelime ya da kelime gruplarından oluşmuş yapılara *zarf-fiil grubu* (ZFG) denilmektedir.²²²

kelime/kelime grubu+fiil(zarf-fiil eki)

İncelenen eserde yüz dört tane *zarf-fiil grubu* tespit edilmiştir.

- dünya turduḡca (38^{b/11})

ZFG [İ+zf]

²²¹ Sıfat-fiil gruplarının çalışmaya esas olan eserde müstakil grup olarak oldukça az sayıda tespit edilmesinin nedeni olarak bu metindeki –ki'li birleşik cümleler gösterilebilir. Çünkü ki'li birleşik cümleler fiilimsilerle Türkçenin yapısına uygun hâle getirilebilmektedirler. Günümüz Türkçesiyle “Duydum ki unutmuşsun gözlerimin rengini.” ifadesiyle örneklendirebilen bu yapılar “Gözlerimin rengini unuttuḡunu duydum.” şeklinde bir sıfat-fiil grubu dönüşümü ile Türkçenin yapısına uygun hâle getirilebilmektedir.

²²² Özkan ve Sevinçli, age., s. 71.

- muḳaddemā mes'ūlu'l-ḥuṣūl olan ḥuṣūşları meclis-i veliyyü'n-niamīde efrāḥte-i dest-i arza gārī ḳılındıḳda (21^{a/13})

ZFG {[AZ]+[TDİG(ST[SFG(BFG[AT+yard.fiil]))+[Aİ])]+[FT]+[BFG(YG[FT+FS])+yard.d.fiil]}

- fi-nefsi'l-emr zamān-ı sa' ādetlerinde fā'iz-i rehine-i merām olmayub (43^{a/8})

ZFG {[AZ]+[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- ḥāliyā ḥulle-pūş-ı 'āfiyet olub (14^{b/5})

ZFG {[AZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- el-ḥāletü hāzihi lem' a-ı feyż-i Vāhibü'l-āmāl ile zāviye-i ferāḡatde çerāḡ-efrüz-ı 'āfiyet olub (7^{a/13})

ZFG {[AZ]+[VG(EG[FT+edat])+(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- henüz ḥākim-i nāfiżü'l-ḥükm-i ma' müre-i beden ki cāndır, seccāde-pirā-yı hükümet-i beḳā olub (5^{a/13})

ZFG {[FZ]+[FT]+[AS]}+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- henüz gülşen-sarāy-ı 'ālemde naḥl-ı vücūd-ı feyż-yāb-ı nev-bahār-ı ḥayāt olub (12^{a/3})

ZFG {[FZ]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- [henüz] cāme-i fersūde-i ḥayāt pirāye-baḥş-ı ten-i nizār olub (26^{b/5})

ZFG {[FZ]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- hemişe zāt-ı ber-güzide şifātları āsib-i dehr-i dünden maşūn olub (9^{b/9})

ZFG {[FZ]+[TDİG(FT)]+[BFG(UG[FT+As])+yard.fiil]}

- hemişe mesned-efrüz-ı serir-i sa' ādet olub (23^{a/11})

ZFG {[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- henüz ruḥşat-yāb-ı fırsat olub (29^{a/3})

ZFG {[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- Lâkin dūr-ı üftâde-i na^c ĩm-i soĥbetleri olalı (9^{a/10})

ZFG {[AE]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- Lâkin medĥal-i sipihr-i bed-fercâm girih-bend-i bedre-i [naĥd-ı] merâm olub (22^{b/12})

ZFG {[AE]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- lihâf-ı şad-pâre-i ĥayât berdüş iken (26^{a/12})

ZFG {[FT]+[FBZ]+ek fiil]}

- [küt-vâl-i] ĥal^c a-i beden ki cân-ı nâ-tüvândan kinayedir, henüz fenâde-i hendek-i bî-
âmân-ı mevt olmayub (31^{a/12})

ZFG {[FT]+[AC]+[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- nidâ-yı beşerî (külle yevm) mesâmi^c -i dehri mâl-â-mâl idüb (35^{b/2})

ZFG {[FT]+[AZ]+[FT]+[BFG(FZ+yard.fiil)]}

- dest-i nîreng-i çarĥ-ı şa^c bda bâz-ı ceyb-i ĥabâ-yı [beĥâyâ] çâk-endâz olmayub (19^{b/3})

ZFG {[FT]+[FT]+[BFG(FBİ+yard.fiil)]}

- ^cunvân-ı menşür-ı vedd-i ĥadîm mecmû^c a-i ĥâĥır-ı ĥâĥırdan ĥalem-tırâş-ı tenâsi ile
maĥkûk olmayub (26^{b/11})

ZFG {[FT]+[FT]+[EG(FT+edat)]+[BFG(As+yard.fiil)]}

- eşreterîn-i ezminede mufâvaza-i belâgat-maşĥublârı vârid olub (28^{b/13})

ZFG {[FT]+[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- eymen-i evĥâtda meveddet-nâme-i muĥâleşet-âyâtlârı vuşul bulub (29^{b/8})

ZFG {[FT]+[TDİG(FT)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- Ĥudâ-yı bî-çün vücûd-ı mes^c üd-ı şeref-nümûdlârın ekdâr-ı kevnîyyeden maşûn idüb (5^{b/1})

ZFG {[FT]+[TDİG(FT)]+[BFG(UG[FT+As])+yard.fiil]}

- Cenâb-ı Ĥaĥĥ vücûd-ı bihbûd-ı nâdirü'n-nazîrlerin ĥaĥâlarından maşûn idüb (14^{a/11})

ZFG {[FT]+[TDİG(FT)]+[BFG(UG[TDİG+As]+yard.fiil)]}

- Cenāb-ı İzid-i müte‘āl zāt-ı lāḫifetü’l-ḫiṣāl ve nazīfetü’l-ezyālların ğubār-ı ekdār-ı cünbiş-i rüzgār-ı nā-hencārdan ‘ārī u berī idüb (15^{b/8})

ZFG {[FT]+[TDİG(BG[FT+ve+AT])]+[BFG(UG[FT+BG])]+yard.fiil]}

- Ḥāzret-i Ḥakīm-i Muṭlaḫ vüçüd-ı mekārım-nümüdların ekdār-ı kevnıyyeden vıḫāye-i şamedāniyesinde maḫrūs u maḫfüz idüb (37^{a/14})

ZFG {[FT]+[TDİG(FT)]+[BFG(UG[FT]+{FT}+[BG])]+yard.fiil]}

- Cenāb-ı Ḥāzret-i Feyyāz çāre-sāz-ı seḫāb-ı midrār-ı mekārım u ifzālların nihāl-i ḫazān-zede-i ḫuşk-sāl-ı āmāl-ı müstemendān-ı şikeste-bāla ṭarāvet-baḫşā idüb (39^{a/12})

ZFG {[FT]+[TDİG(FT)]+[FT]+[BFG(FBİ+yard.fiil)]}

- Cenāb-ı Vāhibü’l-āmāl, sermāye-i āsāyiş-i ‘ālemiyān olan zāt-ı ‘ālī-şānların hemişe pīrāye-baḫş-ı eyvān-ı ‘ızz u iclāl idüb (4^{b/12})

ZFG {[FT]+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(FT)]+[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- menceñik-i eyyām her zamānda bir deyyāre pür-tāb itdiginden (22^{a/2})

ZFG {[FT]+[ST]+[ST]+[BFG(FBİ+yard.fiil)]}

- mürğ-i dil-i bed-āmūz-ı vaḫşet-endüz hüçüm-ı hümüm-ı ṭebṭāb u ızṭırāb ile teb-girifte vü telḫ-kām ve muḫtellü’d-dimāğ u ser-sām olmuşiken (13^{b/6})

ZFG {[FT]+[EG(FT+edat)]+[BFG(BG[BG+ve+BG])]+yard.fiil]}

- devlet-i sürür-engīz-i vişāl-i ‘alā [aḫseni’l]-vüçüh ve evcehi’l-aḫvāl müyesser olub (22^{a/5})

ZFG {[FT]+[BG(AT+ve+AT)]+[BFG(As+yard.fiil)]}

- noḫṭa-i vüçüd-ı bī-nümüd şaḫīfe-i ‘āfiyetde mevcüd olub (6^{a/11})

ZFG {[FT]+[BFG(Bul.G[FT+As])]+yard.fiil]}

- bu ‘abd-i nā-murād-ı faḫīdü’l-isti‘dādīñ [istifāza-i] birr u nevāl itmesi [ḫaşren] vābeste-i ḫān-ı mekremetleri olub (8^{a/13})

ZFG {[B'liİT(ST[S+FT])+(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])]+[AZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- henüz şıhhatde olub ruḥṣat-yäfte-i meclis-i berr-nevâleri ve destür-dâde-i temâşâ-yı ri-yâz-ı cemâl-i bâ-kemâleri oldığımız eyyâmıda [pey-der-pey] şehd-i iltifât u iḥsânları çâşnî-baḥş-ı zâ'ika-i cism u cânımız ve bî-tekellüf [şükr-i] en'âm u 'inâyetleri şîrîn-sâz-ı kâlbüd-i kâm-revânımız olduğu eyyâm-ı sa'âdet-fercâmlarınıñ favât u inkızâsı her bâr tefekkür ü tezekkür olunduğça (13^{a/15})

ZFG {[B'liİT(TDİG[ST(TDİG[BG(SFG[ST(TDİG[SFG(ZFG[FZ]+[BFG(Aİ+yard.fiil)])+(BFG[BG(TDİG[FT])+ve+(TDİG[FT])+yard.fiil)])+(Aİ)]+[FZ]+[TDİG(FT)]+[BFG(TDİG[FT])+yard.fiil])+ve+(SFG[AZ]+[TDİG(FT)]+[BFG(TDİG[FT])+yard.fiil]))+(FT)]+(BG)]+[ST]+[BFG(BG+yard.fiil)]}

- âḥerden ḥedâyâ kabûli ṭab'ımıza ḥaylî düşvâr iken (18^{a/14})

ZFG {[B'sizİT(UG+Aİ)]+[TDİG]+[ST]+ek fiil}

- duḥûl-ı dârü'n-na'ım-i 'inâyetleri naşbü'l-'ayn-ı mebdë' ü me'âdim olduğu gâh u bî-gâh mülâḥaza buyurılıb (12^{b/4})

ZFG {[B'sizİT(TDİG[FT])+(SFG[BFG(TDİG[FT])+yard.fiil)]+[BG]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- sevâniḥ-i aḥvâlim muvâfiḳ-ı ḥesâb-ı gerdün olması revâ görülmeyüb (20^{b/4})

ZFG {[B'sizİT(TDİG[FT])+(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])]+[BFG(FS+yard.fiil)]}

- tefakḳud-ı muḥlişân-ı ḡam-perver cebr-i meksûr ve fekk-i me'sûr ile berâber olduğu lâyıḥa-i ḥâtır-ı ḥayr-endiş olub (22^{b/8})

ZFG {[B'sizİT(FT)+(SFG[BFG(VG[EG(BG[FT+ve+FT])+edat]+[FBS])+yard.fiil)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- *Düşnâm-ı dehr-i çeh hest ḡarâz-ı yâd-gâr test* mażmûnuna mürâ'ât olunub (26^{a/8})

ZFG {[B'sizİT(M+Aİ)]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}

- Benim 'inâyetlü, kerâmetlü efendim tefakḳud-ı ḥâtır-ı feyz-me'âsirleri [ile] isticlâb-ı du'â-yı ḥayr-ı icâbet-eşerlerine vesîle-cüy [iken] (5^{b/11})

ZFG {[İG(Z+ST[As²+İ])]+[VG(EG[FT+edat])+(FT)]+[FBİ]+ek fiil}

- Benim sa' âdetlü sulţānım hıdmet-i midhāt u şenālari ile kemā-hüve'l-vācib iştiğālde iken (6^{b/10})

ZFG {[İG(Z+ST)]+[VG(EG[FT+edat])+(AT)]+[Aİ]+ek fiil}

- lahlaḡa-sā-yı rabbātü'l-hicāl-i maḡmidet ve micmere-gerdān-ı bezm-i teḡiyyetleri iken (36^{a/4})

ZFG {[TDİG(BG[FT+ve+FT])]+ek fiil}

- gül-bün-i bāğ-ı iclāl olan nihāl-i bī-mişāl-i vücūd-ı pür-iḡbālleri hemişe tāze vü ter ve sāye-güster olub (13^{b/11})

ZFG {[TDİG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT])]+[FZ]+[BFG(BG[BG+ve+FBS])]+yard.fiil]}

- devḡa-i 'avāḡıf-ı şāmiletü'l-'avārif olan vücūd-ı keşirü'l-cūd-ı mekārım-mevcūdlarına medā'd-dehr ārāyiş-i riyāz-ı 'izz ü iḡbāl eyleyüb (11^{a/3})

ZFG {[TDİG(ST[SFG(BFG(FT+yard.fiil))]+[FT])]+[AT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- şāhid-i da' avāt-ı şebānemiz muāniḡ-i gerden ḡabul olub (41^{b/10})

ZFG {[TDİG(FT)]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- cānib-i muḡlişi ḡāḡır-ı ḡāḡırdan iḡrāc u ib'ād buyrulmayub (22^{b/2})

ZFG {[TDİG(FT)]+[FT]+[BFG(BG+yard.fiil)]}

- cānib-i is'āfına lehāza-i ruḡşatları maşrūf olmadıḡından (21^{a/14})

ZFG {[TDİG(FT)]+[TDİG(FT)]+[BFG(As+yard.fiil)]}

- riyāz-ı derūn-ı muḡāleşet-nümāde olan devḡa-i raşifü'l-aşl-ı ḡubb ve velā-cūş-ı nesīm-i şıdk u şafāyla bāküre-feşān-ı ezḡār-ı vefā olmaḡı, hezār şevḡ u ḡarām ile müteḡāzī olmaḡın tefakḡud-ı ḡāḡır-ı 'āḡır-ı mekremet-me'āşirlerine vesīle ittihāz olunub (3^{b/1})

ZFG {[**TDİG**(İFG[EG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[BG(FT+ve+FT)])+edat]+[BFG(FT+yard.fiil)])]+[**TDİG**(İFG[BFG(VG[EG(ST[FS+BG]))+edat]+[Aİ])]+yard.fiil)]+[**YG**(TDİG[FT])+(Aİ)]+[**BFG**(Aİ+yard.fiil)]}

- cānib-i muhliş-i riyā-mücānibleri mübārek hātır-ı envārlarından iḥrāc buyurulmayub (3^{b/10})

ZFG {[**TDİG**(FT)]+[**BFG**(UG[ST(As+FT)]+[Aİ])]+yard.fiil]}

- bu devlet-ḡāh-ı bī-iştibāhlarına hātır-ı ‘ātır-ı feyz-me’āşirlerinden iḥrāc buyurmayub (4^{b/3})

ZFG {[**TDİG**(ST[TS+FT])]+[**BFG**(UG[TDİG(FT)]+[Aİ])]+yard.fiil]}

- seḡāb-ı lü’lü’-bār-ı nev-bahār-ı ‘āḡıfetleri kişt-zār-ı ümmīde mütevātir u müteḡātır olub (13^{a/12})

ZFG {[**TDİG**(FT)]+[**BFG**(YG[FT+BG])]+yard.fiil]}

- mektüb-ı belāḡat-üslūbuñ vuḡūl bulub (18^{b/3})

ZFG {[**TDİG**(FT)]+[**BFG**(Aİ+yard.fiil)]}

- du‘ā-yı tezāyüd-i ḡadr u menziletleri zāmīme-i evrād-ı şubḡ-ḡāhımız olduğında (22^{a/15})

ZFG {[**TDİG**(FT)]+[**BFG**(TDİG[FT])]+yard.fiil]}

- mazḡār-ı envār-ı lāhūtiye olan ḡalb-i ziyā-pāşlarından ib‘ād buyurmayub (6^{a/1})

ZFG {[**TDİG**(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT])]+[**BFG**(Aİ+yard.fiil)]}

- ḡaraf-ı bāhirü’ş-şereflerinden firistāde buyurılan nevāziş-nāme-i ‘ālileri şeref-baḡş-ı vürūd olub (6^{b/12})

ZFG {[**TDİG**(ST[SFG(BFG[UG(TDİG[FT])+(Fİ))]+yard.fiil)]+[FT])]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- mekārīm-i ‘aliyye-i āşafānelerinden müteḡādır olan kerem-nāme-i sāmīyeleri vārid olub (10^{b/2})

ZFG {[**TDİG**(ST[SFG(BFG[UG(TDİG[FT])+(Aİ)]+yard.fiil)]+[FT])]+[**BFG**(As+yard.fiil)]}

- ol rükn-i reşāfe-i dīn ü devlet olan zāt-ı mükerremelerin nesak-pirā-yı mülk ü millet eyleyüb (35^{b/7})

ZFG {[**TDİG**(ST[SFG(BFG[ST(TS+FT)]+yard.fiil)]+[FT])]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- nice mesrūr belki tezāhüm-i sipāh-ı sürürdan sulṭān-ı cān dārü'l-hilāfe-i bedende qarāra imkān bulmayub (16^{b/4})

ZFG {[**ST**]+[**FE**]+[**FT**]+[**FT**]+[**BFG**(YG+yard.fiil)]}

- bir sâ' at-i sa' id-i feyz-āşārda kerem-nāme-i vālā-ḳadr-ı iltifātları resīde olub (9^{b/7})

ZFG {[**ST**(TS+FT)]+[**TDİG**(FT)]+[**BFG**(FS+yard.fiil)]}

- sulṭānım ḫazretleri daḫi bu ' uzlet-güzīn-i zāviye-i hicrānı maṭrūḫ-ı gūşe-i nisyān itmeyüb (14^{b/13})

ZFG {[**ST**(TDİG+Aİ)]+[b]+[**ST**(TS+FT)]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- bu bendeleri şeref-i iltifāt-ı su'āl ile müşerref olan qarīn-i sa' ādet-i [refiḫden] ma' dūd buyurılıb (5^{a/10})

ZFG {[**ST**]+[**ST**(SFG[BFG(VG[EG(FT+edat)]+[As])]+yard.fiil)]+[FT)]+[**BFG**(As+yard.fii l)]}

- bir vaḳt-i meymenet-i maşḫūbda mektūb-ı muḫabbet-i uslūb-ı [dāfi' ü'l]-kürübları ile dest-āvīz-i merḡūbları vuşūl bulub (23^{a/7})

ZFG {[**ST**(TS+FT)]+[**EG**(TDİG[FT])+edat]+[**TDİG**(FT)]+[**BFG**(Aİ+yard.fiil)]}

- bu ser-dāde-i şüḡūr-ı hicrānı arrāde-i teḡāfūl ile endāḫte-i beydā-yı nisyān itmeyub (31^{b/1})

ZFG {[**ST**(TS+FT)]+[**EG**(FT+edat)]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- bu zerre-i nā-çiz-i ' aṭıfet-iḫtiyācların [fürüg-efzā-yı āf-tāb-ı ' ālem-tāb olan ḳalb-i münir-i ilhām-pezirlerinden iḫrāc buyurmayub] (5^{a/1})

ZFG {[ST(TS+FT)]+[BFG(UG[TDİG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT]))+[Aİ]]+yard.fiil}}

- çeşm-i cāne māye-i rūşenāyī olan dīdār-ı feyż-nākılarından [bir müddetden berü] dūr ve zīver-i sāmī‘a olan gevher-i şeh-vār-ı kelimāt-ı pend-āmızlerinden mehcūr olduğımız ğam-ı ıztırāb-resāni zelzele-endāz-ı binā-yı ‘ayş u şafāmız olub (28^{a/6})

ZFG {[ST(BG[TDİG(SFG[TDİG(ST[SFG(BFG[YG(FT+FT)]+yard.fiil)]+[FT]))+[EG(ST+edat)]+[BFG(FS+yard.fiil))]+ve+[TDİG(SFG[TDİG(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil]))+[FT]]+[BFG(As+yard.fiil))]+(FT)]+[BFG(TDİG[FT])+yard.fiil]}}

- sitāyiş-nāme-i sūrūr-pāşlarından mücerred sāmī‘a-i iştiyāk-ı ālūd hişşemend olub (28^{b/1})

ZFG {[ST(UG[TDİG(FT)]+[As])+(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}}

- Hakk Subhānehū ve Te‘ālā neyyir-i ‘izz ü ikbāllerin hem-vāre dirahşān idüb (10^{b/9})

ZFG {[BİG]+[TDİG(FT)]+[FBZ]+[BFG(FS+yard.fiil)]}}

- temīme-i girībān-ı müfāharet ve (‘ūzāt-ı) gerden-i meserret olan muhāṭaba-i girāmileri ile düşdükce (3^{b/11})

ZFG {[EG(TDİG[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiil)]+[FT])+edat]+zf}}

- [egerçi] muktezā-yı hulūş-ı ikāmet-i merāsım-i mübārek bād için sahben ‘ale’l-vech [revāne] olub (36^{b/1})

ZFG {[EG(FE)+(FT+edat)]+[Aİ]+[ABZ]+[BFG(FS+yard.fiil)]}}

- Hāzretlerinüñ huzūr-ı fā’izü’n-nūr-ı müstevcibü’l-ḥubūrlarına ed‘iye-i ḥayāl-i ḥaytasından birün-ı ed‘iyye-i isticābet-maḥrūn ihdāsı ile āyın-i muḥabbet-i ḳadīme tecdīd olunub (23^{b/12})

ZFG {[EG(B’liiT[Aİ+FT])+(TDİG[FT])+(B’sizİT[FT+Aİ])+edat]+[FT]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}}

-bu vakte dek şemeresi müşāhede olunmadığından (29^{a/1})

ZFG {[EG(ST+edat)]+[TDİG]+[BFG(Aİ+yard.fiil)]}}

- Cenāb-ı sa‘ ādet-me’ābları ol şavb-ı bā-şavāba tevcih-i ṭalī‘ a-ı teveccüh buyurduklarından berü bu zehr-ābe-çeş-i iştiyākları gül-ķand-ı selām-ı ‘āfiyet-peyāmı ile şīrīn-kām-ı tesliyet buyurulmadığından (19^{b/11})

ZFG {[**EG**(SFG[TDĠG(FT)]+[ST(TS+FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+edat]+[**TDĠG**(FT)]+[**BFG**(VG[EG(TDĠG(FT))+edat]+[FT])+yard.fiil]}

- Sultānım ḥāzretlerinüñ sāḥa-i dergāh-ı ma‘ālī-penāhları ki nigīn-dān-ı fuşuş-ı nevāşī vü cibāh [ve] büse-cā-yı şifāh-ı erbāb ‘izz ü cāhdır, āb-zede-i [ḥoy-feşānı] cebīn-i żarā‘ et kılınub ḥidmet-i [reft u rūyı] sipāriş-gerde-i müjgān-ı ‘ubūdiyyet kılınmağla yüzüm sürmek ma‘razında Ḥāzret-i Hallāk-ı Bārī’ü’n-nesem ‘ināyetlü veliyyü’n-ni‘ am cenābların ḥırz-ı ḥarīz-i ḥıfz u şavnında maḥfūz u maşūn idüb (38^{b/15})

ZFG {[**EG**(İFG[ZFG(B’liİT[ST(TDĠG+Aİ)]+[FT])]+{AC})+(FT)+(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]+edat]+[**B’sizİT**(İFG[BFG(TDĠG+yard.fiil)]+(Aİ)]+[**FT**]+[**ST**(As²+Aİ)]+[**BFG**(Bul.G[TDĠG(FT)]+[BG])+yard.fiil]}

- vaşşāf-ı evşāf-ı zāt-ı sa‘ādet-ittişāfları [oldığımızı] telmīḥ için kitāb-ḥāne-i ‘ināyetlerinden i‘ṭā buyurılan nüşḥa-i mergūbe-i ‘adimü’l-mişāl ḥırz-ı cān gibi zīver-i ḥabīb-i ta‘zīm ü iclāl kılınub (10^{b/5})

ZFG {[**EG**(Yük.G[TDĠG(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+[Aİ])]+edat]+[**ST**(SFG[BFG(UG[FT+Aİ])]+yard.fiil)]+(FT)]+[**EG**(FT+edat)]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- eyyām-ı cüdāyīden berü varaķ-pāre-i güstaḥı ile şıķlet olunmadığından (29^{a/13})

ZFG {[**EG**(FT+edat)]+[**BFG**(VG[EG(FT+edat)]+[Aİ])]+yard.fiil]}

- tılsım-ı teşḥīr-i ‘ālemiyān olan mihr-i zerrīn-i seniye-i sekīne-dār-ı nizāmü’l-mülk-i cihān üzere mekīn olub (34^{b/1})

ZFG {[**EG**(ST[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT])]+edat]+[**BFG**(As+yard.fiil)]}

- nigāh-endāz-ı şefķat oldukça (7^{b/7})

ZFG {[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- bādiye-peymā-yı ṭarīķ-i tadrīs-i miḥnet-enīs olub (42^{b/10})

ZFG {[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- [k̄ā^c ide]-i āfiyetde muķīm olub (20^{b/1})
ZFG {[BFG(Bul.G[FT+As])+yard.fiil]}

- ķarīb u ba^c īd-i ħūsn-i naķar-ı ^c āḫıfet-eşerlerinden dūr buyurmayub (8^{b/3})
ZFG {[BFG(UG[FT+FS])+yard.fiil]}

- ķalb-i şerīflerinden iķrāc buyurmayub (27^{a/14})
ZFG {[BFG(UG[TDĠG(FT)]+[AĠ])+yard.fiil]}

- benim gibi bī-kes-i feryād-reslik terāzū-yı a^c mālde ħacc-ı piyāde şevābına muvāzin olub
zuķr-ı aķiret idiginde (42^{b/8})
ZFG {[ZFG(ST[EG(TDĠG+edat)]+FT)+(B'sizĠT[FT+AĠ])+(BFG[As+yard.fiil])]+[FT]+**ek fiil**}

- ^c an-ķarībi'z-zamān fetķ u zafer-i pīş ü peslerinde ^c inān-ber-^c inān olub nezzāre-keyān-ı
ehille-i emāni şu^c le-i rikāblarından dīde-i ümmīdlerin nuranī ķılıb (34^{b/9})
ZFG {[ZFG(AZ)+(FT)+(BFG[AFĠ+yard.fiil])]+[FT]+[TDĠG(FT)]+[TDĠG(FT)]+[BFG(Ġ
+yard.fiil)]}

- nesīm-i ^c ıķr-sā-yı selāmetlerine dīde-güşā-yı intizār iken bir sā^c at-i sa^c ādet-tev'emde
mūlaḫḫıfa-i meķārim-nümūdları şeref-yāfte-i vūrūd olub (8^{b/9})
ZFG {[ZFG(BFG[YG(FT+FT)]+yard.fiil)]+[ST(TS+FT)]+[TDĠG(FT)]+[BFG(FT+yard.fi
il)]}

- şükūfe-ķīn-i ķemen-i ^c āfiyet olub ḫab^c -ı sāf-ı feyż-i ittişāfları āyīne-vār-ı şafāda ve gül-
bağçe-i ħāhişleri her dem-i bahār güşāde olmaķ da^c avatına iştigālde iken (20^{b/12})
ZFG {[ZFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[B'sizĠT(BG[ĠFG(TDĠG[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])]+ve
+[ĠFG(TDĠG[FT])+(ST[FE+FT])+(BFG[FS+yard.fiil])]+(AĠ))+[AĠ]+**ek fiil**}

- dil-i pūr-iştıyāķ vūrūd-ı iķbār-ı selāmetlerine intizār üzere iken keff-i kifāyet-i eşer-i
ķāşid-i mūrūvetlerinden bu teĥi-dest-i naķdīne-i vişāle vāşıl olan nāme-i feraķ-baķş-ı
ferķunde vūrūd-ı [şa'ibāt-ı] [mīzāb] ķalemleri ile [taķzīr-i] ser-zemīn-i dūrūd itdiginden
(24^{b/5})

ZFG {[ZFG(FT)+(EG[TDİG(FT)]+edat)+ekfiil]+[ST(SFG[KK(TDİG(FT)]+(ST[TS+FT]))+[BFG(İ+yard.fiil)]+FT)+[EG(ST[FT+Aİ])]+edat]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- rişte-i kārımda ‘uqde-i iştibāh hüveydā iken berīd-i mübārek-i nüvīd-sürüş-ı ser-şiken-i baht u ārūn olan tīr-i iqbālın ber-düş idüb (34^{a/8})

ZFG {[ZFG(TDİG(FT)]+(FT)+(FS)+ekfiil]+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT))+[BFG(FBZ+yard.fiil)]}

- sāye-i devletlerinde āsūde-ḥāl olub beḳā-yı ‘ömr ü devletleri du‘āsıyla dest-i ricā ber-dāşte-i dergāh-ı re’fet-penāh-ı kibriyā iken (11^{a/14})

ZFG {[ZFG(TDİG(FT)]+(BFG[FBI+yard.fiil)]+[EG(B’siz[FT+Aİ])]+edat]+[FT]+[FT]+ek fiil}}

- sāḥa-i dest-i mekārım-peyvestlerinde temesşüle reh-yāb olub keşf-i ḳınā’-ı rāz ile ruḥsāt-ı ihtizāz bulduḳda (3^{b/6})

ZFG {[ZFG(TDİG(FT)]+(BFG[YG(Aİ+FBS)]+yard.fiil)]+[EG(FT+edat)]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

- çeşm-i eşk-bār-ı şāh-rāh-ı intizāra nigerān iken bir vaḳt-ı fā’izü’l-berekātda nāme-i muhabbet ḥitāme-i celilü’ş-şānları şeref-yāfte-i vürūd olub zülāl-i ḥüsn-i ta’bīr ile teskīn-i nā’ire-i endūh ki lāzıme-i mizāb-ı ḥāmeleridir, dirēg olunmadığından (27^{b/5})

ZFG {[ZFG(ZFG[YG(FT+FS)]+ekfiil)+(TDİG[ST(Bul.G[ST(TS+FT)]+[FT])+(FT)))+(BFG[FT+yard.fiil])]+[VG(EG[FT+edat])+(FT)]+[AC]+[BFG(Fİ+yard.fiil)]}

- henüz bülbül-i cān ḥadīḳa-i vücūdda şāḥçe-nişīn-i istiklāl olub naḡamāt-ı du‘ā-yı devām-ı iqbāl ve terennümāt-ı medāyiḥ-i melekü’l-ḥıṣālları ile zemzeme-perdāz-ı ibtihāl iken (15^{a/6})

ZFG {[ZFG(FZ)]+(FT)+(BFG[Bul.G(FT+FT)]+yard.fiil)]+[VG(EG[TDİG(BG[FT+ve+FT])]+edat)+(FT)]+ek fiil}

- bu ‘abd-ı ḳalīlü’l-bizā‘aları bu sene-i mübārekde mu‘asker-i nuşret-i eşer ile me’mūr olmaḡla meşakḳat-ı seferiyye ve ḥarekāt-ı ‘anife-i cismāniyye vü ruḥāniyye ile münevver-sāz-ı zāviye-i zāt olan mişkāt-ı ḥayāt-ı munṭafī-i ehviye-i muḡtelife ekdār olmaḡ mertebelerine varmışiken eşrefteḥīn-i ezminede bir berīd-i meserret-nüvīd vārīd olub zāt-ı

Felâṭun-nijādıları bi-ḥasebi'l-isti' dād-ı ḥāmī-i ḥummā-yı hikmet ve fermān-fermā-yı kalem u ṭabābet oldukları ḥaberin ḳurṭa-i sāmī' a-i cān eyledikde ḥacle-niṣīn-i ḳalb olan ḡā'ıye-i ḳuvvet-i ḥayvāniyye her heft-yāfte-i meṣṣāṭa-i neṣāṭ olub (37^{a/3})

ZFG{{ZFG(ZFG[ZFG(EG[İFG(ST[TS+FT])+(ST[TS+FT])+(EG[FT+edat])+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+edat)+(B'sizİT[İFG(ST[SFG(EG[BG(FT+ve+FT)])+edat)+(BFG[FT+yard.fiil])]+FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[Aİ])+ekfiil]+[FT]+[ST(TS+FT)]+[BFG(As+yard.fiil)])+(TDİG[FT])+(B'sizİT[TDİG(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])]+yard.fiil)])+[Aİ])+(BFG[FT+yard.fiil])]+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(FT)]+[BFG(ST[FE+FT])]+yard.fiil}}

- bir sâ'at-ı [sa'd-ı] iḳtirānda belāḡat-nāme-i muḥabbet-niṣānları vuṣūl bulub feḥvā-yı fāi'zū'l-eṣvāḳından istintāḳ olunduḡda (32^{a/7})

ZFG{{ZFG(ST[TS+FT])+(TDİG[FT])+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[BFG(UG[TDİG(FT)])+[Aİ])]+yard.fiil}}

- ol hengām-ı ṣafā-encām netīce-i teḳālīb-i edvār [ve] vāsīṭatü'l-'aḳd-ı ḳılāde-i rüzḡār olduḡı taḥḳīḳ olunub Lākin ne [kevkeb]-i iḳbaliñ eṣer-i ṭulū'ı ve ne sitāre-i idbārīñ ṣemere-i rüçü'ıdır, ma'lüm olmadıḡından (34^{a/5})

ZFG{{ZFG(B'sizİT[ST(TS+FT)]+[SFG(BFG[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil)])+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+[TBG(edat+B'liİT(FT+FT)+ve+[edat+B'liİT(FT+FT)])²²³+BFG(As+yard.fiil)]}}

- ol mümtāz-ı 'ulemā-yı 'ālem olan piṣvā-yı ḥuceste-rā ve mukṭedā-yı müṣḳil-güṣā ḥazretlerinüñ mesned-ārā-yı dārü'l-iftā-yı meṣīḡat-ı islāmiyye oldukları ḡüṣ-zed-i aḳle'l-'abīd olduḡda dest-i ber-āverde-i dergāh-ı re'fet-penāh-ı kibriyā olub (35^{a/9})

ZFG{{ZFG(B'liİT[ST(SFG[BFG(ST[TS+FT])]+yard.fiil)+(BG[FT+ve+FT])]+[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+(BFG[FT+yard.fiil])]+[BFG(FT+yard.fiil)]}}

- [vezānī-i] ṣabā-yı kerem ve cūṣiṣ-i baḥr-ı himemleri iḳtizāsıyla dūrretü'l-tāc-ı iftiḡār u mübāḥāt olan fülān ḳazāsıñ emr-i ṣerīfi neḳāve-i ḥayātda bu sāḫil-niṣīn-i intizār ve du'ā-yı beḳā-yı 'ömr ü devletleri ile dem-güzār dā'īleriniñ farḳ-ı iḳbāline per-i ḥümā-yı ḥümāyün-miṣāl-i sāye-endāz-ı iclāl olduḡda dest-i [ber-]āverde-i dergāh-ı ḳaḏī'l-ḥacāt ḳılınub (38^{b/2})

²²³ “Tekrarlı Bağlama Grubu” olarak adlandırılan bu yapı, Türkiye Türkçesinde yoktur. “Ne sevdi ve ne geldi.” şeklinde standart Türkçe ile örneklendirilebilecek bu yapının kullanım amacı vurgu olabilir.

ZFG {[**ZFG**(B'liİT[ST(SFG[EG(B'sizİT[TDİG(BG[FT+ve+FT]))+[Aİ])]+edat]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(ST)]+[FT])+(FT)+(B'liİT[VG(EG[TDİG(ST[S]+[BG(FT+ve+FT))]+edat)+(TDİG[ST(FBİ+Aİ)])]+[FT])+(BFG[FT+yard.fiil])]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- bu çāker-i ihlāş-kīş-i sadākat-endīşleri şükr-i sālif-i kerem-i cezīlleri edāsında kelīl iken hīşşemend-i mevā'id-i 'amīmü'l-fevā'id-i kerīmāne buyurılıb (39^{a/7})

ZFG {[**ZFG**(TDİG[ST(TS+FT)))+(B'sizİT[TDİG(FT)]+[Aİ])+(As)+ekfiil)]+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- nev-bahār-ı devletlerinde gönüller gül gibi güşāde ve hātırlar kabūl-ı raqam-ı feyze āmāde olub herkes rütbe-i isti' dādınca hūşe-çin-i hārman-ı ihşānları iken (43^{a/5})

ZFG {[**BG**(ZFG[TDİG(FT)]+[İ])+[BFG(ST[EG+FS])+yard.fiil)]+ve+(ZFG[Aİ])+[BFG(YG[FT+FS])+yard.fiil)]+[Z]+[**TDİG**(Eş.G[TDİG(FT)]+[FT])]+**ek fiil** }

- dīver u bir āh-ı intizār iken (28^{a/11})

ZFG {[**BG**]+[**ST**(TS+FT)]+**ek fiil** }

- hengām-ı haṭṭ ve ter-i hālde taḥrīk-i enāmla mecāl olmadığından (37^{b/2})

ZFG {[**BG**(FT+ve+FT)]+[**EG**(FT+edat)]+[**BFG**(Aİ+yard.fiil)]}

- rüz-ı firüz ve hengām-ı neşāṭ-endüz ki derecāt u sā' āti ittişāl-i su' ūd ile mes' ūd ve inzār-ı ğayr-ı maḥmūda 'ālemde [maḫşūd] idi, nüvīd-i cedīd-i bedīd olub (35^{a/7})

ZFG {[**BG**(FT+ve+FT)]+{AC}+[**BFG**(FT+yard.fiil)]}

- fehvā-yı müstevcibü'l-ḥubūri hāvī oldıđı elfāz-ı rengin ve me' ānī-i muḥabbet-rehīniñ mażmūn-ı 'izzet-maḫrūnuna ıṭṭilā' -ı kāmīl hāşıl olduđda (8^{b/11})

ZFG {[**YG**(B'liİT[ST(SFG[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)))+(BG[FT+ve+FT]))+[FT])+(FT)]+[**BFG**(AS+yard.fiil)]}

- ḥidmet-i du' ā-yı rüz-efzūnları ile güzārende-i evḳāt iken (10^{a/3})

ZFG {[**VG**(EG[TDİG(FT)]+edat)]+(FT)]+**ek fiil** }

- şeref-i şoḥbetleri ile güzārende-i evḳāt iken (12^{a/11})

ZFG {[VG(EG[FT+edat])+(FT)]+ek fiil}

- vufūr-ı mekārım-i ğayr-ı ʿ adīdelerinden cānib-i ūnā-verlerine firistāde buyurılan tezkīre-i lāḫīfeleri ecved-i ezminede cilve-ger-i mināŝa-i vuŝul olub (32^{b/4})

ZFG {[KK(TDĠG[FT])+(TDĠG[FT])]+[TDĠG(ST[SFG(BFG[FĠ+yard.fiil]))+FT)]+[FT]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

4.11. Sayı Grubu

Türkçede sayıları adlandırma yollarından biri olan ve büyük sayının küçük sayıdan önce geldiği kelime gruplarına *sayı grubu* (Sy.G) denilmektedir.²²⁴

sayı ismi(büyük)+sayı ismi(küçük)

Bu yapı çalışmaya esas olan eserde tespit edilememiştir.

4.12. Ünlem Grubu

Bir ünlem edatı ile ondan sonra gelen isim ve isim soylu kelime grubunun oluşturduğu yapılara *ünlem grubu* (ÜG) denilmektedir.²²⁵

ünlem edatı+isim

ünlem edatı+Ø

isim(!)

Bu yapı çalışmaya esas olan eserde müstakil bir grup olarak tespit edilememiştir.

²²⁴ Özkan ve Sevinçli, age., s. 77.

²²⁵ Özkan ve Sevinçli, age., s. 80.

4.13. Bağlama Grubu

İki ya da daha fazla isim unsurunun sıralama, bağlama, karşılaştırma ve denkleştirme bağlaçlarıyla bir araya gelerek oluşturduğu kelime grubuna *bağlama grubu* (BG) denir.²²⁶

isim+bağlaç+isim kelime grubu+bağlaç+kelime grubu

İncelenen eserde müstakil bir grup olarak ele alınabilecek kırk beş *bağlama grubu* tespit edilmiştir. Bu bağlama gruplarından [İ+u/vü+İ] yapısında olanlar on yedi, “ve” bağlacıyla kurulan ve her iki tarafı da kelime grubu olanlar ise yirmi dokuz tanedir.

Bağlacın her iki tarafının da birer kelime grubu olduğu bağlama gruplarının onar tanesi [FT+ve+FT] ve [ZFG+ve+ZFG], ikişer tanesi [B’sizİT+ve+B’sizİT], [EG+ve+EG] ve [TDİG+ve+TDİG], birer tanesi de [Yük.G+ve+Yük.G], [İl.G+ve+İl.G] ve [İsn.G+ve+İsn.G] yapısındadır.

4.13.1. “u,vü” Bağlama Edatı ile Kurulanlar

- dil u cān (4^{a/12}), gāh u bī-gāh (4^{b/5}), emr u ferman (5^{a/3}), (8^{a/9}), izhār u imzā (18^{b/6}), ‘izz u devlet (19^{a/11}), yaqāza vü niyām (27^{b/11}), sulṭānım vü kāffe-i müslimīn (27^{b/12})

Diğerleri için: (19^{b/14}), (21^{b/9}), (24^{a/13}), (28^{a/14}), (29^{a/13}), (31^{a/14}), (34^{a/1}), (34^{a/12}), (41^{a/1})

4.13.2. “ve” Bağlama Edatı ile Kurulanlar

4.13.2.1. Farsça Tamlama+ve+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

-[nevr-i] ḥadıka-i sülāletü’n-nebeviyye ve nūr-ı ḥadeka-i ‘ışābetü’l-ulviyye (3^{a/4}), eyyām-ı sa‘ ādet u iqbāl ve hengām-ı şerāfet u iclāl (3^{b/13}), niḫām-ı ‘ālem-i rub‘ -ı meskūn ve āsāyīş-i

²²⁶ Özkan ve Sevinçli, age., s. 81-84.

4.13.2.4. Edat Grubu+ve+Edat Grubundan Oluşanlar

- 'atebe-i devletlerinde müjgân-ı çeşm-i hâk-rûb ve şevk-i hizmetleri ile dest-efşân u pây-küb olmağçün (34^{b/6})

BG{[EG(İFG[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+edat]+ve+[EG(İFG[EG(TDİG[FT])+edat]+[BFG(BG+yard.fiil)])+edat]}

- tenezzülât-ı müte'ākıbeden bî-tâb ve rece'ât-ı kâhķariyyeden şan'at-āmüz-ı şākird-i resen-tâb olmağla (42^{b/12})

BG{[EG(İFG[BFG(UG[FT+FS])+yard.fiil))+edat]+ve+[EG(İFG[BFG(UG[FT+FT])+yard.fiil))+edat]}

4.13.2.4. Zarf-fiil Grubu+ve+Zarf-fiil Grubundan Oluşanlar

- hemân Hâķķ Subhānehū ve Te'ālā Hāzretleri vücūd-ı mükerrerlerin viķāye-i amānında dā'im ve sûtün-ı hayme-i iķbāllerin peyveste kâ'im eyleyüb (12^{a/13})

BG{[ZFG(FZ)+(BİG)+(TDİG[FT])+(BFG[Bul.G(TDİG[FT])+(As)]+yard.fiil)]+ve+[ZFG(TDİG[FT])+(FZ)+(BFG[As+yard.fiil])]}

- henüz gönça-i vücūd-ı gül-zâr-ı 'āfiyetde hānde-sāz ve 'andelīb-i zebān-ı gül-bün-i şenālarında gūlgūle-endāz olub (14^{a/8})

BG{[ZFG(FZ)+(BFG(Bul.G[FT+FBİ])+yard.fiil)]+ve+[ZFG(BFG(Bul.G[FT+FBİ])+yard.fiil)]}

- hem-vāre gül-gönça-i [riyāz-ı] 'ömr ü devletleri nīsān-ı ihsān-ı ilāhīden şād-āb ve nesīm-i elķāf-ı 'amīm-i feyż-i nā-mütenāhīden [ser-sebz u] sīr-āb [olub] (30^{b/4})

BG{[ZFG(FBZ)+(TDİG[FT])+(BFG[UG(FT+FBİ)]+yard.fiil)]+ve+[ZFG(BFG[UG(FT+BG)]+yard.fiil)]}

- belki hōş-encüm-i eflāk-ı muķābele-i su'üddan bi'l-küllīye me'yūs ve şīr-i şerze-i gerdün-ı cedī [ü] hāmel birle bi'z-zarūre me'nūs [olub] (34^{a/1})

BG{[ZFG(FE)+(FT)+(AZ)+(BFG[As+yard.fiil)]+ve+[ZFG(EG[FT+edat])+(AZ)+(BFG[As+yard.fiil])]}

- H azret-i Rabb 'l- alem n her um r n z  hayra qar n ve ma z-ı fa l u keremin y ver u mu in id b (27^{b/10})

BG{[ZFG(FT)+(TDİG[ST])+(BFG[As+yard.fiil])]+ve+[ZFG(TDİG[FT])+(BFG[BG+yard.fiil])]} }

- k rre-i n y- ad  şab hat 'l- id-i s r r i n  m de ve k s-i be aret p ş-i nevbet-zen-i ka aya nih de olub (33^{b/14})

BG{[ZFG(FT)+(EG[FT+edat])+(BFG[FS+yard.fiil])]+ve+[ZFG(FT)+(FT)+(BFG[FS+yard.fiil])]} }

- v c d-ı mes   d-ı  afiyet-ma m dların  f t-ı dehr-i d nden hemi e ma f z u ma  n ve peyveste-f t h t-ı zafer-ma run ve na r-ı g n- g n ile mesr r u memn n id b (33^{b/7})

BG{[ZFG(TDİG[FT])+(BFG[UG(FT+{FZ}+BG)]+yard.fiil)]+ve+[ZFG(BFG[VG(EG[BG(FT+ve+FT)])+edat)+(BG)]+yard.fiil)]}

- bu m jde-i ne at-ı eng z ve h ber-i meserret- mizden  a ir u keb r ve celil u ha ir ve g n  v  fa ir zemzeme-i ta sini felek 'l-efl ka reside ve demdeme-i aferini g ş-ı sim ke ke ide id b (33^{a/9})

BG{[ZFG(ST[UG(ST[TS])+(BG(FT+ve+FT)))+(SBG[BG+ve+BG+ve+BG])]+[FT])+(AT)+(BFG[FS+yard.fiil])]+ve+[ZFG(FT)+(FT)+(BFG[FS+yard.fiil])]} }

- seng-l h-ı bey b n-ı h rm n ile  bile-p y-ı t leb ve  rz -y  re  e-i ser- e me-i  m l-ı p -der-hav yile tefside-leb oldu ımdan (42^{b/14})

BG{[ZFG(EG[FT+edat])+(BFG[FT+yard.fiil])]+ve+[ZFG(EG[FT+edat])+(BFG[FBS+yard.fiil])]} }

- istil -y  lev  ic-i fir k ile p r-t b iken m nend-i men r-ı em n  mekt b-ı emr- sl bları v sıl ve m t la  asından r hat-ı c n [u dil] h şıl olub (9^{a/5})

BG{[ZFG(ZFG[VG(EG[FT+edat])+(FBİ)]+ekfiil)+(TDİG[ST(FT+FT)])+(BFG[As+yard.fiil])]+ve+[ZFG(TDİG)+(FT)+(BFG[As+yard.fiil])]} }

4.13.2.5. Yükleme Grubu+ve+Yükleme Grubundan Oluşanlar

- melik-i melekūta sirāyeti ke'ş-şems-i fī-vasaṭi'n-nehār ve zemīn u zemāne şümūli manend-i envār-ı leyletü'l-ḳadr (34^{a/11})

BG {[Yük.G(TDİG[YG(FT+Aİ)])+(FT)]+ve+[Yük.G(TDİG[YG(BG+Aİ)])+(FT)]}

4.13.2.6. İlgi Grubu+ve+İlgi Grubundan Oluşanlar

- her laḫzamız 'īd ve her ānımız tāriḫü'l-mecd-i rüzgār (12^{a/12})

BG {[İl.G(ST[FE+TDİG])+(Aİ)]+ve+[İl.G(ST[FE+TDİG])+(FT)]}

4.13.2.7. İsnat Grubu+ve+İsnat Grubundan Oluşanlar

- seri [derāhīm-i] encüm-nişārına şāyeste ve ḳademi atlas-ı sipihri pāy-efrāz ḳılmağa pā-beste (35^{b/1})

BG {[İsn.G(TDİG)+(YG[FT+FS])]+ve+[İsn.G(TDİG)+{FT}+(YG[İFG(BFG[FBS+yard.fi il])]+FBS)]}

4.14. Kısaltma Grupları

Türkçede üzerinde fikir birliğine varılamamış konulardan biri olan bu grup genel olarak isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil gruplarından ya da cümlelerden kısalma yoluyla ortaya çıkmış yapılardır. Grubun ilk ögesi isim, ikinci ögesi isim ya da sıfat olur ve bu kelimeler ismin hâl ekleriyle birbirine bağlanarak bir grup hâlini alırlar.

İncelemeye tabi olunan eserde altmış iki tane müstakil kısaltma grubu tespit edilmiştir. Bunlarda yirmi bir tanesi [YG], on sekiz tanesi [UG], on iki tanesi [VG], yedi tanesi [Bul.G], iki tanesi [KK], birer tanesi ise [Eş.G], [Yük.G] ve [İsn.G]'dir.

4.14.1. Yönelme Grubu

Yönelme hâl eki almış bir isim ile yalın hâlde bulunan bir isim ya da sıfatın birleşmesiyle oluşan yapıya *yönelme grubu* (YG) denir.²²⁷

isim+(-A)+isim/sıfatØ

4.14.1.1. İsim+Sıfattan Oluşanlar

- Hüdā'ya 'ayān (4^{a/12})

4.14.1.2. Farsça Tamlama+İsimden Oluşanlar

- zikr-i cemīllerine iştiğāl (14^{a/10})

4.14.1.3. Farsça Tamlama+Sıfattan Oluşanlar

Bu yapıdaki sıfatlar Arapça ve Farsça'dır.

- qalb-i pūr-envārlarına hüveyda (7^{b/2}), zamīr-i zükā-zekālarına rūšen (8^{a/7}), zamīr-i hūrşīd-i [tenvirlerine] 'ayān (12^{a/6})

4.14.1.4. Belirtili İsim Tamlaması+Sıfattan Oluşanlar

- fazā'il-me'āblarınıñ hüsn-i beyānına muhtāc (18^{a/11})

YG {[B'liiT(ABİ+FT)]+[As]}

4.14.1.5. Belirtisiz İsim Tamlaması+İsimden Oluşanlar

- dāmen-i şeref-pīrāmenleri mülteşem-i şifāh-ı erbāb-ı cāh u celāl olmağ da' avātına iştiğāl (4^{b/14})

YG {[B'sizİT(iFG[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(Aİ)]+[Aİ]}

²²⁷ Özkan ve Sevinçli, age., s. 85.

4.14.1.6. Belirtisiz İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- tev' em-i zāt-ı ferişte-şifâtları olmak da' avatına iştiğāl-i zamīme-i evrād-ı gūdūvvi ve'l-āşāl (14^{b/6})

YG {[B'sizİT(İFG[BFG(FT+yard.fiil)))+(Aİ)]+[FT]}

4.14.1.7. İyelik Grubu+Sıfattan Oluşanlar

- siziñ zevk-i selimiñize dā'ir (17^{b/14})

YG {[İG(İ+FT)]+[As]}

4.14.1.8. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Sıfattan Oluşanlar

- ğavvāş-ı fikr-i ' amikiñize münhasır (17^{b/13})

YG {[TDİG(FT)]+[As]}

- zihn-i şāf-ı [inşāf-ı] ittişāflarına pūşide (27^{a/12})

YG {[TDİG(FT)]+[FS]}

4.14.1.9. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- Sulṭānım ḥāzretlerinüñ ḥuzūr-ı mersümü'l-ma'ālileri şavbına dūrer-i da' avāt-ı ḥulūş-irtisām ve ğurer-i teslimat-ı şüreyyā-nizām ihdā ve merāsım-i tefakḫud-ı ḥāṭır-ı sa'ādetleri mü'eddā kılındıktan soñra zamīr-i şāf-ı mihr-i incilālarına nümūde-i bende-i bī-rīyā (9^{b/15})

YG {[TDİG(ST[BG(EG[SFG(B'sizİT[B'liİT(ST[TDİG+Aİ])+(FT)]+[Aİ])+(BG[FT+ve+FT])+(BFG[Aİ+yard.fiil])]+edat)+ve+(EG[SFG(TDİG[FT])+(BFG[As+yard.fiil])]+edat)]+[FT])]+[FT]}

- Sulṭānım ḥāzretlerinüñ ḥāk-pā-yı şerīf-i [tūtiyā-yı] ' ayārları ki kuḥlū'l-cevahir-i ' uyūn-ı a'yān-ı rüzgārdır, taḫdīm-i merāsım-i zarā'et u ibtihāl ve tetmīm-i levāzım-ı i'zām u iclālden soñra sāḥa-i mecd u iḳbāllerine ma' rüz-ı dā' i-i ḥālišü'l-bāl (14^{a/14})

YG {[TDİG(ST[BG(EG[B'liİT(ST[TDİG+Aİ])+(FT)]+[AC]+[FT]+edat)+ve+(EG[FT+edat]+[FT])]+[FT])]+[FT]}

- H azretlerin n meclis-i nefis-i fez 'il-en s ve ma f l-i tadr s-i b hir 't-tak disleri Şavbına ne ave-i ta iyy t-ı z kiyy t-ı h aliŐe ve h ul sa-i tesl m t-ı v fiyy t-ı Őad ka ith afından Őo ra z mir-i m n r-i h rŐid-naz rlarına minh -yı mu liŐ-i Őad kat-ı sem r (29^{b/4})

YG {[**TD G**(ST[BG(EG[B' siz T(YG[B' siz T(B' li T[A ]+[BG(FT+ve+FT)))+(A )]+[FT])+(A )]+edat)+(EG[B' siz T(FT+A )]+edat)]+[FT])]+[**FT**]}

- Sul anım h azretlerin n n di-i cel l 'l-mik dar ve ma f l-i cem l 'l- Őarları Şavb-ı b lend-i evbine mez d-i icl l ile le' li-i m tel li-i da' av t-ı ic bet- y t-ı ith afi siy kında piş-g h-ı mekarim-pen hlarına ' ar za-i bende-i devlet-h ah (9^{b/4})

YG {[**TD G**(Bul.G[B' siz T(VG[EG(YG[B' siz T(B' li T[ST(TD G+A )]+[BG(FT+ve+FT)))+(FT)]+[FT])+(A )]+[FT])]+[**FT**]}

4.14.1.10. Sifat Tamlaması+Sıfattan Oluşanlar

- mu abil-i lev -i ma f z olan  alb-i Őer flerine ' ay n (27^{a/6})

YG {[**ST**(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(TD G[FT])]+[**As**]}

- bir va t-ı feyz-n ka m ter k b (29^{a/2})

YG {[**ST**(TS+FT)]+[**As**]}

- otuz seneye  ar b (42^{b/10})

YG [ST+As]

4.14.1.11. İsim-fiil Grubu+İsimden Oluşanlar

- k meyt-i siyeh-i z n -yı kilik-i seb k-h r m-ı seng-l h-ı p yende fers de- adem [ ılınma a] taŐadd  (22^{b/15})

YG {[**İFG**(FT)+(BFG[FBS+yard.fiil])]+[**A **]}

4.14.1.12. İsim-fiil Grubu+Sıfattan Oluşanlar

- ittis l t-ı su'  d-ı felek yye [  illet-i] g 'iyye dinilmege Őayeste (33^{a/15})

YG {[**İFG**(FT)+(BFG[FT+yard.fiil])]+[**FS**]}

- sebeb-i ferāmuşi vü mehcūri olmaya ḥafī (41^{a/8})

YG {[İFG(BFG[BG(TDİG[FT]))+ve+(TDİG)]+yard.fiil)]+[As]}

4.14.2. Bulunma Grubu

Bulunma hâli almış bir isim ile yalın hâlde bulunan bir isim ya da sıfatın bir araya gelmesiyle oluşan yapıya *bulunma grubu* (Bul.G) denir.²²⁸

isim+(-DA)+isimØ

4.14.2.1 Belirtisiz İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- Sa'âdetlü, semâhatlü, 'âtıfetlü, mekremetlü efendim sulṭānım ḥazretlerinüñ keş-gāh-ı hem-pāye-i felekü'l-eflâkları ve [şaff-ı] ni'âl-i pîş-gāh-ı hem-sāye[-i] simâkları ki her zerre-i [ḥāk-i pāki] tūtiyā-yı dīde-i cān ve her ḥas ü ḥāşāki kibrīt-i aḥmer-i cenāndır, cārū-gerde-i müjgān-ı çeşm-i 'ubūdiyyet kılnmak siyakında 'arza-dāşt-ı niyāzmenāne (5^{a/5})

Bul.G{[B'sizİT(İFG[B'liİT(ST[TDİG(ST[TDİG(ST[As⁴+Aİ])+(Aİ])+(BG[FT+ve+FT]))]+[AC]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(Aİ)]+[FT]}

- Ḥazretlerinüñ meclis-i şerīf-i muḥabbet-i elīf ve maḥfil-i lāṭif-i ḥaḳīḳat-i lefifleri şavbına hezār ta'zīm u ihtirām birle şerā'if-i [vezā'if-i] evrād-ı da'avāt-ı müstecāba ve leṭā'if-i 'avārif-i ezkār-ı teslimāt-ı müsteāba ithāfi ḥılālinde ma'rūz-ı muhibbāne (18^{b/15})

Bul.G{[B'sizİT(YG[VG(EG[YG(B'sizİT[B'liİT(Aİ])+(BG[FT+ve+FT]))]+[Aİ])+(ST[FS+BG])]+edat)+(BG[FT+ve+FT]))]+[Aİ])+(Aİ)]+[FT]}

- Ḥazretlerinüñ müverred-i sa'âdet u iḳbāl olan meclis-i behişt-ayīneleri şavbına ber-āverde-i emvāc-ı muḥiṭ-i sadāḳat olan şemmāme-i teḥyā-yı girān-ḳıymet ithāfi siyākında inhā-gerde-i muḥibbī (28^{b/5})

Bul.G{[B'sizİT(B'sizİT[ST(SFG[B'sizİT(B'liİT[Aİ])+(ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil))]+(FT))]+(Aİ)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+(FT)]+[Aİ])+(Aİ)]+[FT]}

²²⁸ Özkan ve Sevinçli, age., s. 86.

- Sulṭānım ḥāzretlerinüñ [māliš-i] müzerkeş-i ḳālīçe-i dārü'l-‘adl-ı fezā’ı-l-i iştimālleri ki zīb-āver-i cibāh-ı aşḫāb-ı mecd ü kemaldır, ol maḳām-ı ‘āle’l-‘ālede başt-ı muḳaddemāt-ı ‘ubūdiyyet ve ibtihāl-i ‘arīza-i rū-yı edeb ü kemāl olmağla be-şunūfū’l-ta‘zīm [ve’t-tekrīm] ḥuddām-ı kirāme merāsım-i bendegī tetmīm olunub enāmil-i cūd u nevālleri resīde-i dāmen-i ḳıyāmet olmaḳ da‘avātı maḥfāza-i evrāḳ-ı ezḳār-ı eyyām u leyāl [ve] şırāze-i nüşḫa-i a‘māl ḳılındığı siyāḳında teşekkür-i ‘abd-ı ḥālišū’l-cenān (38^{a/10})

Bul.G{[B’sizİT(B’sizİT[BG(SFG[B’sizİT(İFG[ZFG(BG[EG(İFG[B’liİT(ST[TDİG+Aİ])+(FT)]+[AC]+[ST(TS+FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+edat]+ve+[EG(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])+edat)]+(AT)+(AT)+(FT)+(FT)+(BFG[Aİ+yard.fiil)]+[TDİG(FT)]+[BFG(FT+yard.fiil)]+(Aİ)]+[BFG(FT+yard.fiil)])+ve+(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])]+(Aİ)]+[FT]}

4.14.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması+Bağlama Grubundan Oluşanlar

- şayān-ı şān-ı ḥudāvendī olan mu‘āmele-i kerīmāneleri kemā-fi’l-evvel ḥaḳḳımızda der-kār buyurulmaḳ bābında emr u ferman (11^{a/7})

Bul.G{[B’sizİT(İFG[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)]+(FT)]+[AT]+[TDİG]+[BFG(FBİ+yard.fiil)]+(Aİ)]+[BG]}

- [Sulṭānım] ḥāzretlerinüñ māye-i kimyā-yı sa‘ādet ve mādde-i tūtiyā-yı devlet olan ḡubār-ı ‘abīr-i i‘tibār-ı dergāh-ı gerdūn-iştibāhları kuḥlū’l-cevāhir-i ‘ayn-ı ‘ubūdiyyet ḳılınub lāzıme-i raḳabe-i māhiyyet ve melzūm-ı zımmet-i himmet olan du‘ā-yı devām-ı niḳām-ı ömr ü devlet ve şenā’-yı ḳıyām-ı ḥıyām-ı sa‘ādet u ḥaşmetleri kemā-yenbağī mer‘ī u müeddā ḳılınmaḳ siyāḳında ‘arīza-i dā‘i-i bi’l-iḥlāş ve şenā-kār-ı pür-iḥtişāş (13^{a/6})

Bul.G{[B’sizİT(İFG[ZFG(B’liİT[ST(TDİG+Aİ)]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiiil)]+(FT)]+(FT)]+(BFG[FT+yard.fiil)]+[TDİG(ST[SFG(BFG[BG(FT+ve+FT])+yard.fiiil)]+[BG(FT+ve+FT)])]+[AZ]+[BFG(BG+yard.fiil)]+(Aİ)]+[BG(FT+ve+FT)]}

- ‘afv buyurulmaḳ bābında luḳ u iḥsān (37^{b/3})

Bul.G {[B’sizİT(İFG[BFG(Aİ+yard.fiil)]+(Aİ)]+[BG]}

4.14.3. Uzaklaşma Grubu

Uzaklaşma hâl ekli bir isim ile yalın hâlde bulunan bir isim ya da sıfatın oluşturduğu yapıya *uzaklaşma grubu* (UG) denilmektedir.²²⁹

isim+(-DAN)+isim/sıfatØ

4.14.3.1. İsim+Sıfattan Oluşanlar

- şalaḥiyyetden berī (39^{b/12})

4.14.3.2. Farsça Tamlama+İsimden Oluşanlar

- medrese-i ḥāricden ibāret (42^{a/3})

4.14.3.3. Farsça Tamlama+Sıfattan Oluşanlar

- elṭāf-ı ḥıdīvānelerinden mercū (4^{b/3}), seciyye-i rażıyyelerinden mütevaḳḳı^c (5^{b/15}), elṭāf-ı mā-lā-nihāyelerinden mercū (7^{a/2}), elṭāf-ı vesī^c atū'l-eṭrāf-ı şāmīlelerinden mercū (8^{a/7}), ^c ināyet-i bende-perverīlerinden mütemannā (8^{b/2}), elṭāf-ı fiṭriyye-i cibilliyyelerinden mercū (12^{b/3}), dergāh-ı Ḥaḳḳdan mes³ül (28^{b/4})

4.14.3.4. Belirtisiz İsim Tamlaması+Sıfattan Oluşanlar

- Ḥudā-yı cān-āferīn [dergāhından] müsted^c ā (21^{a/2})

UG {[B³sizİT(FT+Fİ)]+[As]}

4.14.3.5. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Sıfattan Oluşanlar

- ṭaraf-ı bāhirü's-şereflerinden daḥi bu ma^c nā melḥūz (26^{a/2})

UG {[TDİG(FT)]+[b]+{ST}+[As]}²³⁰

²²⁹ Özkan ve Sevinçli, age., s. 86.

²³⁰ Araya unsur girmiş devrik yapı.

- zāt-ı ma' ārif-i perver-i ḥidivānelerinden mercū (27^{a/13})

UG {[TDİG(FT)]+[As]}

4.14.3.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- elṭāf-ı kerīmānelerinden der-ḥāst-ı müstemendāne (6^{a/14})

UG {[TDİG(FT)]+[FT]}

4.14.3.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Bağlama Grubundan Oluşanlar

- seciyye-i rāziyye-i Hāşimiyye ve deydene-i [behiyye-i] marziyyeleri muḳtezāsınca elṭāf-ı kerīmānelerinden melḥūz u mütevaḳḳı' (3^{b/8})

UG {[TDİG(Eş.G[B'sizİT(TDİG[BG(FT+ve+FT)])+(AZ)]+[FT])+(BG)}

4.14.3.8. Sıfat Tamlaması+İsimden Oluşanlar

- bu muḳaddimātdan ġaraz (18^{a/11})

UG [ST+Aİ]

4.14.3.9. İsim-fiil Grubu+Sıfattan Oluşanlar

- şifā-ḥāne-i iltifātlarından deryūze vü iddiḥār olunan şarāb-ı ḥoş-güvār-ı mevā' id-i luṭf u kerem ve dārū-yı ber'ü's-sā'a-i 'uhūd-ı iḥsān [u] himemleri ile tedbīr-i def'-i 'illet ve tedārik-i ḥıfz-ı şıḥḥat itmekden ḥālī (13^{b/7})

UG {[İFG(EG[TDİG(ST[SFG(BFG[UG(TDİG(FT))+(BG)]+yard.fiil)]+[BG(FT+ve+FT)])+edat)+(BFG[BG(FT+ve+FT)])+[As]}

4.14.3.10. İsim-fiil Grubu+Vasıta Grubundan Oluşanlar

- 'arz-ı 'ubūdiyyetleri rābiṭa-i miyān-ı enāmīl u aḳlām ḳılınmaḳdan bu miḳdār ile iḳtifā (13^{a/4})

UG {[İFG(TDİG(FT))+(BFG[FT+yard.fiil])]+[VG(EG[ST+edat)+(Aİ])]}

4.14.3.11. Bağlama Grubu+İsimden Oluşanlar

- nesīm-i neşāt-ı [ve tesnīm-i] inbisātđan ʿ ibāret (24^{a/11})
UG {[BG(FT+ve+FT)]+[Aİ]}

4.14.4. Yükleme Grubu

Yükleme hâl eki almış bir isim ile yalın hâlde bir ismin bir araya gelmesiyle oluşan yapılara *yükleme grubu* (Yük.G) denilmektedir.²³¹

isim+(-İ)+isimØ

4.14.4.1. İsim+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- taʿ biri bīrūn-ı güncāyiş-i taḥrīr (27^{b/9})

4.14.5. Vasita Grubu

Vasita hâl eki almış bir isimle yalın bir ismin ya da sıfatın birleşmesinden oluşan kelime grubuna *vasita grubu* (VG) denilmektedir.²³²

isim+(-IA/-ile)+isimØ

4.14.5.1. Edat Grubu+İsimden Oluşanlar

- vāsīṭa-ı kalem-i vāsīṭī-nijād ile beyān (10^{a/7})
VG {[EG(FT+edat)]+[Aİ]}

- merātib-i taşdıʿ iñ bu miḳdārı ile iktifā (21^{a/7})
VG {[EG(BʿliİT[FT+ST])+edat]+[Aİ]}

²³¹ Özkan ve Sevinçli, age., s. 88.

²³² Özkan ve Sevinçli, age., s. 88.

- bu kerem u ihsānīn ta' rīf ü şükri mā-verā-yı hadd-ı taşavvur olmağın ' arz-ı du' āyile iktifā (38^{b/11})

VG {[EG(Yük.G[B'sizİT(B'liİT[ST(TS+BG)]+[BG])+(İFG[BFG(FT+yard.fiil)])]+[FT])+edat]+[Aİ]}

4.14.5.2. Edat Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- terfiye-i aḥvālīniz ile taḳayyüd-i lāzıme-i zımmet (28^{b/15})

VG {[EG(TDİG[FT])+edat]+[FT]}

- gül-bāng-ı du' ā-yı beḳā-yı devletleri ile nevbet-zen-i bārū-yı zindegānī (31^{a/14})

VG {[EG(TDİG[FT])+edat]+[FT]}

- Sulṭānım ḥazretlerinüñ muḳırr-ı [ḳabā'ıl-i] iḳbāl ve maḥatt-ı [rihāl-i] āmāl olan ' atebe-i ' aliyye-i ma' āli-iştimāllerine merāsım-i żarā' et u bendegī ve levāzım-ı rıḳḳıyyet u efgendegī taḳdīmiyle ' arīza-i şenā-veri (12^{b/8})

VG {[EG(B'sizİT[YG(B'liİT[ST(TDİG+Aİ)]+[ST(SFG[BFG(BG[FT+ve+FT])+yard.fiil)])+(FT)))+(BG[FT+ve+FT])]+[Aİ])+edat]+[FT]}

- Ḥazretlerinüñ meşra'-ı zülāl-i dāniş u kemāl olan meclis-i fażilet-me'al-i maārif-iştimāllerine şeb-nem-i tekellüfāt-ı ' ādiyeden ḥālī gül-berg-i riyāz-ı da' vāt-ı ḥālīşe ithāfiyla ber-āverde-i muḥıbbāne (21^{a/10})

VG {[EG(B'sizİT[ST(UG[YG(B'liİT[Aİ]]+[ST(SFG[BFG(FT+yard.fiil)])+(FT)))+(FT)]+[As])+(FT)]+[Aİ])+edat]+[FT]}

- du' ālar taḳdīmi ile ney-pāre-i kilik-i āteşin (32^{b/2})

VG {[EG(B'sizİT+edat)]+[FT]}

- pençe-i şüreyyā ve nāḥun-ı hilāl ile ḳābil-i inḥilāl (25^{b/4})

VG {[EG(BG[FT+ve+FT])+edat]+[FT]}

- ḳatre-feşānī-i zülāl-i vişālden ḡayrı ile pezirā-yı intifā (9^{a/12})

VG {[EG(UG[FT+Aİ])+edat]+[FT]}

4.14.5.3. Edat Grubu+Sıfat Tamlamasından Oluşanlar

- hāme-i berīde-zebān ve nāme-i piçīde-miyān ile ‘aşr-ı ‘aşrīn ifāde vü beyān (23^{b/8})
VG {[EG(FT+edat)]+[ST(FT+BG)]}

4.14.5.4. Edat Grubu+Yükleme Grubundan Oluşanlar

- hāme-i berīde-zebān ve nāme-i piçīde-i meyān ile ‘aşr-ı ‘aşrīni ifāde vü beyān (40^{b/2})
VG {[EG(BG[FT+ve+FT])+edat]+[Yük.G(FT+BG)]}

4.14.6. Eşitlik Grubu

Eşitlik hâl ekini almış bir isimle yalın bir ismin bir araya gelmesiyle oluşan yapılar *eşitlik grubu* (Eş.G) denilmektedir.²³³

isim+(-CA)+isimØ

4.14.6.1. Belirtisiz İsim Tamlaması+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- *Mīgüzāred hacletem her-gāh mīcūyem murād, Der-nihād-ı bī-dilān ‘arz-ı temennā āteş est, fehvāsınca istilā-yı tāb-ı şerm-sār* (43^{a/10})
Eş.G {[B’sizİT(B+AZ)]+[FT]}

4.14.7. İlgi Grubu

İlgi hâl eki almış bir isim ile yalın hâlde bulunan bir ismin bir araya gelmesiyle oluşan yapıya *ilgi grubu* (İl.G) denilmektedir.²³⁴

isim+(-In)+isimØ

Bu grup çalışmaya esas olan eserde müstakil bir grup olarak tespit edilememiştir.

²³³ Özkan ve Sevinçli, age., s. 89.

²³⁴ Özkan ve Sevinçli, age., s. 89.

4.14.8. İsnat Grubu

İyelik eki almış bir isim ya da yalın hâldeki bir ismin birleşmesiyle oluşan yapılara *isnat grubu* (İsn.G) denilmektedir. Bu yapılar ters çevrilmiş bir sıfat tamlaması görünümündedirler.²³⁵

isim+(-I)+isimØ

isimØ+isimØ

4.14.8.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+İsimden Oluşanlar

- encāmı ḥayr (40^{b/7})

4.14.9. Kimden Kime(KK) Grubu

Bu yapılar araştırmacıların çoğu tarafından “*kısaltma grupları*” başlığı altında ele alınıp aldıkları hâl eklerine göre adlandırılan yapılardır.²³⁶

isim+(-DAn)+isim+(-DA)

İsimØ+isim+(-A)

²³⁵ Özkan ve Sevinçli, age., s. 87.

²³⁶ Araştırmacıların genel olarak belli bir kurala bağlı olmadan bazı kelime gruplarından ya da cümlelerden kısaltmış yapılar olarak ele aldıkları bu gruplara Banguoğlu, “isim öbekleri” başlığı altında “kimden kime” halleriyle yapılan isim öbekleri olarak değinmiştir. Banguoğlu, age., s. 508., Delice söz konusu çalışmasında kısaltma grubu olarak kabul ettiği bu yapılara ve “İki Durumlu Öbek” başlığı altında yer vermiştir. Delice, age., s. 43., Karahan “birinci unsuru uzaklaşma hâli, ikinci unsuru yönelme hâli eki taşıyan kısaltma grupları” olarak adlandırmıştır. Leylâ Karahan, **Türkçede Söz Dizimi**, 11. Baskı, Ankara: Akçağ Yay., 2006, s. 83.; Özmen “isim+Dan+isim+A”, oluşan yapılar altında yer vermiştir. Özmen, age., s. 141.; Özkan ve Sevinçli ise “Kısaltma (İsim) Gruplarının Ters Görünüşünde Olan Kelime Grupları” başlığı altında yer verdikleri bu yapıların bir tür ikileme sayılabileceğini dile getirmişler, bu yapıdaki örneklere “İkileme” başlığı altında yer vermişlerdir. Özkan ve Sevinçli, age., s. 89,90, 43,44. Bu eserde sınırlı sayıda örneğine rastlanmakla birlikte genel olarak kullanımda olan bu yapıların ikilemeden çok birer kısaltma grubu oldukları düşünülmektedir. İkilemelerin anlamı kuvvetlendirme, anlama çokluk ve süreklilik katma gibi özelliklerini bu yapılar göstermektedir. Bu yapılarda da diğer kısaltma gruplarında olduğu gibi düşmüş bir fiilimsi bulmak mümkündür. Çalışma sırasında Banguoğlu’nun isimlendirmesinden hareketle kısaca isimlendirmeye çalışılan bu yapılar için bir terim ihtiyacı olduğu ortadadır.

4.14.9.1. Farsça Tamlama+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- ḥaẓīẓ-i ḥayretten evc-i rif^æ ate (39^{a/10})

KK [FT+FT]

4.14.9.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu+Farsça Tamlamadan Oluşanlar

- ṭaraf-ı aḥvālīmizden istiḥbār-ı ḥavālī-i ḥāṭır-ı ʿāṭıra (19^{a/4})

KK{[TDİG(FT)]+[FT]}

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, Türkçe kelime gruplarının yapı özelliklerindeki çeşitliliği, kurucu unsurlar üzerinden gösterebilmektir. Bu bakımdan karmaşık/kompleks yapılar içeren münşeâtlerin dilinin incelemeye elverişli ve münşeâtlardan hareketle yapılacak bir çalışmanın da verimli olacağı düşünülmüştür. Bir yandan da yabancı unsurların yoğun kullanıldığı metinler olarak nitelenen münşeâtlarda kurucu unsurun ana dil olduğunun vurgulanması önemsenmiştir. Bu amaçla 18. yüzyıla tarihlenen Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'in Münşeât'ı "Gevher-i Yektâ" seçilmiş ve üzerinde kelime grubu tespiti yapılmıştır.

Arapça ve Farsçanın hâkim unsur olduğu Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan bu eserde Türkçe kelimeler oldukça azdır. Bunlar: "aç-, bil-, bul-, buyur-, di, düş-, eyle-, gel-, götür-, -gör-, i-, it-/id, irgür- kal-, -kıl, ol-, tol-, vir-, yaz-" fiilleri ile "bir, değil, el, karınca, gönül, hâkan, hân, karındaş, kiçe, tağ, toğru, Türkî, uğur, var ve yüz" isimleridir. Ayrıca "ben, sen, kendi, kimse" zamirlerinin yanı sıra "böyle, bu, o, ol ve şu" işaret sıfatları ile "ne" soru sıfatı da metinde kullanılmaktadır. "İmdi [şimdi], göre, iken ve üzere" zarfları ile "başka, bile, dağı, dek, deñlü, girü, kangı ve şoñra" edatları da mektuplarda geçen nadir Türkçe kelimelerdendir.

18. yüzyılın başlarına ait olan bu eserde aynı Türkçe kelimelerin ve eklerin yazımındaki farklılıklar imla konusunda bir kuralın olmadığını düşündürmektedir. 18. yüzyılın sonlarında uyuma girdiği belirtilen -DİK sıfat-fiil ekinin dudak uyumuna uygun kullanımı yanında uymayan kullanımlarının da olması, konuşma dilinde gerçekleşen dudak uyumunun imlanın koruyuculuğu nedeniyle tam olarak uygulanamadığını işaret etmektedir. Ayrıca 18. yüzyılın belirgin özelliklerinden olan e>i değişimi bakımından değerlendirildiğinde bu metinler /i/ tarafındadır. 18. yüzyıl Türkçesinin en belirgin özelliği olan dudak uyumunun bu eserde geçiş safhasında olduğu düşünülebilir.

Tespit edilen kelime grupları incelendiğinde ise günümüz Türkiye Türkçesinde bulunan hemen tüm kelime gruplarının örnekleri görülebilmektedir. Müstakil olarak incelenen büyük gruplarla bunların kurucu grupları içerisinde örneği bulunmayan gruplar; *aitlik*, *sayı* ve *ünlem* grubudur.

İncelenen mektuplarda müstakil grupların dağılımı şu şekildedir: On bir tane belirtili *isim tamlaması*, otuz yedi tane *belirtisiz isim tamlaması*, on bir tane *iyelik grubu*, yüz doksan iki tane *tamlayıcı düşmüş iyelik grubu*, yetmiş dört tane *sıfat tamlaması*, üç tane *birleşik isim grubu*, seksen üç tane *edat grubu*, iki yüz seksen dört tane *birleşik fiil grubu*, otuz beş tane *isim-fiil grubu*, üç tane *sıfat-fiil grubu*, yüz dört tane *zarf-fiil grubu*, kırk altı tane *bağlama grubu*, yirmi bir tane *yönelme grubu*, on sekiz tane *uzaklaşma grubu*, on iki tane *vasıta grubu*, yedi tane *bulunma grubu*, birer tane de *eşitlik grubu*, *yükleme grubu* ve *isnat grubu*.

Ayrıca, dilbilgisi kitaplarında tam olarak adlandırılmayan iki durumlu öbek, birinci unsuru uzaklaşma hâl eki, ikinci unsuru yönelme hâl eki alan ve *kimden kime* yapısı gösteren şeklinde açıklanan kelime grubu türünden iki tane tespit edilmiştir.

Bu metinlerde dokuz yüz kırk altı tane müstakil olarak ele alınan *Türkçe kelime grubu* ile iki bin dokuz yüz on kadar olan kurucu kelime gruplarına karşılık bin beş yüz yirmi üç *Farsça Tamlama* ve on yedi tane *Arapça Tamlama* vardır. Osmanlı Türkçesi döneminde her ne kadar özellikle edebî eserlerde Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçe kelimelere göre büyük bir üstünlüğü olsa da sözdizimi kuralları açısından Türkçe, bu şartlarda ödün vermemiştir, denilebilir.

Bu gruplar oluşumlarındaki tekrar yapılar bağlamında incelendiklerinde ise iki tekrar çeşidiyle karşılaşılmaktadır. Bunlar yapı ve ifade tekrarlarıdır. Yapı tekrarları, müstakil en büyük kelime grubunu oluşturan kurucu grupların birden fazla örnekte aynı olmasıdır. Bu gruplarda unsurlar aynı, ifadeler farklıdır. İfade tekrarlarında ise aynı kelime grubu birden çok yerde kullanılmaktadır.

- Cenāb-ı müyesserü'l-āmāldan ricāmız (24^{a/10})
- el{āf-ı [Hudā-yı] Zü'l-minenden ricāmız (25^{b/7})
- Cenāb-ı Feyyāz-ı Mutlağdan ricāmız (33^{b/6})

Bu kelime gruplarında sadece yapısal bir tekrar vardır. Her üç örnekte de [TDİG], [UG]'dan; [UG] da [FT+AI]'den oluşmuşlardır. Bu üç örnek için de formül:

TDİG {[UG(FT+AI)]} olacaktır.

taraf-ı ahvālimiz (16^{a/4}), (19^{a/4}), (25^{a/1}), (28^{b/8})

[FT]'den oluşan bu TDİG'de ise hem yapı hem de ifade tekrarı vardır.

Münşeatlarla ilgili en sık görülen eleştiri, bu eserlerde bulunan mektupların birbirinin tekrarı niteliği taşımasıdır. Tâ'ib'in Münşeat'ı üzerine yapılan içerik ve biçim incelemesinde bu mektupların büyük bir çoğunluğunun genel kabul görmüş mektup kurallarına uygun olarak kaleme alındığı tespit edilmiştir. Mektupların temel bölümleri olarak nitelenen elkâb, tahallüs, talep ve intihâ bölümleri bu mektuplarda da mevcuttur. Yazılan kişinin mevkisine ve yazılan konuya göre değişiklik gösteren bu mektuplarda her bölüm için benzer kalıp ifadelerin kullanıldığı teyit edilmiştir. Yapılan kelime grubu tespiti göstermiştir ki aynı bölüm için kullanılan kalıp ifadelerde bile yapısal farklılıklar vardır. Bu yapısal farklılıklar, Türkçenin aynı veya benzer kelimelerle birçok farklı yapıda kelime grubu ya da cümle üretebilme zenginliğini ortaya koymaktadır.

Belirtili isim tamlamaları tekrar eden yapılar bakımından incelendiğinde tamlayan ve tamlanan unsuru bağlamında [ST+FT]'den oluşan üç yapının olduğu; ancak bunların alt gruplara inildikçe farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tabloda verilmiştir.²³⁷

- Sa'âdetlü sulţānım ḥāzretlerinüñ şahbā-yı neşāṭ-efzā-yı iltifāt-ı ihsanı (16^{a/9})

B'liiT {[ST(As)+(ST[TDİG+AI])]+[FT]}

- Sulţānım ḥāzretlerinüñ semm-i semend-i zafer-i rikāb-ı nuşret-ı inānları (33^{a/2})

B'liiT {[ST(TDİG+AI)]+[FT]}

²³⁷ bkz. Tablo 1.

Belirtisiz isim tamlamaları tekrar eden yapılar bakımından incelendiğinde [İ+İ], [İ+SFG], [ST+İ], [BG+İ], [FT+SFG], [B'sizİT+SFG], [TDİG+İFG], [TDİG+SFG] ve [ST+İFG]'den oluşanların iki; [TDİG+İ] ve [ST+SFG]'den oluşanların üç ve [İFG+İ]'den oluşanların altı tane olduğu tespit edilmiştir. Niteleyen ve nitelenen unsurları açısından ele alındıklarında yapı tekrarları oluşturan bu gruplar, alt gruplara inildikçe farklılaşırlar. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tabloda sunulmuştur.²³⁸

- lāzım gelen inkisār-ı zarūrī merhem-i şabr-alūd-ı tesliyet birle kâbil-i behbūd olmadığı (22^{a/2})

B'sizİT {[ST(SFG[BFG(Aİ+yard.fiil)])+(FT)]+[EG(FT+edat)]+[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]}

- ol ifdāl-ı [merātib-i] beşeriyye olan cāh-ı celilü'ş-şān-ı zāt-ı sūtüde-şifāt kerrübî-nişānları ile müfat̄her ü mübāhî olduğu (35^{b/4})

B'sizİT {[ST(SFG[BFG(ST[TS+FT])+yard.fiil])+yard.fiil]}+[SFG(BFG[VG(EG[AFBİ+edat])+(BG)]+yard.fiil)]}

İyelik grupları tekrar eden yapılar bağlamında incelendiğinde ise [Z+İ] yapısında olan sekiz grubun altısının yapı tekrarı, ikisinin ise kendi içerisinde ifade tekrarı özelliği gösterdiği görülmüştür. Bu da münşeat metinlerinde tekrar eden kalıp ifadelerin kullanıldığı görüşünü hem sözcük hem de yapı bakımından destekler niteliktedir. Kurucu grupların sayısal değeri ek kısmındaki tabloda gösterilmiştir.²³⁹

- benim efendim (25^{a/5}), (29^{a/13})

İG [İ+İ]

Tamlayanı düşen iyelik gruplarında büyük çoğunluğunun kurucu gruplar açısından farklılaştıkları görülmektedir. Ayrıca bu yapılar içerisinde hem ifade hem de yapı tekrarlarının olduğu tespit edilmiştir. Doksan tane olan [FT]'den oluşan bu yapının dört tanesi ifade tekrarıdır. Diğerleri ise yapısal tekrardır. [ST]'den oluşan bu kelime grubunda kurucu unsurları [S+FT] olan üç grup ile [SFG+FT] olan dört grup birebir yapı tekrarı

²³⁸ bkz. Tablo 1.

²³⁹ bkz. Tablo 2.

özelliği göstermektedir. Yedi tane olan [UG]'den oluşanların da beş tanesi yapı tekrarıdır. [BG]'dan oluşanların hepsi yapı tekrarı özelliği gösterir. Kurucu grupların sayısal değeri ekteki tabloda sunulmuştur.²⁴⁰

- muḥāt-ı ʿilm-i [ʿālem]-ārāları (4^{b/6}), ehemmi-i eşgālımız (4^{b/15})
TDİG [FT]

Sıfat tamlamaları tekrar eden yapılar açısından incelendiklerinde niteleyen ve niteleneni tek kelime olan sıfat tamlamalarının doğal olarak tamamı yapı tekrarı özelliği göstermektedir. Bu gruplarda önemli olan ifade tekrarının olup olmadığıdır. [S+İ]'den oluşan yirmi üç grubun yedi tanesi ifade tekrarı özelliği de gösterir. “bāḳī fermān” olan bu yapı, mektupların sonlarında kullanılan, mektupların bittiğini gösteren kalıp ifadelerdendir. Mektupların yazımıyla ilgili açıklamalarda bu ifadelerin çoğunun mektupta tekrar edildiği görülmektedir. Ayrıca “bir dem” ve “bir rütbe” ifadeleri de iki yerde ifade tekrarı olarak geçmektedir.

Niteleyeni tek kelime niteleneni kelime grubu olan sıfat tamlamalarında, [S+FT]'den oluşan on bir tane grubun tamamında yapı tekrarı bulunmaktayken iki tanesi kendi içerisinde ifade tekrarı özelliği de göstermektedir. [S+ST]'den oluşanların dördünde hem yapı hem de ifade tekrar vardır.

- bu zerre-i nā-çiz-i bī-tāb (7^{a/11}); bu [ḥarāret-keş-i] bādiye-i endūh (24^{a/12})
ST [TS+FT]

- saʿ ādetlü sultānım ḥazretleri (10^{b/13}), (11^{b/7})
ST {[As]+[ST(TDİG+Aİ)]}

Niteleyeni kelime grubu niteleneni tek kelime olan sıfat tamlamalarında ise yedi gruptan [TDİG+Aİ] yapısından iki tanesi yapı tekrarı özelliği gösterirken üç tanesi de kendi içinde yapı ve ifade tekrarı özelliği taşımaktadır.

²⁴⁰ bkz. Tablo 2.

- devletlü sulţānım ھاżretleri (5^{a/4})

ST {[TDİG(ST)]+[Aİ]}

- devletlü [sa' ādetlü] sulţānım ھاżretleri (8^{a/9})

ST {[TDİG(ST[As²+İ])]+[Aİ]}

Niteleyeni ve niteleneni kelime grubu olan sıfat tamlamalarında ise [SFG+FT]'den oluşan grupların dördü yapı tekrarı özelliği göstermektedir.

- mazān-ı icābet olan evķāt-ı ھاlet-baħşā (6^{a/2}), maġbūţ-ı bākūre-i firdevs-i na'ım olan şemmāme-i rütbe-i sāmīye (39^{b/10})

ST {[SFG(BFG[FT+yard.fiil])]+[FT]}

Sıfat tamlamalarında tekrar eden yapıların daha çok mektupların elkâb ve intihâ bölümlerinde kullanılan kalıp ifadelerde görülmesi, tüm mektuplarda aynı ifadelerin kullanılıyor olması, münşeatlardaki çoğu örnek mektuplarda sadece muhatapların isminin değiştirildiği görüşünü destekler niteliktedir. Özellikle niteleyen ve nitelenen bağlamında [S+İ] ve [S+FT]'dan oluşan sıfat tamlamalarında yapısal farklılığı oluşturan unsurlar, sıfatlardan öteye geçmemektedir. Mektupların ibtidâ, tahallüs ve talep bölümlerindeki sıfat tamlamalarında belirli olan kalıp ifadeler içerisindeki zenginliği sağlayan unsurlar kurucu grupların çokluğu ve değişkenliğidir. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tabloda gösterilmiştir.²⁴¹

Edat grupları tekrar eden yapılar bakımından incelendiğinde [Z+edat]'tan oluşan dört grubun iki tanesinde ifade tekrarı özelliği bulunmaktadır. [FT+edat]'tan oluşan yirmi üç grubun tamamının; [TDİG+edat]'tan oluşan sekiz gruptan ise beş tanesinin yapı tekrarı olduğu görülmüştür. [ST+edat] şeklindeki on altı grubun ise beş tanesi hem yapı hem de ifade tekrarı özelliği göstermektedir. [BG+edat]'tan oluşan dört grubun iki tanesinde yapı tekrarı özelliği vardır. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tabloda verilmiştir.²⁴²

²⁴¹ bkz. Tablo 3.

²⁴² bkz. Tablo 3.

- iltifāt-nāme-i girāmīleri ile (6^{b/1}), du^c ā-yı bāhirü'n-[niḳā-yı ḥayr-] intimāları ile (6^{a/2})

EG {[TDĠG(FT)]+edat}

Birleşik fiil gruplarının büyük çoğunluğu [İ+yard.fiil] yapısındadır. Burada isim unsuru, yapısı Türkçe olan kelime grubu olabildiği gibi Arapça veya Farsça bir kelime yahut FT veya AT olabilmektedir. Birleşik fiil gruplarından sadece üç tanesinin içerisinde isim unsuru birleşik fiil grubu olan yapı mevcuttur. Dolaylı olarak [Fiil+yard.fiil] yapısıyla kurulu olan bu birleşik fiil grupları da alt grup olarak FT'lerle birleşerek [İ+yard.fiil] yapısında birleşik fiiller kurmaktadır. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tabloda gösterilmiştir.²⁴³

- burḳa^c -endāz-ı ʿ izār-ı i^c tizār ola bil- (20^{a/4}), mükeffer-i seyyi 'āt ola gel- (40^{b/9}), vesīle-i iltifāt ola gel- (40^{b/9})

BFG {[BFG(FT+yard.fiil)]+yard.fiil}

Bu durum, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinler için yapılan, daha çok Arapça ve Farsça kelimelerin ağırlıkta, Türkçe kelimelerin ise çok az ve daha çok yardımcı fiiller bağlamında olduğu eleştirisini desteklemektedir.

“ol-” yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiil grupları tekrar eden yapılar bakımından incelendiklerinde, bu yapılar içerisinde [İ+ol-]'dan oluşan yirmi altı grubun tamamının yapı tekrarı özelliği taşırken bu yapıdaki bir örneğin iki, diğer bir örneğin de üç yerde ifade tekrarı özelliği gösterdiği görülmüştür.

- ricā ol- (10^{a/10}), (14^{b/13}), (26^{b/13})

[AT+ol-] ve [FT+ol-]'dan oluşan örneklerin tamamı yapı tekrarıdır. [TDĠG+ol-] yapısında olan on sekiz kelime grubunun bir örneği üç diğer bir örneği de iki yerde ifade tekrarı olarak da geçmektedir. [YG+ol-]'dan oluşan on yapıdan ayrı örneklerin ikişer yerde

²⁴³ bkz. Tablo 3.

ve başka bir grubunda üç yerde yapı olarak tekrar edildiği tespit edilmiştir. [UG+ol-]'den oluşan on yedi kelime grubunun ise üçü kendi içinde, onu da kendi içinde yapı tekrarıdır.

- zīver-efzā-yı şadr-ı hükümet ol- (6^{b/4}); fā'iz-i nişāb-ı şād-mānī u neşāṭ ol- (6^{b/15});
BFG [FT+yard.fiil]

“eyle-” yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiil grupları tekrar eden yapılar açısından incelendiklerinde [İ+eyle-], [S+eyle-], [FT+eyle-] ve [BG+eyle-]'den oluşanların tamamının yapı tekrarı; [UG+eyle-]'den kurulanların ise ikisinin yapı; ikisinin de hem yapı hem de ifade tekrarı özelliği gösterdiği görülmüştür.

- cāh u celāl eyle- (15^{a/12}); müteyemmin ü mes'ūd eyle- (37^{b/15})
BFG [BG+yard.fiil]

“buyur-” yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiil grupları tekrar eden yapılar bakımından incelendiklerinde [İ+buyur-]'den oluşanların tamamının yapı tekrarı özelliği gösterirken sadece iki tanesinin ifade tekrarı özelliği de taşıdığı; [AT+buyur-] ve [FT+buyur-]'den oluşanların ise tamamının yapı tekrarı olduğu görülür.

- maḥsūd-ı āf-tāb buyur- (7^{a/12}); fā'iz-i nişāb-ı kamrānī buyur- (8^{b/4})

it-/id-” yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiil grupları yapı tekrarı bakımından incelendiğinde [İ+it-/id-]'den oluşan altı yapının tamamı; [S+it-/id-]'den oluşanların da ikisi yapı tekrarı özelliği göstermektedir. [FT+it-/id-]'den oluşan yedi grup ile [VG+it-/id-]'den oluşan üç grupta da yapı tekrarı özelliği vardır.

- mürūr it- (12^{b/14}), ibrāz it- (16^{b/7})
[İ+yard.fiil]

“kıl-” yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiil gruplarından [S+kıl-]'den oluşanlar ve “kal-” yardımcı fiili ile kurulan [S+kal-] ve [FT+kal-]'den oluşanlar ile “bil-” yardımcı fiili ile kurulan [FT+bil-]'den oluşanların tamamı yapı tekrarı özelliği göstermektedir.

- ğulġule-endāz-ı mecāmi^c-i udsiyān ıl- (10^{b/8}); berā^catü'l-istihlāl-i cerā'id-i a^cmāl ıl- (12^{b/13})

BFG [FT+yard.fiil]

- der-beste al- (22^{b/13}), ser-beste al- (22^{b/14})

BFG [FS+yard.fiil]

“gör-” yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiil gruplarından [S+gör-]'den oluşan yedi kelime grubunun bir örneği iki, diğer bir örneği de üç yerde hem yapı hem de ifade tekrarıdır.

- revā gör- (10^{a/11}), (14^{b/5})

BFG [As+yard.fiil]

İsim-fiil grupları tekrar eden yapılar bakımından incelendiğinde [TDİG+BFG], [BFG]'den oluşanların beş, [EG+BFG]'den oluşanlar dört, [FT+BFG]'den oluşanlar üç, [B'liİT+BFG] ve [UG+BFG]'den oluşanların iki yerde yapı tekrarı örneği gösterdiği tespit edilmiştir. Bunlardan [FT+BFG]'den ve [BFG]'den oluşanların iki örneği dışında kalanlar alt gruplara inildikçe farklılaşmaktadırlar. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tablolarda verilmiştir.²⁴⁴

- nev-^carūsān-ı ma^cnādan kām almak (17^{b/14}); peyk-i du^cā-yı icābet-eşer-i zevāyā-yı sipihr-i berīni bī-siper ılma (34^{b/8})

İFG {[FT]+[BFG(Fİ+yard.fiil)]}

Zarf-fiil grupları tekrar eden yapılar açısından incelendiğinde [ZFG(BFG)]'den oluşan dört kelime grubunun ikisinin kendi içerisinde yapı tekrarı özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, [FZ+FT+BFG] ve [FZ+BFG]'den oluşan kelime gruplarının da ikişer tanesi yapı tekrarı özelliği taşımaktadır.

²⁴⁴ bkz. Tablo 4.

- hemîşe mesned-efrûz-ı serîr-i sa' âdet olub (23^{a/11}), henûz ruḡṣat-yâb-ı fırşat olub (29^{a/3})

ZFG {[FZ]+[BFG(FT+yard.fiil)]}

Temelde aynı kurucu gruplardan oluştukları hâlde daha alt gruplara ayrıldıkça değişen zarf-fiil gruplarının ise [TDİG+BFG]'den oluşmaları on, [FT+TDİG+BFG]'den oluşmaları altı, [ZFG+BFG]'den oluşmaları beş, [ST+BFG] ve [B'sizİT+BFG]'den oluşmaları üç, [İG+VG+İ+ek fiil], [TDİG+FT+BFG], [EG+TDİG+BFG], [EG+BFG] ve [VG+ek fiil]'den oluşmaları ise ikişer tanedir. Kurucu grupların sayısal değerleri ek kısmındaki tabloda gösterilmiştir.²⁴⁵

- ḡidmet-i du' â-yı rûz-efzûnları ile güzârende-i evḡât iken (10^{a/3})

ZFG {[VG(EG[TDİG(FT)]+edat)]+(FT)]+ek fiil}

- şeref-i şoḡbetleri ile güzârende-i evḡât iken (12^{a/11})

ZFG {[VG(EG[FT+edat)]+(FT)]+ek fiil}

Bağlama grupları tekrar eden yapılar açısından incelendiklerinde tabi olarak iki isim unsurundan oluşmaların tamamı yapı tekrarı özelliği göstermektedir. Bağlacın her iki tarafı kelime grubu olan bağlama grupları ise alt gruplar açısından incelendiklerinde ilk bakışta kurucu grupları bakımından benzerlik gösterebilirler de daha alt gruplara inildikçe bu yapı tekrarı özelliğinin kaybolduğu görülmektedir. Bu grubun alt gruplarının sayısal değeri ek kısmındaki tabloda gösterilmiştir.²⁴⁶

- [nevr-i] ḡadîḡa-i sülâletü'n-nebeviyye ve nûr-ı ḡadeḡa-i 'ıṣâbetü'l-ulviyye (3^{a/4}),
eyyâm-ı sa' âdet u iḡbâl ve hengâm-ı şerâfet u iclâl (3^{b/13})

BG [FT+ve+FT]

Kısaltma grupları tekrar eden yapılar bağlamında incelendiğinde [FT+S]'dan oluşan yönelme grubunun üç, [TDİG+S]'dan oluşan yönelme grubunun ise iki; [FT+S]'dan oluşan uzaklaşma grubunun yedi; [EG+FT]'dan oluşan yedi vasita grubunun ise iki

²⁴⁵ bkz. Tablo 4.

²⁴⁶ bkz. Tablo 3.

tanisinin yapı tekrarı özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Diğer kısaltma grubu türlerinde ise yapı ve ifade tekrarı tespit edilememiştir. Kurucu grupların sayısal değeri ek kısmındaki tabloda verilmiştir.²⁴⁷

- kalb-i pür-envārlarına hüveyda (7^{b/2}), zamīr-i zükā-zekālarına rūšen (8^{a/7})
YG [FT+FS]

Tespit edilen kelime grupları içerisinde ifade tekrarlarının çok az olması, genel anlamda münşeâtler tekrar ifadeler taşısa bile, bir münşeât özelinde bu durumun aslında farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Yapı tekrarı özelliği, tek kelimedenden oluşan ve kelime grupları içerisinde tek kelime görevi üstlenen Farsça ya da Arapça tamlamalı kelime gruplarında doğal olarak çok fazlayken unsur sayısının arttığı kelime gruplarında oranı azalmaktadır. Bunun nedeni olarak Türkçenin bir ifadeyi çok farklı şekillerde üretebilme kabiliyeti gösterilebilir.

Tespit edilen kelime grupları içerisinde Türkiye Türkçesinde kullanımda olmayan “Tekrarlı Bağlama Grubu” olarak adlandırılan yapının (“Ne sevdi ve ne geldi.” şeklinde standart Türkçe ile örneklendirilebilecek yapı) kullanım amacı vurgu olabilir.

- Ol hengām-ı şafā-encām netīce-i teḳālīb-i edvār [ve] vāsītatü’l-‘aḳd-ı kılāde-i rüzgār olduğu taḫḫīḳ olunub Lākin ne [kevkēb]-i iḳbaliñ eṣer-i ṭulū‘ı ve ne sitāre-i idbārīñ şemere-i rücū‘ıdır, ma‘lūm olmadığından (34^{a/5})

ZFG[{ZFG(B’sizİT[ST(TS+FT)]+[SFG(BFG[BG(FT+ve+FT)]+yard.fiil)))+(BFG[Al+yard.fiil])]+{TBG[edat+B’liİT(FT+FT)+ve+[edat+B’liİT(FT+FT)]}+[BFG(AS+yard.fiil)]}

Bilindiği ve hep tekrar edildiği üzere Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış mektupların dili, Türkçe kelimelere karşılık yoğun bir şekilde Arapça ve Farsça kelime ve bu dillerin terkipleriyle kurulmuş pek çok tamlama içerir. İncelenen Münşeât, söz dizimi açısından kelime grupları bağlamında Türkçenin kuralları dışına çıkmadığının göstergesidir. Dil standart ve Türkçe için “özgün” olarak nitelendirilebilecek çok çeşitli

²⁴⁷ bkz. Tablo 5.

kelime grubu yapılarını muhafaza etmektedir. Çok sayıda kelime grubu, kendi kurucu unsurlarını halkalar halinde farklı kelime grupları ile genişletip çeşitlendirebilmektedir. Türkçede bir **edat grubu**; standart olarak [(isim+ø)+(edat)], [(isim+a/e)+(edat)], [(isim+den/dan)+(edat)] yapılarıyla ifade edilir. Münşeat'ta bu yapının [FT+edat], [ST+edat], [B'sizİT+edat], [İFG+edat], [TDİG+edat], [BG+edat], [Z+edat], [İ+edat], [B'liİT+edat] ve [SFG+edat] şeklinde çeşitlendiğini görmek ve göstermek mümkündür. Bu durum, her bir kelime grubu için ayrı ayrı çeşitliliği sergiler. Buradan hareketle denilebilir ki Türkçenin çok çeşitli ve esnek yapı tekrarı üretim ve kullanım özelliği onun önemli ifade imkânlarının şahididir. Daha çok metin üzerinde yapılacak çalışmalar, bu ve benzeri farklı kullanımların Türk dilinin tarihi seyri içerisinde gösterdiği değişme ve gelişmeleri tespit açısından yararlı olacaktır. Türkçenin kurucu yapılarını bu şekilde ortaya koymak, onun ifade imkânlarını ve konuşucularının zihinsel arka planındaki işleyişi göstermek bakımından önem arz etmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Ahterî Mustafa Efendi (2009), **Ahterî-i Kebir**, (hzl. Ahmet Kırkılıç ve Yusuf Sancak)
Ankara: TDK Yay.

Akdağ, Ahmet (2015) “Metin Tenkidi”, **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu**,
1. Baskı içinde (247-260), İstanbul: Kesit Yay.

Ali Nazîmâ ve Faik Reşad (2009), **Mükemmel Osmanlı Lügati**, 3. Baskı, (hzl. Necati
Birinci) Ankara: TDK Yay.

Altun, Mustafa (2011), **Türkçede Kelime Grupları Çözümlemeleri**, İstanbul: MVT Yay.

Arslan, Abdülbâkî (1985), **Osmanlı İctimaî Hayatını Aksettiren Mektup Örnekleri
(Tanzimât’a Kadar)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arslan, Mehmet (2013), **Hadîkatü'l Vüzerâ ve Zeyilleri**, İstanbul: Kitabevi Yay.

Aşgın, Sait (2003), “Hadîkatü'l-Vüzerâ Üzerine Bir İnceleme”, **Ankara Üniversitesi
Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)**, (14), 145-
161, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1271/14630.pdf> (20.06.2014).

Aydiner, Mesut (2003), **Mü'minzâde Seyyid Ahmed Hasîb Efendi, Ravzatü'l-Küberâ-
Tahlil ve Metin**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Aynur, Hatice (2003), **Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları-Tezler,
Yayınlar, Haberler 2002-**, İstanbul: Kitap Matbaacılık.

Babinger, Franz (2000), **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, (Çev. Coşkun Üçok), 3.
Baskı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Banarlı, Nihad Sami (2001), **Türk Edebiyatı Târîhi II**, İstanbul: MEB Yay.

- Banguoğlu, Tahsin (2000), **Türkçenin Grameri**, 6. Baskı, Ankara: TDK Yay.
- Berbercan, Mehmet Turgut (2013), “Türk Yazı Dilindeki İlk Manzum Mektup Örnekleri”, **Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi (KAREFAD)**, (2), 73-92.
- Bilgegil, M. Kaya (2009), **Türkçe Dilbilgisi**, 3. Baskı, Erzurum: Salkımsöğüt Yay.
- Bursalı Mehmed Tahir (1972), **Osmanlı Müellifleri, C. 2**, İstanbul: Meral Yay.
- Çakır, Ömer (2006), “Türk Mektup Geleneğinde Âdab ve Kurallar”, **Hece-Mektup Özel Sayısı**, (114/115/116), 21-28.
- Çaldak, Süleyman (2006), “Eski Türk Edebiyatında Nesir (Düz Yazı)”, **Eğitim**, (77-78), 74-90.
- Çanaklı, Oktay (1997), **Hadikatü'l-Mülük**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (1999), “Osmanzâde Ahmed Taib Efendi”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, (123), 229-234.
- Çapan, Pervin (hızl.) (2005), Mustafa Sâfâyî Efendi, **Tezkire-i Şafâyî Nuhbetü'l Âşâr Min Feva'idi'l-Eş'âr, (Nuhbetü'l Âşâr min Fevai'di'i-eş'âr)**, **İnceleme, Metin, İndeks**, Ankara: AKM Başkanlığı Yay.
- Çiftçi, Ömer (hızl.), **Fatîn Davud-Hâtimetü'l-Eş'âr (Fatîn Tezkiresi)**, www.kulturturizm.gov.tr (04.07.2013).
- Çoban, Ahmet (2005), **Hadikatü'l Vüzerâ Adlı Eserin Tenkitli Transkripsiyonu**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, Menderes (2005), “Divan Şairlerinin Birbirleriyle İlgili Manzum Değerlendirmeleri”, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, (13), 87-128.

- _____ (2006), “Estetik Nesir”, Talat Sait Halman ve diğeri (ed.), **Türk Edebiyatı Tarihi 2**, 1. Baskı içinde (565-585), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Dağlar, Abdülkadir (2001), **Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin Türkçe Mektupları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Daş, Abdurrahman (2003), **Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (2004), “Türkiye Selçukluları ve Osmanlı Dönemi Hakkında Tarihî Kaynak Olarak Münşeât Mecmualarının Değerlendirilmesi”, **AÜİFD**, XLV (11), 215-218.
- Delice, H. İbrahim (2012), **Türkçe Sözdizimi**, 4. Baskı, İstanbul: Kitabevi.
- Deny, Jean (2012), **Türk Dil Bilgisi**, (çev. Ali Ulvi Elöve), 1. Baskı, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Derdiyok, İ. Çetin (1994), **XV. Yüzyıl Şairlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-Berg'i**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (2000), “Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği”, **Yeni Türkiye-Osmanlı Özel Sayısı IV, Kültür ve Sanat**, (34), 277-286.
- Develi, Hayati (t.y.), “18. Yüzyıl Türkiye Türkçesi Üzerine”, <http://geocities.ws/hayati-develi/Makaleler/Onsekiz.html> (28.01.2014).
- Devellioğlu, Ferit (2009), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, 29. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Doğan, Muhammet Nur (2008), “Taib (Ahmed, Osmanzade)”, **Yaşamları ve Yapıtlarıyla- Osmanlılar Ansiklopedisi içinde**, 2 (602-603) İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Duman, Musa (2013), **Makaleler-Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine**, İstanbul: Kesit Yay.

- Durmuş, İsmail (2000), “İnşâ-Arap Edebiyatında”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, 22, (334-337), İstanbul: TDV Yay.
- Ece, Selami (2015), **Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri I-II**, 1. Baskı, Erzurum: Eser Basım Yay.
- Eker, Süer (2013), **Çağdaş Türk Dili**, 8. Baskı, Ankara: Grafiker Yay.
- Erdem, Kenan (1999), **Osmanzade Taib Simarü'l Esmer (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdem, Sadık (hızl.) (1994), **Râmîz ve Âdâb-ı Zürafa'sı, İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks-Sözlük**, Ankara: AKM Yay.
- Ergin, Muharrem (2000), **Türk Dil Bilgisi – Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin**, İstanbul: Bayrak Basın/Yayın/Tanıtım.
- Ersoylu, Halil ve diğerleri (t.y.), “Mektup”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi içinde**, 6, (232-236), İstanbul: Dergah Yay.
- Esir, Hasan Ali (2006), **Münşeât-ı Lâmiû (Lâmiû Çelebi'nin Mektupları-İnceleme-Metin-İndeks-Sözlük)**, 1. Baskı, Trabzon: KTÜ Matbaası.
- Gelibolulu Mustafa Âlî, (2007), **Menşeu'l-İnşâ**, (hızl. İ. Hakkı Aksoyak), Ankara: Bizim Büro Basın Yayın Dağıtım.
- Gökçe, Recep (2006), **Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmû'a-i Münşeât (İnceleme-Metin-Tıpkı Basım)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökdayı, Hürriyet (2010), “Türkiye Türkçesinde Öbekler”, **Turkish Studies**, 5 (3), 1297-1319.
- Gökyay, Orhan Şaik (2008), “Tanzimat Dönemine Değın Mektup”, **Türk Dili-Mektup Özel Sayısı**, 2. Baskı, (274), 17-23.

Gülensoy, Tuncer (2007a), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, A-N/O-Z**, Ankara: TDK Yay.

Gülsevin, Gürer (1990), “Türkçede -sA Şart Gerundiumu Üzerine”, **Türk Dili**, 1990/II, (467), 276-279.

Gültekin, Hasan (2007), **Türk Edebiyatında İnşâ-Tarihi Gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin-**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____ (2009) “İnşâ ve Tarihî Gelişimi”, **International Journal of Central Asian Studies**, (13), 317-341., www.iacd.or.kr./sub133.htm (26.06.2014).

Güven, Hikmet Feridun (2006), “Klasik Türk Edebiyatında Hiciv ve Mizah”, Talat Sait Halman ve diğerleri (ed.), **Türk Edebiyatı Tarihi 2**, 1. Baskı içinde (576-584), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyi (1985), **Mecmuâ-i Tevârih**, (hzl. Fahri Ç Derin. ve Vahid Çabuk) İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, s.101, 165.

Haksever, H. İbrahim (1995), **Eski Türk Edebiyatında Münşeatlar ve Nergisi'nin Münşeatı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____ (1999), “Münşeat Mecmualarında Sebeb-i Telif”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, (3), 55-64.

_____ (2000), “Münşeat Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimin Açısından Önemi”, **İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat ve Tarih İncelemeleri**, (10), 65-76, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/fsmiadeti/issue/view/1028000012>, (25.02.2014).

_____ (2006), “Eski Türk Edebiyatında Mektup”, **Hece-Mektup Özel Sayısı**, (114/115/116), 37-47.

_____ (2009), “Münşeatlarda Yer Alan Tarihî Bilgiler”, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2 (1), 24-31.

Hakverdioğlu, Metin (2012), **Nevşehirli Damat İbrahim Paşa İçin Yazılan Lâle Devri Kasideleri**, 1. Baskı, Ankara: Sage Matbaacılık.

Işıkhan, Dilek (2012), “Reis-i Şâiranlar ve Vekâletnâme Kasideleri”, **IV. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi, TUDOK**, https://www.academia.edu/3227531/Reisi_%C5%9E%C3%A2iranlar_ve_Vek%C3%A2letn%C3%A2me_Kasideleri (09.06.2014).

İbrahim Cûdî Efendi (2006), **Lügat-ı Cûdî**, (hzl. İsmail Parlatır ve diğerleri), Ankara: TDK Yay.

İlhan, Nadir (2009), “Birleşik Cümle Kuruluşunda Şart Cümlesi Ya da Zarf Grubu”, Hayati Develi (Ed.) ,**Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi (27-28 Ağustos 2007)-Bildiriler- C.1, Türkçenin Sözdizimi**, (253-260), İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.

İnce, Adnan (hzl.) (2005), **Tezkiretü’s-Şu’arâ, Sâlim Efendi**, Ankara: AKM Başkanlığı Yay.

İpekten, Haluk ve diğerleri (hzl.), (1988), **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

İsen, Mustafa (Ed.) (2009), **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara: Grafiker Yay.

İz, Fahri (2011), **Eski Türk Edebiyatında Nesir**, 3. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.

Kafa, Özlem (2000), **Koca Ragıp Paşa ve Azmi-Zade Haleti’nin Münşeatları Üzerine Mukayeseli Sentaks İncelemesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kanar, Mehmet (2009a), **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü C. I-II**, 1. Baskı, İstanbul: Say Yay.

Kanar, Mehmet ve Kurtuluş, Rıza (2000), “İnşâ-Fars Edebiyatında”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, 22, (337, 338), İstanbul: TDV Yay.

Karaağaç, Günay (2009), **Türkçenin Söz Dizimi**, 2. Baskı, İstanbul: Kesit Yay.

Karahan, Abdülkadir (1997), “Osman-zâde Tâib”, **İslâm Ansiklopedisi içinde**, 9, (453-456) Ankara: MEB Yay.

Karahan, Leyla (1994), “-sa, -se Eki Hakkında”, **Türk Dili**, 1994/II (516), 471-474.

_____ (2006), **Türkçede Söz Dizimi**, 11. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.

Karakoç, Ülkü (2006), **Münşeât Mecmuası Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 7068 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaman, Hüseyin (2001), **Lamiî Çelebi'nin Münşeâtı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaörs, M. Metin (1993), **Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri**, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay.

Karataş, Turan (2011), **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, İstanbul: Sütün Yay.

Karateke, Hakan (2010) “Osmanlı Nesri'nin Cumhuriyet Devrine Algılanışı”, **Nesrin İnşası**, 1. Baskı içinde (45-55), İstanbul: Turkuaz Yay.

Kartallıoğlu, Yavuz (2008), “Osmanlı Türkçesinde Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, **Turkish Studies**, 3(6), 449-470.

_____ (2011), **Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni**, (16, 17 ve 18. Yüzyıllar), Ankara: TDK Yay.

Kaşka, Mustafa (2000), **Dîvân Edebiyatı'nda Münşe'ât Geleneği ve Hoca Neş'et'in Mektupları**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kılıç, Atabey (t.y.), “Günümüzde Metin Neşri ve Üzerine ve Problemleri Üzerine Düşünceler”, https://www.academia.edu/10227634/Günümüzde_Metin_Neşri_ve_Problemleri_Üzerine_Düşünceler (20.02.2015).
- Kolektif (2004), “Osmanzâde Tâib”, **Büyük Türk Klasikleri içinde**, 6, (214-219.), İstanbul: Ötüken-Söğüt Yay.
- Köprülü, M. Fuad (1928), “Osmanzade Taib’e Dair”, **Türkiyat Mecmuası**, (2), 427-430.
- _____ (2004), **Edebiyat Araştırmaları I**, 4. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.
- _____ (2006), **Divan Edebiyatı Antolojisi**, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.
- Kurdakul, Şükran (1973), **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**, Ankara: Bilgi Yay.
- Kükey, Mazhar (1975), **Türkçenin Sözdizimi -Uygulamalı Örneklerle-**, Ankara: Kardeş Matbaası.
- Kütükoğlu, Bekir (1988), “Münşeât Mecmualarının Osmanlı Diplomatiği Bakımından Ehemmiyeti”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri (30 Nisan-2 Mayıs 1986) Bildiriler**, (169-176), İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Kütükoğlu, Mübahahat S. (1994), **Osmanlı Belgelerinin Dili**, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Levend, Agah Sırrı (2014), **Türk Edebiyatı Tarihi, C. 1**, 1. Baskı, İstanbul: Dergah Yay.
- Mengi, Mine (2009), **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, 15. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.
- Meninski, Franciscus a Mesgnien (2000), **Thesaurus Linguarum Orientalium-Turcico-Arabico-Persicum- C. I-VI**, (hzl. Mehmet Ölmez), İstanbul: Simurg Yay.
- Mermer, Ahmet ve Koç Keskin, Neslihan (2011), **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.
- Muallim Nâcî (2000), **Osmanlı Şairleri**, (hzl. Cemal Kurnaz), 3. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.

_____ (2009), **Lügat-i Nâcî**, (hızl. Ahmet Kartal), 1. Baskı, Ankara: TDK Yay.

Mutçalı, Serdar (2013), **Arapça-Türkçe/(Alfabetik) Türkçe-Arapça Sözlük**, Ankara: Dağarcık Yay.

Necatigil, Behçet (2007), **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Güncellenmiş 24. Basım, İstanbul: Varlık Yay.

Nişanyan, Sevan (2012), **Sözlerin Soyağacı**, 3. Basım, İstanbul: Everest Yay.

Oğraş, Rıza (2001), **Esad Mehmed Efendi, Bağçe-i Safâ-endûz-İnceleme-Metin**, www.kulturturizm.gov.tr, (29.10.2013)

Okumuş, Sait (2011), “Klasik Türk Edebiyatında XV. ve XVI. Yüzyıl Nesir ve Nâsirlerine Bakış”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 4, (18), 86-118, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi18_pdf/1_dil_edebiyat/okumus_sait.pdf (30.05.2012).

Olgun, Tahir (1936), **Edebiyat Lügati**, İstanbul: Âsâr-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı.

Özcan, Abdülkadir (1997), “Hadîkatü'l-Vüzerâ”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde** 15, (22, 23), İstanbul: TDV Yay.

_____ (2007), “Osmanzâde Ahmed Tâib”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, 37, (2-4), İstanbul: TDV Yay.

Özcan, Abdülkadir ve diğerleri (hızl.) (2013), **Râşid Mehmed Efendi ve Çelebizâde İsmâil Âsım Efendi, Târîh-i Râşid ve Zeyli II-III**, 1. Basım, İstanbul: Klasik Yay.

Özkan, Mustafa ve Sevinçli, Veysi (2008), **Türkiye Türkçesi Söz Dizimi**, İstanbul: 3F Yayınevi.

Özmen, Mehmet (2013), **Türkçenin Sözdizimi**, Adana: Karahan Kitabevi.

- Özön, Mustafa Nihat (1932), **Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi II**, İstanbul: Devlet Matbaası.
- Özönder, Sema Barutçu (t.y.) “Eski Türklerde Dil ve Edebiyat”, <http://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20DILI/ozonder01.pdf> (30.11.2014).
- Öztürk, Ebru (2001), **Gelibolulu Ali (öl.1600) ve Nev’i-zade Ata’i’nin (öl. 1636) Münşeatları Üzerine Sentaks İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pala, İskender (2002), “Bir Divan Şairinin Şiire Yansıyan Dramı”, **Üstatlar Konuşuyor**, 1. baskı *içinde* (9-37), İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
- Redhouse, Sir James (2011), **Redhouse Sözlüğü-Türkçe/Osmanlıca-İngilizce**, 19. Baskı, İstanbul: SEV Matbaacılık ve Yay.
- Sâdâvî, Salih (1987), **Osman-zâde Tâib Ahmed Hayatı, Eseri ve Edebî Kişiliği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı, Mevlüt (t.y.), **Arapça-Türkçe Lûgat**, İstanbul: İpek Yayın Dağıtım.
- Sertkaya, Osman Fikri (2011), “Eski Uygur Mektupları Üzerine”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, 44 (44), 209-226.
- Sevgi, Ahmet (2004), “Reis-i Şâirân Osman-zâde Tâib Divanı Üzerine”, **Türk Edebiyatı**, (369), 4-5.
- Steingass, F. (2005), **A Comprehensive Persian-English Dictionary**, İstanbul: Çağrı Yay.
- Şahin, Oğuzhan (2005), **Mecmu’a-i Münşeat TDK. KTP. A. 363/1 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahinoğlu, M. Nazif (1989), “Ahlâk-ı Muhsinî”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, 2, (17) İstanbul: TDV Yay.

Şentürk, Ahmet Atilla ve Kartal, Ahmet (2012), **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, 6. Baskı, İstanbul: Dergâh Yay.

Şeyhi Mehmed Efendi (1989), **Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri-Vekayü'l Fudalâ C. III**, (hızl. Abdülkadir Özcan), İstanbul: Çağrı Yayınları.

Tansel, Fevziye Abdullah (1964), "Türk Edebiyatında Mektup", **Tercüme-Mektup Özel Sayısı**, XVI (77-80), 386-413.

TDK (2008), **Yazım Kılavuzu**, 25. Baskı, Ankara: TDK Yay.

TDK (2011), **Türkçe Sözlük**, 11. Baskı, Ankara: TDK Yay.

Tekin, Talat (2013), "İpek Yolu'ndan Bin Yıllık Türkçe Mektuplar", **Makaleler 2-Tarihî Türk Yazı Dilleri- içinde** (277-285), Ankara: Türk Dili Kurumu Yay.

Timurtaş, Faruk Kadri (2005), **Tarih İçinde Türk Edebiyatı**, 4. Baskı, Ankara: Akçağ Yay.

Tolasa, Harun (t.y.), "Divan Nesri", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi içinde**, 2, (340-344), İstanbul: Dergâh Yay.

Tulum, Mertol (2000), **Tarihî Metin Çalışmalarında Usul, Menâkıbu'l-Kudsiyye Üzerine Bir Deneme**, İstanbul: Deniz Kitabevi.

_____ (hızl.) (2008), **Sûrnâme** -Sultan Ahmet'in Düğün Kitabı-, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

_____ (2010) "Osmanlı Nesrinin Dili", **Nesrin İnşâsı**, 1. Baskı *çinde* (24-43), İstanbul: Turkuaz Yay.

_____ (2011), **17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı**, 1. Baskı, Ankara: TDK Yay.

_____ (2013), **Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü**, İstanbul: Kapı Yay.

_____ (t.y.), “XVII. ve XVIII.Yüzyıllarda İstanbul Türkçesi: Sesler ve Uyumlar Üzerine Bir Değerlendirme”, <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=384020>., (23.12.2015).

Uzun, Mustafa (2000), “İnşâ-Türk Edebiyatı”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, 22, (338, 339), İstanbul: TDV Yay.

_____ (2006), “Münşeat”, **TDV İslâm Ansiklopedisi içinde**, 32, (18-20), İstanbul: TDV Yay.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (2014), **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı**, 4. Baskı, Ankara: TTK Yay.

Ünver, İsmail (t.y.), “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/850/10771.pdf> (20.02.2015).

Yatman, Mustafa (1989), **Osman-zâde Tâib Divanı’ndan Seçmeler**, 1. Baskı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Yelten, Muhammet (2005), “Pars-nâme’deki Ki’li Birleşik Cümleler Üzerine”, **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, 2 (4), 45-56, http://mtad.humanity.ankara.edu.tr/II-4_Aralik2005/52_MTAD_2-4_Yelten.pdf (12.02.2016).

Yıldız, Alim (2005), “Klasik Edebiyatımızda Manzum Hadis Tercümeleri ve Necip Fazıl’ın 101 Hadis Tercümesi”, **1. Kahramanmaraş Sempozyumu C. 1 içinde** (221-238), İstanbul: Kahramanmaraş Belediyesi Yay.

Yılmaz, Mehmet (1992), **Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler-Ansiklopedik Sözlük-**, İstanbul: Enderun Kitabevi.

Yöntem, Ali Canib (1928), “Reis-i Şâirân Osmanzâde Ahmed Tâib Efendi”, **Türkiyat Mecmuası**, (2), 103-107.

Zübeyiroğlu, Ruhsâr (1989), **Mehmed Tevfik Efendi-Mecmûatü’t-Terâcim**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SÖZLÜK

A

abîr: Bir ilaç terkibi; güzel koku.

abkârî: Büyük bir ustalıkla işlenmiş kumaşlara sıfat olarak “ince, çok güzel” manasında.

aḥbâb-nevâz: Dostun gönlünü alan.

aḳlâm: Yazı aletleri; memurların çalıştıkları daireler.

‘amîmü’l-kerem: İhsanı, bahşişi umumi olan.

arrâde: Tekerlekli mancınık, savaş arabası.

âşafâne: Vezire yakışacak surette.

atebe: Eşik, basamak.

‘âṭıfet: Karşılık beklemeden gösterilen sevgi, iyilikseverlik.

aṭıyye: Hediye; bahşiş.

avârif: İyilikler; armağanlar, bağışlar; nâzik, eli açık, cömert kimseler; kabiliyetli, yetenekli kimseler.

avâṭıf: Karşılık beklemeden gösterilen sevgiler, iyilikseverler.

B

ba’de-l-yevm: Bugünden sonra.

bâz-ı ceyb: Yakanın yırtılması.

bed-âmüz: Fenalık öğrenmiş; fenalık öğreten.

bâkûre-feşân: Yemiş saçan.

belbâl: Vesvese, telâş, tasa, kuruntu.

berâ‘a: İyilik, güzellik.

berâatü’l-istihlâl: Bir kitabın bir şiirin veya bir makalenin başında, içindikiler hakkında toplu bir fikir verecek surette güzel sözler kullanma.

ber-âverde: Yukarı, kaldırılmış ve yükseğe götürülmüş şey; iltimas ve himaye ile ileri sürülmüş kimse; ayrılmış, seçilmiş şey.

berdâşte: Yüksekçe kaldırılmış.

ber-güzîde: Seçme, seçkin.

berr: Doğru sözlü, hayır işleyen kimse.

beşâset: Güler yüzlülük; güler yüz.

bihbûd: İyi, sağ, sağlam, sıhhî [vücut].

bi’l ğuduvvi ve’l âşâl: Sabah-akşam.

birr: İyilik, güzellik, hayır.

bisyâr: Çok.

bî-şümâr: Hadsiz, sayısız, pek çok.

bizâ‘a: Birkaç.

bükreten ve ‘aşıyyeten: Sabah ve akşam.

bülegâ: Belagat sahipleri.

bürhân: Delil, ispat, tanık.

C

cālib: Celbeden, kendine çeken, çekici.

cārū-gerde: Süpürülmüş.

cebīn-sā: Alın sürücü.

cedāvil: Cetveller.

cürşūme: Dip, kök.

Ç

çāker: Kul, köle, cariyeye; yanaşma.

çāk-endāz: Yırtmaç atan.

çāşnī: Çeşni, lezzet, tat; tadımlık.

çi-gūne: Nasıl, ne türlü.

D

dā'ī: Dua eden, duacı.

daḳāyık: İnce ve anlaşılması güç ve dikkate muhtaç olan şeyler.

der-hāst: İstek, dilek.

deryā-nevāl: Bahşişi deniz gibi çok olan.

deryūze: Dilencilik.

dest-āvīz: Ufak hediye, küçükten büyüğe verilen hediye.

dest-i mekārim-peyvest: Cömertlikle dolu olan el.

deydene: Usul, âdet, gelenek.

diraḫşān: Parlak, parlayan.

E

efgendeḡ: Düşkünlük.

el-hāletü ḥāzihi: Henüz, şimdi, hâlâ, bugün, bugünkü günde, şimdiki zamanda, şimdiye kadar.

eḷḷāf: İyi muameleler, iyilikler, iyilikseverlikler; okşamalar; nezaketler.

enāmīl: Parmak uçları.

erīke: Taht.

esālīb: Usuller, yollar, tarzlar, ifade şekilleri.

eşniyye: Metihler, sitayişler, bir adamın, bir şeyin iyiliğini ve güzelliğini söylemeler.

eşniyye-i seniyye: Padişahı methetmeler, övmeler.

evc-i rif'at: Yüksekliğin tepesi, son noktası.

evtād: Ağaç veya demir kazıklar, direkler.

evfā: Daha vefalı, cana yakın.

ezyāl: Etekler, ilâveler; kuyruklar, ekler.

F

faḳīd: Nadir.

fehvā: Mana, anlam, mefhum, kavram.

ferḥunde: Mübarek, mesut, meymenetli, kutlu, mutlu, uğurlu.

firişte-şifāt: Huyu melek gibi olan.

fürüg-efzā: Nur arttıran, ışık arttıran.

füşhat: Geniş.

fuşahā: Güzel söz söyleme kabiliyeti olanlar.

G

gāh u bî-gāh: Vakitli vakitsiz, sıralı sırasız.

ġarām: Şevk, arzu.

ġarrā': Ak, parlak, güzel, gösterişli.

ġavānî: Zenginler.

ġavvāş: Dalgıç, inci ve sünger bulmak veya denize düşen bir şeyi çıkarmak veyahut rıhtım gibi deniz altında yapılan inşaatın temellerini düzenlemek üzere suya dalan, denizin dibine inen kimse.

ġerdūn: Dönücü, dönen, devreden; felek, dünyâ, semâ.

ġermî: Sıcaklık, kızgınlık, hararet.

ġeşt: Gezme, seyretme, dolaşma; geçme.

ġıbbe-zā: Bundan sonra.

ġıbta-fermā: Gıpta verici, gıpta veren.

ġubār: Toz; bir yazı sitili.

ġulgule-endāz: Ses çıkaran, akseden, çınlayan.

ġüncāyiş-pezîr: Sığışan, sığabilen.

-ġüster: Yayan, döşeyen.

ġüzārende: Geçici, geçen; geçirici, geçiren.

ġüzerān: Geçici, geçen.

H

ġabbezā: “Ne sevimli, ne güzel” manasında takdir edatı.

ġadā'ıġ: Bahçeler, bağ ve bostanlar.

ġālî: Tenha, boş, sahipsiz yer; açık yer.

ġaml: İsnat, atıf.

ġaţar: Tehlike.

ġāţır-ı 'āţır: Mektuplarda geçen hatır sorma formülü.

ġas ü ġāşāk: Çalı çırpı.

ġāvî: İhtiva eden, içine alan, şamil, kaplayan, toplayan.

ġılāl: Özellik, nitelik; ihtiyaç.

ġıyām: Çadırlar.

ġızāne: Hazne, hazine; kalp, gönül; hazinedarlık.

ġoş-āyende: Hoşa giden, beğenilen.

ġoş-ġüvār: Lezzetli, tatlı; hazmi kolay.

ġubūr: Haberler, havadisler.

ġulūd: Bakîlik, daimi surette kalma, ölmezlik.

ġüccet: Senet, vesîka, delil; seçkin âlimlere verilen ünvan.

hüccet: Noksan, kusur.

hümüm: Gamlar, kederler, tasalar, kaygılar.

hüveydā: Açık, belli, besbelli.

ġullet: Muhabbet.

I

ıttılā': Öğrenme, tanıma, bilme, haberli olmalar.

ızţırār: Mecburiyet, çaresizlik.

İ

ibtihāc: Sevinç, sevinme, gönlü açılma.

ibtihāl: Yalvarıp, yakarma.
iğbirār: Tozlanma; kırılma, gücenme.
īkân: Sağlam biliş, bilme.
iksir-‘adil: İksire benzer, iksir gibi.
ilbās: Giydirme, giydirilme; örtme, örtülme.
inbisāt: Yayılma, açılma, genişleme; iç açılma, ferahlık; sıcaklığın tesiriyle madenî cisimlerin enine, boyuna büyüüp uzaması, genleşme.
infī‘āl: Gücenme, darılma.
inhā: Ulaştırma, yetiştirme; bir vazifeye tâyin veyâ bir maaşa terfî için yazılan yazı.
inhā-gerde: Ulaştırılmış.
išnā-‘aşer: On iki.
istibšār: Müjde alma, hayırlı bir haber alıp sevinme, ferahlama.
istifāza: Feyizlenme, feyiz alma, feyiz bulma.
istihkām: Sağlamlık, kuvvet, kuvvetli siper.
istinkāf: Kabul etmeme, reddetme, yüz çevirme, vazgeçme, çekimser kalma.
istiṭābet: İyi ve pak bulmak.
i‘tilā: Yükselme, yukarı rütbelere erişme.
izdiyād: Ziyadeleşme, artma, çoğalma.

J

jāj-ḥāyān: Saçma sapan, manasız söz söyleyenler.
jeng-beste: Paslı, küflü, pas tutmuş, kirli.

K

ḳabāil: Kabileler, boylar.
kāffe: Hep, bütün cümle.
kālbūd: Kalıp, şekil, [daha çok] kerpiççi kalıbı; insan veya hayvan cesedi; beden; kafes, gövde.
kām-baḥş: Herkesin isteğini yerine getiren.
kemā-fi‘l-evvel: Evvelki gibi.
kemā-yenbaḡi: Uygun olduğu gibi.
kemer-beste: Kemer, kuşak bağlamış.
kemīne: Aciz, hakir; zavallı.
keşf-i ḳinā‘-ı rāz: Sırların açığa çıkması.
keşide: Yazılmış.
kevniyye: Acunsal, kozmik.
kişver: İklim; memleket, vilâyet, ülke.
kös-i beşâret: Bir yerin fethinden sonra vurulan kös düzümü.
ḳulzüm: Deniz; kızıldeniz.
kūhen: Eski, yıpranmış, modası geçmiş.
kūmeyt-i ḥāme: Kalem; kırmızı şarap.

L

laṭma: Tokat, şamar.
lehib: Alev, ateşin sıcaklığı, alevlenme.
levā‘ic: Kalbi aşktan yananlar.

M

ma‘ālī: Yüksek, derin fikirler; şerefler, ululuklar.

mā-fāt: Fevt olan, kaybolan, elden çıkan şey.

mağnā-yı ‘ulyā: Yüce makam.

maḥāfil: Oturulacak, görüşülecek yerler, toplantı yerleri.

maḳrūn: Yakınlaştırılmış, yakın; ulaşılmış, kavuşmuş.

mānend: Benzer, eş.

marziyye: Rıza gösterilmiş, beğenilmiş.

meārīb: Hacetler, istekler; hizmetler.

me’āşir: Güzel eserler, nişanlar, izler.

mecd: Büyüklük, ululuk; şan ve şeref.

mecma’: Toplanılacak yer, kavuşulan yer, nokta.

mekārim: Keremler, cömertlikler, elaçıklıkları; iyi ahlaklar.

meḳārim-neşūr: Cömertlik saçan.

mekārim-penāh: Cömertliğin koruyucusu.

mekātīb: Mektuplar.

meknūn: Dizilmiş; saklı, gizli, örtülü.

mekremet: Cömertlik.

mekremet-me’āşir: Cömertlik belirtisi.

melhūz: Mülahaza edilen, düşünülebilen, hatıra gelen, olabilen.

memlū: Doldurulmuş, dolu.

me’mūn: Emin bulunan, korkusuz, tehlikesiz, sağlam.

mensūc: Dokunmuş, örülmüş.

mergūb: Beğenilen.

mergūle: Bükülmüş, kıvrılmış; kıvrırcık; kuş sesi; ahenkli ses.

mermūz: İşaretlenmiş, anlatılmış, ima edilmiş.

mersūm: Resim olunmuş, yazılmış, çizilmiş; bahsi geçmiş, adı geçmiş; anane, gelenek.

meşāmm: Burun, koku alacak yer.

meşhūn: Doldurulmuş, dolu.

meḳāf: Tavaf edilecek yer.

mevfūr: Çoğaltılmış, çok, bol.

midḥat: Methetme, övme.

muḥāleşet-nümā: Dostluk gösteren.

muḳarrer: Kararlaştırılmış; şüphesiz, sağlam; anlatılmış, bildirilmiş.

muḳırr: İkrar eden, doğruyu söyleyen, kusurunu, kabahatini gizlemeyen.

mübāderet: Bir iş yapmaya girişme.

mücānib: Çekinen.

müdāvemmet: Devam etme, bir yere her vakit gidip gelme; bir işe aralıksız çalışma.

müddahar: Biriktirilmiş, toplanıp saklanmış.

müfāḥaret: Övünme.

mülaḥḫıfa: Taltif eden, bir iyilikle gönül alan.

müstaḥsene: Güzel sayılmış, beğenilmiş.

müsteb‘ad: Uzak görülen, olacağı sanılmayan.

müstecāb: İsticābe edilmiş, kabul olunmuş

müsteclib: İsticlabeden, kendine doğru çeken.

müstedīm: Devamını isteyen; devamlı, sürekli.

müstevcib: Layık; icap eden, gereken.

müşeyyid: Yüksek, sağlam, kunt yapı yapan.

müteāl: Yüksek, yüce; Tanrı'nın sıfatlarından; deneyüstü, tecrübe ile elde edilen bilginin sınırlarını aşan.

mütehavvil: Tahavvül eden, değişen, değişik, kararsız; değişken.

mütekâtır: Katre katre dökülen; damlayan.

mütelālî: Parıldayan, ışıldayan.

mütevakkı': Medet eyleyen, bekleyen, uman.

müttekā: Asa, koltuk değneği.

müzerkeş: Altın sırmalı, altın sırma ile işlenmiş.

N

nādî: Meclis.

nağamāt: Ahenkler, ezgiler, güzel sesler.

nāşî: Neşet eden, edici, ileri gelen.

nebāhatlü: Şerefli.

nefehāt: Üfürmeler, esintiler; yayılan güzel kokular.

neķāve: Her şeyin iyisi; temizlik, paklık.

neķāve-i nuķūd: Değerli anlar, vakitler.

nesîc: Dokunmuş.

nevāl: Bahşiş, bağış.

nevr: Parlaklık.

nigeh: Bakış, bakma.

nijād: Soy; nesil, nesep; tabiat, cibilliyet.

nikāt: Herkesin anlayamadığı ince manalar; ince manalı, zarif ve şakalı sözler.

nîreng: Hile, düzen.

nişār: Saçma, serpmeye; saç, düğünde saçılan para.

-nişār: "Saçan, saçıcı" manasına kelimeleri sıfatlandırır.

P

pāy-endāz: Ayak atan, ayak atmış.

pertev: Işık, parlaklık, yalım.

pîş-gāh: Huzur, makam.

R

raşîfü'l-aşl: Sağlam köklü.

raţb: Tâze, yeşil, yaş [yemiş]; mülâyim, yumuşak.

ref'et: Yükseklik, ulu, yüksek ve büyük rütbe.

reh-yāb: Yolunu bulabilen.

reşha-pāş: Damla saçan.

reşk: Kıskanma, haset günü; kıskanılmış.

reşkîn: Hasetçi, kıskanç.

reyyān: Suya kanmış.

rıķkıyyet: Kulluk, kölelik.

rihāl: Deve palanları.

rûy-māl: Yüz süren, yüz sürücü.

rûz-merre: Günlük.

S

şaff-ı ni'āl: Bir yerde oturulacak yerlerin en aşağısı.

sāmia: Kulaktaki işitme kuvveti, işitim.

sārre: Sevindirici, sevinçli.

şavb: Taraf, cihet, yön.

sāye-güster: Gölge eden, gölge salan; koruyan.

secencel: Ayna.

seciyye: Huy, tabiat, karakter.

sefer u hazar: Savaş ve barış zamanı.

selsāl: Tatlı, lezzetli; hafif su.

semend: Kula at; çevik ve güzel at.

semir: Arkadaş.

seniyye: Yüksek, yüce.

serü's-seyr: Hızlı giden.

sezā: Münasip, uygun, yaraşır.

simāk: Bir şeyi yükseltip kaldıracak alet, vasıta, sebep.

sīmīyā: Alamet.

sitiz: Kavga, çekişme.

siyādetlü: Hz. Muhammed'e intisap şerefinde bulunan zat.

siyāk: Sözüün gelişi, ifade şekli.

sūhan-verān: Düzgün konuşanlar.

sühulet-ķarīn: Kolay, kolayca erişen.

sünüh: 1. Akla, hatıra gelme, içe doğma.

2. Çıkma, zuhur etme, vaki olma.

Ş

şecā' atlü: Yürekli.

şems-i duhā: Kuşluk vakti güneşi.

şerāyi': Şeriatler, şeriat hükümleri.

-şümār: "Sayan, sayıcı, eden, edici" manalarına gelerek birleşik kelimeler yapar.

şükūh: Ululuk.

T

taḥayyür: Hayran olma, hayrete düşme, şaşakalma, şaşırma.

taḫayyüd: Bağlanma, bağlı olma.

taşdi': Baş ağrıtırma; taciz etme, can sıkma, rahatsız etme.

taṭvīl: Uzatma, uzatılma.

ṭaviyyet: Gönülde gizli olan kasıt, niyet.

tazarru': Kendini alçaltarak yalvarma.

ta' zīm u tebcīl: Ululama, saygı gösterme.

tefaḫḫud: Arayıp sorma.

tefḫīm ü teclīl: Ululama, saygı gösterme.

tehi: Boş; boşuna; boşu boşuna, nafiye.

tehiyyet: Selâm, selâm verme, hayır duâ etmek.

tekhīl: Sürme çekme, sürme çekilme.

tekrīmāt: Saygı göstermeler, ululamalar.

telşīm: Ağzını öpme; öpme.

temşiyet: Yürütme, yürütülme; meydana gelmesini kolaylaştırma.

tetmīm u tekmīl: Tamamlama.

tev'em: Eş, benzer.

tezvīr: Yalan dolan; ara bozmak ve bilhassa fenalık kastıyla yapılan kovuculuk.

tikme-tāc: Altın işlemeli taç.

ṭurre: 1. Alın saçı; kıvrıkcık saç lülesi;
kumaşın etrafına çekilen kılaptandan süs.

U

ubūdiyyet: Kulluk, kölelik; aşırı bağlılık.

‘**uḳūd:** Akitler, bağlar, şartlar, taraflarca
yapılması kararlaştırılıp kabul edilen
şeyler.

uḳūl: Akıllar, zihinler, uslar.

‘**unḳūd:** Salkım, meyva salkımı.

‘**ūzat:** Nazar boncuğu.

V

Vāhibū’l-āmāl: İstekleri bağışlayan.
(Allah)

vālā-kadr: Kadri, değeri yüce.

vāsītī: İyi cins bir kamyş kalemi.

vaşşāf: Vasıflarını bildirerek anlatan veya
öven.

vāreste: Kurtulmuş; serbest, rahat;
ilişiksiz.

vefḳ: Uyuma, uygun gelme, uygunluk;
uygun; tılsımlı duâ; muska.

velā-cūş: Yakınlık, sahiplik.

veliyü’n-ni’am: Şeyhülislam

vezāret-i ‘uzmā: Sadrazamlık,
başvekillik.

vesme: Rastık.

viḳāye: Kayırma, koruma, esirgeme.

vilā’: Ahbaplık, dostluk, yakınlık.

vufūr: Çokluk, bolluk.

vuḳūd: Yanmalar, tutuşmalar,
alevlenmeler.

vuziā’: Vazolundu.

vürūd: Geliş, gelme, varma; yetişme.

vüs‘at: Genişlik, bolluk.

Y

yaḳīn: Sağlam bilgi, iyi, kati olarak
bilme.

yenābi’: Kaynaklar, pınarlar, çeşmeler.

yerā’a: Kamyş, yontulmamış kamyş
kalem.

yübūset: Kuruluk, kuraklık.

yümn: Uğur, bereket.

Z

zāiḳa: Tatma, tadım; tat duyurucu kuvvet.

zara‘et: Alçalma, kendini küçültme.

zemzeme-pirā: Terennüm eden.

zevāhir: Çiçekler; parlak [yıldızlar].

zīb: Süs, bezek.

zībende: Ziyetli, süslü, yakışıklı.

zūkā: Güneş, yıldız.

Tablo 1: Müstakil İsim Tamlamalarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları

Kurucu Gruplar	Müstakil Gruplar	
	B'liİT	B'sizİT
B'liİT	-	6
B'sizİT	1	10
İG	-	1
TDİG	6	35
ST	15	36
BİG	-	-
TG	-	-
Ak.G	-	-
EG	3	16
Un.G	1	-
BFG	10	56
İFG	3	33
SFG	6	32
ZFG	1	7
BG	3	20
YG	-	6
Bul.G	2	2
UG	1	6
Yük.G	-	2
VG	-	4
Eş.G	-	-
İl.G	-	-
İsn.G	-	-
KK	-	-

Tablo 2: Müstakil İyelik Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları

Kurucu Gruplar	Müstakil Gruplar	
	İG	TDİG
B'liİT	-	37
B'sizİT	-	58
İG	-	
TDİG	-	72
ST	2	110
BİG	-	1
TG	1	4
Ak.G	-	-
EG	-	78
Un.G	-	-
BFG	1	145
İFG	1	33
SFG	-	98
ZFG	-	29
BG	-	91
YG	-	25
Bul.G	-	22
UG	-	13
Yük.G	-	2
VG	-	20
Eş.G	-	1
İl.G	-	-
İsn.G	-	2
KK	-	-

Tablo 3: Müstakil Sıfat Tamlaması ile Birleşik İsim/Edat/Birleşik Fiil ve Bağlama Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları

Kurucu Gruplar	Müstakil Gruplar				
	ST	BİG	EG	BFG	BG
B'liİT	11	-	4	2	-
B'sizİT	16	-	17	-	5
İG	3	-	1	-	-
TDİG	31	-	25	34	30
ST	29	-	40	11	8
BİG	-	-	-	-	1
TG	-	-	-	1	-
Ak.G	-	-	-	-	-
EG	19	-	4	8	11
Un.G	-	-	-	-	-
BFG	46	-	29	17	33
İFG	8	-	16	12	5
SFG	33	-	10	2	10
ZFG	6	-	4	-	21
BG	21	2	13	13	14
YG	1	-	5	12	6
Bul.G	2	-	3	7	4
UG	1	-	2	26	6
Yük.G	-	-	-	-	2
VG	-	-	1	7	2
İl.G	-	-	-	-	2
Eş.G	-	-	-	-	-
İsn.G	-	-	2	-	2
KK	-	-	-	1	-

Tablo 4: Müstakil Fiilimsi Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları

Kurucu Gruplar	Müstakil Gruplar		
	İFG	SFG	ZFG
B'liİT	3	-	10
B'sizİT	6	2	14
İG	-	-	2
TDİG	20	1	99
ST	23	2	72
BİG	-	-	1
TG	-	-	-
Ak.G	-	-	-
EG	12	1	40
Un.G	-	-	-
BFG	43	3	153
İFG	-	-	10
SFG	7	-	36
ZFG	1	-	23
BG	5	-	37
YG	2	1	10
Bul.G	1	-	5
UG	3	-	16
Yük.G	-	-	1
VG	2	-	13
Eş.G	-	-	1
İsn.G	-	-	-
KK	-	-	2

Tablo 5: Müstakil Kısaltma Gruplarını Oluşturan Kurucu Kelime Grupları

Kurucu Gruplar	Müstakil Gruplar							
	YG	Bul.G	UG	Yük.G	VG	Eş.G	İsn.G	KK
B'liİT	5	5	-	-	4	-	-	-
B'sizİT	8	12	2	-	4	1	-	-
İG	1	-	-	-	-	-	-	-
TDİG	14	7	8	-	3	-	1	1
ST	9	12	4	-	7	-	-	-
BİG	-	-	-	-	-	-	-	-
TG	-	-	-	-	-	-	-	-
Ak.G	-	-	-	-	-	-	-	-
EG	7	3	2	-	12	-	-	-
Un.G	-	-	-	-	-	-	-	-
BFG	8	16	3	-	3	-	-	-
İFG	5	7	2	-	1	-	-	-
SFG	3	7	1	-	2	-	-	-
ZFG	-	2	-	-	-	-	-	-
BG	7	13	6	-	8	-	-	-
YG	2	2	-	-	2	-	-	-
Bul.G	1	-	-	-	-	-	-	-
UG	-	-	1	-	2	-	-	-
Yük.G	-	-	-	-	-	-	-	-
VG	1	1	1	-	-	-	-	-
Eş.G	-	-	1	-	-	-	-	-
İsn.G	-	-	-	-	-	-	-	-
KK	-	-	-	-	-	-	-	-

NÜSHA FARKLARI²⁴⁸

- N 1^{b/1}, İ 1^{b/1}, İ 2 1^{b/1}, K 129^{b/1}, M 1^{b/1}, S 1^{b/1} Ø; D 1^{b/1} “Bismillahirrahmanirrahim”.
- N 1^{b/2}, D 1^{b/3}, İ 1^{b/2}, İ 2 1^{b/2}, M 1^{b/2}, S 1^{b/1} Ø; K 129^{b/3} “beyt”.
- N 1^{b/3} Ø; D 1^{b/4}, İ 1^{b/3}, İ 2 1^{b/3}, K 129^{b/3}, M 1^{b/3}, S 1^{b/2} “tamām”.
- N 1^{b/2}, D 1^{b/4}, İ 1^{b/3}, İ 2 1^{b/3}, M 1^{b/3}, S 1^{b/2} Ø; K 129^{b/3} “neṣr”.
- N 1^{b/10}, İ 2 1^{b/5}, K 129^{b/5}, M 1^{b/5}, S 1^{b/3} بریسیدر; D 1^{b/5}, İ 1^{b/5} در بریسی.
- N 1^{b/6}, D 1^{b/6}, İ 1^{b/6}, İ 2 1^{b/5}, S 1^{b/4} “ya a‘ lā, ya ednā, ya aḳrāndır”; K² 129^{b/6} “ya a‘ lā, ya ednā, ya aḳrān”; M 1^{b/6} “ya a‘ lā, ya aḳrān, ya ednā”.
- N 1^{b/9}, D 1^{b/8}, İ 1^{b/9}, İ 2 1^{b/8}, K² 129^{b/8}, M 1^{b/9} “yazılırsa; S 1^{b/6} “yazılırise”.
- N 1^{b/9}, D 1^{b/8}, İ 1^{b/9}, İ 2 1^{b/5}, K² 129^{b/6}, S 1^{b/6} “mektüb u muḥabbetnāme”; M 1^{b/9} “muḥabbetnāme vü mektüb”.
- N 1^{b/12}, D 1^{b/10}, İ 1^{b/11}, K² 129^{b/10}, M 1^{b/11}, S 2^{a/1} “keṣīde-i”; İ 2 1^{b/11} “keṣīde”.
- N 2^{a/2}, İ 2 1^{b/13} Ø; D 1^{b/12}, İ 1^{b/14}, K 129^{b/13}, M 1^{b/13}, S 2^{a/4} “ma‘ nā-yı”.
- N 2^{a/2}, M 1^{b/14} “siyāk u sibāk”; D 1^{b/13}, 1² 1^{b/13} “siyāk-ı sibāk”; İ 1^{b/14}, K 129^{b/13}, S 2^{a/4} “sibāk u siyāk”.
- N 2^{a/5}, D 1^{b/15}, İ 1^{b/17}, K 130^{a/1}, S 2^{a/6} “yazılan mektüblarda”; İ 2 1^{b/16} “yazılırsa”; M 2^{a/1} “mektüb u muḥabbet-nāmede”.
- N 2^{a/6}, D 1^{b/16}, İ 1^{b/19}, 1² 2^{a/1}, M 2^{a/3}, S 2^{a/7}, “merāsım-i”; K 130^{a/2} “merātīb-i”.
- N 2^{a/7}, D 1^{b/16}, İ 1^{b/19}, K 130^{a/2} (maddi hata); M 2^{a/3} (maddi hata); S 2^{a/7} “ḥullete”; 1² 2^{a/1} “ḥalka”.
- N 2^{a/7} Ø; D 1^{b/16}, İ 1^{b/19}, İ 2 2^{a/1}, K 130^{a/2}, M 2^{a/3}, S 2^{a/7} “olunur”.
- N 2^{a/8}, D 1^{b/17}, İ 1^{b/21}, İ 2 2^{a/3}, M 2^{a/4}, S 2^{b/1} “olsa”; K 130^{a/3} “olursa”.
- N 2^{a/9}, D 1^{b/18}, İ 2^{a/1}, İ 2 2^{a/4}, S 2^{b/2} “olunmaludur ki”; K 130^{a/4}, M 2^{a/5} “olunma budur ki”.
- N 2^{a/10}, D 2^{a/1}, İ 2^{a/1}, İ 2 2^{a/4}, S 2^{b/2} “hücnelerinden”, K 130^{a/5}, M 2^{a/6} “muḥabbetlerinden”.
- N 2^{a/10}, İ 2^{a/2}, İ 2 2^{a/5}, K 130^{a/5}, M 2^{a/6}, S 2^{b/2} “mektübuñ”; D 2^{a/1} “mektüb”.
- N 2^{a/13}, D 2^{a/3}, İ 2^{a/5}, K 130^{a/8}, M 2^{a/9}, S 2^{b/4} “ṣāḥibi”, İ 2 2^{a/8} “ṣāḥib”.
- N 2^{a/15}, D 2^{a/5}, İ 2^{a/7}, İ 2 2^{a/9}, M 2^{a/10}, S 2^{b/6} “ṣāḥife-i”; K 130^{a/10} “cerīde-i”.
- N 2^{b/1}, İ 2 2^{a/10} “birbirine”; D 2^{a/5}, İ 2^{a/8}, K 130^{a/11}, M 2^{a/11}, S 2^{b/6} “biribirine”.

²⁴⁸ Nüşhada olmayan kelimeler “Ø” işareti ile gösterilmiştir.

N 2^{a/4}, D 2^{a/8}, İ 2^{a/11}, İ 2^{a/13}, M 2^{a/14}, S 3^{a/1} “hālā”; K 130^{a/13} “hālen”.
 N 2^{a/6}, İ 2^{a/15}, M 2^{a/16} Ø; D 2^{a/9}, İ 2^{a/13}, K 130^{a/16}, S 3^{a/3} “Türki”.
 N 2^{a/7}, D 2^{a/10}, İ 2^{a/14}, İ 2^{a/16}, K 130^{a/16}, M 2^{a/16} “minvāl”; S 3^{a/3} Ø.
 N 2^{a/8}, D 2^{a/11}, İ 2^{a/15}, İ 2^{a/17}, S 3^{a/4} “tebvīb”; K 130^{a/18}, M 2^{a/17} “tertīb”.
 N 2^{a/9}, D 2^{a/11}, İ 2^{a/16}, İ 2^{a/17}, K 130^{a/18}, “ma^c ālī”; M 2^{a/18}, S 3^{a/4} “ma^c ānī”.
 N 2^{a/9}, D 2^{a/11}, İ 2^{a/16}, İ 2^{a/18}, S 3^{a/5} Ø; K 130^{a/19} “naẓm”, M 2^{a/19} “kıt^c a”.
 N 2^{a/11}, D 2^{a/13}, İ 2^{a/18}, İ 2^{a/19}, M 2^{b/2}, S 3^{a/6} Ø, K 130^{b/3} “neṣr”.
 N 2^{a/15}, D 2^{a/16}, İ 2^{b/1}, İ 2^{b/1}, S 3^{b/2} “olundı”; K 130^{b/6}, M 2^{b/6} “oldı”.
 N 2^{a/2}, İ 2^{b/2} “li-münṣihi”; D 2^{a/16}, İ 2^{b/1}, K 130^{b/6}, M 2^{b/6}, S 3^{b/2} “kıt^c a”.
 N 3^{a/1}, D 2^{a/16}, İ 2^{b/2}, İ 2^{b/2}, K 130^{b/7}, S 3^{b/2} “mekārim-pīṣesin”; M 2^{b/7} “mekārim-pīṣesiñ”.
 N 3^{a/1}, D 2^{a/17}, İ 2^{b/2}, İ 2^{b/3}, K 130^{b/7} “bī-çāre”; M 2^{b/8}, S 3^{b/2} “bī-cāre”.
 N 3^{a/2}, D 2^{a/18}, İ 2^{b/3}, İ 2^{b/4}, K 130^{b/8}, M 2^{b/10} “çün”; S 3^{b/3} “cün”.
 N 3^{a/2}, İ 2^{b/4}, K 130^{b/8}, M 2^{b/10} “kendi”; D 2^{a/18}, İ 2^{b/3}, S 3^{b/3} “kendü”.
 N 3^{a/2} Fāşıla-i ūlā: E^c ālī-i ma^c ālī-i ḥaẓerātına yazılan ‘arīza şüretleridir. Mekke-i Mükerrreme Şerīfine; D 2^{a/18} “Fāşıla-ı ūlā: Bi-ḥasebi’l-merātib ā’lāya yazılan ‘arīza şüretleridir”; İ 2^{b/4}, K 130^{b/9}, M 2^{b/11}, S, 3^{b/4} Fāşıla-i ūlā: E^c ālī-i ma^c ālī-i nişāb ḥaẓerātına yazılan ‘arīza şüretleridir. Mekke-i Mükerrreme Şerīfine; İ 2^{b/4} “Fāşıla-i ūlā: E^c ālī-i ma^c ālī-i ḥaẓerātına. Mekke-i Mükerrreme Şerīfinedir.”
 N 3^{a/4} “bezir”; D 2^{a/19}, İ 2^{b/6}, İ 2^{b/5}, K 130^{b/11}, M 2^{b/13}, S 3^{b/5} “nevr” şeklindedir.
 N 3^{a/6}, İ 2^{b/7} Ø; D 2^{b/1}, İ 2^{b/8}, K 130^{b/13}, M 2^{b/15}, S 3^{b/6} “sulṭānım”.
 N 3^{a/7}, İ 2^{b/8} “ulyā”; D 2^{b/3}, İ 2^{b/9}, K 130^{b/14}, M 2^{b/16}, S 3^{b/7} “ulyā-yı”.
 N 3^{a/8}, İ 2^{b/9} “sīmiyā”; D 2^{b/3}, İ 2^{b/10}, K 130^{b/15}, M 2^{b/16}, S 4^{a/1} “simyā”.
 N 3^{a/8}, D 2^{b/3}, İ 2^{b/10}, İ 2^{b/9}, K 130^{b/15}, M 2^{b/16}, S 4^{a/1} “übbehet”; K 130^{b/15} “behişt”.
 N 3^{a/9}, D 2^{b/4}, İ 2^{b/11}, İ 2^{b/10}, S 4^{a/1} “tefḥīm u teclīl birle”; K 130^{b/15}, M 2^{b/17}, “ta^c ḡīm u tebcīl birle”.
 N 3^{a/10}, İ 2^{b/10} “da^c avāt”; D 2^{b/4}, İ 2^{b/12}, K 130^{b/16}, M 2^{b/17}, S 4^{a/2} “ed^c iye”.
 N 3^{a/11}, D 2^{b/6}, İ 2^{b/12}, K 130^{b/18}, M 2^{b/19}, S 4^{a/3} “istiṭābet”, İ 2^{b/13} “istiṭāb”.
 N 3^{a/12}, D 2^{b/6}, İ 2^{b/14}, S 4^{a/3} قیلنوب; İ 2^{b/12}, K 130^{b/19}, M 3^{a/1}, قلوب
 N 3^{a/13}, D 2^{b/7}, İ 2^{b/15}, İ 2^{b/13}, K 130^{b/19}, M 3^{a/1} “ithāf u ihdā”; S 4^{a/4} “ihdā vü ithāf”.
 N 3^{a/13}, İ 2^{b/15}, S 4^{a/4} قیلندیغی; D 2^{b/7}, İ 2^{b/13}, K 131^{a/1}, M 3^{a/1} قیلندیغی.
 N 3^{a/13}, S 4^{a/4} “siyākında”; D 2^{b/7}, İ 2^{b/15}, İ 2^{b/13}, K 131^{a/1}, M 3^{a/2} “siyākda”.
 N 3^{b/1}, D 2^{b/9}, İ 2^{b/15}, K 131^{a/3}, M 3^{a/3}, S 4^{a/5} “ināyetlü”; İ 2^{b/17} Ø.
 N 3^{b/3}, D 2^{b/10}, İ 2^{b/19}, İ 2^{b/15}, K 131^{a/4}, M 3^{a/5}, S 4^{a/7} “şafāyla”; M 3^{a/5} “şafā ile”.

N 3^{b/4}, D 2^{b/11}, İ 1 2^{b/20}, İ 2 2^{b/18}, S 4^{b/1} “āṭır-ı”; K 131^{a/5}, M 3^{a/6} Ø
 N 3^{b/6}, D 2^{b/13}, İ 2 2^{b/20}, K 131^{a/8}, M 3^{a/8}, S 4^{b/2} قينمشدر ; İ 1 3^{a/1} قينمشدر
 N 3^{b/8}, D 2^{b/15}, İ 1 3^{a/4}, İ 2 3^{a/1}, K 131^{a/10}, S 4^{b/3} “Hāşimiyye”; M 3^{a/10} Ø.
 N 3^{b/8}, İ 2 3^{a/1} Ø; D 2^{b/15}, İ 1 3^{a/4}, K 131^{a/10}, M 3^{a/11}, S 4^{b/4} “behiyye”.
 N 3^{b/11}, D 2^{b/18}, İ 1 3^{a/7}, İ 2 3^{a/3}, S 4^{b/5} عونه; K 131^{a/13}, M 3^{a/13} عوده.
 N 3^{b/12}, D 2^{b/19}, İ 1 3^{a/8}, İ 2 3^{a/4}, K 131^{a/14}, S 4^{b/6} düşdükce, M 3^{a/13} “düşdükçe”.
 N 4^{a/1}, D 3^{a/2}, İ 1 3^{a/13}, İ 2 3^{a/7}, K 131^{a/18}, S 5^{a/3} ḥānı”; M 3^{a/18} “ḥākānı”.
 N 4^{a/2}, İ 1 3^{a/14}, İ 2 3^{a/8} “nebāhatlü”; D 3^{a/3}, K 131^{a/19}, M 3^{b/1}, S 5^{a/3} “penāhatlü”.
 N 4^{a/3}, D 3^{a/3}, İ 1 3^{a/15}, K 131^{b/1}, M 3^{b/2}, S 5^{a/4} “celādet dest-gāhlarına”; İ 2 3^{a/9} “sa^c ādet dest-
 gāhlarına”.
 N 4^{a/9}, D 3^{a/9}, İ 1 3^{a/21}, K 131^{b/6}, M 3^{b/7} بيوريلورسه ; İ 2 3^{a/13} بيوريلورسه S 5^{a/7} بيوريلوريسه .
 N 4^{a/11} “nuşretde”, D 3^{a/10}, İ 1 3^{b/2}, K 131^{b/8}, M 3^{b/9}, S 5^{b/2} “nuşretten tābān”; İ 2 3^{a/15}
 “nuşretten”.
 N 4^{a/12}, D 3^{a/12}, İ 1 3^{b/3}, İ 2 3^{a/17}, K 131^{b/9}, S 5^{b/3} “idigi”; M 3^{b/10} “idügi”.
 N 4^{a/13}, İ 1 3^{b/4}, İ 2 3^{a/17}, S 5^{b/3} “ümmiddir ki”; D 3^{a/12}, K 131^{b/10}, M 3^{b/11}, “ümmid budur”.
 N 4^{a/13}, D 3^{a/12}, İ 1 3^{b/4}, İ 2 3^{a/17}, M 3^{b/11}, S 5^{b/3} “hem-vāre”; K 131^{b/10} Ø.
 N 4^{a/13} “revnaḳ-baḥş-ı”; D 3^{a/13}, İ 1 3^{b/4}, İ 2 3^{a/17}, K 131^{b/10}, M 3^{b/11}, S 5^{b/3} “revnaḳ-baḥşā-yı”.
 N 4^{a/15}, D 3^{a/15}, İ 1 3^{b/7}, K 131^{b/12}, M 3^{b/13}, S 5^{b/5} Ø; İ 2 3^{a/19} “ile”.
 N 4^{b/1}, D 3^{a/15}, İ 1 3^{b/7}, S 5^{b/5} “ḥidmetin”; İ 2 3^{a/19}, K 131^{b/12}, M 3^{b/13}, “ḥizmetin”.
 N 4^{b/2}, D 3^{a/16}, İ 1 3^{b/8}, K 131^{b/13}, M 3^{b/14}, S 5^{b/6} “celiyyelerin”; İ 2 3^{a/20} “celiyyeleri”.
 N 4^{b/4}, İ 1 3^{b/10}, İ 2 3^{b/1} “bī-iştibāhlarına”; D 3^{a/17}, K 131^{b/15}, M 3^{b/16} “bī-iştibāhları”, S 5^{b/7}
 “bī-iştibāhların”.
 N 4^{b/4}, İ 1 3^{b/11}, İ 2 3^{b/2}, S 5^{b/6} “buyurmayub”; D 3^{a/18}, K 131^{b/16}, M 3^{b/17} “buyurulmayub”.
 N 4^{b/5}, D 3^{a/18}, İ 1 3^{b/11}, İ 2 3^{b/2}, K 131^{b/16}, M 3^{b/17} “nāme-i”; S 6^{a/1} “nāme”.
 N 4^{b/5}, D 3^{a/18}, İ 1 3^{b/11}, İ 2 3^{b/2}, K 131^{b/16}, S 6^{a/1} “maḳrūnları”; M 3^{b/17} “maḳrūn”.
 N 4^{b/7}, , İ 2 3^{b/3} Ø; D 3^{b/1}, İ 1 3^{b/13}, K 131^{b/17}, M 3^{b/19}, S 6^{a/2} “ālem”.
 N 4^{b/7}, D 3^{b/2}, İ 1 3^{b/14}, İ 2 3^{b/4}, K 131^{b/19} M 4^{a/1} “Veẓīr-i A^c zama”; S 6^{a/3} “Veẓīr-i A^c zam
 Ḥāzretlerine”.
 N 4^{b/8}, D 3^{b/2}, İ 1 3^{b/15}, İ 2 3^{b/4}, K 132^{a/1}, S 6^{a/4} “sa^c ādetlü”; M 4^{a/2} “devletlü”.
 N 4^{b/8}, D 3^{b/2}, İ 1 3^{b/15}, İ 2 3^{b/5}, M 4^{a/2}, S 6^{a/4} “na^c l-i”; K 132^{a/1} Ø
 N 4^{b/9}, D 3^{b/3}, İ 1 3^{b/16}, K 132^{a/2}, M 4^{a/3}, S 6^{a/5} اقباللريکه ; İ 2 3^{b/6} اقباللريکه
 N 4^{b/9}, İ 1 3^{b/16}, İ 2 3^{b/6}, K 132^{a/2}, M 4^{a/3}, S 6^{a/5} رمضاندر ; D 3^{b/3} رمضاندر
 N 4^{b/10}, İ 2 3^{b/6} قيننوب ; D 3^{b/4}, İ 1 3^{b/17}, K 132^{a/3}, M 4^{a/4}, S 6^{a/5} قيننوب

N 4^{b/10}, İ 2 3^{b/6} Ğ; D 3^{b/4}, İ 1 3^{b/17}, K 132^{a/3}, M 4^{a/4}, S 6^{a/5} Ø
 N 4^{b/11}, İ 2 3^{b/7} “neşr”; D 3^{b/4}, İ 1 3^{b/18}, K 132^{a/4}, M 4^{a/4}, S 6^{a/6} Ø
 N 4^{b/11}, İ 2 3^{b/7} “neşr”; D 3^{b/4}, İ 1 3^{b/18}, K 132^{a/4}, M 4^{a/4}, S 6^{a/6} Ø
 N 4^{b/11}, D 3^{b/4}, İ 1 3^{b/18}, İ 2 3^{b/7}, M 4^{a/5}, S 6^{a/6} “bende-i”; K 132^{a/4} “bende”.
 N 4^{b/11} “şenā-verīleri”, D 3^{b/4}, İ 1 3^{b/18}, K 132^{a/4}, M 4^{a/5}, S 6^{a/6} “şenā-ver-i dīrīne”; İ 2 3^{b/7}
 “senā-verī yine”.
 N 4^{b/13}, D 3^{b/5}, İ 1 3^{b/19}, İ 2 3^{b/8}, M 4^{a/6}, S 6^{a/7} “olan”; K 132^{a/5} Ø.
 N 4^{b/14}, D 3^{b/6}, İ 1 3^{b/20}, İ 2 3^{b/9}, M 4^{a/6}, S 6^{a/7} “idüb”; K 132^{a/6} “olub”.
 N 4^{b/14}, D 3^{b/7}, İ 1 3^{b/21}, İ 2 3^{b/10}, K 132^{a/6}, S 6^{b/1} “şifāh”; M 4^{a/7} Ø.
 N 4^{b/15} “eşgālimiz ve”, D 3^{b/7}, İ 1 4^{a/1}, K 132^{a/7}, M 4^{a/8}, S 6^{b/1} “eşgālimizdir”; İ 2 3^{b/11}
 “eşgālimiz”.
 N 5^{a/1}, İ 2 3^{b/11} “elfāz”; D 3^{b/8}, İ 1 4^{a/1}, K 132^{a/7}, M 4^{a/8}, S 6^{b/2} “elṭāf”
 N 5^{a/1}, İ 2 3^{b/11} Ø; D 3^{b/8}, İ 1 4^{a/1}, K 132^{a/8}, M 4^{a/8}, S 6^{b/2} “aliye-i”.
 N 5^{a/1}, D 3^{b/8}, K 132^{a/8}, M 4^{a/9} “nā-çiz”; İ 1 4^{a/2}, İ 2 3^{b/11}, S 6^{b/2} “nā-ciz”.
 N 5^{a/2}, İ 2 3^{b/12} Ø; D 3^{b/9}, İ 1 4^{a/2}, M 4^{a/9}, S, 6^{b/2} “fūrūg-efzā-yı āf-tāb-ı ‘ālem-tāb olan ḳalb-i
 münir-i ilhām-pezirlerinden iḥrāc buyurmayub”; K 132^{a/10} “fūrūg-efzā-yı āf-tāb-ı ‘ālem-tāb
 olan ḳalb-i münir-i ilhām-pezirlerinden iḥrāc itmeyub”.
 N 5^{a/2} “luṭf ile”; D 3^{b/10}, İ 1 4^{a/4}, İ 2 3^{b/12}, K 132^{a/10}, M 4^{a/10}, S 6^{b/4} “luṭfla”.
 N 5^{a/4}, İ 2 3^{b/12} “devletlü”; D 3^{b/11}, K 132^{a/12}, S 6^{b/5} “vü merḫametlü vü mekremetlü”; İ 1 4^{a/5}
 “vü merḫametlü”; M 4^{a/12} “merḫametlü, ‘ināyetlü”.
 N 5^{a/4}, İ 2 3^{b/14}, S 6^{b/5} “Şeyḫü’l-islām Ḥazretlerine”; D 3^{b/11}, İ 1 4^{a/6}, K 132^{a/13}, M 4^{a/13}
 “Şeyḫü’l-islāma”.
 N 5^{a/2}, D 3^{b/12}, İ 1 4^{a/7}, K 132^{a/14}, M 4^{a/14}, S 6^{b/6} “ātıfetlü”; İ 2 3^{b/14} Ø.
 N 5^{a/5}, D 3^{b/12}, İ 1 4^{a/7}, İ 2 3^{b/14}, K 132^{a/14}, S 6^{b/6} “efendim”; M 4^{a/14} Ø
 N 5^{a/5}, İ 2 3^{b/15}, “mevzu^c”; D 3^{b/13}, İ 1 4^{a/8}, K 132^{a/15}, M 4^{a/15}, S 6^{b/7} “şaff”.
 N 5^{a/7}, İ 2 3^{b/16} “ḫāk-pāy-ı”; D 3^{b/14}, İ 1 4^{a/9}, K 132^{a/16}, M 4^{a/15}, S 6^{b/7} “ḫak-pāḳi”.
 N 5^{a/8}, İ 1 4^a, İ 2 3^{b/16}, K 132^{a/17}, M 4^{a/16}, S 7^{a/1} “ḫas ü ḫāşāḳi”; D 3^{b/14} “ḫas-ı ḫāşāḳi”.
 N 5^{a/8} “cārū”; D 3^{b/15}, İ 2 3^{b/17} “cārüb”; İ 1 4^a, K 132^{a/17}, M 4^{a/16}, S 7^{a/1} “çārū”.
 N 5^{a/11}, İ 1 4^{a/11}, İ 2 3^{b/19} “ḳarīn”; D 3^{b/17}, K 132^{a/19}, M, 4^{a/19}, S 7^{a/3} “ferīḳ”.
 N 5^{a/11} “refīḳleri”; D 3^{b/17}, İ 1 4^{a/12}, İ 2 3^{b/19}, K 132^{b/1}, M 4^{a/19}, S 7^{a/3} “refīḳden”.
 N 5^{a/11}, İ 1 4^{a/12}, İ 2 3^{b/19}, K 132^{b/1}, M 4^{a/19}, S 7^{a/3} “buyurılıb”; D 3^{b/17} “buyurılırsa”.
 N 5^{a/12}, D 3^{b/18}, İ 1 4^{a/13}, K 132^{b/2}, İ 2 3^{b/20}, M 4^{b/1} “olursa”, S 7^{a/4} “olurise”.
 N 5^{a/13}, İ 2 3^{b/20} “el-ḫamdü li’llah”; D 3^{b/18}, İ 1 4^{a/13}, K 132^{b/2}, M 4^{b/1}, S 7^{a/4} “ilahi’l-ḫamd”.

N 5^{a/13}, D 3^{b/19}, İ2 3^{b/21}, K 132^{b/3}, M 4^{b/2}, S 7^{a/4} “seccāde-pīrā-yı”; İ1 4^{a/14} “seccade-i pirā-yı”.

N 5^{b/1}, D 4^{a/2}, İ1 4^{a/17}, İ2 4^{a/2}, K 132^{b/6} “bī-çün”, M 4^{b/4} (maddi hata), S 7^{a/7} “bī-cün”.

N 5^{b/2}, İ2 4^{a/3} “nümūdların”; D 4^{a/2}, İ1 4^{a/18}, K 132^{b/6}, M 4^{b/4}, S 7^{a/7} “nümünların”.

N 5^{b/3}, İ2 4^{a/3} “ālem”; D 4^{a/3}, İ1 4^{a/18}, K 132^{b/7}, M 4^{b/5}, S 7^{a/7} “aḥvāl”.

N 5^{b/3}, İ2 4^{a/4} مطان, D 4^{a/3}, İ1 4^{a/19}, S 7^{b/1} “ḳuṭṭān”; K 132^{b/7}, M 4^{b/6} “ḳiṭān”.

N 5^{b/4}, D 4^{a/4}, İ1 4^{a/20}, S 7^{b/2} Ø; İ2 4^{a/5} “Şi^cr”, K 132^{b/8}, M 4^{b/7} “beyt”.

N 5^{b/5}, D 4^{a/4}, İ1 4^{a/20}, K 132^{b/9}, M 4^{b/7}, S 7^{b/2} şems”; İ2 4^{a/5} Ø.

N 5^{b/6}, İ2 4^{a/6} “Ve lehu Nev^c-i Dīger”; D 4^{a/5}, İ1 4^{b/1}, K 132^{b/10}, M 4^{b/8}, S 7^{b/3} “Meşāyiḳ-i Ḳirāma”.

N 5^{b/8}, D 4^{a/6}, İ1 4^{b/3}, İ2 4^{a/8}, K 132^{b/12}, S 7^{b/4} “mümāşillerine”; M 4^{b/10} “mişāllerine”.

N 5^{b/11}, D 4^{a/9}, İ1 4^{b/6}, İ2 4^{a/11}, K 132^{b/15}, S 7^{b/6} “şāfi-serirleri oldur ki”; M 4^{b/12} “serirleridir ki”.

N 5^{b/12} Ø; D 4^{a/9}, İ1 4^{b/7}, İ2 4^{a/12}, K 132^{b/16}, M 4^{b/13}, S 7^{b/7} “ile”.

N 5^{b/13}, İ2 4^{a/12} Ø; D 4^{a/10}, İ1 4^{b/8}, K 132^{b/17}, M 4^{b/14}, S 8^{a/1} “iken”.

N 5^{b/14}, İ1 4^{b/9}, İ2 4^{a/13}, K 132^{b/18}, M 4^{b/15}, S 8^{a/1} “olmaḡla”; D 4^{a/11} “olmaḡile”.

N 5^{b/15}, İ2 4^{a/14}, K 132^{b/19}, M 4^{b/15}, S 8^{a/2} قیلنمشدر; D 4^{a/12}, İ1 4^{b/10} قیلنمشدر.

N 6^{a/2}, D 4^{a/13}, İ1 4^{b/11}, İ2 4^{a/16}, K 133^{a/2}, S 8^{a/3} “olan”; M 4^{b/17} Ø.

N “bāhirü’l-iltifāt”, İ2 4^{a/17} “bāhir-i iltifāt”; D 4^{a/14}, İ1 4^{b/13}, K 133^{a/2}, M 4^{b/18}, S 8^{a/4} “bāhirü’n-niḳā-yı ḡayr”.

N 6^{a/4}, İ2 4^{a/18} “bād”; D 4^{a/15}, İ1 4^{b/14}, K 133^a, M 4^{b/19}, S 8^{a/5} “olalar”.

N 6^{a/4}, İ2 4^{a/18} “Nev^c-i Dīger”; D 4^{a/15}, İ1 4^{b/15}, K 133^{a/4}, M 5^{a/1}, “Ulemā-yı İzāma”; S 8^{a/5} “Ulemā-yı İzām Ḥazretlerine”.

N 6^{a/10}, D 4^{b/1}, İ1 4^{b/20}, K 133^{a/10}, M 5^{a/6}, S 8^{b/2} “meymenet-i nüvīd-i mekremetleri”; İ2 4^{b/2} “mekremet-i nüvīd-i meymenetleri”.

N 6^{a/12}, D 4^{b/2}, İ1 4^{b/21}, İ2 4^{b/3}, K 133^{a/11}, M 5^{a/7}, “olursa”; S 8^{b/3} “olurise”.

N 6^{a/12}, D 4^{b/3} (maddi hata), İ1 5^{a/1}, M 5^{a/8} “ḡidmet”; İ2 4^{b/4}, K 133^{a/12}, S 8^{b/4} “ḡizmet”.

N 6^{a/13}, İ2 4^{b/5} “setr”; D 4^{b/4}, İ1 5^{a/3}, K 133^{a/14}, M 5^{a/9}, S 8^{b/4} “setir”.

N 6^{a/13}, D 4^{b/4}, İ1 5^{a/3}, İ2 4^{b/5}, K 133^{a/14}, M 5^{a/9} “sitāre”; S 8^{b/4} “setre”.

N 6^{a/15}, İ1 5^{a/5}, İ2 4^{b/7}, K 133^{a/15}, M 5^{a/11}, S 8^{b/6} “zīr”; D 4^{b/5} “rīz”.

N 6^{b/2}, D 4^{b/6}, İ2 4^{b/8}, K 133^{a/17}, M 5^{a/12} “buyuralar”; İ1 5^{a/6}, S 8^{b/7} “buyuralar ki”.

N 6^{b/4}, İ2 4^{b/10} “Ve lehu Nev^c-i Dīger”; D 4^{b/8}, İ1 5^{a/9}, K 133^{b/1}, M 5^{a/15}, S 9^{a/2} “Nev^c-i Dīger”.

N 6^{b/8}, D 4^{b/11}, İ 2 4^{b/13}, K 133^{b/5}, M 5^{a/18}, S 9^{a/2} قیلندیغی , İ 1 5^{a/13} قیلندیغی.
 N 6^{b/8}, D 4^{b/11}, İ 1 5^{a/13}, İ 2 4^{b/13}, K 133^{b/5}, M 5^{a/19} “hılâlde”; S 9^{a/5} “hılâlinde”.
 N 6^{b/9}, D 4^{b/11}, İ 1 5^{a/14}, İ 2 4^{b/13}, K 133^{b/5}, M 5^{a/19}, “ğibta”; S 9^{a/5} “ğibta-i”.
 N 6^{b/10}, D 4^{b/12}, İ 1 5^{a/15}, K 133^{b/6}, M 5^{b/1}, S 9^{a/6} “devām-cū-yı dīrīneleri”; İ 2 4^{b/15} “devām-cūyları”.
 N 6^{b/11} “hidmet”; D 4^{b/13}, İ 1 5^{a/16}, K 133^{b/7}, M 5^{b/1} “hizmet”; İ 2 4^{b/15}, S 9^{a/6} “hizmet”.
 N 6^{b/11}, D 4^{b/13}, İ 1 5^{a/16}, İ 2 4^{b/15}, M 5^{b/2}, S 9^{a/7} “u”; K 133^{b/7} Ø.
 N 6^{b/14} “ma^c ālī-i”; D 4^{b/16}, İ 1 5^{a/19}, İ 2 4^{b/18}, K 133^{b/10}, M 5^{b/4}, S 9^{b/1} “ma^c ānī”.
 N 6^{b/14}, D 4^{b/16}, İ 1 5^{a/19}, İ 2 4^{b/18}, K 133^{b/10}, S 9^{b/2} “qarīrū'l-^c ayn”; M 5^{b/4} “qarīnū'l-^c ayn”.
 N 6^{b/15}, D 4^{b/17}, İ 1 5^{a/20}, İ 2 4^{b/19}, S 9^{b/2} “olmuşuzdur”; K 133^{b/11}, M 5^{b/5} “olmuşdur”.
 N 7^{a/4}, D 5^{a/1}, İ 1 5^{b/3}, İ 2 5^{a/1}, M 5^{b/8}, S 9^{b/4} “pāye”; K 133^{b/14} Ø.
 N 7^{a/4}, İ 1 5^{b/3}, K 133^{b/15}, S 9^{b/5} “müterakki-i”; D 5^{a/1}, İ 2 5^{a/2}, M 5^{b/9} “müterakki”.
 N 7^{a/5} “Ve lehu nev^c-i Diger”, D 5^{a/1}, İ 1 5^{b/4}, İ 2 5^{a/2}, M 5^{b/10}, K 133^{b/16}, S 9^{b/4} “Nev^c-i Diger”.
 N 7^{a/7}, İ 2 5^{a/3} “maṭrūh”, D 5^{a/3}, İ 1 5^{b/6}, K 133^{b/18}, M 5^{b/12}, S 9^{b/7} “maṭraḥ”.
 N 7^{a/7}, İ 1 5^{b/6}, S 9^{b/7} “faẓl-ı ifdāldır”; D 5^{a/3}, İ 2 5^{a/3}, K 133^{b/18}, M 5^{b/12} “faẓl u ifdāldır”.
 N 7^{a/8}, D 5^{a/3}, İ 1 5^{b/7}, İ 2 5^{a/4}, K 133^{b/19}, S 9^{b/7} “ol”; M 5^{b/13} Ø.
 N 7^{a/9}, İ 1 5^{b/8}, İ 2 5^{a/5}, K 134^{a/1}, M 5^{b/14}, S 10^{a/1} “ve”; D 5^{a/41} Ø.
 N 7^{a/9}, D 5^{a/5}, İ 2 5^{a/6}, K 134^{a/1}, M 5^{b/14}, S 10^{a/1} “te^c diye”; İ 1 5^{b/8} “te^c diye-i ^c izzī”.
 N 7^{a/12}, D 5^{a/7}, İ 1 5^{b/10}, K 134^{a/3}, M 5^{b/16} “nā-çīz”; İ 2 5^{a/8}, S 10^{a/3} “nā-cīz”.
 N 7^{a/12}, D 5^{a/7}, İ 2, K 134^{a/3}, M 5^{b/16}, S 10^{a/3} pertev-i, İ 1 5^{b/10} pertevā.
 N 7^{a/13}, D 5^{a/7}, İ 1 5^{b/11}, İ 2 5^{a/8}, K 134^{a/4}, M 5^{b/17} “buyurılırsa”; S 10^{a/3} “buyurılırise”.
 N 7^{a/13}, D 5^{a/9}, İ 1 5^{b/13}, İ 2 5^{a/10}, S 10^{a/5} “isticābe”; K 134^{a/6}, M 5^{b/19} “müstecābe”.
 N 7^{b/3}, D 5^{a/12} (maddi hata); İ 1 5^{b/17}, İ 2 5^{a/14}, K 134^{a/10}, S 10^{a/6} “duā-nāme irsālī”; M 6^{a/4} “duā-nāme-i resānī”.
 N 7^{b/3}, D 5^{a/13}, İ 1 5^{b/18} “hidmet”; İ 2 5^{a/15}, S 10^{b/1} “hizmet-i”; K 134^{a/11}, M 6^{a/5} “hizmet”.
 N 7^{b/6}, İ 2 5^{a/16}, K 134^{a/12} ع; D 5^{a/14}, İ 1 5^{b/19}, S 10^{b/2} Ø; M 6^{a/6} “mıṣra^c”.
 N 7^{b/6}, D 5^{a/14}, İ 1 5^{b/19}, K 134^{a/12}, M 6^{a/6}, S 10^{b/2} “rāz”; İ 2 5^{a/16} “zār”.
 N 7^{b/6}, İ 2 5^{a/16}, K 134^{a/12} “neṣr”; D 5^{a/15}, İ 1 5^{b/20}, M 6^{a/7}, S 10^{b/2} Ø.
 N 7^{b/7}, İ 1 5^{b/21}, İ 2 5^{a/17}, M 6^{a/7} “kūçe”; D 5^{a/15}, K 134^{a/13}, S 10^{b/2} “kūçe”.
 N 7^{b/8}, İ 2 5^{a/18}, M 6^{a/8} “oldukça”; D 5^{a/16}, İ 1 5^{b/21}, K 134^{a/14}, S 10^{b/3} “oldukça”.
 N 7^{b/8}, D 5^{a/16}, K 134^{a/14}, M 6^{a/8}, S 10^{b/3} “cebīre-i dil-bend”; İ 1 5^{b/21} “cebīre ve dil-bend”, İ 2 5^{a/18} “cebīre dil-bend”.

N 7^{b/8}, İ 1 5^{b/21}, İ 2 5^{a/18}, K 134^{a/14}, M 6^{a/8}, S 10^{b/3} "ile", D 5^{a/16} Ø.

N 7^{b/9}, İ 2 5^{a/18}, K 134^{a/14}, M 6^{a/8} "kesir", D 5^{a/16}, İ 1 5^{b/21}, S 10^{b/3} "kesir".

N 7^{b/9}, D 5^{a/16}, İ 1 5^{b/21}, İ 2 5^{a/18}, K 134^{a/14}, S 10^{b/4} قلمقدن; M 6^{a/8} قيلمقدن.

N 7^{b/9}, D 5^{a/17} İ 1 6^{a/1}, M 6^{a/9}, S 10^{b/4} Ø, İ 2 5^{a/19}, K 134^{a/15} "ع".

N 7^{b/9}, İ 2 5^{a/18}, S 10^{b/4} Ø; D 5^{a/17}, İ 1 6^{a/1}, K 134^{a/15}, M 6^{a/9} "ki".

N 7^{b/11}, D 5^{a/18}, İ 1 6^{a/3}, İ 2 5^{a/20}, K 134^{a/17}, M 6^{a/11} "murabba^c"; S 10^{b/6} "merba^c".

N 7^{b/13}, D 5^{b/1}, İ 1 6^{a/5}, İ 2 5^{b/1}, K 134^{a/19}, M 6^{a/14} "büse"; S 10^{b/7} "püse".

N 7^{b/14}, İ 1 6^{a/6}, İ 2 5^{b/1}, S 11^{a/1} "niḳaṭ-ı yerā^c a-ı berā^c aları"; D 5^{b/1} "niḳaṭ-ı yerā^c aları", K 134^{b/1}, M 6^{a/14} "niḳaṭ-ı berā^c a-ı yerā^c aları".

N 7^{b/15}, D 5^{b/2}, İ 1 6^{a/6}, İ 2 5^{b/2}, S 11^{a/1} "ḡavānī-i"; K 134^{b/1}, M 6^{a/15} "ḡavānī".

N 8^{a/2}, D 5^{b/3}, İ 1 6^{a/8}, İ 2 5^{b/4}, K 134^{b/3}, S 11^{a/3} قلمنق; M 6^{a/16} قيلمق.

N 8^{a/3}, D 5^{b/4}, İ 1 6^{a/10}, İ 2 5^{b/5}, S 11^{a/4} "ṣenā-ver"; K 134^{b/5}, M 6^{a/18} "ṣenā-veri".

N 8^{a/2}, İ 2 5^{b/5} "bī-riyālarına"; D 5^{b/5}, İ 1 6^{a/10}, S, 11^{a/4} "bī-mirālarına"; K 134^{b/5}, M 6^{a/18} "mirālarına".

N 8^{a/2}, D 5^{b/6}, İ 2 5^{b/6}, K 134^{b/6}, S 11^{a/5} "bi-avnihi"; İ 1 6^{a/11}, M 6^{a/19} "bi-avni'llāhi".

N 8^{a/8}, İ 2 5^{b/10} "fūlān", D 5^{b/9}; İ 1 6^{a/15}, K 134^{b/9}, M 6^{b/3}, S 11^{a/7} "nām".

N 8^{a/8}, İ 2 5^{b/10} "niṣānlarından"; D 5^{b/9}, İ 1 6^{a/15}, K 134^{b/10}, M 6^{b/4}, S 11^{a/7} "niṣāndan".

N 8^{a/9}, İ 1 6^{a/16}, İ 2 5^{b/11} Ø; D 5^{b/10}, K 134^{b/11}, M 6^{b/5}, S 11^{b/1} "sa^c ādetlü".

N 8^{a/10}, D 5^{b/10}, İ 1 6^{a/16}, İ 2 5^{b/11}, K 134^{b/11}, S 11^{b/1} "sulṭānım ḡazretlerinüñdür"; M 6^{b/5} "sulṭānımıñdır".

N 8^{a/10}, İ 2 5^{b/10} "Şüret-i 'Arīza", D 5^{b/11}, İ 1 6^{a/17}, S 11^{b/2} "Sā'ir kibār-ı devlete 'alā-merātibihim bu şüretlerde yazılır."; K 134^{b/12}, M 6^{b/6} "Sā'ir kibār-ı devlete 'alā-merātibihim bu şüretlerde taḥrīr olunur.".

N 8^{a/13}, D 5^{b/14}, İ 1 6^{a/20}, İ 2 5^{b/14}, K 134^{b/15}, S 11^{b/4} "dīrīneleri"; M 6^{b/9} "devletleri".

N 8^{a/14} "faḳīdū'l-isti^c dādiñ ifāza-i"; D 5^{b/14}, İ 1 6^{a/20}, İ 2 5^{b/14}, S 11^{b/5} "faḳīdū'l-isti^c dādiñ istifāza-i"; K 134^{b/15}, M 6^{b/9} "naḳīdū'l-isti^c dādiñ istifāza-i".

N 8^{a/14}, İ 2 5^{b/15} (maddi hata), D 5^{b/15}, İ 1 6^{a/21}, "tenvin" unutulmuştur.; K 134^{b/16}, M 6^{b/10}, S 11^{b/5} "ḡaşren".

N 8^{b/1}, İ 2 5^{b/7} Ø; D 5^{b/16}, İ 1 6^{b/2}, K 134^{b/18}, M 6^{b/12}, S 11^{b/6} "olmağın".

N 8^{b/4}, D 5^{b/18}, İ 1 6^{b/5}, İ 2 5^{b/9}, S 12^{a/1} "oldığım"; K 135^{a/2} "olduğum"; M 6^{b/15} "olduğumuz".

N 8^{b/5}, K 135^{a/3}, D 6^{a/1}, İ 1 6^{b/5}, İ 2 5^{b/10}, S 12^{a/2} "sulṭānım ḡazretlerinüñdür"; M 6^{b/15} "sulṭānımıñdır".

N 8^{b/7}, K 135^{a/5} “cebīn-sā-yı”; D 6^{a/2}, İ 1 6^{b/8}, M 6^{b/18}, S 12^{a/4} “cebīn-sāyī-i”, İ 2 5^{b/21} maddi hata.

N 8^{b/11}, D 6^{a/5}, İ 1 6^{b/12}, İ 2 6^{a/3}, M 7^{a/3}, S 12^{a/4} “tev^çemde”; K 135^{a/9} “tūvānda”.

N 8^{b/12}, D 6^{a/5}, İ 1 6^{b/14}, İ 2 6^{a/5}, K 135^{a/11}, M 7^{a/4}, “muḥabbet”; S 12^{b/1} Ø.

N 8^{b/15}, D 6^{a/8}, İ 1 6^{b/16}, İ 2 6^{a/7}, K 135^{a/13}, M 7^{a/7} “bī-çün”; S 12^{b/2} “bī-cün”.

N 8^{b/15}, D 6^{a/9}, İ 1 6^{b/16}, İ 2 6^{a/7}, K 135^{a/13}, M 7^{a/7}, S 12^{b/2} “şeref-nümünların”; İ 2 6^{a/7} “şeref-nümūdların”.

N 8^{b/15} “ع”; İ 1 6^{a/17}, İ 2 6^{a/8}, K 135^{a/14}, M 7^{a/8}, S 12^{b/3} Ø.

N 9^{a/2} İ 2 6^{a/9}, K 135^{a/17}, M 7^{a/10}, S 12^{b/5} “rū-yı”; İ 1 6^{b/19} “rūz”.

N 9^{a/2}, İ 2 6^{a/9}, K 135^{a/17}, M 7^{a/10} قلوب; D 6^{a/12}, S 12^{b/5} قلوب; İ 1 6^{b/19} قلوب.

N 9^{a/3}, D 6^{a/11}, İ 1 6^{b/20}, İ 2 6^{a/10}, K 135^{a/18}, S 12^{b/6} “sa^ç ādetleri”; “menziletleri”.

N 9^{a/3}, D 6^{a/12}, İ 1 6^{b/21}, K 135^{a/18}, M 7^{a/11}, S 12^{b/6} “pīrāye-i evkāt ve sermāye-i mūbāhātīm”; İ 2 6^{a/10} “pīrāye-i mūbāhātīm”.

N 9^{a/4}, D 6^{a/12}, İ 1 6^{b/21}, İ 2 6^{a/10}, K 135^{a/19}, S 12^{b/6} “idigi”; M 7^{a/12} “idügi”.

N 9^{a/7}, İ 2 6^{a/13} Ø; D 6^{a/14}, İ 1 7^{a/3}, K 135^{b/3}, M 7^{a/15}, S 13^{a/1} ”u dil”.

N 9^{a/8}, D 6^{a/15}, İ 1 7^{a/4}, İ 2 6^{a/14}, K 135^{b/4}, S 13^{a/2} ”oldığımız”; M 7^{a/15} “olduğumuz”.

N 9^{a/8}, D 6^{a/15}, İ 1 7^{a/4}, İ 2 6^{a/14}, S 13^{a/2} “umūruñ”; K 135^{b/4} “hizmetiñ”.

N 9^{a/9}, D 6^{a/16}, İ 1 7^{a/5}, İ 2 6^{a/15}, K 135^{b/4}; M 7^{a/16}; S 13^{a/2} “mūbādir”.

N 9^{a/10} āteş-efrūz-ı”; İ 1 7^{a/6}, İ 2 6^{a/16}, S 13^{a/3} “āteş-efzā-yı”; D 6^{a/17}; K 135^{b/5}; M 7^{a/17} “tābīş-efzā-yı”;;

N 9^{a/13}, M 7^{a/19}, İ 2 6^{a/18} “beyt”; D 6^{a/19}, İ 1 7^{a/8}, K 135^{b/8}; S 13^{a/5} Ø.

N 9^{a/13}, D 6^{a/19}, İ 1 7^{a/8}, İ 2 6^{a/18}, K 135^{b/8}, M 8^{b/1}, S 13^{a/5} “nidigin”; D 6^{a/19} “nidügün”.

N 9^{a/14}, D 6^{b/1}, İ 2 6^{a/18}, K 135^{b/8}, M 8^{b/1}, ”bilinmezmiş”; İ 1 7^{a/8}, S 13^{a/5} “bilmez imiş”.

N 9^{a/14}, D 6^{b/1}, M 8^{b/1} “geçen”; İ 1 7^{a/9}; İ 2 6^{a/19}; K 135^{b/8}, S 13^{a/5} “gecen”.

N 9^{a/14}, K 135^{b/8}, “neşr”; D 6^{b/1}, İ 1 7^{a/9}, İ 2 6^{a/19}, M 8^{b/2}, S 13^{a/5} Ø.

N 9^{b/1}, İ 2 6^{a/20} “telākī-baḥş-ı vişāl telāfi-ger-i eyyām infī ‘āl”; D 6^{b/2}, M 8^{b/3}, “telākī-baḥş-ı vişāl ve telāfi-ger-i mā-fāt-eyyām”; İ 1 7^{a/11}, S 13^{a/6} “telākī-baḥş-ı vişāl ve telāfi-ger-i eyyām”; K 135^{b/10} “telākī-baḥş-ı vişāl ve telāfi-ger-i mā-fāt ile eyyām”.

N 9^{b/1}, İ 1 7^a der-kenar, İ 2 6^{a/21} “li-münşi ‘ihi”; “D 6^{b/3}; K 135^{b/11}; M 8^{b/4} “kıtç a”; S 13^{a/7} Ø.

N 9^{b/2} “maḫşudı”; D 6^{b/3}, İ 2 6^{a/21} “ümīd”; İ 1 7^a, K 135^{b/11}, M 8^{b/4} “ümmīdi”; S 13^{a/7} “ümmid”.

N 9^{b/2}; İ 2 6^{b/10} Ø; D 6^{b/13}, İ 1 7^{b/2}, K 136^{a/4}, M 8^{b/13}, S 14^{a/2} “ile”.

N 10^{a/1} “intizām”; D 6^{b/16}, İ 1 7^{b/5}, İ 2 6^{b/13}, K 136^{a/8}, M 8^{b/19}, S 14^{a/5} “niżām”.

N 10^{a/8}; D 7^{a/1} “āfiyet”; İ 1 7^{b/11}; İ 2 6^{b/19}; K 136^{a/14}; M 9^{a/6}; S 14^{b/3} “ākıbet”.

N 10^{a/11}, İ2 6^{b/21} “olmasun”; D 7^{a/4}, İ1, 7^{b/15}, K 136^{a/17}, S 14^{b/4} “olmasın”; M 9^{a/9} “olması”.
 N 10^{b/6}; İ1 8^{a/3}; İ2 7^{a/8} “oldığımız”; D 7^{a/11}; K 136^{b/7}; M 9^{a/18}; S 15^{a/4} “oldığımızı”.
 N 10^{b/8}; İ2 7^{a/10}; K 136^{b/9}; M 9^{a/19}; قلوب; D 7^{a/13}; İ1 8^{a/5}; S 15^{a/5} قيلنوب.
 N 10^{b/9}; İ1 8^{a/6}; İ2 7^{a/11}; M 9^{b/1}; S 15^{a/6} قلنمشدر; D 7^{a/14}; K 136^{b/10} قيلنمشدر.
 N 10^{b/13}; D 7^{a/11}; İ2 7^{a/14}; K 136^{b/14}; M 9^{b/4}; قلنمدى; İ1 8^{a/10}; S 15^{b/2} قيلنمدى.
 N 11^{a/4}, İ2 7^{a/19} “mevcūdlarına; D 7^{b/3}, İ1 8^{a/16}, K 137^{a/1}, M 9^{b/10}, S 15^{b/7} “mevcūdların”.
 N 11^{a/5}, D 7^{b/4}, İ1 8^{a/17}, K 137^{a/2}, M 9^{b/12}, S 16^{a/1} “eylemeye; İ2 7^{a/20} “eylemeyüb”.
 N 11^{a/6}, D 7^{b/4}, İ1 8^{a/18}, M 9^{b/12}, S 16^{a/1} “h̄idmet-i”; İ2 7^{a/21}; K 137^{a/3} “h̄izmet-i”.
 N 11^{a/9}, İ2 7^{b/2} Ø; D 7^{b/7}, İ1 8^{b/1}, K 137^{a/6}, M 9^{b/15}, S 16^{a/3} “sa^c ādetlū, mūrūvvetlū”.
 N 11^{a/13}; İ2 7^{b/5} “mülteşem”; D 7^{b/10}, İ1 8^{b/5}; K 137^{a/10}; M 9^{b/19}; S 16^{a/7} “telşim”.
 N 11^{a/13}; İ2 7^{b/6} “H̄aḡḡ”; İ1 8^{b/6}, D 7^{b/11}, K 137^{a/11}, M 9^{b/19}, S 16^{a/7} “bi-ḡamde”.
 N 11^{a/15}, D 7^{b/12}, İ1 8^{b/6}, İ2 7^{b/8}, S 26^{b/2} “re^c fet-penāh-i”; K 137^{a/13}; M 10^{a/1} “refet-i”.
 N 11^{b/4}, İ2 7^{b/10} Ø; D 7^{b/15}, İ1 8^{b/11}, K 137^{a/16}, M 10^{a/4}, S 16^{b/4} “ḡavşala-i”.
 N 11^{b/5}, İ2 7^{b/11} Ø; D 7^{b/16}, İ1 8^{b/12}, K 137^{a/17}, M 10^{a/5}, S 16^{b/5} “tāc-i”.
 N 11^{b/5}, D 7^{b/16}, İ1 8^{b/12}, İ2 7^{b/11}, S 16^{b/5} “ibtihacımız”; K 137^{a/18}, M 10^{a/5} “ibtihācımız”.
 N 11^{b/5}, D 7^{b/16}, İ1 8^{b/13}, İ2 7^{b/12}, S 16^{b/5} “eylemişdir”; K 137^{a/18}, M 10^{a/5} “itmişdir”.
 N 11^{b/6}, İ2 7^{b/12} “fā^c izdir”; D 7^{b/17}, İ1 8^{b/13}, K 137^{a/19}, M 10^{a/6}, S 16^{b/6} “fā^c iz”.
 N 11^{b/14}, D 8^{a/4}, İ1 8^{b/21}, M 10^{a/13}, S 17^{a/5} “olur”; İ2 7^{b/18} Ø; K 137^{b/8} “olunur ki”.
 N 12^{a/1} Ø; D 8^{a/6}, İ1 9^{a/2}, İ2 7^{b/19}, K 137^{b/8}, M 10^{a/14}, S 17^{a/6} “resm-i”.
 N 12^{b/6}, İ2 8^{a/2} Ø; D 8^{b/10}, İ1 9^{a/6}, K 137^{b/14}, M 10^{a/18}, S 17^{b/2} “du^c ā-yı”.
 N 12^{b/6}, İ2 8^{a/3} “tenvirine”; D 8^{a/10}; İ1 9^{a/7}, K 137^{b/15}, M 10^{a/19}; S 17^{b/3} “tenvirlerine”.
 N 12^{a/8} “beydā”; D 8^{a/12} Ø; İ1 9^{a/9}, İ2 8^{a/4}, K 137^{b/16}, M 10^{b/2}, S 17^{b/4} “peydā”.
 N 12^{a/9}, İ2 8^{a/5} “yenābi^c -i”; D 8^{a/12}, İ1 9^{a/9}, K 137^{b/17}, M 10^{b/2}, S 17^{b/4} “menābi^c -i”.
 N 12^{b/1} “beydā”; D 8^{a/18}, İ1 9^{a/16}, İ2 8^{a/10}, M 10^{b/7}, K 138^{a/4}, S 18^{a/1} “peydā”.
 N 12^{b/8}, İ2 8^{a/16} Ø; D 8^{b/6}, İ1 9^{b/4}, K 138^{a/12}, M 10^{b/15}, S 18^{a/7} “ḡabā^c il”.
 N 12^{b/9}, İ2 8^{a/16} Ø; D 8^{b/6}, İ1 9^{b/5}, K 138^{a/12}, M 10^{b/15}, S 18^{a/7} “riḡāl-i”.
 N 12^{b/11}, K 138^{a/13} “ع”; D 8^{b/8}; İ1 9^{b/7}; İ2 8^{a/18} Ø; M 10^{b/17}; S 18^{b/1} “mıṣra^c”.
 N 13^{a/1}; D 8^{b/11}, M 11^{a/2}, S 18^{b/5} “h̄idmet-i”; İ1 9^{b/11}, K 138^{a/18} “h̄izmet-i”; İ2 8^{b/1}; “h̄izmet-i”.
 N 13^{a/1}; İ2 8^{b/1} “ā^c yānları” D 8^{b/12}, İ1 9^{b/11}, K 138^{a/18}, M 11^{a/2}, S 18^{b/5} “ā^c tābları”.
 N 13^{a/3} (maddi hata); D 8^{b/14}, İ1 9^{b/14}, İ2 8^{b/3}, K 138^{b/1}, M 11^{a/4}, S 18^{b/6} “tekşir”.
 N 13^{a/6}; İ2 8^{b/7} Ø; D 8^{b/16}, İ1 9^{b/18}, K 138^{b/5}, M 11^{a/7}, S 19^{a/3}.
 N 13^{a/8}, İ2 8^{b/8} قلوب; D 8^{b/18}, İ1 9^{b/20}, K 138^{b/7}, M 11^{a/8}, S 19^{a/4} قيلنوب.

N 13^{b/2}; İ 2 8^{b/15} “pey-ender-pey”; D 9^{a/6}; İ 110^{a/7}; K 138^{b/14}; M 11^{a/15}; S 19^{b/3} “pey-der-per”.

N 13^{b/3} “şükr ü enam”; D 9^{a/7}; İ 10^{a/9}; İ 2 8^{b/16}; K 138^{b/16}; M, 11^{a/16}; S 19^{b/4} “şükr-i”.

N 14^{a/3} “me’ariblerinden”; D 9^{a/18}, İ 10^{b/3}, İ 2 9^{a/7}, K 139^{a/11}, M 11^{b/11}, S 20^{b/1} “me’ariblerin”.

N 14^{a/4} “süküt-engiz”; D 9^{b/1}, İ 10^{b/4}, K 139^{a/12}, M 11^{b/12}, S 20^{b/2} “selvet-engiz”; İ 2 9^{a/9} “şükufe-engiz”.

N 14^{a/15}, İ 2 9^{a/18}, M 12^{a/3}, S 21^{a/2} “tütiyā”; D 9^{b/8}, İ 10^{b/15}, K 139^{b/4} “tütiyā-yı”.

N 14^{b/7}, İ 2 9^{b/3} “idi”; D 9^{b/14}, İ 11^{a/1}, K 139^{b/11}, M 12^{a/9}, S 21^{a/7} “idigi”.

N 14^{b/14}, İ 2 9^{b/10} “fülān”; D 10^{a/2}, İ 11^{a/8}, K 139^{b/18}, M 12^{a/16}, S 21^{b/6} Ø

N 15^{a/3}, İ 11^{a/13}, İ 2 9^{b/13}, S 22^{a/2} “sa^c ādete”; D 10^{a/4}, K 140^{a/4}, M 12^{a/19} “sa^c ādet”.

N 15^{a/3}, D 10^{a/4}, İ 11^{a/13}, M 12^{a/1}; S 22^{a/2} “berā^c at-ı istihlāl”; İ 2 9^{b/13}, K 140^{a/4} “berā^c at u istihlāl”.

N 15^{a/6}, D 10^{a/8}, İ 11^{a/16}; K 140^{a/7}; M 12^{b/3} “olursa”; İ 2 9^{b/16} “olunursa”; S 22^{a/4} “olurise”.

N 15^{a/8}; D 10^{a/9}, İ 11^{a/21}, İ 2 9^{b/18}, S 22^{a/6} “melekü’l-hıṣālları”; K 140^{a/9} “melekü’l-şifātları”; M 12^{b/5} “melekü’l-hıṣāl”.

N 15^{a/13}; İ 2 10^{a/1} “iṣtiğāllerin”; D 10^{a/13}; İ 11^{b/2}; K 140^{a/14}; M 12^{b/9}; S 22^{b/2} “eşğāllerin”.

N 15^{a/15}, İ 2 10^{a/3} “āmān”; D 10^{a/15}, İ 11^{b/4}, M 12^{b/11}, S 22^{b/4} “emānī”; K 140^{a/16} “āmālī”.

N 15^{b/3}, İ 2 10^{a/6} Ø; D 10^{a/18}, İ 11^{b/8}, K 140^{b/1}, M 12^{b/15}, S 22^{b/6} “tamm”.

N 15^{b/4}, D 10^{a/19}, İ 2 10^{a/7}, K 140^{b/2}, M 12^{b/16}, S 22^{b/7} قينديغى ; İ 11^{b/9} قينديغى.

N 15^{b/4}, D 10^{a/19}, İ 11^{b/10}, İ 2 10^{a/8}, S 22^{b/1} “alāḳa-i ğubār”; K 140^{b/3}; M 12^{b/16} “i^c tibārdan”.

N 15^{b/7}, İ 2 10^{a/11} “imā”; D 10^{b/2}, İ 11^{b/12}, K 140^{b/5}, M 12^{b/19}, S 23^{a/3} “ebnā”.

N 16^{a/3}, İ 2 10^{a/19} Ø; D 10^{b/10}, İ 12^{a/2}, K 140^{b/16}, M 13^{a/9}, S 23^{b/4} “ile”.

N 16^{a/6}, İ 2 10^{b/1} Ø; D 10^{b/14}, İ 12^{a/6}, M 13^{a/13}, S 23^{b/7} “hidmet”; K 141^{a/1} “hizmet-i”.

N 16^{a/6}, D 10^{b/13} “güzārende-evkāt”; İ 12^{a/6}, İ 2 10^{b/2}, K 141^{a/2}, M 13^{a/13}, S 23^{b/7} “güzārende-i”.

N 16^{a/12}, D 10^{b/19}, İ 2 10^{b/7} “muḥāldir”; İ 12^{a/13}; K 141^{a/9}; M 13^{a/19}; S 24^{a/5} “muḥāl”.

N 16^{a/13} “şi^c r”; İ 2 10^{b/8}, K 141^{a/10} “naẓm”; D 11^{a/1}, İ 12^{a/14}, M 13^{b/1}; S 24^{a/5} “li-münṣihi”.

N 16^{a/13}; İ 2 10^{b/8} “manṣib cāh u” D 11^{a/1}, İ 12^{a/14}, K 141^{a/10} “manṣib u cāh”; M 13^{b/1}, S 24^{a/6} “manṣib u cāh ve”

N 16^{a/13} “şevket ü şāh”; D 11^{a/1}, İ 12^{a/15}, İ 2 10^{b/8}; K 141^{a/10}, M 13^{b/2}; S 24^{a/6} “şevket ü şān”.

N 16^{b/1}, D 11^{a/3}, İ 2 10^{b/10}, K 141^{a/12}, M 13^{b/4} “kalbim”; İ 12^{a/17}, S 24^{a/7} “iḳlim”.

N 16^{b/2}, İ 12^{a/19}, İ 2 10^{b/12}, S 24^{b/1} “hem-reh”-i”; D 11^{a/5}, K 141^{a/12}, M 13^{b/5} “hem-ser-i”.

N 16^{b/3}, İ2 10^{b/12} Ø; D 11^{a/5}; İ1 12^{a/19}; K 141^{a/14}; M 13^{b/6}; S 24^{b/1} “hilye-i fazâ’ili kim, Kâla-i maẓîk-i tehayyürde rûh-ı meydâni, Şu deñlü zabt ideyim”.

N 16^{b/13}; İ2 11^{a/1} “efkâr”; D 11^{a/15}, İ1 12^{b/9}, K 141^{b/7}, M 13^{b/15}, S 25^{a/2} “efkârı”.

N 16^{b/14}, İ2 11^{a/2} “külfet-i ta^c ab”; D 11^{a/16}, K 141^{b/1}, S 25^{a/3} “kelef-i ta^c yîb”; İ1 12^{b/10} “külfet-i ta^c yîb”; M 13^{b/17} “kelef-i ta^c ib”.

N 16^{b/15} Ø; D 11^{a/17}, İ1 12^{b/11}, S 25^{a/4} “ki”; İ2 11^{a/3}, K 141^{b/9}, M 13^{b/17} “ki beyt”.

N 17^{a/14}; İ2 11^{a/15} Ø; D 11^{b/8}, İ1 13^{a/3}, M 14^{a/10}, K 142^{a/1}, S 25^{b/5} “revâ”.

N 17^{b/10}; İ2 11^{b/3} “belâgat”; D 11^{b/17}; İ1 13^{a/15}; K 142^{a/12}; S 26^{a/5} “ba^c is”.

N 18^{a/2} “irsâlde”; D 12^{a/3}; İ1 13^{b/2}; İ2 11^{b/8}; K 142^{a/18}; S 26^{b/3} “irsâlinde”.

N 18^{a/7}, İ2 11^{b/13} Ø; D 12^{a/7}, İ1 13^{b/7}, K 142^{b/4}, S 26^{b/7} “me’ mül olan”.

N 18^{a/8}, İ2 11^{b/14} Ø; D 12^{a/8}; İ1 13^{b/8}; K 142^{b/5}; S 26^{b/6} “teşrîf”.

N 18^{a/12}, İ2 11^{b/18} Ø; D 12^{a/12}, İ1 13^{b/12}, K 142^{a/9}, S 27^{a/3} “ğazâ”.

N 18^{b/1}, İ2 11^{b/19} Ø; D 12^{a/15}, İ1 13^{b/15}, K 142^{a/12}, S 27^{a/3} “hüsn-i”.

N 18^{b/5} “câme kütâh”; D 13^{a/7}, İ1 14^{b/10}, İ2 12^{a/4}, K 143^{b/7}, M 15^{a/3}, S 28^{b/7} “câme-i kütâh”.

N 18^{b/13}, İ1 14^{b/19}, İ2 12^{a/11}, K 143^{b/14}; M 15^{a/10}; S 29^{a/6} “selâmetiñi”; D 13^{a/11} “selâmetiñizi”.

N 19^{b/4} “beğâ”; D 13^{b/8}, İ1 15^{a/20}, İ2 12^{b/7}, K 144^{a/15}, M 15^{b/9}, S 30^{b/3} “beğâya”.

N 20^{a/6}, İ1 15^{b/16}, İ2 13^{a/1}, K 144^{b/12}, M 16^{a/5}, S 31^{b/2} قلمق; D 14^{a/1} قيلمق.

N 20^{a/9}, İ2 13^{a/3} “hitam”; D 14^{a/3}, İ1 15^{b/19}, K 144^{b/14}, M 16^{a/8}, S 31^{b/3} “hitameleri”.

N 20^{a/9}, İ2 13^{a/3} Ø; D 14^{a/3}, İ1 15^{b/19}, M 16^{a/8}, K 144^{b/15}, S 31^{b/4} “hâtır-ı fâtir”.

N 20^{a/15}, İ2 13^{a/8} “istikşâ”; D 14^{a/8}, İ1 16^{b/15}, K 145^{a/2}, M 16^{a/14}, S 32^{a/1} “istinbâ”.

N 20^{b/1}, D 14^{a/8}, İ1 16^{b/16}, İ2 13^{a/9}, S 32^{a/2} “قاعه”; K 145^{a/3}, M 16^{a/15} “kâ^c ide-i”.

N 20^{b/11}, D 14^{a/16}, İ2 13^{a/18}, K 145^{a/13}, M 16^{b/6}, S 32^{b/4} قلمق; İ1 17^{a/6} قيلمق.

N 21^{a/3}, İ2 13^{b/2} “dergâhında”; D 14^{b/2}, İ1 17^{a/13}, K 145^{a/19}, M 16^{b/12}, S 33^{a/1} “dergâhından”.

N 21^{b/2} Ø; D 14^{b/12}, K 145^{b/13}, M 17^{a/7} “burka^c-endâz-ı izâr-ı iştibâh olmağla serî^c ân pezîrâ-yı heyülâ-yı huşul olması”; İ1 17^{b/6}, İ2 13^{b/14}, M 17^{a/7}, S 33^{b/5} “burka^c-ı ber-endâz-ı izâr-ı iştibâh olmağla serî^c ân pezîrâ-yı heyülâ-yı huşul olması”.

N 21^{b/2}, İ1 17^{b/8}, İ2 13^{b/16}, S 33^{b/6} “küfle-i”; D 14^{b/13}, K 145^{b/15}, M 17^{a/8} “külfet-i”.

N 21^{b/3}, İ2 13^{b/17} “muğlişlerine”; D 14^{b/14}, İ1 17^{b/9}, K 145^{b/15}, M 17^{a/9}, S 33^{b/7} “muğlişlerin”.

N 21^{b/5}, İ1 17^{b/10}, İ2 13^{b/18}; S 34^{a/1} “merâyâ-yı”; D 14^{b/15}; K 145^{b/17}; M 17^{a/11} Ø.

N 21^{b/11}; D 15^{a/1}, İ2 14^{a/2}, K 146^{a/4}, M 17^{a/16} قلمق; İ1 17^{b/17}, S 34^{a/7} قيلمق.

N 21^{b/12} “idigi”; D 15^{a/2}, İ1 17^{b/18}, İ2 14^{a/4}, K 146^{a/6}, M 17^{a/18}, S 34^{b/1} “idigin”.

N 21^{b/15}, İ1 17^{b/20}, M 17^{b/1}, S 34^{b/2} “tefağğuş”; D 15^{a/4}, İ2 14^{a/6}, K 146^{a/8} “tefağğuş”.

N 22^{a/11} Ø; D 15^{a/12}, İ1 18^{a/12}, İ2 14^{a/15}, K 146^{a/19}, M 17^{b/12}, S 35^{a/4} “hōş-bū-yı”.

N 22^{a/13} Ø; D 15^{a/13}, İ118^{a/12}, K 146^{b/1}, M 17^{b/13}, S 35^{a/4} “pīrā-yı”; İ214^{a/16} “pīrāmen-i”.

N 22^{a/12}, İ2 14^{a/16} “def^c aten?”; D 15^{a/13}; İ118^{a/13}; K 146^{b/1}; M 17^{b/13}; S 35^{a/5} “ķuvvet”.

N 22^{b/1} “ger dūz”; D 15^{a/16}, İ1 18^{a/16}, K 146^{b/4}, M 17^{b/17}, S 35^{a/7} “gird-i tereddūd”; İ2 14^{a/19} (maddi hata).

N 22^{b/2} “ricāsındayız”; D 15^{a/17}, İ1 18^{a/17}, İ2 14^{a/20}, K 146^{b/5}, M 17^{b/18}, S 35^{b/1} “ricāsındayuz”.

N 22^{b/3}, İ2 14^{a/21} Ø; D 15^{a/18}, İ1 18^{a/19}, K 146^{b/6}, M 17^{b/19}, S 35^{b/2} “tefaķķud”.

N 22^{b/13}, İ2 14^{b/9} “tefaķķud”; D 15^{b/7}, İ1 18^{b/9}, M 18^{a/10}, K 146^{b/16}, S 36^{a/3} “naķd”.

N 22^{b/14}, İ2 14^{b/10} “rān”; D 15^{b/8}, İ1 18^{b/10}, K 146^{b/17}, M 18^{a/11}, S 36^{a/4} “rā ān”.

N 23^{a/6}, İ2 14^{b/16} Ø; D 15^{b/11}, İ1 18^{b/17}, K 147^{a/5}, M 18^{a/15}, S 36^{b/2} “ve”.

N 23^{a/6}, D 15^{b/14}, İ1 18^{b/17}, M 18^{a/17}, S 36^{b/2} “tefaķķus”; İ2 14^{b/16}, K 147^{a/6} “tefaķķus”.

N 23^{a/8}; İ2 14^{b/18} “vāfi^c”; D 15^{b/16}; İ118^{b/20}; İ214^{b/18}; K 147^{a/8}; M 18^{a/19}; S 36^{b/3} “dāfi^c”

N 23^{b/2}, İ119^{a/8}, S 37^{a/2} “şenā-kārī”; D 16^{a/4}, İ2 15^{a/5}, K 147^{a/16}, M 18^{b/8} “şenā-kārları”.

N 23^{b/5}, İ2 15^{a/7} “mūsābaķat”; D 16^{a/6}, İ119^{a/11}, K 147^{a/19}, M 18^{b/11} “mūşāya^c at”.

N 23^{b/7}, İ2 15^{a/9} Ø; D 16^{a/8}, İ119^{a/13}, K 147^{b/1}, M 18^{b/12}, S 37^{a/6} “ba^c iş-i”.

N 23^{b/7}, İ2 15^{a/9} “irtiyāh-ı sürür”; D 16^{a/9}, İ119^{a/14} “inşirāh u sürür”; K 147^{b/1}, M 18^{b/12} “inşirāh-ı sürür”; S 37^{a/7} “inşirāh-ı şudür”.

N 23^{b/11}, S 37^{b/3} “hoşluķları”; D 16^{a/12}, İ119^{a/18}, İ2 15^{a/13}, K 147^{b/5}, M 18^{b/16} “hoşluķların”

N 23^{b/12}, İ2 15^{a/14} قلسون; D 16^{a/12}, İ119^{a/18}, K 147^{b/5}, M 18^{b/16}, S 37^{b/3} قلسون

N 24^{a/3}, S 38^{a/2} “şād-ābī-i”; D 16^{a/18}, K 147^{b/12}, M 19^{a/3} “şādāni”; İ1 19^{b/4} “şādī-yi”; İ2 15^{a/19} “şād-bāni”.

N 24^{a/4} “āmāl”; D 16^{a/19}, İ1 19^{b/5}, İ2 15^{a/20}, K 147^{b/13}, M 19^{a/4}, S 38^{a/3} “āmāl”.

N 24^{a/8}, İ2 15^{b/1} “hāme-i ve”; D 16^{b/3}; İ1 19^{b/9}; K 147^{b/17}; M 19^{a/7}; S 38^{a/6} “hāme ve”.

N 24^{a/11}, İ2 15^{b/3} Ø; D 16^{b/5}, İ119^{b/12}, K 147^{b/19}, M 19^{a/9}, S 38^{b/1} “ve tesnīm”.

N 24^{a/12} “harāret-keşīde” D 16^{b/5}, İ119^{b/13}, İ2 15^{b/4}, K 148^{a/1}, M 19^{a/10}, S 38^{b/1} “harāret-keş”.

N 24^{b/2} Ø; D 16^{b/10}; İ119^{b/18}; İ2 15^{b/8}; K 148^{a/7}; M 19^{a/15}; S 38^{b/5} “zevāhir-i”.

N 24^{b/5} “oldur ki”; D 16^{b/12}; İ119^{b/21}; İ2 15^{b/11}; K 148^{a/9}; M 19^{a/17}; S 38^{b/7} “budur ki”.

N 24^{b/8}, İ2 15^{b/13} (maddi hata); D 16^{b/14}, İ1 20^{a/2}, S 39^{a/2} “şa’ibāt-ı”; K 148^{a/11}, M 19^{b/1} “tayyibāt-ı”.

N 24^{b/8} “mizāt-ı”; D 16^{b/14}, İ1 20^{a/2}, İ2 15^{b/14}, K 148^{a/12}, M 19^{b/1}, S 39^{a/3} “mizāb”.

N “taħazzür-i”; D 16^{b/15}, İ1 20^{a/3}, İ2 15^{b/14}, K 148^{a/12}, M 19^{b/1}, S 39^{a/3} “taħzīr-i”.

N 24^{b/14}, İ2 15^{b/18} Ø; D 16^{b/19}, İ1 20^{a/8}, K 148^{a/17}, M 19^{b/6}, S 39^{a/7} “refī^c -i”.

- N 24^{b/15} “nişār kıldıkdan şoñra”; D 17^{a/1}; İ 20^{a/10}; İ 2 15^{b/19}; K 148^{a/18}; M 19^{b/7}; S 39^{a/1} “nişārından şonra”.
- N 25^{a/3} (maddi hata); D 17^{a/3}, İ 20^{a/12}, İ 2 15^{b/21}, K 148^{b/2}, M 19^{b/10}, S 39^{b/3} “hidemāt-i”.
- N 25^{a/5} “sulḫānım”; D 17^{a/4}, İ 20^{a/14}, İ 2 16^{a/1}, K 148^{b/3}, M 19^{b/11}, S 39^{b/4} “efendim”.
- N 25^{b/7}; İ 2 16^{a/14} Ø; D 17^{a/17}, İ 20^{b/10}, K 148^{b/18}, M 20^{a/8}; S 40^{b/3} “Ḥudā-yı”.
- N 25^{b/8}, İ 2 16^{a/15} “ḫāc ātimiz”; D 17^{a/17}, İ 20^{b/11}, K 148^{b/19}, M 20^{a/9}, S 40^{b/3} “ḫāc āt”.
- N 26^{a/3}; İ 2 16^{b/2} Ø; D 17^{b/6}; İ 21^{a/1}; K 149^{a/10}; M 20^{b/1}; S 41^{a/4} “ammā”.
- N 26^{b/4}, İ 2 16^{b/16} “icābet”; D 17^{b/18}, İ 21^{a/17}, K 149^{b/5}, M 20^{b/16}, S 42^{a/2} “icāle”.
- N 26^{b/5}; İ 2 16^{b/16} Ø; D 17^{b/19}; İ 21^{a/18}; K 149^{b/6}; M 20^{b/17}; S 42^{a/3} “henüz”
- N 27^{a/10} (maddi hata); D 18^{a/16}, İ 21^{b/17}, K 150^{a/6}, M 21^{a/16}, S 43^{a/3}, “sikender-i reh”; İ 2 17^{a/12} “sikender”.
- N 27^{a/12}, İ 2 17^{a/14} “ittişāf”; D 18^{a/18}, İ 21^{b/19}, K 150^{a/9}, M 21^{a/18}, S 43^{a/4} “inşāf-i”.
- N 27^{b/1}, İ 2 17^{a/14} “ruḫsār-i”, D 18^{b/2}, İ 22^{a/2}, K 150^{a/12}, M 21^{b/2}, S 43^{a/7} “ruḫsāre-i”.
- N 27^{b/4} “isticābete”; D 18^{b/5}, İ 22^{a/6}, İ 2 17^{a/20}, K 150^{a/16}, M 21^{b/6}, S 43^{b/3} “isiticābe”.
- N 27^{b/9} “ne”; D 18^{b/9}, İ 22^{a/11}, İ 2 17^{b/3}, K 150^{b/2}, M 21^{b/10}, S 43^{b/6} “bir”.
- N 27^{b/12} “ām”; D 18^{b/11}, İ 22^{a/14}, İ 2 17^{b/6}, K 150^{b/4}, M 21^{b/13}, S 44^{a/2} “avām”
- N 28^{a/3}, İ 2 17^{b/11} Ø; D 18^{b/16}, İ 22^{a/20}, K 150^{b/11}, M 21^{b/19}, S 44^{a/6} “ḫāl-i”.
- N 28^{a/4}, D 18^{b/18}, İ 22^{b/1}, İ 2 17^{b/13}, K 150^{b/12} “cism-i nizār”; M 22^{a/1} “çeşm-i nizārımız”; S 44^{a/7} “çeşm-i nizār”.
- N 28^{a/7}, İ 2 17^{b/15} Ø; D 19^{a/1}, İ 22^{b/3}, K 150^{b/15}, M 22^{a/4}, S 44^{b/2} “bir müddetden berü”.
- N 28^{b/12} “taḫkīkdir”; D 19^{a/18}, İ 22^{b/21}, İ 2 18^{a/10}, K 151^{a/16}, M 22^{b/2}, S 45^{b/2} “taḫaḫukdur”.
- N 29^{a/1}, İ 2 18^{a/13} “eger”; D 19^{b/2}, İ 23^{a/4}, K 151^{a/19}, M 22^{b/5} “egerçi”; S 45^{b/4} “egerci”.
- N 29^{b/10} “ḫaṭṭ-ı rical-i”; D 20^{a/2} (maddi hata); İ 23^{b/8}, İ 2 18^{b/13}, K 152^{a/6}, M 23^{a/9}, S 46^{b/7} “ḫaṭṭ-ı rahl”.
- N 29^{b/15}, İ 2 18^{b/18}, S 47^{a/5} “nesīm”; D 20^{a/7}, İ 23^{b/14}, K 152^{a/12}, M 23^{a/14} “nesā'im”
- N 30^{a/1}, İ 2 18^{b/18}; S 47^{a/5} “Tātār”; D 20^{a/7}, İ 23^{b/15}, K 152^{a/13}, M 23^{a/15} “Tātārī”.
- N 30^{a/2} “ḫayātı”; D 20^{a/8}, İ 23^{b/16}, K 152^{a/14}, M 23^{a/16}, S 47^{a/6} “cenāni”; İ 2 18^{b/19} “cāni”.
- N 30^{a/3}, İ 2 18^{b/20} Ø; D 20^{a/9}, İ 23^{b/17}, K 152^{a/15}, M 23^{a/16}, S 47^{a/7} “ta' biye”.
- N 30^{a/3} “ḫāṭırları”; D 20^{a/9}, İ 23^{b/17}, İ 2 18^{b/20}, K 152^{a/15}, M 23^{a/17}, S 47^{a/7} “ḫāṭır-ı āṭırları”.
- N 30^{a/6}, İ 2 19^{a/1} “meslūkü'l-”; D 20^{a/11}, İ 23^{b/19}, K 152^{a/17}, M 23^{a/18}, S 47^{b/1} “meslübü'l”.
- N 30^{a/7} “ḫālišü'l-bāllarını” D 20^{a/12}; İ 23^{b/20}; K 152^{a/18}; M 23^{b/1}; S 47^{b/2} “ḫālišü'l-bāllarım”; İ 2 19^{a/2} “ḫālišü'l-bālları”.
- N 30^{a/10}; İ 2 19^{a/5} “pursiş u”; D 20^{a/15}; İ 24^{a/2}; K 153^{b/2}; M 23^{b/4}; S 47^{b/4} “pursişi”.

N 30^{a/12}, İ2 19^{a/6} “yārī”; D 20^{a/16}, İ1 24^{a/3}, K 152^{b/3}, M 23^{b/5}, S 47^{b/5} “bārī”.

N 30^{a/12}, İ2 19^{a/6}, İ1 24^{a/3}, S 47^{b/5} “telāfī-i” “telāfī”; D 20^{a/16}; K 152^{b/3} “telākī-i”; M 23^{b/5} “telākī”.

N 30^{a/14} “luṭfī”; D 20^{a/18}, İ1 24^{a/5}, İ2 19^{a/8}, K 152^{b/6}, M 23^{b/7}, S 47^{b/7} “ḥayrī”.

N 30^{a/15} “Mevlā”, D 20^{a/18}, İ1 24^{a/6}, İ2 19^{a/9}, K 152^{b/6}, M 23^{b/8}, S 47^{b/7} “Bārī”.

N 30^{b/4}, İ2 19^{a/12} Ø; D 20^{b/2}, İ1 24^{a/11}, K 152^{b/11}, M 23^{b/11}, S 48^{a/4} “riyāz-i”.

N 30^{b/5} “ser-sebz-i”; D 20^{b/3}, İ1 24^{a/12}, İ2 19^{a/13}, K 152^{b/12}, M 23^{b/13}, S 48^{a/5} “ser-sebz u”.

N 30^{b/5} Ø; D 20^{b/4}, İ1 24^{a/13}, İ2 19^{a/13}, K 152^{b/13}, M 23^{b/13}, S 48^{a/5} “olub”.

N 30^{b/8}, D 20^{b/5}, İ2 19^{a/15}, K 152^{b/14}, M 23^{b/15} “ālūde-dāmānī”; İ1 24^{a/15}, S 48^{a/6} “ālūd-dāmānī”.

N 30^{b/9} “muḥliş”; D 20^{b/6}, İ1 24^{a/16}, İ2 19^{a/16}, K 152^{b/15}, M 23^{b/16}, S 48^{a/7} Ø.

N 30^{b/9}, D 20^{b/6}, İ1 24^{a/16}, M 23^{b/16}, S 48^{a/7} “tefaḥḥus”; İ2 19^{a/17}, K 152^{b/16} “tefaḥḥus”.

N 30^{b/11}, D 20^{b/7}, İ2 19^{a/18} “Zū'l-minen”; İ1 24^{a/18}; K 152^{b/17}; M 23^{b/17}, S 48^{b/1} “Zū'l-men”.

N 30^{b/13} “devletleri”; D 20^{b/9}, İ1 24^{a/20}, İ2 19^{a/20}, K 152^{b/19}, M 23^{b/19}; S 48^{b/3} “devletlerin”.

N 30^{b/14} قلدیغمز; D 20^{b/10}, İ1 24^{a/21}, İ2 19^{a/20}, K 153^{a/1}, M 24^{a/1}, S 48^{b/3} قیلدیغمز.

N 30^{b/14}, İ2 19^{a/20} “reyb”; D 20^{b/10}, İ1 24^{a/21}, K 153^{a/1}, M 24^{a/1}, S 48^{b/3} “zib-i”.

N 31^{a/1}, D 20^{b/12}, K 153^{a/3} “bī-bākī-i”; İ1 24^{b/2} “bī-pākī-i”; İ2 19^{b/1} “bī-pāk-i”; M 24^{a/3}, S 48^{b/5} “bī-pākī”

N 31^{a/2}, İ2 19^{b/1} “olunmuşdur”; D 20^{b/12}, İ1 24^{b/2}, M 24^{a/4} “olunmuşdı”; K 153^{a/3}, S 48^{b/5} “olumuşidi”

N 31^{a/3}, İ1 24^{b/4} “gele”; D 20^{b/13}, K 153^{a/5}, M 24^{a/5} “gelmekle”; İ2 19^{b/3} “külle”; S 48^{b/6} “küllī gelmeye”.

N 31^{a/3}; İ2 19^{b/3}; M 24^{a/5} “ne-miḥured”; D 20^{b/14}; İ1 24^{b/4}; K 153^{a/5}; S 48^{b/6} “ne-miḥurend”.

N 31^{a/4}, D 20^{b/15}, İ2 19^{b/4}, K 153^{a/7} “terbiyeñiz”; İ1 24^{b/5}; S 48^{b/7} “terbiyyeñüz”; M 24^{a/6} “terbiyelerin”.

N 31^{a/5}, İ1 24^{b/6}, İ2 19^{b/4}, S 48^{b/7} “niyāz”; D 20^{b/15}, K 153^{a/7}, M 24^{a/7} “rica”.

N 31^{a/8}; İ2 31^{a/8} “memdūḥları”; D 20^{b/18}, İ1 24^{b/11}, K 153^{a/12}, M 24^{a/12}, S 49^{a/4} “memdūḥü'l-me'āşirleri”.

N 31^{a/10}, İ2 31^{a/9}, M 24^{a/13} قینور; D 20^{b/19}, İ1 24^{b/12}, K 153^{a/13}, S 49^{a/5} قینور.

N 31^{a/12}, İ2 19^{b/11} “kut-vāl-i”; D 21^{a/2}; İ1 24^{b/14}; K 153^{a/15}; M 24^{a/15}; S 49^{a/6} “kūt-vāl-i”.

N 31^{b/6} “şafā”; D 21^{a/9}, İ1 25^{a/3}, İ2 19^{b/19}, K 153^{b/6}, M 24^{b/5}, S 49^{b/7} “şenā”.

N 31^{b/7} “olunursa”; D 21^{a/10}, İ1 25^{a/4}, K 153^{b/7}, M 24^{b/6}, S 49^{b/7} “olunur”; İ2 19^{b/20} “olursa”.

N 31^{a/8} “zinet”; D 21^{a/11}, İ1 25^{a/5}, İ2 19^{b/21}, K 153^{b/7}, M 24^{b/7}, S 49^{b/7} “zib”.

N 31^{b/13} “maḥzūnımız”; D 21^{a/15}, İ 1 25^{a/11}, İ 2 20^{a/5}, K 153^{b/14}, M 24^{b/12}, S 50^{a/4} “maḥzūnımız”.

N 32^{a/2}, İ 1 25^{a/16}, İ 2 20^{a/8}, S 50^{b/1} “reşk”; D 21^{a/18} “mānend”; M 24^{b/15} Ø.

N 32^{a/7} Ø; D 21^{b/3}; İ 1 25^{a/21}, İ 2 20^{a/11}, M 24^{b/18}, S 50^{b/3} “sa^c d-ı”.

N 32^{a/8}, D 21^{b/3}, İ 1 25^{a/21}, M 24^{b/19}, S 50^{b/4} Ø; İ 2 20^{a/12}, mefhūm-ı”.

N 32^{a/11}, D 21^{b/6}, İ 1 25^{b/4}, M 25^{a/4}, S 50^{b/6} “esbāb”; İ 2 20^{a/15} “eşvāb”.

N 32^{a/12}, D 21^{b/8}, İ 1 25^{b/5}, M 25^{a/5}, S 50^{b/3} Ø; İ 2 20^{a/17} “daḥī”.

N 32^{a/14}, İ 2 20^{a/17} “gezend”; D 21^{b/8}, İ 1 25^{b/6}, M 25^{a/6}, S 51^{a/1} “bī-gezend”.

N 32^{a/14}, İ 2 20^{a/17} “buyurulmaya”; D 21^{b/9}, İ 1 25^{b/7}, M 25^{a/6}, S 51^{a/1} “buyurulmayalar”.

N 32^{b/3}, İ 1 25^{b/11}, M 25^{a/11} “sīne-güdāz”; D 21^{b/12}, İ 2 20^{a/21}, K 154^{a/2}, “sīne-güzār”.

N 32^{b/15}, S 51^{b/5} “buyurulmaya”; D 22^{a/2}, İ 1 26^{a/1}, İ 2 20^{b/8}, K 154^{a/13}, M 25^{b/3} “buyurıla”.

N 32^{b/15} “olmaya”; D 22^{a/3}, İ 1 26^{a/2}, İ 2 20^{b/9}, K 154^{a/14}, M 25^{b/3}, S 51^{b/6} “k’olmaya”.

N 33^{a/5} “ḥizāne-ḥāne”; D 22^{a/7} “ḥizāne-i sipihr-i”; İ 1 26^{a/9}, K 154^{b/1}, M 25^{b/8}, S 52^{a/3} “ḥizāne-ḥāne sipihr-i”, İ 2 20^{b/13} “ḥizāne-ḥāne-i sipihr-i”.

N 33^{b/2}, İ 2 21^{a/1} Ø; D 22^{a/16}, İ 1 26^{a/20}, K 154^{b/12}, M 25^{b/17}, S 52^{b/4} “gibi”.

N 33^{b/6}, İ 1 26^{b/3}, M 26^{a/1} c aşırine; D 22^{a/19}, İ 2 21^{a/4}, S 52^{b/7} “aşrine”; K 154^{b/15} “aşrine”.

N 34^{a/2} Ø; D 22^{b/9}, İ 1 26^{b/15}, İ 2 21^{a/14}, K 155^{a/9}, M 26^{a/11}, S 53^{b/2} “ü”.

N 34^{a/4}, İ 2 21^{a/16}, K 155^{a/11}, M 26^{a/13} قلدیغی; D 22^{b/11}, İ 1 26^{b/17}, S 53^{b/4} قیلدیغی.

N 34^{a/5}, İ 2 21^{a/17} “evrād-ı”; D 22^{b/12} “edvār-ı”; İ 1 26^{b/18} “edvār” K 155^{a/12}, M 26^{a/13}, S 53^{b/5} “edvār ve”

N 34^{a/7} “kevkebiñ”; D 22^{b/12}; İ 1 26^{b/19}; İ 2 21^{a/17}; K 155^{a/13}; M 26^{a/14}; S 53^{b/6} “kevkeb-i”.

N 34^{a/9}, İ 1 27^{a/1}, İ 2 21^{a/20}, K 155^{a/16}, M 26^{a/17}, S 54^{a/1} “iḳbālin”; D 22^{b/15} “iḳbāliñ”.

N 34^{a/13}, D 22^{b/17}, İ 1 27^{a/5}, İ 2 21^{b/2}, K 155^{a/19}, S 54^{a/3} قیلوب; M 26^{b/1} قلوب.

N 34^{b/6}, D 23^{a/5}, İ 2 21^{b/8} قیلندی; İ 1 27^{a/12}, K 155^{b/7}, M 26^{b/7}, S 54^{b/2} قیلندی.

N 34^{b/9}, D 23^{a/7}, İ 2 21^{b/11}, M 26^{b/10} “bī”; İ 1 27^{a/15}, K 155^{b/10}, S 54^{b/4} “pey-i”.

N 35^{a/8}; İ 2 22^{a/2}; S 55^{a/7} “mefkūd”; D 23^{a/19}; K 156^{a/4}; M 27^{a/3} “maḥsūd”.

N 35^{a/14} “itmişdir”; D 23^{b/4}; İ 2 22^{a/7}; K 156^{a/10}; M 27^{a/8}; S 55^{b/4} “olmuşdur”.

N 35^{b/1}, İ 2 22^{a/8} “dihim”; D 23^{b/5}, K 156^{a/11}, M 27^{a/9}, S 55^{b/4} “derāhim”.

N 35^{b/2}, İ 2 22^{a/9}, K 156^{a/12}, M 27^{a/10} قلمغه; D 23^{b/6}, S 55^{b/6} قیلمغه.

N 35^{b/4}; İ 2 22^{a/11}; S 56^{a/1} Ø; D 23^{b/8}; K 156^{a/15}; M 27^{a/13} “merātib-i”.

N 35^{b/14}, İ 2 22^{a/19} “mesāhalari”; D 23^{b/16}, İ 1 27^{b/7}, K 156^{b/6}, M 27^{b/2}, S 56^{b/1} “mesāḥa-i şāmiletü’s-semahaları”.

N 35^{b/15}, M 27^{b/3} قلوب; D 23^{b/16}, İ 1 27^{b/8}, İ 2 22^{a/20}, K 156^{b/6}, S 56^{b/2} قیلنوب.

N 36^{a/8}, K 156^{b/13} “tekme”, D 24^{a/3}, İ1 27^{b/15}, İ2 22^{b/6}, M 27^{b/9}, S 56^{b/7} “tikme”.

N 36^{a/12} Ø; D 24^{a/7}, İ1 27^{b/19}, İ2 22^{b/10}, K 156^{b/17}, M 27^{b/13}, S 57^{a/4} “olan”.

N 36^{a/14}, İ2 22^{b/22}, M 27^{b/15} “Zü'l-minen”; D 24^{a/9}, İ1 27^{b/21}, K 156^{b/19}, S 57^{a/5} “Zü'l-men”.

N 36^{b/1}, İ2 22^{b/13} “eger”; D 24^{a/10}, İ1 28^{a/1}, K 157^{a/1}, M 27^{b/10}, S 57^{a/6} “egerçi”.

N 36^{b/2}, İ2 22^{b/15} “revân”; D 24^{a/10}, İ1 28^{a/3}, K 157^{a/2}, M 27^{b/17}, S 57^{a/7} “revâne”.

N 39^{b/1} “kılmağaydı”; D 24^{a/11}, İ1 28^{a/4}, K 157^{a/3}, S 57^{b/1} “kılmağdı”; İ2 22^{b/15} “kılmağ idi”
M 27^{b/18} “kılmadı”.

N 36^{b/8}; İ2 22^{b/18} Ø; D 24^{a/15}; İ1 28^{a/8}; K 157^{a/7}; M 28^{a/3}; S 57^{b/4} “baht-ı”.

N 36^{b/8} Ø; D 24^{a/15}, İ1 28^{a/8}, İ2 22^{b/19}, K 157^{a/8}, M 28^{a/3}, S 57^{b/4} “ve”.

N 36^{b/9} “güşâde-i”; D 24^{a/16}; İ1 28^{a/9}; İ2 22^{b/19}; K 157^{a/8}; M 28^{a/3}; S 57^{b/5} “güşâyiş-gâh-ı”.

N 36^{b/15}, İ2 23^{a/3} Ø; D 24^{b/1}, İ1 28^{a/14}, K 157^{a/14}, M 28^{a/9}, S 58^{a/2} “ve”.

N 37^{a/12}; İ2 23^{a/13}; M 28^{a/19} “تین” (maddi hata); D 24^{b/9}; İ1 28^{b/3}; K 157^{b/6}; S 58^{b/3} “تین”
(maddi hata).

N 37^{b/8} “ile”; D 24^{b/16}, İ1 28^{b/13}, İ2 23^{a/21}, K 157^{b/16}, M 28^{b/9}, S 59^{a/3} “birle”.

N 37^{b/8}, D 24^{b/16}; İ1 28^{b/13}, K 157^{b/16}, M 28^{b/9} “bäfte”; İ2 23^{b/1} “yäfte-i”; S 59^{a/3} “päfte-i”.

N 37^{b/14}, İ2 23^{b/4} “olunub”; D 25^{a/1}, İ1 28^{b/18}, K 158^{a/2}, M 28^{b/13}, S 59^{a/7} “olub”.

N 38^{a/4}, İ1 29^{a/1}, İ2 23^{b/9} “vürüdına”; D 25^{a/5}, K 158^{a/6}, M 28^{b/18}, S 59^{b/4} “vürüdın”.

N 38^{a/10}; İ2 23^{b/14} “bâliş”; D 25^{a/10}; İ1 29^{a/8}; K 158^{a/13}; M 29^{a/5}; S 60^{a/2} “mâliş”.

N 38^{a/13}; İ2 23^{b/17} Ø; D 25^{a/12}; İ1 29^{a/11}; K 158^{a/16}; M 29^{a/8}; S 60^{a/4} “ve't-tekrım”.

N 38^{b/1} Ø; D 25^{a/14}, İ1 29^{a/13}, İ2 23^{b/19}, K 158^{a/18}, M 29^{a/9}, S 60^{a/6} “ve”.

N 38^{b/1}, D 25^{a/14}, İ2 23^{b/19}, K 158^{a/18}, M 29^{a/10} قیندیغی; İ1 29^{a/14}, S 60^{a/6} قیندیغی.

N 38^{b/2}; İ2 23^{b/20} “vezân-ı”; D 25^{a/15}; İ1 29^{a/15}; K 158^{a/19}; M 29^{a/11}; S 60^{a/7} “vezânî-i”.

N 38^{b/7}, İ2 24^{a/3} Ø; D 25^{a/19}, İ1 29^{a/20}, K 158^{b/5}, M 29^{a/15}, S 60^{b/4} “ber”.

N 38^{b/7}, İ2 24^{a/3}, M 29^{a/15} قینوب; D 25^{a/19}, İ1 29^{a/20}, K 158^{b/5}, S 60^{b/4} قینوب.

N 38^{b/8}, İ2 24^{a/4} Ø; D 25^{b/1}, İ1 29^{a/21}, K 158^{b/6}, M 29^{a/16}, S 60^{b/4} “ebedü'l-âbâd”.

N 39^{a/1}, İ2 24^{a/10} Ø; D 25^{b/7}, İ1 29^{b/8}, K 158^{b/15}, M 29^{b/5}, S 61^{a/4} “ve”.

N 39^{a/2}, İ2 24^{a/11} قینوب; D 25^{b/8}, İ1 29^{b/9}, K 158^{b/16}, M 29^{b/6}, S 61^{a/4} قینوب.

N 39^{a/1}; İ1 29^{b/9}; D 25^{b/8}; S 61^{a/4} “hoy-feşâni-i”; İ2 24^{a/11}, K 158^{b/16}, M 29^{b/6} “hoy-feşâni”.

N 39^{a/3} “reft-i rübî”; D 25^{b/8} “reft u rübî”; İ2 24^{a/11}, S 61^{a/5} “reft-i rüyî”; İ1 29^{b/10}, K 158^{b/16},
M 29^{b/6} “reft u rüyî”.

N 39^{b/4}; İ1 30^{b/15}; İ2 24^{b/3}; S 62^{a/2} “simyâ”; K 159^{a/16}, M 30^{a/3} “sımiyâ-yı”.

N 39^{b/7}, D 26^{a/3}, İ1 30^{b/17}, İ2 24^{b/6}, M 30^{a/5} قیندیغی; K 159^{a/16}, S 62^{a/4} قیندیغی.

N 39^{b/7}, İ1 30^{b/17}, İ2 24^{b/6} “siyâkda”; D 26^{a/3}, K 159^{a/16}, M 30^{a/5}, S 62^{a/4} “siyâkında”.

- N 39^{b/9} “leyāl”; D 26^{a/5}, İ 30^{b/19}, İ 2 24^{b/7}, K 159^{a/18}, M 30^{a/7}, S 62^{a/5} “leyāli”.
- N 40^{a/11}, D 26^{a/17}, İ 2 24^{b/21}, M 30^{b/3} قَلْبِي; İ 30^{a/7}, K 159^{b/14}, S 63^{a/2} قَلْبِي.
- N 40^{b/11}, İ 2 25^{a/11} Ø; D 26^{b/9}, İ 30^{a/20}, K 160^{a/6}, M 30^{b/15}, S 63^{b/4} “Ḥaḳīkī”.
- N 40^{b/11} (maddi hata); D 26^{b/9}, İ 30^{a/20}, K 160^{a/7}, S 63^{b/4} “ferec”; İ 2 25^{a/11}, M 30^{b/15} “ferah”.
- N 41^{b/4} “mezkürre”; D 27^{a/8}, İ 31^{a/14}, İ 2 25^{b/7} K 160^{b/11}; M 31^{a/18}, S 64^{b/4} “tezkire”.
- N 41^{b/7}, İ 2 25^{b/9} Ø; D 27^{a/7}, İ 31^{a/18}, K 160^{b/9}, M 31^{a/17}, S 64^{b/7} “ğam-gīn”.
- N 42^{a/5}, İ 2 25^{b/21} “kendi”; D 27^{a/19}, İ 31^{b/11}, K 161^{a/5}, M 31^{b/12}, S 65^{b/4} “kendü”.
- N 42^{a/9}, İ 31^{b/15}, İ 2 26^{a/4}; S 65^{b/7} “telāfi-ger”; D 27^{b/3}, K 161^{a/8}, M 31^{b/15} “telāḳī-ger-i”.
- N 42^{a/11}, S 65^{b/7} “zār-“; İ 31^{b/16}, İ 2 26^{a/5}, K 161^{a/9}, M 31^{b/16} “rāz-ı”.
- N 43^{a/4}, İ 2 26^{b/3} “meštā-yı”; D 28^{a/3}, İ 32^{a/19}; K 161^{b/14}; S 67^{a/2} “müştēsā-yı; M 32^{a/18} “müştēsāsi”.
- N 43^{b/2}; İ 2 26^{b/16} “fermān”; D 28^{a/14}, İ 32^{b/10}, K 162^{a/8}, M 32^{b/11}, S 67^{b/5} “emr u fermān”.
- N 43^{b/4}, İ 32^{b/11}, İ 2 26^{b/17}, K 162^{a/11}, S 67^{b/7} Ø; M 32^{b/13} “Ḥatimetü’l Münşe’āt”.
- N 43^{b/6}, İ 2 26^{b/17} Ø; D 28^{a/16}, İ 32^{b/13}, K 162^{a/12}, M 32^{b/15}, S 68^{a/1} “du’ a-yı”

EKLER

Ek 1. Eserin Tıpkıbasımı

1^a

احمد الله واهب الآمال • دایماً بالغدو والآصال
 واصلي على النبي الامين • وعلى آله آة الدين
 افق حمد وثناء دن کورینو طالع سعد • صبح خشم طوع ایتی تا بعد
 ضمیر میتر سخنوران معارف سمیره پوشیده و کله که علم انشأ
 علوم انخی عشقک بر رسیدر شرط عدیده و ادب کینه ای
 و آردر از جمله مکتوب اوج نودر زین امر سل لیه یا اعلی
 یا ادنی یا اقواندر و نادان اعلایه یا زینلان کاغذه عارضه در مختار
 و بر لرا علا دن او تائیه یا زینو رس نواز شتابه و مثال
 و بر لرا اقواندن اقوانتم آیزینو رس مکتوب و محبت تائیه
 و بر لرا هر برینک تعبیری باشقه در مثال اعلایه یا زینلان مکتوب
 تعبیری نیازم اند و لیسیم و موق خطاب صیغه
 غایب ایله کشفیده مکتب خیر بر اولور اعلایون او تائیه
 بونک عکسی یا زینو یعنی ادا نة تقیر ایله سؤال و جواب

ایله

و صیغه جمع ایله توجیه خطاب اولماز زینا بو جمله صیغه
 جمع تعظیم افا ده ایدر سابق و سابق متباین اولق آراک
 کلور مکرر مسل لیه ارباب استخفافدن اوله بوضو رتند
 رتبه سنده کوره نوع التفاتی مشعر معالده اوله مناسبت
 اقواندن اقوانه یا زینلان مکتوب بدر حسب المراتب او آة
 تعظیمی مشتمل الفاظ و لئوا نه کلمات ایله مراسم آداب
 خنده رعایت زینا اقصای مرآتیه بنیان و داد و اتجا دور
 هر نه کلور نوازش و التفاتی محتوی اوله او دکلو باعث نوازیه
 محبت اولور کون طرفینک مراننه مراعات اولغا لودر که افراط
 و نظریط جهتنه ندن سالم اوله و مکتوبک الفاظی مانوسه
 استعمال و بلاغت شتغال اولق کاتیک آرب آاز نه سندنه
 زینا سالت تعبیر و نوازیست کلام محبتات الشا و ندر
 منشی اکا و بر لرا که فکر توهم و مکتوب متعظیم صامجی اولوب
 علوم عربیه و فنون ادبیه ایچ کما بولجی جمله و نوازیست بلغا
 و اشعار رضی فی کفرنت متبع ایله ثبت صحیفه حافظه ایدر

رتبه بر ذات مجازم پیشه سن . سا که نسبت تائب سجا به بر فنا بید
 هر دو مکتوب مخصوص بی قدر ایسه الیه بقول . مخصوص فارخندک هم کندنی مقدار بجز
فاصله اولی اعلی معالی حضرتانته آریلا عرضیه در کاتبه حضرت
 بیدر حدیقه سلالته النبویه و نور حدیقه عصا بته العلو بیه فرغ چون بود
 کریم الاصل . مخلص اروم طهر النسل . سعادتو شرف آفتلو
 سبادتو مکرمتو شریف عایشان حضرت تریک محمدرحال
 عزو اقبال و مقدر سباب جاه و جلال اولان سفنای عدی
 شرف بارگاه و ذرای سیمای اهدت دستکا برینه کمال تعلیم
 و تجلیل و نهایت تفخیم و تجلیل برله دره نینه شمس و سخایان
 اضحی در دعوات لایقه اجابت پیراه و غره ناصیه صبح صادق صایانه
 عالم آرادن غزه غر انشبه فایقه استغابست انعام منظوم
 قلابد خلاص و موسوم فواعده مخصاص قینوب پیشکاه
 شرفت پناهه اتحاد و اهدا قیند یعنی سیاننده لوصه
 مظل هر مکارم اولان ضمیر منیر ذکا دکا و خاطر ظلمت بیضا
 ضیا کرینه منوره مخلص ثابت الولا لوری بود که بنم سیادتو

استعما آت آیقه بی ضبط و فقره لری بر برینه برو جملکه ربط
 ایسه که کلاهی شایله سقا مشدن مصون اوله یا خود خوش آینه
 الفاظ و در زمره آرایسه سوزنه نظام و یرو ب معنای
 مقصودی احسن و جمله فقره قادر اوله حال آینه اول و مرغوب
 اولان اسلوب بوسیاقده یا زین مکتوبه در زبانی زمانانان فایده
 منشا نه مکتوب او قنور و نه زیاده عامیا نه کلا غده آقیله
 اکابرا بر نه نوح تغییر ایله بیحیه منوال تخر بر اولان ککاتب
 جمع و ترتیب و اوج فاصله و بر خاتمه او زره توب اولونوب
 جناب معالی انصاف معارف کتاب ککاتب مکارم انصاف
 شاه بیت قصیده اقبال دره التاج انفر اطلال رکن و دیناری
 خانقانی محرم بزم خاص سلطان فی عیم الکریم کریم الشیم ولی النعم
 علی اطمح مسند آرای کاککاری غزینه دار نظر باری خداوند
عاشق میکان افغانی حبیب الشان طلال بقا و نهال مایتمناه
 هضر تریک خاکبای شریف برینه اهدا به جاست و بوبیت ایله
 بسط مقدمات معذرت اولندی **لنت** سن سیکمان
 اتمه

جایزه خانی اخلص مخلصان خاندان عظیم الشان عثمانی سعادت تو
 شجاعت و جلالت و توفیق و تسلط نم خاندان عالی شان حضرت نریک
 پیشگاه سعادت پناه و مساطه نفرت آجات جلا دت دستک آ پرت
 مگر بیات بسیار و تعظیفات بیست آرایه و عوالت خالصات
 اجابت فرین و تجیات ناکیات مودت رهین که مشکوش
 کوش جور العین و مستجب بشایر فتح مبین اوله اتخاف
 و اهدا و لست قدون صکره انما و در لخواه بی اشتبا بهر بود که
 نفعند احوال بسنده نمی لعت نشانی نه توجیه و جهه التفات
 که بیات بیوریلور سه تده الحمد و المنة اعظم نعم الهیة اولان نوال
 عایشان حصه آب اولوب کبره و عطیة بزرگ دستری نئی
 نضرته و اختر سعادت تری اوج رفعت و رخشان اولوق دعوات
 ازل و جان دست طراعت کشف ده ابویکی خدایه عیب آذر
 امب در که هو آره رونق بخش مزکش مشکای ایخانی وزیر
 انواری ارکیه اعش امتکای کامرانی اولفند ان خالی اولیده لر
 بوشتا کار لری و انما آرزومندت عبودیتیز انان خصوص طوبیت

بیم

عنایت سلسله نم حضرت تری ریاض در دن مختلصت نماده
 اولان دو حه رصیف اولصل حب و اولاجوش نسیم صدق
 و صفایله با کوره نشان اظهار و فانی بلغی هزار شوق و غرام ایله
 متفاضل اولمین نفعده خاطر مکرمت ناموزینه و سبیله
 اتخا ذ اولنوب اخلاص نامه و عاشقانه کشفه سلک سلطوره و درشت
 نمادی مکاتم نشور لری قلند در انزاش اراشد تقالی مساط دست
 مکاتم بهر مستکرده نفعده رهت اب اولوب کشف قناع آرایله
 رخصت اینتراز بولد قده سجیه راضله ماشیمیه و دید نه مرضیه اری
 مقصص سخن الطاف کر جانده لردن بطوطه و متوقفده که بوزن اولیده
 جانب مخلص ریاحی نبیدی مبارک خاطر انور لردن ان خراج
 بیوریلوب تمیله کر بیان مفاخرت و عوذه کردن مسترت اولان
 مخاطبه کر امیری اولیده در شکر کجا اخباصت و سلا مشرب
 اشقا رایتکه اخیار کلفت بیوره لره باقی همیشه ایام سعادت
 و اقبال و هنگام شرافت و احوال سعادت ام باد **خان عالی شان**
 عالی حضرت معالی منتبت معالی رتبت و ارشاد سلطنت

خدمش راجعی و علی التوادم کتاب کامیاب بها بودند و محامد علیه
 و محسن جلیله لرین عرض دانند که کنیز اسامعی ایگز مستغنی
 عن النبیه نذر الطرف خدیوانه لرین مرد و چون بود هر نحو آه
 بی اشتباه هدینه خاطر خاطر فیض ماثر لرین افواج بربوب
 کاه و بیگانه نامد میمنت مقروضندری ایذمنون بیوره و لکه اخبار
 سازه سالستوری استماعنه انظار اوزره ایگز محاط علم
 ارا لوبدره باقی همیشه تاج جویهر نفیحات با دروز برا عظم
 سعادت و عنایات مزلتوسلطتم حضرت نیک غیب ر نعل
 هلالی الشکل سمند انقب لکری که وسعده بودی غوه غازی
 عید رمضان ندر توشایی دیده بنیش قلنسوب **ب** یوزم زوش لکری
 صکره خاک استکان اوزره نزع بیضه بند هفتاد و پیری
 بود که جناب و آهلب آلامال سر تا آه آبش عالین
 اولان ذات عالین ندین همیشه بر آیه بخش ایوان خود
 اجلال ایروب دامن شرف پیر آمدری ملتئم شفا
 ارباب عیاه و جلال اولمق دعواته اشتغال اهم لشکله

در افکار

درد خواست الفنا ظالم شمول آصفانه لریدر که بو ذره ناچیز
 عا طلفت احتیاج لرین کوشه چشم لطف ایله ملحوظ و لطف
 بجاب عنایت لرین مظلوظ بیوره لر آیدنه امر و فرمان
 حوستوسلطتم حضرت نیک در **شیخ الاسلام حضرت نیرینه**
 سعادت و سعادت عا طلفتو مکرست و انقدم سلطتم
 حضرت نیک کشفکاه هبانه فلک الافلاک کور و موضع نعال
 پیشکاه هبانه سما کوری که هر ذره خاک بر توتی دیده
 جان و هر نفس و خاشکی که بریت امر جبارند جبار کرده
 مژگان چشم عبودیت قلمیق سیاسته عرضه داشت
 نیازمند اندر بودر که بوسنده لوی شرف التفات سوال
 ایله مشرف اولان قرین سعادت رفیق لری معده و دیوب یوب
 پرستش حال کنایش بنو کوشه خاطر در بانو لکری او کوس
الحمد لله مسنوز حاکم ناقد الحکم معمره بد که جاند سجاد
 پیر آری حکومت بقا اولوب ذات ملکی القصف لکری همواره
 زینت افزای صدر و الاقدر شیخ الاسلامی اولمق و عوالی لیه

کذا رفته اوقات اینکین محاط علم شریفی در خدای بی چون
 وجود مسعود شرف نمودن آرد که آرد که توبه و ن مصون آید و
 همیشه نظام عالم ربیع سکون و آسایش مطمان دهر یونان
 سر کلک حق نویسی نه وابسته و مهون اوله باقی آواز
 شمس مجدک بالوظایعته ما دامت الکو اکب فی الجوه آسمه

وله نوع دیگر

افندم سلاطین حضرت بیک سلاطین خاکفان طلائع اولان
 محفل بهشت نما ندرینه کمال تنظیم و تکویم بر له طریف نجات
 صافیه و شرافت تعینات و اذنیه انجاف و اهدا اولت قدون
 صکره مرآت فنو ضافات الهیه اولان ضمیر منیر الهام پذیردینه
 نمونده محض صافی سر بر لری اوله که بنم غایت کرامت کو
 افندم نفقه خا طریفیض ما ندر لری استخواب دعای خیر
 اجابت اندر لری نه وسیله جوی فلان داعیه بر اول صوب
 با صوابه عازم و راهی و مقله و در قدا خلاص بر تکریر و فو تاده
 نادوی قدسی سر لری قلندره سجده رضیه لردن متوقفه که

سلاطین

مظنه انوار آتیه اولان قلب ضیا پاشدر بندن ابعاد و بیرون
 مظان اجابت اولان اوقات حالت بختشاده دعای
 با هر الا انقضاات انمار لری ایله یاد و اسما د پوره لره باقی همیشه
 سجاده پیری کرامت و ارشاد آرد **نوع دیگر** سلاطین
 حضرت بیک شریع شریع و احکام و منبع بنای معاصد انام
 اولان بی شکاه فضایل بنا هدیه کمال تعلیم و احترام و نرط
 تجلیل و اکرام بر له الوف عتق و الجواهر و عوآت صفیات
 ثریا نظام و صنوف عقد الائی تجلیات و انقیات خلوص
 انتظام نزاری سیاسی فتنه بر آورده بنده بی ریا لری بود که
 اگر خورشید مہمبت نوبد مکر مکر لری طرف اقبال بلریش
 نروغ افکن نفقه اولور سه بسته نقالی نقطه وجود بی نمود
 صحیفه عایشه هوجو د اولو ب خدمت عبودیت لری سر تایه
 مبانایم و دعای دست لری پیرایه حیاتم ایکی ستر ستاره
 خفا و کد راطراف کویا ندر لردن در خواست مستمندانه که
 بوفنا خوان صداقت نشاند لری انداخته زیر ناز بر نشانیان

ایتیموب احیاناً التفات نانه کراسیری اید مقضی الفواد
 بیوره لرووی باعث استیجیم بنیان خدوص و مشیت
 ارکان عبودیتز اید یکی و آرتست نید انشهاد در باقی همیشه
 زیور انزای صد ر حکومت اوله لرو **دله نوع** دیگر سلسله نم
 حضرت نربک منبع زلال فضل و انفضال اولان ذات و ال
 نصا بیری همیشه اریکه آرای مجید و علا وساطه نسجه
 نادری کثیر الایا بیری ملتئم شفا نول علما اوسعی دعوائی
 تنظیم و تجبیل اید نوشته لوطه اجابت فندی یعنی خلا لده
 غبطه فرمای صفوت اناب اولان ضمیر منیر و قایق سمیرانه
 عریضه دوا بجوی دیرینه لری بود که بنم سعا و تلو سلسله نم
 خدمت مدحت و نشا لوی اید کما هو الوجب اشتغالده این
 طرف آبر شرف نردن فرستاده بیور اولان نوازشنامه
 عالی بیری شرف بخش در دوا لوب زیور ررشته سطور
 اولان در آری معالی فرح فراسی اید قریب العین انبساط
 و فائز نصاب شادمانی و نشاط اولمش در حق سبحانه و تالی

ظ

ظل عالی رسا بید معالیرین علی التوالی آسا یطیحه العالم ظلم
 و عالی اینه آمین الطائف مالآنها به لردن موجود که بود و نوا
 بی اشتبأ حدری انوزج آینه اسکندری اولان قلب تابدا لردن
 اخراج بیور لیه باقی پایه جبه و حلال همواره مترقی مد آرج
 استقلال باد **دله نوع** دیگر سلسله نم حضرت نربک ساسله
 آسمان مساصه لری که تلخ تابش صبح دولت و اقبال
 و مطروح اشعه انوار فضل انفضا لدر لب تجبیل اید تقبیل
 اولوب اول معتبه همیشه ضراعت و افکنده کی که نسج دنده
 اخلص و بر آورد بندرگاه اختصا صد ر تا داید مر اتم عبودیت
 و بسنده کی برله تعبیه بار خاند تنظیم دسته کسعا دترینه تقسیم
 اولسنه قدن صکره عریضه عب سید بیری بود که بود که بود
 نا چیز بی تاب پر تو التفات نفقه کریمانه اید محسو و آفتاب
 بیور بیور سالتا نه هده لمعه فیض و اهب الامل اید آرایه
 فراغته هر اغان فرود عافیت اولوب ملمع بو آرق استجاب
 اولان اما کن مستطاب به ده همواره تیرد و دستری انجلاده و انتر

آرای حدائق فضل و تقوی و ملق دعوائی ششم ریاض اجابت
 قلنق خلائیة نوره اقبال خواهری اولاد که بر مقتضای ششم
 که بیله سه نوازی صوب فنا در بی ریالین نقیب لیا طلاء
 استقصا رخصت داده عین کم کمر سر اولور سه بعونه تعالی
 هسنوز خانوس حیات خیمه چار خوزینه بدنه عوض لمعات ایود
 مشکا همدت و خجندگی ایله پوبسته مجلس انور و ولی التوحی اولونیز
 ضمیر ذکا لرینه روشن در الطراف وسیع الاطراف شاملا لریون
 مروج در که فلان جا لرینه لری جویده اصدقائی اخلص نشاندون
 سترده کونک شیمان بیورلیله باقی امر و فرمان دولتلو
 ساطع هم حضرت نیکر **صورت عایضه** ساطع هم حضرت نیکر
 خاکبزرگ سیر عدلگری انواع تعظیم و تجلیل ایله تکمیل و دعای
 دوام عمر و دستگیری شمیم و تکمیل فتنه قزان صکره سووض
 داعی دیرینه لری بود که بو عجب نامر آرد فقید الاستعدا ک
 افاضله تیر نوال ایتیمی حصرد البسته خوان کم کمری اولوب
 سنک سته و دیگران ذنب وندان آرز و سکن کته کدن غیر

ارای

سعادتمری اعتزاده اولمق رجاسنه دست دعای بی ریالین
 درگاه اجابت بنا که با آید یکی مانده باجه نهان قلب برانوارین
 هوید آدر ششت بال و تراجم اشغال حیرت مالدن ناشی دعای
 ارسالی ایله بو آنردک تقدیر اولونیز یعنی قصور و تکلیف سنگه
 حمل اولونیز که خدمت فنا در یوه شایسته اهل پرآمن کونیز
 اولمق عدیم الاحق لدرع راز کس مخفی نماند در دل دانی توتیز
 کمال کرمه نوزن نیازم بود که در یوزه کوان کویچه اند و به کلاه
 انداز شفق اولونیز چه جیره دلبند رحمت لری ایله جیره خاطر
 که تمکین استنکاف بیورلیله باقی ضمیر پاک نوداند
 حال با چوست **نوع دیگر** ساطع هم حضرت نیکر مجمع
 فضایل و مربع افاضل اولان ذات قدسی صفات مکارم
 سعادتمری همواره مسند آرای عزو علا و حاشیه نزش عبقری
 النقش مجلس والای ساحت انما لری بو سه جای ارباب
 رجاولوب نفاظر آینه بر آعه لری حال لطف انزای
 و جوه غوائی لفظ و معنی و رشتی کلک بیع البیا کرم نظارت

سند او لدینی خرم کرده بقیمت خود منشور عبودیتیم رجاسید
 قصد بعد جستار است اولد عنایت بنده بر در لردن نماند که
 قریب واجب حسن نظر عا طلفت اثر لردن در و بر یور یوسب
 معت داد اولد نعیم نواز نشاند که آسبیری ایله فایز نفاص
 کامرانی بیوره لره باقی فرمان سعادت و کموسلط نم حضرت یکله
نوع دیگر سلط نم حضرت نزدیک خاک ی عنبر بار کیمیا
 عبار لرینه جبین است عینیت تقدیب که حدیقه خنوصده رونما
 و زیور دستار حسن قبول اولدغ سزا اکلده شده و فنا انا فلان
 صکره برداشته بنده غنچه بیری بودر که نسیم عطرسای
 سآست مرینه دیده کشفی انظف را بکن برست عت سعادت
 تو آمده مطلقه کتارم نمود سر شرفیافته و در و اولوب خجای
 مستوجب الجبوری حاد و اولد لینی الفاظر بکن و معانی تحت
 ره بیک مضمون عزت مفروضه اطلاع کامل حاصل اولدقه
 در دن اخصاص مکنون سرور کو ناکون ایله مملو مشحون اولد
 شایمی بچون و چو دشرف بنو ندرین کرد با دان نامون و در لولای
 مکنون

همنون ایله باقی عاقبت کار تو محمود و آو نوع **دیگر** سلط
 حضرت نیک خاک بر شرف بید روی نیار آبی انداز قنوب
 دعای است او عمر و دولت و از یاد و قدر و سعادت مکر بر آید
 اوقات و سر ما یله ما تم ایله یکی بر دوشته پیشگاه غنتری
 قنص قدان صکره سو و وض داعی بر بوزر که استیای
 لواج فزاق ایله بر تاسب ایکن مانند منشور امانی مکتوب
 امر سکو بیری واصل و مطالعه سندن راحت لجاج حاصل
 اولوب اشارت علیه لری اوزره نامور اولد بغیر امور ک
 تمشیت و حصوله صرف قدرت عا جزانیه مبادرت اولند
 کن و در افاده نعیم صحبت لری اوله لی طیب آتش افروز
 بیاری فزاق سکره و چو بود جهله سزاره ریز شتیاق
 اولمشر که فطره فانی زلال وصاله غیر ایله بند بر آری
 انظفنا دکدر **بیت** دخی بن شمد بدم رود کارک نیدین ایدل
 بلغمش صفای وصل آرایه کچن و مکر **نثر** در گاه رأفت پناه
 کیر آیه آغوش کس رشتا دست بر آورد رجا بزرگه علی حسن حال

خلوص ارتسام و غرض استیجاباً انتظام اهدام استفسار
 خاطر سعادت مری نمودنی قلندردان صکره ضعیف صاحب
 انجلاکینه نمودن بنده بی ریا بود که خدمت و دعای روز
 انز و نگرایی ایله کز ارزنده اوقات ایکن بر روز نیر و ز بهمنت
 مرموز در برید صبا طرد مسترست نوزید ایله و آرد اولان
 مشرتند و لکثاری بر وجهه تو محض شاطر غا ترا اولش که
 واسطه فتم واسطی نژاد ایله بیان بیرون دالیزه انکاز
 حق تعالی وجود بهیو دعایست محجوب و لرین آفته ان صیانت
 و نامور اولد فکر ای مور مستندم الجهورده مشکور الخیریت
 ایسه بعد الیوم وقتی رجا اولنور که پور رسم و نوحاه ترک اولغنه
 قبضه دست اتمیه کلدسته املدن تخی اولسون رود کو سید
 باقی **ع** چشم بزاز خاک دورت دور باد **نوع** دیگر سلطان
 حضرت تبریک محض عنایت اولان وجود سعادت مری محفظه
 و قایم صمدانیه مصون و محفوظ و بهیث زریب روی
 دست اجلال اولق و عوالی نهایت تقض و ایتها لایله

قریباً تلاقی بخش وصال غلافی کرایام انفعال اولدنت چشم
 مقصودی روی مقصود . پنج بجم خصانه وقتن چو . بالله ای نذر
 دیده اعیان . آینک تیزی کوزلرده اوچ . باقی جهلا ازینت
 ککه در باد **نوع** دیگر سلطان حضرت تبریک نامی جلیل الهی
 و محفل جمیل الانار لری صوب بند او بنه مزید اجلال یله لالی
 مشالای دعوات اجابت آتات انخانی سبانه پیشه
 مکارم پنا هر بنه عرضنده بنده هر انخواه بود که برست
 سعید فیض انار کرمنا نه آلا قدر التفات مری رسیده اولوب
 زین محبت ضعیف دلده جهن مسترست رسیده اولش ز بهیث
 ذات برکزنده صفات مکرر سب دهر نذم مصون اولوب
 باران بهجت رسات ان ان ایله کشتن انا مال مستمندانی
 سر سبز در بیان قلندردان خالی اولوب لر عرض خدمت چو
 کوبسته دوام ایله کرامت اعلی و اعلی کنان تصدیق ان اعزاز
 اولندی باقی فرمان سلطان حضرت تبریک **نوع** دیگر
 سلطان حضرت تبریک حضور مرسوم الی سب روی صوبه در درگاه

تعلیمی

وامت او عمر و دولت ساری دعواتش بهر ستمه مبادرت و مملکت
 موصوفه برادرش چاکر نشا و روی بود که حق سبحانه و تعالی
 حضرت ساری و خطه عواطف شامه العوارف اولان و جو
 کبیر الیوم و سگارم موجود لرین مدی القهر آرایش ریاض عوت
 اقبال ایوب سایه عنایت سربین او زیزیزون زایل الیمیه
 سعادت و تلو سطلتک ذیل مرهمت زین تشبث و خدمت و عالی
 هصر و فوات انیش تو قدری ایدیکم و آرسنه فیه برماندنیان
 شان خداوندی اولان معالک کرمانه لری کافی الان ختفر
 در کار یورمق آینه امر و فرمان سطلتم حضرت سکر
نوع دیگر سطلتم حضرت تبریک مانجای کاذا نام اولان
 در کار رفیع باهر الاجلآ قدری صوبه بهر احترام و تقظیم هر
 چهره عیوبت تقدیم و دامن پر است ساری شفا و اب
 اید ملتئم اولتمق خلا سنده عریضه داعی تدبیری بود که حق
 و تعالی سایه دولت زنده آسود حال اولوب بقای عمر و
 دولت ساری دعای سبک دست رحا برداشتند در گاه رفت بنا

دعوات

سر لوط جویده اجابت فایق خلا سنده معروض بنده
 اقبال چوری لری بود که هم دولت و سطلتم حضرت ساری حکام
 عالی آصفانه لرین متصلاً در اولان کرمانه آسوده لری آرد
 اولوب نواج التفات سنبه لری معطر از ملام جان
 اولمش رو صف او صف ذات سعادت اقصای
 اولدینغز تلج اچون کتاخا نه عنایت لرین اعطای یوریلانه
 نسخی مرغوبه عدیم المثل اولوز جان کبر زو رجب تطعیم
 و اجلال قنوب نغمه مدحت و ختدیری غلغله انداز مجامع
 قدسیان قلمش رحمت سبحانه و تعالی نیر غرق اقب لدرین
 هو آره درخشان ابوب بر تو عنایت لرین او زیزیزون دور
 الیمیه آیین مجالس و محافلده درق شتار رسایل ملاح جلیده
 الانا لر لری اولدینغز شاره پذیرایقان اولغله کیت ختام
 صحیفه بیانده اجاره قلمدی باقی نواتان سعادت و سطلتم
 حضرت تبریک **نوع دیگر** سطلتم حضرت تبریک خاکی نوتیا
 مستغنت کریند و دعای ایدک مبادرت و مفاخرت

اوزره ما لوف ذات ستوده صفا تری اولان پرسش
 احوال عزتجو ثنا کار لری در کار اولیق رو آید ضمیر مو شکا تدری
 اولورسه بجه الله تعالی هسنوز کشفش آری عالمده نخل وجود
 فیضیاب نوبهار حیات اولوب حالآ همیشه روز و ششم
 ذکر بانجیر لری و اندیشه در سب مغز فکر وجود سعد الشعو داری
 و کار بفر بقای عمر و دوست لری اولد یعنی ضمیر خورشید نون برینه
 عیب ند حقا که آرزوی دامنوس کامحنی لری مانس کرمی
 هو ای ربیع اما فانا ثانی ایدوب جنبینه سوینا حید اولان
 از نهار اشتیاقه بیابیع درون اخلاص نموندون جریان ایدن
 جه اول اشنیه تک هر بری آس حیات آسا زهدت فزا
 اولمقد و در حبه غا غة الزمان عمر که شرف صحبت لری ایله
 کذا زنده اوقات ایکن هر لحظه مزعیه و هر آنغز نارنج المجد
 روزگار دینک غیر تعب ایدی همان حن سجانه و نقالی
 حضرت کدی وجود مکر مکدرین فانی امانسده دالم دستون نیمه
 اقب تدرین پیوسته قائم ایوب نوبیاب نشافت استیشار

کبریا ایکن برآن سعد انترانده التفات نامه سکارم مشخو ندریک
 مقتر فان منصب عبودیتدینه مقتر نامه هلمه ندر شرف رس
 و رود اولمقد حاصل اولان نشاط و سرورک و آوی تغییر
 خارج خانه سرج التیر در علی الخصوص تولدی مقصد سنوخ
 ایدن کرم بی نهایت لری استهها جنم خورشید رواج ایلمش ر
 همیشه خزانة لطف الهیة و رانینه عواقب له فایزور و رفقت
 خضر توفیق ایله قطع منازل بختی عابیز اولد لری باقی فرمان سعاد
 سلطانم حضرت بنگدر **نوع دیگر** سلطانم حضرت بنگدر
 رشکین سا زبشت برین اولان نادی مخترم دلمشینی صوب
 معالی اوبنه سنج کارخانه عبودیت اولان تهیه بجه دعوت
 لایقه اجابت معفون و کالای و الای تسلیمات قایقه
 استغفابت نمون اتخاضندن صکره نوشا هد پتال ابروی
 حال نشا کار لری زبر برده معادلون بکونه جلوه ریزه حجابی
 عرض و بیان اولور که **بیت** ازان طرف بندر دکمال تو
 نقصان • دزین طرف شرف روزگار ما باشه **نصفونی**

اوزره

شرفیابی خدمت اعیان نوری خیر آید تسلیت بمنیم حضرت
 خدای بی چون غزشت نه همیش ساید و دوطه عنایت سزین اوزر
 هر را جنبه چونکه تحقیق صدق و آلاظویل کلام و مکتف سطو رایله
 قابل استبقا اولد یعنی مقرر در عرض عبودیت سزری رابطه میان
 انامل و اقلام قلمفقدان بومقتد رایله اکتفا مناسک کورلدی
 باقی بوسته بجام دوستان شو **نوع دیگر** حضرت نوبک یاید
 کیسی سعادت و ماده نوتیای دولت اولان غلبه رعبر عتبار
 درگاه کرجان اشنا بهدی کمل الجواهر عین عبودیت قنوب
 لازمه رقبه آهیت و ملزوم ذمت همت اولان دعای جور آم
 نظام عمره دولت و نانی نیام خلیام سعادت و ششم سزری
 کما یبغی مرعی و مودتی قنقی سیاقنده عویضه داعی بالا خلاص
 و ننا کما بر اخصاص بود که اگر سحاب لولوبو آرنوبها رعایا لطف سزری
 کشتن آرا نیسه ه منواتر و متفاطر اولوب یعنی ظرف احوال
 بسنه صدافنی لربینه بر آری احیای رسم قدیم چاکر نوزاری توجیه
 خاطر رعایا بویور سزری الحکم تدقیق الی بنوز صحت ه اولوب

انقاری روی حاکمه بیدار خف ه سرور زین بوس سزری زبو
 لب علمه هویدا اوله **بیت** چندان زرد زکار مر آهست
 آرزوست . کرخاک استکان تو چشم بود قریب اوله اطفاف
 نظریه جیکه لرزن مر جود که در اول دارالنعیم عنایت نصیب العین
 سب ادم اولد یعنی کاه و بیگانه ملا حظه بویور لب و رود
 ملطفه کرامت سزین عقد الکسان قلم شکوه زین فمقدان اجتناب
 بویور سزری **بیت** نتمک دور ایدره لرشمس قمر آفاق . دولت و عتقه
 اوله و چو دک باقی **نوع دیگر** سلطانم حضرت عزیزک مفرافیل
 و محط آمال اولان عتبه علیه معالی اشتما تدرید مر اس
 ضراعت و بسنه کی ولو آرم رقبیت و انکنده کی نقد سیکله
 عویضه ننا وری بود که **ع** کر چه در ویم و لکن بد عا مشغولیم **ن**
 بوزم اولدیکه انار ب و عیال ایله دعای امته آد دولت
 و نشیده که نقد ادا صناف مکر سزری بر آغده الاستهلال جراید
 اعمال قلمنیه و بر آن مرور ایتز که روز کار زرد زکار چکین
 انواع مشفقه اضغاف ملکانات مدوره عقد اولان امینه و ایله

نسخه

جهان با بی اوله لر **نوع** دیگر سلطانم حضرت نرنیک همو آره
 جناب فیاض خرد المنن جو بیار عطیته بی بیان ایله دو صد آمال
 و مار بگردن شان داب و سبزه ریزه و نغمت مو هبه لایزال ایله
 رو و صد مرام و مطاب سیرین سیراب و سکوت انیز انیمک دعائری
 عوتت ز مقام عقین اوله مجلس و کشف و مخفل جانظر آری
 جانیته اهد آفت قدون صکره عریفه خالص الوال بود که خاطر
 فیض آثار لری که سجیخل صور معانی در چهره نمای چکو نمکی حال
 صد افشک لری اولور سه انگه تند معانی استوز غنچه وجود کلزار
 عافیه خنده ساز و عند لب زبان کلین شان لرنده غنچه ناز
 اولوب بالغده و الاصال ذکر جمیع آئینه اشتغال سر لوطه کار
 اعمال در جناب حق و جو دهبو و نادر انظیر لرین خطا لرون بصون
 ایدوب طلب خیا م اقب لدرین مربوط اونا و خلوه ایدوب
 باقی **هفته** آفتاب هرگز دانه ایروسون **ماه** تابش
 خدا ککلان کوسترسون **نوع** دیگر سلطانم حضرت نرنیک
 خاک بی شریف توتیا عیالری کمل الجوا هم عیون اعبان

رخصت یافته مجلس بزودن آدری دستور داده نماست می
 ریاض مجال با کمالی اولدینیز آید بی اندر بی شمه الفت است
 و احد ندری چاشنی بخش دایقه جسم و جانز و بی تکلف ملکر
 و انعام و عنایت ندری شیرین ساز کالبد گام رو انمز اولدینیز باک
 سعادت فرجام نرنیک نوآت و انقضای هر بار تشکر و نکر اولدینیز
 مرغ دل بد آموز و حشمت انوز هجوم هموم طبطاب و اضطراب ایله
 شب گرفته و غلغله و مختل الی باغ و سر سآم اولمشکین بنده شفا نایه
 انقضا ندرتون در بوزده و آذخار اولت ان شراب خوش کمو آره
 هو اعید لطف و کرم و آردوی بوعالت عده عمو و در آستان
 همدری ایله تدبیر دفع غلت و ندر اک حفظ صحیح انکون خالی کلز
 حتی سبحانه و تقالی در کاهدن نفع و نیا ز غر بود که کلین باغ
 اجلال اولان هلال همیشال و جو در اقب لدری همیشه تازه و نر
 و س یکتر اولوب بود ایدوب ندری غنچه رب الزمان اول
 نخل رطب ریزک میوه چین دست پریشنی اولغی میته ایله باقی
 همیشه مرغوله طراظ طرای غزای سطلتی فی و طره پرد از نفع بیع

جهان باقی

حضرت نیک و چون در جوی مفسد غایب شده صاحب اجلال
 و اتفاقاً جہان تاب دولت بگری بزدل و سحر و شکاری دیبانه
 سقا و تیراغت استخوان و حصول مرآم در این ایله معضی الامال
 اوله لری دعوانده دست دعا برداشته در گاه ذوالجلال قند بغی
 سقا قنده چگونگی حال اقبال بوی صادق المقال قرین دایره
 سوال اولور سه اکھتد الملک المتعال ہنسوز عیب جان حقیقہ
 وجودہ شاخہ نشین استقلال اولوب لغات دعای دوام
 اقبال و ترغبات مداح علی الخف تکر الیہ زمر بہ برد از اہتہال
 الین شرفنا قند و در و اولان مکتوب مر سوسوب بغین شمت لری
 قرابہ بال بسیار اعتقالی زلال سسال نط ایله مآمال تمشیر
 جناب و اھب الامال ایام عمر و جہت برین صد سال و ہوا
 ہر آہ بخش ایوان جاہ و جلالت **ع** من ازین بجز نیندایم
 بعد الیوم دینی بوسندہ مآل اشتقا تدرین خادہ تناسلی ایوان
 بسا ترغافل و اھمال بوسوسہ گاہ و بیگاہ س عدسین کرمانہ
 صفا تالدرین زیب فوش آمان و آمال بوسوسہ لری مر جورد بانی

نہ نزل

روزگار در نقدیم مر اسم طراعت و اہتہال و تہیم لو آرم اعظم
 و اجلالہ نہ صکرہ ساطعہ مجد و اقب تدرینہ موص و اعلیٰ غا لطن
 اولدر کہ تاز نہ دست بی اہتا اولان صفت جمیلہ و فاجوبہ کرصقہ
 صفا اولوب نیم برکش کر یا نہ لری بوخلص منحصصہ سر تازہ نجا
 اولمق ز و اکور بلورسہ بمبتہ تقالی حالی حلد پوش غایت اولوب
 عز ایدی توأم ذات فرشتہ صفا تری اولمق دعواندہ اشتغال
 ضمیمہ اور آدغندہ آصال ایوم منعکس مرآت خاطر الھام نظر ہر کی
 اولہ امینہ در کہ مقصدہ دعا بر وفق مرآد نتیجت اولوب علی
 احس الاموال و لری ضروری قرب صورتی بہ سہال و المخذہ آفتاب
 اقبال و جمعیت استقامتہ متجول اولہ چونکہ صغیہ دل بی غلدہ نقش
 حب و دلاری حجر در عمدہ مر آرزو شب و روز تاز نہ اختلاس
 اولان وظیفہ نظیفہ دعا داد اسندہ صرف مقدر اولمق مقرر در
 رجا اولدر کہ سطلتم حضرت لری دینی بو غلت کرین زاویہ ہجرانی
 مطروح کو کشف نیان ایتموب فلان نام داعی فقیر فقیر مخلصانہ
 جاگیر اولہ باقی مانا نہ کنک نجا ہد یقاری تو **ب** کس سطلتم

دککش کلمات و مکرمت ایلد زیننده و انواع زیب و زیور سجاد
 ایلد طرز آرنده در لب تنظیم ایلد تلخیص و دعای کونا کون روز افزون
 ترسیم اولند قون صکره عرضده داشت عبدستمدیری بود که
 بر مقتضای شیشه کریمه طرفش هوالمزه آماله دیده عنایت بویزیکه
 ۹مانند شمع تیره دکلدرد و نمز . بود در مثال شعله درون بر بومز
 لند الحمد شبا نوز لانه عبودیتیز اولآن دعای ایلد که آرنده اوقا
 ایلد یکم محتاج بیان دکلد حق سبحانه و تالی حضرتری ذات سواد
 همیشه عوارض کونینده دن سلم و سله مؤتمرین اوز نیز در ایلد
 ایلدیه **نوع دیگر** سعادتموسلط نم حضرت نیک صهبا نزلط
 انزای التفات احسانی دماغ فقیر ناتوانی بر وجهه نث که آرد
 شادمانی ایشنه که نایل منصب اذوق دکل و اصل بر تیسیمانی
 و مالک عمر جاودانی اولسم اولقد رشوق و نشاط امر محالدر بیکه
 بیکه بر حصه می تدر سر و را و ملق نه احتمالدر **نوع** هزار منصب
 جاه و هزار شوکت و شاه . خدا اولطفه که در دک فقیره ارزانی
 نه لطف و لوبو بیکه ایشنه جا کوی . سر بر ملک سر در کشته جها تبانی

هر روز تزییده اوله دولت و اقبال . آحال علی ابال علی علی
نوع دیگر سلط نم حضرت نیک مجسم مکرمت بنا . و محفل سجاد
 دستک هدیه اعزاز و الکرآم نالاکلام ایلد عنبر شامه ادرعی
 محققه الاجابت سری سجده دست اندیکه فکد یعنی ایتا و جواهر
 زو اهر اخص که ارشته علاقه عنبر درون استنکافی نمایان و نام
 جنت مثل آرنده نقد جان ایلد معانثا را و لغزش با ندر سطر
 حسن قبول را طریبا زایله وضع اولست ایزا اولست قون صکره
 عرضده داشت داعی دوستری بود که جناب ایزد متعال
 ذات لطیفه الحفصال و نظیفه الاذیا تدرین غیباً را کلد جنبش
 روزگار تا هجیاردن غاری و بری ایلد و هموار صد و الاله
 عذو حراته بر تیغ نشین اقبال و زمزمه بندن گان اخلاص
 استتمال سایه شرف تکلیف نرنده زینت س زلف م جوال اوله
 باقی همیشه **بیت** تا مظهر فلک هر ایلد و نیایی سر سر . نایج
 سرا تبا کک اوله عرشه بر آبر **نوع دیگر** سلط نم حضرت نیک
 کوشه بر ط جاب الارب و محفل زدوس نث طدری که هزار نفس

الله

دوست کامیسن . بومانتخا نرای ویسی سزای سورا و لوور
 برکون نژمنهوی اوزره سلطانم حضرت نرنیک محک عدال وانصاف
 حجت معونتم شاهین قبول تحبیلن ایله ثابت و دعوی ایندی
 حق المده ایندی ظاهرا و لعین سالتک تذبیر انکار اولان
 ذارشاخان روزگار علموم و سالت اولدی ع هزارشک خدا
 صد هزارشک خدا . بنمعدالت سلطانم خیلن زمان ایدیکه نییم
 خیر اندیش عقل صواب نامه حکام نامت عدوی دورستیزه
 کار و دانشی ناهمواری بخت غدار . بیت قالم ایلده
 چو غم نیم دنیا در بو . بولنور منصب و جاه المده بهنر صاع
 اولسون نژو فقیحی تسلیمت بخش سیندا انکار و در شخه آتش
 آتش اضطرار دل زار اولورودی ع بهنر قدرین بیور برصاحب
 فضل بهنر سنسن نژ هیچ زمان سعادت نده روز بازار
 معرفتدربو استعدا ایلده فقیر ناشادک محزون و تاخر آرد
 اولمسی کور بیوری بیت درین ایام الکر دوست نیایم .
 که امیدی کلام ایام باشم فاصلا ثابینه اعلوان اولمیه ایلا

نه لطف اولور بو که قیلدک حقیقه قلمیم . بهار شوقه رنگ ریاضت شوق
 بو الفتانی که ایندک فقیر کیم . اولور سر همه تقدیر عون بابی
 شو دکلو کشت ایلده کم کوشور معاریم . ایلده صد دل خسرو در خان قانی
 الحق نیجه سردر بلکه تراحم سبیه سر درون سلطان لعل دار الحلاله
 باندزه قواره امکنان بولیبو بی اختیار تارک ضحیت آری دار
 المغزور اولمیه که الی هذا الان ایزن کلامی بازار روزگار ده اولده
 ابراز ایشدم نظر قبوله لکه انداز غنبت اولور برصاحب عیار بلکه
 و جواهر الفاظ عباراتی کا که کشیده رشته نظم و کاهه نخا طبع
 نژ ایتم . لاتنظر الی من قال مقالی ایلده عامل اولیبو خست
 ش نه نسبت او غزلن ظن ایکنکه بر خریدار اولور آدم بولمندی
 بلکه بر خورای بیت باهم ک نفغکی خند نوزان چمن . عنسی
 کر زدن ناکاه الحافی درست نژ زاده طبع تادزه آیم اولان انکار
 انکار طلع طعن چهره خراش ایلده انکار و منسوج قلم معنی حکام
 اولان کالای معاری کلفت تعب ایلده روکرده بازار اعتبار
 ایندیله نابو وقتدک کلور بو برنبر ساقی الوریک

دوست

اصناف کلمات اوله سزنانا تخت حکومت اولاسکوب
 قصبه سنده ایشلندن رنگ آمیز کجه لری ارس اده سنده معذرت
 بو وجهه اجاته دروی کارون نقاب تجایی بو بیخ ایله ازاله
 ایش سزنگه اول دیارده اهدا یه سز آوار بر آخر دست آویز
 بولان مغله نایجا راختی راولت ی ادهی جناب معارف
 ناکجه زور و زشو آری اوزکار و جاهه خاند طبعکزه خلق مع و ثنا
 هده هزار خوار اراکین دسز لردن تحف ده ابا بالای زبیا ی انسانی
 رونق خزا اولان قصاید غا اکیمن اول هده لغت ارس اندن
 تجاشی و کزینده وظائف نوع انسانی به پوشش اده برین کجه رنگ
 آمیز دست آویز اولیق طبع نازک زیننه نه وجهه ملایم کوزیندی
 کیره و فضایل مابدینک حسن و بیآند محتاجد ر بومقد ناندن
 غرض لطیفه درو الایا داینا باعث ر و سفیدی مردان اولان
 سمند رعنا به مخصوص آلات و اسباب دن طبیعت مخلوط
 اولان منظر کزیندن محالده ر آخردن ده آتوبولی طبعیوه خبلی
 دشوار اراکین جرد سزنگ طرف کزین اولغله خیر اعتباره وصول

لوازش نه صور تکرید و زبر اعظم فصیح باشا طرند ز بسنی انوریه
 رغبت سکن بلا غنت امر القیسی بزم مولانا و سیی هضو رینه
 نقضایل کثیره غیر محصوره لری آتاند ی دعوات نا نوره
 موفوره انخافندن صکره انخا اولان بودر که الی آت
 هده نوباده بوستان سخن در شک کیم کذاران طرز کهن
 اولان خوش آینه کلانی مشتمل در زیننه العفا و کانی
 مش مل مکتوب کز و دار اولوب مضمونت درج اولن ان
 عبارات سلیسه اطلاقندن طبیعت انشراح نام و خاطر
 انبساط مالاکلام حاصل اولوب نوع و س معانی به الباس
 ایته کلری لباس نازه بلا غنت رونق و زینت بی اندازه
 اولغله خیاطی طبع زور و زیننه هزار تخمین و تابی تم
 سحر اندوز لرینه انواع آفرین اولغله ر حفا که بحرین نظم
 و نژدن بو کوزنه آلی مستلانی ظهوره کوز ملک غواص فکر
 عمیقزه منحصر و نوع و معان کلام الملق الخن سزنگ
 ذوق سلیکزه دایر دهمیشه جامع انواع حیثیات و مالک

اصناف

و محفل لطیف حقیقت العینفردی صوبه هزار تنظیم واحترام
 برله شریف اورا د دعوات سجا به واطک بعب عوارف
 از کما رتیباً مستظاً به الخانی خلافت معروض محبت اند
 بود که طرف جو آلودن استخبا روحالی خاطر عاظره کذا
 ایدر سه بعنایه المکن استند زبیبیل جا بد شاختا و کلزار
 زنده کانی دن برآن اولیوب زمرینه دعای جوستدی
 ایله نغمه پر داز ایدیکی رسیده س معنیقاند زخدا می متعال
 همیشه صفای بال ایله مسند آرای سر بر اقبال ایلیم بو جانیدو
 ارخای عنان عزیمت ایدک احباب و توقعنه ه اخبار
 ساره سلا متکربن مشعر مکتوب جالب القلوبیری ایله افانده
 انشراح بورد لری مأمولدر باقی همیشه عزود و دست زیاباد
نوع دیگر حضرت نوبک مطمع انوار غواقبال و منبع اخبار
 بر دو انضال اولان نادنی نظیر ارم نظیر لری صوب مکارم
 اوبینه و نور تجبیل و کلام ایله بر آورد غواص قلزم اختلاص
 اولان لالی اننیت فرخنده خواص ایشار و نشانند صکر

اطمن

دردیه قبول بولش در باقی فضیلت دالم باد و در بر اعظم طرفان
ندانی افندی بر آید غرغون افندی حضرت نوبک مجلس نفس ابل
 موخورد رینه انخا اولند که مکتوب بلاغت اسلوبک وصول کونو
 مفهومی معلوم غز اولدی خلعت منصب صوبیه بالای استعدا که
 جاکه کوناه و ننگ اولمق بلا غلط سببه کمال اضطراب ایلر طیبکنده
 اولان انک آری اظهار و امضاده المبتلا بقضا و صوفیه
 تعبیری ایلد اشعار المین سن غم روحم افندی **ع** فاضلی ویرک
 تفسیه معلوم **ترغیبات** تحمل هجر ایلد قضا کک بو کند کون کجای
 اهورن و معقول ایدیکی سلم ارباب عقولدر قضا کک اسفند
 اعتیا و ایلد اعلا سنده انعماد و تحصیلدن صکره ان شالله
 نغالی بازوی افت ارتک کردن بندش هد من حسب حلیله
 الا نارا و لمق طیحولدر نینا بعد مکاتب مستحیلا سالیب
 ایلد اخبار سلامتی اشعار دن خالی اولب سن کون حسن نوبت
 مقتضای حظه اولمق مقرر در باقی و السلام **قاصد نامه**
اقواندن اقواندن **مکتوب** حضرت نوبک مجلس شریف حجت ایت

نمون رنگ استغبار او شده ز زیر آخلاقش مأمول جهان
 بود مقبول وضع مسجد القصد و رک جلو ه نامی مفضله ظهور اولی
 مرتبه باعث حون و فتور ابیدگی محاط علم نایض النور لر برادر کبر
 اشغال و غده غده نمانی مفسب برقع اذ از عذار اعتدال اوله
 بیور اما لایرک کله میو آسنه مرا عات ایله بو الحق العطف
 سوابق اعطای غیر و فلق ممکن ابیدی همان صباغ اوله سبز
بیت نه صانورسک بود قدر چکک ایله حجر الیک . او نور
 بو کوکل ذات کریم الشانک **بیت** بو نون بویه باری محبت نامه
 مسرت ختام ایله احیاناً شب بخش اوله لری موجود بایه
بیت بن او نعم سنی کوزم نوری . سنده اک کاه ، که بو مجوری
نوع دیگر حضرت نیک بزم دلکش و نوز روح افزا رسوی
 و بچوبینه رشته و ذ انظلم ایله رنگ بود سلک لچو آهرا با
 وح که در قلا در کردن کردن سبک فرام اولان مر و آری
 دعوات لری با نظرم اهدا دشمنان طبع لطیف لری دستخوش
 انامل استقصا فلفق خلقت ه منهای مخصوص بی ریا لری

انخفا و مخلصا نه بود که بر مقتضای شکر احباب نوازی تقفد
 خاطر محبت باهر الامتیا زلری ایله تقفد قرین رخصت جو آرز
 اولور صد شکر خدای چهاره ساز که دست نیرنگ چمن
 شغیده باز جیب قبا ی بقا چاک انداز اولور نقاوه
 لغو اوقات زندگانی مصرف ادای وظایف شنا خوانی
 ابیدگی مستغنی بیا ندر جناب حق جل شت نه ذات شریفترین
 سفر و حضر خط و خطردن امین و مشکل ابشرین بصورت
 قرین ایلیه باقی عاقبت کار تو محمود **بیت** دیگر حضرت نیک
 نادگی غرت مبادیری صوبه بن امین نو ازم ذات نوشته
 صفا تری اولمق دعواتی تقدیم اولند قدرن حکره انها کرد
 محبتا نه بود که جناب سعادت نایدی اول صوب آصواب
 توجیه طلیعه توجیه بود در کردن بر و بود آه به چش اشتیاقی
 کلفند سلام دعا نیت پیامدی ایله شیرین کام تسلیم بود
 حضرت سر بره دان سجایای کائنات عالم و دانا در که تلخی
 سلانه نا کو آراضط اینر مایه در قرار آینه درون صفوت

بن

بود که بمنه الکرم قاعه عاقبتیه مقیم اولوب بالغه والاص
 دعای افزایش بر تو هجر اقب لدری ضمیمه آورده خیره لب
 ایلمکی وارسته شایسته قبل و قالد در درخواست الطاف
 وسبته الاکتا ندری در که سواخ احوالم موافق حساب کردن
 اولم کسی رد کو رلیوب خیابان صدیقہ آلم دست محمد علیہ
 آبد آرد فمقدن اجتناب بیورمیه لکه خشن و شاک کرد آبد
 اندو هم اسیب رس دیده شاد مرآم اولمیه باقی لیبش
 غنی دولت کلفتنه آد نوع دیگر حضرت نیک بیلکا معارف
 دستکا هدای صوبه بفرط الاکرام جو آهر کو انقدر دعا هدیه
 نسج زرتار و فته و داد اولان کالای والای اخلاص پوزند
 حیران برنم خاص الحاصدری فتنق ضمنده نموه مخلصی بود که
 بمنه تعالی شکو ذمهین چمن عاقبت اولوب طبع صاف
 نبض نقصا ندری آیینیه وارصف آده و کلبا غنی خواهنشگری
 هر دم بکار کشاده اولمق دعواتنه اشتغالده الین بر دم خود
 فاصد زخشنده مقدم بدیده شرفیافته و در اول حاجت نامه

بازین

عین شمشاد لری بر رتبه در معطر سازو باغ آرزو اولمشد که
 تغییر کنی بکش پذیر صحنه تخریر و کله ریمان خدای جان آفرین
 در کا هنده هسته عا اولد که عدوی دولت ندری تو کم سحاب
 ادب آرایله سیه روز و بخت خواهنند کان اقب لدری چون صبحته
 العید بجز روز و بخت و فیروز اولمق خالی اولمیه چون که
 صدق و صفای مخلص و فاکیش ترتیب سطور رایله اقامت
 بر مان سگمی به محتاج اولمین امور در ندر مراتب تضد نیک
 بومق آری ایله التفات مناسب کورلدی بیت با مراد
 و نشاط و راحت روح با د عمرت هزار سال چون فرج نوع
 دیگر حضرت نیک مشرع زلال دانش و کمال اولان مجلس
 فضیلت مال معارف شتاندینه شبنم تکلفات عا دیده
 خالی کلیرک ریاض دعوات خالصه انجاشینه بر آورده بختانه
 بود که مقدمه حصول اولان خصوصدری مجلس ملی
 النعمیه انراخته دست عرضه کاری قلندده جانب
 اسفا شنه لی فطنه و مفضلدری مصروف اولمق ندرن نو کذا آ

تمتیمق جواب اولمشیق کنن فریب نمود مروض شهود وجود
 اولسی لوطه خاطر مزاج منکن الارث ام اولیغی و آرت کلفه
 تقریر در همان طرف مخلصدیند دعای سیرج الابجا به لرون
 فراموش بیوریموب صیقل زن آینه و داد اولان مرسله
 جلاسی مرآبای درون و بیرون اوله لری ماملوله ربانی هوا
 اریکه نشین چمنصفه غرت اوله لرون **دیگر** حضرت نزلت
 مجلس خلد این شرف رهبردی صوبه پرورشیا فند صدق
 درون اخلاص نون اولان لانی دعوات شسته آلموت
 وزو اهر نیجات سکتیه الفتوحات مخف وهدی و خصال
 بهمال خاطر ظیفر لری طری اتق جویا رتفقه و استقصا
 فلوب همواره کلچن آقب لری انفارت باب فیضان
 غزوا جلال اولق دعواته اشتغال اهتم اشغالز ابیدی
 اعلام سیاقنده عرض دانست مخلصی بود که **بیت** کھی
 زخسته دالان بادمیوان کردن • بدان وسیده ولی نامیوان
 کردن **ترجمه** معنوی اوزره تفحص جومر برامن کرد خاطر اولوسه

الطایفه

الحال آلهنده قارعدم دامن جانه وجوده خلب اولمش
 کنن تمیق ایا م هر زمانده بود یاره برتاب ایتدیکدن آلام
 کنن الکر رضوری مرهم صیرآلودتسیت برله قابل بهبود
 اولدیغی مقتردر رضدای بی نیاز در کار هندن رجایز اولدر که
 دولت سرور الیز وصال علی حسن الوجوه داد جلال حوال
 مبر اولوب زین دله اولان جبال راسا اندو بک
 ارتفاعی روز قیامته قائمه **نظم** ای کوره نصر وصاله
 یند حق غزوجل • اولدین زورق تن غزفد کرد آب اجل
 ناکم قضای آسمانی باشد • کآرتو همیش کما مرانی باشد
نوع دیگر حضرت نزلت روضه الصفا ی مهر و فنا اولام بزنگاه
 شرف دستک آهرینه پرورشیا فند با غنچه خلوص اولان کلده
 تحیت دنش که کلبن چمنستان و دآرافتبخش دماغن
 فنا در بی رب وریا انخاف و اها فند قدرن صکوه اول
 مخلص نشا معتا دآرتیخه زهن و فاکرم خفا لری اولوسه
 دعای نژاید قدر و منزلت لری ضمیمه اوزا و صبحک نژاد لاشنده

سینه زانوی کلمک سکنجام سنگلاخ بیانده فرسوده قدم فتنه
 نصیدی اولمندی بانی هوآره دوران بکام نوسن آیام رام باد
نوع دیگر حضرت نیک از نار عوارف معارف بله سینه بر فتنه
 در شک انداخته لکستان ارم اولان مجلس کزین سعادت
 رهتاری صوبه سرزده حدیقه خوبص اولان کلمه ستند عا خانی
 داهده امر اسم نفیض خاطر فیض نازنوری مرعی و مودی قلند دین
 صکره انخاکرده محبت بی ریا بود که بر وقت بهیمنت مصحوبه
 کتوب محبت اسلوب واقع الکر و بدی ایلده دست آیدم نوب
 وصول بولوب فخری لامع الا شو افنده بر تو افشان تا صره
 شهود اولان آیام عافیت لری مانده سلاف صفای صفا
 بخش خاطر و انصاف اولمش رهت سندان فر ذر سیر
 سعادت اولوب احوال شرف نالدینیه علاءدن خالی اولیک
 بر مقتضای قد قدیم وردی باعث سرور و موفور ایدیکم دارنده
 کلفه خیر و در باقی همیشه دوصه اما لری بار آوراقبال اوله
نوع دیگر حضرت نیک نادمی مکرمات آید یکرینه بطمعتات

سینه

که در روز اشتباه به باب پرآین مرات ضمیر پاک اگاه اولین
 رجاسنده نیز مامولده که جانب مخفی خاطر خطیر دن احوال
 و البجا دیور لیو سحاب نار نشانه انقادات ایلد سیراب
 سآز حدیقه نوا داد اولر باقی صفای خاطر م اولدر سنی صفاده
 کورم **نوع دیگر** حضرت نیک نموننده روضه رضوان و اهلکونه تقوی
 ی جنان اولان مجلس رفیع الشکر نرینه بر آورد کشتزار دور بهمان
 خوبص اولان سنبله دعوات برین انتظام انخافندن صکره
 نمودن نشاوری بود که تفتحه مخلصان غم پر و جیر کسور و نیک
 کسور ایلد بر آید یعنی آلیخه خاطر غیر اندیش اولوب واسطه
 پرسش حال ایلد بجهت ایدم اسم استرقاق جائیز کور یورس الی آله
 هذره سآحه وجود غیر فندان پاک و بهیواله بدین بر تو خیر نیک
 ایلد تا نیک اولیق اوزره در لکن مدخل سهره موفور جام کره بند
 بدره تفتحه مرام اولوب دکان ایلد در بسته و کجینه مرادم
 سر بسته فاشدر **بیت** قلم ران زبان بود که شرح در مالک بود
 درای خدی بر دست محنتهایی که من دیدم نرینه و علی ذلک کیت

پریشان گفتار و دست میخانه را از چهره شاد مدعا دان چو کله
 نقاب انداز اولو که بخته سجانه و تقالی هنوز سوسوم نوبه
 فنا حقیقه و جو در آفت رس عنا اولیوب نبض شادانی
 امیب ملاقات مری ابله سر سبز و ترو و هو آره شادانی را مالی نوبه
 دعای اجابت ناری ابله آرا و اولوب لیل و نهما رنشر می کند
 چینه الانا لرلی ابله اوقات کذرا را بیکیز نما بینه که مرآت
 نامه آرد در لکن استیلائی لواج سامان شو در وری ضروری ایله
 بر رتبه در بیتاب و مجال املش در وری که دستکاری خاصی
 دست اندازی نامه ابله بر ششمه بیان خارج دایره امکانه
 همان جناب میسر آلا تالان رجانه بود و در که آب و هوای
 جنت الما لوی و صدمت برین که نسیم نشاط انبساط کن عباد
 قبل حصول الاجل بوجو است کشیده بادیه اندوه روزی
 و مباد و روزگار روز و فیروزی قیلکه **ع** جو این مراد ناکم
 خدا کو آه منست • باقی امیب غنچه اقب لکی کثا ده کورم
نوع دیگر حضرت مکر نیک حصود رنشر نبض سعادتمندار و مجیطیف

اعذار ابله چهره ساری شمر ساری خلا آنده عرض داشت
 مختصر شنا کاری بود که لسیله مهوره عجم به زای حیرت فراده
 صورتی صدف او آتاق و قعه نایله نیک دفعه استعجابی
 تعطیل مش عوج اس اتملیت قدم رنشر نو املد نینه رخصه
 سابتقت اولمق رتبه استخی له ده اولد یعنی اجدان و انذراع
 خون داند و ه اکین شرفیا ننه و رود اولان ملطفه اعجاب
 طراز لوی بر کوزه انشراح صد و دو وسیله ارتیاح سرور
 اولمشه که خاله بریده زبان و نامه عجب میان ابله شش
 عشرين افا ده و بیان عدیم الامتک اندر **ع** دولت زیاده
 با و ششم عمر بر مزید **ن** بعد الیوم دنا نه خانه که هر نشا رایله
 عقده کثای خاطر بسته کار اولدیری نامولر **ع** کول خوش خلق
 فسون عیدت حضرت مولانا **نوع دیگر** حضرت نیک حصود
 فالیض النور مستوجب الجور لرینه اعیله خیال حیطه سندن
 بیرون ادغیله استجابت معفون اهداسی ابله آیین محبت
 ندیمه تجید اولوب نشاج کلک بویع الانا روبرو سطح الفلک
 ابریان

ابریان

حبیب الایمان را بری قیلند از طرف جواهر اوست بهیبت
 نوزادینه که شکفتن است از باب نقصند بری و الطیف انبینه
 سنینه رو حاینه که نقصنات از باب شکفتن عاری اوله
 کمال خلوص طوبیت بر له انخاف و اهدا فلتن قون صکره انها
 محب صداقت همیشه خیر اندیشه اوله که دل پر شکیات
 در و در اخبار سلامت برینه انتظا را او زره این کف کفایت
 اثر فا صدمه و تکریدون بوختی دست نقدینه و صاله و اصل
 نامه نوحه بخش فرزند ه در و در صیبات مبرآت قلمری ایله تحفه
 سر زمین در و در ایست بکندن کو یاکه مایه مسج ما حضر هائنی
 اطفال و نواله خوان خلیل پیشور و ولیمه آلم اولمش ر
نظم دولت در نعتک مزید اولسون . کو کب طالعک سعید
 اولسون . هر مرادک میره ایده خدا . هر ملک غوثیه عید
 اولسون **نوع** دیگر حضرت نیک ساخته وسیع محمد واقبال
 و با حه سه ره هالدری صوب سعادت او بنه مرو آرید
 کرا نقد ر دعوات لایقه ایشان را نقلت قون صکره

همانی

شهنای مخلصی بود که طرف احوال مزون سنوان آلا بجه طبع
 سنگا رم اشتمالدری اولور سه الحمد نقد تقالی فایز نعم قایت
 اولوب هموار ه راتبه شنب در و در مزون اولان ضامای دعای
 دولت سری ایله سجه شمار ایدیکر پوشیده ضمیر فیض اناری
 و کله ر بنم سطلانم در و در ایدین مطلقه کراسیدری کرم
 و کرامت مبانینی جمع ایدوب برز ناماندرن بر و چشم جاندرن ظهور
 ایدین بشارت اختلاج مشا هده شاطر سطرینه منوط ایدینی
 عبان اولمش ر حقا که نشسته کاخ العلم مھر عالم آرادن
 ولو حه در اقبال شجره طوبیون اولوب بو تقریب ایله
 حاصل اولان سرورک عشر عشر بنه محادی اولینی کمال
ع ششم سر تا قدم بھر سچو دنگر پیشانی **نثر** همیشه کارگاه
 اماندیری تار بود و اقبال ایله مالآ مال اوله **نوع** دیگر حضرت
 طایر ککشنی اقبالدری ترازه نغمه انبتهاج و کالآ اولان
 آمالدری برداشته و دوش قبول وزیر رحمت رواج اولین
 دعواتی نقد بکندن صکره انشاء حجاب نه بود که احوال مزون

سکونال بویور بوسر - اگر چه بیانه عمر کند ان هنوز سر نکلون
 دست اجل ناکه رسآن اولدی اما جفته کردان صورت
 اضرائی قاتیان ایدلن برور شسته جان بر وجهه عقده کبر
 غم چومان اولمش که بیخه نریا و ناخن هلال ایله قابل انحلال
 وکلدر **بیت** فراق دوستان دیدن نشانی باشد از دوفخ
 معاذ الله غلط گفتیم که دوزخ زان نشان باشد **نثر** ههآن
 الطاف ذوالمفندان رجایز بود که **ع** و بهر حسن کورمش
 اولور احسن طالع نثر و فقحاً اقرب اذ قاتده نایل دولت
 ملاقات ایلیه باقی **بیت** بیان شوق چه حاجت که سوزش
 دل • توان شنناخت زسوزی که در سخن آتش **نوع** دیگر حضرتزینک
 ناد کی کریم ارم نظیر لرینه جو آهر شوق و غرام **ع** در دست نیاز
 برکت شلیم **نثر** رسمی اوزره اهداقت قدن صکره آنها کرده
 مخصوص خیر اندیشگری بود که بر وجه طریقه ایفقه دلنوازی الزلم
 مالا یلرم مصد و قدسی مرعی بویور بوسر احوال فقیر اند زلفقه
 نقده بویور بوسر دیدار فرخنده آثاره اولان اشواق خآراج

الیه

دایره شرح و بیان ایلیکی بریمی الملولدر دوقی کچه که دیگر خوش
 آینه که مدح و ثنا لری ایله رطب التسان اولیه وز اگر چه
 باهر اشرف نرذدن دخی بو معنی عیووظ ایلی **بیت** پیام وصلی
 شمدی بلکه ای صبری • سلام سآده دخی اول نکآردن کلر
 طوغوسی بوآنر دک بر سلام سآده به شایان اولد نغیر عیث
 خدشده خاطر اولمشد **بیت** بغل غیر ز مکتوب تو چون غنچه
 پرست • من محروم بیک حرف زبانی مشتاق **نثر** بعد ایوم
 امیه و آرز که **ع** دشنام دهر چه هست غرض یاد کآرتست
نثر مضمونه مرعات اولوب یا و آوری بنده نوازانه دن
 استنکاف بیور ملیه که بادی شرف دود کآر نرذر جملاً آشد
 مرآتات ایله شعلی بولین معتبر در ههآن در یوزده که بار کآ
 رافت پناه کرد کآر ز که لحاف صد باره حیات بر دوش
 ایکن مغنم لغم کوناکون خوش مزه تآلف لری اوله وز باقی
ع صد رعالمده وجودک ایله مولا باقی **نوع** دیگر حضرتزینک
 بیشکاه مکارم پناهدر بنه معدن خلوصدن کاوش زبان جانلم

نموده مخلص بود که تو آواره بیدای طفت ز سحر هجران
 اولان برادر و لشکر لوری طوفانه روز نکستی تقصد اولان لوری
 جایز اولورسه . المنة الله تعالى و تقدس . ضلال شکسته شیخ
 و جو هوسوز فیض کسبیل حیات ایله سرسبز عاقبت اولورسه
 همیشه صدر آرای ایوان عز و اقبال اولمدری متناسی ورود
 زبان خالص الجنان ایلمکی مقابل لوح محفوظ اولان قلب
 شریف بفریند عب نذر لکن اشتیاق مشاهد دیدار پر انوار لوری
 آتش انداز خون دل و جان اولدیفیند ناعدا منبع سرشمنه
 زندگانی اولان مکتوب جالب الغلو ببری القطار عمی ایله
 کسزده بیای آرزو لب نشسته کلمات باس و جوتان اولوب
 شذیل مکتوب مکتوبات انور و نور آتش آوری الیما عنده مرتبه آسم
 دوخته انظار ایلمکی ذهب صاف انصاف فکرینه
 پوشیده و کلدر ذات معارف پر و مضوی اولان نردان مروج و که
 قلب شریف نردنم افواج بیور میوب احیاناً ناپلیک ه کلک
 بدایع طکاری ایله سیر آرب آ ز صدیق خاطر اولمغه نعت بهره

دست رسیده اولان جو اهرنا بد آرد دعا که برداخت یافته
 کارگاه قبوله را محاف و لشد قدن صکره بر آورده غنی
 اگر شنبه بزرگ مابین بوسیر او نار عنانک نیان اجوالی
 استغفار زنده اجابت بورتی بر آمن کن گذار خا طر عا طری
 اولورسه لنداکهر و المنة جانه فوسو حیات پرایه بخش
 تن نزار اولوب آرایش دکا بچه فنا اولمش در مخلص بود آ
 نغاب جدیدان ایله روز بروز ظهور و بروز ایوان کهنه
 اوضاع مشترک بزرگ کارکن فزای زهر ستم اولمغین
 بی در پی عبودیت نامه ایله جناب بریز قصد یه امکان منصفه
 دتوئی جلوه گاه اتمش در خلوص دیرینه محتاج بر تان
 اولمغینی بیهیبه رعنوان منشور و قدیم مجموع خط طریون
 فخر اش تراسی ایله خلک اولوب طریق آمد شد مرسلات
 سولک اولمغ و جاولور . باقی بقا کمال الله الحی الباقی
نوع دیگر حضرت نیک کلزار مزاج لطف امتزاج کرب
 طراوت پذیر آران فیض خا اولمغ دعوتی لغت میندن صکره

نوع

سینه نامه حکمت الطی اولان ضمیر ضیا کتر لوی استفساری
 مراعاتن سکره منهای ولسته عانیت جویدی بود که
 نفقه مخفی آشنای مرات قلب مصفا لری اولور سه
 بمنه سجانه و تعالی میامن الفاس منبر که لری الیجسم نزار
 مرکز عالمه صحیح و سلم اولوب دعوات شھر آری نزاری
 ایله اوقات گذار اولد یغیر متواری پرده آشنایه و کله چشم
 جان نایه روشنایی اولان دیدار فیضنا کله نزن دور و زیور
 سمعه اولان کوه هر شھو آکلیات بنده آمیز کونون مجور اولیند
 غم اضطراب رسائی زلزله انداز بنای عبیش و صفا من اولوب
 چشم و کوش آشتیا تمز اول دیدار و کفتاردن آیان زمان
 استغاضه نوز و سرور اینک مستر اولور چور و برآه انظار
 ایکن بر دم فوده مکتوب بلا غت مصحو بدی و صولی صهبای
 غبار خار جوبین اولمش رحتقا که فاس پر شوق بر مرتبه لرین
 مسرت اولمش رک من بعد غم داند و هم مجال کنجا لیش قالمش
 اگر چه بعد صوری ایله صحیفه خار طردن و فوسف مود تتری

باقی همواره بر آید رخسار آیم باد نوح **دیگر** حضرت نریک نادی
 رفیع العباد و موقوف منبع النبیا لری صوبینه صغی خلوصه نهج
 و تکلفات عادیه دن آده تجرات مستطاب و دعوات
 نامولیه الاستخیا ته عرض اولمش قون سکره برداشته محبت قیم
 و ثنا و مستد یلری بود که چشم اشکبارش آهه انظاره
 نکران ایکن بروقت فایض البرکات نمانه محبت خفا مده جمل
 اش ندری ستر نیاننده و رود اولوب زلال حس تعبیر الیه
 شکین نابره اندوه که لازمه میز آب خفا سر دیدار نوح اولیند
 نه مرتبه سرور اولمش ندر که تعبیری بیرون کنجا لیش نظر بود
 حضرت ریش العالین هر امور کنیزی خیره قرین و محض فضل
 کرمین یاد و معین ایدوب بقطه و بنا مده جایگیر ضمیر خواص
 و عام اولان سرور فرخ و ظفر الیه ساطع فی و کانه مسکینی
 فایض انصاف مرآم ایلیه باقی هیبت با کوب بخت همتنا شو
نوع دیگر حضرت نریک دارالافتا و عانیه لرینه رسالصدن
 مقالده خاطر بنیت اولمش و قای اختلاص آمیز اهدا اولوب

نوح

ستاره اولیٰ علیٰ علم الاحتمال در لکن ستایش نامه سرور
 پادشاهان مجرب است اشتیاق آلوده مضمون اولوب
 آرزو منتهی حوضه دیدار باقی نماند راول امینه بمنیه
 دخی صورت پذیرد مسی در کماه حقدن ستمور له جهان
 افزینت نکه آرد با **نوع** دیگر حضرت نیک مور سعادت
 و اقبال اولان مجلس بهشت آینه لری صوبه بر آورد
 امواج محیط صداقت اولان شما نه تخی پای کران نیت
 انجانی سبب قنده انفا که حجتی بود که اگر طرف اولان
 حواله در برین استقصا بیورس نده انچه بسوز طوطی
 عین عایت اولوب احباب و اصدانک و خاصه ذات
 سماحت سما نیک کلکند مدحت و نخت لری ایلد شیرین
 کام اوله و غیر حبیبه معصومه حقیقه ر بنم سعادت و نوزدم
 سلط نام اشرفترین از منده مفاوضه بلا غت مصحوبی
 وارد اولوب زلال معانی و نشینی سیر آب ساز بانی
 حبت و اول اولیٰ ر ترفیله احوال کز ایلد تعقیه آرزو دست

خلو نم در

خلو صغور در کر بو و قته و ک نمره سی مشا هده اولمده یقیندن
 ناشی تقصیر نر نیت قباله تحقق اولیٰ کر که لکن بر وقت
 فیضنا که منزف ایدک بسوز رخصت آیب فرصت اولوب
 احوال کز خاک پای ولی النعمی به افاده و دلخواه کز ساعده
 اولیٰ بعد البوم دخی الکن کن در بیغ اولنما ز همان
 طر قری قلب شریف نوزدن احوال و دعای خیر دن فراموش
 بیور میر شرباتی در سندن نیت مستدام **نوع** دیگر
 حضرت نیک بزیم عرفان دار لری صوبه کلکسته نشانی
 انجانی ن صکره عرضه کناری محصل بود که اگر حال انجانی
 هر که ر مقابل آینه طبع حقیقت انز لری اولورس انچه نده
 تعالی حال آوطوطی جان نغمه تن نانوون ده بال و بر جاننده
 عریان اولوب زمر نه برای دعای احوال و باران اولیٰ
 بیریب و کاند ز بنم انضام ایام جدایی دن بر دور تبار
 کتانی ایلد نقت اولمده یقیندن غوطه زن در تابی حجاب
 و بر بنده دست اضطر انبر مروج که ظهیر ایدان نصدور نر قصد

شکو فذره وحانی که فواج مشک آتار کبی مفر جانی عطر انیز
 و در ویج عود قناری کبی دماغ حیاتی عبیر آمیز فیکور دعوات
 طیبات اخلاص مقرون ایله و امر اسم برکشش خاطر لرتاویه
 اولت قدون صکره انهار کرحه خلصی بود که در دست مدید
 و عهد بعید در که هتای فرح نای همایون بال یعنی نای نای
 سکوک المنال و صحیفه کراچی معصوب الکمال ایله بود لداوده
 خالص الب لدر بی مفضی الالامال بیور مدید **بیت** اوندک کوشه
 تاریک محشته بو ججوری • هر بشری سا که بو یه بو یه نالفتار
 کوزم نوزی **ترخی** الحقیقه بو مرتبه تغافل قنقی جرم ناکر مز
 باعث اولدیغی معسکو غز اولدیکه **بیت** نه ناله نه سلا نه پیش
 نه پیام • چه کفته ام چه شنیدی چه کرده ام چه فشا **ترخی** لیلوم
 باری تلانی مانا ته همت بیور و ب کتاب عطر تیه المرقوم
 و خطب مکتیه المرسوم لری ایله غنیمت سی بزم و داد
 اولدیری موجود **ع** الکن کلدی کی لظفر در ریخ اینه که لرون
باقی ع عربی دلسکی ایله مولی انزون **ع** دیگر حضرتنیک

محل و غنیمت **ع** فلک برجم و طالع ناس آتار بر جانی **ترخی**
 و تقیض الم و بریب نغمه کماله در کر چه بو آبد سوه ادب و تقصیر
 وار و رانامه امیب و آرم ایله لطف کمالک نام اولد نرسود
 سعاده همیشه **باقی نوع** دیگر حضرتنیک مجس نفیس نضابل
 انیس و محفل تدیس باهر التقدیر کبری صوبه نقاوه تجیات
 زاکیات خالصه و خلاصه شایسته و انیسات صاوتة الخائنه
 صکره ضمیر منیر خورشید نظیر لینه منهای مخلص صداقت سیر
 اولدیر که ایمن اوقانده مودت ناله نمی لهست آتار کتر زو صل
 بولوب مضموم محبت لزومی معسکو غز اولدی اشیا ناز
 اولد فکری مصفا م عزیز المن لدر نه خطه رجل نامت ایله مجرای
 قلوب مستفیده اذ افاضه ینابیع علویه شتغال و مدلاومت
 اوزره اولد فکری اعلام بیور لیش اغتنام صفای وقت حاله
 فیضیاب نقای بال اولد قچه احب و ادوایی دعای خیر حاجت
 انتالری ایله تکر بیور لری الناس اولنور باقی مت الالعا
نوع دیگر حضرتنیک بیشکاه عکر نده شمای کل آتانی و سیم
 شکره

ساعده عايد لری بجای سیه وضع بی باکی کسانا نه بجاست
 اولمش رامو لدر که فاش بکونک التماس طبع و موکاف دقت
 بیدر بند کران کلی کله **بیت** بوسف درین دیار محبت نجزه آن
 این متاع بک و کبری **نظم** مضمونی اید معاً علیه بوریه حسن بندیر
 نیاز اید هم **ع** ضمیر پاک نو آند که حال آچوست . باقی
 همساز اجاب و مقلده خالی اولسه لر **نوع** دیگر حضرت نیک
 روضه القفا می مهر و دنا اولان پیشگاه آلا و شنگا بدرب
 توجیح توجیح کد سنه ثنا و طبق طبق نو آو آو ده عا اهدا اولند قدن
 صکره خصال بار آور خا طر همه و حصری آرایش ریاضل ستفصا
 فکندو رهوار شاه داب نسیم شانامانی و سیراب نسیم کام
 اولمقدن خالی اولسه لر نفضه احوال مخلصی بر آمن کرد ضمیر فیض
 انار لری اولور سه تقد الحمد کتوال قلعه بدن که جان ناتوان
 کتاید و رهسوز فتاده خند ق بی آمان موت اولوب
 روز و شب کلبا نیک دعای بقای دولت کبری ایله نوبت
 زان باره ی زنده کانبه رکن استیلا می جنود هموزنابق رطلان

ساعده

بیجا ه ارم نظیر لر بند همین کلبک صد اقت نسیم خیمات
 و دامن و آمن در بنیم دعوات دست تکویم بر نه نشان و نقدیم
 اولمبق سیاق فقه مزاج لطافت امتزاج بوری سکوال اولور
 همواره کلنجی عمر و دولت کبری نیان احسان الطی ان
 شاداب نسیم الطاف عمیم نفعی نامتناهیدن سر سبز سیران
 نخل بردمند ذات فایض البرکات کبری ارتقای مراتب عالیه
 ایله همساره و طوبی اوله **بیت** دعای میکنم هر دم باین
 آلوده دامانی . مکن شرمند ه پیش قدسیا تم از دعای خود
نظم غیب اطراف مخلص ثنا و رخصت انصاف بی ظله انصاف
 نفض ایله شایسته الطاف بیور یور سر **ع** حمد حمد
 خدای ذالمن **نظم** غنفس نشین تن که سینه بی کینه ده جان
 آلوده محن در رهسوز جبهه ساز شاخ و دوطه عافیت اولور
 کلبا نیک دعای انزونی عمر و دولت کبری رسیده طلاء لای علی
 تقد بغیر سیه ساعده بقا ندر بنیم سطل نم کمال کرم دل التیمی
 اغترار اصمن و شیفته اخلاصده اسعاف مرام بسنده کی ب

او زکار تا آتش نندازد بی همیشه اسباب نشاء ط خوشی بستر
 باد و نوع دیگر حضرت عزیز تک رشک کاشن آری جنان اولاد بزم
 خاص الحی ص فرح رسامی نه بسا بل تنظیم آت اید دست
 آویند نجات غوص آیات اهدا و مرسم پرستش خاطر پاک
 و طبع تابنا کلری کامیابی مرغی و نمودی فلت قدون صکره
 ضمیر منبر افاناب اوصاف ندرینه انهای و دلجوی سینه صاف نکی
 بود و که بر ساعت افترا آند و بلا غمت نامه محبت رشامی
 وصول بولوب فرمای فانیض الا شوا فندم استنطاق اولاند و
 هر نقطه دانشینی خال جمال کالمرانی و هر لفظ نازنینی صامین
 صفای زندگانی اولمغین و دردی آجف نشاء ط و مشاهده
 مورث ایشاط اولمش و رو بیت الخزان خاطر اسباب
 سئوق و محبت کری اید طو لشد ر بعد الیوم دنی موجود که تقدیم
 نو از شنیده جالب القهوی بیری اید که هر امیسم زهره فروغ
 و سپیده دم صبح علم کزند و رخ فلهقدان اجتناب بیور لید
 باقی همواره مندر کز مخلصان اولد لر نوع دیگر حضرت عزیز تک

اولاد کال

سه صبر و آرام ایلمی محتاج بیان دکدر مامولد که بوسه داده
 نشوور هجرانی عاوه تغافل اید انداخته بیدای نشیان انجوب
 آمدند و فور مر اسات فرح رسام اید تسکین بخش جنان
 اولمقدان دامن کش استنکاف اولید لر باقی 4 توهر کسی بخیری
 هوس • منای من از تو ایست و پس نوع دیگر حضرت عزیز تک
 حضور و کاردم و فور لرینه از ما ر کوناکون صفا انخانی سیاقنده
 سر و موزون مدوح الایته از طبیعت کبری سئوال اولنور سر
 همواره بار جایی ریاض اقبال و زینت افزای خیابان اجلال
 اولمق نیاز و نسا کسنی عقیب فرایض پنجگانده و پر و جنود اجابت
 صعود و نجات و در و دایند کیز و ارسته کلفه قیل و قاله رکال کلدن
 نیاز منم که مجلس ولی التعمیه و تدارک اندران دولت ضمیمه
 بو مخصوص بر باری حصفه و کله طبیبه لرین که فی الحقیقه نظر آدم آور
 حال پریشان ارباب آتا کد رسید ر بیغ بومغله درون محزون
 جهتان جهتان سرور و رشک فرمای بیت العمود و بوره لر
بیت ازان طرف نندرد کمال نو لفضان • وزین طرف نرف

نامدی منیر بجهت سیر لرینه اراج اژاری مطرس ازجی لس
 انس و فواج اناری شمیم اندازجی فلی قدس اولور دعا کر تقی علی
 فی باره کلک آتشین نواصر بر طریق سینه که از ابدیه بویله نغمه بر
 اولور که دفر در مکارم غیر عدیده لردن جان شتاب در لرینه
 فرستاده بیور یاران تذکره لطیفه لری اجود از منده جوده که
 منصفه وصول اولوب مطالع مضمون شرف نمونی وسیله
 انبساطی غایبه و واسطه نشاط مالآنها به اولمشروع دست
 زیاده با دشمن عمر بر فرید **ترنیا** زانمه فرخ حال اشغال کثیره لرینه
 تصادف ایچکه بر وفق دلخواه تخریر جو آیه مساعده وقت
 اولد معین تشبث اذیال معذرت اید مبارک خاطر شریفتره
 اولد بغیر اشارت بیور لرش اقم مطلسب واجل بار بنز نفش
 نامفر نگاشته صحیفه خاطر تابناک باهر الا در الکوی اولق ایله
 تند الحمد اول معنی نبث قباله تحقق اولدی من بعد امید و ام که
 تعالیق عروس مرآتمه دخی مطاطه تمت بی همتا لری در کار
 بیور لمسیه **بیت** مرآت سکند ر کب رطب لطیفک باقی نودیم اولیه

موسوم

معادوم شریفک **خاتمه نکاتیب متنوعه صوره لکر بود توبت نامه**
 سطل نم حضرت نریک تم سمن ظفر رکاب نصرت عنای لرینه
 هر ذره خاکب کی نوتبای جلا بخش دیده کهر در شان و شهرت
 نعل تاب کی کل زبور را فزای دستار عیان زمانه را طلوع
 مغر نس پای انداز ارسه نزار کچو رخا نه خانه جو آهر اخترا بی
 فرقی فرقد ساری غاشیه دارا نه نثار ابرسه رواد که بر ابرخ
 خیر بویله غزای کبر تند الحمد دست ظفر پیوست آصفی لریدن
 جلوه که اولدی **ع** نغالی الله زهر توفیق باری عون ربانی
 بومر خورشاد اکنیز و خیر مسترت آمیزدن صغیر و کبیر جمیل
 هضیر و غنی و فقیر زنده تحسینی فلک الافلاک رسیده و دودنه
 آفرینی کوش سما که کشیده اید **بیت** آفرین ای روزگار
 طهمه آرصفر ری • عوشه آص شمد نکرو تیغ رنویا جوهری **تر**
 نشید عالم پسندی اید دیباچه طراز طهغه نه دستبر در ستانه
 لری اولمشور و زهر نفش با بسته که انصا آت سعود فکریه
 عات غایبه و نیکه شایسته در رضا که مشتکی فلک کیو آن

اصفهان و عراقی مالا مال ایتمیدی بلکه نجوس انجم افلاک
 منقابه سعودون بالکلیه مایوس و شیرشززه کردن جوی حمل
 بهله بالظهوره مانوس ششوشه مهبه جهانداری دیده اعدای
 خیره و ظل شفته بختیاری در دنده دینمان اولی تیره قله بینی
 عیان اولمشیدی اول بهتکام صفا انجم نتیجه تقالیب و آاد
 واسطه العقد فلاذه روزگار اولدایغی محقق اولنوب ککن
 کولیک قبالک انرطلوچی و نه ستاره ابارک نرکه رجوعی در
 معلوم اولدیفندن رشتنه کارنده عقده اشتباه هویا آیین
 برید مبارک نوید سر و ش سرشکن بخت و آرون اولن تیراقینا
 بردوش ایدوب برپیام صفا انجمی روزنه کوشدن داخل
 درون ایتدی که ملک ملکونه نبرای کا الشمس فی وسط النهار
 و زمانه ششمولی مانند انوار یب القدر ظاهرو بدیوار در **بیت**
 حر است اقبال قلوب ایلدی طالع آری . حاصلی اوستمه
 هرندی سحر کرد آن **ترخفا** که سر جمه ساکن زمین و افلاک
 بوموهیه عظمایک سجده کفرینه الی بوم القیام انما کوزو

س الجوز طری الزاد و خرد و جوی جوی جیره اوزره بر سه
 عالی بیاید به بونک لغت خنید و موهبه حبیب کک عمده
 کزندن خود جوموق اولدندری محققه فی النمل نقره خلک
 کهر باره رهوارم و ماه کیرا کچک فاشیه آرام اولد
 بو پیام کا بختش دن حاصل اولان انشراح خاطر کشر
 عشیره نینه نایز اولمق اصحابی عطفی دکدر بهتان جناب جن
 مطلقان رجایز بودر که وجود سعود عافیت مجبورین آفات
 دهر و دندن همیشه محنوظ و مصون و بهیسته نتوحات ظفر
 مغزون و لغرت کونا کون اید سرور و مینون ایدوب طلا
 خیاام اقب لکری بسته اوتا و دو آم و عالمه نام ایدر و لکرنه
 مقضی المرآم اولد **بیت** و بره مالک روی زمینه عدلی نرف
 اولد مقام وزارتوه دولتیه مقیم **بیت** هر کجای فتح در حدیث اید
 تیغ تیر تراش زبان باشد **نخبت نامه وزارت عظمی** بر دم که
 کرده نای کادی صیحه العید سرور ایچون آتاده و کورین بیارت
 پیش نوبت زان فقط به نمانده اولوب اوزره سرور و اقبال
 اصفهان

اقبال پنج اوله خصوصاً اهل عرفانه **نزهت** باقی همیشه آستان
 دولت بنا هلهای مقسم ارزاق عبّاد و جناب و آلاء الهی
 مظله الطائف خداداد و المعتمد خالی اولیه **نظام** اول مهر
 شرف شفا رحمتی نغم . ظهر نده قوشن حبیبک آئی اله . همواره
 اولوب صد سعادت که جای . صد رنده اوله مهر وزارت پرکار
نعت ناله مشیخت استانیه
 زهی روز فیروزه شکام نماند و آنکه در جات دست خانی
 انصال سعوادایه مسعود انظار غیر محمود عالمه منفوق و ایدی
 نوید جدید بدید اولوب اول مثلاً زعمای عالم اولان بیژای
 نجسته را و مفت آمی مشکک حضرت بیک سسند آرای
 دارالافتای مشیخت استانیه اوله قدری کوشش زو اقل العبد
 اوله قدوه دست بر آورده در گاه رافت پناه که بیا اولوب
 اول مقام عرش احترامه عمر مدید و عیش رغبت ایله جاید
 اوله لری دعاسی پیش نهاد اعمال از ایشد ز اول شیر فرخ
 بیام که بو کلام درمی انظام برله زمره فنا و رانی بکلام نهند

اوله روحی ادوسی مودی اولیه انکندند ثم انکندند کلمه طلسم شجر
 عالم آن اولان مهر زریع سینه کینه دار انظام الملک بخت
 اوزره مکین اولوب اول ماهه تا بد آور خورشید ضمیر انور لر زدن
 استغفا ضه انوار اینست **رکن** سها س و شکر فزاون جانا
 مولایه . دیر لری مهر وزارت اوصدر و آلایه . مکین خاتم دولت
 قلندی قدر تون . ایلی جهانه ذکر بر در کراغایه **نوعیه** دولتمند
 مزگان چشم خاک و ب و شوق خدمت لری ایلد دست انش
 و پای کوب اولینچون دم اولان که بیک دعا سراجابت ان
 زو ایای کهر برین لری کهر فکیه ارجا اولور که غفریب انور
 فتح و ظفر پیش و پسر نده عن بزمن ان اولوب نظاره
 کین اهله امانی شعله رکا برندن دیده امیب لرین نورانی
 قیوب غبار ستم سمن لری علیل احباً بر سر به به بود
 نعل ستور لری ناله اندوه اعدایه مایه و نور اوله **قطعه** امانت
 انتخاب زرین ستارک کلمه جولانه . ره آور ایته کرد و عنبر خنی
 جمله احبایه . سمن باد پای لطفه رخای عنای انک . در

بقا

دوست سوری و رقیقه افغان و حیاض کونوری استر بان سعادتمندان
 و ایزد انسیان اولوب درگاه مکرمت پناه هدی ملاذها جمندان
 اولمق و عوانی تقدیمت ان صکره عارضه عبخالص الجنان
 بودر که تلخیصی ربات الحجال محمدت و مجره کردان بریم
 تخت سوری ایکن برید مزده رسان مسند آرای صدردیوان اولمق
 نوید مستر ارتشاهی ایلدیشیف ساسامعه جهان وصفای
 بخش خاطر سمنندان اولمقین شکن کله کوشه ایتها خبر هسر
 تخمه تاج افقاب عالما ب اولوب **بیت** چون شد سیر
 مطلوب و دلخواه **تذ** و جب الکر الحمد لله نرزمه سید دست
 افشان بریم شادمانی اولمشه در حقا که چیز ناطم میانه
 سبزه زار فلکده کف ده و سیایان اعلما کن ره جوی کله کفانه
 هله ده اولد بوا نشاده حاصل سرور ک عشره نبویه
 اولمق عدیم الاحتمال در **بیت** بدین عطیة که بنفش بخاص و عام
 رسیده هزار شکر خدا صد هزار شکر خدا **تذ** ایزد ذوالمنن مبارک
 و متین و استانتاد و دست برین همیشه ارباب استحقاقه ما لبیب

سری و بهیم انجم نشا زیند شایسته و قدیمی اطلس سپهر بر پای افغان
 غنچه آریسته در حبه اتبا شیر صبح اقبال که ندای بشری کلیم
 ست مع دهری مالا مال ایدوب **بیت** افلا که حقه دی ولولاء صد
 زیندین **بیت** زیند غنچه استمات بیان **تذ** حقا که اول فضل
 اولان جاه حبیل ان ذات ستوده صفات کردی و بی نظیر
 ایلد مغنچه و مباحی اولد بغی معلوم غالب نذر هموار ه ناسیه
 ضراعت فرسو **تذ** محراب مکه تدر که اول کن رهان نودین
 دولت اولان ذات مکر مکرین نسق بر آری ملک دولت
 ایوب همیشه بنان خان نادره کار فتوی طکاروی حلال
 عقده که مایل و دمان دولت غیر بار فیض انار لری حاجت
 ارای هر سایل اولمقه خالی اولیه باقی **بیت** زردی غود
 شرف بر مغارق انجاد **تذ** ظلال قاطفت تا اید محمد آباد **تذ**
نهیست نازنه قفقا عاکر
 سطل نم حضرت نریک فرش عبقری النقش ساطع فیض الملت حوکی
 فرسو **تذ** لب سمنندی قنوب همیشه را باض نیفته الاغصان

دولت

اگر مقتضای خلوص مراسم مبارک باد بچون حجاب
 علی الوجوه و آن اولوب شغشغه رکاب کامیابدرین
 ضمیمه انوار ویده تعلیفی کون خدمت آرازمه دعایرین
 ظفر العیب ادا سرعت اجابتده اوفی اولمغین قدردان
 قلمه مراجمعت اولی کوردی هرشنده اولسم بیت
 الفصیده عنایتدی کن که کاخ حیاتم وحلقه باب
 سعادتدی طوقی کردن مبانایم در همیشه خداوند زمین
 زمان باغ برومند دولت بریند بیداری دیده آن عرصه
 درگاه مروت پناهترین کشا ده دست حاجتمند آن
 ایلیه باقی **بیت** اقبال ترا بخت و برزخ نیرنگین باد ای
 ست ولی نایابد نیز چنین **باوندنیت نامه رب است**
اطلب اسطیغم حضرت نیک بفضی که نفوس مستقیمه مبار
 خانیه مطالب و شتر آیین نوآر مرضا دار الشفا آبار
 اولآن اصابع لطیف کمرست اشتیاقدی شفا تعظیم
 و اجلال ایله تقبیل تاملون محبت و خجسته علی سبیل توفیق

بیت

ترتیل اولمغی خلاصه کجینه جوهر حقایق حکیه اولان
 ضمیرد قایق کسیر لرینه نمایند محض متخصصی بود که
 بنم اسطیغم بوعب قلب البضای لری بوسته مبارک
 معکر نصرت اثر ایله مامورا اولمغله مشقت سفریه
 و حو کات عینفه جسمانیته و روحانیته ایله متواتر آرزو
 ذات اولان مشکاکه حیات منطقی اهو یه مختلفه کدرا
 اولمغی مرتبه لرینه و ارشادین اشرفترین از مندر بر بود
 مسترت نوید و آرد اولوب ذات غلاطون نژاد لری
 بحسب الاستعداد حافی حکمت و فرزان فرمای قلم
 طبابت اولدقدی ضربین قوطلاسمعه جان ایله که
 مجله نشین قلب اولان غایبه قوه حیوانیه هر بخت
 یافته مشاطله شاط اولوب تماشا نایان جوان
 قوی شاهه جمالی ایله سیر چشم بهجت انب اولمغدر
 حضرت حکیم مطلق و جو و مکارم نو لرین اکر اکر کونیه
 و فایده صوابینده و محفظ ایوب خسته دلان

حجرتی انفا س طیبه سحیانه لوزدن مستفیض حیات ابدیه
 بجم افندم خدمت نهیشته اولان تباطو کاشاخانه نکاحام
 حطه و نرحالده تحریک انامله مجال اولمد یغفندن در عفو بیوتی
 بآبسنده لطف واحسان سلاط نم حضرت نرنیک ورر **۴**

نهیت نامه مناصب

سلطانم حضرت نرنیک دوش چو خدو ادا نم موخا تیله
 سحبه ه منوال صداقت اولان دوزین ناراشته نیرمولان
 دست سازی نجح منجی لست ایله بافته کارگاه مبارک
 اولان برنجان سخای کوان قیمت که کت به مرغوبه سنده
بیت فاضلا منصبت مبارک بود . مسندت سائیکه سعادت
 باد نثر دعوائی نقش مانی اجابت رز زبور نادی افاضل
 نشیندیری خلقی انجاسنه بالین مرآه بو وجهه انکا اولونیر
 الحکم تنه ذامن بوسی راحت زو ابوسه کاه لب انفضا
 اولونوب منصب جلیل الاعتبار ایلد فایز شوق مکانات
 و مظهر نوازش مجازات اولد کیز برب الین بیتمین دسعود

بیلده

ایلیه کل جهن نشا طردنن چسبه دست اول و جان اولان
 کلبرک مکینه انبساط بر تو تقریب ایله کنجایش نیز نظر و شف
 وس اید بیان و کلدر بجم افندم زمان سرور کز بر بروج مقاضه
 فوجی لوری و درو دینه آرزو و قوت حسرت فایز بودک انج
 بلم نه واقع اولدیکه جلوه کر ظهور اولدی بنه مقدم بعض مرتبه
 ترویج خاطر بیوریلوری دفعه دست کش التفات اولد کیز
 آرزو مسند پیام عافیتدوری اولد نغز خفی و کلدر واقع اولان
 متردین ایلد خاسه جنبان التفات اولد لوری کما مولد ر باقی
 جهانت بکام و فلک یار بود **شکر نامه برای منصب**
 سلطانم حضرت نرنیک بالش مرزکش قالیجه آرا لعدال فضایل
 اشتغال تدوی که زیب آدرجیا ه اصحاب مجده و کمال داران مقام
 عال الاله بسط مقدمات ریب آدرجیا ه عبودیت و ایتها
 عارضه روی ادیب و کمال اولمغه بصونف التعظیم خدام کرامه
 مر اسم بسنده کی تخیم اولونوب انامله جود و دونو لدی رسیده
 دامن قیامت اولمق دعوائی محفظه اوراق ادکار آیام و لیبال

نصوص نواصی و جیاه بوسه بجای شفا ه ارباب غاؤه جاهه
 اب زده خوی نشانی جبین ضارعت قنوب خدمت
 رفت روی سپارش کرد مکاران عبودیت قلمغله یوزم
 سور مک مو ضنده حضرت خلافت باری النسم عنایت
 ولی النعم جناب برین حوزیر حفظ و صونده محفوظ و مصون
 ایدوب همواره شرفش صد سعادت وزیر انزای
 سند گاه عود رفعت ایبه بو جا کو خلاص کیش صداقت
 اندیشگری شکر سالف کردم جز نلدی ادا سنده کلبل الیم
 حصه مند مو ایله عیم الفوائد کریمه بیور یوب اذفنه مدرس
 حبیب که سلیمانیه ایله حفیض جبرتن اوج رفعته ترفیع پیوش
یت شکر من در کرمت کریمه نیامد آسره بدعا میگذریم عمر
 زینب تابصر نیز جناب حضرت نیافتن چاره ساز سبحان
 مدد آرمکارم و انضا تدرین نخل خزانو در خشک سال
 آمال ستمندان اشکته باله طر آوت بخشا ایدوب اشقه
 پاش کابنات اولان نیز ذرات بر کزنده صفا تدری همیشه

شیرازه شهنیه اعمال قلم بغنی سببا قنده شکر عند خالص
 الجنان بو کونه صورتنمای بیآن اولو در کوزان صیای کرم
 و جوشش بحر همگرای اقتضای سیده آره الشاح التجار و معات آت
 اولان فلان قنقاسک امر شرفی نقاوه حیاته بوسه اصل
 نشین انظار رودعای بقا عمر و سدر کرم کنذار دیگر
 فرق انقباضه نزهت های همایون مثال سیه انداز اجزای اولاده
 دست آورده در گاه فاضل الحیا جات قنوب طلقا بسینه
 مرحمت روی موبوط اوآ و وساطه خوان کرم تدری تابخش
 و در دست آند پیش کفایت و ملق و عوانه انداز اولمشه رجواب
 حضرت علامه ملاذ نام اولان سلطان فی سنده عود آفاده
 سنده ام و عمر و سده دنیا طور و چه برودم آلبیه بو کرم دست
 تو ایض و شکر می تا در آری خد نصو را و ملغین عرض و غایب
 اکتفا اولو کوردی باقی 9 آزال محبت محروم سا بارینه
 امن و بین و انقبال و تالیف **شکر نامه بر آری مدر**
 سلطانم حضرت نیک ساحت در گاه معالی پناهدی کیکیندن

فهرست

40

و مصون ایلمه درون بنده اخطا ص شخونه رکون بولان
 صدق اخصاص اظهار عبودیتی متفاضلی اولمغین سطور در عا
 لشور خجری ایلمه سعادتوری تصدیع اولمشد رجحیه
 رضیه کریانه لری مقتضای بوعب صد بقبری مبارک
 قلب شریف نردان دور و العا و بیور لمانی استمد عا اولو
 باقی زمان سعادتو سطل نم حضرت بیکم ربوبیت تاه
دعی اجاب ستم کشیده دن برینه فرستاده قلند
 بنم سطل نم آهنگ انشا و اختراع موجب وحشت و صلح
 اولمغین القلب عندکم فا نظر ما ذاتری ضیه ایلمه اکتفا اولو
 سلامت حال و صفای بآل ایلمه کذارنده آیام ولی آل
 اوله لری دعواتنه اشتغال بر ایلمه جریده اعمال قندری
 همیشه صون صمدانی ده اوله سز مقتضای تقالیب روزگار
 زور کار ایلمه مشهور با صره اعتبار لری اولان متاعب
 واکه ار که چه عسغه ثفاة رواست انتبأ را ایلمه اجمالا کوش
 کذا زینر اولمشیدی ایا حقیقتی بودغه شرفیائنه درود

نور افزای سحر آبال اوله بیت و هذا دعا در ثفاة ربنا
 بحسن قبول قبل ان برقع القوت . باقی ع ساید عالم نبات
 و ایلمه ایلمه آد **تسلیت نامه بر آری مزولی سطل**
 حضرت بیک منهل العزیز فضل و کرام اولان متالی سیک
 سه ره سارینه فاید نظم و نظم برله دنو عبودیت تقیم
 اولنوب و جو دهبود لری صرف کونیه دن مصون اولمق
 دعواتی ثبت جریده مدامت قند یعنی سیانده مودض
 عبه قد بکری بود که بنم سعادتو سطل نم حضرتری متاوله
 آبادی آیام و سبال ایلمه و سخرش را سکر بکری اولمغه
 مقبوط با کوره فردوس نعیم اولان شفاة رتیه س امیکه ذائنه
 حیثت کرامت برینه فی الحقیقه نقد جاشنی بخش جلاب
 اعتنا و نقدی مرآت جیش زهراب عزرا اولمغه صلا تینه
 برید رکف استنکاف ایلمه انداخته طاقه تیری بوبرش
 جناب خیرالی نظمین نسخه مجموع مکارم اولان ذات ستوده
 صفا ترین همیشه محفوظه امانده عانات ملو نردان محفوظ
 مصون

سر آید عاقبتش ریوخته شود و زیان توان آنند **ع** رایج
 اولم هر زمان نقد منتها بویله در **نثر** غلبه طرف مختصی
 بر آید کرد خاطر خطیر اولور **ع** امروز پریشان
 نازانم که توان گفت **نثر** حضرت آری جمله مزک آباد
 جهت آری اوله بنم افندم بو آندوک آندش مفاوضه
 انقطعی نه الکه تناسی و تفصیر دن ناشی اوله انحق
بیت ما اگر مکتوب ننویسیم عیب ما مکن • در میان
 دارمشت تا جان قلم ناخرست **نثر** دوری صورتی سبب
 فراموشی و مجوری اولیه جعی اجمالی بیهیآ تذکر **بیت**
 نه صانورسک بو قدر جلک ایلد حجر المک • اولتور
 بو کوکل ذات کریم القلک **نثر** بنم افندم خلال شای
 کثیره به مصافد ایتکه علی قدم الاستیجال تسوید
 اولمشد ر باقی کسانخی را امیب عفوت بو رتعد
مزاج امیر اغرا **حجاب** که آندن بوبینه نخر بر اولمشد
 ساط نم حضرت تبریک مطر آکل عمر و دستگیری که حدیقه

اولان و داندانه لرند ه نکاشته کلک تفصیل اولمغین بر
 دهگه غرقاب کرد اب اضطراب اولمشد در که خانه
 بریده زبان و نامه سپید ه میان ایلد عشره عینی فنا
 و بیان بر دن کنی ایشل امکا ندر **ع** آدم قاره طغ اوله
 کتور مزبو کاطفت **نثر** حق تعالی اجر و عوفد و بیره نه ویم
ع الیزدن نه کلور خیره عادن غیر **نثر** انش الله تعالی
 انجای خیر در اصل آخا طرشه ریفه که در بر میسر **ع** بسی
 مراد که در ضمن نام آهاتست **نثر** که آه بوقوله و آهی
 مکفرستات و وسایه التفات اوله کلکشد **بیت**
 مکن ز غفصه شکایت که در طریق طلب • بر اصحی بزنه که
 رحمتی نکشد **نثر** جناب منتقم سزای بغضه صبر جرح رس
 ایله فایز نفعه منو آتات و اعدا کوری سو صنیعه لایه
 مجازات اید **بیت** منتقم بر آوی هولالمک • عاقد
 لطف حق تعالی نیک **شعر** تو بدکنده خود را بر وز کار سهار
 که در کار ترا چاکر نیست کینه که در **نثر** همان لازم اولان

سرمایه

پیری عز و آقاب در همو آره سیر آب بحاب لطف الهی اولمق
 و عو آتند اشتغال بخلاشده ۶۰ صند داشت داعی خالص لای الهی
 بود در که بر مقتضای و قدیم استعطاق و اندر چه بود اعیادری و حی
 عز مذکره رسایند فیلوب نثار دست عتایند بر بسط کف
 رجاده اولدینغز انهاران خالی اولمق **رب** محنت و منده صاده
 فریاده تمیز • غم جمله بر سنی له محتاج ایتیز **ترتیب** صفای نوبی الیه
 است یه بخش خاطر اولور دیکز فریاده جنگ بوذن اعلی اولما زکرت
 نایض النور ولی التعلی ده تک کار نشان کاران حرات ضمنده **ب**
 تو در سکنه شوای خضری خجسته کمن • بیاده میروم و هم زمان سوارانده
ترتیب الحمد شاد بد عو آت شبانه من معانی کردن قبول اولوب
 نیل سر منزل آتاله استعدا دیمی بینه زمان سعد انتران ولی التعلی
 نصاف ایله دی **ع** بو شرفده انرحسن تو جه ندر **تر** اگر چه بو تیره
 داعیه سبقت ایله آبله پای طلب و آتانه ثلثه ملو ثرون و و کل
 فروش و بد کلری سواد الوان لغوش صورتا سکی نایمی ایله سکن
 راه اولمق احتمالی و آدر در اما نظر اعتبار اولو لای بصا دره کند ولی

بجینا

ایستینه صد باره بنیبر زین قبا ی زارینه نوسنج عبقری طراز رنگ
 آتیزه سی وی اولمق بی بدیم رب مع بد امر اسم قدم طریقه مراقات
 اولور در که در خدمت خواجه جردان عتایند **رب** جانده منست
 ایدر لر سه بو حلی اجرا • کاله منر مک بو و آویدیه بنله همس **تر**
 علی الخدیوس و جابهته و نزارهته رجحان و استیا زمه کندی و حی باب
 جنبان اعتراف ایله یکی مشهوره و باصره ارباب انصاف در
 زیاده **رب** شرط ایسه بو طریقه سر تایند معارف • اولمق
 مزاجم و دخل فروش انشده ی **تر** نتیجه مفدمات تصدیح الحاضه
 التفات علیه خذ و ندی کافی الاول شامل حال و تلافی کو
 ایام انقلا تم اولمغه تشمیرا عدتتمت بو ر مر لور **تر** **ط**
 کیمه کشف الیسیم راز دل نالانم • بر افندم و آرا کین سجینین
 سلطانم • اگر چه سواد بد بو سوز لورا تامکم • افند کیمت کریم ر
 توک ایون کستاخ • باقی **رب** دلم بخاک درت النجا ازان
 و آرد • که کار من همه موف بک عفتایت تست **بو ر** **ع**
بنا زنده ی خلک **روالی** **الغیر** **بیت** **اولمق** **سعا** **و** **تو** **عنا** **یتو** **مر** **مت** **لو**

لب اولد بندن قطع نظر زار در آه و در دست اولان تان بانه
 معیشت که الحکیمه نمنه جوع ایدردم اولدنی ربو دست قهر
 وهر اولمغین **ع** چکنم که نخل حومان به ازین نمرند آرد **مضموم**
 دل آشوبی اوزره مشتتای به حالان اینتای زمان اولمش
 الحمد تفت آلی نوجهار دولت برنده کو کلک کل کی کشت ده و خاطر
 قبول رقم فیضه آاده اولوب هرکس رتبه استعداد پنجه خوشه
 چمن خرم احس ندری ایکن حاشا که نایب نامر آدک
 اول خوان نغادون وایه سی جو تان اوله فی لطف الامر زمان
 سعا دگر نده فایز ریشه مرآم اولوب نه وقت اولسم کرک
بیت درین آیام اگر دولت نیآیم • بایبیدی که ام آیام
 باشم • اگر **بیت** میگذارد مجلتم هرگاه همچویم مرآد • در بخاد
 بیدلان عوض نغاش آشت است **نثر** فخری اسخه استیلای تاب
 شرساری کل کلکو کیر ناطقه در آسرتایه صبر و شکایت بنویس
 دست جفا پوست انفا کران غوم سامانوز اولمغین اتید
 نوازنی کترین رنجه ز آل عنایتگری ایله ره نشین سر کو چه

سدا غم حضرت نریک اولین سلم پایه جاده و جلالت نریک که نظر
 فرق ایله جگ مرتبه دن علا در موضع جبین استهال اولمق خلافتنه
 عنوان دیبانه مثال دعای دولت و اقبالدی ایله نوشیح ذرین
 اولت قون صکره سماع خدام رامه بو منوال اوزره نثره محیفه
 عرضحال اولنو که جاه جا کله غمدن خلاصم وابسته کند همتی
 اولمغین استه عای غناست ایله زیر جناح حمایت ندره انجا انوشه
بیت هرکس درین جهان کسی انجا کند • تا راهین بایه
 لطف تو انجاست **نثر** نم کی کی فزاید رسک ترازوی غلامه
 نچ پیاده نوانده مو از ان اولوب زخر آخرت ایکنده قطعاً
 اشتباه بو قدر او نوز سنه یه فریب ربا یه بجای طریق تدریس
 محنت انیس اولوب **بیت** پس پیش اولد رکشت ایلم راه
 مطنانی • کو ندرید بیلد آریسه بو بچاره سر محمد **نثر** نثر است
 متعاقبه دن بیتاب در جمعات نقریه دن صنعت آموز
 شاکر در سنجاب املغه سکلاخ بیتابان حو تان ایله آبله
 پای طلب و آرزوی رشاشه سر حشمه آمال پاد بو ایله تضیده

انتظار را بدینکام اعلامه جبر است اولندی که **بیت** غمگین نشود
 طبع کل ازانکه بیسل. فریاد که در وقت بازار کوکریست **بیت** باقی
 سعادت و سلسله نم حضرت فرزند که **بیت** من نکویم که لطف حاج
 کن. بنده هم هر چه بآید آن کن **بیت** چونکه بود عیضه کردن غم
 اصلی عرصه دعای ولی النعمیه نبات قد فرخا در شمدین
 صکره مشکام کرم کلام دو دو آم دستگیری ایله شیر انجام اولد
 بعده محضر سکونی در کار و صحیفه فیصله قالی

طوبی را اینهمه سی مناسب کوردی

چو دعای دولتت هم نیست مازدها

نه دعای خود با خیر نام و الدعا

تاریخ کتاب

بم انشاده کو هر یکتا

شعرا

کلام

ÖZGEÇMİŞ

Gül YILMAZ ÇAL, 01.06.1983 tarihinde Trabzon'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini 1989-2000 yılları arasında önce Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu ve daha sonra da Trabzon Lisesi'nde tamamladı. 2001 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı yükseköğrenimini 2007 yılında bitirdi ve aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2007 yılında Rize Üniversitesi (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi), Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2009 yılında "Türkçede Kısaltma Grupları" başlığı altında hazırlamış olduğu teziyle yüksek lisansını tamamladı ve aynı yıl adı geçen üniversitede doktora eğitimine başladı. Hâlen Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

YILMAZ ÇAL, evli olup İngilizce bilmektedir.